

Kitabelerin Kitabı
Fatih
FATİH İLÇESİ TÜRK-İSLAM DEVRİ KİTABELER ENVANTERİ

İstanbul-2016

بسم الله الرحمن الرحيم
الحمد لله رب العالمين
والصلاة والسلام على
سيدنا محمد وآله الطيبين
الطاهرين

الذين هم خير البرية
اللهم صل على محمد
وآله الطيبين الطاهرين
الذين هم خير البرية
اللهم صل على محمد
وآله الطيبين الطاهرين

و بیان منتهی

مترک کاید و منتهی

مکنز سداد و منتهی

و بیان منتهی

Proje Koordinatörü

Hasan SUVER Fatih Belediye Başkanı Yrd.

Metin ve Fotoğraflar

Nurullah DELİBAŞ

Tashih ve Günümüz Türkçesine Çeviri

Doç. Dr. Mehmet SAMSAKÇI

Doç. Dr. Murat Ali KARAVELİOĞLU

Kitabelerin Kitabı

Fatih Belediye Başkanlığı

İstanbul / Haziran 2016

Görsel Konsept Tasarım, Uygulama Grafik-Tasarım

Onur Reklam - Abdullah Uzun

Baskı

BAYEM AJANS

Mahmutbey Mahallesi İstoç 28. Ada No: 66 Bağcılar - İstanbul

Telefon: +90 212 674 13 14

www.bayemajans.com

Bu Kitapta yer alan tüm yazıların ve fotoğrafların yayın hakları saklıdır.Tanıtım için yapılacak kısa alıntılar dışında yayıncının ve arşiv sahibinin yazılı izin alınmaksızın hiç bir yolla çoğaltılamaz ve arşiv niteliğindeki fotoğrafik belgeler arşiv sahibinden izinsiz hibir amaçla kullanılamaz.

Fatih Belediye Başkanlığı

Vatan Cad. Adnan Menderes Bulvarı No:54

Tel: 0212 453 1 453

www.fatih.bel.tr

Bu eseri üstad İbrahim Hakki Konyalı

Beyefendi'nin aziz hatırasına ithaf ediyorum

Mukaddime

Bizleri yoktan var eden, ilimle şereflendiren Rabbime sonsuz hamd ü senâlar olsun.

Hani Hazret-i Peygamber buyurmuştu ya : “ölümünden sonra üç kişinin amel defteri kapanmaz, bunlardan biri de arkasında fayda sağlayacak bir eser bırakan kimsedir” diye.. Yine yüce Rabbimiz buyurmamış mıydı : “Önceden gönderdiğiniz her hayrı Kıyamet Günü yanınızda bulacaksınız” diye...

İşte bu müjdeye tam manasıyla iman eden ceddimiz buna binaen sayısız cami, çeşme, medrese, mektep, han, tekke vs. birçok yapı bina ettirmiştir. Osmanlı İmparatorluğu'nun kalbi, dünyanın gözbebeği İstanbul bu eserler bakımından müstesna bir yerdedir. Tabi ki İstanbul deyince akla tarihi suriçi bölgesi, yani, Fatih ilçesi gelmektedir. Fatih ilçesi Osmanlı toprakları içinde en ayrıcalıklı yerdir.

1453'de ki Fetih'ten 1923'te cumhuriyetin ilanına kadar geçen 470 senelik süreçte sayısız hayr eser bu topraklar üzerinde inşa edilmiştir. Ancak bu eserler de, tıpkı insanlar gibi, ecelleri geldiğinde ömürleri tamamlamışlar, yerlerine başka hayr sahipleri başka hayr eserler inşa ettirmişlerdir.

Bu eserlerin ortadan kalkmasında ilk önce yangınlar, sonra depremler, sonra imar faaliyetleri en son ise ilgisizlik/bakımsızlık etkili olmuştur. Maalesef ülkemizdeki birçok ilden daha fazla tarihi eseri barındıran bir ilçe olmasına rağmen bugüne değin tam manasıyla araştırılmamış, hep birbirini taklit eden sayısız eser yayınlanmıştır.

Bu çalışma ise, eserlerin adeta nüfus kağıdı olan kitabelerini ele almaktadır. Kitabeler, en mühim yazılı vesikalardır. Eserin banisini, yapılış sürecini ve tarihini bizlere anlatırlar. Osmanlı İmparatorluğu'nda ise bu süreç adeta edebi şaheserler oluşturacak güzellikte şiirlerin ortaya çıkmasına neden olmuştur. Gerçekten de imparatorluk toprakları içinde, belki de İslam coğrafyası içinde, en mu'tena tarih düşürme şiirleri bu eserler için yazılmıştır.

Bu çalışmayla birlikte Fatih ilçesinde hali hazırda mevcut tüm eserlerin kitabeleriyle birlikte tarihsel süreçte Yarımada içinde yapılmış, ama yok olmuş/edilmiş, birçok eserin de inşa veya tamir kitabeleri ortaya konulmuştur. En az bunun kadar değerli bir başka şey ise Arapça, Farsça kitabelerin tercümelerinin yapılarak yayınlanmış olmasıdır.

15,6 kilometrekarelik yüz ölçüme sahip Fatih ilçesinde bugün mevcut olan 550'yi aşkın eserin kitabesi incelenmiş, tam metin transkripsiyonu yapılmıştır. Yine evvelce mevcut 200'ü aşkın eserin de kitabesi tam metin olarak ilk defa yayınlanmaktadır. Toplam kitabe metni inşa/tamir 1000'i aşkındır. Bu eserlerin açık adresleri de verilerek isteyenlere yerinde görme imkânı da sağlanmıştır. Yine kitabın arkasındaki ufak sözlüğümüz sizlere kitabelerin sırlı dünyasına girme imkânı sağlayacaktır.

7 seneyi aşan bir sürenin sonunda ancak tamamlayabildiğim bu eserin İstanbul üzerine yapılmış en orijinal eserlerden biri olacağına inanıyorum. Kimileri böyle bir çalışmanın neden bu kadar uzun sürdüğünü merak ediyor olabilir. Kısaca değineyim. Bu aciz kişi 7 sene önce bu çalışmaya başladığında en basit bir metni bile okuyamayan bir kimse idi. Bu süre içinde Allah'ın izni, kendi gayreti ile muazzam bir mesafe kat ederek bu devasa kataloğu oluşturdu. Tabi ki bu dili öğrenmekle her şey bitmiyor, aslında yeni başlıyordu. Bu kitabelerin nerelerde bulduklarının tespiti ise bundan daha zor bir süreçti. Pratikte mevcut yapıların taranması, mezarlıkların taranması, müzelerin taranması gibi uzun ve meşakkatli bir yoldu bu. Örneğin sizin bir solukta okuyacağınız Çemberlitaş Valide Sultan Hamamı iç kitabe kuşağının okunması için altmış-yetmiş derece sıcaklıkta iki saate yakın çalıştım. Bunun dışında İstanbul'da ki kayıp kitabeler başlı başına bir çalışma konusu. Kısacası sizlerin soluksuz okuyacağınız bu eser için teorikte bendeniz acizâne 20 bin sayfa dökümanı gerek kütüphanelerden, gerek özel koleksiyonlardan, gerek divânlardan tarayarak sizlerin önüne çıkarmış bulunuyorum. Bu eseri okurken Fatih'te ki imar faaliyetleri hakkında da oldukça kıymetli bilgilere sahip olacaksınız. Bu eseri yazmakla ilim binasına bir tuğla koyabildimse kendimi bahtiyar sayarım. Şüphesiz bir iş ancak Allah (c.c) dilerse gerçekleşir.

Çanakkale Gelibolu'da bulunan Damat İbrahim Paşa çeşmesinin kitabesinde bir beyit de şu ifade geçiyordu : "İki yüz sene harap kalmış bu hayrı Damat İbrahim Paşa'ya tamir ettirerek bu işin ecrini ona yazmıştı Mevla" Evet.. Şair Raşid ne güzel ifade etmiş bu durumu. Aynı durum şu an bizim için geçerli. Ne mutlu bana, bize ... Çünkü dinimizde, kültürümüzde en güzel kavramlardan biri de "Ahde vefâ" kavramıdır. Bu hayr sahiplerinin isimleri gelecek kuşaklara aktarabildiysek görevimizi yapmış sayarım. Cenab-ı Hakk cümle hayr sahiplerini de bizleri de bağışlasın. Amin.

Bu projeyi kendisine sunduğumda tereddüt etmeden, ön yargısız kabul eden Fatih Belediyesi Başkan Yardımcısı Hasan Suver Beyefendi'ye ve bu çalışmaya sahip çıkan değerli belediye başkanımız Sayın Mustafa Demir Beyefendi'ye hepiniz adına şimdiden teşekkür ederim. Gerçek bir idareci basireti göstererek bu çalışmaya sahip çıktı, raflarda yer almasını sağladı. Kendisine minnettarım. Adeta ikinci Damat İbrahim Paşa gibi kendisine emanet edilene sahip çıktı, korudu, kolladı. Cenab-ı Hakk her ilimize, ilçemize ufku, vizyonu açık idareciler ihsan eylesin. Bunun dışında İstanbul'da ki birçok tarihi eserin yeniden yapılmasında veya restore edilmesinde emeği geçen resmi kurumlara, vakıflara ve derneklere buradan tüm İstanbullular adına teşekkür ediyorum.

Son olarak ilimlerinden çok şey öğrendiğim Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nden Sn. Prof. Dr. Abdulhamit Tüfekçioğlu Beyefendi'ye, Mimar Sinan Üniversitesi'nden Sn. Prof. Dr. Suphi Saatçi Beyefendi'ye; İstanbul Belediye Encümeni resim arşivindeki kimi bilgileri edinmemi sağlayan İstanbul Üniversitesi'nden Doç. Dr. Mehmet Samsakçı ve Doç. Dr. Murat Ali Karavelioğlu Beyefendi'lere, adını burada zikretmediğim İstanbul sevdalılarına içten teşekkürlerimi sunarım. Bana hakları geçen varsa bu çalışma hürmetine bendenizi affetsinler.

Sözümü, yazarını maalesef hatırlayamadığım (lütfen beni bağışlasın)şu nefis şiirle bitiriyorum :

Merhametsiz kalpleri sana benzettiler
Sana dilsiz, ruhsuz dediler
Halbuki senindir değirmendeki beste
Seninle biçim verir ruhuna heykeltraş
Sana sürülür yüz, sana vurulur baş
Milyonca insanın, milyonca yıl taptığı taş
Sensin mehtabı süsleyen, surlarla sütunlarla
Çeşmeler, kemerler senden yapılır
Senden yapılır Allah'a giden merdivenler
Namaz vakti Müslümanlara senden haykırılır
Sevmediği kulları Allah taş edermiş
Görmedim, ama inanırım
Hatta bir gün gelecek
Gökten de yağacaksın sanırım
Taşlardır bekâ, taşlardır ebediyet
Taştan başka tarihe ne bırakır medeniyet
İnsanoğlu taş olur baş yarar
Taşı üst üste kor, yapar
Bir yandan durmadan yıkar
Ve bir gün yatırılır boylu boyunca
Şehrin musalla taşına
Yine bir taş dikilir başına
İşte bu taştır insanoğlundan bâki
Üstünde bir tarih, bir Fatıha bir Hüve'l-bâki

Bu kitabı okuyup hayr sahiplerini ve bunların ortaya çıkarılmasını sağlamaya çalışanları hayr duadan unutmayanların akıbetleri hayr ola... Ya İlahi! Bizleri korktuklarımızdan emin eyle, umduklarımıza nail eyle.

Amin

Nurullah DELİBAŞ

Araştırmacı - Yazar

1.Bölüm Eğitim Yapıları

20-21

Ahmed Ağa Çeşmesi	22	Sefer Ağa Meydan Çeşmesi	73
Âdilşah Kadın Çeşmesi	23	Sadrazam Hasan Paşa Çeşmesi	74-75
II.Mahmud Han Çeşmesi	24	Seyyid Hasan Paşa Sebili	76-77
Horhor, Çeşme Kitabesi	25	Seyyid Hasan Paşa Çeşmenin Kitabesi	78-79
Şadırvanı Kitabeleri I. Kitabe	28-29	Naz-perver Usta Çeşmesi	80
II. Kitabe	30-31	Sinan Paşa Kasrı Çeşmesi	81
III. kitabe	32	Seyyid Mehmed Ağa Çeşmesi	82
Ahmed Ağa Çeşmesi	33	Sultan Süleyman Han Çeşmesi	83
Seferikoz Cami Önündeki Kuyu Kitabesi	34	Halil Ağa Çeşmesi	84
Hoca Şemseddin Türbesi Önünde Kuyu Kitabesi	34	İsmail Efendi Çeşmesi	85
Cumhuriyet Çeşmesi	35	Muslu Ağa Çeşmesi	86
Dülgerzade Cami Arkasında Çeşme	36	Hacı Bekir Ağa Çeşmesi	87
Yusuf Efendi Çeşmesi	37	Ali Bey Çeşmesi	88
Ali Efendi Çeşmesi Kitabesi	38	Ahmed Ağa Çeşmesi	89
Hacı İsa Cami Önündeki Çeşmenin Kitabesi	39	Recai Mehmet Efendi Sebili	90
Esad Efendi Çeşmesi	40	Şâtr Hasan Ağa Çeşmesi	91
Ahmet Kâmil Efendi Tekkesi Çeşmeleri	41-43	Sultan III. Osman Sebili	92
Ali Bey Çeşmesi Kitabesi	44	Sultan III. Osman Çeşmesi	93
Hatice Hanım Çeşmesi	45	Ayakapı Çeşmesi	94
Mehammed Ağa Çeşmesi	46	Sultan I. Ahmed Sebili	95
Veli Efendi Çeşmesi Kitabesi	47	Esmâ Sultan Çeşmesi	96-97
Besim Ağa Çeşmesi	48	Sultan 3. Ahmed Meydan Çeşmesi	98-99
Mahmud Ağa Çeşmesi	49	Yatağan Çeşmesi	100
Hacı Hüseyin Ağa Çeşmesi Kitabesi	50	Ali Ağa Çeşmesi	101
Mehammed Paşa Çeşmesi	51	Camili Han İçinde Ahi Durmuş Baba Çeşmesi	102- 103
Süleyman Ağa Çeşmesi	52	Mehammed Ağa Çeşmesi	104
Süleyman Efendi Çeşmesi	53	Sultan I. Ahmet Çeşmesi	105
Yahyazade Ahmed Efendi Çeşmesi	54	Ahmet Galip Paşa Çeşmesi	106
Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi	55	Kâtip Muslihiddin Cami Çeşmesi	107
Rukiye Kadın Çeşmesi	56-57	Çeşme	108
Amcazade Hüseyin Paşa Çeşmesi	58-59	Hatice Hanım Çeşmesi	109
Şerife Ayşe Sıdika Hanım Çeşmesi	60	Ebu Bekir Ağa Sebili	110-111
Ali Şah Çeşmesi	61	Hacı Hasan Çeşmesi	112
Âşûb Kadın Çeşmesi	62-63	Mehmet Yazıcı Çeşmesi	113
Ayşe Sultan Çeşmesi	64	Mehmet Çelebi Çeşmesi	114
Köprülü Mehmed Paşa Çeşmesi	65	Hacı Hüseyin Ağa Cami Çeşmesi	115
Köprülü Mehmed Paşa Cami Avlusundaki Çeşme	65	Hacı Ahmed Ağa Çeşmeleri	116-117
Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi	66	Nakşidil Sultan Sebili	118-119
Sinan Paşa Sebili	67	Mehammed Paşa Çeşmesi	120
Mehmet Ağa Sebili	68	Maksem Kitabesi	121
Bayrampaşa Sebili	69	Râgıp Paşa Sebili	122-123
Valide Sultan Çeşmesi	70	Beşir Ağa Çeşmesi	124-125
Valide Sultan Sebili	71-72	İbrahim Paşa Çeşmesi	126
		Lütfullah Bey Çeşmesi	127
		Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi	128-129

Hatice Sultan Çeşmesi	130	Mustafa Ağa Çeşmesi	176
Atık Ali Paşa Cami Çeşmesi	131	Gürcü Mehmed Paşa Çeşmesi	177
Hekimoğlu Ali Paşa'nın Annesi Adına Yapılan Çeşme	132	Bıçakçı Alaadin Cami Mihrab Duvarındaki Çeşme	178
Oğlanlar Dergâhı Çeşmesi	133	Uşşâkî Tekkesi Çeşmesi	179
Mehveş Hanım Sebili	134	Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Sebili	180-183
Meydan Çeşmesi	135	Nakşidil Kadın Çeşmesi	184-185
Laleli Cami Sebili Kitabeleri	136-137	Sultan 3. Selim Çeşmesi	186
Sadrazam Kara Mustafa Çeşmesi	138	Üç yüzlü Çeşme	187
Hafız Ahmed Ağa Çeşmesi	139	IV. Kadın Çeşmesi	188
Ahmed Hulusi Paşa Çeşmesi	140	II. Mahmud Sebili	189
Dâvud Paşa Çeşmesi	141	Arapzade Abdurrahman Efendi Çeşmesi	190
Dayı Ömer Çeşmesi	142	Hacı Beşir Ağa Çeşmesi	191
Ebubekir Ağa Çeşmesi	143	Nefise Hanım Çeşmesi	192
Evliyâ Çeşmesi	144	Şükrü Bey Çeşmesi	193
Feyzullah Efendi Çeşmesi	145	Dülbendcizade Çeşmesi	194
Gülbûy Kadın Çeşmesi	146	Gürcü Mehmed Paşa Çeşmesi	195
Sinan Ağa Çeşmesi	147	II. Mahmud Han Sebili	196-198
Sineperver Valide Sultan Çeşmesi	148	II. Mahmud Çeşmesi	199
Şehzade Cami Duvarındaki Çeşmelerin Kitabeleri	149	Bâlâ Dergâhı Sebili	200-201
Yakup Kethüdâ Çeşmesi	150	Perestû Kadın Çeşmesi	202
Yakup Kethüdâ Çeşmesi	151	Seyyid Ali Çeşmesi	203
Salihâ Sultan Çeşmesi	152	Hatice Kadın Çeşmesi	204
Şeyhülislâm Mustafa Efendi Çeşmesi	153	Hacı Arif Ağa Çeşmesi	205
Hacı Mustafa Çeşmesi	154	Mehmed Sadık Efendi Çeşmesi	206
Hacı Mustafa Ağa Çeşmesi	155	Haydar Şâh-râh Çeşmesi	207
Hatice Sultan Çeşmesi	156	Refia Hanım Çeşmesi	208
Zeynep Hanım Çeşmesi	157	Ali Bey Çeşmesi	209
Abbas Ağa Çeşmesi	158	Emine Sultan Çeşmesi	210-211
Çeşme	159	Emine Sultan Çeşmesi	212
Muhammed Kethüdâ Çeşmesi	160	Sadrazam Mehmed Paşa Çeşmesi	213
Mustafa Ağa Çeşmesi	161	II. Mahmud Çeşmesi	214
Beşir Ağa Çeşmesi	162	Beşir Ağa Çeşmesi	215
Tevfik Efendi Çeşmesi	163	Güngörmez Cami Sebili	216
Çeşme Kitabesi	164	Server Ağa Çeşmesi	217
Çeşme	165	Beşir Ağa Çeşmesi	218-219
Ahi Çelebi Cami duvarındaki Çeşme	166	Beşir Ağa Sebili	220-221
Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi	167	Seyyid Ömer Ağa Çeşmesi	222
Abdullah Ağa Çeşmesi	168-169	İbrahim Ağa Çeşmesi	223
Baba Cafer Kuyusu	170	Çeşme	224
Mehmed Efendi Çeşmesi	171	Zeynep Sultan Çeşmesi	225
Çeşme	172	Hafize Hanım Çeşmesi	226
Fatma Sultan Çeşmesi	173	Abbas Ağa Çeşmesi	227
Şerife Zeliha Hanım Çeşmesi	174	II. Abdülhamid Han Çeşmesi	228
Nişanca Mustafa Ağa Çeşmesi	175	I. Abdulhamîd Çeşmesi	229

I. Abdülhamîd Sebîli	230-231	Ubeydullah Efendi Çeşmesi	285
Mehemmed Ağa Çeşmesi	232	Derviş Paşa Çeşmesi	286
Rüstem Paşa Çeşmesi	233	Ekmekçi Sinan Çeşmesi	287
Mesihpaşa Çeşmesi	234-235	Safiye Sultan Çeşmesi	288
Haseki Hürrem Sultan Çeşmesi	236	Karagöz Mehmed Paşa Çeşmesi	289
Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi	237	Haydar Paşa Çeşmesi	290
Mehmed Emin Ağa Çeşmesi	238	Davud Paşa Cami Şadırvanındaki Kitabe	291
Hatice Turhan Valide Sultan Sebili	239	Ahmet Bey Çeşmesi	292
Canfeda Kadın - Hazinedar Şevkinihal Usta Çeşmesi	240-241	Şakir Efendi Çeşmesi	293
Alman Çeşmesi	242	İdris Ağa Çeşmesi	294
Abdullah Ağa Çeşmesi	243	Kapı Ağası Çeşmesi	295
Cevri Kalfa Çeşmesi	244-245	Bozdoğan Kemerü üzerindeki kitabe	296
Sultan I. Mahmud Sebili	246-247	Çeşme	297
Çeşme	248	Kâzım Bey Çeşmesi	298
Türbe Bitişigindeki Çeşme	249	Abdest Teknesi Kitabesi	299
Kethüdâ Ahmed Ağa Çeşmesi	250	Çeşme Kitabesi	300
Kethüdâ Hâlid Efendi Çeşmesi	251	Şadırvan Kitabesi	301
Halife Cilvenaz Çeşmesi	252	Şadırvan Kitabesi	302
Mehemmed Efendi Çeşmesi	253	Mirâhor Hasan Ağa Çeşmesi	303
Mehemmed Ağa Çeşmesi	254	Nihal Hanım Çeşmesi	304
II. Mahmud Han Çeşmesi	255	Faretzade Çeşmesi	305
Ali Ağa Çeşmesi	256	Selim Sabit Efendi Şadırvanı	306
Ali Efendi Çeşmesi	257	Mahmud Paşa Hamamı	307
Âşık Paşa Cami Çeşmesi	258-259	Cağaloğlu Hamamı	308-309
Kaptan İbrahim Paşa Sebili	260-261	Küçük Ayasofya Hamamı	310
Hacı Mehmed Ağa Çeşmesi	262	Çemberlitaş Hamamı	311-314
Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi	263	Hürrem Sultan Hamamı	315
Mahmud Paşa Çeşmesi	264-265	Mehmet Ağa Hamamı	316
Mihrimah Sultan Çeşmesi	266	Hançerli Sultan Hamamı	317
Çeşme Kitabesi	267	Üç Mihraplı Cami Şadırvanı	318
Beşir Ağa Sebili	268-269	Hacı Evhaddin Hamamı	319
Çeşme	270	Koca Mustafa Paşa Hamamı	320
Hasan Ağa Çeşmesi	271	Ayakapı Hamamı	321
Yahya Efendi Çeşmesi	272	Havuzlu Hamam	322
Zeynel Âbidin Çeşmesi	273	Abdest Teknesi	323
Seyyid Halil Ağa Çeşmesi	274-275	Şifalı Çeşme'nin Kitabesi	324
Hacı Mustafa Ağa Çeşmesi	276	Nermidil Kalfa Sebili Kitabesi	325
Çeşme	277	Sarnıç Kitabesi	326
Kariye Müzesi Avlusundaki Çeşme	278	Çeşme kitabesi	327
Çeşme Kitabesi	279	Kuyu Bileziği Kitabesi	328-329
İsmail Ağa Çeşmesi	280		
Kösem Sultan Çeşmesi	281		
Behram Ağa Çeşmesi	282		
Çeşme	283		
Hacı Ahmed Ağa Çeşmesi	284		

2.Bölüm Eğitim Yapıları

330-331

Askeri Rüşdiye İstanbul Çocuk Mahkemeleri	332	Manyasîzâde Medresesi	360
Askeri Rüşdiye Fatih İlkokulu Binası	333	Çorlulu Ali Paşa Medresesi	361
Ankaravi Mehmet Efendi Medresesi	334	Nuruosmaniye Kütüphanesi	362
Seyit Hasan Paşa Medresesi	335	Sultan I. Abdülhamid Medresesi	363
Nâzperver Mektebi	336	Sultan I. Abdülhamid Kütüphanesi	364
Recai Mehmet Efendi Mektebi	337	Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Külliyesi	365-369
Nuruosmaniye Medresesi	338	Rüstem Paşa Medresesi Kitabesi	370
Sultanahmet Salih Ağa Mektebi	339	Mihrimah Sultan Mektebi	371
Gedikpaşa Mehmet Efendi Mektebi	340	Molla Murad Kütüphanesi	372-373
Gülhane Şâhîhûbân Medresesi	341	Âtîf Efendi Kütüphanesi	374
Mesneviyhane	342-343	Beyazîd Umumî Kütüphanesi	375-379
Haliliye Medresesi	344	Yusuf Paşa Mektebi	380
Osman Efendi Medresesi	345	Feyzullah Efendi Medresesi	381-383
Sadrazam Hasan Paşa Medresesi	346-347	Sultan I. Mahmut Kütüphanesi	384-385
Adile Sultan Mektebi	348	Râgıb Paşa Kütüphanesi	386-387
II. Abdülhamit Mektebi	349	Hacı Ahmet Paşa Mektebi	388
Bezmiâlem Valide Sultan Mektebi	350	Şehzade Mehmed Medresesi	389
Merkez Rüşdiyesi	351	Ali Paşa Kütüphanesi	390
Hacı Beşir Ağa Medresesi	352	II. Abdülhamid Kütüphanesi	391
Hacı Beşir Ağa Cami Avlusu	353	Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Medresesi	392-393
Hüsrev Kethüda Dârülkurrâsı	354	Bezm-i Âlem Valide Sultan Mektebi	394
Cevri Kalfa Mektebi	355	Mekteb-i Mahmudiyye	395
Amcazade Hüseyin Paşa Medresesi	356-358	Şeyhülislam Sadullah Sa'di Efendi Darülkurrası	396-397
Akdeniz Medresesi	359		

3.Bölüm Camiler

398-399

Karaki Hüseyin Çelebi Cami	400	Murad Paşa Cami	453
Evliyâ Cami	401	Çandarlı İbrahim Paşa Cami	454
Ali Paşa Cami	402	Davud Paşa Cami	455
Cezeri Kasım Paşa Cami	403	Sümbül Efendi Cami	456
Pertevniyal Valide Sultan Cami	404-405	Laleli Cami	457
Kalenderhane Cami	406-407	Fatih Cami	458-459
Köprülü Mehmed Paşa Cami	408	Firuz Ağa Cami	460
Kâtip Sinan Cami	409	Mimar Hayreddin Mescidi	461
Hünkar Mahfilli	410-411	Küçük Ayasofya Cami	462-463
Ayasofya Cami	412	Beyazıt Cami	464
Sultanahmet Cami	413-415	Fahreddin Cami	465
Mesih Mehmed Paşa Cami	416	Kethüda Ferruh Ağa Cami	466
Hırka-yı Şerif	417	Yavuz Sultan Selim Cami	467
Cerrah Mehmed Paşa Cami	418-419	Süleymaniye Cami	468-469
Hidayet Cami	420-421	Şehzade Mehmed Cami	470
Bıçakçı Alaaddin Cami	422	Hacı Timurtaş Cami	471
Kaliçeci Hasan Ağa Cami	423	Üçbaş Hamza Mescidi	472-473
Hüma Hatun Cami	424	Sarı Timur Cami	474
Yeni Cami	425	Malcı Çırağı Mehmed Paşa Cami	475
Ebü'l Vefa Cami	426	Daye Hatun Cami	476-477
Ali Yazıcı Cami	427	Mimar Acem Ali Cami	478
Tahta Minare Cami	428	Arakiyeci Mehmed Ağa Cami	479
Gazi Ahmet Paşa Cami	429	Hacı Küçük Mescidi	480-481
Molla Aşkî Mescidi	430	Sarı Beyazıt Cami	482
İsmail Ağa Cami	431	İshak Paşa Cami	483
Atik Ali Paşa Cami	432	Karabaş-ı Veli Cami	484
Özbekler Tekkesi Cami	433	Kaptan-ı Derya İbrahim Paşa Cami	485
Pîrî Paşa Cami	434	Beşir Ağa Cami	486
Üskübî Çakır Ağa Cami	435	Zeynep Sultan Cami	487
Sâmânî Virânî Cami	436	Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Cami	488
Karabaş-ı Veli Cami	437	Yusuf Şücâeddin Cami	489
Divani Ali Bey Cami	438	Hâfız Paşa Cami	490
Dizdariye Cami	439	Helvacıbaşı Cami	491
Nişancı Mehmed Paşa Cami	440-441	Hoca Kasım Günânî Cami	492
Mahmud Paşa Cami	442-443	Draman Külliyesi	493-495
Şebsefâ Hatun Cami	444	Muhsine Hatun Cami	496
Hacı Bayram-ı Haftânî Kaftânî Cami	445	Bezm-i Âlem Valide Sultan Cami	497
Sadrazam Ali Paşa Cami	446	Hürrem Sultan Cami	498-499
Hacı Evhad Cami	447	Sokullu Mehmed Paşa Cami	500
Keçeci Pîrî Cami	448	Arpacılar Cami	501
Bıçakçı Alaaddin Cami	449	Behram Çavuş Cami	502
Akşemseddin Cami	450-451	Mehmed Ağa Cami	503
Akseki Mescidi	452	Hekimoğlu Ali Paşa Cami	504-507
		Hadım İbrahim Paşa Cami	508-509

Bezîrgân Cami	510	Mahmud Nedim Paşa Türbesi	560-561
Hüsambey Cami	511	Ahmet İzzet Efendi Türbesi	562
Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Külliyesi	512	Bâlâ Süleyman Ağa Türbesi	563
Nuruosmaniye Cami	512-515	Gülbahar Hatun Türbesi	564
Hoca Kasım Günani Cami	516	Yavuz Sultan Selim Han Türbesi	565
İskender Paşa Cami Kitabesi	517	Ahmed Cevad Paşa Türbesi	566-567
Tevkii Cafer Cami	518	Muhyiddin Kocavî Türbesi	568-569
Kadıasker Abdurrahman Efendi Cami	519	Muhyiddin Çelebi Türbesi	570
Fethiyye Cami	520	Sultan II. Selim Türbesi	571
Ahmediye Cami Kitabesi	521	II. Mahmud Türbesi	572
Emir Buhari Hankahı Cami	522	Şehzade Cami Avlu Duvarındaki Kitabe	573
Salih Paşa (İbn-i Meddas) Cami	521	Emine Sultan Türbesi	574
Ahi Çelebi Cami	524	Çifte Sultanlar Türbesi	575
Hocapaşa Cami	525	Nalınca Mehmed Türbesi	576
		Hacı Muhiddin Türbesi	577
4.Bölüm Türbeler	526-527	Ahmed el-Buhari Türbesi	578
		Sadrazam İbrahim Paşa Cami	578
Mustafa Reşid Paşa Türbesi	528-529	Ali Paşa Türbesi	579
İbrahim Paşa Türbesi	530-531	Nişancı Mehmed Paşa Türbesi	580-581
Destârî Mustafa Paşa Türbesi	532-533	Seyyid Velayedet Türbesi	582
Rüstem Paşa Türbesi	534	Hüsrev Paşa Türbesi	583
Şehzade Mehmet Türbesi	535	Hoca Şemsettin Türbesi	584
Koca Sinan Paşa Türbesi	536	Kemal Paşa Cami Türbesi	585
Sultan 1. Ahmed Türbesi Kitabesi	537	Hasan Ünsî Türbesi	586
Sultan 3. Mehmed Türbesi	538-539	Zembilli Ali Efendi Türbesi	587
Sultanahmet Cami Sebül Duvarındaki Kitabe	540	Hız. Cafer Türbesi/Makamı	588
Hoca Hamza Mescidi	541	Makam Kitabesi	589
Çifte Gelinler Mezarı	542	Gazi Ahmed Paşa Türbesi	590
Hız. Abdurrahman Şâmî Türbesi	543	Hacı İlyas Yatağan Mescidi Duvarındaki Kitabe	591
Ebu Said el-Hudrî Türbesi	544	Âsude Hatun Türbesi	592
Hız. Hâfir Türbesi Kitabesi	545	Şeyh Nureddin Efendi Türbesi	593
Hız. Hüsâm Bin Abdullah Türbesi	546-547	Hız. Şu'be Makamı/Türbesi	594
Mustafa Rakım Türbesi	548	Sultan 3. Selim Türbesi	595
Mimar Sinan Türbesi	549		
Şeyh Vefa Türbesi	550		
Sultan Abdülmecîd Türbesi	551		
Pertevniyal Valide Sultan Türbesi	552		
Muhammed el-Ensârî Türbesi	553		
Ebu zer el-Gıfari Türbesi	554		
Hamdullah el-Ensari Türbesi Kitabesi	555		
Ebu Şeybe el-Hudrî Türbesi	556		
Kuyucu Murad Paşa Türbesi	557		
Mahmud Paşa Türbesi	558		
Davut Paşa Türbesi Kitabesi	559		

5.Bölüm Tekke ve Dergahlar

596-597

Emir Buhârî Dergahı	598-599
Kadem-i Şerif Tekyesi	600
Sinan Erdebili Tekkesi	601
Sinâneddin Yusuf Zaviyesi	602
Şeyh Aziz Tekkesi	603
Şeyh Hamza Tekkesi	604
Uşşâkî Cami	605
Cafer Ağa Cami	606
Kâdirî Dergahı	607
Kadıze Tekkesi	608
Kenan Rufai Dergâhı	609
Nûreddin El-Cerrâhî Tekkesi	610-613
Sümbül Efendi Külliyesi	614-619
Karababa Tekkesi	620
Hacı Evhad Cami	621
Etyemez Dergâhı	622
Özbekler Tekkesi Kitabesi	623
Bâlâ Dergâhı	624-625
Bâlâ Efendi Dergâhı	626
Şemseddin Efendi Dergâhı	627
Mimar Acem Cami	628
Nakşibendi Dergâhı Emir Buhârî Türbesi	629
Beşir Ağa Dergâhı	630
Çakırağa Cami	631
Emir Buhârî Tekkesi Şâzelî	632-633
Hoca Alaadin Cami	634
Yıldız Dede Dergâhı	635
Beşikçizade Dergâhı	636
Edirnekapı üzerindeki bazı kitabeler	637
İsmail Hakkı Efendi Nakşibendi Tekkesi	638-639
Şeyh Râşid Cami	640
Hoca Pîrî Cami Haziresi	641
Gavsî Tekkesi	642-643
Pazar Tekkesi Kitabeleri	644-645

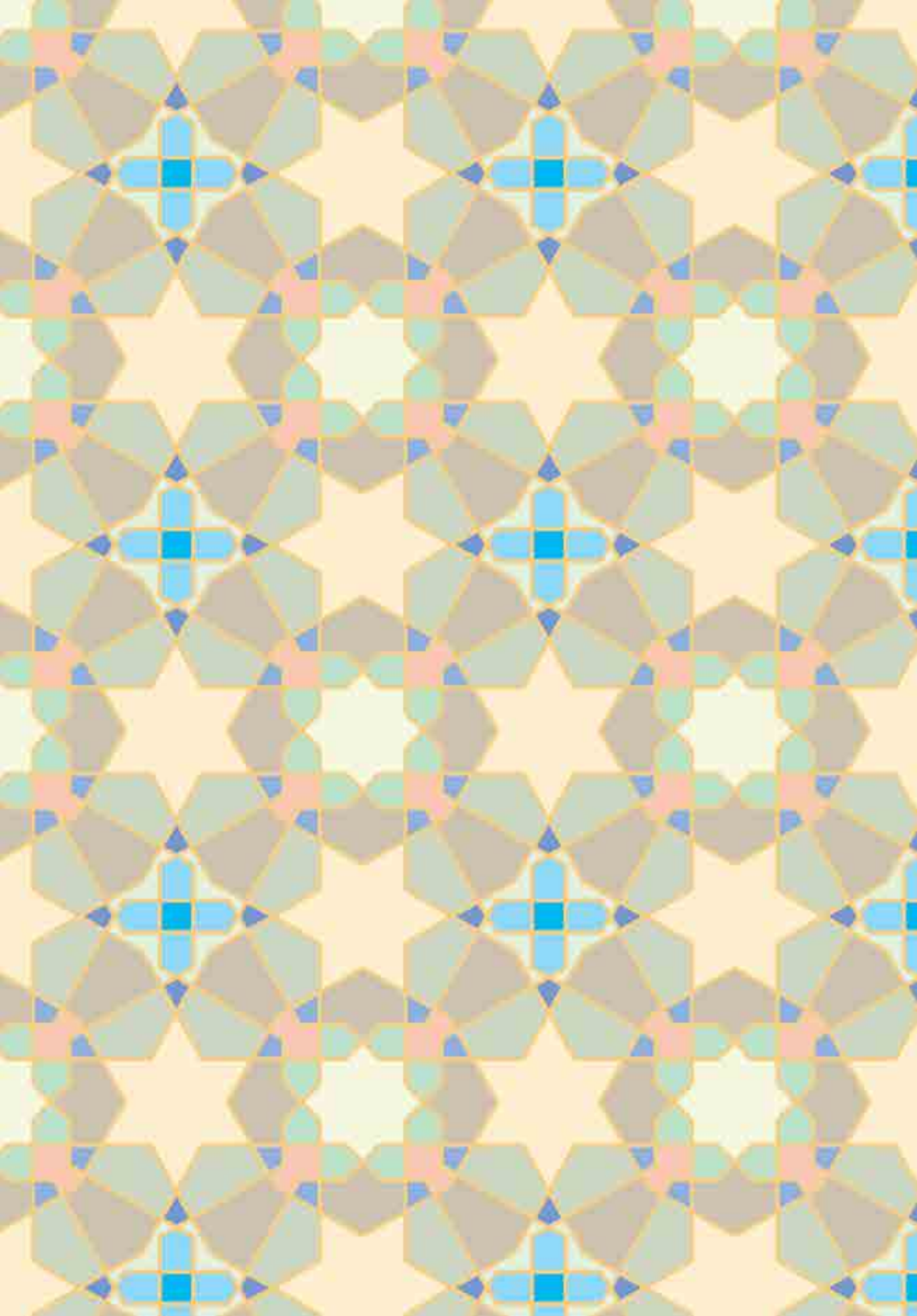
6.Bölüm Devlet Binaları

646-647

Nuruosmaniye Cami Kapısı Kapalıçarşı	648
Fesçiler Kapısı	649
Hırka-ı Şerif Odası Fatih	650-653
Karakol Kitabesi İsmek Binası	654
Pierre Loti Evi	655
İstanbul Müftülüğü Kitabeleri	656-658
Han Kitabesi	659
Yangın Kulesi	660
Hürrem Sultan İmareti Kitabesi	661
Bezm-i Âlem Valide Sultan Hastanesi	662-663
Ahırkapı Üzerindeki Kitabe	664-665
Yedikule Kapısı üzerindeki Kitabe	666
Kitabe	667
Başbakanlık binası kitabesi	668-669
Valiliğin merdivenli kapısı üzerindeki kitabe	670-672
Kürkçübaşı Cami Minare Duvarındaki Güneş Saati	673
Seraskerlik Kapısı İstanbul Üniversitesi Ana Kapısı	674-675
Ayasofya İmareti	676-679
Nuruosmaniye İmareti	680
Medresetü'l-Kuzât İstanbul Üniversitesi	681
Alay Köşkü	682-683
Fatih Karakolu	684
Laleli Cami İmareti	685
Vakıf Müzesi Kitabesi	685
Darüşşifa Kapısındaki Kitabe	686
Ticaret ve Ziraat Bakanlığı	686
Hava Şehitleri Anıtı	687
Fatih Sultan Mehmed Vakıf Üniversitesi Rektörlüğü	688
İstanbul İtfaiye Müzesi	688
Çocuk Şube Asayiş Merkezi	689
Otel Kapısı	689
Mısır Çarşısı Kitabeleri	690
Orhan Kemal İl Halk Kütüphanesi	690
Eski Polis Merkezi	691
Beyazıd Cami Güneş Saati	691
Gazi Ahmed Paşa Cami Güneş Saati	691
Eminönü Yeni Cami Güneş Saati	692
Cerrah Paşa Cami Güneş Saati	692
Hazret-i Câbir Cami Güneş Saati	693
Emekli Sandığı Binası	693

Muhallebeci Hacı Mehmed Ağa Çeşmesi	750	Hoca Teberrük Cami Kitabesi (Yahya Güzel Cami)	773
Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi	750	Adilşah Kadın Cami Kitabesi	773
Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi	750	Fatma Sultan Cami kitabesi (Gümüşhaneli Dergahı)	774
Ahmed Ağa Çeşmesi	751	Arpaemini Selim Efendi Cami kitabesi	775
Hacı Ahmed Paşa Çeşmesi	751	Divittar Keklik Mehmet Efendi Cami Kitabesi	775
Şeyhülislam Ebü'l-meyamin Mustafa Efendi Çeşmesi	752	Kızlar Ağası Hamamı Kitabesi	776
Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi	752	Silivrikapı Üzerindeki Kitabe	776
Seydi / Seyyid Bey Çeşmesi	753	Topkapı Sarayı Kapısı Üzerindeki Kitabe	777
Mustafa Rasim Bey Çeşmesi Kitabesi	753	Eğrikapı Üzerindeki Kitabe	777
Müezzinzade Mehmed Efendi Çeşmesi	754	Edirnekapı üzerindeki Kitabe	778
Odunkapı Çeşmesi	754	"Maarif-i Umumiye Dairesi" Kitabesi	778
Hacı Pertev Bey Çeşmesi	754	İstanbul Surlarının Beyaza Boyandığını Gösterir Kitabe	779
Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi	755	Haseki Hürrem Sultan Kadın Hastanesi Kitabesi	780
Kethüda Hacı Hüseyin Ağa Çeşmesi	755	Başkadın Nevfidan Hanım Hayratı Kitabesi	780
Zeliha Hanım Çeşmesi	756	Mehmet Ağa Tekkesi Kitabesi	781
Yusuf Ağa Çeşmesi	757	Ümmi Sinan Dergahı	781
Hatice Sultan Sebili	758	Deniz Abdal Tekkesi Kitabesi	782
Ahmet Paşa Çeşmesi	759	Kelami Tekkesi Kitabesi	782
Hocapaşa Cami Önündeki Şadırvanın Kitabesi	759	Hüseyin Haydari Tekkesi Kitabesi	783
Ahmed Paşa Çeşmesi	760	Aydinoğlu Dergâhı Kitabesi	783
Başkadın Emetullah Han Sebili	761	Şah Ali Baba Dergâhı Kitabesi	784
Has Odabaşı Hasan Ağa Çeşmesi	761	Aydinoğlu Tekkesinde Bulunan Sarnıcın Kitabesi	784
Acı Çeşmenin Kitabesi	762	Haseki Hürrem Sultan Medresesi Kitabesi	784
Sultan II. Mahmud Çeşmesi	762	Molla Murad Kütüphanesi Kapısındaki Kitabe	785
Mimar Mustafa Çeşmesi	763	Kuyu Kitabesi	785
Kuyu Kitabesi	763	Çeşme Kitabesi	785
Sadrazam Kara Davud Paşa Çeşmesi Kitabesi	763	Hacı Bilal Ağa Mektebi Kitabesi	786
Hacı Mehmed Ağa Çeşmesi Kitabesi	764	Muvakkithane Kitabesi	786
Feyziye Mektebi Sokağındaki Çeşmenin Kitabesi	764	Kayıkhanе Kitabesi	787
Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi Kitabesi	764	Murad Paşa Medresesi Kitabesi	788
Sultan II. Mahmud Çeşmesi Kitabesi	765	Galata Köprüsü Kitabeleri	788
Abdulmecid Han Çeşmesi Kitabesi	765	Mehmet İzzet Paşa Çeşmesi Kitabesi	789
Ali Paşa Çeşmesi Kitabesi	765	Üçler Mescidi Kitabeleri	789
Hoca Hamza Mektebi Kitabesi	766	Mahmud Ağa Cami Kitabesi	789
Sineperver Valide Sultan Mektebi Kitabesi	766	Etmeydanı Mescidi Kitabesi	790
Sultan I. Abdulhamid Mektebi Kitabesi	767	Mehmed Ağa Sebil ve Mektebi Kitabesi	790
Damat İbrahim Paşa Mektebi Kitabesi	767	Hurrem Çavuş Cami Kitabesi	791
Sultan Katibi Mektebi Kitabesi	768	Hubyar Mescidi Kitabesi	791
Bezm-i Âlem Valide Sultan Mektebi Kitabesi	768	Hasan Ağa Darülhadisi Kitabesi	791
Mihrişah Valide Sultan Mektebi Kitabesi	769	Defterdar Kapısı Mescidi Kitabesi	792
Seyyid Ömer/Fahreddin Cami Namazgah Kitabesi	769	Hatice Sultan Cami Kitabesi	792
Malkoç Ağa Cami Kitabesi	770	Seydi Bey Cami Kitabesi	793
Sekbanbaşı Mescidi Kitabesi	771	Kürkcü Hüseyin Ağa Mescidi Kitabesi	793
Muhiddin Kocavi Mescidi Kitabesi	772	Darüssaade Ağası Mustafa Ağa Sebili Kitabesi	794
Papasoğlu Mescidi Kitabesi	772	Molla Şeref Cami Kitabesi	794

Mercan Ağa Cami Kitabesi	794	Fatih Cami Kitabesi	823
Rahime Hanım Şadırvanı Kitabesi	795	Şehzadebaşı Cami Kitabesi	824
Osman Paşa Medresesi Kitabesi	796	Mustafa Ağa Çeşmesi Kitabesi	825
Kösem Sultan Çeşmesi Kitabesi	796	Bahçekapı Karakolu Kitabesi	825
Sivaslı Mehmed Ağa Çeşmesi Kitabesi	797	Dârül'l-Fünûn Kitabesi	826
Mahmud Efendi Çeşmesi Kitabesi	797	Emin Ağa Çeşmesi Kitabesi	826
Tavşan Ağa Sebili Kitabesi	797	Sultan III. Selim Çeşmesi Kitabesi	827
Hacı Efendi Hamamı Kitabesi	798	Draman Çeşmesi Kitabesi	827
Canfeda Kadın Sebili Kitabesi	798	Sultan II. Beyazid Musallâsı Kitabesi	828
Sultan I. Mahmud Mektebi Kitabesi	799	Bayrampaşa Tekkesi Kitabesi	828
Zeynep Sultan Sebili Kitabesi	800	Karakol Kitabesi	829
Çorlulu Ali Paşa Cami ve Tekyesi Kitabesi	800	İsmail Ağa Cami Şadırvanı Kitabesi	829
Kara Mustafa Paşa Medresesi Kitabesi	801	Aşir Efendi Kütüphanesi Kitabesi	830
Yemeniciler Cami Kitabesi	801	Sultan Beyazid Cami Muvakkithanesi Kitabesi	831
Sofu Mehmed Paşa Cami Kitabesi	802	Süleyman Subaşı Cami Kitabeleri	832
Musa Paşa Sebili Kitabesi	802	Şeyh Ahmed Nazıki Hankahı Kitabesi	833
Halil Hamid Paşa Sebili Kitabesi	803	Şeyh Halim Hilmi Er-rufai Dergâhı Kitabesi	833
Hamidiye İmaretı Kitabesi	804	Şeyh Ekrem Er-rufai Dergâhı Kitabesi	834
Hekimoğlu Ali Paşa Çeşmesi Kitabesi	805	Uşaki Dergâhı Kitabesi	834
Hz. Cabir Makamı Kitabesi	805	Sekbanbaşı Yakup Ağa Cami Kitabesi	835
Bayram Paşa Türbesi Kitabesi	806	Oğlanlar Tekkesi Kitabesi	836
Karagöz Mehmet Paşa Çeşmesi Kitabesi	806	Köşklü / Merdivenli Hamam Kitabesi	836
Simkeşhâne Kitabesi	807	Sadrızam Abdullah Paşa Mektebi Kitabesi	837
Kızlar Ağası Süleyman Ağa Çeşmesi Kitabesi	808	Ayşe Sultan Sebili Kitabeleri	838
Sultan IV. Murad'a ait Nişantaşının Kitabesi	809	Hekimbaşı Ömer Efendi Sebili Kitabesi	839
Şehremini Karakolu Kitabesi	810	Hekimoğlu Ali Paşa Cami Şadırvanı Kitabesi	839
Langa Karakolu Kitabesi	810	Abdi Çelebi Cami Kitabesi	840
Çemberlitaş Karakolu Kitabesi	811	Peykhâne Kitabesi	840
Samatya Karakolu Kitabesi	811	Kaptan-ı Derya Halil Paşa Çeşmesi	841
Şehzadebaşı Karakolu Kitabesi	812	Şeftali Çeşmesi Kitabesi	841
Odun Kapısı Karakolu Kitabesi	812	Şah-ı Huban Mektebi Kitabesi	842
Laleli Karakolu Kitabesi	813	Amcazade Hüseyin Paşa Sebili Kitabesi	842
Bayram Paşa Cami Kitabesi	813	Sümbül Sinan Türbesi Kitabesi	843
Kırımı Mescidi Kitabesi	814	Fındıkzade Tekkesi Kitabesi	844
Hasan Paşa Medresesi Kitabesi	814	Emin Efendi Çeşmesi Kitabesi	844
Mustafa Efendi Cami, Mekteb ve Sebili Kitabesi	815	Hacı Süleyman Ağa Çeşmesi Kitabesi	845
Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi Kitabesi	815	Hacı Abdullah Efendi Çeşmesi Kitabesi	845
Gülhane Parkı içinde Asker Hastanesi Kitabesi	816	Hacı Beşir Ağa Çeşmesi Kitabesi	846
Dülbendci Hüsameddin Cami Kitabesi	816	Nuh Efendi Medresesi Kitabesi	846
Üçler Çeşmesi Kitabesi	817	Mihrimah Sultan Cami Kitabesi	847
Melek Mehmet Paşa Çeşmesi Kitabesi	818	Sultan III. Murad Türbesi Kitabesi	847
Veliyüddin Efendi Kütüphanesi Kitabesi	819	Çerağ Hamza Mescidi Kitabesi	848
Sultan III. Selim Çeşmesi Kitabesi	820	Koğacı Dede Türbesi Kitabesi	849
Defterhâne-i Amire Kitabesi	820	Saraçhane Kitabesi	850
Himmetzâde Tekkesi Kitabesi	821	Sultan Ahmet Cami muvakkithanesi kitabesi	850
Mehterhâne Kitabesi	822		

1. Bölüm

Su Yapıları

Davutpaşa

Ahmed Ağa Çeşmesi

Koca Mustafa Paşa Caddesi, İbrahim Paşa Medresesi Kapısında

¹Hazret-i merhûme-i cennet-beşîr
Mâder-i Sultân Mahmûdü's-sifât

²Eylemekle âb-ı ihsânın revân
Suya sîr-âb olmuş idi kâinât

³Hayrını cûya dahi himmet edip
Çeşme-sâr ile pür olmuştu cihât

⁴İşte ez-cümle o âb-ı pâkden
K'olsa şâyân-ı ibret Nîl ü Fırat

⁵Yapdı bu nev çeşmeyi Ahmed Ağa
Kapu Ağası o âli-şân ü zât

⁶Lûle-i zîbâsı hem çün ney-şeker
Âb-ı sâfi gûyiyâ katre nebât

⁷Sâhibü'l-hayrâta olsun işbu âb
Rûz-ı mahşer bâis-i fevz ü necât

⁸Dedi itmâmında târîhin Habîb
“Çeşme-sâr-ı bî-bedel mâ'ü'l-hayât”

H. 1154 / M. 1741-42

¹Sultan Mahmut'un annesi,
cennetle müjdelenen
merhume Hazretleri, ²iyiliğinin
suyunu akıtmakla kâinat
suya kanmış idi. ³İyiliğini
akarsuya bile himmet ederek
her yer pınarlarla dolmuştu.
⁴İşte Nil ve Fırat nehirlerinin
ibret aldığı bu tertemiz
sudan, ⁵şanı ve zatı yüce Kapı
Ağası Ahmet Ağa bu yeni
çeşmeyi yaptırdı. ⁶Çeşmenin
güzel kurnası şeker kamışı
gibidir. ⁷Tatlı ve temiz suyu
ise sanki çiğ tanesidir. Hayır
sahibine bu su mahşer
gününde selamet ve kurtuluş
vesilesi olsun. ⁸Habib,
tamamlanmasında tarihini
“emsalsiz bir pınar, hayat
suyu” şeklinde söyledi.

Laleli

Âdilşah Kadın Çeşmesi

Laleli Cami avlusu, Türbeler Kapısında

**Devletlü Beyhan Sultan ve Hadîce Sultan Hazretlerinin
vâlideleri merhûme Âdilşah Kadın Efendinin ruhu için
Fâtiha**

H. 1219 / M. 1804-05

Kadırğa

II.Mahmud Han Çeşmesi

Gedikpaşa Arkası Sokak

¹Yâd edip Mahmûd Hânın kulzüm-i eltâfını
And içerler cûdına deryâlar etdikçe kase

²Mevce sanma duhter-i ihsânının bir aynını
Safha-i dehre sabâ zencîr edip eyler rakam

³Kulzümü meyl etdirir her sûya cebr-i rûzgâr
Sû-be-sû cûş eyler isterse o deryâ-yı kerem

⁴Şimdi âb-ı lûtfu meyl etdi bu semt irvâsına
Râh-ı Hakda bî-terâzu eyleyip sarf-ı direm

⁵Böyle işrâb et atâşa İzzetâ târîhini
“Çeşme-i vâlâ bînâ-yı şâh Mahmûdü’ş-şiyem”

1235 / M. 1819-20

¹Deryalar, Mahmut Han’ın cömertliğinin denizini anıp yemin etdikçe and içerler.²İyiliğinin kızının bir gözünü dalga zannetme; sabah rûzgârı zaman sayfasına zincir çekip yazar.³Rûzgâr (zaman)ın gücü denizi her yere meyletdirir. O kerem deryası isterse her yere coşup taşar.

⁴Şimdi cömertliğinin suyu, Allah yolunda ölçsüz para harcayıp bu semtin sulanmasına yöneldi.⁵Ey İzzet, tarih mısraını susamışlara şöylece içir: “Mahmut huylu padişahın yaptırdığı, görkemli bir çeşmedir.”

Horhor

Çeşme Kitabesi

Kırma Tulumba Sokak

Târîh-i Ta'mîr-i Çeşme

H. 1 Rebiü'l-evvel 1293 / M. 27 Mart 1876

Ayasofya

Şadırvanı Kitabeleri I.Kitabe

Ayasofya Cami Avlusu

¹Şehin-şâh-ı zamân Sultân Mahmûd-ı celîlü'ş-şân
Revân mîzab-ı kilkinden uyûn u re'fet ü ihsân

²Teşebbüs eyledi dâmen-i şer'i fahr-i kevneyne
Anı zâtına kıldı sâye-bân-ı ma' delet-ünvân

³Sikender feyz-i re'yinden eğer etseydi istimdâd
Olurdu âb-ı hayvân dergehinde nâgehan cûşân

⁴Meded-res teşnegân-ı tîh-i zulme âb-ı şemşîri
Değil ahdinde beydâ-yı cefâda kimse ser-gerdân

⁵Rükûd-ı âbına dâir şikâyet eylese gevher
Olur sû-yı revân-bahş eyler ise hâzine fermân

⁶Kül-i hâl-i ahâli cû-yı adliyile handândır
Meğer dest-i atâsından zübâb eyleye efgân

⁷Vücûdu ayn-ı rahmet olduğuna iki şâhiddir
Cebîn-i enverinde nûr-ı dîn ü pertev-i îmân

⁸Kerimân-ı zamânın cûd-ı ihsânı muvakkatdır
Bu sultân-ı kerâmet rûz u şeb olmakda sîm-efşân

⁹Rızâ-yı cûy-ı Hakda etdi nakd-i himmetin mebzûl
Bu câ-yı dil-küşâda eyledi îcâd şâdırvân

¹⁰Ne şâdırvân-ı hemtâ ne zîbâ târîh-i rûh-efzâ
Bunun resmin görünce oldu hep ressâmlar hayrân

¹¹Bu su âb-ı hayâtın sût karındaşı mıdır sorsam
Ki şîrîn kâmi-i câvîde mâlik nûş eden atşân

¹²Letâfette müşâbihdir bu âb ü nâb Tesnîme
Bunun sâkisini gönderse Cennetden revâ Rıdvân

¹³Sarîrin gûş edip bak ayn-ı ta'zîm ile bu ayne
Hemîşe olmada tesbîh-gû-yı Hazret-i Yezdân

¹⁴Gönüllerde leb-i cû seyrine kalmadı hiç hâhiş
Bu mevki oldu nûzhet-gâh-ı ehl-i dâniş ü irfân

¹⁵Serîr-i saltanatta müstedâm olsun o şehinşâh
Cihânda tâ ki nûş-ı âbdan atşân ola reyyân

¹⁶Emîn altın suyuyla eyledim târîhini tahrîr
“Mahall-i cûdudur Sultân Mahmûd’un bu şâdırvân”

H. 1153 / M. 1740

¹Zamanın şahlar şahı, şanı yüce Sultan Mahmut’un kaleminin oluşundan pınarlar, merhametler, iyilikler akmaktadır.²Yolunun eteği, Hz. Peygamber’e teşebbüs eyleyince onu zatına adalet ünvanlı gölgelik kıldı.³Eğer İskender, görüşünün feyzinden yardım isteseydi âb-ı hayat, aniden eşliğinden coşup akardı.⁴Kılıcının suyu (parlaklığı) zulüm çölünün susamışlarına imdat etmiştir. Onun devrinde cefa sahrasında hiç kimse şaşırmış değildir.⁵Cevher, suyunun durgunluğuna dair şikâyet eylese, hazineciye ferman etse akıp giden su olur.⁶Halkın bütün hali, onun adalet ırmağıyla sevinçlidir. Belki cömertlik elinen sinek inler.⁷Parlak adlıdaki din nuru ve iman ışığı, vücudunun rahmet mazharı olduğuna iki şahittir.⁸Zamanın Keriman’ının cömertliği geçicidir. Bu keramet sultanı, gündüz gece gümüş saçmaktadır.⁹Hak ırmağının rızasında himmet sermayesini harcadı. Bu gönül açıcı yerde şadırvan yaptırdı.¹⁰Ne benzersiz bir şadırvan, ne hoş can veren tarih; bunun şeklini görünce hep ressamalar hayran kaldı.¹¹Sorsam bu su, ölümsüzlük suyunun sütkardeşi midir? Onu içen yanmışlar, tatlı sonsuzluk mutluluğuna sahip olurlar.¹²Tatlılıkta bu saf ve tatlı su cennet ırmağına benzer. Cennetin bekçisi, cennetten bunun sakisini gönderse yaraşır.¹³Şırıltısını işitip bu çeşmeye saygı bakışıyla bak; çünkü Allah’ı tesbih der gibidir.¹⁴Gönüllerde ırmak kenarını seyretmek hiç istek kalmadı. Bu mevki, bilgi ve marifet ehlinin gezinti yeri oldu.¹⁵Dünyada, susamışlar su içip kandıkça o şahlar şahı, saltanat tahtında daim olsun. Ey Emin, altın suyula yazdım tarihini: “Bu şadırvan, Sultan Mahmut’un kerem mahallidir.”

Ayasofya

II.Kitabe

Ayasofya Cami Avlusu

¹Mihr-i sipihr-i mecd ü şân Sultân Mahmûd-ı zamân
Her kavli her fi'li hemân nâmı gibi mahmûddur

²Cârî zebânından kerem havz-ı atâsı merz-i ham
Mânend-i emvâc-ı yem ihsânı nâ-ma'dûddur

³Ayn-ı velâyet menba'ı şems-i hilâfet matla'ı
Ahlâkı hakkın mecma'ı şehinşâh-ı mes'ûddur

⁴Bu âb ü tâb-ı himmeti vü hûb-ı rûy-ı şevketi
Cûş-ı muîn-i fitneti bahşâyış-ı Ma'bûddur

⁵Şemşîr-i adl-i kâimi eyler himâyet nâ'imi
Feyz-i duâ-yı dâimi bostân-ı mülke rûddur

⁶Eyyâm-ı adlinde mihen kılmaktadır terk-i vatan
Hep sûddur fikre gelen şimdi ziyân nâ-bûddur

⁷Ol ârif-i sâhib-sülûk dilden eder nefy-i şükûk
Tavsît-i vefd ile mülûk dergâhına hasûddur

⁸Beytü'l-Hareme hem imâm hem hâdim-i Beytü'l-Harâm
Peygamberin emrine râm bir dâver-i pür-cûddur

⁹İcrâ-yı şer'e hâhiş-kâr işâr-ı hayra zer-nisâr
Evsâf-ı pâk-i çâr-yâr zâtında hep mevcûddur

¹⁰Etdi bu mevkîde binâ şâdirvân-ı cân-fezâ
Amma ne hoş hayr-ı becâ ecri bunun mahsûddur

¹¹Resm-i bedî' -i dil-nişîn tasvîri gitti tâ be Çîn
Çün kasr-ı Firdevs-i berîn kalbe ferah-efzûddur

¹²Sakfi müzehheb bir tabâk âbı nebâta mâ-sadâk
Bu hayr-ı pâke pekçe bak nezd-i Hudâ mevdûddur

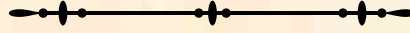
¹³Bu sulara server midir Zemzem mi yâ Kevser midir
Muhyîye yâ mazhar mıdır ihyâya mahz-ı sûddur

¹⁴Cân-ı şeref-mend-i Hasen rûh-ı Hüseyin-i gül-beden
Bu ayn-ı safvet-mâyeden ez-can ü dil hoşnûddur

¹⁵Ol hüsrev-i âli-nejâd olsun serîr-ârâ-yı dâd
Tâ dehr içinde âb ü zâd ebrâr için mevcûddur

¹⁶Târîh-i dil-cûsun Emin su gibi takdîr eyledi
“Sultân Mahmûd’a bu şâdirvân bu sûda cûddur”

H. 1153 / M. 1740

¹Şeref ve şan göğünün güneşi olan zamanın Sultan Mahmud’unun her sözü, her davranışı adı gibi övülmüştür. Dilinden kerem akar, cömertliğinin havuzu geniştir.²Okyanus dalgaları gibidir, ihsanı sonsuzdur.³Velayet makamının menbai, hilafet güneşinin doğuş yeridir. Ahlâkı doğruluğun toplandığı yedir, bahtiyar şahlar şahıdır.⁴Himmetinin tazeliği, azamet yüzünün güzelliği, zeyrekliğinin yardımının coşkunuğu Allah’ın bahşetmesidir.⁵Dipdiri adaletinin kılıcı, cömertleri himaye eyler. Duasının feyzi, memleket bostanının ırmağıdır.⁶Mihnetler, onun âdil devrinde vatani terk ederler. Şimdi akla gelen hep kazançtır, ziyan kaybolmuştur.⁷O istikamet ehli ârif, gönülden şüpheleri yok eder. Hükümdarlar araya elçiler koymakla haset ederler.⁸Hem Kâbe’ye iman, hem de onun hizmetkârıdır. Hz. Peygamber’in emrine boyun eğmiş bir cömert padişahdır.⁹Dinin hükümlerini uygulamaya istekli, hayır yapmakta altın saçıcıdır. Dört halifenin temiz vasıflar zatında hep mevcuttur.¹⁰Burada can bahşeden bir şadırvan inşa etdirdi, ne de münasip bir hayır eseridir, bunun karşılığı kıskanılacak derecededir.¹¹Gönle hoş gelen güzel bir yapı, tasviri ta Çin’e kadar gitti. Yüce Firdevs cennetinin köşkü gibi kalbe ferahlık verir. ¹²Tavanı süslemeli bir tabak, suyu bitkilere çok uygundur. Bu temiz hayır eserine çokça bak, Allah’ın nezdinde sevilmiştir.¹³Bu, sulara server midir, Zemzem mi yoksa Kevser midir, Allah’ın Muhyi (hayat bahşeden) ismine mazhar mıdır, hayat vermede kazançtır. Hz. Hasan’ın şerefli canı, gül bedenli Hz. Hüseyin’in ruhu, bu mayası temiz çeşmeden canı gönülden hoşnuttur.¹⁵Dünyada su ve azık, Allah’ın iyi kulları için var oldukça o yüce yaratılışlı padişah, adalet tahtının süsü olsun.¹⁶Ey Emin, gönül çekici tarihini yazdı: “Burada yaptırılan bu şadırvan, Sultan Mahmut için bir cömertliktir.”

Ayasofya

III.Kitabe

Ayasofya Cami Avlusu

Arapçadan Tercüme

Selem yârânını sen yâdına aldın da mı
Gözlerden akan yaşa karıştırırsın demi

Ey kınayan! Aşkımı bilseydin kınamazdın
İnsafla karşılardın hem Uzre misalimi

Bâd-ı sabâ mı esti Medine cânibinden
Gönlüne berk vuran nur İzam şimşekleri mi

Candan öğüt verirsin lakin duyamıyorum
Aşk katında zira müsavi medh ü zemi

Ne oldu gözlerine ağlama dedikçe coşar
Gönlüne ne oldu desen artar gamı, elemi

Ak saçların öğüdün hep kötüye haml etdim
Halbuki töhmetlerden uzak öğüdü, sözleri

Âşık zanneder mi ki muhabbet gizli kalır
Delildir gözyaşları ve yanan kalb elemi

Nefs-i emarem asla va'z kabul etmedi
Cahilliğinden görmez mi ki yaşımı, ak saçımı

Aşk olmayaydı ağlamazdın harabelerde
Terk-i heb etmezdin anıp Ban-ı alemi

Güzel ameller ile hiç ziyafet vermedi
Kahrından başıma indirdi misafirimi

Nasıl inkâr edersin esir-i aşk olduğun
Şahid iken gözyaşın ve cisminin sekamı

Eğer bileydim kocalmaya hürmet edemem
Boyardım ak saçımı, saklar idim sırrımı

Çekti yanaklarına aşk kırmızı-sarı hat
Bunlar sarılı kırmızılı güllerdir bahardır demi

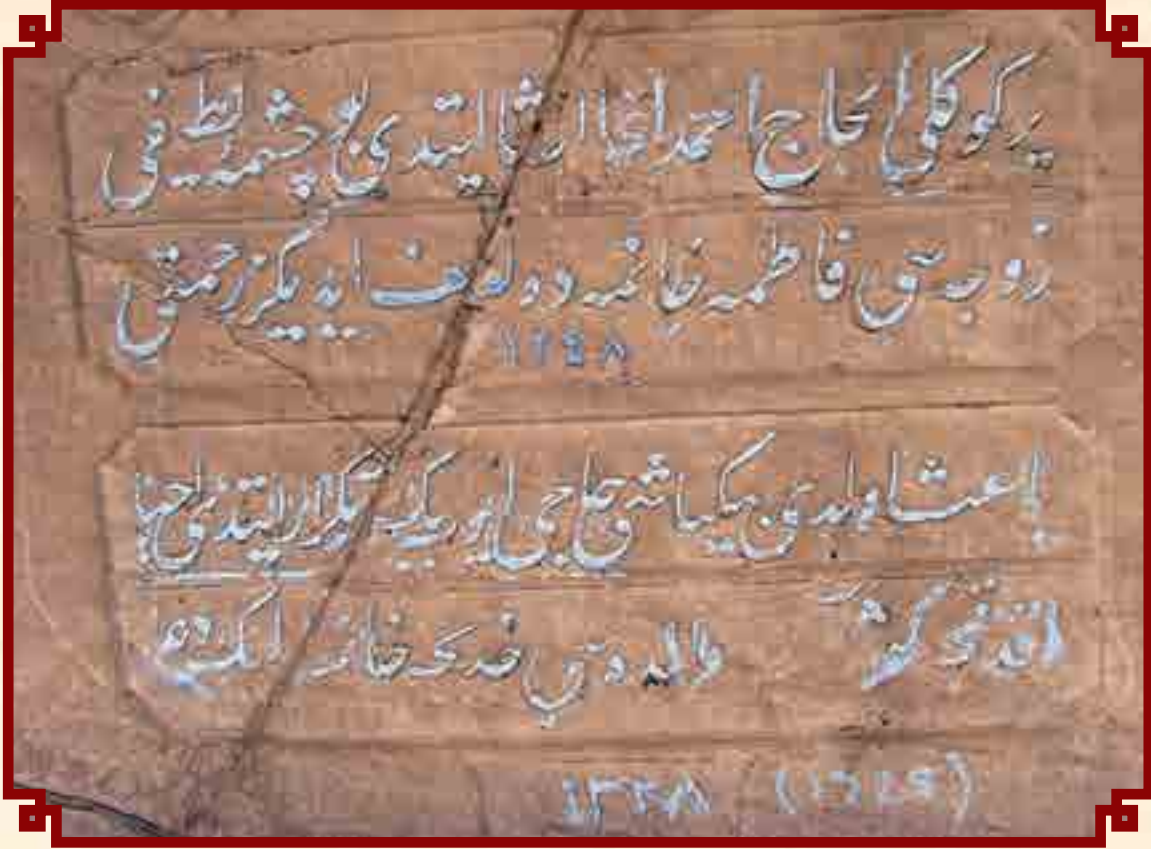
Kim kurtarır özümü serkeş nefsin elinden
Azgın at zapt olur mu, kâfi gelir mi gemi?

Sevdiğimin hayali gece uyardı beni
Lezzetleri men eder onun aşk ve elemi

Ayakapı

Ahmed Ağa Çeşmesi

Abdülezel Paşa Caddesi

İnşa Kitabesi

Yerköylü el-Hâc Ahmed Ağa inşâ etdi bu çeşme-i latîfi
Zevcesi Fatıma Hanıma da lutfediniz rahmeti

H. 1248 / M. 1832-33

**Bu güzel çeşmeyi Yerköylü
Hacı Ahmet Ağa yaptırdı.**

Hanımı Fatma Hanım'a da rahmet okuyunuz.

Tamir Kitabesi

Bâis oldu Binbaşı Hacı Eyüb Bey tekrâr etdi ihyâ
Akdıkça âb-ı Kevser vâlidesi Hadîce Hanıma eyle'n duâ

H. 1338 / M. 1919-20

**Vesile oldu ve Binbaşı Hacı Eyüb Bey
tekrar yaptırdı. Kevser suyu aktıkça
annesi Hatice Hanım'a dua eyleyin.**

Ayakapı

Seferikoz Cami Önündeki Kuyu Kitabesi

Abdülezel Paşa Caddesi

Merhûm Cerrah Ahmed Efendinin hayrâtıdır.

H. 1317 / M. 1899-1900

Abdülezel Paşa Caddesi

Çırçır

Hoca Şemseddin Türbesi Önünde Kuyu Kitabesi

Çırçır Caddesi-At Pazarı Sokak Keşişme Noktası

Vapur kömürüinden merhum Emin Bey rûhu için Şerife Hanım

H. ???

Kitabe parçalanmış ve silinmiş durumda olup okunabilenler bunlardır.

Ayakapı
Cumhuriyet Çeşmesi
Ayakapı Caddesi

“ Cumhuriyet Çeşmesi ”

H. 1341 / M. 1923

Fatih

Dülgerzade Cami Arkasında Çeşme

Eski Saraçhane Sokak

“Rahman ve Rahîm olan Allah’ın adıyla”

H. 1195 / M. 1780-81

* *Tamir Kitabesi*

Şimdi tamir olunub Cami-i Dülger-zâde
Yapdı yanında onun çeşme-i âli-bünyân

Allah’ül-hamd ki ma’mûr olub ol beytullah
Oldu zemzem gibi çok kimse bu sudan reyyân

Cereyân eyleyli ab-ı safâ-bahşâsı
Suyunu buldu ser-çâr sûy-ı haffâfân

Az değildir ki letafetde bir içim su diyem
Nehr-i câri kadar etmekdedir abı cereyân

Dest-i erbâb mekârim gibi taşı pür-hûd
Bûs ederse n’ola ebnâ-yı sebil onu her ân

Hızır eğer uğrasa bu çeşme-i can-bahşâ gece
Zulmet-i şeb’de sanırdı suyun ab-ı hayvân

Hayli döküldü saçıldı bu su Allah yoluna
Kıldı baniyesi için kesb-i dua-yı atşân

Halkı etdikçe bu ser-çeşme-i câri irvâ
Sahibin Hakk ede sir-âb-ı zülâl-i ihsân

Söyledi safvet-i tab’ ile Sururi tarih
“Çeşme-sâr eyledi câri yine Esmâ Sultan”

H. 1195 / M. 1780-81

Fatih

Yusuf Efendi Çeşmesi

Başhoca Sokak

¹Menba'-ı ayn-ı inâyet maksem-i cûd-ı kerem
Hazret-i Yûsuf Efendi âb-rû-yı izz ü şân

²Dâima icrâ-yı enhâr-ı mekârimdir işi
Tab'-ı pâki su gibi hayrâta mâildir hemân

³Eyleyip irvâ atâş-ı ehl-i hacâtı anın
Çeşme-sâr-ı lûtfu verdi âb-ı Kevser'den nişân

⁴Mevkiinde eyledi icrâ bu ayn-ı Zemzemi
Verdi ebnâ-yı sebîle âb-ı tâbı taze cân

⁵Öyle âb-ı sâf kim teşbîhe olmaz mâ-sadak
Misli safvette letâfette meğer rûh-ı revân

⁶Seyr-i tarh-ı çeşmesi dil-teşneye verir hayât
Can-fezâdır lezzeti mânend-i âb-ı hüsn ü ân

⁷Râifâ hayrât-ı bânîsin Hudâ makbûl edip
Eyleye dâreynde sîr-âb-ı feyz-i Müsteân

⁸Nice hayrât u müberrâta muvaffak eyleyip
Nev-be-nev âsâr-ı pâki ola câri her zamân

⁹Cûdını îmâ eder atşâna târîhi tamâm
“Al Hüseyin ile Hasen aşkına iç mâ'-i revân”

¹Allah'ın yardım çeşmesinin menbaı, kerem ve cömertlik suyunun dağıtım yeri, şeref ve şanın yüzü suyu Yusuf Efendi Hazretleri'nin işi, ²daima cömertlik nehirleri akıtmaktır.³Onun lütuf pınarı hacet ehlinin susamışlarını sulayıp Kevser suyundan nişan verdi. ⁴Bu Zemzem çeşmesini yerli yerinde akıtıp, tatlı suyu, sebil yapılarına can verdi. Öyle saf bir sudur ki benzeri bulunmaz. ⁵Tathlılıkta benzeri olsa olsa akıp giden candır. ⁶Çeşmenin yapısının seyri, dili (gönlü) susamışlara hayat verir. Lezzeti, güzellik suyu gibi can bahşedicidir. ⁷Ey Raif, Allah, yapıdının hayrını kabul edip iki cihanda feyzine kandırsın. ⁸Daha nice hayır ve iyilik eserleri yapmaya muvaffak edip her zaman yeni yeni güzel eserler yapmasını nasip etsin. ⁹Tarihi, susamışlara cömertliğini bütünüyle ima eder: “Al Hz. Hüseyin ile Hz. Hasan aşkına akan sudan iç.”

Ali Efendi Çeşmesi Kitabesi

Mismarcı Sokak

“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”

İnsan Süresi / 21. Ayet

Tüccâr-ı mutebereden sâhibü'l-hayr Uzunköprülü
 Ali Efendinin halîlesi merhûme Âişe Eşref Hanımın
 ve kâffe-i ehl-i imânın ervâhına el-Fâtîha

H. Şaban 1343 / R. Şubat 1341 / M. Şubat 1925

İtibarlı tüccarlardan hayır sahibi Uzunköprülü
 Ali Efendi'nin eşi merhume Aişe Eşref Hanım'ın
 ve tüm Müslüman geçmişlerimizin ruhlarına
 el-Fatiha

Hacı İsa Cami Önündeki Çeşmenin Kitabesi

Türkeli Sokak, Cami Aolu Duvarına Bitişik

**“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla”
“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”**

İnsan Süresi / 21.Ayet

H. 13 Safer 1328 M. 24 Şubat 1910

Saraçhane

Esad Efendi Çeşmesi

Kovacılar Sokak

Zehi müftü-i din Es'ad Efendi
Mutarrâ-cûy-ı ihsânıyla her yer

Bina kıldı bu dil-cû çeşme-sârı
Akıtdı Kevser oldu hayra mazhar

Huda me'cûr ede zât-ı şerifin
Ola câri bu hayrı tâ-be mahşer

Dedi tarihini İhyâ'ya Rıdvan
“Bihin bu çeşmeden iç ab-ı Kevser”

H. 1220 / M. 1805-06

Kitabe bugün Gazanfer Ağa Medresesi bahçesinde bulunmaktadır. 12 Mart 2009 tarihinde kitabeyi daha yakından incelemek için gittiğimde bu çok kıymetli eserin parçalanmış olduğunu gördüm. Maalesef kitabeden geriye çok küçük bir parça kalmıştı. Zannımca bu kitabe, bu vesikanın öneminden habersiz olan bahçede çalışan bahçıvanlar tarafından bu hale getirilmişti. Uzunca bir süre restorasyon da olan yapıyı 7 Eylül 2011 tarihinde bir kez daha görme şansını elde ettim. Fiziki durumu oldukça kötü olan kitabeden yukarıdaki metni oluşturdum.

Ahmet Kâmil Efendi Tekkesi Çeşmeleri

Niyasi Mısri Sokak

Kapı Kenarındaki Çeşmelerin Kitabeleri

Sağdaki Çeşme

Kemîne bendesi Sâbit bu cevher târîhi yazdı
“Şifâdır rûh-ı Fehmî aşkına nûş eyle gel Zemzem”

Âciz hizmetkârı Sabit bu cevher tarihi yazdı:
“Şifadır, Fehmi'nin ruhu aşkına gel Zemzem iç.”

Soldaki Çeşme

Gevher-i târîh Ârif söyledi himmet ile
“Gel sebîl-i Kâmile kim nûş et âb-ı Kevseri”

Ârif, gayret ederek mücevher tarih söyledi:
“Kâmil'in sebine gel de Kevser suyunu iç.”

H. 1294 / M. 1877-78

Ahmet Kâmil Efendi Tekkesi Çeşmeleri

Niyasi Mısri Sokak

Avlu İçindeki Abdest Teknesinin Kitabesi

Çıkdı dü lebden târîhim cevher gibi Nâzım bugün
“Âbdest alıp bu su ile gir tevhide sen aşk ile”

Ey Nazım, bugün iki dudağımın
arasından mücevher gibi tarihim çıktı:
“Bu su ile abdest alıp aşk ile tevhide gir.”

Eser-i el-Hâc Ali Efendi

H. 1295 / M. 1878-79

Dedi târîh-i tâmı sırr-ı istimdâd-ı mürşidle
“Zehî kim çeşme-i dergâhdan yâ hû gel âbdest al”

Mürşidin mededinin sırrıyla tam tarih söyledi:

“Yâ hû, ne hoş, dergâhın çeşmesinden gel
abdest al.”

¹Kemâl-i iftihâr ile dedi târihdir Müştak
“Hayât verir dile yâhû bu âbdan gel vuzû’ eyle”

¹Müştak, çok büyük bir övünçle dedi:
“Yâhû, gönle hayat veren bu sudan gel abdest al.”

Avlu İçindeki Çeşmenin Kitabesi

¹Bârek-Allâh böyle bir mâ-i lezîz-i Zemzemi
Âfiyetle nûş edip âbdest alsın kâinât

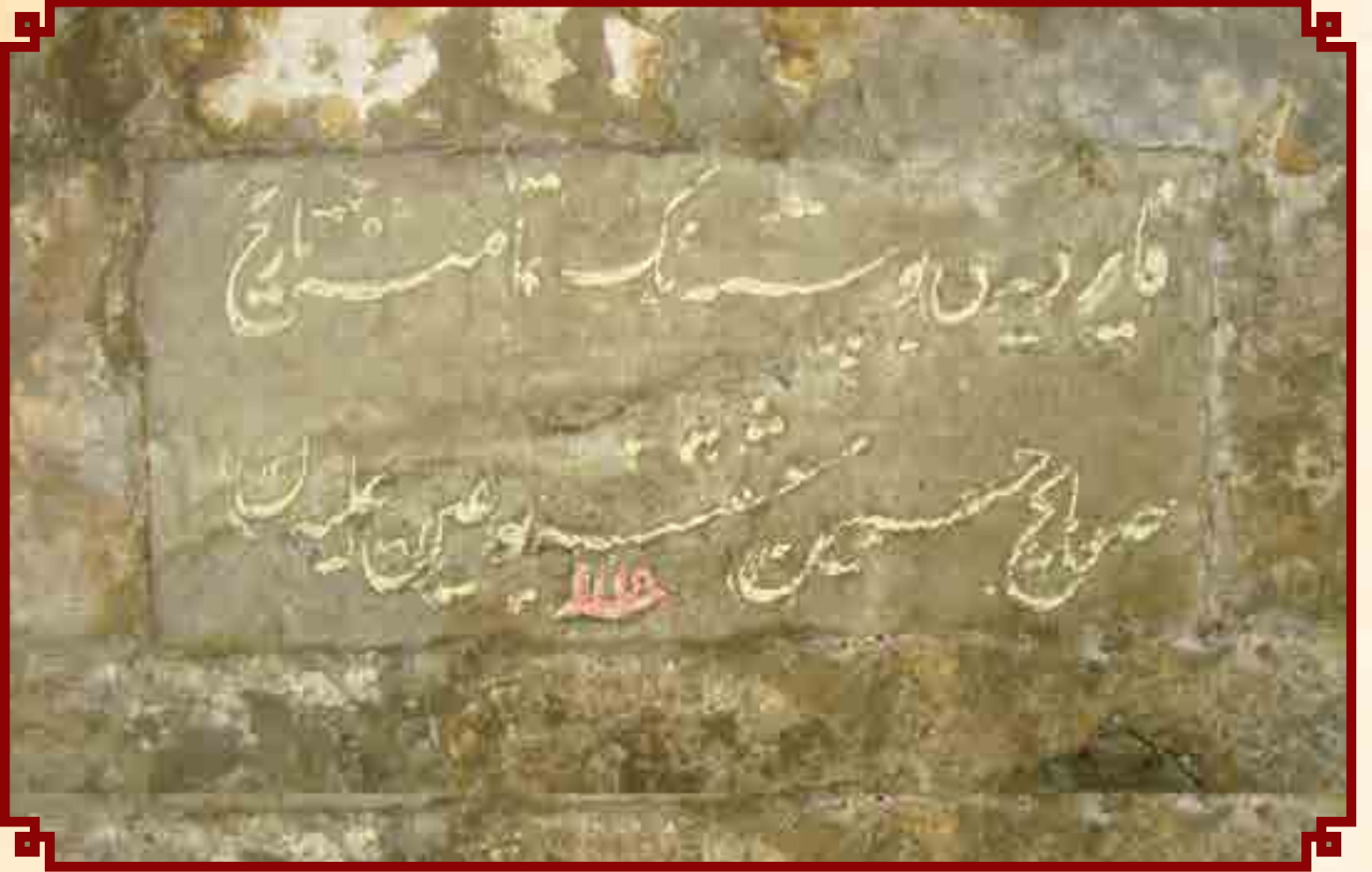
²Bendesî Kâmil dilimden geldi bir târih-i tâm
“Himmet-i Hak ile cârî oldu bu âb-ı hayât”

H. 1294 / M. 1877-78

¹Allah mübarek eylesin, kâinattaki herkes
böyle bir tatlı Zemzem suyunu âfiyetle içip
abdest alsın.²Hizmetkârı Kâmil, dilimden
(gönlümden) bir tam tarih geldi:
“Bu âb-ı hayat, Allah’ın himmetiyle aktı.”

Ali Bey Çeşmesi Kitabesi

Merdivenli Çeşme Sokak

Fâiz dedi bu çeşmenin itmâmına târîh
 “Su iç Hasaneyn aşkına bu ayn-ı Aliden”

H. 1115 / M. 1703-04

Faiz bu çeşmenin yapımının tamamlanmasına
 tarih dedi: “Bu Ali çeşmesinden Hz. Hasan ve
 Hz.Hüseyin aşkına su iç.”

Hatice Hanım Çeşmesi

Küçük Efendi Camii Girişinde

..... etdi cârî âb-ı sâf
Teşne-diller içe âbın hamd ile edip tavâf
Diyeler “rahmet ola” inşâsına tevfiik bulan
Duhter-i Mîr Alî Hadîce Hanım yaptı bunu
“Hayr-ı tam”

H. 1251 / M. 1835-36

..... tertemiz ve tatlı bir su
akıttı. Susamışlar, hamdederek etrafında
dönüp suyunu içsinler. Yaptırmaya
muvaffak olana Allah rahmet etsin desinler.
Bu çeşmeyi Emir Ali'nin kızı Hatice Hanım
yaptı. “Tastamam bir hayır eseri.”

Mercan

Mehemmed Ağa Çeşmesi

Mühürdar Emin Paşa

¹Bâni-i evvel Mehemmed Ağa Mercan Çeşmesi
Müşrif olmuşdu harâba şimdi ta'mîrin murâd

²Eyleyip ashâb-ı hayrat sarf-ı himmet doğrusu
Eskiden a'lâ yapıldı çeşme-i hayr-ı murâd

³Havz-ı dilden çıkdı bir târîh-i ra'nâ Râsihâ
"Akdı Mercan mahlesi çeşmesinden mâ-i murâd"

H. 1291 / M. 1874-75

¹Mercan Çeşmesi'nin ilk yapıranı
Mehmet Ağa'dır. Çeşme haraba yüz
tutmuştu, tamirini istedi.²Hayır
sahipleri gayretle çalışıp doğrusu bu
hayırlı murat çeşmesi eskisinden daha
güzel bir şekilde yapıldı.³Ey Rasih,
gönül havuzundan hoş bir tarih çıktı:
"Mercan Mahallesi Çeşmesi'nden
murat suyu aktı."

Veli Efendi Çeşmesi

Alper Sokak

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Veli
Efendizâdenin vâkıf-ı sâni merhûm kasab el-
Hâc İbrahim Ağazâdeleri merhûm Mehmed
Efendinin eser-i hayriyyesidir.

H. 17 Rebiülahir 1292 M. 23 Mayıs 1875

Hayırlı ve güzel eserler sahibi Veli
Efendizade'nin, ikinci vakfedicisi
merhum kasap Hacı İbrahim
Ağazadeleri merhum Mehmet
Efendi'nin hayır eseridir.

Cerrahpaşa

Besim Ağa Çeşmesi

Cerrahpaşa Hastanesi Avlusu, Şah Sultan Cami Bahçesi

¹Odur Abdülmecîd Hân'a musâhib
Yapıp çeşme bu semti eyledi şâd

²Akıp âb oldu târîhi mücevher
“Besîm Ağa bu aynı kıldı bünyâd”

H. 1263 / M. 1846-47

¹Abdülmecit Han'a yakın kimse odur.
Çeşme yapıp bu semti sevindirdi.

²Su akıp tarihi mücevher oldu:
“Besim Ağa, bu çeşmeyi yaptırdı.”

Haseki

Mahmud Ağa Çeşmesi

Özbek Süleyman Efendi Sokak, Aynı Adlı Caminin Karşısında

Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”

el-İnsan / 21

Başçı Hacı Mahmud Efendi ibni Sinan Çeşmesi

Sene H. 1218 / M. 1803-04

Hacı Hüseyin Ağa Çeşmesi Sormagir Cami Şadırvanında

Taşköprülüzade Sokak, Hüseyin Kethüda Camii Şadırvanı

¹Sâhibü'l-hayrât olan Hacı Hüseyin'in hem dahî
Duhter-i pâk-i onun merhûme ya'nî Sâfiye

²Zevcesi Âbide âbâd etdi bu nev çeşmeyi
Ruhlariçün nûş iden atşâna sıhhâ âfiye

³Ayn-ı Zemzem'dir Behiştî târîhin der teşnegân
“İçelim rûh-ı Hüseyin aşkına âb-ı sâfiye”

Sene H. 1147 / M. 1734-35

**¹Hayır sahibi olan Hacı
Hüseyin'in, kızı merhume
Safiye ve bu yeni çeşmeyi abat
eden ²hanımı Âbide'nin ruhları
için su içen susamışlara sıhhat
ve afiyet olsun.³Ey Behiştî, bu
Zemzem çeşmesidir; susayanlar
“Hüseyin'in ruhu aşkına tertemiz
sudan içelim” diye tarih der.**

Mahmud Paşa

Mehemmed Paşa Çeşmesi

Celal Ferdi Gökçay Sokak

¹Cenâb-ı âb-rûy-ı saltanat Sultan Ahmed kim
Odur Hızr-ı zamâne pâdişâh-ı ma' delet-fermâ

²Şehensâh-ı mekârim-pîşe kim eyyâm-i adlinde
Bi-hamdillâh ser-â-pâ oldu ma' mûre bütün dünyâ

³O hâkân-ı zamânın âsef-i dâmâd-ı zî-şânı
Vezîr-i a' zam İbrâhim Paşa-yı cihan-ârâ

⁴Duâ-yı halkı isticlâb için şâh-ı cihan-dârâ
Hezâr âsâr-ı hayrât-ı cezîle eyledi peydâ

⁵Zamânında birer hayra muvaffak oldular cümle
Bekâ-cûyân-ı ikbâli ricâl-i devlet-i uzmâ

⁶Husûsâ kim vekîl-i saltanat sadr-ı kerem-kârın
Mükerrem sıhr-i zî-şânı Mehemmed Kethüdâ Paşa

⁷Bu mevki' muttali'-i mihr ü cûd-ı pâki olmakla
Verip su fî-sebîllillâh atâşı eyledi irvâ

⁸O gûne çeşme bünyâd etdi kim âb-ı firâvânın
Ki böyle hayr-ı câriye muvaffak eyledi Mevlâ

⁹Kabûl edip Cenâb-ı Hak bi-hakk-ı sûre-i Kevser
İde bânîsine ecr-i cezîl-i bî-hisâb i'tâ

¹⁰Onun Şâkir bu mısra'dan çıkar yek-pâre târîhi
"Mehemmed kıldı Allâh aşkına mâ-i zülâl icrâ"

¹Zamanın Hızır'ı ve adaletli padişah,
saltanatın yüzü suyu Sultan Ahmet'tir.

²O cömert şahlar şahının âdil
devrinde Allah'a hamd olsun bütün
dünya baştan ayağa mamur oldu.³O
zamanın hakanının şanlı damadı ve
veziri, cihanı süsleyen Veziriazam
İbrahim Paşa, ⁴halkın duasını alması
için cihanın şahı için binlerce sayıda
hayır eserleri yaptırdı.⁵Devrinde,
ebedi hayat isteyen büyük devlet
adamları birer hayır eseri yaptırmaya
muvaffak oldular.⁶Özellikle o cömert
sadrızamın kerem sahibi, şanlı
akrabası Mehmet Kethüda Paşa,
⁷güneş meskeni ve temiz cömertliğine
mesken olmakla Allah yolunda su
verip suya ihtiyaç duyanları suladı.
⁸Öyle bir çeşme yaptırdı ki Allah, bol
suyunu akıp duran bir hayra çevirdi.
⁹Allah, bunu Kevser suresi hakkı için
kabul edip yaptırana bol bol sevap
bahşetsin.¹⁰Ey Şakir, onun tarihi bu
tek parça mısradan çıkar: "Mehmet,
Allah aşkına tatlı su akıttı."

Samatya

Süleyman Ağa Çeşmesi

Samatya, İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi Bahçesinde

¹Ağa-yı Dilsiz nâm Süleymân kim utanıp hûlkundan
Revâdır imtizâc etse eğer ki âb ile âteş

²Binâ etdikde bu aynı Fedâyî dedi târihin
“Zülâl-i Selsebîl ü âb-ı pâk ü çeşme-i dil-keş”

H. 1001 / M. 1592-93

¹Su ile ateş, “Dilsiz Ağa” namındaki
Süleyman’ın güzel ahlâkından
utanıp bir araya gelse yaraşır.²Bu
çeşmeyi yaptırdığında Fedayi,
tarihini, “Selsebil suyu, temiz su,
gönül çekici çeşme” diye söyledi.

Horhor

Süleyman Efendi Çeşmesi

Horhor Caddesi

Sâhibü'l-hayrât vel-hasenât merhûm ve mağfûr el-
muhtâc ilâ rahmeti Rabbihi'l-Gafûr el-Hâc
Süleyman Efendi halîfe-i sâlis-i muhâsebe-i evvel

H. 1141 / M. 1728-29

Hayır ve hasenat sahibi, Allah'ın rahmet ve mağfiretine muhtaç olan muhasebe-i evvel üçüncü halifesi Hacı Süleyman Efendi'dir.

Draman

Yahyazade Ahmed Efendi Çeşmesi

Saray Ağası Caddesi

İnşa Kitabesi

¹Hazret-i Ahmed Efendi ya'nî Yahyâ-zâde kim
Eyleyip ihlâs-ı niyyet kıldı bu hayrı emel

²Oğlu Feyzullâh Efendi'ye vasiyyet eyleyip
Fi-sebîlillâh akıtdı mâ'-i câri bî-bedel

³Hayrını makbûl ede Hak kendini mağfûr edip
Cennet-i a'lâda Kevserden vere hayrî'l-bedel

⁴Dedi yek mısra ile târihini bu müstemend
"Ayn-ı kâmil âb-ı Yahyâ-zâde hayr-ı bî-bedel"

H. 1138 / M. 1725-26

¹Yahyazâde Ahmet Efendi
Hazretleri halis niyet ile bu hayır
işini arzuladı.²Oğlu Feyzullah
Efendi'ye vasiyet edip Allah
yolunda benzersiz bir su akıttı.

³Allah, kendisine mağfîret
edip hayrını makbul eylesin.
Hayrına karşılık olarak cennette
Kevser'den içirsin.⁴Bu âciz kul,

tarihini tek mısradaki söyledi:
"Güzel bir çeşme, Yahyazâde
suyu, eşsiz bir hayır."

Tamir Kitabesi

Bu çeşme seksen seneden beri harâb olup
muattal kalmış ve sâhibetü'l-hayrât Hâce
Atiyye Hanım bu kere mükemmelen çeşmeyi
ta'mîr ve suyollarını tecdîd etdirip bâniye-i
sâniye ünvanını almıştır.

H. 23 Rebiülevvel 1312 / M. 24 Eylül 1894

Bu çeşme seksen seneden beri harap ve
kullanılamaz durumda kalmış ve hayır sahibi
Hoca Atiyye Hanım çeşmeyi mükemmel
bir şekilde yapıdırıp suyollarını yenileterek
çeşmeni ikinci yapıdıramı ünvanını almıştır.

Aksaray

Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi

Ragıp Bey Sokak

Sâhibü'l-hayrât vel-hasenât merhûm ve mağfûrun-leh Gâzî Sultan Süleymân ruhu için el-Fâtiha.

Hayır ve hasenat sahibi, Allah'ın rahmet ve mağfireti üzerine olan Gazi Sultan Süleyman'ın ruhu için el-Fatiha.

Eminönü

Rukiye Kadın Çeşmesi

Yeni Camii Caddesi

I. Kıtabe

¹Duhter-i Sultân Ahmed Hân Firdevs-âşiyân
Ol Hatîce nâm ü şân Sultân-ı ismet-münşiyâ

²Azm-i huld etdikde rûhi için bu âli çeşmeyi
Mâder-i pâki Rukiyye Kadın etmişdir binâ

³Ravza-i cennetde nûş-ı Kevser-i Tesnîm edip
Rûhunu şâdâb-ı bahr-i mağfîret kılsın Hudâ

⁴Teşnegân Şâkir okurlar su gibi târîhini
“Gel zülâl ü Zemzem iç bu çeşme-sâr-ı nûra mâ”

H. 1151 / M. 1738-39

¹Mekânı cennet olan Sultan Ahmet Han'ın kızı, Hatice nam ve şanlı ve iffetin yazıcısı Sultan cennete gittiğinde ²bu çeşmeyi onun ruhu için annesi Rukiye Kadın yaptırmıştır.³Allah, ona cennet bahçesinde Tesnîm suyundan içirip ruhunu mağfîret deniziyle suya kandırsın.⁴Ey Şâkir, susamışlar, tarihini su gibi okurlar: “Gel, bu nurlu pınardan zülal ve Zemzem suyu iç.”

II. Kitabe

¹Bir Hatîce nâm ü şân azm eyledikte cennete
Duhterân-ı Hazret-i Hân Ahmed-i mağfûrdan

²Mâder-i pâk Rukiyye Kadın icrâ eyledi
Rûhuna bu âb-ı sâfi çeşme-i kâfûrdan

³Ravza-i cennetde nûş-ı Kevser-i Tesnîm edip
Vâye-dâr ola revân-ı pâki bezm-i hûrdan

⁴Şâkirâ hatm-i duâ ile dedim târihini
“Mâ’ zülâl-i Zemzem iç bu çeşme-sâr-ı nûrdan”

H. 1151 / M. 1738-39

¹Allah’ın mağfiretine gark olmuş
Han Ahmet Hazretlerinin kızı
Hatice cennete gittiğinde ruhu
için ²onun annesi Rukiye Kadın
bu tatlı suyu kâfur çeşmesinden
akıttı.³Tertemiz ruhu, cennet
bahçesinde Tesnim suyundan içip
cennet kızlarının meclisinden
hissedar olsun.⁴Ey Şakir, tarihini
dua ederek söyledim: “Bu nur
pınarından tatlı Zemzem suyu iç.”

Haseki

Amcazade Hüseyin Paşa Çeşmesi

Darüşşifa Sokak

¹Menba'ü'l-ihsân o sadr-ı kâm-rân
Ol cihânın eltaf ü eşrefi

²Ya'ni hem-nâm-ı Hüseyin-i Murtezâ
Ümmetin hem müşfiki hem müsafi

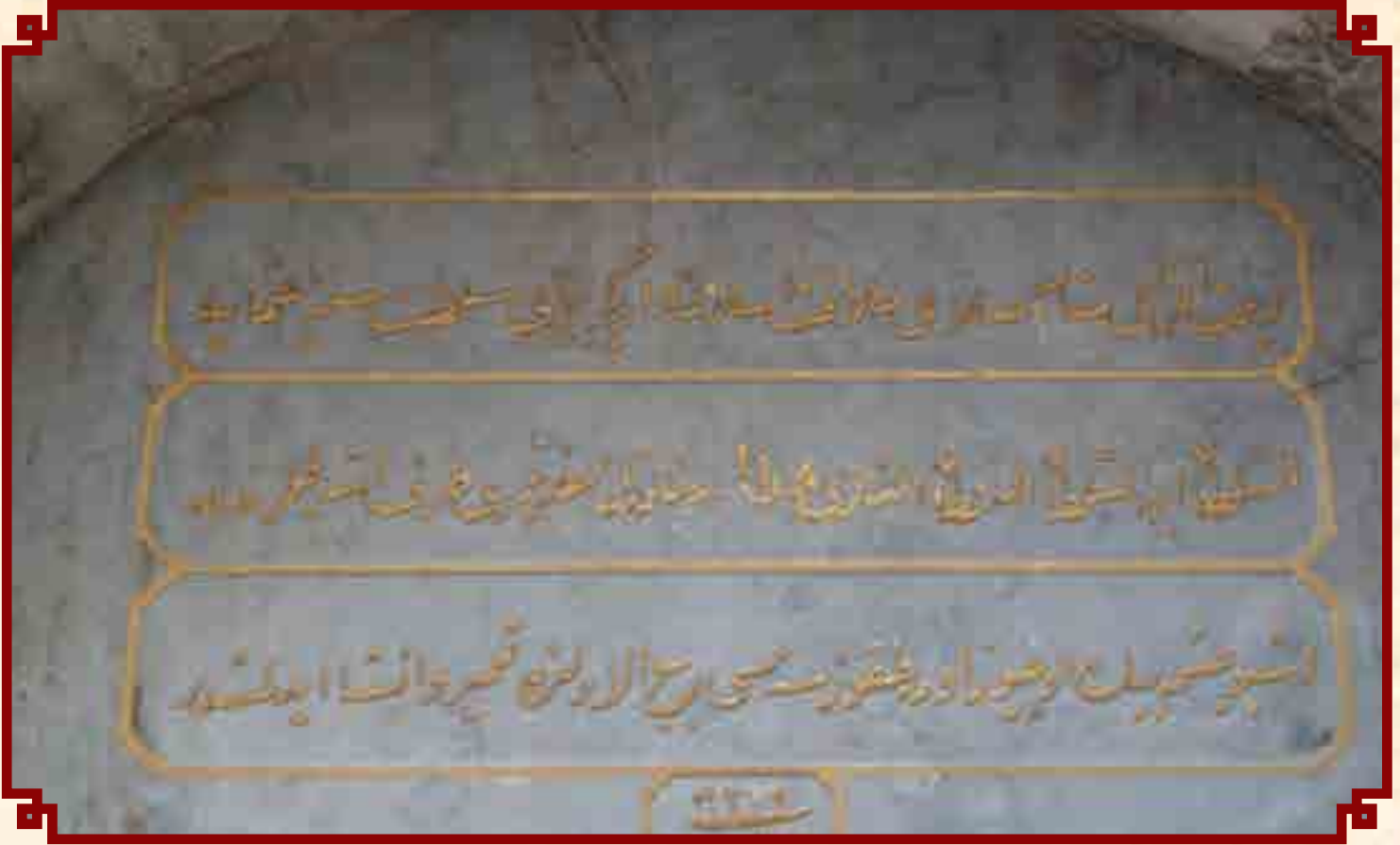
³Emr edip bu çeşmenin ihyâsına
Halkda gördükte bu tab'-ı sâfi

⁴Ola eyyâm-ı şerîfnde onun
Dem-be-dem nâr-ı dalâlet mantığı

⁵Fethî-i bende dedi târîhini
“Çeşme-i aynü'l-hayât-ı âsâfi”

H. 1110 / M. 1698-99

¹O ihsan menbaı,
saadetli vezir cihanın en
cömert ve şereflişidir.
²Hz. Hüseyin'in adaşı,
ümmetin hem şefkatlisi,
hem iyisidir.³İnsanlarda
bu gönül saflığını görünce
bu çeşmenin ihyasını
emretti.⁴Onun kutlu
devrinde dalalet ateşi hep
sönsün.⁵Hizmetkârı Fethî,
onun tarihini “Vezirin
hayat suyu çeşmesi” diye
söyledi.

Tamir Kitabesi

Zînet-i efzâ-yı makâm-ı mu'allâ-yı hilâfet-i İslâmiyye ve erîke-pîrâ-yı saltanat-ı seniyye-i Osmâniyye es-Sultân ibnü's-Sultân, es-Sultân el-Gâzî Abdülhamîd Hân-ı sâni Hazretleri taraf-ı eşreflerinden işbu çeşme bin üç yüz on dokuz senesi Rebiülevvelinde ta'mîr ve inşâ edilmiştir.

Rebiülevvel 1319 / Haziran – Temmuz 1901

Bu çeşme, hilafet makamının ve Osmanlı saltanatının süsü sultanoğlu Sultan Gazi 2. Abdülhamid Han Hazretleri tarafından bin üç yüz on dokuz senesinin Rebiülevvel ayında tamir ve inşa edilmiştir.

Süleymaniye

Şerife Ayşe Sıdıka Hanım Çeşmesi

Kirazlı Mescit Sokak

“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”

el-İnsan / 21

H. 1257 Şaban M. 1841 Eylül

Sâhibetü'l hayrât ve'l-hasenât Mehemed Seydâ
Efendi merhûmun hemşîre-i muhtemeleri Şerîfe
Âişe Sıddîka Hanımın hayratıdır.

H. 1257 Şaban M. 1841 Eylül

Hayır ve hasenat sahibi Mehmet Seyda
Efendi merhumun muhtem kız kardeşi
Şerife Âişe Sıddîka Hanım'ın hayır eseridir.

Draman

Ali Şah Çeşmesi

Ali Şah Sokak

Rumeli kuzâtının ser-levha-i yemîni iken dâr-ı bekâya intikâl eden Ali Şah Efendi merhûmun sülûs-i mâlından cârî mâ'-i lezîz hayratıdır. Ruhuna el-Fâtîha.

H. 1185 / M. 1771-72

Rumeli kazaskerleri iken ahrete göçen merhum Ali Şah Efendi'nin malının üçte birinden harcanarak yapıp akıtılan tatlı su eseridi. Ruhuna el-Fatiha.

Tamir Kitabesi

Mahdûmu merhûm Hacı Raif Bey'in rûhuna vesîle-i Fâtîha olmak üzere bâniye-i sâniyesi Hacı Atiyye Hanım tarafından ta'mîr etdirilmiştir.

H. 1318-Ramazan / M. Aralık 1900

Oğlu merhum Hacı Raif Bey'in ruhuna Fatiha vesilesi olmak üzere ikinci kez yaptıranı olarak Hacı Atiyye Hanım tarafından tamir etdirilmiştir.

Beyazıt

Âşûb Kadın Çeşmesi

Beyazıt Meydanı, Set Altında

İnşa Kitabesi

¹Dürretü't-tâc-ı saâdet şems-i burc-ı saltanat
Duhter-i sa'd-ahter-i Hân Ahmed-i çerh-âşiyân

²Fâtıma Sultân-ı âli-şân Zehrâ-hilkatin
Ömrün efzûn ede iclâl [ile] Rabb-i Müste'ân

³Kethüdâ bânû sezâ-yı devleti Âşûb Kadın
Oldu sultânı gibi cûyâ-yı hayrât-ı hisân

⁴Yümn ile tarh-efken-i bünyâd olup bu çeşmeye
Hak yoluna mâlını bezl eyledi bî-imtinân

⁵Zîb ü ârâyişle verdi öyle âb-ı tâb kim
Der temâşâ eyleyip nûş eyledikçe teşnegân

⁶Aynıdır âb-ı hayâtın ya ayağı Kevserin
Selsebîl-i bâğ-ı Cennetdir ya Tesnîm-i cinân

⁷Mevki'inde böyle hayrât olmaz müyesser herkese
Hüsni-ı tevfiğ-i hulûs-ı kalbe mebnîdir hemân

⁸Hak Teâlâ eyleyip şâyân-ı dergâhı kabul
Masdar-ı âsâr-ı hayr ede vücûdun her zamân

⁹Tâibâ dedim sitâyiş birle târihin görüp
"Oldu zîbâ çeşme-i Âşûb'dan Zemzem revân"

H. 1133 / M. 1720-21

¹Saadet tacının incisi, saltanat
burcunun güneşi, makamı felek
kadar yüce Han Ahmet'in talihli kızı
²Fatımatü'z-Zehra yaratılışı, şanı
yüce Fatıma Sultan'ın Allah, şerefle
ömrünü uzun etsin.³Kethüd banu,
devlete yaraşır Âşûb Kadın sultanı
gibi güzel hayır işleri yapmıştır.⁴Bu
çeşmeyi mübarek bir şekilde
yapdırıp malını karşılıksız olarak
Allah yoluna harcadı.⁵Güzellikle
öyle bir taze su verdi ki susamışlar
suyundan içip baktıkça bu çeşme ya
âb-ı hayattır,⁶ya Kevser suyudur, ya
cennet bahçesinin Selsebil ırmağıdır
ya da Tesnim suyudur der.⁷Böyle
yerli yerince hayır eseri herkese
nasip olmaz.⁸Kalp samimiyetinin
güzelliğini ortaya koyar.Allah, kabul
makamına lâıyk etsin.Zatını her
zaman hayır eserleri yapdırmaya
öncü kılsın.⁹Ey Taib, görünce tarihini
övgüyle söyledim: "Bu güzel Âşûb
Çeşmesi'nden Zemzem aktı."

Tamir Kitabesi

Merhûme Tayyibe Hanım rûhu için el-Fâtiha

H. 1342 / M. 1921-22

Şehzadebaşı

Ayşe Sultan Çeşmesi

Şehzadebaşı Cami Avlu Giriş Kapısı Yanında

I. Kitabe

¹Hazret-i sultân-ı âlî-şân ismet-âşiyân
Rûh-ı İbrâhîm Paşa için icrâ kıldı mâ

²Hükmîyâ söyler dehân-ı lûlesi târîhini
“İçin İbrâhîm Paşa rûhuna eylen duâ”

H. 1012 / M. 1603-04

¹Şanı yüce, hatalardan beri
(Hanım) Sultan Hazretleri İbrahim
Paşa'nın ruhu için su akıttı.²Ey Hükmi,
çeşmesinin ağzı tarihini"İçin ve İbrahim
Paşa'nın ruhuna dua edin" diye söylenir.

II. Kitabe

¹Dürr-i derc-i der-i devlet burc-ı mekremet
Hazret-i Sultân-ı iffet gevher-i ismet-meâb

²Teşneler içip duâ kılsın deyü her subh u şâm
Bunda icrâ eyledi bir çeşme-i Kevser-nisâb

³Rûh-ı İbrâhîm Paşa'ya bağışladı onu
Âhirette vere Hakk ona sevâb-ı bî-hisâb

⁴Hükmî-i dâ'î dedi itmâmının târîhini
“Oldu İbrâhîm Paşa rûhu için sâ'yil-i âb”

H. 1012 / M. 1603-04

¹Devlet kapısının kesesinin incisi,
cömertlik göğü, namus mücevheri,
iffetli (Hanım) Sultan Hazretleri,
²susamışlar içip gece gündüz dua
etsinler diye burada Kevser gibi bir
çeşme yaptırdı ve ³İbrahim Paşa'nın
ruhuna bağışladı.Allah, ona ahrette
hesapsız sevap versin.⁴Duacısı Hükmi,
tamamlanışına “İbrahim Paşa'nın
ruhu için akarsu oldu” tarihini dedi.

Çemberlitaş

Köprülü Mehmed Paşa Çeşmesi

Yeniçeriler Caddesi, Köprülü Mehmet Paşa Cami Avlu İçi

Sâhibü'l-hayrât Sadr-ı Esbak merhûm
Köprülü Mehmed Paşa

Hayır sahibi, eski sadrazam
merhum Köprülü Mehmet Paşa

Çemberlitaş

Köprülü Mehmed Paşa Cami Avlusundaki Çeşme

Sâbıkâ silahdâr-ı şehriyârî Mehmed
Emin Ağanın rûhu için vakf olunmuştur.

Padişahın eski silahdarlarından Mehmet
Emin Ağa'nın ruhu için vakf olunmuştur.

Karagümrük

Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi

Karabulut Sokak

Karabulut Sokak

¹Adâlet taht-gâhında kıyâm etdikçe şâhım
Hatâdan hıfz ede Mevlâ vücûd-ı Abdülazîz Hân

²Karagümrük miyânında edipdir hayr ile ihsân
Muvaffak oldu bu hayra getirdi hoş âb-ı revân

³İçenler mâ-i zülâlden edeler hayr ile duâ
Yapıp bu çeşmeyi ihyâ eyledi Vâlide Sultân

⁴Mezîd ez-diyâd etsin füzûn-ı ömr ü şevketle
Mâderi oldu cihânın Pertevniyal-i ulûvvü'ş-şân

H. 1279 / M. 1863-64

¹Padişahım adalet tahtında
durdukça Allah, Abdülaziz
Han'ın vücudunu hatadan
korusun.²Karagümrük
Meydanı'nda hayır ihsan edip
tath bir su getirterek bu hayra
muvaffak oldu.³Bu çeşmeyi Valide
Sultan yapıdırıp ihya eyledi, bu
tath sudan içenler hayır dua
etsinler.⁴Ömür ve azametinin
çokluğuyla yaşasın. "Şanı yüce
Pertevniyal, cihanın annesi oldu."

Beyazıt

Sinan Paşa Sebili

Yeniçeriler Caddesi, Bileyciler Sokak Keşişme Noktası

¹Zamân-ı devletinde Hân Murâd ol zıll-i Yezdânın
Sinân Paşa vezîr-i a'zamı kıldı bu âsârî

²İçip dil-teşneler dâim suyundan Selsebîlinin
Duâ edip diyeler "Rûhuna rahmet ide Bârî"

³İçenler cânına sıhha be-kün bu âb-ı Kevserden
"Sakâhum Rabbühüm" fehvâsına eylerse ikrârî

⁴Aceb resmeyledi Dâvud Ağa serdâr-ı mi'mârân
Musahhar oldu ona seng ü âhen kıldı bu kârî

⁵Suyu fasl-ı şitâda mu'tedil âb-ı hâyât-âsâ
Temmuz eyyâmı gelse serd olur çün berf-i kûhsârî

⁶Suna bânîsine sakkâ-yı mahşer âb-ı Kevser'den
Makâmı ola hem cennet-i Adnin bâğ ü gülzârî

⁷Eğerçi çok sebîl olmuşdurur bünyâd her yerde
Bu tarz-ı bî-bedel hep cümlesinin oldu serdârî

⁸Görüp itmâmını ol dem dedi târîhini hâtif
"Sinân Paşa sebîli eyledi Mevlâ için cârî"

¹Allah'ın yeryüzündeki gölgesi olan Sultan Murat'ın devrinde veziri azamı Sinan Paşa bu eserleri yaptırdı.²Susayanlar her zaman Selsebilinin suyundan içip dua ederek "Allah, ruhuna rahmet etsin" desinler.³Can afiyeti için bu Kevser suyundan içenler "Rableri onlara içecek sunar" manasını söylerler.⁴Mimar başı Davut Ağa ne de güzel yaptı.Taş ve demirin boyun eğeceği bir iş ortaya koydu.⁵Suyu, kış mevsiminde hayat suyu gibi mutedil;Temmuz ayında ise dağdaki kar gibi serttir.⁶Mahşerin sakisi, yapıdırana Kevser suyundan sunsun. Makamı, Adn cenneti bahçeleri olsun.⁷Her ne kadar her yerde çok sebil yapılmış olsa da bu emsalsiz çeşme hepsinin önüne geçti.⁸Gaybın sesi, tamamlandığını görüp o anda tarihini söyledi: "Sinan Paşa, bu sebili Allah için akıttı."

Beyazıt

Mehmet Ağa Sebili

Ordu Caddesi, Otobüs Durakları Civarı

¹Mansıb-ârâyende-i Dârü'ssaâde sâbıkâ
Ehl-i himmetten Mehemmed nâm Ağa-yı ferîd

²Bu sebîli eylemişken sâhâ-pîrâ-yı vücûd
İnkılâbât-ı cihân etmişdi mahv ü nâ-bedîd

³Hüsrev-i deryâ-kerem şâdâb-ı ümrân eyledi
Sâyesinde teşnegân olsun hemîşe müstefîd

⁴Hâtıra Muhtâr geldi böyle bir târîh-i tâm
“Bu sebîli eyledi i mâr Hân Abdülhamîd”

H. 1308 / M. 1890-91

¹Makamın süsü eski darüssaade
ağası Mehmet adlı işi bulunmaz
ağa himmet ehliendir.²Bu
sebili, varlık sahasının süsü
yapmışken zaman içinde
mahvolup kaybolmuştu.³Derya
gibi cömert padişah, susamışlar
bunun sayesinde suya kansın
diye sebili yaptırdı.⁴Ey
Muhtar, gönle böyle bir tam
tarih geldi:“Abdülhamid Han,
bu sebili tamir etdirdi.”

Bayrampaşa Sebili

Haseki Caddesi - Haseki Kadın Sokak Keşişme Noktası

¹Merhabâ âsef-i sûtûde-şiyem
Habbezâ zât-ı bî-misâl ü adîl

²Nice âsef ki himmetiyle ider
Mihr ile meh menâzilin tekmîl

³Böyle sâhib-şifâ ola hergiz
Hıfz ide kudretiyle Hayy ü Celîl

⁴Ey Safâyî duâ-yı devleti
Eyle tâ ki ömrü ola tavîl

⁵Bir duâ ile dedi târîhini
“Teşnegân-ı cihâna oldu sebîl”

H. 1044 / M. 1634-35

¹Ey övülmüş huylara sahip
vezir, merhaba. Ne de güzel
eşi benzeri bulunmaz bir
kimse.²Ne vezir, himmetiyle
güneş ve ay menzillerini
tamamlar.³Böyle şifa sahibi
asla bulunmaz. Baki ve
celal sahibi olan Allah, onu
kudretiyle korusun.⁴Ey
Safayi, devleti için dua et ki
ömrü uzun olsun.⁵Bir dua
ile ded tarihini: “Cihanın
tüm susamışlarına sebîl
oldu.”

Pertevniyal

Valide Sultan Çeşmesi

Aksaray Pertevniyal Valide Sultan Cami Taç Kapısı

¹Göreydi âb-ı sâf-ı Vâlide Sultânı İskender
Düşüp mâ'ü'l-hayâtı bulmağa düşmezdi sevdâya

²Selâsetle dedim Safvet bu cârû hayra nev târîh
“Durur cümle akan sular bu ayn-ı mehd-i ulyâya”

H. 1289 / M. 1872

¹İskender, Valide Sultan'ın tertemiz suyunu
göreydi hayat suyunu bulma sevdasına
düşmezdi.²Ey Safvet, bu su hayrına
akıcılıkla yeni bir tarih söyledim: “Bu yüce
beşik çeşmesine hep akan sular durur

IV Parça Halinde

¹Muharremde tamâm oldu bu dil-cû çeşme-i ihsân
Hüseyin-i Kerbelânın rûhunu şâd eyledi Yezdân

²İçip bir sû dedim târîhini Safvet safâlarla
“Müferrih çeşme yaptı Aksaray’da Vâlide Sultân”

¹Bu gönül alıcı ihsan çeşmesi Muharrem ayında
tamamlandı. Allah, Hz. Hüseyin’in ruhunu şad
eyledi.²Safvet, bir su içip mutlulukla tarihini
dedim: “Valide Sultan, Aksaray’da ferahlık
veren bir çeşme yaptırdı.”

¹Hak eder bir kat dahi cennette Hân Mahmûdu şâd
Eyledi rûhiyçün inşâ hem-ser-i pâki sebîl

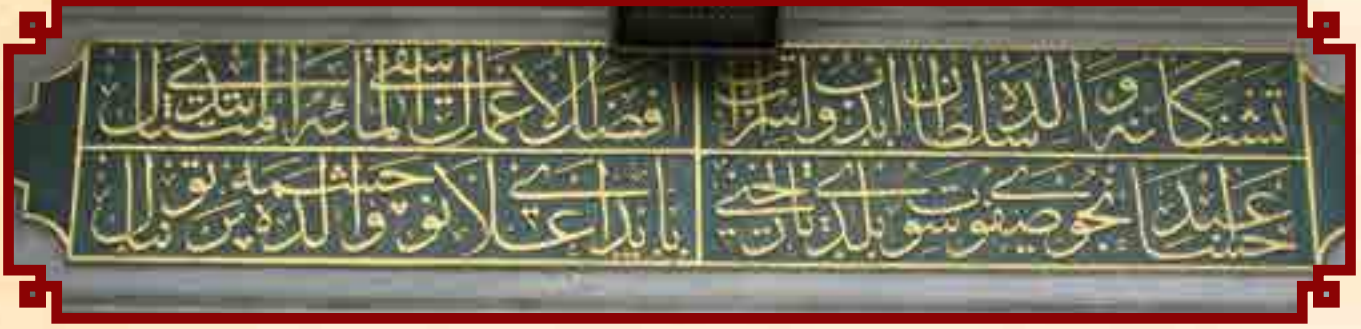
²Nakş olunsa tâşına târîhi ey Safvet değer
“Yapdı Hân Abdülaziz’in mâderi pâk-i sebîl”

¹Allah, Sultan Mahmut’u cennet bir kat daha
sevindirsin. Hanımı, ruhu için sebîl inşâ
etdirdi.²Ey Safvet, tarihi, taşına kazılsa değer:
“Han Abdülaziz’in annesi sebîl yaptırdı.”

Pertevniyal

Valide Sultan Sebili

Aksaray Pertevniyal Valide Sultan Cami Taç Kapısı

¹Teşnegâna Vâlide Sultân edip işrâb-ı âb
“Efdalü'l-âmâli sakyü'l mâ”a etdi imtisâl

²Abd-i ihsân-cûy Safvet söyledi târîhini
“Yapdı a'lâ çeşme-i nev Vâlide Pertevniyâl”

H. Muharrem 1288

M. Mart-Nisan 1871

¹Valide Sultan, susayanlara su içirip
“amellerin en faziletlisi su dağıtmaktır”
hadis-i şerifine mazhar oldu.²İhsan ırmağının
kulu Safvet, tarihini“Valide Pertevniyal
Sultan, pek güzel ve yeni bir çeşme
yapdırdı” diye tarih söyledi.

¹Fîsebilillâh bu vâlâ menba'ı bünyâd edip
Eyledi celb-i du'â Sultân-ı kevne Vâlide

²İç suyun Safvet şifâ olsun yâzıp târîhini
“Yapdı bir şâfi sebîl atşân-ı kevne Vâlide”

¹Valide Sultan, Allah yolunda bu görkemli su
kaynağını inşa etdirip, yeryüzünün sultanına duaya
vesile oldu.²Safvet, tarihini yazıp suyunu iç, şifa olsun:
“Valide Sultan, dünyadaki susamışlara, şifa bahşeden
bir sebîl yapdırdı.”

Süleymaniye

Sefer Ağa Meydan Çeşmesi

Süleymaniye Caddesi-Kalender Mektebi Sokak Keşişme Noktası

¹Eyledi bunda Sefer Ağa bu hayrâtı eser
Ecrini vere ona rûz-ı cezâda Bârî

²Dâima Hazret-i Hakdan budur ümmîdim kim
Haşre dek ola onun hep hayrile hep âsârı

³Cûd u ihsân ile sarf olmadadır evkâtı
Hak budur hayr iledir her dem onun efkârı

⁴Oldu Selsebîl onun çeşmesini hakkâ fahrî
Eylesin böyle du'a bundan içenler bârî

⁵İnşallâh dileriz kim ola mahşerde nasîb
Cennet içinde mükâfâtı Hakkın dîdârı

⁶Hâtif-i gayb duâyile dedi târîhini
“Yâ İlâhî! Ola bu çeşme hemîşe cârî”

H. 1029 / M. 1619-20

¹Sefer Ağa burada bu hayır
eserini yaptırdı. Allah,
mahşerde ona karşılığını
versin.²Allah'tan hep
ümidim, haşre dek hep
hayır eserleri ile anılmasıdır.

³Zamanını cömertlik ve
iyiliğe harcamaktadır.
Doğusu tüm düşüncesi hayır
iledir.⁴Çeşmesinin övüncü
Selsebil olmasıdır. Bundan
içenler böyle dua eylesinler.

⁵İnşallah mahşerde
mükâfâtı, cennette Allah'ı
görmek olur, dileriz. Gaybın
sesi, tarihini dua ile söyledi:
“Ya İlahi, bu çeşme hep
aksın.”

Unkapanı

Sadrazam Hasan Paşa Çeşmesi

Atatürk Bulvarı, İ.M.Ç. Blokları Mevki

İnşa Kitabesi

¹Şehinşâh-ı muazzam âb-rûy-ı âl-i Osmânî
Hidivv-i bahr ü berr Sultân Mahmûd Hân-ı efhemdir

²Vekîl-i mutlakı Seyyid Hasan Paşâ-yı sadr-ârâ
Şeref-pîrâ-yı unvân-ı vezâret hayr-ı makdemdir

³“Cerâyü’l-ayn tüemmâ Selsebilâ”ya olup mazhar
Bu âb-ı nâbı icrâ eyleyen ol sadr-ı a’zamdır

⁴Hususâ kıldı ihyâ vakfını Sultân Süleymânın
Bunun gibi hezâr âsâra muhtâr u müsellemdir

⁵Hizâsında Hızır Bey rûhunu şâdâb-ter kıldı
Bu mecrâyâ n’ola dersem hayât âbıyla tev’emdir

⁶Dedim atşâna işrâb eyleyip târîhin ey Bahtî
“Bu aynı eyleyen ihyâ Hasan Paşâ-yı ekremdir”

H. 1157 / M. 1744

¹Büyük şahlar şahı, Osmanlı hanedanının yüzü suyu, denizlerin ve karaların sultanı, kavrayışı yüksek Sultan Mahmut Han’dır. ²Mutlak vekili, sadrazamlık makamının süsü Seyit Hasan Paşa, vezirlik ünvanını şerefle süsleyen ve iyi kimselerin önde gelenlerindedir. ³“Selsebil denilen pınardan...” ayetine mazhar olup bu tatlı suyu akıtan, o büyük veziriazamdır. ⁴Özellikle Sultan Süleyman’ın vakfını ihya etdi ve bunun gibi binlerce hayır eseri yaptırdı. ⁵Hizasında Hızır Bey’in ruhunu şad etdi, o yüzden buraya hayat suyu ile ikiz kardeştir desem şaşılır mı? ⁶Ey Bahti, susamışlara tarihini içirip dedim: “Bu çeşmeyi yaptıran, kerem sahibi Hasan Paşa’dır.”

Tamir Kitabesi

¹Seniyye binti Râsim Bey susuz mecrûh şehîd oldu
Onun rûhuna bu çeşme harâbken Selsebîl oldu

²Şehid-i Kerbelâ ervâhına lâhık ola rûhu
Necîbe Hanım annesi bu hayrına delîl oldu

H. 3 Zilkade 1343

M. 26 Mayıs 1925

¹Rasim Bey'in kızı Seniyye Hanım, susuz, yaralı bir şekilde şehit oldu. Onun ruhuna yapıdırılan bu çeşme de harap bir haldeyken Selsebil oldu.²Onun ruhu, Kerbela şehitlerinin ruhları arasına katılsın. Annesi Necibe Hanım'ın bu hayrına delil oldu.

Vezneciler

Seyyid Hasan Paşa Sebili

Kimyager Derviş Sokak

¹Âb-rûy-ı şehriyârân-ı cihân Mahmûd Hân
Cûy-ı cûd u lutfudur sîr-âb-sâz-ı kâinât

²Ahd-i adlinde o şâhenşah-ı İskender-ferin
Sû-be-sû âsâr ile oldu müzeyyen şeş-cihât

³Sîyyemâ ol Hüsrev-i dehrin vezîr-i azâmı
Hazret-i Seyyîd Hasan Paşa-yı memdûhu'l-sifât

⁴Ol Hidivv-i mekremet-cûya Hudâ tevfiik edip
Etdi ihyâ nîce hayrât-ı hisân-ı bâkıyât

⁵Yapdı ez-cümle bu dil-cû nev sebîl-i dil-keşi
Kim zülâl-i cûdının evsâfıdır kand-i nebât

⁶Selsebîl-i cennet-âsâ âb-ı Kevser-zâsının
Nûş iden dil-teşne âb-ı Hızra etmez iltifât

⁷Tarh-ı zîb-efzâsını seyr eyleyip evsâfta
Cüst ü cû etdi velî çok şâir-i şîrîn-nikât

⁸Lîk Ni'met nazm-ı rengîn-i letâfet-bahşile
Böyle vâsf etmek sana mahsûs mahz-ı vâridât

⁹Sâhibü'l-hayrı hatâdan hıfz edip ikbâl ile
Haşre dek âsâr-ı hayrâtı bula yâ Rabb sebât

¹⁰Âbı geldikte dedim tebşîr edip târîhini
“Mâ Hasan Paşa sebîlinden gel iç âb-ı hayât”

H. 1158 / M. 1745-46

¹Cihan sultanlarının yüzü suyu
Mahmut Han'ın cömertliğinin
akarsuyu kâinatı suya
kandırmaktadır.²O İskender
kudretli şahlar şahının âdil
devrinde her taraf yer yer
güzel eserlerle doldu.³Hele o
devrin padişahının veziriazamı,
övülmüş sıfatlara sahip,
cömert vezir Seyit Hasan Paşa
Hazretleri'ne Allah yardım
eyleyip pek çok güzel hayır eseri
kalıntılarını ihya etdi.⁴Mesela
bu gönül çekici güzel yeni sebili
yapdırdı.⁵Cömertliğinin tatlı
suyunun tadı ney şekeri gibidir.
⁶Cennet ırmağı gibi olan Kevser
suyundan içen susamışlar,
hayat suyuna dönüp bakmazlar.
⁷Güzel ve süslü binasını görünce
çok hoş sözlü şair şiirler yazdı.
⁸Fakat Nimet, içe doğan, letafet
bahşeden güzel şiirinle böyle
vasfetmek sana mahsustur.⁹Ey
Rabbimiz, hayır sahibini ikbal
ile hatalardan koru.¹⁰Hayır
eserleri haşre dek ayakta kalsın.
Suyu akınca müjde ile tarihini
dedim:“Hasan Paşa sebilinden
gel, hayat suyu iç.”

Vezneciler

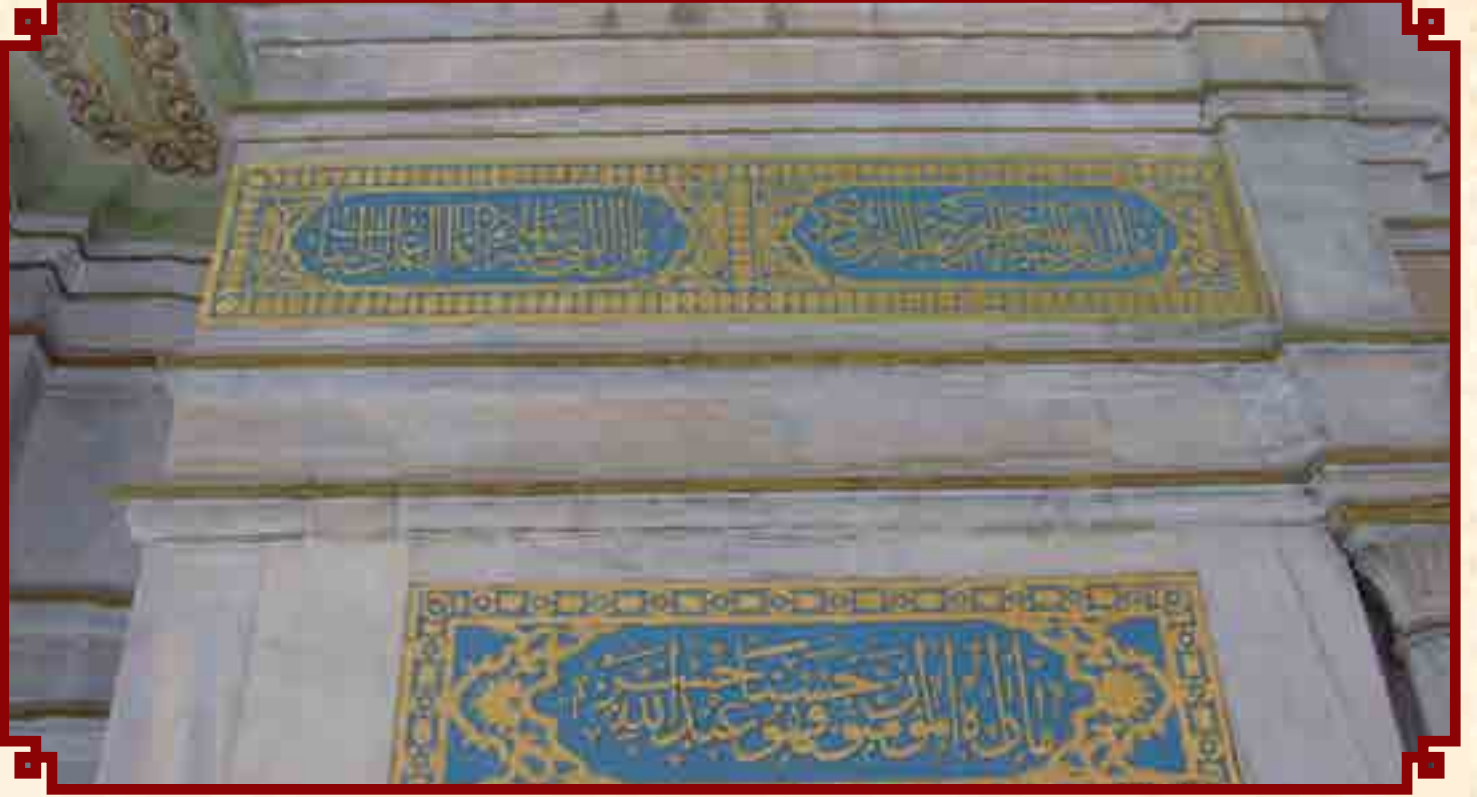
Seyyid Hasan Paşa Çeşmenin Kitabesi

Kimyager Derviş Sokak, Sebilin Cephesinde

Maâşallah
Sâhibü'l-hayrât ve'l hasenât
Sadrazam Es-seyyid Hasan Paşa
Sene 1158/1745

Hayır ve hasenat sahibi
Sadrazam Seyit Hasan Paşa.

Bina üzerindeki diğer kitabeler

Solda: **H. Peygamber buyurdu: “Ameller niyetlere göredir.”**

Sağda: **H. Peygamber buyurdu: “Sizin en hayırlınız Kur’an’ı öğrenen ve öğreteninizdir.”**

Ortada: **“Müminlerin güzel gördüğü bir şey Allah katında da güzeldir.”**

Küçük Langa

Naz-perver Usta Çeşmesi

Küçük Langa Caddesi

¹Menba¹-ı cûy-bâr-ı ihsândır
Meşreb-i şeh Selîm-i mülk-ârâ

²Böyle İskender-i zamâna delîl
Hızır eyler murâdına Mevlâ

³Cârî oldukça çeşme-sâr-ı hayât
Zatı nûş eylesin zülâl-i bekâ

⁴Nâz-perver Afife kim oldur
Sâbıkâ dâdı-yı şeh-i vâlâ

⁵Kıldı Kassâblar yolun tathîr
Edip âb-ı inâyetin icrâ

⁶Ey Sürûrî dedim iki târîh
Katre-efşân olunca feyz-i Hudâ

⁷“Ayn-ı lutf-ı Hazînedâr Usta”
“Oldu dil-teşneye neşât-efzâ”

¹Devletin süsü Sultan
Selim, cömertlik
akarsuyunun menbaıdır.

²Zamanın İskender’ine
delil, Allah’ın, Hz.
Hızır’ı muradına (onun
vesilesiyle) erdirmesidir.

³Hayat pınarı aktıkça
zâtı, ebediyet suyu içsin.

⁴O yüce padişahın dadısı
Nazperver Afife’dir.

⁵İnayet suyunu akıtarak
Kasaplar Yolu’nu
temizledi.⁶Ey Süruri,
Allah’ın feyzi damlalar
saçıkça iki tarih dedim:

⁷“Hazinedar Usta’nın
cömertliğinin çeşmesi”
“Susamışlara mutluluk
verdi.”

Ahırkapı

Sinan Paşa Kasrı Çeşmesi

Kennedy Caddesi, Sinan Paşa Köşkü Mevkii

¹Bihamdillâh ki Sultân ibni sultân
Şeh-i âdil Murâd ibni Selîm Hân

²Edip dünyâyı adliyle muammer
Yedi iklimi kıldı hep musahhar

³Sinan Paşaya edip emr-i âlî
Binâ etdi bu kasr-ı bî-misâli

⁴Tasarruflar kılıp mimârı Dâvûd
Nice san'atlar etdi onda mevcûd

⁵İçip bu çeşmeden bây u gedâlar
Edeler şâh-ı devrâna duâlar

⁶Çü cârî oldu bu ayn-ı revân-bahş
Dedi târîhi Sâî: "Mâ'-i cân-bahş"

H. 998 / M. 1589

1Allah'a hamdolsun ki
sultanoğlu sultan, Selim Han
oğlu âdil padişah Murat Han,
2adaletiyle dünyaya ömürler
verip yedi iklimi hükmü
altına aldı.**3**Sinan Paşa'ya
yüce fermanını buyurup bu
emsalsiz köşkü yaptırdı.

4Mimarı Davut, inceden
inceye çalışarak onda nice
sanatlar gösterdi.**5**Zengin
fakir herkes bu çeşmeden
içip zamanın şahına dualar
etsinler.**6**Bu hayat verici
çeşme akınca Sâî tarih
söyledi:"Can bahşeden su."

Ahırkapı

Seyyid Mehmed Ağa Çeşmesi

Cankurtaran Meydanı

¹Kethüdâ-yı genc-i şeh Seyyîd Mehmed Ağanın
Oldu dîl-cû-ter binâ bu çeşme-sâr-ı muhkemi

²Geldi bir leb-teşne Vâsîf söyledi târîhini
“Sıhhat olsun bu güzîde çeşmeden iç Zemzemi”

H. 1226 / M. 1811-12

¹Padişahın hazine kethüdası
Seyit Mehmet Ağa'nın bu sağlam
pınarı pek hoş oldu. Ey Vasîf, bir
susamış geldi ve tarihini söyledi:
“Bu güzel çeşmeden Zemzem
suyunu iç, sıhhat olsun.”

Sultan Süleyman Han Çeşmesi

Tavasi Çeşme Sokak

¹Bânî-i evvel Süleymân Hân-ı Firdevs-âşiyân
Eyledi kırk çeşme ihyâ kıldı nâmın ber-hayât

²İşte ol kırk çeşmeden ma' dūd iken bu ayn-ı sâf
Olmuş idi muhterik nâr-ı kebîrde bî-sebât

³Hasbetenlillâh olundu emr-i inşâsı tamâm
İstiâneyle âhâli bezl edip nice miât

⁴Yok idi bundan mukaddem cem'-i âba bir mekân
Şimdi oldu bir hazîneyle muvaffak bâniyât

⁵Çıktı âbı lûle-i târihten gördüm Münîr
“Oldu câri iç bu sâfi çeşmeden Âb-ı hayât”

H. Muharrem 1289

R. Şubat-Mart 1288

M. Mart-Nisan 1872

¹İlk yapıdırını, cennet-
mekân Süleyman Han, kırk
çeşme ihya ederek adını
ebedileştirdi.²Bu tatlı su, işte
o kırk çeşmeden biri iken
büyük yangında yanmıştı.

³Allah rızası için, halkın da nice
nakdî yardımlarıyla yapım işi
tamamlandı.⁴Bundan önceleri
suyun toplanması için bir yer
yoktu.Şimdi bir hazneyle ortaya
çıktı.⁵Ey Münir, suyu tarih
kurnasından çıktı gördüm:
“Akıp duran bu temiz çeşmeden
hayat suyu iç.”

Halil Ağa Çeşmesi

Molla Taşı Caddesi

¹Zıll-i Hak Hazret-i Sultân Murâd
Dâver-i devr ü şehinşâh-ı zamân

²Sırrü'n-nâs ala dîn-i mülûk
Kulları içre onun oldu ayân

³Cümleden fahr-i aġayân-ı kirâm
Nâdirü'd-dehr Halîl-i çevgân

⁴Niyyet-i hâlise ile oldu
Tâlib ü râgıb-ı hayrât-ı hisân

⁵Yapdı bu çeşmeyi cândan olup ol
Tâlib-i hüsn-i rızâ-yı Subhân

⁶Bu Fedâyî dedi târîhin onun
“Ayn-ı ihsân-ı Halîl-i çevgân”

H. 1000 / M. 1591-92

¹Allah'ın gölgesi,
zamanın padişahı,
devrin şahlar
şahı Sultan
Murat Hazretleri

.....
³Büyük ağaların
en övgüye değeri,
zamanın güzidesi Halil
Ağa, ⁴halis niyet ile
güzel hayır eserleri
yaptırmak istedi. ⁵Can
u gönülden Allah'ın
rızasına talip olup bu
çeşmeyi yaptırdı. ⁶Bu
Fedayi, onun tarihini
“Halil-i çevgân'ın
iyilik çeşmesi.”

Gülhane

İsmail Efendi Çeşmesi

Soğuk Çeşme Sokak

¹Kâmilüyyü'z-zât İsmâil Efendi kim odur
Mefhar-ı küttâb-ı devlet âb-rûy-ı hâcegân

²Nâzırıyken Humbarahâne Ocağı pâkinin
Oldu inşa-kerdesi bu çeşme-i Kevser-nişân

³Fisebîlillâh nâsı niyet-i irvâ edip
Böyle bir âb-ı musaffa eyledi icrâ hemân

⁴Ârifâ kıldım bu târîh ile atşâna nidâ
“Etdi İsmail Efendi gel için Zemzem revân”

H. 1216 / M. 1801-02

¹Zatı kâmil İsmail Efendi,
devletin reisülküttaplarının
övüncü ve hocaların yüzü
suyudur.²Humbarahane

Ocağı Nazırı iken bu Kevser
benzeri çeşmeyi inşa etdirdi.

³Allah yolunda insanları suya
kandırmaya niyet edip derhal
böyle temiz bir su akıttı.⁴Ey
Ârif, şu tarih ile susamışlara
seslendim:“İsmail Efendi
Zemzem akıttı, gelip için.”

Sultanahmet

Muslu Ağa Çeşmesi

Torun Sokak

¹Hazret-i Ağa-yı Dârü's-saltanât
Yani Muslu Ağa ol ferhunde zât

²Bende-i cûd u sehâsı hâs ü âm
Garka-i bahr-i atâsı kâinât

³Çeşme bünyâd eyledi Allâh için
Tâzelendi çâr-rükn ü şeş-cihât

⁴Hayr-ı cârîdir olan bî-şâyibe
Yevm-i ukbâ bâis-i fevz [ü] necât

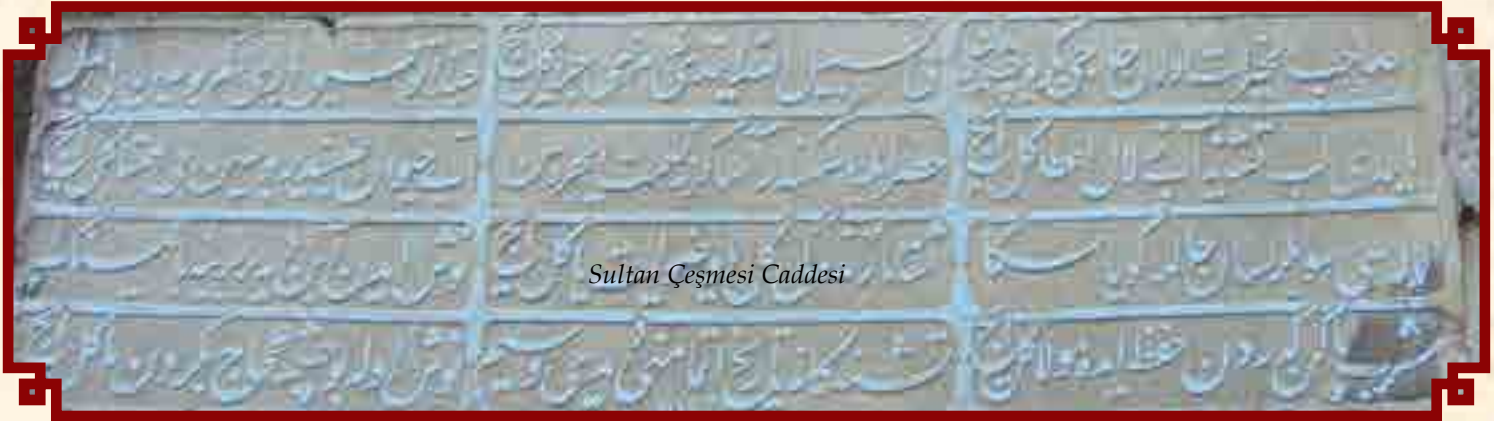
⁵Devletinde Nâliyâ târîhdir
“Geldi akdı çeşme-i ayn-ı hayât”

H. 1077 / M. 1666-67

¹Kapı Ağası, kutlu Muslu
Ağa Hazretleri'nin
cömertliğinin herkes
bendesidir;²kâinat,
kerem denizine gark
olmuştur.³Allah için
çeşme yaptırdı, her
yer tazelendi.⁴Âhiret
gününde feyiz ve
kurtuluşa sebep
olan şüphesiz hayır
eserleridir.⁵Ey Nâlî,
devletinde tarihtir:
“Hayat çeşmesi geldi,
aktı.”

Hacı Bekir Ağa Çeşmesi

Sultan Çeşmesi Caddesi

¹Sâhibü'l-hayrât olan Hacı Bekîr bu çeşmeden
Fisebîlillâh etdi Zemzemi icrâ gel iç

²Habbezâ tevîk-i Bârî kim bu ayn-ı bi-bedel
Eyledi leb-teşneye âb-ı zülâl i'tâ gel iç

³Hızır ile İskender-âsâ gezme zulmet içre sen
Âb-ı hayvân aynıdır bu ayn-ı bî-hemtâ gel iç

⁴Lûlesi söyler lisân-ı hâl ile gûyâ sana
İşte mâ-i zindegî gel yâ vuzû et yâ gel iç

⁵Nûş iden âbın diye birbirine bânîsinin
Meşreb-i pâkin kederden hıfz ede Mevlâ gel iç

⁶Teşnegâna târîh-i itmâmını dedi Vesîm
“Nûş ola bu çeşme-i Hâcî Bekirden mâ' gel iç”

H. 1148 / M. 1735

¹Hayır sahibi olan Hacı Bekir, bu çeşmeden Allah yolunda Zemzem suyu akıttı, gel iç.²Ne güzel Allah'ın yardımı ki bu benzersiz çeşme, susamışlara tatlı su ihsan etdi, gel iç.³Sen Hz. Hızır ve İskender gibi karanlık ülkelerinde gezme; bu eşsiz çeşme hayat suyu çeşmesidir, gel iç.⁴Kurnası, hal diliyle sanki sana işte hayat veren su, gel ya abdest al, ya iç der.⁵Suyunu içenler birbirine Allah, yapıranın tertemiz meşrebini kederden korusun desin, gel iç.⁶Vesim, susamışlara tamamlanış tarihini dedi: “Bu Hacı Bekir çeşmesinden su içilsin, gel iç.”

Fatih

Ali Bey Çeşmesi

Nuretdin Tekke Sokak

.....

¹Şehre Şatt gibi revân oldu sular her sûdan
 İşidip ağzı sûyun akıtır oldu Bağdâd

²Sâkî-i Kevser olur bu çünkü âli Cennetde
 Etti bu çeşmeyi emriyle Ali Bey bünyâd

³Tâ içenler ideler rûh-ı Resûlullâha duâ
 Haşre dek nâmını ideler anın hayr ile yâd

⁴Gördü Âşık dahi bu ayn-ı âlî Kevserdir
 Didi târîh-i revân: “Ayn-ı Alî Kevser bâd”

H. 973 / M. 1565

**1Şehre, Şat suyu gibi
 sular her yerden aktı.
 Bağdat şehri, bunu
 duyunca ağız suyunu
 akıtır oldu.²Bu çeşmeyi
 emriyle Ali Bey yaptırdı.
³İçenler, Allah'ın
 Resul'üne dua etsinler.
 Yaptıranın adını haşre
 değin hayırla ansınlar.
⁴Âşık da bu yüce Kevser
 çeşmesini gördü ve
 hemen tarihini akıttı:
 “Kevser ırmağı olan Ali
 Çeşmesi.”**

Küçük Çeşme Sokak

Ahmed Ağa Çeşmesi

Küçük Çeşme Sokak

Vâkıf-ı ser-çeşme-yi sâhibü'l hayrât ve'l hasenât
Emîn-i ganem merhûm Ahmed Ağa

H. 1073 Şaban

M. 1663 Mart

Çeşmenin vakfedeni,
hasenat hayır ve sahibi,
hazine emini merhum Ahmet Ağa

Vefa

Recai Mehmet Efendi Sebili

Cemal Yener Tosyalı Caddesi

¹Recâî Mehmed nâm eminü'd-devle sâhib-i cûd
Ki oldu zâtı câh-ı defteriye mâ-bihi't-tebhîc

²Li-vechillâh edip bu çeşme-sâr ü mektebi ibdâ
Rızâ-yı Hakkı tahsil etdiğinde şüphe yoktur hiç

Duâsın su gibi etfâl-i devrân eyleyip ezber
Dü âlemde ola bu hayr-ı cârî bâdî-i tefrîc

Teâlallâh zihî mâi'l-hayât-ı rûh-perver kim
Letâfetle zülâl-i Adn ile hem-mâye-i temzîc

Senâ-kâr-ı kadîm ü müstedîmi bende-i Şâkir
Muammâ-gûne târîhin eder bu beytten tahrîc

Bu târîh-i sebilde eyleyip suyu başından sayd
Dedi atşâna "Sâhib-hayr olan âbımdan el aç iç"

H. 1189 / M. 1775

¹Recai Mehmet adındaki cömert
kimsenin zâtı devlet defterinde
güzelce yazılıdır.²Bu çeşme ve mektebi
Allah için yapıdırıp Hak rızasını
kazandığında hiç şüphe yoktur.

³Zamanın çocukları duasını su gibi
ezber edip bu güzel eser, iki âlemde
rahatlığa sebep olsun.⁴Allah yüce
eylesin, ne de ruhu besleyen hayat
suyu! Tatlılık ve yumuşaklıkta Adn
cennetinin suyu ile aynı.⁵Eskiden beri
ve her zaman övücüsü Şakir bendesi,
muammalı tarihini şu beyitten çıkarır:

⁶Bu sebilin tarihinde suyu başından
avlayıp, susamışlara, "hayırlar sahibi
olan suyumdan el aç, iç."

Sebil Üzerindeki Ayet Kitabelerinin Tercümelere

"Allah, kullarına karşı çok lütfkârdır." eş-Şûra / 19

"Kendiniz için önden gönderdiğiniz her hayrı Allah'ın yanında bulacaksınız." el-Bakara / 110

"Selsebîl denilen bir pınardan ..." el-İnsan / 18

"Biz her şeye su ile hayat verdik." el-Enbiyâ / 30

Ayvansaray

Şâtır Hasan Ağa Çeşmesi

Çember Sokak

¹Habbezâ Şâtır Hasan Ağa ki ol kân-ı sehâ
Eyledi bu çeşme bünyâd ola hayr ile yâd

²Teşneler kandırdı dünyâda bugün cûy-ı kerem
Havz-ı Kevserden ide yârın i'tâ Rabbü'l-ibâd

³Güş idip itmâmını Vehbî dedim târîhini
“Âb-ı sâfi-i Hasan rûh-ı Hüseyini kıldı şâd”

H. 1104 / M. 1692-93

¹Ne güzel, o cömertlik sahibi
Hasan Ağa, çeşme yaptırdı,
hayırla anılsın.²Kerem suyu bugün
dünyada susamışları suya kandırdı.
İnsanların Rabbi, yarın ona Kevser
havuzundan içirsin.³Ey Vehbî,
tamamlandığını işitince tarihini
dedim: “Hasan’ın saf suyu, Hz.
Hüseyin’in ruhunu şad etdi.”

Nuruosmaniye

Sultan III. Osman Sebili

Çarşıkapı-Nuruosmaniye Caddesi,Cami Giriş Kapısı Sağında

¹Hazret-i Sultân Osmân-ı hilâfet-mesnedin
Cûy-bâr-ı lütfuna Tesnîm-i cennetdir adîl

²Nûş eden atşâna bî-şübhe hayât îrâs eder
Feyz-i lütfu cevdet ü a' tâfina olmuş mesîl

³Ayn-ı cûdı etdi irvâ teşnegân-ı âlemi
Tâ-be mahşer oldu cârî böyle bir hayr-ı cezîl

⁴Onun için pâk ü ruhânî-mizâc-ı sâf kim
Menbaidır ravza-i huld içre cûy-ı Selsebîl

⁵Gel Hüseyin ile Hasen aşkına mâ-i Zemzem iç
İşte cûd-ı şâh-ı âlem sâhib-i feyz-i cemîl

⁶Böyle inşâd etdi Hâkim bendesi târîhini
“Eyledi Sultân Osmân su gibi cûdın sebîl”

H. 1169 / M. 1755-56

¹Halife Sultan Osman
Hazretleri'nin lütuf ırmağına
eş, cennetin Tesnim suyudur.
²Şüphesiz ki içen susamışlara
hayat veir. Cömertliğinin
feyzi kerem ve ihsanına
nazir olmuştur.³Kereminin
suyu, bütün susamışları suya
kandırmıştır.⁴Böyle bir bol
hayır eseri mahşere dek cari
oldu.⁵Tertemiz ve saf bir su
olduğundan cennet bahçesindeki
Selsebil ırmağı onun
kaynağıdır.⁶Hakim kulu tarihini
şöyle söyledi:“Sultan Osman,
cömertliğini su gibi sebil etdi.”

Nuruosmaniye

Sultan III. Osman Çeşmesi

Çarşıkapı-Nuruosmaniye Caddesi, Cami Giriş Kapısı Solunda

¹Ne zîbâ çeşme-sâr-ı Hazret-i Sultân-ı âlem kim
Olur sîr-âb onun cûdiyle Kayserin cümle atşanı

²Bu mecrâ şüpheşiz ser-çeşmemiz ab-ı rahmetdir
Ki olmuş lûlesinden halka cârî feyz-i Rabbânî

³Şehinşâh-ı mekârim-pîşe dâd-ârâ-yı i'tânın
Hayât vermiş eder dil-teşnegânı cûy-ı ihsânı

⁴Zülâl-i cevdetinden nûş-ı âb-ı sâf edip âlem
Oku târîh-i pâki “Çeşme-i Sultan Osmânî”

H. 1169 / M. 1755-56

¹Âlemin sultanının güzel pınarının
suyuyla Kayser'in ülkesinin
susamışları (bile) suya kanar.

²Pınarımız, rahmet suyudur;
çeşmesinden halka Allah'ın bereketi
akmıştır.³Cömert şahlar şahı sultanın
iyiliğinin ırmağı, susamışlara hayat
vermiştir.⁴Âlem, cömertliğinin tatlı
suyundan tertemiz su içip temiz
tarihi oku: “Sultan Osman Çeşmesi.”

Ayakapı

Ayakapı Çeşmesi

Miralay Nazım Bey Caddesi

¹Bu cihân içre bilin ey teşneler
Âb-1 Kevserdir eşi bu çeşmenin

²Dedim içen âşika târîhdir
“Nûş-ı cân ola suyu bu çeşmenin”

H. 994 / M. 1585-86

¹Ey susamış kimseler bilin
ki bu dünyada bu çeşmenin
eşi Kevser suyudur.²Ey
âşığa tarihtir dedim:“Bu
çeşmenin suyu, can suyu
olsun.”

Sultanahmet

Sultan I.Ahmed Sebili

Sultan Ahmet Camii Arka Avlusunda

¹Hoş yapılmış bu makâm-ı bî-adîl
Sûyudur âb-ı hayât-ı Selsebîl

²Yapdı Sultân Ahmed eser-i bî-adîl
Âhiretde Hak vere ecr-i cezîl

³Sahn-ı cûy-ı dil-güşâ cennet-misâl
Hoş-güvâr-ı âb-ı lûtfu hem-çü Nîl

⁴Seyr edenler dediler târîhini
“Ayn-ı Kevser bî-bedel zîbâ sebîl”

H. 1026 / M. 1617

¹Bu eşsiz makam pek hoş
yapılmış.Suyu, Selsebil
ırmağıdır.²Sultan Ahmet,
benzersiz bir eser yaptırdı.
Allah, ahrette karşılığını bolca
versin.³Cennet gibi gönül
açıcı çeşme, Nil gibi lütfunun
suyu güzel.⁴Görenler tarihini
söylediler:“Kevser çeşmesi,
benzersiz güzel bir sebil.”

Kadırğa

Esmâ Sultan Çeşmesi

Kadırğa Meydanı

¹Dürretü't-tâc-ı kerem duhter-i Sultân Ahmed
Menba'-ı cûy-ı âtâ Hazret-i Esmâ Sultân

²Yapdı bu çeşme-i dil-cûyu rızâenlillâh
Teşnegân-ı ümemi eyledi yekser reyyân

³İki cânibde iki çeşme olup iki cenâh
Etdi kuş gibi bu hayr evc-i kabûle tayrân

⁴Eyleyip cümle-i hayrâtını makbûl-i Hudâ
Katre-i âbı kadar ede sevâbın ihsân

⁵Zevci merhûm vezîr-i a'zam Muhsinzâde
Rûh-ı pâkin ede Hak nâil-i ecr ü gufrân

⁶Dedi itmâmına Tevfîk-i duâ-gû târîh
"Dil-güşâ kıldı bu nev çeşmeyi Esmâ Sultân"

¹Kerem tacının incisi, Sultan Ahmet'in kızı, cömertlik ımağının menbaı Esmâ Sultan Hazretleri, ²bu gönle hoş gelen çeşmeyi Allah rızası için yaptırdı ve ümmetin susamışlarını suya kandırdı. ³İki tarafta iki çeşme iki kanat gibi olup bu hayır eseri kuş gibi kabul göğüne uçtu. ⁴Allah, bütün hayırlarını kabul eyleyip suyunun damlası kadar sevap ihsan etsin. ⁵Eşi merhum veziriazam Muhsinzade'nin temiz ruhunu Allah, ecir ve mağfirete nail eylesin. ⁶Duacısı Tevfik, tamamlanışına tarih söyledi: "Bu yeni çeşmeyi Esmâ Sultan gönül açan bir yer olarak yaptırdı."

¹Güzîde binti Sultân Ahmed Esmâ nâm Sultânın
Müdâm efzûn edip ömrün kederden hıfz ede Mevlâ

²Binâ edip bu dil-cû çeşme-sârı fisebilillâh
Atâş-ı ümmeti âb-ı keremle eyledi irvâ

³Hemân su yerine sîm ü zeri harc eyleyip her sû
Gümüş sûyu gibi bu mâ'-i sâfi eyledi icrâ

⁴Gelen âbdest alıp çıksın musallâda duâ etsin
Ede ömrün füzûn Abdülhamîd Hânın heme Mevlâ

⁵Edip vird-i zebânı zevci Muhsinzâde Pâşayı
Duâ-yı hayrdan anı ferâmuş etmedi aslâ

⁶Dedi Tefvîk âbın nûş edip atşâna târîhin
“Bu zîbâ çeşmeden iç besmeyleyle âfiyet-bâdâ”

H. 3 Şaban 1193

M. 16 Ağustos 1779

¹Sultan Ahmet kızı güzide
Esmâ adındaki Sultan'ın Allah,
her zaman ömrünü uzun edip
kederden korusun.²Allah yolunda
bu güzel çeşmeyi yapıdırıp
susamışları kerem suyu ile suladı.
³Her tarafta su yerine gümüş ve
altın harcayıp gümüş suyu gibi bu
temiz ve tatlı suyu akıttı.⁴Gelen
abdest alıp çıksın, musallada
dua etsin.⁵Allah, Abdülhamid
Han'ın ömrünü uzun eylesin.
Kocası Muhsinzade Paşa'yı diline
vird edip onu hayır duadan hiç
unutmadı.⁶Tevfik, suyunu içip
susamışlara tarihini söyledi:“Bu
güzel çeşmeden besmeyleyle su iç,
afiyet olsun.”

Sultan III. Ahmed Meydan Çeşmesi

Topaklı Sarayı Giriş Kapısı Önündeki Meydanda

¹Şâhenşeh-i Alî-neseb sultân-ı memdûhu'l-haseb
Ferman-dîh-i Rûm u Arab Hân Ahmed-i kişver-küşâ

²Adl ü kerâmet menbai şems ü velâyet-matla'ı
Dergâhının her mısraı şehbâl-i sîmurg ü hüma

³Zâtı mülûka âb-rû şemşîri bâğ-ı fethi cû
Gülzâr-ı mülke verdi sû mîzâb-ı kilki dâimâ

⁴Hem pâdişâhtır hem velî zâtında olmuş müncelî
Adl-i Ömer cûd-i Alî hulk-i Muhammed Mustafâ

⁵Destinde devlet hâtemi kılmış musahhar âlemi
Hak resm-i ism-i a'zamı nakş-ı cebîn etmiş ana

⁶Hayret verir sad kaysere gâlib hezâr İskendere
Hükmü revân her kişvere ferman-ber-i şâh u gedâ

⁷Hem hâmi-i Beytü'l-Harem hem hâdim-i şâh-ı ümem
Rûm u Arab mülk-i Acem mahkûmudur ser tâ-be-pâ

⁸Oldur imâmü'l-müslimîn zıll-i Hudâvend-i mu'în
Bâ nass-ı Kur'ân-ı mübîn emrine vâcib iktidâ

⁹Şehler ana kişver verir ol şâhlara efser verir
Seyfine düşmen ser verir oldukça tûğu ser-nümâ

¹Hız. Ali nesepli şahlar şahı, övülmüş özelliklere sahip sultan, fermanı Anadolu ve Arap ülkelerinde cari, ülkeler fetheden Han Ahmet, adalet ve keramet menbai, güneş ve velayetin doğuş yeridir.²Dergâhı kapısının her kanadı simurg ve hüma kanadıdır.³Zatı memleketin yüzü suyu, kılıcı fetih bağına nehirdir.⁴Kaleminin oluğu ülke bahçesine daima su verdi.Padişahlık ve velilik zatında parlamıştır.Hız. Ömer adaletli, Hız. Ali gibi cömert, Hız. Muhammed Mustafa ahlâklıdır.⁵Elindeki devlet kalemi, âleme boyun eğdirmiş. Allah, ism-i a'zamı alına yazmış.⁶Yüzlerce kayseri hayrette bırakır, binlerce İskender'e galiptir. Hükmü her ülkeye ulaşmıştır.⁷Şahlar da ve dilenciler de fermanına uyar. Hem Mekke ve Medine'nin koruyucusu, hem de ümmetin şahı (Hız. Peygamber)nın hizmetkârıdır. Anadolu, Arap ve Acem ülkeleri baştan ayağa mahkûmudur.⁸Müslmanların önderi, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi odur. Kur'an-ı Kerim'in ayetine göre emrie uymak vaciptir. ⁹Şahlar ona ülkelerini

¹⁰Olur menba-1 cûy-1 merâm ol maksem-i rızk-1 enâm
Olsun ilâ yevmi'l-kıyâm şâhân-1 dehre mültecâ

¹¹İskender edip cüst u cû zulmette gezmiş sû-be-sû
Bâb-1 Hümâyununda bu etdi revân âb-1 bekâ

¹²Bu tarh-1 pâk-i hurremi sevk etdi sadr-1 a'zemi
Dâmâd-1 hass-1 ekremi hem-nâm-1 ceddü'l-enbiyâ

¹³Oldu o düstûr-1 celîl bu hayr-1 câriye delîl
Halka edip Zemzem sebîl celb etdi ol şâha duâ

¹⁴Ol şehriyâr-1 zer-nisâr bezl etdi mâ-i bî-şümâr
Yapdı sebîl ü çeşme-sâr me'cûr ola rûz-1 cezâ

¹⁵Bu mevkii âbâd edip bir tarh-1 nev îcâd edip
Rûh-1 Hüseyini şâd edip etdi sebîl âb-1 safâ

¹⁶Bu ayna ey sâfi-derûn destini Kevser gibi sûn
Her katresi safvet-nümûn olmakta bir ayn-1 şifâ

¹⁷Âb-1 zülâle mâ-sadak tâk-1 felekle yeknesâk
Gök kubbenin altında bak var mı bu resme bir binâ

¹⁸Oldukça ber-câ mihr ü mah zîb-i serîr olsun o şâh
Sadr-1 güzînin yâ İlâh etme rikâbından cüdâ

¹⁹Ey hüsrev-i âli-tebâr âsârına yokdur şümâr
Ammâ bu dil-cû çeşme-sâr oldu aceb hayret-fezâ

²⁰Bak sîm ü zerden tâsına âb-1 hayât-efzâsına
Benzer gümüş sakkâsına bekler kapın subh ü mesâ

²¹Mehdinde hâmem oldu lâl izhâr-1 acz etdi makâl
Evsâfin eylerken hayâl hâtifden erdi bu nidâ

²²Vehbî hâmuş ol beste-leb haddin değıl eyle edeb
Senden mukaddem oldu hep şâirlere birden salâ

²³Târîh için dâniş-verân hayrette iken nâgehân
Buldu şehinşâh-1 cihân bir mısra'-1 âlem-bahâ

²⁴Her lafzı bahr-i mevc-zen ma'nâsıdır dürr-i Aden
Görmek dilersen onu sen ey teşne-i hüsn-i edâ

²⁵Târîhi Sultân Ahmedin cârî zebân-1 lûleden
"Aç besmeleyle iç suyu Hân Ahmede eyle duâ"

H. 1141 / M. 1728-29

verirler, o da şahlara tac giydirir Tuğu baş gösterdikçe kılıcı için düşman başını verir.¹⁰ Arzu ırmağının kaynağı, insanların rızkının bölündüğü yerdir. Kıyamet gününe dek dünyanın şahlarının sığınağı olsun.¹¹ İskender aramış taramış, karanlıklar ülkesinde dolaşmış; fakat bu padişah, sarayının kapısında ölümsüzlük suyu akıttı.¹² Bu güzel eseri yapmak üzere sadrazamını, yani peygamberlerin atasıyla adaş olan damadını (İbrahim Paşa) sevk etdi. Sadrazam, bu güzel hayır eserini yapmayı işaret etdi.¹³ İnsanlar için Zemzem sebili yapıdırıp o padişaha dua edilmesini sağladı.¹⁴ O altınlar saçan şahlar şahı, sayısız sular akıttı. Sebül ve çeşmeler yapırdı, hesap günü karşılığını alsın.¹⁵ Burayı abad edip, yeni bir tarzda yapıdırıp, Hz. Hüseyin'in ruhu şad edip tatlı bir su sebül etdi.¹⁶ Ey gönlü saf kimse, bu çeşmeye elini Kevser gibi sun.¹⁷ Her damlası saf bir şifa çeşmesidir. Tatlı bir sudur, felek kemeriyle birdir. Gök kubbenin altında bak, var mı böyle bir yapı?¹⁸ Güneş ve ayla bir oldukça o padişah, tahtın süsü olsun. Ey Allah'ım, sadrazamını yanından ayırma.¹⁹ Ey asil padişah, hayır eserlerine had yoktur; fakat bu güzel çeşmeler, acep hayret verici oldu.²⁰ Gümüş ve altından olan tasına, hayat verici suyuna bak. (Güneş ve ay), sabah akşam kapısını bekleyen gümüş sakisine benzer.²¹ Beşiğinde kalemim dilsiz oldu, söz söylemekte âciz kaldı. Vasıflarını hayal eylerken gaybın sesinden bu ses erişti.²² Vehbî, o dili bağı susmuş, haddin değıl, edep eyle. Senden önceki hep şâirlere birden meydan okundu.²³ Bilgi sahipleri tarih için hayrette iken cihanın şahı ansızın âlem değerinde mısra buldu.²⁴ Ey edası güzel susuz kimse onu görmek istersen her kelimesi dalgalı, manası Aden incisidir.²⁵ Sultan Ahmet'in tarihi kurna dilinden akmakta: "Besmeleyle aç, suyu iç, Han Ahmet'e dua eyle."

Edirnekapı

Yatağan Çeşmesi

Yatağan Sokak

Çeşmenin 6 Eylül 1944'te çekilmiş resmi

Arapça'dan Tercüme

Üzeri, en hafif tabirle “cahil” kişi tarafından sıvanmış olan bu eserin bugün için ancak tarih mısrasının son bir iki kelimesi okunabilmektedir. Zannımca bu kitabe bir restorasyonile kurtarılabilir, karanlıktaki bir çok nokta aydınlığa kavuşturulabilir. Bu çeşmenin kitabesine bir kaynaktan rastladım. 1944 yılında çekilen ancak pek de net olmayan resim üzerinden tam bir okuma sağlayamadım. Tanışık çalışmasında çeşmeyi H. 965 senesine tarihlese de kitabe net olarak okunamamaktadır. Çeşme Sultan Süleyman devrine tarihlenebilir. Çünkü devrin birçok başka eserinin kitabelerinde görüldüğü üzere Arapça olarak kaleme alınmıştır. Tanışık'a göre tarih mısra' şöyledir :

“Bedahüma hüve dâr'üs'selâm”

H. 965 / M. 1557-58

Ben ise tarih mısrasını şöyle okudum :

Bed'-i i'mâ' ve'd-dârü's-selâm”

H. 932 / M. 1525-26

Kitabe de ise : “Peygamber yolunda olan herkese Cenab-ı Allah rahmetiyle muamele eder. Dikkatle ve özenle bu çeşmeyi inşa etdi, Allah'da katında kabul etsin icrâsı tamamlandı. Gaipden gelen bir ses tarihini bizlere ikrâm etti” der ve yukarıdaki tarih beytini ifade eder.

Ali Ağa Çeşmesi

Kepekçi Sokak, Hoca Hamza Cami Duvarında

Arapça'dan Tercüme

Bismillahirrahmanirrahim

“Biz her şeye su ile hayat verdik. Hâlâ düşünmeyecek misiniz?”

el-Enbiyâ / 30

H. 1108 / M. 1696-97

Beyazıt

Ahi Durmuş Baba Çeşmesi

Çadırcılar Caddesi, Camili Han Avlusunda

İnşa Kitabesi

Maaşallah

¹Gör imdi ehl-i Horasânın
Bânî-i câmi' Durmuş Ahî Babanın

²Abdest al kıl namazı iç âbını
Hem sakkâsı Bâyezid-i Velînin

³Gitdi çâr gûşına târîh-i cevher Rızâ
“Ola cennet makâmı şu pîrânın”

(Fâtiha)

H. 917 / M. 1511-12

¹Horanlı Durmuş Ahi
Baba'nın camiini gör.

²Abdest al, namaz
kıl, suyunu iç. Sultan
2. Bâyezid-i Veli'nin
sakasıdır.³Ey Rıza,
mücevher tarih dört
kulağına gitti: “Şu
pirlerin makamı
cennet olsun.”

Tamir Kitabesi

Hanı Surre Emini Sarı Osman bânî-i mâ'-i lezîz
sâhibü'l-hayrât Yorgânî Mustafa Ağa ve diğeri Küçük
Hüseyin Ağa ve Emine Hâtun hayrâtlarıdır.

H. 1202 / M. 1787-88

**Surre Emini Sarı Osman. Tatlı suyun
yapdıranı, hayır sahibi Yorgancı
Mustafa Ağa ve diğeri Küçük Hüseyin
Ağa ve Emine Hatun'ın hayratıdır.**

Mehemmed Ağa Çeşmesi

Dönüş Sokak

¹Eğimli Kasâbbaşı Mehemmed Ağa idi evvel bânî
Mahv olup bir masura suyu hem nâm ü nişânı

²Evkâfindan bulup çıkardı bu mahallenin eimmânı
Yâver-i Ekrem-i Hazret-i Âsâf Paşa müşîr-i sâmi

³Îlâhî abâ vü ecdâdının olsun cennet mekânı
Yapdırıp bu çeşmeyi oldu bânî-i sâni

H. Muharrem 1314

M. Haziran 1896

¹İlk yapıranı, Eğimli Kasapbaşı
Mehmet Ağa idi. Bir masura
suyu, adı sanı mahv olmuştu.²Bu
mahallenin büyükleri vakfından
bulup çıkardı. Sadrazamı, büyük
maraşal Âsaf Paşa Hazretleri'dir.
³İlahi, atalarının mekânı cennet
olsun. Bu çeşmeyi yapıdırıp ikinci
yapıranı oldu.

Gülhane

Sultan I. Ahmet Çeşmesi

Alemdar Caddesi, Gülhane Parkı Giriş Kapısı

İnşâ Kitabesi

¹Hayr edip Allâh için bu çeşmeyi
Yapdı Sultân Ahmed ol zill-i Hudâ

²Suyunu nûş eyleyen bulsun hayât
Halka cân-bahş olsun aksın dâimâ

³Deh düşünce Hâfızâ târîh olur
“Vere ehl-i meşrebe bu mâ’ safâ”

H. 1014 / M. 1605-06

¹O Allah’ın gölgesi Sultan
Ahmet, bu çeşmeyi hayır
ederek yaptırdı.²Suyunu
içen hayat bulsun. Daima
akıp halka can bahşetsin.

³Ey Hafız, on düşünce
tarih olur: “Bu su, içmeyi
sevenlere safa versin.”

Hamidiye Çeşmesi

Tamir Kitabesi

El-Gâzi es-Sultân Abdülhamîd Hân-ı sâni Efendimiz
Hazretlerinin müceddeden binâ ve inşâ buyurdıkları
Hamîdiye Çeşmesidir.

H. 1307 / M. 1889-90

Gazi Sultan 2. Abdülhamid Han
Efendimiz Hazretleri’nin yenileterek
inşâ ettirdikleri Hamidiye Çeşmesi’dir.

Edirnekapı

Ahmet Galip Paşa Çeşmesi

Sulukule Caddesi

Maaşallah

“Biz her şeye su ile hayat verdik”

el-Enbiyâ / 30

Sâye-i Hazret-i Abdülhamîd Hân-ı Sâni'de Su Nâzırı el-Hâc Ahmed Gâlib Paşa'nın fukarâ-yı ahâlînin ihtiyacına mahsûs olmak üzere ve sakalara asla müsaade olunmamak üzere fî-sebilillâh inşâ ve bin üç yüz altı senesi aşr-ı Muharreminde teyemmünen suyu icra olunan hayrâtıdır.

H. 10 Muharrem 1306 / M. 16 Eylül 1888

Sultan 2. Abdülhamid Han Hazretleri'nin himayesinde Su Nazır Hacı Ahmet Galip Paşa'nın, fukaranın ihtiyacına mahsus olmak üzere ve sakalara asla müsaade olunmamak üzere Allah yolunda yaptırdığı ve bin üç yüz altı senesi Muharrem ayının mübarek onuncu günü suyu akıtılan hayır eseridir.

Cerrahpaşa

Kâtip Muslihiddin Cami Çeşmesi

Katip Muslahaddin Sokak

¹Bir ehl-i birr ü ihsân sâhibü'l-hayr
Be-her hâl ede Bârî ona yârî

²Bu Kâtip Muslihiddin Mescidi'ni
Yakıp yandırdı çok ihrâk ü nârî

³Hulûs ile edip ta'mîre himmet
Ona sarf etdi nakd-i bi-şümârî

⁴Husûsa kurb-ı mescidde bu câya
Yapıp bu çeşme-sâr-ı feyz-i Bârî

⁵Dedim târîhin atşâna Vahîdâ
“İçin sıhâ çü Kevser oldu cârî”

H. 1133 / M. 1720-21

¹Öyle bir iyilik ve kerem
sahibi, hayır eseri yapıran
kimse ki Allah, ona her zaman
dostluğunu lütfetsin.²Çok
yangınlar, bu Kâtip Muslihittin
Mescidi'ni yakıp yandırdı.

³Samimiyet göstererek tamire
himmet edip çok para harcadı.

⁴Hele mescidin yanındaki
bu mevkie bu Allah'ın feyiz
çeşmelerini yapıp ⁵ey Vahid,
susamışlar için tarihini dedim:
“Kevser aktı, afiyetle için.”

Çeşme

Günaydın Sokak

¹Bir ehl-i hayr etdi binâ bu çeşmeyi ihlâs ile
Rûh-ı Resûlullâh için sallû aleyhi bi'l-kemâl

²Rûh-ı şerîfine onun evlâdına ashâbına
Dâim mesûbatın ede îsâl o Hayy-ı bî-zevâl

³Târîhin atşâna Vahîd îmâ ile der lûlesi
“Gel iç Resûl-i Mustafâ rûhu için sâfi zülâl”

H. 1132 / M. 1719-20

¹Bir hayır sahibi, ihlâsla bu çeşmeyi
yapdırdı.Hz. Peygamber’in ruhu için
salâvat getirin.²Onun mübarek ruhuna,
evlat ve ashabına, o Baki olan Allah, daima
sevabımı eriştirsin.³Ey vahid, çeşmenin
kurnası, tarihini susamışla ima ederek
söyler: “Hz. Muhammet’in ruhu için gel,
tatlı su iç.”

Hatice Hanım Çeşmesi

Bakkalzade Sokak

İnşa Kitabesi

¹Duhter-i Abdürrahîm-zâde Hadîce Hânımı
Müftî-i sâbık Ebe-zâde edip zîr-i hibâl

²Nesl-i pâkinde vezîr olmakla ol ismet-penâh
Çok saâdetlerle devlet sürdürdü bâ-gunc u delâl

³Âkıbet bildi fenâ-yı dehri hayrâ meyl edip
Eyledi bu çeşme-i ra'nâyâ lillâh sarf-ı mâl

⁴Lûlesi târîh için dehre bıraktı velvele
“Çeşme-i ayn-ı şifâdan gel gel iç mâ-i zülâl”

H. 1135 / M. 1722-23

¹Abdürrahimzade'nin kızı Hatice Hanım'ı
eski şeyhülislamlardan ebezade nikâhı
altına aldı.²O iffetli kimsenin tertemiz
neslinde vezir olup çok saadetlerle ve naz ü
edalarla devlet sürdürdü.³Sonunda dünyanın
fena bulacağını bildi de hayır işlerine
yöneldi. Malından harcayarak Allah rızası
için bu güzel çeşmeyi yaptırdı.⁴Kurnası,
tarih için dünyaya velvele saldı: “Gel, şifa
çeşmesinden tatlı su iç.”

Tamir Kitabesi

“Hû”

Köstenceli el-Hâc İsmail merhûmun hayratı
olmak üzere binâ ve inşâ olunmuştur

Bu kitabe bugün mevcut değil.Tarih göstermesi açısından burada veriyorum

Aksaray

Ebu Bekir Ağa Sebili

Namık Kemal Caddesi Başında

¹Mu'în-i derd-mendân u semiyî-i Hazret-i Sıddîk
Ser-i serheng-i dîvân-ı mu'allâ zât-ı âlî-câh

²Muvaffak oldu Hak ra'nâ eserdir kim binâ etdi
Sebîl ü merkad ü mekteble tahsîl-i rızâullâh

³Mukîm-i dergehi hem kâtibi hem garka-i lûtfu
En ednâ çâkeri Râkım du'â-güyendesi nâ-gâh

⁴Ederken fikr-i târîhin sımâa bir nidâ geldi
"Ebûbekir'in sebîl ü mektebin makbûl ede Allâh"

H. 1136 / M. 1723-24

¹Dertlilerin yardımcısı, Hz. Sıddik Ebu Bekir'in adaşı, divan-ı hümayun başçavuşu, ²yüce mertebeli zat, sebil, türbe ve Allah rızası için öğremeye mektep gibi güzel eserler bina etmeye muvaffak oldu. ³Dergâhında oturan, hem kâtibi hem de cömertliğine gark olmuş bulunan en aciz ve düşkün hizmetkârı ve duacısı Râkım, ⁴tarihini düşünürken ansızın kulağa bir ses geldi: "Allah, Ebu Bekir'in sebil ve mektebini makbul eylesin."

¹Cenâb-ı bû Bekîr Ağa ser-i serheng-i dîvânî
Hudâ hıfz ede zâtın inkılâb-ı rûzigârından

²Yapıp bu çeşme-sâr-ı dil-güşâyı hasbetenlillâh
Numûne eyledi âsâr u hayr-ı bî-şümârından

³Dedim bir mısra-ı dil-cû ile Rahmî ona târîh
“Ebûbekir’in için mâ’âb-ı Zemzem çeşme-sârından”

H. 1137 / M. 1724-25

¹Divan-ı hümayun başçavuşu
Ebu Bekir Ağa cenaplarını Allah,
zamanın değişmelerinden muhafaza
buyursun.²Bu gönül açıcı çeşmeleri
Allah için yaptırdıp sayısız hayır
eserlerine bir nümune kıldı.³Ey
Rahmî, hoş bir mısra ile ona tarih
söyledim: “Ebu Bekir’in Zemzem
suyu pınarından su için.”

Sultanahmet

Hacı Hasan Çeşmesi

Oyuncu Sokak

¹Bârekallâh yapıdı el-Hâc Hasan bu çeşmeyi
Etdi hayrât ol ağa-yı muhteşem âb-ı hayât

²Çok şükür kim oldu cârî âleme mâ’-i tahûr
Yâ İlâhî devleti tâ haşre dek bula sebât

³Nûş edenler âb-ı cûyun yâd etsin hayr ile
Ey gönül gel sen dahi nûş eyle iç âb-ı hayât

⁴İnşâllah âb-ı Kevserden nişândır gûyiyâ
Hüzn ü gamdan sâhibine vere Hak fevz ü necât

⁵Dü cihanda tâhiri Hak hem şeffî’i ol Resûl
Cennetü’l-Me’vâ’da içe ol şarâb-ı tayyibât

⁶Oldu itmâm Mûrîya sen yaz onun târîhini
“Yapdı el-Hâc Hasan Ağa çeşme-i kânü’l-hayât”

H. 1125 / M. 1713-14

¹O muhteşem ağa, Hacı Hasan bu çeşmeyi yaptırarak âb-ı hayat hayrat etti. Allah mübarek etsin.²Çok şükür, tertemiz su âleme aktı. Ey Allah’ım, devleti haşre dek dursun.³Akan suyundan içenler hayırla ansınlar. Ey gönül, gel, sen de bu ebediyet suyundan iç.⁴Sanki Kevser suyundan haber verir, inşallah Allah, sahibine hüzn ve kederden selamet ve kurtuluş verir.⁵İki cihanda temizleyeni Hak, şefaata edeni Hz. Resul olsun. Me’va cennetinde tertemiz içecekten içsin.⁶Ey Mûrî, tamamlandı, sen onun tarihini yaz: “Hacı Hasan Ağa, hayat menbaı olan çeşmeyi yaptırdı.”

Sultanahmet

Mehemmed Yazıcı Çeşmesi

Akbıyık Caddesi, Akbıyık Cami Şadırvanında

¹Menba'ü'l-cûd Mehemmed Yazıcı bu aynı
Bin iki yüzle sekizde yapıp olmuş nâim

²Sonra suyu çalınıp duhter-i Hâce Hânım
Buldurup eyledi cârî yine olsun dâim

³Harc-ı sîm ü zer ile hem dahi ta'mîr edip
Eyledi kendini vâreste-i bend-i lâim

⁴Âbdest ile olup reşha-nisâr-ı da'vât
Vakt-i iftârda Zemzem gibi içsin sâim

⁵İlmiyâ su gibi târîhi kalemden akdı
“Def'a-i sâniyede oldu bu çeşme kâim”

İnşası – 1208 / M. 1793-94

Tamiri – 1283 / M. 1866-67

¹Cömertlik menbaı Mehmet
Yazıcı, bu çeşmeyi bin iki
yüz sekizde yaptırıp vefat
etmişti.²Sonra suyu çalışmıştı.
Kızı Hoca Hanım buldurup
yeniden akıttı, daim olsun.

³Çok altın ve gümüş sarfederek
bir de tamir ettirip kendini
kötülükle anılma bağından
kurtardı.⁴Oruçlular abdest
alarak davet damlalarını saçıp
iftar vaktinde Zemzem gibi
içsinler.⁵Ey İlmî, tarihi su gibi
kalemden aktı: “Bu çeşme
ikinci kez yapıldı.”

Mehemmed Çelebi Çeşmesi

İç Kalpakçı Sokak

¹Habbezâ hâkân-ı âlem Hazret-i Sultan Selîm
Bahr-i ihsân ü adalet menba'-ı cûd ü sehâ

²Katre-i lutfiyle sîr-âb eyledi dünyâyı hep
Verdi hem bir sûya eltâfiyla bin türlü safâ

³Bâhusûs bu çeşme-i vîrâneyi ta'mîr ile
Teşnegâna mâ'-i Tesnîmi içirdi gûyiyâ

⁴Sâhibü'l-hayrât Arpacı Mehemed Çelebi
İsmi yâd olsun bu sûretle anın da dâimâ

⁵Lîk bir rûtbe harâb olmuşdu bu hayrâtı kim
Teşnelikten âh ü vâh eylerdi her subh u mesâ

⁶Buldu sûyun cûy-bahş-i himmet-i Sultândan
İşte hayrât olmağa bu şimdilik oldu sezâ

⁷Hak Teâlâ eyleyip ol şâhı tahtında müdâm
Böyle hayrâta muvaffak ede tâ rûz-ı cezâ

⁸Âb-ı tevfiik Selsebîl ola huzûr-ı hâsına
Âleme yağdıka bârân-ı füyûzât-ı Hudâ

⁹Nâsa işrâb etdi târîhin Nedîm-i teşne-dil
“Sorma iç mâ'ü'l-hayâtın aynını Zemzem bu mâ”

¹İşte âlemin hakani, ihsan ve adalet deryası, cömertlik menbaı Sultan Selim Hazretleri, ²bütün dünyayı cömertliğinin damlasıyla suya kandırır ve keremiyle bir mevkie bin türlü safa verdi.³Özellikle bu virane olmuş çeşmeyi tamir ettirmekle susamışlara sanki Tesnim suyunu içirdi.⁴Hayır sahibi Arpacı Mehmet Çelebi'nin ismi de bu suretle daima anılsın.⁵Bu hayratı öyle bir harap olmuştu ki her an susuzluktan ah ü vah ederdi.⁶Sultanın himmetinin ırmağı ile suyunu buldu. Böylece bu, şimdilik hayrat olmaya lâyık oldu.⁷Allah, o şahı tahtında daim edip kıyamet gününe kadar hayır eserleri yaptırmaya muvaffak eylesin.⁸Âleme Allah'ın feyizlerinin yağrumu yağdıka Allah'ın yardımının suyu huzuruna Selsebil olsun.⁹Susuz Nedim, çeşmenin tarihini insanlara içirdi: “Hayat suyunun çeşmesini sorma, Zemzem olan bu suyu iç.”

Yedikule

Hacı Hüseyin Ağa Cami Çeşmesi

Cami Sokak, Kürkcübaşı Hüseyin Ağa Cami Duvarında

İşbu çeşme-i Dârâyı inşâ eyledi ra'nâ
İç suyu bâniye-i sâhibesine eyle duâ

M. 1927

**Bu Dârâ çeşmesini pek güzel inşâ ettirdi.
İç suyu, yaptırana dua eyle.**

Fatih

Hacı Ahmed Ağa Çeşmeleri

Cami Sokak, Kürkcübaşı Hüseyin Ağa Cami Duvarında

I. Çeşmenin Kitabesi

¹Bahr-i mevvâc-ı kerem Hazret-i Sultân Mahmûd
Lûtfuna nisbet ile katre değildir deryâ

²Eyledi Hazret-i Hak ol şeh-i âlî-bahta
Böyle bir dürr-i girân-mâye vezîri i'tâ

³Kân-ı feyz-i güher ol âsaf-i vâlâ-himemin
Ahd-i adlinde suyun buldu umûr-ı dünyâ

⁴Fâtihin türbe-i pür nûruna ol kân-ı kerem
Târafeyninde iki çeşme-i nev kıldı binâ

⁵Rûh-ı mağfûr-ı Ebu'l-fethe çü mûrg-i kudsî
Bu iki çeşme cenâheyn ola uçmağa sezâ

⁶Hak bu kim mevki'ini buldu bu hayr-ı cârî
Nâil-i ecr ide bânîsini Hayy ü Dânâ

⁷Evvel âbın içip ondan dedi Ni'met târîh
"Maksem-i ayn-ı atâ çeşme-i Ahmed Paşa"

¹Cömertliğin dalgalı denizi Sultan
Mahmut Hazretleri'nin lütfuna nispetle
derya bir damla bile değildir. ²Allah,
o bahtı yüce şaha böyle bir büyük inci
tanesi veziri bahsetti. ³Cevher madeni o
himmeti yüce vezirin adaletli devrine
dünya işleri suyunu buldu (düzene
girdi). ⁴O kerem kaynağı, Fatih'in
nurlu türbesinin iki yanına iki yeni
çeşme yaptırdı. ⁵Cennet kuşu gibi Fatih
Sultan Mehmet'in ruhuna bu iki çeşme,
uçmaya (cenete) yaraşır iki kanat oldu.
⁶Doğrusu şu ki, bu hayır eseri yerini
buldu. Allah, yaptırmasını sevabına nail
etsin. ⁷Nimet, önce suyundan içip sonra
tarihini söyledi: "Ahmet Paşa Çeşmesi,
cömertlik menbaının dağıtıldığı yerdir."

Fatih

Hacı Ahmed Ağa Çeşmeleri

Fatih Camii Avlusu, Türbe Ön ve Arka Kapılarında

II. Çeşmenin Kitabesi

¹Menba'-ı cûd u atâ Hazret-i Sultân Mahmûd
Cûy-bâr-ı keremi etdi cihânı ırvâ

²İşte ez-cümle bu zîbende eser kim evvel
Gelmedi hâtır-ı eslâf-ı kirâma aslâ

³Böyle bir şâh-ı cihan-bân-ı inâyet-kârın
Eylemiş vakt-i hümâyûnuna merhûn Mevlâ

⁴Türbe-i pâk-i Ebu'l-fethe iki çeşme-i nev
Şâd edip rûhunu çün kıldı bu bâbda ihyâ

⁵Kevser-i birri o ser-çeşme-i sultân-ı guzât
San iki desti ile etdi sebîl ü icrâ

⁶Ni'metâ bânî-i hayr ile şehinşâha hemân
Bu iki mısra'-ı târîhi yazıp eyle du'â

⁷“Yâd edip eyledi şâd eb-i Mehemmed Hânı”
“Çeşme-i âb-ı hayât-ı Hacı Ahmed Paşa”

H. 1153/ M. 1740-1741

¹Cömertlik menbaı Sultan
Mahmut Hazretleri'nin kereminin
ırmağı cihanı suladı.²İşte mesela
bu güzel eser önceki büyüklerin
gönlüne hiç gelmedi.³Allah,
böyle bir yardımsever cihan
şahının kutlu devrine müyesser
eylemiş.⁴Fatih Sultan Mehmet'in
temiz türbesine iki yeni çeşme
yaptırarak böylece onun ruhunu
şad eyledi.⁵O gaziler sultanının
çeşmesi, iyilik Kevserini sanki iki
testi ile akıttı.⁶Ey Nimet, hayır
sahibi ile şahlar şahına hemen
bu iki tarih mısraını yazıp dua
et: ⁷“Fatih Han'ı yad edip şad
eyledi.” “Hacı Ahmet Paşa'nın
âb-ı hayat çeşmesi.”

Fatih

Nakşidil Sultan Sebili

Tophane Sokak

¹Kıldı îfâ hakkını Mahmûd Hân
Mâderi çün eyleyip ihyâ sebîl

²İtmek üzre iken o ümmü'l-mü'minîn
Fî-sebîlillâh cûdun Selsebîl

³Arzû-yı havz-ı Kevser eyleyip
Gitti ol sıddîka-i Zehrâ adîl

⁴Evvel Allâh sonra nûr-ı çeşmini
Eyledi hayrâtın icrâya vekîl

⁵Hayr-ı cârîsin şeh-i şevket-meâb
Yapdırıp aldı ana ecr-i cezîl

⁶Duysa bu âb-ı hayâtı bulmağa
Hızır İskender yine eyler delîl

⁷Âb-ı cennet olduğunda şüphe yok
Var mîzâcında safâ-yı zencebîl

⁸Eylemiş hâsıyyet-i iksîr-veş
Katresin Mevlâ şifâ-sâz-ı alîl

⁹Ayn-ı rahmet akdı su-yı Fâtihâ
Sû-be-sû içdikçe ebnâ-yı sebîl

¹⁰Mâder-i Sultân-ı âlem hayr ile
Yâd olup şâd eyleye Rabb-i Celîl

¹¹Aştı mikyâs-ı kalemden sözlerin
Cûşa geldin İzzetâ mânend-i Nîl

¹²Ehl-i cennet söylesin târîhini
“Vâlîde Sultâna Kevserdir sebîl”

H. 1233 / M. 1817-18

¹Sultan Mahmut, annesi
için sebil yaptırıp

vazifesini yerine getirdi.

²O müminlerin annesi, Hz.
Fatıma gibi olan valide,

³cömertliğini Allah yolunda
sebil etmekte iken önce

⁴Allah'ı, sonra da gözünün
nurunun (padişahı) hayratını
devam ettirmeye vekil

⁵bırakıp Kevser havuzunu
arzulayarak gitti. Azametli
padişah, hayır eserlerini

yaptırıp ona çok sevap

kazandırdı.⁶İskender bu âb-ı
hayatı duysa, Hz. Hızır'ı

bulmağa delil eyler.⁷Cennet
ırmağı olduğunda şüphe

yoktur. Özünde zencebil
tadı bulunur.⁸Allah, bir
damlasına iksir özelliği

verip hastalıklara şifa
verici kılmış.⁹Sebilden her
zaman Fatiha suyu içtikçe

rahmet pınarı aktı.¹⁰Allah,
âlemin sultanının annesini

hayırla yadedip şad eylesin.
¹¹Ey İzzet, sözlerin kalem
ölçeğinden aştı, Nil nehri

gibi coştun.¹²Cennetlikler
tarihini söylesin: “Bu sebil,
Valide Sultan'a Kevser'dir.”

Cerrahpaşa

Mehemmed Paşa Çeşmesi

Cerrahpaşa Caddesi-Cerrahpaşa Cami Sokak Keşişme Noktası

¹Minnet Allâhu Teâlâya o hayrû'l-vüzerâ
Câmi'i kurbuna bir çeşme getirdi zîbâ

²Kevser-i mâ'-i ma'în oldu bu ayn-ı Zemzem
Câmi'idir harem-i Kâ'be-i ashâb-ı safâ

³Nûş edip Sâ'î-i dâî dedi ol dem târîh
“Çeşme-i cârî-i mâ' âb-ı Mehmed Paşa”

H. 1002 / M. 1593-94

¹Allah'a hamd olsun, o vezirlerin
hayırlısı, camiinin yanına güzel bir
çeşme yaptırdı.²Bu Zemzem çeşmesi,
tatlı suyuyla Kevser oldu. Camii ise
safa ashabının Kâbesinin haremidir.

³Duacısı Sâî, içip o an tarih dedi:
“Suyu akan çeşme, Mehmet
Paşa'nın suyudur.”

Fatih

Maksem Kitabesi

Fatih Camii Avlusu

¹Şehinşâh-ı muazzam Hazret-i Sultân Mahmûd Han
Penâh-ı mülk ü millet melce-i nev'-i benî Âdem

²Mecârî-i vücûh-ı hayra mâil meşreb-i pâki
Yenâbi'-i füyûzâta dil-i âgâhıdır maksem

³Hudâ hâfız harîk oldukça derhal etmeğe itfâ
Bu havzı yapıdırıp sükkân-ı etrâf oldular hürrem

⁴Sönüp zâtü'd-darâm şûr u şerler âb-ı tîğindan
Cihâmı sâye-i adlinde kılınsın cennete tev'em

⁵Kalem mecrâ-yı âb-ı gevher-i târîhdir Pertev
"Bu havzı mevki'-i elzemde yaptırdı şeh-i âlem"

H. 1241 / M. 1825-26

¹Büyük şahlar şahı, devletin ve milletin
koruyucusu, insanlığın sığınağı Sultan
Mahmut Han Hazretleri'nin tertemiz

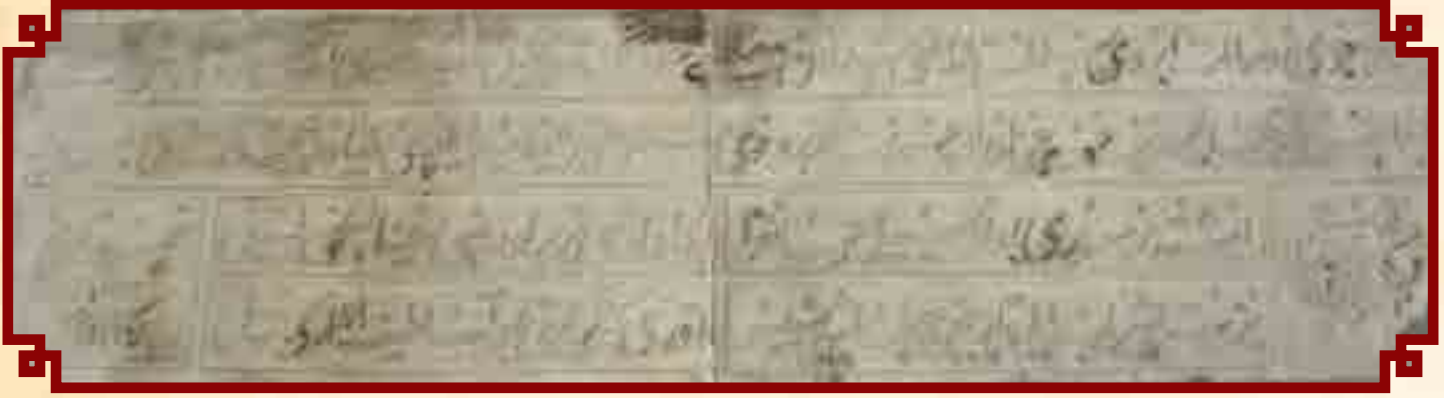
²yaratılışı akıp giden suyolları gibi hayra
meyl etmiştir. Her şeyden haberdar gönlü
de feyiz ve bereket pınarlarına maskemdir.

³Yangın oldukça dehal söndürmek için bu
havuzu yaptırınca etrafta oturanlar memnun
oldular.⁴Şer yangınları kılıcının suyuyla
sönüp, adaletin gölgesinde cihâmı cennetin
eşi yapsın⁴Ey Pertev, kalem, tarih cevherinin
suyunun yoludur. "Âlemin padişahı, bu
maksemi en uygun yerde yaptırdı."

Lâleli

Râgıp Paşa Sebili

Ordu Caddesi

¹Menba^ʿ-ı cûy-ı adâlet âb-rûy-ı saltanat
Ya^ʿni Sultân Mustafâ Hân-ı felek-kadr-i celîl

²Sadr-ı asrı âsaf-i ahdi vezîr-i a^ʿzamı
Nâm-dâş-ı fahr-i âlem Râgıb-ı hayr-ı cezîl

³Çeşme-sâr-ı birre cûyı himmetin icrâ edip
Yapdı dünyâda nice âsâr-ı matbû^ʿ-ı cemîl

⁴İşte ez-cümle biri bu nev sebîl-i can-fezâ
K^ʿoldu her bir lûlesi “Aynen tüsemmâ Selsebîl”

⁵Nüzhet işrâb eyle târîhin atâşa sû-be-sû
“Aktı Kevser gibi bu âb-ı lâtif oldu sebîl”

Tamiri – H. 1196 / M. 1781-82

¹Adalet ırmağının kaynağı, saltanatın
yüzü suyu, felek mertebeli Sultan
Mustafa Han’ın veziriazamı, ²âlemin
övüncü Hz. Muhammet’in adaşı, pek
çok hayır işlerine rağbet eden (Ragıp
Paşa)dir.³İyilik pınarına himmet suyunu
akıtıp dünyada nice güzel eserler
yaptırdı.⁴İşte mesela bunlardan biri, her
kurnasından “aynen tüsemmâ Selsebîl”
ayetinin manasının aktığı can bahşeden
yepyeni sebildir.⁵Ey Nüzhet, her yönden
susamışlara tarihini içir: “Bu tath su
Kevser gibi aktı, sebil oldu.”

Sebil Üzerindeki Ayet Kitabelerinin Tercümelere

“Selsebîl denilen bir pınardan” el-İnsan / 18

“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.” el-İnsan / 21

Avlu İçindeki Çeşmenin Kitabesi

¹Şâh Sultan Mustafâ Hân'ın vezîr-i a'zamı
Nâm-dâş-ı fahr-i ümmet Râgıb-ı ehl-i kemâl

²Ebr-i bârân-ı atûfet kim hurûşân olmada
Cûşîş-i seylâb-ı evsâf ile enhâr-ı hayâl

³Muktezâ-yı meşreb-i ihsânı tecvîz eylemez
Cebhe-i cûyında kân-ı kâme gerd-i infiâl

⁴Teşnegân-ı ilme bir dârü'l-kütüb inşâ edip
Yapdı hem bu çeşmeyi ol âsaf-i deryâ-nevâl

⁵Hızır-ı tevfiğin mukârîn eyleye dâim ana
Eyleye ihyâ-yı âb-ı lutfi Hayy ü Lâ-yezâl

⁶Dil döküp atşâna Nüzhet lûle der târîhini
“Oldu cârî nûş edin bu çeşmeden mâ'-i zülâl”

H. 1196 / M. 1781-82

¹Sultan Mustafa Han'ın veziriazamı,
Müslümanların övüncü Hz. Muhammet'in
adaşı, kemal sahiplerine ilgi gösteren
(Ragıp Paşa)dir.²O, merhamet ve şefkat
yağmurlarının bulutudur. Öyle bir bulut
ki vasıflarının akarsuyunun coşkunuyla
hayal nehirleri kabarrır.³Cömertliğinin alnında
iyiliği fitratının gereği, neşe kaynağına infial
tozu (keder) gelmesine cevaz vermez.⁴O
bahşişi deniz gibi olan vezir, ilme susamışlara
bir kütüphane inşa edip bir de bu çeşmeyi
yaptırdı.⁵Allah, ona yardımının Hızırını dost
eylesin ve lütfunun suyunu ihya etsin.⁶Ey
Nüzhet, çeşmenin kurnası susamışlara dil
döküp tarihini “İşte akmakta, bu çeşmeden
tath su için” diye söyler.

Mercan

Beşir Ağa Çeşmesi

Tiğcılar Caddesi, Kapalı Çarşı Mercan Kapısı

İnşa Kitabesi

¹Sarây-ı şehriyârîde Cenâb-ı Kethüdâ Kadın
Bu dil-cû çeşmeyi ihyâya kıldı himmet-i mevîûr

²Harâb ender harâb olmuştu yapıdı fî-sebîlillâh
Muvaffak oldu bu hayra ide Hak sa'yini meşkûr

³Gelince âb-ı sâfi söyledim târîhini Hayrî
“Bu a'lâ çeşmeyi Mahcûbe Kadın kıldı nev ma'mûr”

H. 1256 / M. 1840-41

¹Sultanın sarayında Kethüda Kadın
Hazretleri bu hoş çeşmeyi yaptırmak
için çok çalıştı.²Çok harap olmuşken
Allah yolunda yaptırarak bu hayırlı işe
muvaffak oldu; Allah gayretini makbul
eylesin.³Ey Hayrî, tertemiz suyu gelince
tarihini söyledim: “Mahcube Kadın, bu
yüce çeşmeyi yeniden yaptırdı.”

Tamir Kıtabesi

¹Bu dil-cû çeşme-i pâkize-tarhı eyledi bünyâd
Ne zîbâ kıldı ihsân ü kerem âyinini icrâ

²Beyân etdi Nedîmâ gayr-ı menkût ile târihin
“Bu ra'nâ çeşme-i pür-nûru yaptırdı Beşîr Ağa”

H. 1140 / M. 1727-28

¹Bu güzel yapılı, gönle hoş gelen
çeşmeyi yaptıırarak iyilik ve cömertlik
ayinini ne hoş icra etti.²Nedim, noktasız
harflerle tarihini ortaya koydu: “Bu
hoş, nurlu çeşmeyi Beşir Ağa yaptırdı.”

II. Tamire Ait Kıtabe

Bânî-i sâlis esbak Medîne kadısı Çırpanlı
merhûm Mehemed Sâlim Efendinin ve cümle
mü'minînin ervâhına Fâtiha

H. 1343 R. 1341 / M. 1924-25

Çeşmeyi üçüncü kez yaptıran eski Medine
kadısı Çırpanlı merhum Mehmet Salim
Efendi'nin ve bütün müminlerin ruhlarına
Fatiha.

*Eski Zağra (Bulgaristan) civarı.

Fatih

İbrahim Paşa Çeşmesi

Aile Sokak

¹Cenâb-ı zıll-ı Hak Sultân Ahmed Hân Gâzî kim
Odur şimdi serîr-i saltanatta hüsrev-i yektâ

²O hâkan-ı kerîmü'ş-şânın ecdâd-ı izâmından
Azîmü'l-menkıbe Sultân Süleymân Hân-ı adl-ârâ

³Guzât-ı dîni reyyân-ı zülâl-i lutf edip gerçi
Binâ kılmıştı bunda çeşme-sâr-ı bî-bedel ammâ

⁴Velîkin zîb ü zîverden olup ârî vü âzâde
Nazarda sâde-rû bir hûb-ı sengîn-dil idi gûyâ

⁵Süleymân-ı zamânın âsâf u dâmâd-ı zî-şânı
Vezîr-i a'zam İbrâhîm Paşa-yı kerem-pîrâ

⁶Görünce fırka-i Bektâşiyânın cümle ebvâbın
Müzeyyen olduğun envâ'-ı ârâyîşle ser-tâ-pâ

⁷Rıza göstermeyip tâb-ı kerem-mu'tâd-ı pür-cûdu
Hemân tecdîd ü ta'mîrine emrin eyledi icrâ

⁸Zer ü sîmin akıttı su yerine fî-sebîlillâh
Zülâl-i birr ü ihsânıyla kıldı âlemi irvâ

⁹İlâhî rahmeti efvân olup Sultân Süleymân'ın
Ola şevketle Sultan Ahmed-i adl ü serîr-ârâ

¹⁰Şehinşâh-ı cihân ile vezîr-i a'zamı yâ Rab
Mukîm et burc-ı devlette hemîşe mihr ü mâh-âsâ

¹¹İki târîh edip küncîde bir beyt-i dil-âvîze
Bu üslûp üzre kilik-i tab'-ı pâkim eyledi imlâ

¹²“Eden ihyâ yeniden çeşmesin Sultân Süleymân'ın”
“Müeyyed âsaf İbrahim Paşa'dır için sıhâh”

H. 1132 / M. 1719-20

¹Allah'ın yeryüzündeki gölgesi
Gazi Sultan Ahmet, saltanat
tahtında şimdi biricik padişaktır.
²O şanı kerim hakanın yüce
ecdadından meşhur, adaletin süsü
Sultan Süleyman, ³din yolunun
gazilerini kereminin tatlı suyundan
akıtarak bu eşsiz çeşmeleri burada
yaptırmıştı. ⁴Lâkin çeşmenin
gösteriş ve süsü elden gidip sanki
bakıldığında sade yüzlü, taş kalpli
bir güzele dönmüştü. ⁵Zamanın
Süleyman'ın şanlı veziri ve
damadı cömert Veziriazam İbrahim
Paşa, ⁶bütün Bektaşî bölüklerinin
kapılarının baştan ayağa türlü
süslerle süslü olduğunu görünce
⁷cömert fitratı rıza göstermeyip
derhal çeşmenin yenilenip tamir
edilmesi emrini verdi. ⁸Allah yolunda
su yerine gümüş ve altın akıtıp âlemi,
iyilik ve kereminin tatlı suyuyla
suladı. ⁹İlahi, Sultan Süleyman'ın
rahmeti çok olup adalet ve tahtın
süsü Sultan Ahmet azametle dursun.
¹⁰Ey Rabbim, cihanın şahlar şahı ile
veziriazamı devlet burcunda güneş
ve ay misali daim kıl. ¹¹Tertemiz
gönlümün kalemi, gönül asan,
güzel bir beyte iki tarih sığdırıp,
böylece yazdı: ¹²“Sultan Süleyman'ın
çeşmesini yeniden ihya eden, Allah'ın
yardımını bahşettiği veziriazam
İbrahim Paşa'dır, afiyetle için.”

Bir meydan çeşmesi olan bu yapının Kitabesi eserin iki cephesine yazılmış olmalıdır. Belki bir yangınla veya siyasi sebeplerle kitabe tahrip / olmuş edilmiş, günümüze ancak bir kısmı gelebilmiştir. Kitabe metni Şakir Divanı'ndan tamamlanmıştır.

Fatih

Lütfullah Bey Çeşmesi

Çırakçı Çeşmesi Sokak

Görenler yâd edip hayr ile nâmın dedi târîhin
 “Bu bâlâ çeşme tecdîdine bâdî oldu Lûtfullâh”

H. 1129 / M. 1716-17

Görenler adını hayırla anıp tarihini
 dedi: “Lütfullah, bu görkemli çeşmenin
 yenilenmesine vesile oldu.”

Mevlanakapı

Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi

Çorlulu Ali Paşa Sokak

İnşa Kitabesi

Sâhibü'l-hayrât Sadr-ı a'zam-ı esbak merhûm ve
mağfûr Çorlulu Ali Paşa Hazretleri

H. 1122 / M. 1710-11

Hayır sahibi, eski sadrazam
merhum ve mağfur Çorlulu
Ali Paşa Hazretleri'dir.

I. Tamir Kitabesi

¹Sadr-ı a'zam Çorlulu merhûm Ali Paşa idi
Evvelâ bu çeşmeyi ihyâ eden merd-i bihîn

²Evliyâ nâmıyla ma'rûf câmii inşâ eden
Hazret-i Tefvîk Efendi sâkin-i huld-i berîn

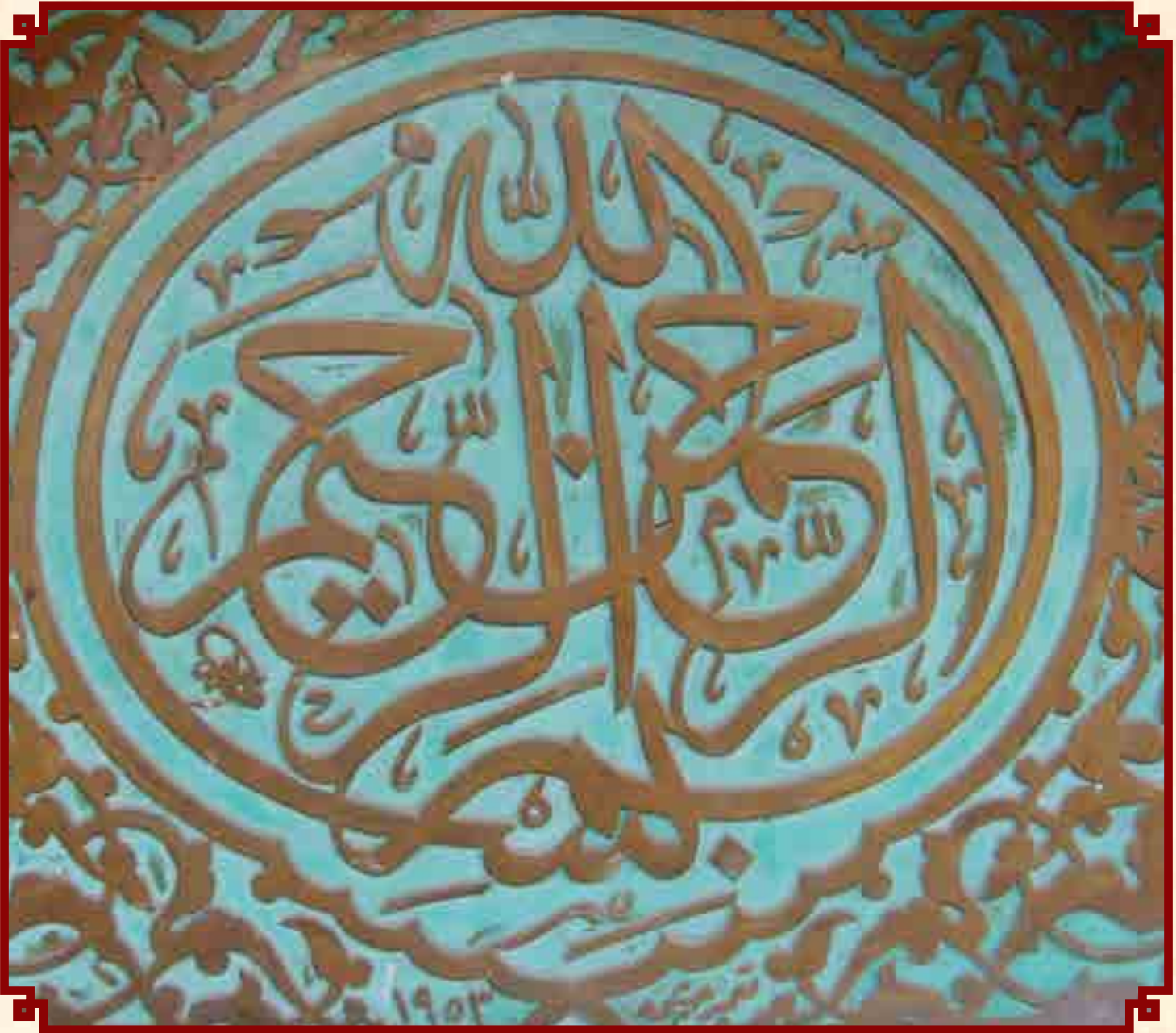
³İşte ol zât-ı şerîfin zevce-i pâkîzesi
Menba'-ı himmet Hanîfe-nâm hâtûn-ı güzîn

⁴Sonra işbu çeşme'î tecdîd ü ihyâ eyledi
Mazhar-ı ecr-i azîm etsin onu Rabb-i mu'în

⁵Bir su içtim Fehmî âmin-hân olup târîhine
"Nâil-i Kevser ola ervâh-ı pâk-i müslimîn"

H. 1320 / M. 1902-03

¹Bu çeşmeyi ilk olarak yaptıran,
güzide insan, merhum sadrazam
Çorlulu Ali Paşa idi.²Evliya adıyla
bilinen camii inşâ eden, cennetlik
Tevfik Efendi Hazretleri'dir.³İşte
o mübarek zatın tertemiz hanımı,
himmet menbaı, Hanife adındaki
seçkin kadın, ⁴sonra bu çeşmeyi
yenileterek ihya etti. Allah, onu
çok sevaplara mazhar etsin.⁵Ey
Fehmî, tarihine âmin diyerek bir
su içtim: "Müslümanların temiz
ruhları Kevser'e nail olsun."

II. Tamir Kıtabeli

“Bismillâhirrahmanirrahim”

Ta'mîr-i çeşme

M. 1953

Eminönü

Hatice Sultan Çeşmesi

Tahmis Caddesi

¹Allâh rızâsı için hemşîre-i Selîm Hân
Etdi bu şâh-râhâ icrâ-yı cûy-ı ihsân

²Oldu bu gûne hayra sa'y-i kerîmesinden
Sultan Mustafânın rûh-ı şerîfi şâdân

³Çün kim rızâ-yı Hakdır dil-hâhı bu eserden
Nezd-i Hudâda olsun hüsn-i kabûle şâyân

⁴Ol hayr-pîşe zâtı ömr ü saâdet ile
Etsin hemîşe dâim Rabb-i Kerîm ü Müsteân

⁵Vehbî su gibi dil-cû târîhin etdi inşâd
“Âb-ı zülâlî cârî kıldı Hatîce Sultân”

H. 1221 / M. 1806-07

¹Sultan Selim'in kız kardeşi,
Allah rızası için ihsanının
irmağını bu yola akıttı.

²Kızının gayretlerinden
böyle hayır olunca Sultan
Mustafa'nın mübarek
ruhu şad oldu.³Bu eseri
yaptırmaktan maksadı
Allah'ın rızası olduğundan
Allah katında güzelce kabule
şayan olsun.⁴Hem o hayırsever
kişiyi Allahü Teâlâ, uzun ömür
ve saadetle yaşatsın.⁵Vehbî,
su gibi güzel tarihini yazdı:
“Hatice Sultan, tatlı su akıttı.”

Beyazıt

Atik Ali Paşa Cami Çeşmesi

Yeniçeriler Caddesi, Atik Ali Paşa Cami Avlu Duvarı

Fî-sebîlillâh bu âb-ı sâfdan nûş eyle kim
Ayn-ı Tesnîm ü zülâl [ü] menba'-ı dil-cû gibi

Oldu cârî pâ-yi âb-âsâ bu târîh-i selîs
“Tâs ile iç Kevser-i cûd-ı Alî”den su gibi”

H. 1168 / M. 1754-55

¹Allah yolunda bu temiz sudan iç,
cennet suyudur, tatlı su çeşmesidir,
gönül çeken bir menbadır.²Bu akıcı
tarih, su gibi ayağa aktı: “Ali’nin
kerem Kevserinden su gibi tas ile iç.”

Sultanahmet

Hekimoğlu Ali Paşa'nın Annesi Adına Yapılan Çeşme

Ahırkapı Caddesi, Akbıyık Camii Karşısı

¹Şeh Mahmud Hânın âsef-i ahdi Ali Paşanın
Edince mâderi dehri zülâl-i birrine irvâ

²Beşiktâşî Rızâ-yı Nakşibendî dedi târîhin
“Gel iç âb-ı hayât olsun bu dil-cû çeşmeden cânâ”

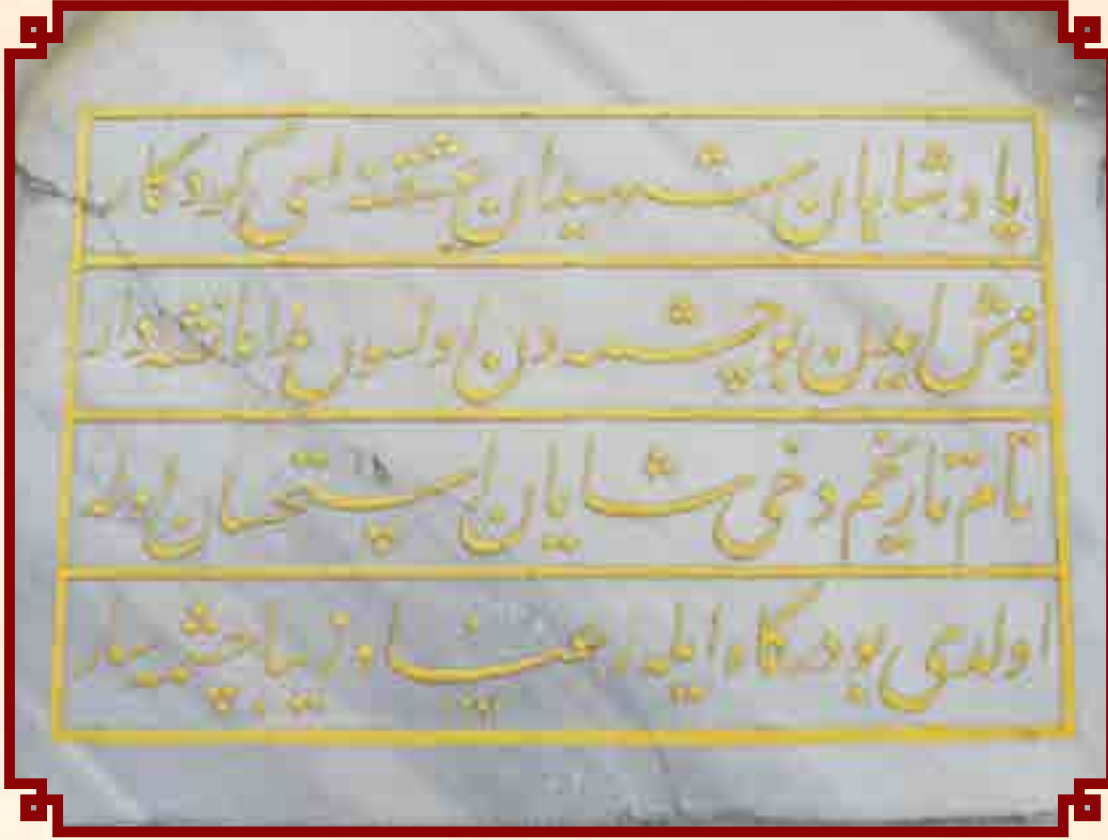
H 1147 / M. 1734-35

¹Sultan Mahmut Han devri veziri Ali
Paşa'nın annesi, dünyayı iyilik suyuna
kandırınca ²Beşiktaşlı Rıza-yı Nakşibendî,
tarihini söyledi: “Ey can, bu gönül çeke
çeşmeden gel, iç; ölümsüzlük suyu olsun.”

Aksaray

Oğlanlar Dergâhı Çeşmesi

Murad Paşa Cami Avlusu

“Allah’ın seçkin kulları da o pınardan içmekte ve istedikleri kadar akıtmaktadırlar.” el- İnsan / 6

“Rableri onlara katından tertemiz bir içecek içirir” el-İnsan / 21

“Ve canlı olan her şeyi sudan yarattık” el-Enbiyâ / 30

H. Peygamber buyurdu ki: “Amellerin en hayırlısı, canlılara Allah için su dağıtmaktır.”

¹Pâdişâhân-ı şehîdân aşkına ey Kirdigâr
Nûş iden bu çeşmeden olsun müdâmâ neş'e-dâr

²Tâm târihim dahi şâyân-ı istihsân ola
“Oldu bu dergâh ile ra'nâ vü zîbâ çeşme-sâr”

H. 1291 / M. 1874-75

¹Ey Allah'ım, şehitlerin
sultanı aşkına bu çeşmeden
içen, daima mutlu olsun.²Tam
tarihim de beğeniye şayan
olsun: “Bu dergâh ile çeşmeler
pek güzel oldu.”

Aksaray

Mehveş Hanım Sebili

Murad Paşa Cami Avlusu

..... etdi Mehveş Hanım ihyâ bir sebîl
 dergâh için ra'nâ ve a'lâ bir sebîl

..... Ol Mehveşin Abbas Paşa-yı şehîr
 Bahr Nil-âsâ itdi icrâ bir sebîl

“Külli şey’in hayy” buyurmuş mâ ile Hallâk gel
 Eylemez mi teşnegânı şâd ve irvâ bir sebîl

..... ma için Rabbü’s-semâ
 böyle zîbâ bir sebîl

Çün “Sekâhüm Rabbühüm” nazm-ı celîlinden edip
 İktibâs-ı feyz-i Hakla vaz’ ü inşâ bir sebîl

İçdi sûyu söyledi nâciz dahî târîh-i tâm
 “Mâder-i İlhâmi Paşa yaptı ra'nâ bir sebîl”

H. 1287 / M. 1871-72

Bu sebîl Aksaray Murad Paşa Cami avlusundadır. Eski yerinden kaldırılıp buraya kurulurken kitabe taşları oldukça zarar görmüş, kırılıp kaybolmuştur.

Süleymaniye

Meydan Çeşmesi

Süleymaniye Caddesi-Prof. Sıddık Sami Onar Caddesi Keşişme Noktası

Allah Teâlâ buyuruyor ki:

“Allah’ın gözde kulları da o pınardan içmekte ve istedikleri kadar akıtmaktadır.”

el-İnsan / 6

“Rableri onlara katından tertemiz bir içecek sunmaktadır.”

el-İnsan / 21

“Yapdıklarınızın karşılığıdır bunlar. İşte, karşılıksız kalmadı hiçbir gayretiniz.”

el-İnsan / 21, 22

H. 1207 –Rebiü'l-evvel

M. 1792 – Ekim/Kasım

Laleli Cami Sebili Kitabeleri

Ordu Caddesi, Laleli Cami Girişi

“Bismillahirrahmanirrahim”

“Hastalandığımda, O'dur beni iyileştiren.”
eş-Şuara / 80

“De ki: Bu Kur'an, iman edenler için bir
rehber ve şifa kaynağıdır.”
el-Fussilet / 44

“Mümin bir topluluğun sadrına şifa verir.”
et-Tevbe / 14

“De ki: Bu Kur'an, iman edenler için bir
rehber ve şifa kaynağıdır.”
el-Fussilet / 44

“Mümin bir topluluğun sadrına şifa verir.”
et-Tevbe / 14

“Müminlere şifa ve rahmet
olacak ayetler indiriyoruz.”
el-İsra / 82

Çesmelerin Üzerinde
“Rahman ve Rahim olan Allah’ın
adıyla. Onda insanlar için şifa vardır.”
en-Nahl / 69

İnşa Kıtbesi

Menba’-ı cûd u himem şevketlü Sultan Mustafa
Ab-rûy-ı saltanat şahenşeh-i derya-nevâl

Ol Hudavend-i celil’üş-şân ki zât-ı pâkini
Mefhâr-ı Osmaniyân etmiş Huda-yı lâ-yezâl

Şah-ı İskender-haşem ki dergeh-i vâlâsına
Olsalar Cemşid ü Efridûn aceb mi rûymâl

Perde-i gülgündür bâb-ı refinde şafak
Dest-i iclâlinde gerdûn asmâni destimâl

Güleşen-i mülke teravet verdi ab-ı ra’feti
Etdi irvâ dehri ol dâdâr-ı memduh’ül-hısâl

“Efdâl’ül-âmal-i sakyü’l-mâ” buyurdu çün Resul
Kılındı mazmun hadis-i Mustafa’ya imtisâl
Fi-sebilillâh icrâ eyledi mâ’-i hayati
Yapdı bu dilcu sebili ol şeh-i ferhunde-fâl

Hükmü câri ola heft iklimi ya Rabb haşre dek
Hıfz ede zât-ı kerem-kârın hatadan Zü’l-Celâl

Ezber eyle su gibi herdem dua-yı devletin
Fıtnatâ vâsf-ı hümayûnu onun emr-i muhâl

Düşdü bir tarih işrâb et atşan-ı âleme
“Nev sebil Mustafa Han’dan gel iç ab-ı zülâl”

M. 1177 / 1763-64

Bu kitabe bugün mevcut değildir. Tarih göstermesi açısından burada veriyorum.
Bu sebil, cami gibi, bir yangın veya deprem de zarar görmüş üzerindeki bu kitabe
yokolmuş bugünkü ayet kitabeleri yazılmıştır. Sebilin cami ile aynı yılda bitirilip
bitirilemediğini bilemiyoruz. Kaynaklar caminin sol minaresinin caminin inşasından
6 sene sonra yapıldığını belirtiyor. Bizde kabaca külliyeinin, 1763-69 arasında
tamamlandığını söyleyip sebilin de bu tarihler arasında tamamlandığını ifade edebiliriz.

Eminönü

Sadrazam Kara Mustafa Çeşmesi

Sabunhane Sokak

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât, fâtilh-i Kamenice,
sadr-ı a'zam-ı esbak Kara Mustafa Paşa
Hazretlerinin kendi sarayları tahtında ibâdullah
şürb ü isti'mâlleri için icrâ buyurdıkları mâ'-i
lezîz çeşmesidir. Ruhları için Fâtihâ.

İnşa tarihi – H. 1088 / M. 1677-78

Tamir tarihi – H. 1229 / M. 1813-14

**Hayır ve hasenat sahibi,
Kamenice fatihi, eski
sadrazam Kara Mustafa Paşa
Hazretleri'nin, insanların
içip kullanmaları için akıttığı
tatlı su çeşmesidir. Ruhları
için Fatiha.**

Unkapanı

Hafız Ahmed Ağa Çeşmesi

Ragıp Gümüşpala Caddesi, Atatürk Köprüsü Bağlantı Noktası

(Maşaallah)

¹Bi-hamdillâh muvaffak etdi Bârî
Bu câ-yı dil-küşâyı kıldı âbâd

²Rızâenillâh için sâhibü'l-hayrât
İmâmeyn aşkına eyledi îcâd

³Kapanî Hacı Hâfız Ahmed Ağa
İlâ yevmi'l-kiyâm nâmı ola yâd

⁴Bu tâm târîhi görüp dedi Kenzî
“Kıl ervâh-ı şehîd-i Kerbelâ şâd”

H. 1233 / M. 1817-18

¹Hamdolsun, Allah bu
gönül çeken mevkii
abad etmeye muvaffak
kıldı.²Hayır sahibi,
Allah rızası için Hz.
Hasan ve Hz. Hüseyin
aşkına yaptırdı.

³Yaptıranı, Kapanî
Hacı Hafız Ahmet
Ağa'dır. Adı, kıyamete
dek anılsın.⁴Kenzî,
bu tam tarihi görüp
“Kerbela şehitlerinin
ruhlarını şad kıl” dedi.

Aksaray

Ahmed Hulusi Paşa Çeşmesi

Molla Hüsrev Sokak

İnşa Kitabeleri

“Rableri onlara katından tertemiz bir içecek içirir” el-İnsan / 21

“Ve canlı olan her şeyi sudan yarattık.” el-Enbiyâ / 30

“Selsebîl denilen bir pınardan...” el-İnsan / 18

H. 1246 / M. 1830-31

Tamir Kitabesi

Sâhibü'l-hayrât rikâb-ı hümâyûn kâim-makâmı
merhûm Ahmed Hulûsî Paşa ile halîlesi
merhûme Nefise Hanımın ruhları için Fâtihâ

Tecdîden ta'mîr-i târihi – H. Zilkade 1313

R. Nisan 1312 / M. Nisan 1896

Hayır sahibi, merhum rikab-ı
hümayun kaymakamı Ahmet
Hulusi Paşa ile hanımı merhume
Nefise Hanım'ın ruhları için
Fatiha

Dâvud Paşa Çeşmesi

Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi, Davutpaşa Cami Aralığı

Sâhibü'l-hayrât merhûm Dâvud Paşa

H. 890 / M. 1485-86

Cerrahpaşa

Dayı Ömer Çeşmesi

Cerrahpaşa Hastanesi Avlusu

¹Bânî-i vakfın adıdır gerçi ki Dayı Ömer
Muhyî-i sânişi de Hanım ki ismi Nâfiâ

²İç Emîn âb-ı zülâli bak şu cevher târihe
“Vâkıf-ı ûlâ vü sâni rûhlarına Fâtîha”

Fî gurre-i Muharrem Sene 1300

M. 12 Kasım 1882

¹Vakfi bina ettiren Dayı
Ömer, ikinci kez yaptıran ise
Nafia Hanım'dır.²Ey Emin,
tatlı sudan iç ve şu cevher
tarihe bak: “Birinci ve ikinci
vakfedicilerin ruhlarına
Fatiha.”

Fatih

Ebubekir Ağa Çeşmesi

Nişanca Caddesi

¹Muhzırân-ı der-i feyz-âver-i Sadr-ı Rûmun
Safvet-i tab' ile mümtâz rızâ-cûy-ı Hudâ

²Ya'ni ol sâhib-i hayrât semiy-i Sıddîk
Etdi bu çeşme-i dil-cûyı yolunda icrâ

³Vehbiyâ cevher-i târîhi verir tab'a safâ
“Bî-adîl âbı revân kıldı Ebûbekir Ağa”

H. 1208 / M. 1793-94

¹Rumeli Kazaskerinin feyizli kapısının
bekleyeni, gönlünün saflığıyla seçkin
ve Allah'ın rızasını arayan, ²Hz. Ebu
Bekir'in adaşı hayır sahibi, bu gönül çekici
güzellikteki çeşmeyi yolunda akıttı. ³Ey
Vehbî, mücevher tarihi gönlü safâ verir:
“Ebu Bekir Ağa, eşsiz güzellikteki suyu
akıttı.”

Mevlanakapı

Evliyâ Çeşmesi

Hacı Evliya Cami Sokak Başında

¹Hazret-i Sultân Mahmûd-ı megâzi-pîşenin
Baş ikbâli olan hüsn-i melek Cevrî-sıfât

²Eyleyip bu çeşmenin ta'mîrine sarf-ı nukûd
Rûh-ı pâk-i evliyâya eyledi bahş-i hayât

³Sû gibi ezberlesin târîhini dil-teşnegân
"Mâ'-i Zemzem'dir için nev çeşmeden Âb-ı Hayât"

Tamiri - H. 20 şevval 1253

H. 17 Ocak 1838

¹Gazi Sultan Mahmut Hazretleri'nin
Başkadını, melek gibi güzel Cevri
Sultan, ²bu çeşmenin tamirine çok
paralar harcayarak evliyaullahın
temiz ruhlarına hayat bahsetti. Dili
(gönlü) susamışlar, ³tarihini su gibi
ezberlesin: "Zemzem suyudur, bu
yeni çeşmeden ölümsüzlük suyu
için."

Fatih

Feyzullah Efendi Çeşmesi Fevzi Paşa Caddesi

¹Hâce-i hâkân-ı a'zam hazret-i fetvâ-penâh
Seyyidü'l-âfâk Feyzullah kudsiyyü'l-hisâl

²Bu nümüvv dâr-ı tahûru sû-be-sû icrâ edip
Eyledi âsâr-ı pür-envârını cennet-misâl

³Cûş-i mâ'û'l-hayâtıdır ferâh-bahşâ-yı cân
Hod-be-hod olmuş sadâ-yı kulculü zîb-i makâl

⁴Lûle gördüm Kâmiyâ târîh için atşâne der
"Gel gel iç bu çeşme-sâr-ı nûrdan âb-ı zülâl"

H. 1112 / M. 1700-01

1Yüce padişahın hocası, Şeyhülislam
Hazretleri, mukaddes yaratılışlı,
memleketlerin önderi Feyzullah Efendi,
2bu yerden kaynayan tertemiz su kaynağını
her yöne akıtıp nurlu eserlerini cennete
döndürdü.³Hayat suyunun taşması,
cana ferah bahşeder. Akışının sadası
kendiliğinden pek hoş bir sözdür.⁴Ey
Kâmi, lülenin susamışlara tarih söylediğini
gördüm: "Gel gel, bu nurdan çeşmelerden
tatlı su iç."

Gülbûy Kadın Çeşmesi

Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi

¹Kethüdâ Kadın bu ayn-ı sâfi icrâ eyleyip
Mevki'inde kıldı irvâ-yı atâş-ı kâinât

²Hak bu kim sükkânı bu semtin suya muhtâc idi
Edicek ahvâline sarf-ı nigâh-ı iltifât

³Niyet-i hayr ile bu çeşmeyi bünyâd edip
Sû yerine eyledi icrâ gül-kand-ı nebât

⁴Lûle gördüm Rûhiyâ târîhini işrâb eder
“Çeşme-i Gülbûy'dan akdı aceb mâ'ü'l-hayât”

H. 1153 / M. 1740-41

¹Kethüda Kadın, bu suyu temiz çeşmeyi akıtarak burada âlemin tüm susamışlarını suladı.²Doğrusu bu semtin halkı suya muhtaçtı.³Hallerine bir lütuf nazarı atarak iyi niyetle bu çeşmeyi yaptırıp su yerine gül şekeri akıttı.⁴Ey Rûhî, gördüm ki lûle, tarihini akıtıyor: “Gülbûy Çeşmesi'nden ne de hoş hayat suyu aktı.”

Ayvansaray

Sinan Ağa Çeşmesi

Esnaf Lonca Sokak

Sâhibü'l-hayr Sinân Ağa

Târîh-i hedmi - Fi 28 Haziran yevm-i Salı Sene 1310 / M. 10 Temmuz 1894

Târîh-i inşâsı - Fi 12 Rebiülevvel yevm-i Pençsembe 1317 / M. 21 Temmuz 1899

Sineperver Valide Sultan Çeşmesi

Eski Ali Paşa Caddesi

Sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât merhûm ve mağfûrun leh Sultan Mustafâ Hân vâlideleri, ismetlü Sîne-perver Vâlide Sultan-ı aliyü's-şân Hazretlerinin eser-i hayrâtıdır.

H. 1241 / M. 1825-26

Hayır ve hasenat sahibi, merhum ve mağfur Sultan Mustafa Han'ın annesi, iffetli ve şanı yüce Sine-perver Valide Sultan Hazretleri'nin hayır eseridir.

Şehzade Cami Duvarındaki Çeşmelerin Kitabeleri

Şehzadebaşı Cami Avlu Duvarı

¹Habbezâ bu çeşme-sâr-ı pür-safâ
Hak rızâsı için içenlerden ricâ

²Âfiyet nûş eyleyen atşânına
Fâtihâ ihsân ede ihvânına

H. 1146 / M. 1733-34

¹Ne de güzel, safa veren
pınar. İçenlerden Allah
rızası için rica, ²suyundan
afiyetle içen yanmışlar,
yaptıranın eşine dostuna
Fatiha okusun.

Yakup Kethüdâ Çeşmesi

Kuru Çınar Sokak

¹Düstûr-ı a'zam-ı Şâh a'ni Mesîh Paşa
Dünyâyı kıldı ihyâ ol lutf ile revân-bahş

²Yâkûb kethüdâsı yaptı bu çeşme-sârı
Oldu bu mâ-i cârî dünyâyâ her zaman bahş

³Kıldı binâsın itmâm hayr ile koydu bir nâm
Târîh dedi Sâ'î : “Ey âb-ı pâk-i can-bahş”

H. 993 / M. 1585-86

¹Padişahın veziri azamı Mesih
Paşa, lütfunu akıtarak dünyaya
hayat verdi.²Kethüdası Yakup
bu çeşmeleri yaptı; bu akıp
duran su, dünyaya her zaman
bahşedilir oldu.³Çeşmesinin
binasını tamamlattırıp iyi bir ad
koydu: Sâî tarih söyledi: “Ey can
bahşeden temiz su!”

Yakup Kethüdâ Çeşmesi

Sofalı Çeşme Caddesi

¹Düstûr-ı ekrem-i Şâh ya'ni Mesîh Paşa
Dünyâyı kıldı ihyâ ol lutf ile revân-bahş

²Yâkûb Kethüdâsı yaptı bu çeşme-sârı
Târîhi dedi Sâ'î : “Ey âb-ı pâk-i cân-bahş”

H. 993 / M. 1585-86

¹Padişahın veziri azamı Mesih
Paşa, lütfunu akıtarak dünyaya
hayat verdi.²Kethüdâsı Yakup bu
çeşmeleri yaptı. Sâî tarih söyledi:
“Ey can bahşeden temiz su!”

Silivrikapı

Saliha Sultan Çeşmesi

Silivrikapı Caddesi, Yedi Emirler Çeşmesi Sokak Keşişme Noktası

¹Hidîvv-i muhterem sultân-ı âlem dâver-i Ekrem
Hudâvend-i muazzam Hân Mahmûd-ı felek-unvân

²Hemîşe mâder-i ismet-medârı sa'y edip hayra
Cihânı sû-be-sû âb-ı zülâle eyledi reyyân

³Bu âb-ı menba'ından şehre icrâ eyleyip kıldı
Susuz çok çeşme-sârı hisse-yâb-ı Zemzem-i ihsân

⁴Emîrlere Tekyesi kurbünde bu nev çeşme-i pâki
Yapıp âl-i Resûlün eyledi ervâhını şâdân

⁵Edip dâim muvaffak mâderin âsâr-ı hayrâta
Şehinşâh-ı cihânın sâyesin memdûd ede Yezdân

⁶Zebân-ı lûleden gûş eyledim târîhini Rûhî
"Suvarı âlemi kandırdı sûya Vâlide Sultân"

H. 1148 / M. 1735-36

¹Hürmete lâıyk şah, âlemin sultanı,
cömert ve büyük padişah, felek
ünvanlı Mahmut Han'ın iffet
sembolü ²annesi hayır işlerine
çalışıp cihanın her yanını tatlı suya
kandırdı. ³Bu kaynak suyundan şehir
akıtıp pek çok çeşmeyi iyiliğinin
Zemzeminden hissedar etti. ⁴Emirler
Tekkesi yanındaki bu yeni çeşmeyi
yapıp Hz. Peygamber'in ailesinin
ruhlarını şad etti. ⁵Allah, annesini
daima hayır eserleri yaptırmaya
muvaffak edip cihanın şahlar
şahının gölgesini uzun eylesin. ⁶Ey
Rûhî, tarihini çeşmenin dilinden
işittim: "Valide Sultan, âlemi sulayıp
suya kandırdı."

Küçük Çeşmelerin Üzerinde

* Âb-ı sâfi içelim Bismillâh

* Gel Vâlide Sultâna du'â eyle iç su

* Hak yoluna bu çeşme-i pâkîzeyi yaptı

H. 1148 / M. 1735-36

Saraçhane

Şeyhülislâm Mustafa Efendi Çeşmesi

Eski Saraçhane Sokak, Amcazade Medresesi Kapısı

¹Şeyhülislâm müfti-yi dîn nâm-dâş-ı Mustafâ
Umde-i evlâd-ı fahrü'l-enbiyâ âli-makâm

²Âb-rûy-ı mesned-ârâyân-ı fazl u cûd
Masdar-ı hayr eylemişdir zâtını Rabbü'l- enâm

³Kurb-ı kabr-i kurretü'l- aynında icrâ eyledi
Fî-sebîlillah bu âb-ı sâfî ol fahrü'l-kirâm

⁴Mevki'inde böyle a'lâ çeşme bünyâd etdi kim
Tarh-ı dil-cûsun gören hayrân olur mâ-lâ-keâm

⁵Zâtını Mevlâ hemîşe maksem-i erzâk edip
Nâm-ı pâki hayr ile yâd ola tâ rûz-ı kıyâm

⁶Her biri âb-ı hayât-âsâ müselleme Şâkirâ
Eyledim gencîde bir beyte iki târîh-i tâm

⁷“İç bu vâlâ çeşmeden ayn-ı hayât-ı cân-fezâ”
“Gel gel al iç Zemzem icrâ eyledi Müftî'l-enâm”

H. 1152 / M. 1739-40

¹Şeyhülislam, İslam dininin müftüsü, Hz. Peygamber'in adaşı, nebilerin övücünün soyunun güvendiği kimse, yüce makamlı kişi, ²cömertliğin dayanağını süsleyen yüzüsu; Allah, zâtını hayrın kaynağı kılmıştır. ³O büyüklerin övücü bu tertemiz suyu Allah yolunda, gözü nurunun kabrinin yakınında akıttı. ⁴Burada öyle yüksek bir çeşme inşa ettirdi ki gönül çeken binasını gören, söyleyecek söz bulamaz, hayran olur. ⁵Allah, zâtını rızıkların dağıtıldığı yer edip temiz ismi ıyamet gününe kadar anılsın. ⁶Ey Şakir, her biri âb-ı hayat gibi olan iki tam tarihi bir beyte sığdırdım: ⁷“Bu görkemli çeşmeden can veren hayat suyu iç.” “Gel gel, halkın müftüsü Zemzem akıttı, al, iç.”

Kıztaşı

Hacı Mustafa Çeşmesi

Kızanlık Caddesi

Maşaallâh kân

¹Mazlûm el-Hâc Mustafâ'ya ere eltâf-ı Hudâ
Kim bu câyı bî-bahâne yapdı bir ayn-ı cemîl

²Öyle dem-efzâ ki âb-ı sâfisin nûş eyleyen
Tîreden ârî olup kalmadı cisminde alîl

³Reşk-âver olsa gam mı âb-ı hayvân suyuna
Lutf-ı Hızır erişdi yohsa dest-i mi'mârı vesîl

⁴Dedi bu nükte ile Hâmem onun târîhini
"Kim revâ olsa da bu "Fîhâ Tüemmâ Selsebîl"

H. 1202 / M. 1787-88

¹Mazlum Hacı Mustafa'ya
Allah'ın lütufları erişsin.

Zira burayı, bahaneye
mahal bırakmaksızın
güzel bir çeşme yaptı.

²Öyle ferahlık verici ki saf
suyundan içen bulanıklıktan
kurtulup cisminde hastalık
kalmadı.³Hayat suyu, onun
suyunu kıskansa ne gam?

⁴Hızır'ın lütfü erişti,
mimarı sadece vesile oldu.
Bu nükte üzerine kalemim
onun tarihini söyledi: "Fîhâ
Tüemmâ Selsebîl olsa
revadır."

Ayvansaray

Hacı Mustafa Ağa Çeşmesi

Dervişzade Sokak

¹Bu mâ’-i fi-sebîlillâh revân etmişdir inşaât
Ola mağfûr-sezâ cennet-mekân yâ Kâdiü’l-hâcât

²Bu dil-cû çeşme-i pâki mürûr eyyâmdan sonra
Bakıp evlâd-ı İsmâil ta’mîr eyledi bizzât

³Gelip nûş eyleyenler hasbeten-lillâh duâ etsin
Ser-i mi’mâr Hacı Mustafâ’dır sâhibü’l-hayrât

H. 11 Zilhicce 1179

M. 21 Mayıs 1766

¹Ey Allah’ım, senin yolunda
bu suyu akıttığı için senin
mağfiretine ve cennete
erişsin.²Bu gönül çekici
tertemiz çeşmesi zaman
içinde harap olduğundan
evladı bizzat tamir ettirdi.
³Gelip suyundan içenler
Allah rızası için dua etsin.
Hayır sahibi, mimar başı
Hacı Mustafa’dır.

“Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla.
“Ve canlı olan her şeyi sudan yarattık”

el-Enbiyâ / 30

H. 1179 / M. 1765-66

Ayvansaray

Hatice Sultan Çeşmesi

Ayvansaray Caddesi

¹Bu çeşme-i dil-cû ile bu mekteb-i vâlâ
Güyâ suyu pâkize-nigîn-i güher oldu

²Birisi revân-bahş-ı cihândır biri ammâ
Şadâb-kün-i teşne-i feyz-i hüner oldu

³Her birisi hakkâ ki cüdâ-gene bu hayrın
Şâyân-ı sitâyîş-eser-i mu'teber oldu

⁴Zâd-ı reh-i ukbâyı eder böyle müheyyâ
Keyfiyyet-i âlemden o kim bâ-hâber oldu

⁵Tâ'ib dedi târîhini bu hayrı görenler
"Allâh kabûl eyleye âlî eser oldu"

H. 1123 / M. 1711-12

¹Bu güzel çeşme ile bu yüce
mektep sanki mücevherin
yüzüğü gibi oldu.²Birisi
cihana hayat veri, diğeri
hünerin feyzine susamışları
şad eder.³Doğrusu bu
hayrın her birisi
Övgüye değer, muteber
eser oldu.⁴Âlemin halinden
haberdar olan kimse ahret
yolunun azığını böyle
bekler.⁵Ey Taib, bu hayrı
görenler tarihini "Allah
kabul etsin, yüce bir eser
oldu" diye söylediler.

Fatih

Zeynep Hanım Çeşmesi

Kânî Paşa Sokak

Banî-i sânisî Zeyneb Hanım'ın hayrâtı bu çeşmenin suyu
Hacı Şehâbeddin Efendi'nin ruhiçün

Sene H. 1331 / M. 1912-13

**Bu çeşmenin suyu, ikinci yaptıranı
Zeynep Hanım'ın hayratıdır.
Hacı Şehabettin Efend'nin ruhu için...**

Koca Mustafa Paşa

Abbas Ağa Çeşmesi

Altmermer Caddesi

¹Halîfe-i Hân Osmân ya'ni kim Abbâs Ağa
Rûhu için su getirdi edip mâ'i hayra tebdîl

²Mustafâ Ağa delîl oldu bu binâ-yı çeşmeye
Râh-ı Hakda bâni vü binâyâ Hızır olsun delîl

³Suyunu her nûş eden bünyâda dedi târîhin
“Çeşme-i Abbâs'dır yâ âbı ayn-ı selsebil”

H. 1032 / M. 1622-23

¹Sultan Osman'ın halifesi, yani
Abbas Ağa, ruhu için suyu hayra
çevirip su getirdi.²Çeşmenin
yapımına Mustafa Ağa delil
oldu. Allah yolunda yaptırana ve
binaya Hz. Hızır delil olsun.³Su
içen kişi yapımına tarih söyledi:
“Bu ya Abbas'ın çeşmesidir ya da
Selsebil menbaıdır.”

Gülhane

Çeşme

Gülhane Parkı İçi, Sarnıç Girişi

¹Âb-ı hayâtın aynı olan işbu çeşmenin
A'sâr geçdi kimse varmadı farkına

²Bildi emânet eyledi ihyâ müceddeden
Verdi hayât doğrusu Gülhâne Parkı'na

H. 1329 / M. 1911

¹Ölümsüzlük suyu olan bu
çeşmenin asırlar geçmesine
rağmen kimse farkına
varmadı.²Emanet bildi ve
yeniden ihya etti. Doğrusu
Gülhane Parkı'na hayat verdi.

Mevlanakapı

Muhammed Kethüdâ Çeşmesi

Mevlanakapı Caddesi, Mevlanakapı Şehre Bakan Tarafı

¹Muhammed Kethüdâ kim sâlik-i râh-ı tarîkatdir
Derûn-i pâki oldu müstefid-i lutf-ı Mevlânâ

²Edip bir hayr-ı cârû kılmağa ihlâsla niyyet
Fütüvvet resmini kıldı kemâl-i sıdk ile icrâ

³Yolunda hankâh-ı Mevlevînin bezl edip mâlin
Bu zîbâ çeşme-i pâki yerinde eyledi hakkâ

⁴Bu çeşme tâ olup cârî içe dil-teşneler suyun
Vere bânîsine ecr-i cezîli Hazret-i Mevlâ

⁵Dedi Hızır-ı hîred ey Mevlevî gördükde târîhin
“Revân oldu bu ayn-ı pâkden âb-ı hayât-efzâ”

H. 1034 / M. 1624-25

¹Tarikat yolunun saliki Mehemed Kethüda'nın temiz gönlü, Mevlana'nın lütfundan istifade etmiştir.²Bir hayır eseri yapmaya ihlâsla niyet edip cömertlik ve yiğitliğin gereğini tam bir sadakatle yerine getirdi.³Malını Mevlevî hankahı yolunda harcıyıp bu güzel çeşmeyi yerli yerinde yaptırdı.⁴Bu çeşme hep aksın ve susamışlar suyundan içsin. Hazret-i Mevla, yaptırana çok sevaplar versin.⁵Akıl Hızır'ı, görünce tarihini ey Mevlevî “bu tertemiz çeşmeden hayat bahşeden su aktı” diye söyledi.

Tamir Kitabesi

Bu çeşmeyi ta'mîr eden Kavaf Ahmed Rüşdü Efendinin
ruhuna Fâtiha

M. 4 Teşrin-i evvel (Ekim) 1929

Mevlanakapı

Mustafa Ağa Çeşmesi

Evlîya Ata Sokak

İnşa Kitabesi

Sâhibü'l-hayrât sâbıkan Silahdar Kethüdâsı merhûm
Mustafa Ağa'nın rûhu şâd ola

H. 1157 / M. 1744-45

Hayır sahibi, eski silahtar kethüdası
merhum Mustafa Ağa'nın ruhu şad
olsun.

Tamir Kitabesi

¹Sânîyen ta'mîr ile revnak bulup oldu ihyâ
Harâb durur iken hayli müddet çeşme-i zîbâ

²Nûş idenler Fâtiha bahş etsin rızâenlillâh
Merhûme Saraylı Râhî Kamer Hanım'ın cânına

H. 1273 / M. 1856-57

¹Bu güzel çeşme, uzun zaman harap
dururken ikinci kez yaptırılarak
güzelleşti, ihya oldu. suyunu içenler,
²merhume Saraylı Rami Kamer
Hanım'ın canına Allah rızası için
Fatiha okusun.

Ayasofya Meydanı

Beşir Ağa Çeşmesi

Yerebatan Caddesi Başında

¹Cenâb-ı âb-rûy-ı husrevân Sultân Mahmûdun
Cihân sîr-âb-ı feyz-i çeşme-sâr-ı lûtfudur hakkâ

²Edip her gûşesinde âlemin sad gûne hayr îcâd
Cihânı kıldı âbâd ol hıdîvv-i ma' delet-fermâ

³Onun tesîridir kim işte bu âb-ı musaffâyı
Ağa-yı ekrem-i dârü's-saâde eyledi icrâ

⁴Zehî ağa-yı Bermek-meşreb ü Hâtem-tabiat kim
Onun şâdâb-ı feyz-i cûy-bâr-ı lûtfudur dünyâ

⁵Revân oldukça yâ Rabb cûy-bâr-ı çeşme-i hurşîd
Ola sîr-âb-ı feyz-i devleti dünyâ vü mâ-fihâ

⁶Hurûf-ı bî-nukatle Rahmiyâ târihin işrâb et
"Suvardı dehri hakkâ hayr-ı câriyle Beşir Ağa"

¹Şahların yüzü suyu Sultan
Mahmut'u doğrusu bütün dünya
cömertlik pınarının feyzi suyuna
kanmıştır.²O ^dil padişah, âlemin
her köşesinde yüz türlü hayır eserleri
yaptırıp cihanı abad etti.³Onun
tesiriyle işte bu tatlı suyu, cömert
darüssaade ağası akıttı.⁴Ne de
Bermek fitratlı, Hatem tabiatlı bir
ağadır; dünya onun lütuf ırmağının
feyziyle mutludur.⁵Ey Rabbim, güneş
çeşmesinin ırmağı aktıkça dünya ve
ahrettekiler bahtının feyzine kansın.
⁶Ey Rahmî, noktasız harflerle tarihini
akıt: "Doğrusu Beşir Ağa, hayır
eseriyle âlemi suladı."

Kadırğa

Tevfik Efendi Çeşmesi

Demirci Reşit Sokak

Hayr-ı halef mazhar evlâd
Bu hıdmet-i mebrûre ayn-ı Hakk eyleye aynı sevâb

Babası buğdaycı başı seyyid ibni Emîn kim
Gülzâr-ı firdevs-i berîn olmuş ana na'îm ...

Rûh-ı şerfin her zaman akseddirmek üzere tâ ebed
Eyleyip bu çeşmeyi eyledi atşâna zehî âb

El-Hak peder hakkın Hudâ ol mîr ihsân-sîrete
Dünyâda îfâ eyledi kıldı şevk ile kâm-yâb

Bir nev-zemîn târîhdir Vasfî gelip dedim bu an
“**Bu çeşme-i Tefvik'den akdı hemân âb ü nâb**”

H. 1282 / M. 1874-75

(Zekeriya) Efendi zevcesi Hadice Hanımın
iki bin guruş vasiyeti işbu çeşme mesarifine
(ilâve kılındığı)

**Zekeriya Efendi'nin hanımı Hatice Hanım'ın,
iki bin kuruş vasiyeti, bu çeşmenin
masraflarına ilave edilmiştir.**

Tamir Kitabesi

Bosnavî, Akhisar kazasından (Bosna-Hersek devleti Bosna
şehri Travnik kazasından) babü's-saade ağası merhum
Ahmed Ağa hayrât-ı münîfidir. / Mütevelliyeye Hadice Hanım

H. 1308 / M.1890-91

**Bosnalı, Akhisar kazasından
babüssaade ağası merhum Ahmet
Ağa'nın yüce hayratıdır. Mütevelliyesi
Hatice Hanım'dır.**

Çeşme Kitabesi

Kadırga Meydanı Sokak

Bânî-i sâni es-Seyyid Ahmed
İbni es-Seyyid Ahmed Halebî

H. 1311 / M. 1893-94

İkinci kez yaptıranı Seyit Ahmet
Halebî'nin oğlu Seyit Ahmet.

Küçük Pazar

Çeşme

Kible Çeşme Caddesi

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât bânî-i
sâni[nin] rûhları şâd olsun.

H. 1311 / M. 1893-94

**Hayır ve hasenat sahibi,
çeşmenin tamir ettireninin
ruhları şad olsun.**

Eminönü

Ahi Çelebi Cami Duvarındaki Çeşme

Eminönü Sahili, Ticaret Üniversitesi Yanı

“... Başarmam ancak Allah’ın yardımı iledir. Yalnız O’na dayandım ve yalnız O’na döneceğim.”

Hüd / 88

H. 1281 / M. 1864-65

Silivrikapı

Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi

Lâlezâr Camii Sokak

¹Şeh-i devrân Hân Abdulmecîd'in mâderi ya'nî
Cenâb-ı Bezm-i Âlem nâm sultân-ı kerem-bünyân

²Cihâna âb-ı hayrâtı hayât-ı tâze verdikçe
Sezâdır halk-ı âlem bulsalar şimdi yeniden cân

³Bu zîba çeşme-sârı yapıdı suyun eyledi icrâ
Bütün leb-teşnegânı kıldı feyz-i lutf ile reyyân

⁴Bi-hamdillâh yapıldı meşreb-i pâkîzesi üzre
Edince hasbeten-lillâh bu hayr itmâmını fermân

⁵İlâhî Vâlide Sultân du'â aldıkça âlemden
Şeh-i devrânı kıl sîr-âb-ı cây-ı ömr-i bî-pâyân

⁶N'ola Zîver kulu târîh-i tâmın eylese işrâb
“Getirdi âb-ı dil-cû çeşme yapıdı Vâlide Sultân”

H. 1257 / M. 1841-42

¹Zamanın padişahı Abdülmecit Han'ın annesi, Bezmiâlem namlı cömert Valide Sultan Cenapları'nın hayır eserlerinin suyu ²cihana taze hayat verdikçe şimdi insanlar yeniden can bulsa yararır.³Bu güzel çeşmeyi yaptırap suyunu akıttıkça bütün susamışları cömertliğinin feyziyle suya kandırdı.⁴Allah rızası için bu hayır eserinin tamamlanmasını emredince, ⁵Allah'a hamd olsun, tertemiz fitratı üzerine yapıldı. Ey Allah'ım, Valide Sultan âlemden dua aldıkça zamanın padişahını ebedi ömür ırmağına kandır. ⁶Ziver kulu tam tarihini akıtsa şaşılır mı? “Valide Sultan, gönül çeken su getirip çeşme yaptırdı.”

Silivrikapı

Abdullah Ağa Çeşmesi

Yedi Emirler Çeşmesi Sokak

I. Tamire Ait Kıtabe

¹Şehinşâh-ı cihânın mâderidir menba'ü'l-eşfak
Cenâb-ı Bezm-i Âlem nâm sultân-ı meâlî-şân

²O Sultân-ı kerem-ünvânın el-hak meşreb-i pâkin
Hudâ kılmış cihânda cûy-bâr-ı lutf-ı bî-pâyân

³O kim dârüssaâde ağası Abdullâh Ağa'dır
Esâs-ı çeşme-sâra devr-i sâbıkda koyan bünyân

⁴Velâkin sonra ezmânın mürûruyle reh-i âbı
Harâb oldukda suya çekdi hasret nice dem atşân

⁵Edip bu çeşmeyi ihyâya fermân kethüdâsına
Yapıldıkda bu semtin halkı oldu cümleten şâdân

⁶Îlâhî! Vâlide Sultân ile Abdülmecîd Hân'ı
Müdâmâ eyle sîr-âb-ı zülâl-i şevket ü ünân

⁷Güher-senc oldu Zîver feyz-i hâmemle bu târîhim
"Bu ayn-ı pâkî cârî etdi vâlâ mâder-i hâkân"

H. 1257 / M. 1841-42

¹Şefkat kaynağı, şanı yüce
Bezmiâlem Hazretleri, cihanın
şahlar şahının annesidir.²O
kerem ünvanlı sultanın doğrusu
temiz fitratını Allah, dünyada
sonsuz lütuf ırmağı kılmıştır.
³Eski zamanlarda çeşmelerin
temelini bina kılan darüssaade
ağası Abdullah Ağa'dır.⁴Fakat
zamanla suyunun yolu harap
olduğundan susamışlar nice zaman
suya hasret çekti.⁵Kethüdasına
bu çeşmenin ihyasını ferman edip
çeşme yapıldığında bu semtin halkı
cümleten mutlu oldu.⁶İlahi, Valide
Sultan ile Abdülmecit Han'ı daima
azamet ve nam suyuna kandır.
⁷Ey Ziver, kalemimin bereketiyle
bu tarihim mücevherler saçtı.
"Sultanın annesi, bu tertemiz
çeşmeyi pek görkemli yaptırdı.

II. Tamire Ait Kitabe

“Merhume Saraylı Serfürû Hanıma vesîle-i rahmet olmak için ihyâ edildi.”

H. 1325 - Zilkade

M. 1907 - Aralık

Merhume Saraylı Serfüru Hanım’a rahmet vesilesi olsun diye yaptırıldı.

Eminönü

Baba Cafer Kuyusu

Eminönü Sahili, Zindan Han Kapısı Üzerinde

¹“Merkad-i Hazret-i Ca’fer Radyallâhu anh”

²Gel ziyâret kıl niyâz et Ca’fer el-Ensârî’ye
Mübtelâ-yı derd olanlar bi-avnilâh olur hoş

³Gerek ekdâr gerek emrâz ne denlü hüzn endîşe
Nâ-murâdı ber-murâd eder eden eyle gûş

⁴Kıraat eyle üç İhlâs dahi sûre-i Fethi
Bu âb-ı Ali Baba’yı sakın eyleme ferâmûş

⁵Eğer mü’min eğer gayrı alıp bir katre âbından
Hâsılı çâh-ı necatden her kim eylerse nûş

H. 1298 / M. 1881-82

¹H. Cafer’in

(Allah, ondan razı olsun) Türbesi

²Gel, ziyaret et; H. Cafer el-Ensari’ye yalvar. Derde düşenler Allah’ın yardımıyla sevinirler.³Keder, hastalık, hüzn ne varsa; arzusuna ulaşamayanı ulaştır eden bir yerdir, işit.⁴Üç İhlâs ve Feth Suresi’ni oku. Ali Baba suyunu sakın unutma.
⁵Mümin veya değil kim suyundan bir damla alırsa, kısacası kurtuluş kuyusundan her ki içerse...

Fatih

Mehemmed Efendi eşmesi

Darüşşafaka Caddesi

“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”

el-İnsan / 21

Bânî-i evveli Mehemmed Efendi / Bânî-i sânisî Vanlı Hacı Necib Bey

H. 1328 / M. 1910-11

Gedikpaşa

Çeşme

Şatır Sokak

“Biz her şeye su ile hayat verdik.”

el-Enbiyâ / 30

H. 1332 / M. 1913-14

Fatma Sultan Çeşmesi

Alyanak Sokak

¹Duhter-i Osmâniyân fahrü'l-benât
Bint-i hem-nâm-ı Resûl-i kâinât

²Fâtıma Sultân rûhiçün revân
Oldu bu çeşme binâ ba'de'l-vefât

³Dedi târihin Nihâdî nûş edip
“Pâk ü sâfî çeşme-i âb-ı hayât”

H. 981 / M. 1573-74

¹Bu çeşme, Osmanlı
ailesinin kızı, kızların
övüncü, kâinatın
peygamberinin ²adaşının
kızı Fatıma Sultan'ın ruhu
için, ölümünden sonra
yapıldı. ³Nihadi, içip tarihini
şöyle dedi: “Temiz, tatlı bir
hayat suyu çeşmesi.”

Bâbıalî

Şerife Zeliha Hanım Çeşmesi

Cağaloğlu Yokuşu Sokak

Ricâl-i Devlet-i Aliyyeden Ebniye-i Hâssa Müdür-i
esbak merhûm es-Seyyid Abdülhalîm Efendinin
halîlesi Şerife Zeliha Hanım'ın ve bânî-i evvelinin
rûhları için el-Fâtîha

H. 1287 –Receb / M. 1870 - Eylül

**Osmanlı devlet adamlarından saray
binaları eski müdürü merhum Seyit
Abdülhalim Efendi'nin hanımı, çeşmeyi
ikinci kez yaptıran cömert Şerife Zeliha
Hanım'ın ruhları için el-Fatiha.**

“ Rahman ve Rahîm olan Allah'ın adıyla...

“Biz her şeye su ile hayat verdik.”

el-Enbiyâ / 30

Yedikule

Mustafa Ağa Çeşmesi

Evlîya Çeşmesi Sokak

İnşa Kitabesi

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Bâbüssaâde ağası
sâbık merhûm Kayış Mustafa Ağa

H. 1228 / M. 1813-14

**Bu güzel hayır eserinin sahibi, eski
Babüssaade ağası merhum Kayış
Mustafa Ağa'dır.**

Tamir Kitabesi

Efendim âfiyet olsun cümle geçmişler ruhuna Fâtiha

H. 1289 / M. 1874-75

Fatih

Gürcü Mehemed Paşa Çeşmesi

Hakperest Sokak

¹Nâil-i devlet olan Gürcü Mehemed Paşa
Kim ana olmuş müyesser nîk-haslet nîk-hû

²Sadr-ı a'zam olmuş idi hoş-mend ü kaymakâm
Hayr-ı a'lâ bulmağičün eylemişdi cüst ü cû

³Buldu bir su kim cihânda misli yok
Çeşmeler yaptırdı hakkâ sû-be-sû

⁴Mescid-i Öksüz'de el-hak etdiği çeşme için
Hak Teâlâ afv ede onun hatâsın her cû

⁵Hep rızâ-yı Hak için fermûde-i îrâdı
İçsün âbdan pîr ü bernâ sâde-rû

⁶Lâfzen ü ma'nen gören târîhimi tahsîn edip
“Bin otuz beşde gelip akdı çü su”

H. 1035 / M. 1625-26

¹Saadet ve talihe (devlete)
nail olan Gürcü Mehmet
Paşa'ya iyi özellik ve
huylar müyesser olmuştur.

²Sadrizam ve padişah
vekili olmuştu ve yüksek
bir hayır işi yapmak için
çok araştırdı.³Cihanda
benzeri olmayan bir
su buldu ve her yere
çeşmeler yaptırdı.⁴Öksüz
Mescidi'nde yaptırdığı
çeşme için Allah, onun
bütün kusurlarını affetsin.

⁵Hep Hakk'ın rızası için
emretti. Yaşlı genç herkes
bu saf sudan içsin.

Bıçakçı Alaadin Cami Mihrab Duvarındaki Çeşme

Bıçakçı Çeşmesi Sokak

“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”

el-İnsan / 21

Bânî-i sâni Hacı Şevki

H. 1312 / M. 1896-97

Yedikule

Uşşâkî Tekkesi Çeşmesi

İmrahor İlyas Bey Caddesi, Uşşâkî Cami Avlu Duvarında

Arapça'dan Tercüme

Bu çeşmenin tarihi için şu söylendi: “Şüphesiz Biz, sana Kevser’i verdik.”

Kevser / 1

“Rabbi de bunun üzerine onu güzel bir şekilde kabul buyurmuştur”

Âl-i İmran / 37

“Lâ ilâhe illallah Muhammedün Resulullâh”

H. 970 / M. 1562-63

Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Sebili

Şehzadebaşı Caddesi, Dede Efendi Caddesi Keşişme Noktası

I. Kitabe

¹Hazret-i Sultân Ahmed Hân Gâzi kim onun
Âb-rûy-ı saltanattır zât-ı pâk-i ekremi

²Bâ-husûs oldu muvaffak böyle bir düstûra kim
Hem emînü'l-mülkü hem dâmâdıdır hem mahremi

³İşte târîh-i selef var ise görmüş söylesin
Böyle şâhenşâh-ı efham böyle sadr-ı a'zemi

⁴Hüsn-i niyyet göre âsâra muvaffak eyledi
Dinle Vehbî bu iki târîh-i bî-bîş ü kemi

⁵“Kıldı reyyân cûd-ı İbrâhîm Paşa âlemi”
“Fî-sebîlillâh akıttı dehre mâ'-i Zemzemi”

H. 1132 / M. 1720-21

¹Gazi Sultan Ahmet Han Hazretleri'nin cömert ve tertemiz zatı, saltanatın yüzü suyudur.²Bilhassa öyle bir vezire sahip olmuştur ki hem devletini güvenebileceği biridir, hem damadı, hem de sırdaşdır.³Tarih boyunca, geçmiştekiler böyle kavrayışı yüksek bir şahlar şahı ve böyle bir sadrıazam görmüşlerse söylesinler.⁴Niyetinin güzelliğine göre hayır eserlerine muvaffak eyledi.Ey Vehbî, ne eksik, ne fazla şu iki tarihi dinle.⁵“İbrahim Paşa'nın keremi, âlemi suya kandırdı.” “Allah yolunda dünyaya Zemzem suyu akıttı.”

II. Kıtabe

¹Vezîr-i a'zam-ı Han Ahmed-i Gâzî ki devrinde
Musaffâdır kûdûretten gönüller âb-ı nâb-âsâ

²Ne öyle pâdişâh geldi selefte taht-ı şâhiye
Ne bir şâh-ı cihân buldu o gûne âsef-i dâna

³Du'â-yı halkı isticlâb için ol şâh-ı devrâna
Geleden sadra etdi âlemi hayrât ile ihyâ

⁴Cihânı etdiler adliyle âbâd eylesün memdûd
Şeh-i devrân ile sadr-ı güzînin devletin Mevlâ

⁵Reşîdâ müjde edip teşnegâna söyle târihin
“Sebîl-i ayn-ı İbrâhim Paşa'dır için sıhhâ”

H. 1132 / M. 1720-21

¹Gazi Han Ahmet'in veziri devrinde gönüller, tatlı bir su gibi kederden (tozdan) arınmıştı. Padişahlık tahtına bugüne kadar ²ne öyle bir padişah geldi ne de cihanın sultanı böyle bir bilgili vezir buldu.³Vezirlik makamına geldiğinden beri, zamanın şahına insanların duasını celbetmek için âlemi hayır eserleriyle ihya etti.⁴Cihanı, adaletle abad ettiler. Allah, zamanın padişahıyla veziriazamının devletini (saadetini, bahtını) uzun eylesin.⁵Reşid, susamışlara müjde vererek tarihini söyle: “İbrahim Paşa'nın sebilidir, sıhhatle için.”

Çeşmenin Kitabeleri

Şehzadebaşı Caddesi, Dede Efendi Caddesi Keşişme Noktası

I. Kitabe

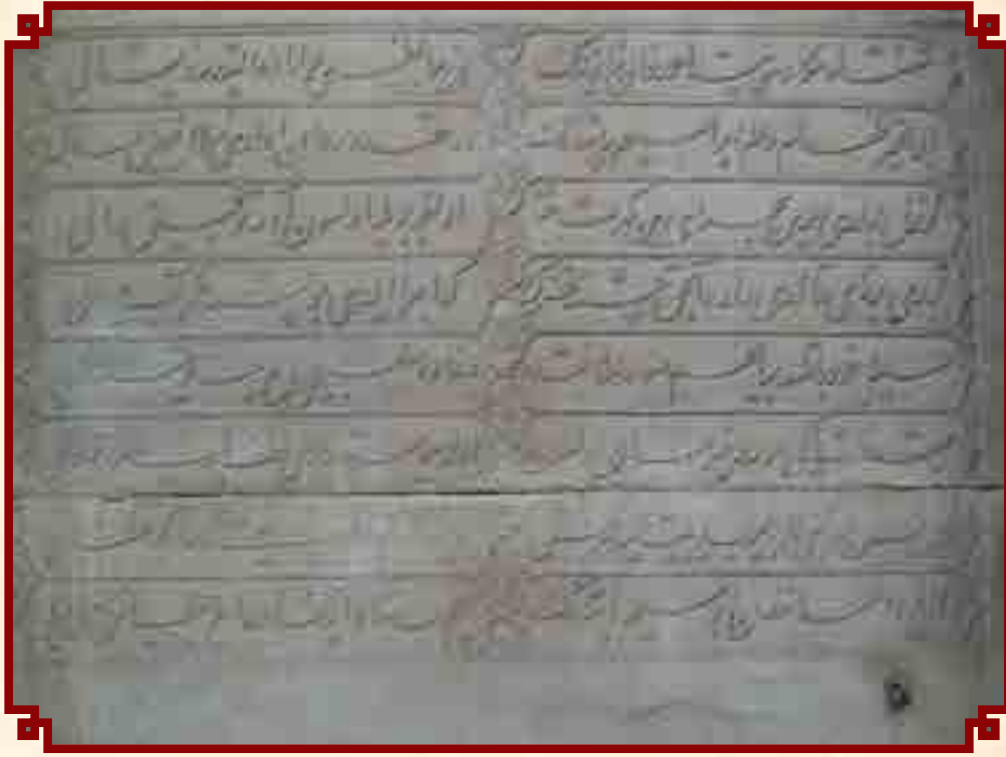
¹Hıdıvv-i heft-kışver ya'ni Ahmed Hân-ı Gâzî kim
Müeyyedir umûr-ı saltanatta savb-ı Mevlâdan

²Husûsâ sadr-ı a'zam edeli dâmâd-ı zî-şânın
Bulup râhat cihân aldı du'â a'la vü ednâdan

³O düstûr-ı güzîni vasfa hâcet yok hüveydâdır
Halâs u sıdkı bu mevki'de işbu ayn-ı îcâdan

⁴Zebân-ı lûlesi der teşneye târîh için Râşid
"Su iç bu çeşme-i Dâmâd İbrâhîm Paşa'dan"

¹Yedi iklimin padişahı Gazi Ahmet Han, saltanat ve devlet işlerinde Mevla'nın desteğini görmektedir.²Bilhassa şanlı damadını sadrazam edeli dünyada rahat bulup herkesten dua aldı.³O seçkin veziri anlatmaya gerek yoktur.İhlâs ve doğruluğu burada yaptırdığı çeşmeden açıkça görülmektedir.⁴Ey Raşid, çeşmenin kurnasının dili susamışlara tarih diye"Bu Damat İbrahim Paşa Çeşmesi'nden su iç" mısramı söyler.

II. Kıtabe

¹Şehenşâh-ı mekârim-pîşe Ahmed Hân-ı Gâzinin
Vezîr-i a'zamı dâmâd-ı âli-kadr ü zî-şânı

²Ebü'l-hayr-ı nizâm-ı âlem İbrâhîm Paşanın
Reh-i Hakda revân oldu zülâl-i feyz-i ihsânı

³Güzel buldu suyun mecrâ-yı ümn-i mekremet hakkâ
Olunca böyle olsun âdeme tevfi-k-i Rabbânî

⁴Kuru bir nâmı kaldı dilde ancak çeşme-i Hızırın
Ki icrâ eyledi bu çeşme hükm-i âb-ı hayvânı

⁵Sebîli hod bakılsa bir içim sudur letâfette
Safâda Selsebîl-i bâğ-ı cennet dense erzânî

⁶Hemîşe zât-ı pâki mevrîd-i hayr-ı hisân olsun
Ola peyveste yâri lutf-ı Bârî avn-i Yezdânî

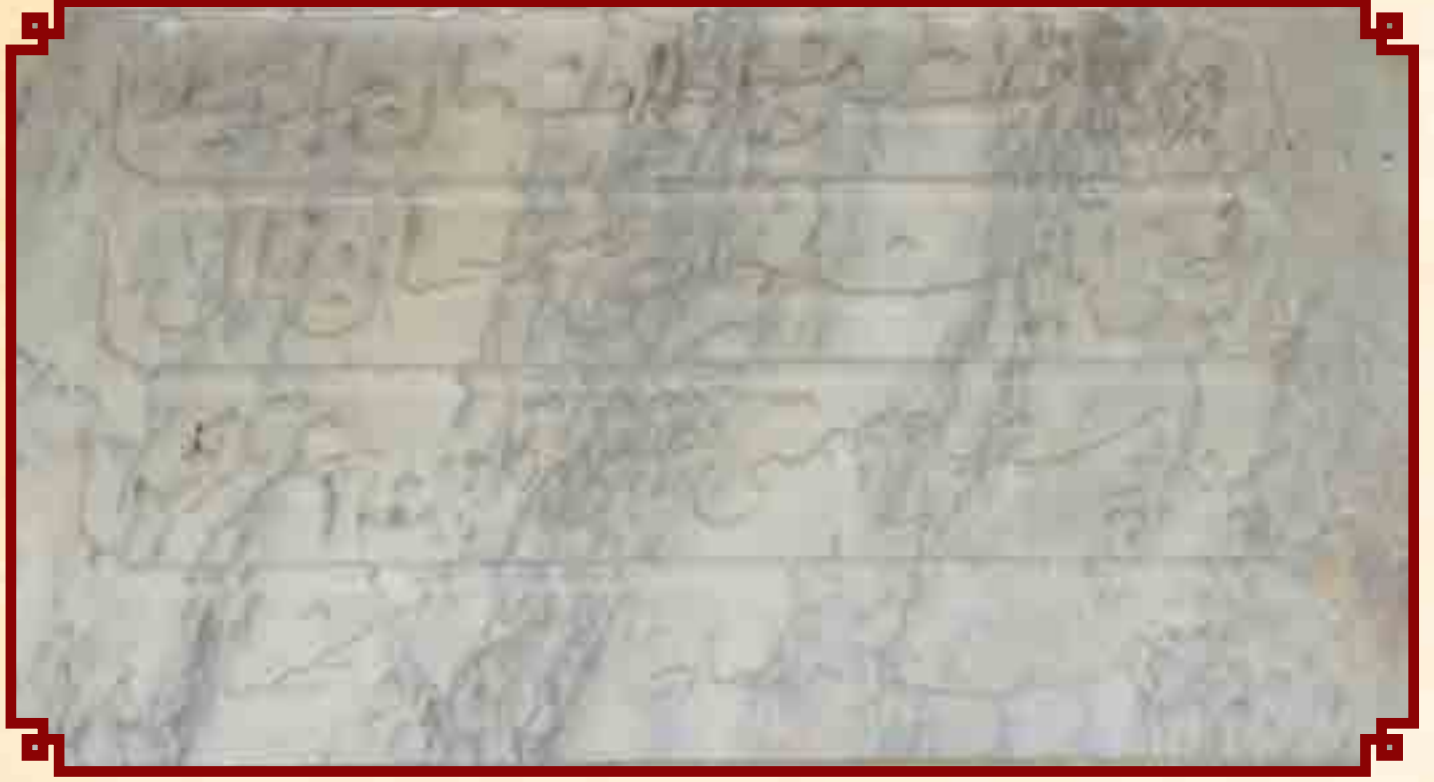
⁷Du'âsın su gibi ezberleyip bu beyt ile herkes
Desinler Tâibâ târîhini gördükçe atşânı

⁸“Zülâl-i birr ü ihsânından İbrahim Paşa'nın”
“İçip şâd eylen ervâh-ı atâş-ı ehl-i imânı”

¹Cömert şahlar şahı Gazi Ahmet Han'ın kadri ve şanı yüce damadı ve veziriazamı, ²âleme düzen veren iyilik babası İbrahim Paşa'nın ihsanının bereketinin tatlı suyu Hak yolunda aktı.³Doğrusu kerem arzusunun mecrası suyunu pek güzel buldu.⁴İnsana Allah'ın yardımı olunca böyle olsun. Bu çeşme ölümsüzlük suyunun hükmünü icra ettiğinde Hz. Hızır'ın çeşmesinin namı ancak dilde kaldı.⁵Sebîli, bir bakılsa bile tatlılıkta bir içim sudur. Safa vermede cennet bağının Selsebil'i denilse yaraşır.⁶Tertemiz zatı, güzel işlerin varacağı yer olsun. Allah'ın lütfu ve yardımı daima yâri olsun.⁷Ey Tâib, susayanları tarihini gördükçe herkes duasını bu beyitle su gibi ezberleyip söylesinler: “Sudan içip müminlerin susuzlarının ruhlarını şad eyleyin.”

Sultanahmet

Nakşidil Kadın Çeşmesi

Tevkifhane Sokak

¹Ayn-ı re'fet menba'-ı eltâf Han Abdülhamîd
Feyz-i eyyâmında cârî resm-i ihsân ü nevâl

²Perde-pûş-ı ismeti Nakşî kadın hazretleri
Mâder-i şehzâde-i Sultân Mahmûdü'l-hisâl

³Dâr-ı hayyâtını gördü âb yok yüksük kadar
Teşnelikten sâhası pejmürde çün huşk-misâl

⁴Su deyü sükkânı iğneyle kuyu kazmak gibi
Oldular usret çekip bir çırpıdan hep bî-mecâl

⁵Çeşme-sâr edip binâ rûh-ı Hüseyini kıldı şâd
Fîsebîlillâh bast etdi nice mâl ü menâl

⁶Âb-ı sîmînin gören seyyâl zerrîn lûleden
Altın olukdan su dünyâsı çıkar eyler hayâl

⁷Katresince iki âlemde verip ecr-i cezîl
Tâ ebed kat' etmeye hayr ü sevâbın Zü'l-Celâl

⁸Su gibi târîhin icrâ kıldı atşâna Münîb
“Çeşme-i Nakşî Kadın'dan gel gel iç âb-ı zülâl”

H. 1203 / M. 1788-89

¹Merhamet kaynağı, cömertlik
menbaı Abdülhamid Han'ın
feyizli devrinde iyilik ve
bahşış teşrifatı caridir.

²İffet perdesinin örtücüsü,
övlümüş huyları olan Sultan
Mahmut'un şehzadesinin
annesi Nakşî Kadın Hazretleri,

³Yılanlar evine dönen yeri
yüzük kadar suyu akmaz bir
halde, çevresi susuzluktan

kupkuru kalmış gördü.⁴Orada
oturanlar, su arzusuyla iğneyle
kuyu kazmak gibi zorluklar
çekmekten güçsüz düştüler.

⁵Allah yolunda nice paralar
harcayarak çeşmeler yaptırıp
Hz. Hüseyin'in ruhunu şad etti.

⁶Kurnasından gümüş suyunu
akar gören, altınoluktan sular
aktığını hayal eder.⁷Celal
sahibi Allah, iki âlemde

damlaları adedince sevap
verip ebediyen hayırlı ve iyi
işlerini kesintiye uğratmasın.

⁸Münip, susamışlara tarihini su
gibi akıttı: “Gel, Nakşî Kadın
Çeşmesi'nden tath su iç.”

Kumkapı

Sultan III. Selim Çeşmesi

Mabeynci Yokuşu

..... saltanat Sultan Selîm-i Cem-haşem
Teşnedir olmağa dergâhında İskender hidem

Dâ'imâ emr-i müberrât
Sâye-i adlinde âlem mazhar-ı lutf u kerem

Her umûrun eyler esbâbın evvelâ
Ayn-ı hâcetde ola ümmet-i Muhammed muğtenem

İşte bu vâlâ hazîne oldu hıfz-ı âb için
Sarf edip nakd-i zülâli himmeti mânend-i hem

Hem dahî bir çeşme-sâr atşâna icrâ eyleyip
..... ayn-ı hayâtı buldu olmuşken âdem

Şübhesiz Kâmî bu cevher târîhin ilhâmıdır
“Oldu bu vâlâ eser bâ-himmet-i şâh-ı ümem”

H. 1219 / M. 1804-1805

Ayasofya

Üç Yüzlü Çeşme

Cankurtaran Mahallesi, Caferiye Sokak

Sağda, Üstte

“Biz her şeye su ile hayat verdik”

el-Enbiyâ / 30

Ortada

“Onlara orada bir kâseden içirilir ki, (bu içeceğin) karışımında zencefil vardır.”

el-İnsân / 17

H. 1330 / M. 1911-12

Solda, Üstte

“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”

el-İnsan / 21

Çeşmenin Üstünde

“ Selsebîl denilen bir pınardan...”

el-İnsan / 18

H. 1330 / M. 1911-12

Hocapaşa

IV. Kadın Çeşmesi

Hocapaşa Camii Sokak

¹Sultân-ı İskender-sıfât Mahmûd Hân-ı nîk-baht
Zîb-âver-i dîhîm ü taht şâhenşeh-i deryâ-nevâl

²İhsânıdır ayn-ı hayât reyyân olup hep kâinât
Bir katredir Nîl ü Fırat cûdıyle yâd olsa misâl

³Hak şevketin müzdâd ide her ân ü dem dil-şâd ide
Tevfikini müzdâd ide dâim o Hayy-ı Zü'l-Celâl

⁴Fâtih Mehemed Hân iken âlemlere sultân iken
Bu çeşmesi coşar iken gelmiş idi ona zevâl

⁵Şâh-ı cihânın nâgehan hâss-ı harîminden hemân
Dördüncü Kadın bî-gümân yapırdı ol nigû-hisâl

⁶Rûh-ı şerîfin şâd edip hem çeşmesin âbâd edip
Akıtdı suyun yâd edip atşâna her rûz ü leyâl

⁷Târîh libâsın böyle hiçbir misli Fâik var mı hiç
“Dest-i du’âyı aç gel iç bu çeşmeden ayn-ı zülâl”

H. 1234 / M. 1818-19

¹İskender sıfatlı sultan, taç ve tahtı süsleyen, bahşişi deryalar gibi olan şahlar şahı, talihi yaver Mahmut Han’ın, ²hayat çeşmesi olan iyiliğine bütün bir kâinat kanıp Nil ve Fırat nehirleri onun cömertliğiyle birlikte anılsa bir damla kadardır.³Hak, azametini artırsın, her zaman gönlünü şad etsin. Allah, yardımını hep çoğaltsın.⁴Fatih Mehmet han iken, âlemlere sultan iken, bu çeşmesi coşar iken ona zeval erişmişti.⁵Ansızın cihanın padişahının hareminden güzel huylu Dördüncü Kadın, derhal ve kuşkusuz onu yaptırdı.⁶Mübarek ruhunu şad edip, çeşmesini abad edip, hatırına getirerek her zaman susamış kimseler için akıttı. ⁷Ey Fâik, tarih elbisesinin hiç eşi benzeri var mı? “Elini duaya aç, gel, bu çeşmeden tatlı su iç.”

Çemberlitaş

II. Mahmud Sebili

Divan Yolu Caddesi, Türbe Giriş Kapısı

¹Menba'-ı mâ'ü-l hayât-ı ma'delet şâh-ı cihân
Hazret-i Abdülmecîd Hân sâye-i Rabb-i Celîl

²Hayr-ı câriye o şâhın meşreb-i pâkîzesi
Su gibi olmuş revân bulsa sezâ ecr-i cezîl

³Vâlid-i zî-şânının rûh-ı şerîfiçün o şeh
Eyledi ihyâ bu mevki'de sebîl-i bî-adîl

⁴Rûh-ı Mahmûd Hân gark-ı rahmet olsa var yeri
Türbesi Firdevs olup oldu sebîli Selsebîl

⁵Yâ İlâhî teşnegân etdikçe bunda nûş-ı âb
Rûh-ı Hân Mahmûdı kıl sîr-âb-ı en'âm-ı cemîl

⁶Cevher-i târîhime su verdi Zîver feyz-i cûd
"Buldu Kevser rûh-ı Hân Mahmud için zîbâ sebîl"

H. 1256 / M. 1840-41

¹Adalet suyunun menbaı, cihannın şahı, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi Abdülmecit Han Hazretleri'nin tertemiz fitratı ²hayır eserleri yaptırmaya su gibi akmişti. Çok mükâfat bulsa lâyıktır. ³O şah, şanlı pederinin mübarek ruhu için burada emsalsiz bir sebil ihya etti. ⁴Mahmut Han'ın ruhu rahmete gark olsa yeri var, çünkü türbesi Firdevse, sebili ise cennet ırmağına döndü. ⁵İlahi, susamış olanlar bundan su içtikçe Mahmut Han'ın ruhunu güzel nimetlere kandır. ⁶Ey Ziver, cömertlik feyzi, tarih cevherime su verdi: "Mahmut Han'ın ruhu Kevser'i buldu, bu güzel sebilden için."

Kumkapı

Arapzade Abdurrahman Efendi Çeşmesi

Arapzade Ahmet Sokak

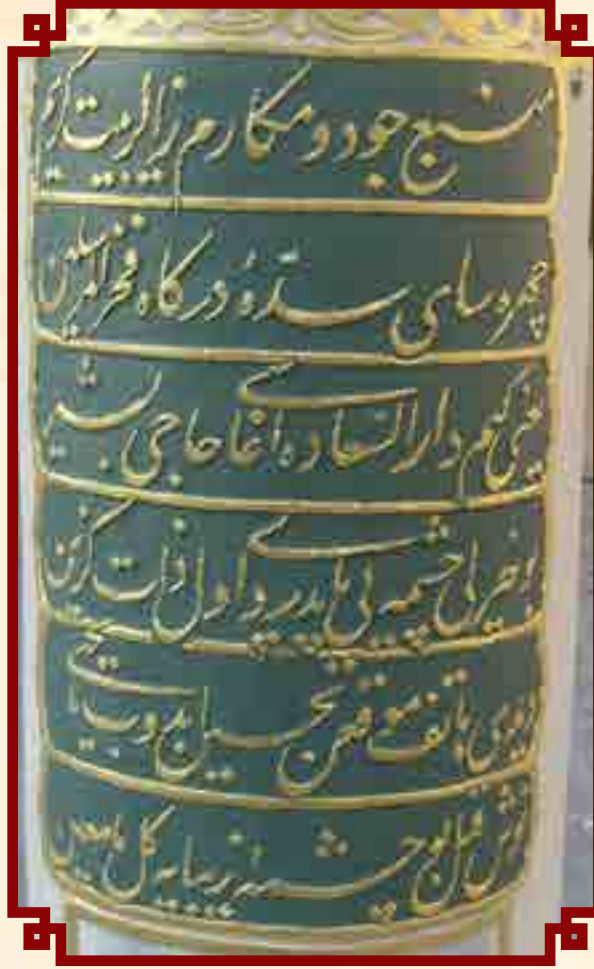
Cennet-mekân Sultan Ahmed Hân-ı Sâlis tâ-be-serâh Hazretlerinin asrında imâm-ı evvel-i şehriyârî ve bi'l-fiil Rumeli kazaskeri iken irtihâl-i dâr-ı bekâ iden Arapzade merhûm ve mağfûrun leh Abdurrahman Efendinin ihyâsına muvaffak oldukları çeşmeleridir.

Cennetlik Sultan 3. Ahmet Han (Allah rahmet etsin) Hazretleri'nin devrinde sarayın baş imamı ve Rumeli Kazaskeri iken ahrete göçen merhum ve mağfur Arapzade Abdurrahman Efendi'nin ihyasına muvaffak oldukları çeşmeleridir.

Kocamustafapaşa

Hacı Beşir Ağa Çeşmesi

Sümbül Efendi Camii Avlusu

¹Menba‘-ı cûd ü mekârim zâir-i beyt-i kerîm
Çehre-sây-i südde-i dergâh-ı Fahrü‘l-mürselîn

²Ya‘ni kim Dârü’s-saâde Ağası Hacı Beşîr
Bu hayırlı çeşmeyi yaptırdı ol zât-ı güzîn

³Dedi hâtif mevki‘in tahsin edip târîhini
“Nûş kıl bu çeşme-i zîbâya gel mâ‘-i ma‘în”

H. 1140 / M. 1727-28

¹Cömertlik menbaı, Kâbe‘nin
ziyaretçisi, Hz. Peygamber‘in
dergâhının eşiğine yüz sürmüş

²bulunan darüssaade ağası
Hacı Beşir, bu hayırlı çeşmeyi
yaptırdı.³Gaybın sesi, yerini

beğenip tarihini söyledi:
“Bu güzel çeşmeye gel, tatlı
suylundan iç.”

Nefise Hanım Çeşmesi

Kennedy Caddesi

¹Sâbıkâ ser-çavuşân-ı dergeh-i arş-ı âstân
Nâmdaş-ı fâtihi-i Hayber ağa-yı kâm-bîn

²Banû-yı ismet-serâyı ol ulüvv-i himmetin
Menba'ü'l-hayrât Nefise Hanım ol iffet-karîn

³Nakd-i cûd u himmetin hep birr ü hayra sarf edip
Mevki'inde yaptı böyle çeşme-i zîbâ-metîn

⁴Dense vafında sezâ "aynen tusemmâ Selsebîl"
Çâh-ı Zemzem havz-ı Kevser menba'-ı mâ'-i ma'în

⁵Hayrın o zeynü'n-nisânın eyleyip makbûl ede
Ömrün efvân sa'yini meşkûr Rabbü'l-âlemîn

⁶Dedi bir câmin Necâtî nûş edip târîhini
"Gel al iç bu çeşme-sâr-ı nûrdan mâ'-i ma'în"

H. 1233 – Muharrem

M. 1817 – Kasım

¹Yüce saray eşiğinin eski başçavuşu, Hayber Fatihî'nin adaşı, kâtipler sınıfının ağası, ²himmeti yüce zatın iffetli hanımı, hayrat kaynağı, iffetli Nefise Hanım, ³cömertliğinin sermayesini hep iyilik ve hayır yoluna harcayıp yerli yerinde böyle güzel bir çeşme yaptırdı. ⁴Zemzem kuyusu, Kevser havuzu, tatlı su menbaı olan bu çeşmenin vafında "aynen tusemmâ Selsebîl" denilse yaraşır. Âlemlerin Rabbi, o kadınların süsünün ⁵hayrını makbul etsin ve ömrünü uzun, gayretini teşekküre lâayık kılsın. ⁶Necati, bir tas suyundan içip tarihini söyledi: "Bu nurdan çeşmelere gel, tatlı su alıp iç."

Çırçır

Şükrü Bey Çeşmesi

At Pazarı Sokak

¹Hacı Eyyüb ile el-Hâc Alînin rûh-ı pâkiyçün
Bu vâlâ çeşme-i sârı kılıp vârisleri icrâ

²Hacı Eyyübîzâde Şükrü Bey kim vâsi-i sâdık
Ol iki zât için yaptı sebîli eyledi ihyâ

³Bu zâtlar yağcıyân içre ne hoş âlî-himemlerdi
Vasiyyetle uluvv-i himmetin hep etdiler îfâ

⁴Zihî âb-ı zülâl-i câvidân kim semt-i Çırçır'da
Letâfetde nazîrin görmemişdir dîde-i dünyâ

⁵İçen içsin Hüseyin-i Kerbelânın rûhu şâd olsun
Dem-â-dem afv kılsın her ikisin Hazret-i Mevlâ

⁶İçip âbın Kerîmî cevher-âsâ yazdı târîhin
“Bu ra'nâ çeşme-i anber-safâyı etdiler inşâ”

H. 1277 / M. 1860-61

¹Hacı Eyüp ile Hacı Ali'nin temiz ruhları için varisleri bu görkemli çeşmeyi yaptırıp, ²sadık vasisi Hacı Eyüpzade Şükrü Bey, o iki kişi için sebili ihya eyledi.³Bu kimseler yağcı esnafı içinde pek de himmeti yüce kimselerdi; vasiyetle himmetlerinin yüceliğini gösterdiler.

⁴Çırçır semtinde ne de güzel bir tatlı ebediyet suyu; dünyanın (insanların) gözü, yumuşaklık ve tatlılıkta bunun bir benzerini görmemiştir.⁵İçen içsin, Kербela şehidi Hz. Hüseyin'in ruhu şad olsun. Her ikisini de Hz. Allah hep affetsin.⁶Kerimi, suyunu içip cevher gibi tarihini yazdı: “Bu güzel, anber kokulu çeşmeyi inşa ettiler.”

Narlıkapı

Dülbendcizade Çeşmesi

Narlıkapı Çeşmesi Sokak

Edirne müderrislerinden merhûm el-Hâc Mustafa bin el-Hâc Mehemmed Efendinin sene 1162 (M. 1748-49) tarihinde binâ vü ihyâ eylediği çeşmelerden birisi İstanbulda Aksaray civarında Kâtip Muslihiddin Mescidi ittisâlindeki ve diğeri işbu çeşme olup mütevellîsi Şefika Hanım tarafından ta'mîr ettirilmiştir.

Sene gurre-i Receb 1320 / M. 10 Ekim 1902

Edirne müderrislerinden merhum Hacı Mehmet Efendi'nin oğlu merhum Hacı Mustafa'nın 1748-49 tarihinde yaptırdığı çeşmelerden birisi İstanbul Aksaray civarında, Kâtip Muslihittin Mescidi bitişiğindeki, diğeri ise bu çeşme olup vakfın idarecisi Şefika Hanım tarafından tamir ettirilmiştir. Recep ayının ilk günü.

Gürcü Mehmed Paşa Çeşmesi

Keçeciler Caddesi

¹Sâhibü'l-hayrât olan Gürcü Mehmed Paşa
Bu su ile şimdi hayli çeşmeler etdi sebîl

²Başka bir yol ile geldi cümlesi başdan başa
Gayrı suya katmadı tâ olmaya kâl ile kâl

³Bir sudur kim gelmemişdir dahi gelmez şöyle bil
Hak ona versin dediler cümlesi ömr-i tavîl

⁴Bâğ-ı cennetden çıkıpdır lezzetinden anla gör
Zâhirâ mâ'-i ma'îndir lâkin ayn-ı Selsebîl

⁵Bu iyi çeşme yapıldı şimdicek o sahî kim
Kimseye olmaz müyesser böyle bir hayr-ı cezîl

⁶Göriccek tahsîn edip hâtif dedi târîhini
“Sûyunu mâ'-i ma'în bil çeşmesin hem Selsebîl”

H. 1035 / M. 1625-26

¹Hayır sahibi Gürcü Mehmet Paşa, bu su ile şimdi pek çok çeşmeler yaptırdı.²Hepsi baştanbaşta başka bir yolla geldi, dedikodu olmasın diye başka bir suya katmadı.³Öyle bir su ki bir daha böylesi gelmez, bunu bil; herkes Hak ona uzun ömür versin dedi.⁴Cennet bağından çıktığını lezzetinden anla, gör. Görünüşte tatlı bir sudur, fakat aslında Selsebil çeşmesidir.⁵O cömert kimse bu iyi çeşmeyi yaptı, böyle bir bol hayır eseri kimseye müyesser olmaz.⁶Gaybın sesi, görünce beğenip tarihini söyledi: “Suyunu tatlı su, çeşmesini de Selsebil bil.”

Karaman

II. Mahmud Han Sebili

Fatih Caddesi

¹Menba‘-ı cûd u himem Sultân Mahmûdû’z-zamân
Bu sebîli eyledi tecdîd ü ihyâ âb iç

²Eylemiş cennet-mekân Mahmûd Hân-ı Evvel’in
Baş kadın âlî-cenâbı onu inşa âb iç

³Nâgehân âteşle mahv olmuşdu âb u revnakı
Şimdi suyun buldu ta‘mîr oldu a‘lâ âb iç

⁴Meşreb-i pâki ola deryâ gibi pür-cûş-ı feyz
Ömr-i Nûh ihsân ede ol şâha Mevlâ âb iç

⁵Ayniyâ dil-dâdedir târîhine mâ’-i hayât
“Bu sebîli kıldı Hân Mahmûd icrâ âb iç”

H. 1246 / M. 1830-31

¹Cömertlik ve iyilik menbaı,
zamanın Sultan Mahmud’u bu
sebili yenileterek ihya etti, su iç.
²Cennetlik 1. Mahmut Han’ın şanı
yüce baş kadını onu inşa ettirmiş,
su iç.³Ansızın çıkan yangın sonucu
güzelliği mahvolmuştu, şimdi tamir
edilerek suyunu buldu, su iç.⁴Temiz
fırtratı derya gibi feyizle dolup
taşsın. Allah, o şaha Hz. Nuh’un
ömrünü ihsan etsin, su iç.⁵Ey
Aynî, edebiyet suyu, tarihine gönül
vermiştir: “Bu sebili Han Mahmud
yaptırdı, su iç.”

Çeşmenin İnşa Kitabesi

Fatih Caddesi

Şehriyârım himem-i Sultan Mahmud'un Huda
Dergeh-i vâlâsın etmiş maksim-i ayn-ı atâ

Ol-şehin bânû-yı hassü'l-hâssı kim? Tevfik-i Hakk
Devletinde oldu ol âli-cenâb'a reh-nümâ

Bu muallâ mevki' tezyin idüb âsâr ile
Yapdı ez-cümle münevver çeşme-sar-ı dilküşâ

Nû edenler Ab-ı Kevser-zâsını şahenşehe
Yâd idüb bani-i hayrı eylesin daim dua

Ni'metâ itmâmına tarh etdi bir tarih-i nev
“Kıldı Başkadın bu dilcu çeşme-yi lillâh bina”

H. 1158 / M. 1745-46

Sebilin İnşa Kitabesi

Menba'-ı ayn-ı inâyet ma'den-i lutf-i himem
Mâye-bahş-ı âtıfet Sultan Mahmud-ı celil

Ol şehensah-ı kerem-kâr Aziz-i Mısr-ı cûd
Eyledi lütfuyla sirab âlemi mânend-i Nil

Hamdülillâh ahd-i adlinde cihan mamûr olub
Etdi herkes bir eser bünyâd yine sa'y-i cemil

Ol hıdiv-i a'zamın bânû-ı hâssı Başkadın
Hızr-ı tevfik oldu ol Âli-Cenâb çün delil

Şâd idüb ruh-ı Ebü'l-feth'i edâmü'l-hayr-ı cûd
Cami-i pür-nurunu tezyil idüb yapdı sebil

Şehriyâr-ı âleme celb-i duayı hayr için
Yapdı vâlâ mekteb ü nev çeşme-sar-ı bi-adil

Dediler seyr eyleyüb dil-teşnelere tahsin ile
Mevki'i şâyânına düşdü bu nev hayr-ı cemil

Hakk veliyyü'n-nimeti şahenşeh-i ikbâliyle
Daim etsin mesned-i şevketde nice ay ü yıl

Ab-veş tarihi câri oldu Ni'met hâmeden
“Mâ'-i cûdın kıldı Başkadın reh-i Hakk'da sebil”

H. 1158 / M. 1745-46

Cağaloğlu

II. Mahmud Çeşmesi

¹Cûd-ı Han Mahmûd-ı evvel çeşme bünyâd eyleyip
Bin yüz elli beşde mâ'-i sâfın etmişdi revân

²Kalmamışdı âb u tâbî pek harâb olmuş idi
Onu ta'mîr etdi suyun buldurup şâh-ı zamân

³Ayniyâ târîh-i dil-cûsın dedim tâm u selîs
“Müjde zîbâ çeşme ihyâ eyledi Mahmûd Hân”

İnşası - H. 1155 / M. 1742-43

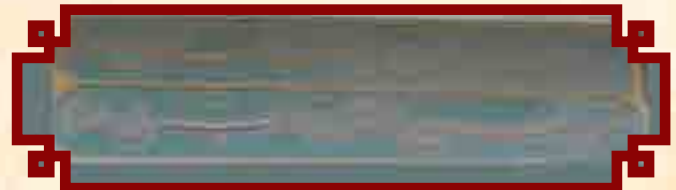
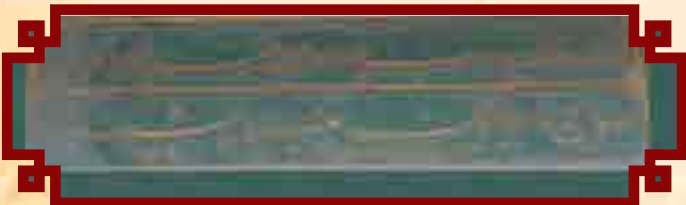
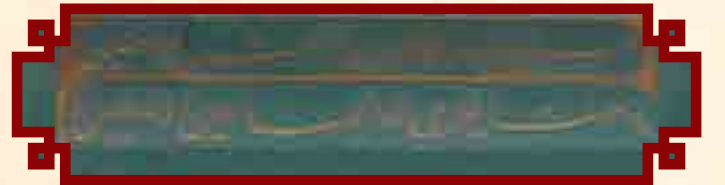
Tamiri - H. 1248 / M. 1832-33

¹Sultan 1. Mahmut'un keremi çeşme yaptırıp bin yüz elli beş yılında saf suyunu akıtmıştı.²Güzelliğinden eser kalmamıştı, çok harap olmuştu; devrin padişahı suyunu buldurup onu tamir ettirdi.³Ey Aynî, gönül çeken tarihini tam ve selis bir biçimde söyledim: “Müjdeler olsun, Mahmut Han, güzel bir çeşme yaptırdı.”

Silivrikapı

Bâlâ Dergâhı Sebili

Tekke Maslağı Sokak

¹Gel oku besmele iç çeşmeden bir âb-ı rûh-efzâ
Dahi Elhamdülillâh söyle eyle sünneti icrâ

²Mükemmel oluyor hamd ü senâ bu veche hâs evzen
İde Hak illet-i atşâ şifâ ender şifâ i'tâ

³Çehârüm kadını Abdülmecîd Hânın Perestû nâm
Kim onu bâis etdi böyle hayra Hazret-i Mevlâ

⁴Bu hayra maksadı feyz almadır rûh-ı azîzinden
Yapıp bu çeşmeyi ayn-ı mürüvvet eyledi icrâ

⁵Sebîl ile muvakkithâne zeyn etmiş cenâheynin
Bu himmet eylemez mi zü'l-cenâheyn olduğun îmâ

⁶Okunsun Fâtiha rûh-ı mukaddeslerine pîrin
Cenâb-ı Hâcî Şeyh Seyyîd Alî mürşid-i dil-deryâ

⁷Bu hayrâtın delîli Şeyh Mehemed Sa' deddîn oldu
Kim oldur post-nişîn-i dergeh-i Bâlâ-yı dil-ârâ

⁸Şehîd-i Kerbelâ aşkında cârî Selsebîl-âsâ
Kim içe bu duâyı eylesin bânîsine îfâ

⁹Revân-ı şeyh-i merhûmu edip müstağrak-ı rahmet
Muammer eylesin bâislerin de Rabb-i bî-hem-tâ

¹⁰Kalender kaldırıp yed su-yı Hakka yaz bu târîhi
"Su iç mâ'-i hayâtın aynıdır bu çeşme-i Bâlâ"

H. 1309 / M. 1891-92

¹Gel, besmele oku, çeşmeden can veren bir su iç, sonra elhamdülillah diyerek Hz. Peygamber'in sünnetini yerine getir.²Bu şekilde ham ü senalar etmek pek mükemmel oluyor. Allah, susuzluk illetine bolca şifalar ihsan etsin.³Allah, Abdülmecit Han'ın Dördüncü Kadını Perestû Kadın'ı böyle bir hayır eseri yaptırmaya vesile kıldı.⁴Bu hayırdan maksadı, aziz ruhundan feyz almaktır.

Bu çeşmeyi yaptırıp mürüvvetini gösterdi.⁵İki yanını sebil ile muvakkithane süslemiş; bu himmet, iki kanatlı olduğunu göstermez mi?⁶Derya gönüllü mürşit, Pir Hacı Şeyh Seyit Ali Hazretleri'nin mukaddes ruhuna Fatiha okunsun.⁷Bu hayır eserine sebep, gönül süsleyici Bala Dergâhı'nın postnişini Şeyh Mehmet Sadettin oldu.⁸Selsebil gibi Kerbela Şehidi'nin aşkında akmakta; kim içerse yaptıranı için bu duayı etsin.⁹Allah, merhum şeyhin ruhunu rahmetine gark etsin, sebep olanların da ömrünü uzun eylesin.¹⁰Ey Kalender, Hakk'ın suyuna el kaldırıp bu tarihi yaz: "Bu Bâlâ Çeşmesi, hayat suyunun aynısıdır, su iç."

Perestû Kadın Çeşmesi

Bala Tekkesi Sokak

Cennet-mekân Firdevs-âşiyân Gâzî Ebü'l-feth
Sultân Mehemed Hân Hazretlerinin topçubaşısı
bu makamın bânî-i evveli Bâlî
Süleyman Ağa Hazretlerinin rûh-ı kudsiyyeleri
için Perestû Kadın Efendinin hayrâtıdır.

Sene: 13 Zilkade 1313

M. 26 Nisan 1896

Mekânı cennet, yeri Firdevs
olan Gazi Fatih Sultan Mehmet
Han Hazretleri'nin topçubaşısı,
bu makamın ilk yaptıranı Bâlî
Süleyman Ağa Hazretleri'nin
mukaddes ruhu için Perestû
Kadın Efendi'nin hayrâtıdır

Fatih

Seyyid Ali Çeşmesi

Beyceğiz Fırını Sokak

¹Rûhuna Seyyid Alî Fâzılın
Yapdılar bu çeşmeyi ba'de'l-vefât

²Oldu cârî âleme mâ'-i tahûr
Menba'ı tâ haşre dek bula sebât

³Âb-ı Kevserden nişândır gûyiyâ
Sâhibine vere Hak fevz ü necât

⁴Hak bu kim ayn-ı hayâtın aynıdır
Ayn-ı cennetde bula aynü'l-hayât

⁵Cedd-i vâlâsı şefaât eyleyip
İçip havzından sîr-âb-ı tayyibât

⁶Müstakimâ yaz onun târîhini
“Çeşme-i Seyyid Alî aynü'l-hayât”

H. 1113 / M. 1701-02

¹Bu çeşmeyi, ölümünden
sonra Seyit Ali Fâzıl'ın
ruhu için yaptılar.

²Âleme tertemiz su aktı,
menbaı haşre dek sebat
bulsun.³Sanki Kevser
suyundan haber verir.

⁴Allah, sahibine selamet ve
kurtuluş versin. Doğrusu,
hayat pınarının aynıdır;
cennette ölümsüzlük suyu
bulsun.⁵Yüce atası şefaât

eyleyip, makamı yüce
kimselerin susamışları
havuzundan içip ey

⁶Müstakim onun tarihini
yaz: “Seyit Ali Çeşmesi,
hayat pınarıdır.”

Sultanahmet

Hatice Kadın Çeşmesi

Peykhane Caddesi

¹Bu çeşme Zemzem-âsâ mahz-ı ayn-ı rahmeti-i Hakdır
Ki Mektûbî Emîn Efendi ruhiyçün olup icrâ

²Kemâl-i şefkatinden bu mahalde mâderi onun
Hadîce Kadın etdi sarf-ı tayyib mâl ile ihyâ

³Hudâ bânîsini hem oğlunu cennette cem' etsin
İkisin dahi âb-ı Kevser ile eyleyip irvâ

⁴Bu hayra Behçetî çok hizmet etdi hem dedi târîh
“Suyun buldu yerinde âb-ı dil-cû çeşme-i ra'nâ”

Sene 1193 / M. 1779

¹Bu çeşme, Zemzem gibi Allah'ın rahmet pınarının özüdür ve Mektupçu Emin Efendi'nin ruhu için akıtılmıştır.²Onun annesi Hatice Kadın, şefkatinden burada helal malından harcamak suretiyle ihya etmiştir.³Allah, hem yaptırانını hem de oğlunu Kevser suyu ile sulayıp cennette buluştursun.⁴Behçeti, bu hayır eseri için çok hizmet edip tarih söyledi: “Gönül çeken su, güzel çeşme yerli yerinde suyunu buldu.”

Hacı Arif Ağa Çeşmesi

Haydar Caddesi

Bismillahirrahmanirrahim

“Biz her şeye su ile hayat verdik. Hâlâ düşünmeyecek misiniz?”

el-Enbiyâ / 30

¹Etmışdi Hacı Ârif Ağa rihlet-i bekâ
Rûhu için oldu bunda revân âb-1 can-fezâ

²Dil-teşnegâna söyledi târîhini Senîh
“Âb iç bu çeşmeden gel et o merhûma du‘â”

H. 1269 / M. 1852-53

¹Hacı Ârif Ağa ahrete göçmüştü.
Ruhu için burada can bahşeden su
akıtıldı.²Senih, susamışlara tarihini
söyledi: Gel, bu çeşmeden su iç ve
merhuma dua et.”

Balat

Mehmed Sadık Efendi Çeşmesi

Vakıf Mektebi Sokak

“Malın hayırlısı, Allah yolunda harcanandır.” (Hadis-i Şerif)

İşbu çeşme-i latîfin bu kere ta'mîrine bâis olan İhramcı el-Hâc Muhammed Sâdık Efendi'nin ve taallukâtının hayratıdır.

Sene Şaban 1307 – M. 1890 – Nisan

Bu güzel çeşmenin tamirine vesile olan İhramcı Hacı Muhammet Sadık Efendi'nin ve akrabalarının hayratıdır.

Haydar

Şâh-râh Çeşmesi

Esrar Dede Sokak

Ayn-ı lutf-ı Şâh-râ[h] târîh-i şüd
Hâzihî aynü'l-mâ' ed-dâ'im

H. 967 / M. 1560

**Şâhrâh lütuf pınarının tarihi.
İşte bu daima (akacak) bir pınardır.**

Refia Hanım Çeşmesi

Kürkçübaşı Külhanı Sokak

¹Mâ'-i Zemzem feyz ider atşâna bu
İç Hasan ile Hüseyin aşkına su

²Sâhibetü'l-hayrât Refîa Hanım
Rûhuna rızâen-lillâhi Fâtîha

H. 25 Muharrem 1239

M. 1 Ekim 1823

¹Bu (çeşme), susamışlara feyz verir.Hz. Hasan ile Hz. Hüseyin aşkına su iç.²Hayır sahibi Refia Hanım'ın ruhuna Allah rızası için Fatiha (oku).

Yeşildirek

Ali Bey Çeşmesi

Tarakçı Cafer Sokak

İnşa Kitabesi

¹Umde-i âl-i Zenâbilî Alî
Cânib-i hayrâta kıldı iltifât

²Eyledi icrâ ayn-ı Selsebil
Nûş idenler dediler azb-i Fırât

³Hâtif-i gaybî dedi târîhini
“Çeşme-i Seyyid Alî aynü’l-hayât”

H. 1082 / M. 1671-72

¹Zenbilli Ali ailesinin
direği hayır yönüne
meyletti.²Selsebil çeşmesi
yaptırdı, içenler Fırat
tadında dediler.³Gaybın
sesi tarihini “Seyit Ali
Çeşmesi, hayat pınarı”
diye söylediler.

Tamir Kitabesi

Sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât bânî-i
sânî Muhammed Necîb Efendi

H. 4 Zilkade 1309

M. 31 Mayıs 1892

Hayır ve hasenat sahibi, tamir
ettireni Muhammet Necip Efendi.

Şehremeni

Emine Sultan Çeşmesi

Küçük Saray Meydanı Caddesi- Park İçinde

İnşa Kitabesi

¹Çıkdı başdan bir makâma şevk ile aynü'l-hayât
Cûşa geldi gûş edip bu âb-ı sâfın makdemin

²Bu dil-efzâ mevki'in etdi havâsına heves
Ayn-ı Kevser reşkle akıtdı çeşm-i nermin

³Çeşme-sâr-ı dilde Remzî yazdılar târîhini
“Emine Sultân icrâ etdi lutfu Zemzem'in”

H. 1149 / M. 1736-37

¹Hayat suyu, bu tatlı suyun gelişini
iştirip coşarak öyle bir şevke geldi
ve baştan çıktı ki Kevser suyu,
²bu gönül açıcı yerin havasına
heves edip kıskanarak taze ve tatlı
suyunu akıttı.³Ey Remzî, tarihini
gönül pınarında yazdılar: “Âmine
Sultan, lütfunun Zemzemini
akıtıverdi.”

Bu kitabenin üstünde bir kitabe daha bulunmaktadır. Bir tamire ait olan bu kitabenin bu çeşmeye ait olup olmadığı kesin değildir. Çünkü kitabenin ilk beytinde uzunca bir zaman harap kaldığından bahsediliyor ki çeşmenin inşaatı M. 1736 senesini, tamir tarihi ise M. 1764 yılını gösteriyor. Aradaki 28 senelik fark oldukça uzun bir zaman dilimi olmasa gerek... Tereddütler içinde kalarak okuduğum kitabe metni şöyledir:

Tamir Kıtabesi

¹Nice dem hâli harâb iken mürûr-ı dehr ile
Böyle bir ayn-ı hayât olmuşdu tecdîd-i mahâl

²Târîhi Sultân Mahmûd kılsın du'â rûhuna
“Nûş idenler çeşme-i dil-cûydan âb-ı zülâl”

H. 1178 / M. 1764-65

¹Zamanın gelip geçmesiyle nicedir harap
bir haldeyken böyle bir hayat suyu
yeniden ortaya çıkarılmıştı.²(Çeşmenin)
tarihi:“Gönül çekici çeşmenin tatlı
suyundan içenler, Sultan Mahmut’un
ruhu için dua etsin”dir.

Bu kitabenin üstünde bir kitabe daha bulunmaktadır. Bir tamire ait olan bu kitabenin bu çeşmeye ait olup olmadığı kesin değildir. Çünkü kitabenin ilk beytinde uzunca bir zaman harap kaldığından bahsediliyor ki çeşmenin inşa tarihi M. 1736 senesini, tamir tarihi ise M. 1764 yılını gösteriyor. Aradaki 28 senelik fark oldukça uzun bir zaman dilimi olmasa gerek...

Emine Sultan Çeşmesi

Küçük Saray Meydanı Caddesi, Mimar Acem Cami

¹Zihî aynü'l-hayât ü Kevser-i cennet ki cârîdir
Sarây-ı Emine Sultan bint-i Gâzî Mustafâ Hân

²Kesîrû'l hayr ü zü'l-lûtf u atâ sultân-ı zî-şân kim
Müsellemdir ger medh-i dûdmân-ı Âl-i Osmân'dan

³Ola pür-sebz ü hurrem ravza-i hayrât ü âsârı
Akıtdı âleme mîzab-ı lûtfın delv-i mîzândan

⁴Hususâ Kethüdâ Hâcî Hüseyin Ağa çü sa'y etdi
Eder ümmîd-i afv ü mağfiret pes Rabb ü Rahmândan

⁵Eder bir reşha-i temrîz yâ Rab âlemi sır-âb
N'ola bir katre berceste olursa bahr-i gufrândan

⁶Dedim itmâmına Remzî gelip bir mısra'-ı târîh
“Şifâ-yı sadr ola mâ' iç zülâl-i Emine Sultân'dan”

H. 1151 / M. 1738-39

¹Ne de hayat pınarı ve cennetin
Kevser'idir ki Gazi Mustafa
Han'ın kızı Âmine Sultan'ın
sarayında akmaktadır.

²Hayrı çok, lütuf ve cömertlik
sahibi şanlı bir sultandır ki
.....

⁴Bilhassa Kethüda Hacı Hüseyin
Ağa çok gayret ettiğinden Allahü
Teâlâ'dan af ve bağışlanma ümit
eder.⁵Ey Rabbimiz, bir damla
aksa âlemi suya kandırır; senin
bağışlama denizinden bir damla
akıverse ne var?⁶Ey Remzî, bir
tarih mısraı gelip, tamamlanması
için söyledim:“Âmine Sultan
suyundan su iç, gönlüne şifa
olsun.”

Sadrazam Mehmed Paşa Çeşmesi

Melek Hoca Caddesi

¹Hazret-i Paşa ki nâmıdır Mehemmed kâm-bîn
Sadr-ı a'zam ya'ni ol mu'ti'l-berâyâ kâmilîn

²Cümle-i eşyâyı Bârî mâ'dan ihyâ etmegin
Kıldı icrâ işbu aynı eyledi "li'ş-şâribîn"

³Rûz-ı mahşerde şeff'i ola beyne'l-mü'minîn
Mustafâ-yı enbiyâ mahbûb-ı Rabbi'l-âlemîn

⁴Zümre-i atşân nûş etdikçe bundan hamd ile
İzz ü rif'at vere Hak kıla belâyâdan emin

⁵Nâzır oldukda bu ihsân-ı cemîlin hüsnine
Dedi târîhin Hâtibî: "Hayruhû mâ'-i ma'în"

H. 1027 / M. 1617-18

¹Halkın, emrine boyun eğdiği
saadetli Sadrazam Mehmet
Paşa Hazretleri, ²Allah'ın, her
şeyi sudan yaratmasını örnek
olarak bu çeşmeyi "içenler için"
yaptırdı. ³Mahşer günü nebilerin
Mustafa'sı, âlemlerin Rabbi'nin
sevgilisi, müminler arasında
şefaet eylesin. ⁴Susayanlar
hamd ederek bu çeşmeden
içtikçe Allah, izzet ve yüce
mertebe versin, belâlardan
korusun. ⁵Hâtibî, bu güzel eserin
güzelliğine baktıkça tarihini
söyledi: "Tatlı su, hayırdır."

II. Mahmud Çeşmesi

Küçük Saray Meydanı Caddesi, Mimar Acem Cami

¹Gâzî şehinşâh-ı cihân kân-ı himem Mahmûd Hân
Hayrâta sarf-ı nakd edip her sa'yin a'lâ eyledi

²Ancak rızâullâh için ta'mîr edip bu çeşmeyi
Zemzem misâli suyunu buldurdu icrâ eyledi

³Hak o şehi mansûr ide kalbin onun ma'mûr ide
Hem cami'î hem çeşmeyi ma'mûr [u] zîbâ eyledi

⁴Râsih heman leb-teşne târîhi olup söyledim
"Mahmûd Hân bu çeşme-i dil-cûyî ihyâ eyledi"

H. 1244 / M. 1828-29

¹Cihanın şahlar şahı, kerem kaynağı
Gazi Mahmut Han, hayır eserleri
yaptırmak için çok para harcayıp
gayretini yüceltti.²Bu çeşmeyi sadece
Allah rızası için tamir ettirip Zemzem
misali suyunu buldurarak akıttı.³Allah,
o padişahı yardımına mazhar etsin,
onun kalbini mamur etsin; hem camii,
hem de çeşmeyi mamur edip ve pek
güzel yaptırdı.⁴Rasih, derhal tarihine
susamış olarak "Mahmut Han, bu güzel
çeşmeyi ihyâ etti" dedim.

Silivrikapı

Beşir Ağa Çeşmesi

Melek Hoca Caddesi

¹Pâdişâh-ı bahr ü berr hâkân-ı kerrûbî-siyer
Hazret-i Sultân Mahmûd-ı mekârim-ittisâf

²Sâye-i hıfzında ol şâh-ı adâlet-güsterin
Kişver-i âlemden oldu mün'adim ehl-i hilâf

³Ol şehin Dârüssaâde ağasın Hak eylemiş
Mâ'il-i âsâr-ı hayr ü tâlib-i zühd ü ifâf

⁴Hazret-i Hâcî Beşîr Ağa-yı ekrem kim onun
Bahr-i cûdından ider hem-vâre âlem i'tirâf

⁵Sa'yini meşkûr ede Mevlâ ki himmet eyleyip
Etdi bu nev çeşmeye bir mekteb-i sâni muzâf

⁶Tarhını seyr eylese kendi kusûrın sû-be-sû
Eyler idi bânî-i kasr horluk itirâf

⁷Yümniyâ da'vet edip atşâna târîhin dedim
"Nûrdur bu çeşme-i dil-cûya gel iç mâ'-i sâf"

¹Denizlerin ve karaların padişahı,
melek huylu hakan, cömert vasıflı,
âdil bir şah olan Sultan Mahmut

Hazretleri'nin korumasında,
²düşmanlık edenler cihandan yok
oldular.³Allah, o şahın darüssaade
ağasını hayır eserleri yaptırmaya
düşkün, zühd ve iffete talip eylemiş.

⁴Cömert Beşir Ağa Hazretlerinin
kereminin denizinden bütün âlem
haberdardır.⁵Himmet edip bu yeni
çeşmeye ikinci bir mektep ilâve
ettirdi; Allah, kabul eylesin.⁶Yaptıran,
eserin binasını seyretse her açıdan
kendi kusurunu, düşkünlüğünü itiraf
eylerdi.⁷Ey Yümnî, susayanları davet
edip tarihini söyledim: "Nur olan bu
güzel çeşmeye gel, tertemiz su iç."

Sultanahmet

Güngörmez Cami Sebili

Tavukhane Sokak

Havz-ı mevrûd-ı Resûlullahdan reyyân ola
Şol zamân kim ola

Mâye-i râhatdır ol zıll-i İlâhın sâyesi
Sâye-i lutf ola ecdâd

H. 1026 / M. 1617

*Bu kitabenin büyük bir kısmı kaybolduğundan tam mahiyeti anlaşılamamıştır

Eminönü

Server Ağa Çeşmesi

Hacı Küçük Sokak

¹Eyleyip Kâsım Ağa nâm ebu'l hayr icrâ
Bî-tevakkuf cereyân eyler iken bu çeşme

²Yanıp olmuş idi câmiyle berâber nâ-bûd
Sâhibü'l-hayrâ karîn oldu yine şu çeşme

³Baş musâhib-i şeh-i devrân Server Ağa'nın
Mazhar oldu kerem u cûduna yâ hû çeşme

⁴Verdi leb-teşnelere sâye-i şâhânedede keyf
Akıdır mertebede Kevser-i mînû çeşme

⁵Tâm târîhim eder arz-ı selâset İrfân
“Sanki mecrâ-yı hayât oldu bu dil-cû çeşme”

H. 1289 / M. 1872-73

¹İyilik babası Kasım Ağa'nın
yaptırdığı ve durmaksızın akan
bu çeşme, camiyle beraber
yanıp yok olmuştu.²Yine
hayır sahibinin himmetine
yakın oldu.³Çeşme, zamanın
sultanının musahibi Server
Ağa'nın cömertliğine mazhar
oldu.⁴Cennetin Kevser'i gibi
su akıtan bu çeşme padişahın
himayesinde susamışlara keyif
verdi.⁵Ey İrfan, tam tarihimi
akıcılık gösterir: “Bu güzel
çeşme, sanki ebediyet suyunun
yolu oldu.”

Beşir Ağa Çeşmesi

Hükümet Konağı Sokak

¹Menba'-ı lutf u himem Hazret-i Hân Mahmûd'un
Olmada cûy-ı atâsıyla cihân âbâdan

²Niyet-i hâlis ile kıldı nice hayr-ı celîl
Eyledi eserini der-pîş Ağa-yı zî-şân

³Hâfız-ı Dârüssâade ol kerem-kâr-ı be-nâm
Âb-ı ihsânı ile etdi atâşı reyyân

⁴Dil-i âşık gibi bu hayrân-ı çeşm olmuş iken
Etdi ni'metiyle her teşne-lebânı şâdân

⁵Feyzî-i bendesi târîhini etdi işrâb
"Hasaneyn aşkına sıhha gel al iç âb-ı revân"

H. 1157 / M. 1744-45

¹Cömertlik menbaı Mahmut Han
Hazretlerinin kerem ırmağıyla
dünya mamur olmaktadır.²O,
halis niyet ile nice hayır eserleri
yaptırmıştır.Eserini, şanlı ağa
nazar-ı dikkate vermiştir.³O nam
sahibi, cömert darüssaade ağası,
ihsanının suyu ile susamışları
suya kandırdı.⁴Âşığın gönlü
gibi gözden uzak iken iyiliğiyle
susamışları sevindirmiştir.
⁵Bendesi Feyzî, tarihini söyledi:
"Hz. Hasan ve Hz. Hüseyin
aşkına gel, afiyetle su iç."

¹Hân Mahmûd'a mu'în olsun hemîşe lutf-ı Hak
Âb-rûy-ı enbiyâ feyz-i seher-gâh aşkına

²Devletinde etdi bu ayn-ı musaffâyı revân
Hazret-i ağa-yı zî-şân ol şehensâh aşkına

³Hâdim-i Dârüssaâde Ağası el-Hâc Beşîr
Eyledi irvâ atâşî ol iki mâ' aşkına

⁴Rahmîya berceste bir târîh-i tâm ister ona
“Gel gel iç bu çeşme-i dil-cûdan Allâh aşkına”

H. 1159 / M. 1746-47

¹Peygamberlerin yüzüsuyu ve seher vaktinin bereketi aşkına Allah'ın lütfu Mahmut Han'ın yardımcısı olsun.²O şanlı Ağa Hazretleri, sultanın saltanatında bu tatlı suyu o şahlar şahı aşkına akıttı.³Darüssaade Ağası Beşir Ağa'nın hizmetkârı, o iki su aşkına susamışların susuzluğunu giderdi.

⁴Ey Rahmî, ona berceste bir tam tarih gerekir: “Gel, bu güzel çeşmeden Allah aşkına iç.”

Beşir Ağa Sebili

Alay Köşkü Caddesi-Hükümet Konağı Sokak Keşişme Noktası

¹Hidivv-i dâd-meşreb âb-rûy-ı saltanat ya'nî
Cenâb-ı Hazret-i Sultân Mahmûd-ı felek-dergâh

²Mahall ü mevki'inde bunca hayrât eyleyip inşâ
Ser-â-pâ-yı cihânı kıldı âbâdan o şâhenşâh

³Onun de'b-i şerîf ü mesleğın der-pîş edip işte
Bu rûh-efzâ sebîli yapıdı ağa-yı mekârim-hâh

⁴Ağa-yı ekrem-i Dârüssaâde menba'ü'l-hayrât
Cihân-himmet el-Hâc Beşîr Ağa-yı âlî-câh

⁵Verip nûş eyleyen atşâna feyz-i lezzet-i câvid
Bu su âb-ı hayâtın hükmün icrâ etmede billâh

⁶Vürûdu Selsebîlin menba'ındandır bunun yâhûd
Çıkar mecrâsı havz-ı Kevsere mânendi-i şeh-râh

⁷Halâvetde şeker-levn ü safâda şîrdir amma
Mizâc-ı dil-keşinde müstekîn hâsiyet-i dîmâh

⁸Olup târ-ı eşi'a fil-mesel zencîrîn-i zerrîn
Ona şâyeste sîmin gözeler arz etse mihr ü mâh

⁹Bu âb-ı dil-keş ebnâ-yı sebîli seyr kıldıkça
Olâ şâdâb-ı devlet ol ağa-yı ârif ü âgâh

¹⁰Atâş-ı âleme târîhin işrâb eyle ey Rahmî
“Gel iç mâ'-i hayât-ı dil-küşâyı fi-sebîlillâh”

H. 1158 / M. 1745-46

¹Adaletli, saltanatın yüzüsu, eşîği felek kadar yüce Sultan Mahmut Hazretleri, yerli yerince bunca hayır eserleri yaptırıp cihânı baştan ayağa mamur etti. ²Kerem sahibi ağa, onun şerefli tarz ve usulünü uygulayıp bu can bahşeden sebîli yaptırdı. ³Hayır eserleri menbaı, himmeti dünya kadar olan, ⁴cömert ve makamı yüce darüssaade ağası Hacı Beşîr Ağa, ⁵içen susuzlara sonsuz lezzet feyzini verip bu su, yemin olsun ki ölümsüzlük suyunun hükmünü icra etmektedir. ⁶Bu suyun geliş yeri Selsebil menbanandır ya da yolu, şaşmaz esas yol gibi Kevser havuzuna çıkar. ⁷Tatlılıkta şeker, lezzette süttür ama gönül çeken mizacında şuur özelliği gizlidir. ⁸Altından zincirleri güneş ışığı huzmelerine benzeyip güneş ve ay ona gümüşten gözeler sunsa yaraşır. ⁹O bilgili ağa, bu güzel su, sebîlin yapısını gördükçe sevinip mutlu olsun. Ey Rahmî, dünyadaki bütün susamışlara tarihini söyle: “Gel, Allah yolunda yapılan bu güzel hayat suyunu iç.”

Gülhane

Seyyid Ömer Ağa Çeşmesi

Zeynep Sultan Camii Sokak

¹Gâzî Hân Mahmûd-ı Adlî-şân-ı âlî-himmetin
Meşreb-i şâhânesinden âlem oldu vâye-dâr

²Baş çuhâdarı kulu Seyyid Ömer Ağa dahi
Sû-yı hayra meyl edip sular gibi leyl ü nehâr

³Eyleyip tecdîd ez-cümle bu zîbâ çeşmeyi
Sâye-i şâhîde kıldı bu mahalle yâdigâr

⁴Nasdan celb-i du'â edip hidivv-i âleme
Bu eserle eyledi sıdk u hulûsun âşikâr

⁵Âb-ı lûtfi gülşen-i hayrâta oldukça revân
Gonca-i âmâlini handân ede Perverdigâr

⁶Vâsîfâ yaz şu suda târîh-i cevher-mâyesin
“Oldu bir âsâr-ı dil-cû bir bu âlî çeşme-sâr”

H. 1230 / M. 1815-16

¹Adlî namlı, himmeti yüce Gazi Mahmut Han'ın padişahlığına yaraşır fıtratından cümle âlem hissedar oldu.²Baş çuhadarı, kulu Seyit Ömer Ağa da gece gündüz sular gibi hayır yoluna meyl ederek işte bu güzel çeşmeyi ³yeniletip padişahın himayesinde buraya yadigâr eyledi.⁴Âlemin padişahına insanlardan dua celbedip bu eserle sadakat ve ihlâsını ortaya koydu.⁵Kereminin suyu hayrat bahçesini suladıkça Allah, emellerinin goncasını güldürsün (açtırsın).⁶Ey Vâsîf, bu suda mücevher tarihini yaz: “Bu yüce pınar, gönül çekici eserlerden oldu.”

İbrahim Ağa Çeşmesi

Mecit Bey Sokak

¹Hân Mahmûd'un kapı ağası İbrâhîm Ağa
Bu hayrı etdi şimdi ta'mîr ola meşkûrdan

²Târîh-i ta'mîrine teşne-i söyle ey Mukîm
"Gel safâ ile su iç bu çeşme-i ma'mûrdan"

H. 1158 / M. 1745-46

¹Sultan Mahmut'un kapı ağası İbrahim
Ağa bu hayır eserini tamir ettirdi, teşekkür
edilenlerden olsun.²Ey Mukîm, çeşmenin
tamir tarihini söyle: "Gel, bu mamur
çeşmeden safa ile su iç."

Unkapanı

Çeşme

Hacı Kadın Caddesi

Orijinal kitabesi

Allahü Teâlâ yüce Kitab'ında şöyle buyuruyor:
“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”

el-İnsan / 21

H. 1299 / M.1881-82

Cem' olub çend ehl-i mendan çeşmeye atdı temel
Makbul et ol dergâhında ya Kibriyâ-yı Zü'l-celâl

Kimi taş kimisi hake sarılıb koşdular
Yapdılar bu çeşme-i sâfi bünyâd ahali-i i'yâl

Rahmetinle yarlığa kıl ol habibin aşkına
Çün getirdi eşyayı bunca ahali-i ber-kemâl

Efzun et ömrünü müzdâd Han Hamid ibn-i Mecid
Gelmemiş misli cihane zişân Hayy bi-zevâl

Hâdiya cevherle yazdım tarih-i bünyâdını
“Himmet ile akdı taze çeşmeden ab-ı zülâl”

H. 1299 / M. 1881-82

Sakisi gırbası yokdur, Fi-sebilillâh sebil
Etmeyin kavga, niza' hiç – O'da alsın sende al

Gülhane

Zeynep Sultan Çeşmesi

Taya Hatun Caddesi

¹Gâzî Ahmed Hân-ı Sâlis duheri cûd-ı zamân
Câmi'ü'l-hayr u kerem Hazret-i Zeyneb Sultân

²Rûh-ı Sultâniye ayağını cârî kıldı hem
Çok eser yaptı du'âsın ediyor pîr ü civân

³Yoluna girdi bu su dest-i meleklerle açılıp
Menba'-ı lûtf u atâsı çü revândır bu mekân

⁴Gören ecdâdına rahmet deyü târîhin okur
"Suyu ayn-ı Selsebîl-sâz çeşme-i âb-ı revân"

H. 1184 / M. 1770-71

¹Gazi Sultan 3. Ahmet'in, zamanın
cömert kişisi, hayır ve keremi
toplayan kızı Zeynep Sultan
Hazretleri, ²Rûh-ı Sultaniye suyunu
akıttı ve pek çok eserler yaptırarak
yaşlı ve genç herkesin duasını
aldı. ³Kereminin menbaı burada
aktığından bu su meleklerin eliyle
açılıp yoluna girdi. ⁴Görenler,
ecdadına rahmet diye tarihini
okur: "Suyu Selsebil'in aynı olan
akarsu çeşmesidir."

Balat

Hafîze Hanım Çeşmesi

Mürsel Paşa Caddesi, Yusuf Şucaaddin Cami Duvarı

Hâlâ ser-çukadâr-ı Hazret-i şehriyârî Bekir
Efendinin vâlidesi Hafîze Hanım'ın
müceddeden İhyâ eyledikleri hayratlarıdır.

Fî 13 Zilhicce 1241

M. 19 Temmuz 1826

**Halen padişah hazretlerinin
baş çuhadarı Bekir Efendi'nin
annesi Hafize Hanım'ın
yenileterek İhya ettikleri
hayratlarıdır.**

Cağaloğlu

Abbas Ağa Çeşmesi

Çatalçeşme Sokak

¹Hudâ mazhar ide tevfikine dâ'im Hamîd Hân'ı
Esâs-ı mülküne endîşesi bânî-i sâni'dir

²Edip ez-cümle ihyâ çeşme-i Abbâs Ağa'yı
Şehinşâhın bu da bir ni'met-i bî-imtinânıdır

³Emîn-i şehri abd-i sâdıkı Mazhar Paşa kim
Îmâr-ı hayra himmet mülke hizmet hâs şânıdır

⁴Suyun bu resme tavsîf eylesin Tevfik târîhin
"Akan âb-ı revân sanma hayât-ı câvidânîdir"

H. 1297 / M. 1879-80

1Allah, Hamid Han'ı daima
yadımına mazhar etsin. Tüm
düşüncesi, devletin temelinin
ikinci yaparı olmaktır.²Abbas Ağa
Çeşmesi'ni ihya edip, o şahlarşahının
bu da bir karşılıksız ihsanıdır.
³Şhremini, sadık bendesi olan
Mazhar Paşa'nın, hayır işlerine
himmət ederek devlete hizmet etmek
has şanıdır.⁴Ey Tefvik, tarihin,
suyunu şöylece anlatsın: "Akan su
sanma, ebedi hayat veren bir sudur."

Gülhane

II. Abdülhamid Han Çeşmesi

Taya Hatun Caddesi

¹Levhaşallâh ol melek-haslet şeh-i devrâna kim
Âdeti sarf etmedir hayrâta nakd-i bî-adîd

²Hak Teâlâ eylesin a'dâya gâlib her zamân
Sâyesinde halk-ı âlem eylesin iyd üzre iyd

³Hâtırından geçmez iken kimseyi incitmesi
İstedi zûr ile şimdi kahrın a'dâ-yı anîd

⁴Ol sebebden asker-i İslâmı techîz olmayıp
Düşmanın karşısına gönderdi çok sedd-i sedîd

⁵Gâziyânın yolu üstüdür diye bu çeşmeyi
Yapdı tâ kim matrasın doldura bin merd-i saîd

⁶Çeşme-sâr-ı lutfunun sîr-âbıdır halk-ı cihân
Üstümüzden sâyesin dûr etmesin Rabb-i Mecîd

⁷Geldi şâhâ hâtır-ı Mahvî'ye bir târîh-i tâm
"Askerine çeşme yaptırdı seni Abdülhamîd"

H. 1294 / M. 1877-78

¹Aferin o melek huylu zamanın padişahına ki âdeti, hayır eserleri yaptırmaya sayısız paralar harcamaktır.²Allah, onu her zaman düşmanları üzerine galip eylesin, himayesinde insanlık bayram üstüne bayram etsin.³Kimseyi incitmek gönlünden geçmezken inatçı düşman zorla kahrını istedi.⁴Bu sebeple İslam ordusunu hazırlatarak düşmanın karşısına çok sağlam bir set gönderdi.⁵Gazilerin yolu üzerinde olan bu çeşmeyi, kahraman askerleri mataralarını doldursunlar diye yaptırdı.⁶Bütün insanlar lütuf çeşmelerinden suya kanmaktadır; Allah, gölgesini üzerimizden uzak etmesin.⁷Ey padişah, Mahvînin gönlüne bir tam tarih geldi: "Sultan Abdülhamid, askerine çeşme yaptırdı."

Gülhane

I. Abdulhamîd Çeşmesi

Alemdar Caddesi, Zeynep Sultan Camii Girişi

¹Zıll-i Hudâ-yı Müsteân şâhenşeh-i kevn ü mekân
Bâ-bende onun hüsrevân ihsânını eyler ümîd

²Feyz-i zülâl-i meşrebi sîr-âb eder her matlabı
Devrinde çarhın kevkebi her biri hurşîd-i saîd

³Mir'at-ı tab'-ı enveri hurşîd olur reşk-âveri
Ef'âl-i hayrın masderi ol tab'-ı pür-nûr u reşîd

⁴Rûh-ı Hüseyini şâd edip feyzinden istimdâd edip
Bu çeşmeyi bünyâd edip atşânı kıldı müstefîd

⁵Ol hüsrev-i kudsî-sıfât icrâ edip azb-i Fırât
Leb-teşnesi âb-ı hayât şerminden olmuş nâ-bedîd

Atşân eder tâ cüst ü cû suyu cihânda sû-be-sû
Fermânını mânend-i cû icrâ ede Rabb-i Mecîd

Lütfu kazıp mermerde nâm oldu enâm içre be-nâm
Yazdı iki târîh-i tâm her biri mümtâz ü vahîd

“Rûh-ı Hüseyini şâd eyle mâ'-i safâyı ver dile”
“Zemzem akıtdı cûd ile şâh-ı cihân Abdülhamîd”

H. 1191 / M. 1777-78

¹Allahın gölgesi, yeryüzünün şahlar
şahı, sultanların bende olup ihsanını
ümit ettikleri şahın fitratının feyzi,
her talep edeni suya kandırır.²Onun
devrinde feleğin yıldızları, saadetli
birer güneş gibidir.³Güneş, onun nurlu
gönül aynasını kıskanır. O nurlu ve yolu
düzgün gönlü hayır işlerinin merkezidir.

⁴Hz. Hüseyin'in ruhunu şad edip,
feyzinden medet dileyip bu çeşmeyi
yaptırarak susayanların istifadesine
sundu.⁵O sıfatları mukaddes, Fırat
gibi tatlı su akıtınca âb-ı hayat o suyun
susamışı olup utancından kayboldu.

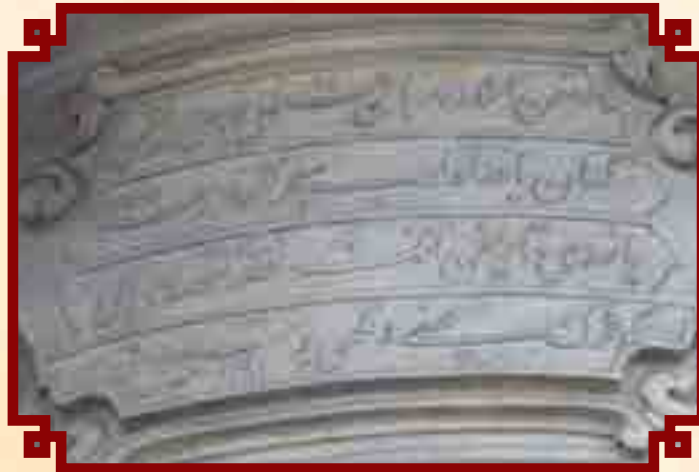
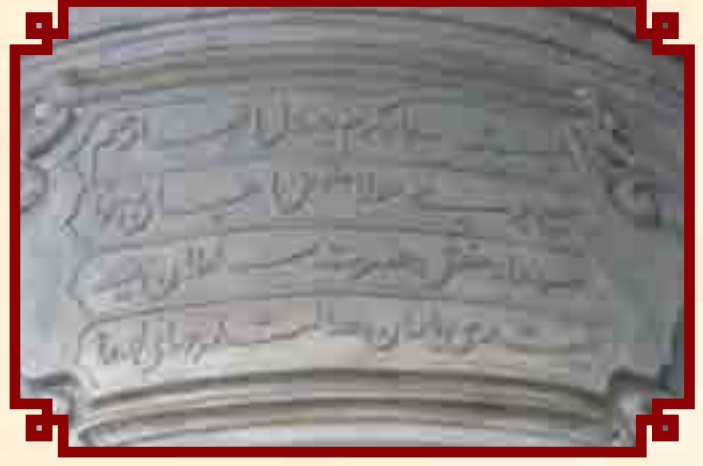
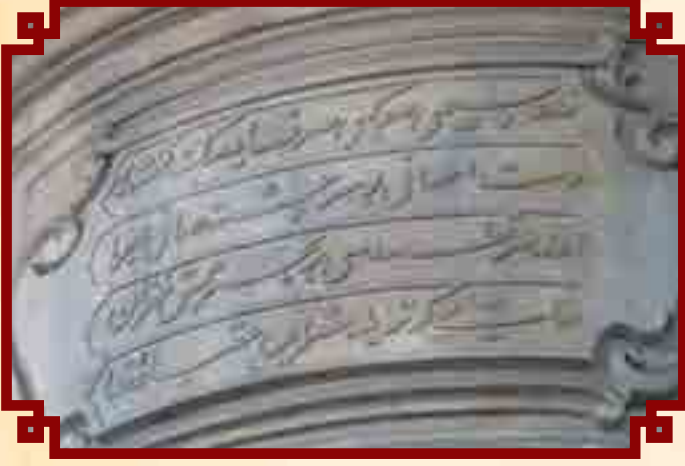
“Susayanlar dünyanın her yerinde
su aradıkça Allah, fermanını su gibi
akıtsın.⁷Lütfu, adını mermerde kazıp
insanlar arasında nam saldı. Vahîd, her
biri seçkin ve benzersiz iki tam tarih
yazdı:⁸“Tatlı suyu dile (gönle) sunarak
Hz. Hüseyin'in ruhunu şad eyle.”

⁹“Cihan şahı Abdülhamid, cömertlikle
Zemzem akıttı.”

Gülhane

I. Abdülhamîd Sebîli

Alemdar Caddesi, Zeynep Sultan Cami Girişi

¹Gays-ı midrâr-ı kerem cedvel-i enhâr-ı himem
Menba'-ı cûy [u] atâ menhel-i ihsân ü safâ

²Hüsrev-i dâd-meniş Hazret-i Sultân Hamîd
Etdi bârân-ı adâletle cihânı irvâ

³Zer ü sîmi su gibi sarf ederek kılmışdır
Dest-i ihsânı bu ser-çeşme-i sâfi icrâ

⁴Ola her katresi bir bahr-i amîk-i gufrân
Sâki-i Kevser ile haşr ede ukbâda Hudâ

⁵Jâle-i adli ile buldu tarâvet âlem
Açılıp gülmededir gonca-i tab'-ı zuafâ

⁶Dolanıp dergehin ol şâh-ı adâlet-câhın
Yüz sürer pâyine cûlar gibi ashâb-ı safâ

⁷İlm-i şevketi serv-i çemen-i nusret olup
Aka tîginden onun su gibi hûn-ı a'dâ

⁸Görüp itmâmını âsâr-ı cihândârının
Bendesı Hayrî-i hoş-gûy-ı sadakat-peymâ

⁹Vasfın imlâda zebân-ı kalemi ahres iken
Nâgehân yâver olup mu'ciz-i ilhâm-ı Hudâ

¹⁰Yazdı târîhin onun nutka getirdi La'li
"Kevserin aynı değil mi bu sebîl-i zîbâ"

H. 1191 / M. 1777-78

¹Bol kerem yağmuru, himmet
nehirlerinin yatağı, cömertlik
menbaı, iyilik ve safa oluşu, ²âdil
padişah Sultan Hamid Hazretleri,
dünyayı adalet yağmuruyla
suladı.³İhsan eli, altın ve gümüş
harcayarak bu suyu tatlı çeşmeleri
yaptırmıştır.⁴Her damlası derin
bir mağfiret denizi olsun.Allah,
ahrette Kevser sakisiyle haşretsın.

⁵Adaletinin çiğ tanesiyle âlem
tazelik buldu.Düşkünlerin gönül
goncası açılıp gülmektedir.⁶Safa
ashabı, o âdil padişahın eşliğini
dolanıp ayağına sular gibi yüz
sürer.⁷Azametinin sancağı,
Allah'ın yardım çemeninin servisi
olup düşman kanı kılıcından
su gibi aksın.⁸Hoş sözlü, sadık
bendesı Hayrî, cihanı tutan
eserlerinin tamamlanışını görünce
⁹kalemi, onun vasıflarını yazmada
köhnemiş iken ansızın Allah'ın
ilham mucizesi yardımcısı olup
10susmuş dili nutka getirerek
tarihini yazdı:"Bu güzel sebîl
Kevser'in aynı değil mi?"

Yavuz Selim

Mehemmed Ağa Çeşmesi

Koğacı Dede Camii duvarında

“Biz her şeye su ile hayat verdik.”

el-Enbiyâ / 30

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Rumeli muhzirânından
Mehemmed Ağa'nın Koğacı Dede Mescidi'ne
hasbetenlillâh müceddeden ihyâsına muvaffak olduğu
hayrât-ı celîledir.

Sene gurre-i Cemaziyelevvel 1245

Ekim-Kasım 1829

Hayırlı ve güzel işler sahibi Rumeli
kazaskerliği mübaşirlerinden Mehmet
Ağa'nın, Koğacı Dede Mescidi'ne Allah
için yenileterek yaptırmaya muvaffak
olduğu güzel eseridir.

Küçük Ayasofya
Rüstem Paşa Çeşmesi

Nakilbent Sokak

¹Sâhibü'l-hayr-ı mükerrem menba'-ı lutf u kerem
Âsaf-ı Sultân Süleymân Hazret-i Rüstem-alem

²Fî-sebîlillâh yapıp bu çeşmeyi etdi sebîl
Hak nasib ede ona "Aynan tüemmâ Selsebîl"

³Sâf-meşreb teşne-diller çeşmeyi kıldıkda seyr
Dediler tahsîn edip târîhini "zî ayn-ı hayr"

H.957 / M. 1550-51

¹Cömert hayır sahibi, lütuf ve kerem
menbaı, Sultan Süleyman'ın Rüstem alemlı
veziri (Rüstem Paşa) Hazretleri, bu çeşmeyi
Allah yolunda yaptırıp sebil etti.²Allah,
ona "aynen tüemmâ Selsebîl"i nasip etsin.

³Meşrebi temiz, dili (gönlü) susamışlar
çeşmeyi gördüklerinde pek beğenip "işte
hayrın ta kendisi (işte hayır pınarı)" diye
tarihini dediler.

Hırka-ı Şerif

Mesihpaşa Çeşmesi

Eski Ali Paşa Caddesi Başı, Mesih Ali Paşa Cami Avlu Duvarı

İnşa Kitabesi

¹Hazret-i Paşa ki nâmıdır Mesîh
Kıldı çün ihyâ-yı dîne iltifât

²Eyledi icrâ ayn-ı Selsebil
Nûş edenler der ona “azbün Fırat”

³Hâtif-i kudsî dedi târîhini
“Mâ’-i sâfî çeşme-i âb-ı hayât”

H. 994 / M.1585-86

¹Mesih isimli Paşa
Hazretleri dinin ihyasına
ilgi gösterdiğinden Selsebil
pınarı akıttı.²İçenler ona
Fırat gibi tatlı der.³Gaybın
sesi, tarihini“Şifalı su,
hayat suyu çeşmesi” diye
söyledi.

Tamir Kıtabesi

¹O ki nûr-ı ismet Hazret-i Beyhan Sultân kim
Mezîd-i ömr ede zâtın cihânda Hazret-i Mevlâ

²Ki bu nev dil-cû çeşme harâbü'l-müşrif olmuşken
Kemâl-i himmetin sarfiyle el-hak kıldı nev ihyâ

³Pesendîde yapıp bu ayn-ı cûdiyle li-vechillâh
İmâmeyn aşkına bu âb-ı pâkî eyledi icrâ

⁴Onun Kalâyî târihin dedi âb-ı hayât-âsâ
“Zihî bu ayn-ı Beyhân Sultân ihyâ kıldı nev zîbâ”

¹İffet nuru Beyhan
Sultan Hazretleri'nin
Allah, cihanda
ömrünü artırsın.

²Bu yeni güzel çeşme
haraba yüz tutmuşken
kemal mertebesindeki
himmetini sarf ederek
doğrusu ona yeniden
hayat verdi.

Haseki

Haseki Hürrem Sultan Çeşmesi

Haseki Caddesi, Haseki Sultan Camii Karşısı

“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”

el-İnsan / 21

¹Haseki Sultân'ın ihyâ etdi rûh-ı pâkini
Eyledi âfâkı sîr-âb-ı zülâl-ı iltifât

²Zemzem-âsâ akdı ayn-ı çeşme-i âb-ı hayât
Hızır elinden âb-ı hayvân içdi cümle kâinât

H. 1180 / M. 1766-67

¹Her yeri lütuf suyuna kandırınca Haseki
Sultan'ın tertemiz ruhunu ihya etti.

²Ölümsüzlük suyu çeşmesinin pınarı
Zemzem gibi aktı. Bütün kâinat Hz.
Hızır'ın elinden hayat suyu içti.

Aksaray

Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi

Gureba Hastanesi Caddesi, Aynı Adlı Caminin Giriş Kapısında

¹Bezm-i âlem nâm Sultân mâder-i Şâh-ı cihân
Menba^c-ı cûd ü mekârim çeşme-i âb-ı vefâ

²Dehri sîr-âb edecek mâ'ü'l-hayâtı lütfle
Kıldı feyz-i zindegânîden cihân kesb-i devâ

³Yapdırıp bu çeşme-sârı hastahâne nezdine
Zâhir oldu def^c-i emrâz-ı ibâda mâcerâ

⁴Eylesün şâh-ı cihânla Vâlide Sultânı Hak
Haşre dek nûş-i zülâl-i âfiyetle pür-safâ

⁵Ziver etsün def^c-i illet nazmdan târîh-i tâm
“Yapdı dil-cû mâder-i şâh-ı zaman aynü'ş-şifâ”

H. 1261 / M. 1845

¹Cihanın padişahının annesi Bezmiâlem
namlı Sultan, cömertlik menbaı ve
vefa suyunun çeşmesidir.²Dünyayı
suya kandıracak olan hayat suyunu
lütf etmesiyle cihan, ölümsüzlüğün
feyzinden deva buldu.³Hastanenin
önüne bu çeşmeleri yaptırıp insanların
hastalıklarının iyileşmesi için akıttı.
Allah, ⁴cihanın şahi ile Valide Sultan'ı
mahşere kadar afiyet bahşeden su içirerek
sevindirsin.⁵Ey Ziver, nazımdan tam
tarihim hastalıkları defetsin: “Devrin
padişahının annesi, şifa kaynağı güzel bir
çeşme yaptırdı.”

Fatih

Mehmed Emin Ağa Çeşmesi

Fezipaşa Caddesi, Fatih Cami Avlu Kapısı Girişi

“Sâhibü’l-hayrât el-Hâc Mehmed Emin Ağa
İbni el-Hâc Hüseyin Ağa-yı sipâhiyân”

H. 1154 / M. 1741-42

**Hayır sahibi, sipahi bölüğünden Hacı Hüseyin
Ağa’nın oğlu Hacı Mehmet Emin Ağa’dır.**

II. Kıtabe

“Rableri onlara tertemiz bir içecek içirir.”

el-İnsan / 21

H. 17 Rebiü’l-ahir 1280

M. 1 Ekim 1863

Eminönü

Hatice Turhan Valide Sultan Sebili

Hamidiye Caddesi- Şeyhülislam Hayri Efendi Caddesi Keşişme Noktası

¹Ümm-i pür-cûd-ı Mehemmed Hân kim
Zâtıdır âlemde zü'l-kadr-i celîl

²Fî-sebilillâh bünyâd eyledi
Râh-ı Hakda böyle bir âlî sebîl

³Teşnegân için cihândan muttasıl
Akdı o mîzâba âb-ı Selsebîl

⁴Kimseye olmaz müyesser dünyada
Böyle çeşme böyle bir hayr-ı cemîl

⁵Sa'yi meşkûr oluben Hak Hazreti
Vere ukbâda ücûrât-ı cezîl

⁶Onun itmâmın görüp târîh için
Dedi hâtif "kâne hayren fi-sebîl"

H. 1074 / M. 1663-64

¹Sultan Mehmet Han'ın çok cömert annesinin zâtı, âlemde yüksek mertebededir.²Allah yolunda böyle görkemli bir sebîl yaptırdı.³Susamışlar için cihandan o su arkına kesilmeksizin Selsebil ırmağı aktı.⁴Böyle bir çeşme, böyle bir güzel hayır eseri dünyada kimseye nasip olmaz.⁵Gayreti karşılıksız kalmasın ve Allahü Teâlâ, ahret âleminde çok ecirler versin.⁶Gaybın sesi, onun tamamlanmasını görüp tarih için "Allah yolunda hayırlı olsun" dedi.

Canfeda Kadın - Hazinedar Şevkinihal Usta Çeşmesi

Gedikpaşa Cami Sokak

İnşa Kitabesi

Sahibetü'l-hayrât ve'l-hasenât merhûme
Kethüda Cânfedâ Kadın aleyhirrahmeti ve'l-gufrân

H. 1195 / M. 1780-81

Hayır ve hasenat sahibi,
merhume Kethüda Canfeda Kadın
(Allah'ın rahmet ve mağfireti üzerine olsun).

Tamir Kitabesi

¹Eb'ül-hayrât olan Abdülmecîd Hanı kerîm Mevlâ
Müeyyed kıl makâm-ı şevket-ârâsında peyveste

²Ahâlî Enderûn yekser olupdur muhyî-i hayrât
Zamân-ı devletinde köhne evkâf oldu nev-reste

³Ki ez-cümle bu çeşme-sâr icrâsı ne hoş oldu
Mukaddem bir içim su bulmaz idi bunda bir haste

⁴Hayât-ı câvidân buldu mahallât cümleten ez-ser
Harâb-âbâd iken ma'mûr edince Şevknihâl Uste

⁵Selâmî geldi bir hâtif dedi cevher gibi târîh
“Safâ-yâb ber-bekâ ola sarâyda Hâznedâr Uste”

H. 1264 / M. 1847-48

¹Ey kerim olan Allah, hayır babası
Abdülmecit Han'ı şevketle süslü
makamında daima destekle.

²Enderun halkı hep hayır eserleri
ihyasında bulunmaktadır. Saltanatı
zamanında eskimiş vakıf eserleri
yenilendi.³Mesela bu çeşmelerin
yapılması ne hoş oldu; önceleri bir
hasta bir içim su bulamazdı.⁴Harap
bir haldeyken Şevknihal Usta tamir
edince buraları bütünüyle ebedi
hayata kavuştu.⁵Ey Selami, bir gayıp
sesi gelip mücevher tarih söyledi:
“Hazine dar Usta, sarayda mutlu ve
daim olsun.”

Sultanahmet

Alman Çeşmesi

Sultanahmet Meydanı

¹Hazret-i Abdülhamîd Hânın muhibb-i hâlîsi
Ziver-i iklîl-i haşmet Kayser-i âlî-tebâr

²Ya'ni Alman impâratoru hükümdâr-ı güzîn
Hazret-i Vilhelm-i sâni kâm-rân-ı rûzigâr

³Pâdişâh-ı âl-i Osmânı ziyâret kâsî edip
Makdemiyle eyledi İstanbulu pîrâye-dâr

⁴Bu mülâkât-ı mahabbet-perveri tezkâr için
Eyledi bu çeşme-sârı sâha-pîrâ-yı karâr

⁵Sû-be-sû cârî olan âb-ı sâfa teşkîl eder
Âb-ı sâfi-i müsâfâta misâl-i âb-dâr

⁶Vakfe-gîr-i hayret eyler çeşm-i ehl-i dikkati
Tarz-ı inşâsındaki hiss-i bedî'-i zer-nigâr

⁷Rükn-i akvâ-yı hayât oldukça âb-ı cân-fezâ
Pâyidâr olsun bu te'sîs-i mahabbet-üstüvâr

⁸Bî-bedel târîhi cârîdir lisân-ı lûleden
“Oldu bu çeşme mülâkâta ne dîl-cû yâdigâr”

H. 1316 / M. 1898 senesi sonbaharında

¹Abdülhamid Han Hazretleri'nin
dostu, haşmet tacının süsü,
soyu yüce Kayser, seçkin

hükümdar, zamanın saadetli
²Alman imparatoru 2. Vilhelm

Hazretleri, ³Osmanlı padişahını
ziyaret için gelişiyle İstanbul'u
şerefliendirdi. ⁴Bu sevgi dolu

görüşmenin hatırası için bu
çeşmeyi meydana yaptırdı.

⁵Samimi dostluğun hatırasına,
her yöne akan tatlı sular tazelik
verir. ⁶İnşa tarzındaki altın

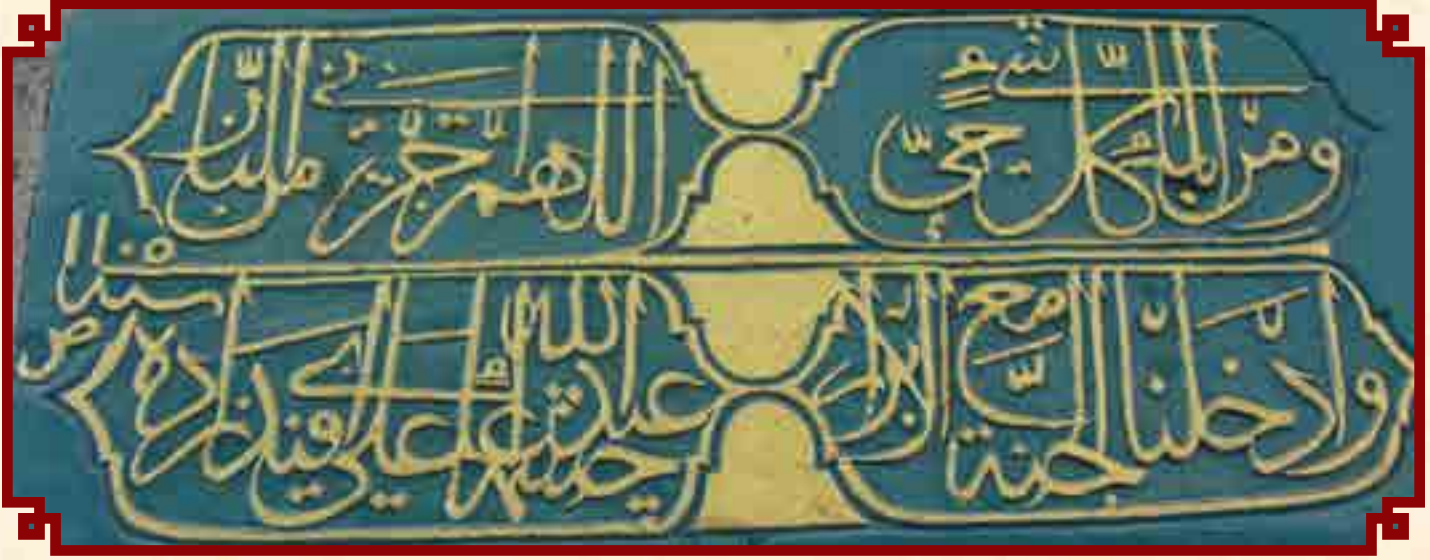
işlemeli güzel his, dikkat ehlinin
gözüne hayretle takılıp kalır. ⁷Can
bahşeden su, hayat kuvvetinin

rüknü oldukça muhabbet temelli
bu tesis paydar olsun. ⁸Çeşmenin
dilinden emsalsiz tarihi akar: “Bu

çeşme, görüşmeye ne güzel bir
yadigar oldu.”

Abdullah Ağa Çeşmesi

Kirazlı Mescit Sokak

“Biz her şeye su ile hayat verdik”

el-Enbiyâ / 30

Arapça'dan Tercüme

Allah'ım! Bizleri cehennem ateşinden koru. Tüm hayır sahipleri ile beraber bizlere de cenneti nasip eyle.”

“Çeşme-i Abdullah Ağa Ali Efendizâde”

H. 1105 - Safer

M. 1693 - Ekim

Sultanahmet

Cevri Kalfa Çeşmesi

Divanyolu Caddesi, Firuz Ağa Cami Karşısı

¹Deryâ-yı şân u şevket Mahmûd Hân-ı ekrem
Mecrâ-yı âb-ı re'fet şâhenşeh-i mûkerrem

²Mânend-i âb-ı bârân cûdûn edince rîzân
Nehreyn-i lûtf ü ihsân her sûda buldu maksem

³Cû-yı adâletinden mülk oldu hem-çü gülşen
Dünyâyı gülşen sükkânın etdi hürrem

⁴Ez-cümle bendegânı bezl eyleyip cihânı
Her biri bî-müdânî yaptırdı hayr-ı a'zem

⁵Merhûme Usta hattâ etmişdi azm-i ukbâ
Kevserle nâsı irvâ eyler yine dem-â-dem

⁶Divânyolunda cârî görse bu çeşme-sârı
Gülşende cûy-bârı ister mi görmek âdem

⁷Gel bundan eyle iz'ân can vermek oldu âsân
Mevtâya eyler ihsân zîrâ ki Şah-ı âlem

⁸Târîhi ile İzzet atşânı kıldı da'vet
“Merhûme Ustanın iç rûhu için âb-ı Zemzem”

H. 1235 / M. 1819-20

¹Şan ve azameti derya gibi olan,
mehameti suyolu gibi akıcı,
cömertlik şahlar şahı, Mahmut
Han, ²cömertliğini yağmur
gibi akıtınca lütuf ve ihsan
nehirleri her yerde maskem
buldu. ³Adaletinin ırmağından
memleket gül bahçesine döndü;
dünyayı bahçeye çevirip
içindekileri sevindirdi. ⁴Hele
bendelerinin her biri cihanın her
yanında emsalsiz büyük hayır
eserleri yaptırdı. ⁵Hatta merhume
Usta ahrete göçmüştü ama yine
her zaman Kevser ile insanları
sulardı. ⁶İnsan Divanyolu'nda
akan bu çeşmeleri görse gül
bahçesinde akarsuyu görmek
ister mi? ⁷Gel bundan ibret al,
âlemin şahı ölülere ihsan ettikçe
can vermek bile kolaylaştı. ⁸İzzet,
tarihi ile susamışları davet etti:
“Merhume Usta'nın ruhu için
Zemzem suyu iç.”

Sultan I. Mahmud Sebili

Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi, Aynı Adlı Caminin Girişi

¹Hazret-i Sultân Mahmûdun vekîl-i mutlakı
Nam-dâş-ı fâtih-i Hayber vezîr-i bî-adîl

²Eyledi bu Kâ'betü'l-uşşâkı bünyâd yaptı hem
Câh-ı Zemzem gibi bir "Aynan tüsemmâ Selsebîl"

³Geldi sadra çok semiyî-i sâkî-i Kevser velî
Etmedi böyle birinin bezmi irvâ-yı halîl

⁴Lûleden su gibi hâmemden teraşşûh eyledi
Vasfın işrâb için ey Vehbî dü târîh-i celîl

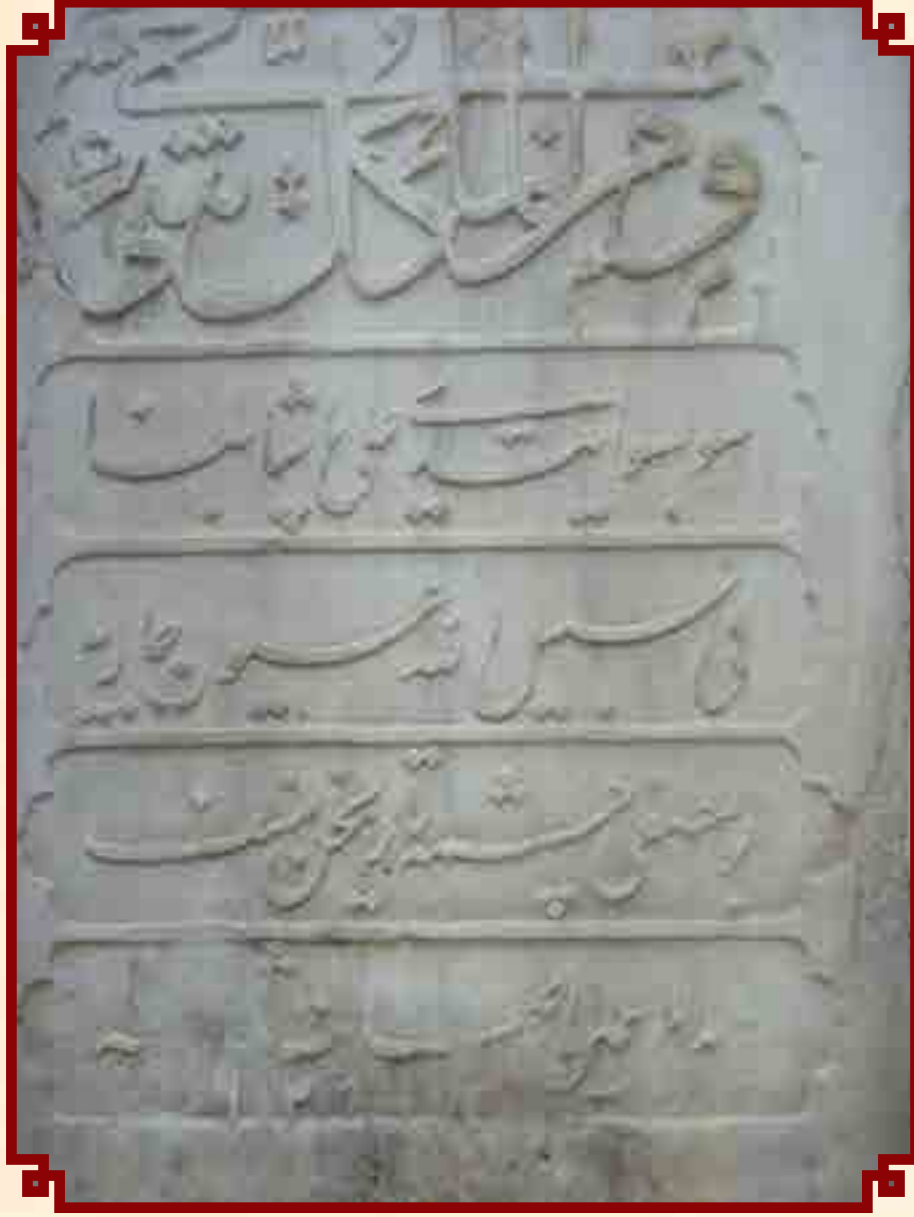
⁵"Bu Alî Paşa sebîlinden gel iç mâ'ü's-şifâ"
"Âb-ı pâk-i Kevser oldu vakf-ı ebnâ-yı sebîl"

H. 1146 / M. 1733-34

¹Sultan Mahmut Hazretleri'nin mutlak vekili, Hayber fatihinin adaşı, ²eşsiz vezir, bu âşıklar Kâbe'sini ve Zemzem kuyusu gibi bir sebili (aynen tüsemmâ Selsebîl) yaptırdı.³Sadrazamlık makamına çok Kevser sakisi adaşları geldi, fakat hiç birinin meclisi dostları böyle sulamadı.⁴Ey Vehbî, vasıflarını anlatmak için kurnadan akan su gibi kalemimden iki güzel tarih damladı:⁵"Bu Ali Paşa sebilinden gel, şifa suyu iç." "Sebil binasının vakfı, tertemiz Kevser suyu oldu."

Diğer Çeşme

Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi, Aynı Adlı Caminin Girişi

“Biz her şeye su ile hayat verdik.”
el-Enbiyâ / 30

¹Sû-be-sû etdi Alî Paşa bînâ
Fî-sebîlillâh uyûn-ı cârîye

²Bu musaffâ çeşme târîhin Münîf
Dediler “aynü’l-hayât-ı sâniye”

H. 1146 / M. 1733-34

¹Ali Paşa, her yerde Allah
yolunda çeşmeler yaptırdı.

²Ey Münîf, bu suyu saf
çeşmenin tarihini “ikinci
hayat çeşmesi” diye
söylediler.

Türbe Bitişigindeki Çeşme

¹Sîr-âb-ı mağfîret etsin Ali Paşa'yı Hak
Kim binâ itmişdi bu çeşme-i dil-cû teri

²Muhterik olmuş iken ihrâkda tecdîd edip
Lutf-ı sultân-ı cihân Abdülhamîd verdi ferî

³Düşdü câyinde Refî'â mısra' -ı târîh ona
“Gel elinden iç Alî'nin âb-ı nâb-ı Kevseri”

H. 1197 / M. 1782-83

¹Allah, bu gönül çeken güzel çeşmeyi
yaptıran Ali Paşa'yı mağfîret
suyuna kandırsın.²Cihan sultanı
Abdülhamid'in lütfu, yangında
yanmışken yenileterek fer verdi.
³Ey Refî', onun için yerinde tarih
mısraı düştü: “Gel, Ali'nin elinden
Kevser'in tatlı suyunu iç.”

Kethüdâ Ahmed Ağa Çeşmesi

Nuruosmaniye Caddesi

¹Bânî-i evvel ki Ahmed Kethüdâ bir ehl-i hayr
Bu mahalde çeşme yapmışdı suyu câri iken

²Hocapaşa yangınında muhterik olmuş idi
Çeşme-i nev ile hayâtın buldu bu câ-yi kühen

³Hazret-i Abdülhamîd Hânın uluvv-i himmeti
Her harâbe-zârı kıldı sû-be-sû ma'mûr ü şen

⁴Cûy-ı lûtfın akıdıp yaptı yeni bu çeşmeyi
Sa'yini meşkûr ide onun Hudâ-yı zü'l-minen

⁵Ehl-i hayrın nâmı âsârıyla dillerde kalır
Âdemi âsârıdır âlemde dâ'im andıran

⁶Söyledim atşâna Sâib cevherîn târîhini
"Aynıdır Âb-ı Hayât'ın nûş kıl bu çeşmeden"

İkinci kez yapımı - H. 1297 / M. 1879-80

¹İlk yaptıranı, bir hayır ehli olan Ahmet Kethüda, burada çeşme yaptırmıştı, ²fakat suyu akmaktayken Hocapaşa yangınında yanmıştı. Bu köhne yer, yeni bir çeşmeyle hayat buldu.

³Abdülhamid Han Hazretleri'nin yüce himmeti, her harabeyi her yönüyle mamur ve abat eyledi.

⁴Lütfunun suyunu akıtıp bu yeni çeşmeyi yaptırdı. Allah, onun gayretini kabul eylesin. ⁵Hayır ehlinin adı, eserleriyle dillerde kalır. İnsanı âlemde daima andıran, eserleridir. ⁶Ey Sâib, susayanlara mücevher tarihini söyledim: "Ölümsüzlük suyu pınarıdır, bu çeşmeden iç."

Kethüdâ Hâlid Efendi Çeşmesi

Halit Efendi Sokak

¹Ricâl-i kethüdâ-yı bâbdan Hâlid Efendi'dir
Mükemmel yapıdırıp bu ayn-ı hayrı etdiren icrâ

²Şehîd-i Kerbelânın etdi rûh-ı pâkini şâdân
Zülâl-i cûd ile atşân-ı nâsı eyleyip irvâ

³Hudâ sîr-âb-ı ecr etsin dedim târîhini Safvet
“Bu vâlâ çeşmeyi Hâlid Efendi eyledi ihyâ”

H. 1269 / M. 1852-53

¹Bu hayır pınarını mükemmel bir şekilde
yaptırıp akıtan, kapı kethüdalarının
ileri gelenlerinden Halit Efendi'dir.

²Kereminin tatlı suyu ile insanların
susayanlarını sulayıp Kerbelâ şehidinin
tertemiz ruhunu sevindirdi.³Ey Safvet,
Allah, sevabıyla suya kandırsın, tarihini
söyledim: “Bu görkemli çeşmeyi Halit
Efendi ihyâ etti.”

Kapalıçarşı

Halife Cilvenaz Çeşmesi

Kalpakçılar Caddesi

“Allah’ın dilediği olur”

¹Hâfız Allâh teşnelikten çeşme edip ihtirâz
Teşne-leb lûle zebân-ı hâlle kıldı niyâz

²Suyunu ta’ mîr ile buldu tamâm târîhle yaz
“Eyledi çeşmeyi devâ-peydâ Halife Cilvenâz”

H. 1258 / M. 1841-42

“Allah mübarek etsin”

¹Allah korusun, susuzluktan
çeşme sakınıp susamış kurna, hal
diliyle yalvardı.²Suyunu, tamir
ettirmekle buldu, tamam tarih
ile yaz:“Halife Cilvenaz, çeşmeyi
deva edici kıldı.”

Mehemmed Efendi Çeşmesi

Küçük Ayasofya Caddesi

¹Mecma'ü'l-birr kerîmü'l-ahlâk
Menba'ül-cûd amîmü'l-ihsân

²Sâhibü'l-hayr o cemîlü'l-âsâr
Ya'ni hem nâm-ı Habîbü'r-Rahmân

³Kıldı bu çeşme-i sâfi icrâ
Ecrini Hak vere enhâr-ı cinân

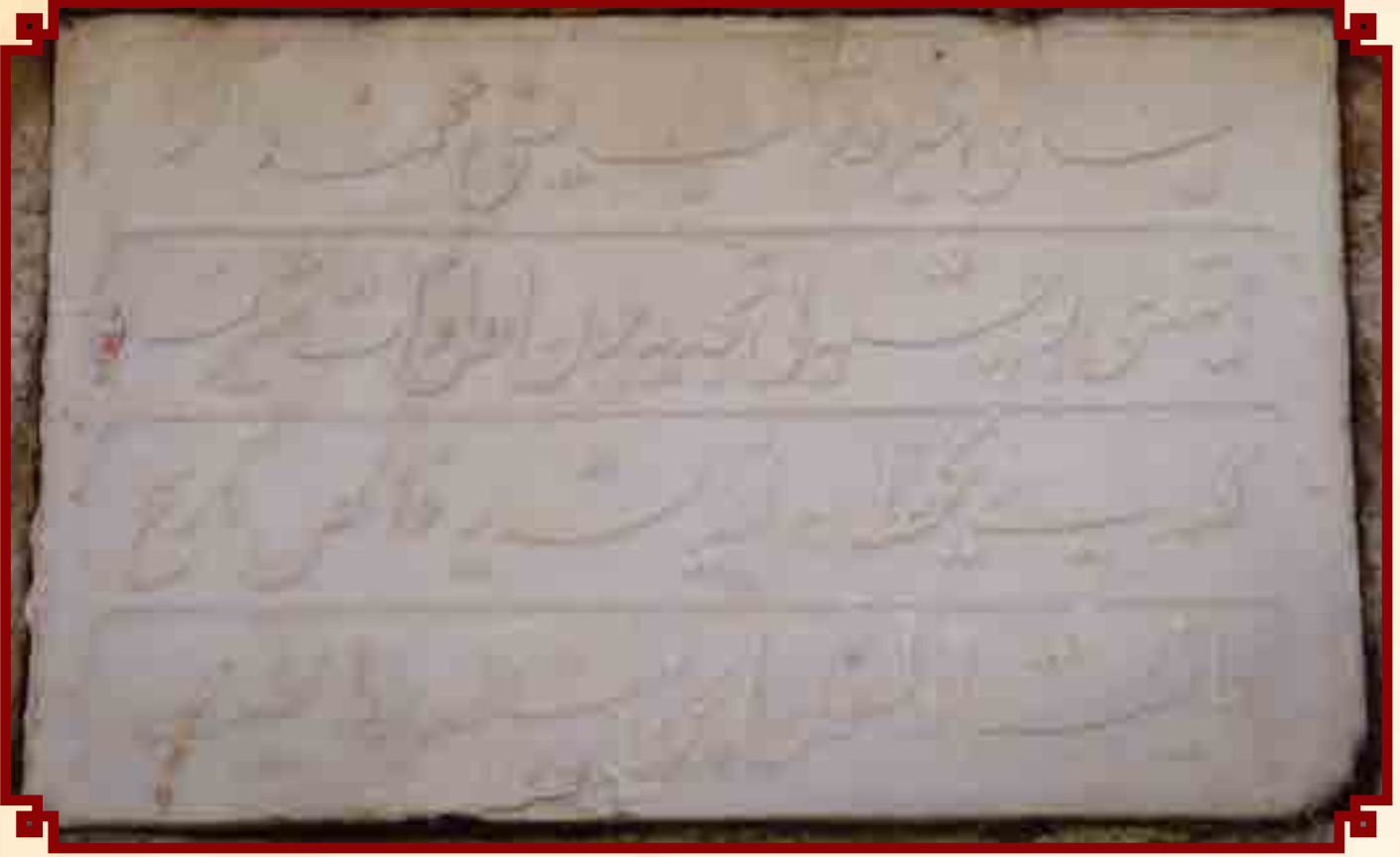
⁴Teşne-leb Hamdî dedi târihin
“Çeşme-i mâ'-i hayât oldu revân”

H. 1118 / M. 1706-07

¹İyiliklerin toplandığı yer,
huyu güzel, cömertlik
menbaı, ihsanı herkesi
kuşatmış bulunan, ²güzel
eserler yaptıran, hayır
sahibi, Hz. Peygamber'in
adaşı bu tatlı su çeşmesini
akıttı. ³Allah, cennetteki
ırmaklar kadar sevap
versin. ⁴Susamış Hamdî,
tarihini “Hayat suyunun
çeşmesi aktı” diye söyledi.

Küçük Ayasofya
 Mehemed Ağa Çeşmesi

Hünkâr Peşrevi Sokak

¹Sâ'î-i hayr u sevâb ya'nî Mehemed Ağa
 Etdi bu çeşmeyi tecdîd çün ol zât-ı şerîf

²Geldi yek lahzada endîşeye Hâlis târîh
 “Âfiyet olsun içen müslime bu mâ'-i latîf”

H. 1133 / M. 1720-21

¹Ey Halis, iyi ve güzel işler için çalışan,
 şerefli Mehmet Ağa, ²bu çeşmeyi tamir
 ettirdiğinde bir anda fikre şu tarih geldi:

“Bu tatlı su, içen müslümana afiyet
 olsun.”

Silivrikapı

II. Mahmud Han Çeşmesi

Küçük Efendi Cami Önünde

¹Bahr-i zehhâr-ı kerem şâhenşeh-i deryâ-nevâl
Menba'-ı feyz-i mehâmid Hazret-i Mahmûd Hân

²Çeşme yaptı pîş-gâh-ı Câmî'-i Feyziyye'de
Eyledi gûya metâf-ı Kâ'beye Zemzem revân

³Eyleye dünyâyı reyyân-ı zülâl-i hayr u cûd
Ömr ü ikbâlin edip eفزûn Rabb-i Müsteân

⁴Kilk-i ter verdi iki târîh-i gevher-tâba âb
Bendesı Pertev olup bu beyt ile ratbü'l-lisân

⁵“Çeşme yaptırdı civâr-ı Câmî'-i Feyziyye'ye”
“Kulzüm-i birr ü sehâb-ı âtifet Mahmûd Han”

¹Cömertliğin coşkun denizi, derya
gibi eli bol şahlar şalı, övgüler
feyzinin merbaı Mahmut Han

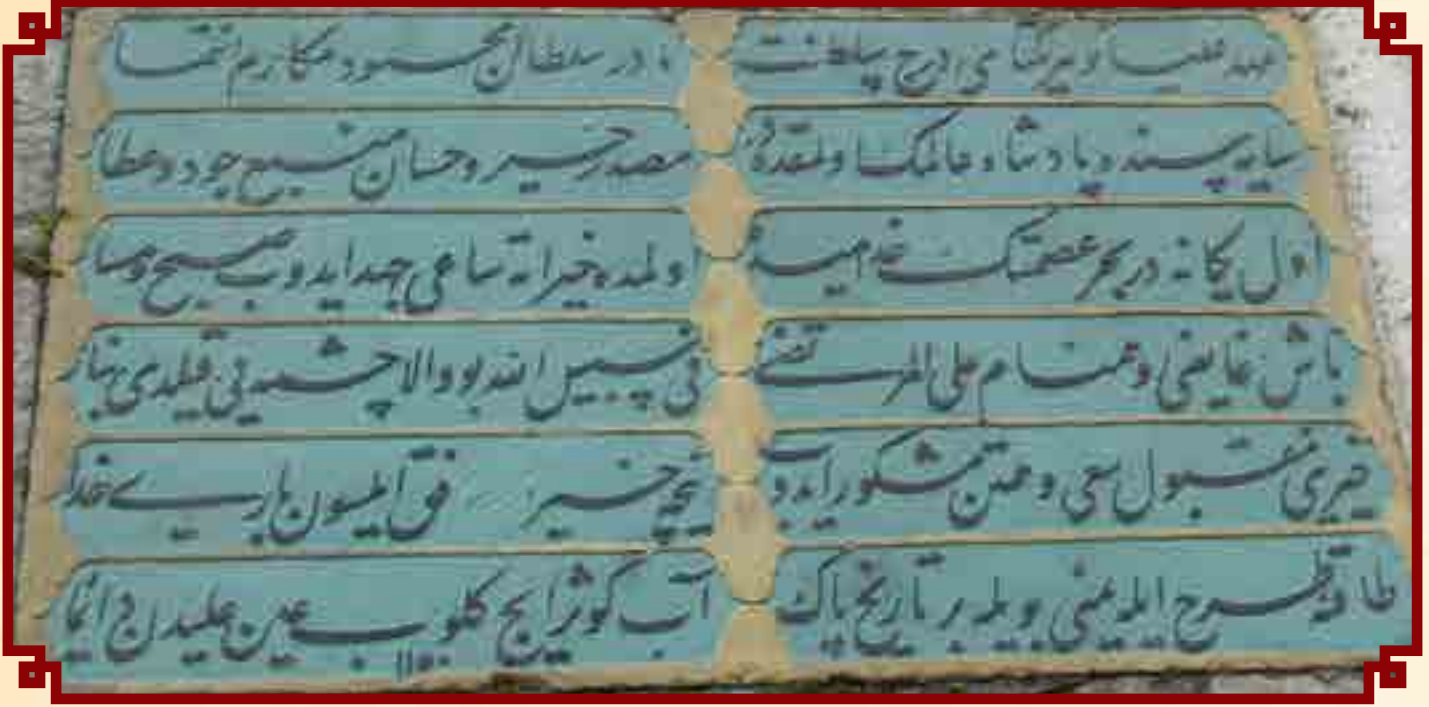
Hazretleri, ²Feyziye Camii'nin önünde
çeşme yaptırarak sanki Kâbe'nin
yanbaşında Zemzem suyu akıttı.

³İyilik ve cömertlik dünyayı suya
kandırısın. Allah, ömrünü ve ikbalini
artırsın. ⁴Hizmetkârı Pertev'in dili
akıcı olup şu beyitle ıslak kalem
(kalemin mürekkebi), mücevher
tarihe su verdi. ⁵“İyilik denizi, sevgi ve
şefkat bulutu Mahmut Han” ⁶“Feyziye
Camii civarına çeşme yaptırdı.”

Kocamustafapaşa

Ali Ağa Çeşmesi

Meşeli Mescit Sokak

¹Mehd-i ulyâ gevher-i yektâ-yı dürc-i saltanat
Mâder-i Sultân Mahmûd-ı mekârim-intimâ

²Sâyesinde pâdişâh-ı âlemin olmaktadır
Masdar-ı hayr u hisân [ü] menbâ'-ı cûd u atâ

³Ol yegâne dürr-i bahr-i ismetin hüddâmı da
Olmada hayrâta sâ'î cehd edip subh u mesâ

⁴Başâğa ya'nî o hem-nâm-ı Aliyyü'l-Murtazâ
Fî-sebilillâh bu vâla çeşmeyi kıldı binâ

⁵Hayrını makbûl sa'y ü himmetin meşkûr edip
Nice hayrâta muvaffak eylesin Bârî Hudâ

⁶Tâkına tarh eyle Yümnî böyle bir târîh-i pâk
“Âb-ı Kevser iç gelip ayn-ı Alî'den dâ'imâ”

H. 1150 / M. 1737

¹Yüce beşik, saltanat incisinin biricik cevheri, cömertliğe mensup Sultan Mahmut'un annesi, ²âlemin padişahının gölgesinde iyi ve güzel işlerin çıkış yeri, cömertliğin de menbaı olmaktadır.³O biricik iffet denizinin incisinin hizmetinde bulunanlar da sabah akşam çalışıp hayır işleri yapmaya gayret etmektedirler.⁴Hz. Ali'nin adaşı olan başâğa, Allah yolunda bu görkemli çeşmeyi yaptırdı. Bârî olan Allah, ⁵hayrını kabul, gayret ve himmetini teşekküre lâıyk görüp daha nice güzel eserler yaptırmaya muvaffak eylesin. ⁶Ey Yümnî, (çeşmenin) kemeri üzerine böyle bir güzel tarih yaz:⁷“Gelip, Ali'nin çeşmesinden daima Kevser suyu iç.”

Süleymaniye

Ali Efendi Çeşmesi

Tavanlı Çeşme Sokak

“Bâkî olan O’dur”

Sâhibü’l-hayrât ve’l-hasenât Büyük Ruznâmeçi Kaleminin
sâbıkâ başhalifesi merhûm ve mağfûr Ali Efendi Vakfının
hayrâtıdır. Rûh-ı şerifi için Fâtiha

Sene Cemaziyelevvel 1228

M. 1813 Mayıs

Hayırlı ve güzel eserler sahibi Büyük
Ruznameçi Kalemi’nin eski başhalifesi
merhum ve mağfur Ali Efendi Vakfı’nın
hayratıdır. Mübarek ruhu için Fatiha.

Âşık Paşa Cami Çeşmesi

Şair Baki Aralığı, Aşık Paşa Camii Girişi

Arapça Kitabe

Arapça'dan Tercüme

Her işime Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla başlarım. Bu çeşmeyi yapandan Allah'ım razı olsun, ona cennetinde bir yer nasip etsin. Dilediğine hesapsız veren, lütuf ve kerem sahibi, bütün mahlûkatın rızkını veren yüce Allah, bütün canlıları sudan yarattığını buyurmaktadır. Şeyhimiz bu çeşme için şu güzel tarihi söyledi: "Sadece kullarına merhametiyle muamele eden, Yüce Allah'a tevekkül ederim."

H. 978 / M. 1570-71

Türkçe Kitabe

Kavs-i kûzah mihr ü meh encümle târîh taşına
 “Tâc-ı şâhîdir ki kondu çeşme-sârın başına”

H. 978 / M. 1570-71

Gökkuşağı, güneş, ay ve yıldızla taşına tarih:
 “Padişah tacı gibi çeşmelerin başına kondu.”

Süleymaniye

Kaptan İbrahim Paşa Sebili

Besim Ömer Paşa Caddesi

¹Hâcî İbrahîm Paşa menbâ'-ı bahr-i kerem
Kâpudân-ı asr-ı Sultân Ahmed-i behcet-asîl

²Şâh-ı vâlâ-menkabet Dârâ-yı İskender-hadem
Pâdişâh-ı rub'-ı meskûn hâdim-i beyt-i Halîl

³Adl ü insâf ü zekâ vü rüşd-i zâtın fehm edip
Âsaf-ı yektâ Ali Paşa'yı etdikde vekîl

⁴Vakt-i endekte Nizâm'ül-mülkü mensî eyledi
Hüsni tedbîrinde hak bu olamaz ana adîl

⁵Kâ'be-i maksûda ashâb-ı safâ sa'y eylesin
Çünkü oldu râh-ı Hakka istikametle delîl

⁶Âsaf-i sâni çerâğ-ı rûşen-i paşayı gör
Lem'a-pâş ola İlâhî kevne tâ rûz-ı rahîl

⁷Hayr-ı mahz idi vücûdu mahz-ı hayra sarf edip
Fî-sebilillâh su gibi mâlını etdi sebîl

⁸Bu sebîl ü câmi' ü hammâmı hayrât eyledi
Rûz-ı mahşerde vire Bârî Hudâ ecr-i cezîl

⁹Zevrak-ı ikbâli seyrân eyledikçe âlemi
Seyl-i bârân-veş ola a'dâsının ömrü acîl

¹⁰Ferdi-i şîrîn-edâ târîh-i itmâmın dedi
"Yapdı İbrahîm Paşa ayn-ı Zemzem'dir sebîl"

H. 1120 / M. 1708-1709

¹Kerem denizinin kaynağı, kutlu Sultan Ahmet devrinin kaptanı Hacı İbrahim Paşa'dır.²Şanı yüce şah, hizmetçileri İskender olan Dârâ, yeryüzünün padişahı,³ Kâbe'nin hizmetkârı, adaleti, insafı, zekâsı ve kabiliyetini anlayarak biricik vezir Ali Paşa'yı kendisine vekil tayin ettiğinde o,⁴kısa sürede Nizamülmülk'ü unutturdu.Doğrusu devlet işlerindeki güzel tedbirlerinin benzeri bulunmaz.⁵Hak yoluna dosdoğru bir yol olduğu için (S) safa ehli, emel Kâbe'sine sa'y etsin. ⁶İkinci vezirin parlak kandilini gör. İlâhi, kıyamet gününe kadar yeryüzüne ışık saçsın.⁷Zatı hayrın ta kendisiydi, onu hayır işlerine sarf edip malını Allah yolunda su gibi sebil etti.⁸Bu sebil, cami ve hamamı yaptırdığı için Allah, mahşer gününde karşılığını bolca versin.⁹İkbal kayığı âlemi dolaştıkça düşmanlarının ömrü sağnak yağmur gibi akıp geçsin.¹⁰Tatlı sözlü Ferdî, tamamlanma tarihini söyledi: "İbrahim Paşa Zemzem çeşmesi gibi bir sebil yaptırdı."

Süleymaniye

Hacı Mehemed Ağa Çeşmesi

Siyavuşpaşa Sokak

¹Kethüdâ-yı Vâlide Sultân kim
Ol durur hem-nâm-ı Fahr-i kâ'inât

²Ya'ni el-Hâc Mehemed pâk-dil
Bildi kim yoktur cihân içre sebât

³Yapdırıp bu çeşmeyi Allâh için
Teşnegâna neş'e-bahş oldu bu zât

⁴Şehdiyâ bu hayr için târîhdir
"Cûy-bâr-ı çeşme-i ayn-ı hayât"

H. 1120 / M. 1708-09

¹Kâinatın övüncü olan
Hz. Peygamber'in
adaşı, Valide Sultan'ın
kethüdası, ²gönlü temiz
Hacı Mehmet, ³dünyanın
geçiciliğini bilerek Allah
için bu çeşmeyi yaptırdı
ve susayanlara neşe
bahşetti.⁴Ey Şehrî, "Hayat
suyu çeşmesinin ırmağı"
ifadesi bu hayır eseri için
tarihtir.

Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi

Akseki Camii Sokak

¹Çorlulu Ali Paşa-yı vezîr-i a'zam
Yapdı bu aynı çü selsâl-i İrem

²Âb-ı Kevserden içip teşneler olsun sîr-âb
Suyu akdıkça bula Hazret-i bânîsi kerem

Tamiri - 1307 / M. 1889-90

¹Veziriazam Çorlulu Ali Paşa bu
çeşmeyi, İrem Bağlarının tatlı ve
lezzetli suyu gibi yaptırdı.²Susamışlar,
Kevser suyundan içip içip suya
kansın. Suyu aktıkça yaptırını
Allah'ın keremine nail olsun.

Mahmud Paşa Çeşmesi

Mahmutpaşa Mahkeme Sokak

¹Çünkü devlete cülûs eyledi Sultan Ahmed
Mihir-i adli bu cihan milketine saldı ziyâ

²Ol şeh-i bahr ü berin devleti hengâmında
Kıldı bir bendesi bu çeşmeyi emriyle binâ

³Kimdürür deyü suâl eyler isen ol kulunu
Pâdişâhın ayağı toprağı Mahmûd Paşa

⁴Bahr-i gam içre düşüp kalmış iken bî-himmet
Dest-gîr oldu ana Hızır-veş ol zıll-i Hudâ

⁵Hâkden kaldırıp ol dem edicek onu halâs
Hak için ol dahi nezrettdi ede çeşme binâ

⁶Yapdı bu çeşmeyi ahbine durup ol demde
Nûş edenler suyunu pâdişehede du'â

⁷Bülbülî gördü çü itmâmını dedi târîh
“Yapdı Hak yoluna bu çeşmeyi Mahmûd Paşa”

İnşası - H. 1014 / M. 1605-06

Ta'miri - H. 19 Safer 1172

M. 22 Ekim 1758

¹Sultan Ahmet, devlet tahtına oturduğunda adaletinin güneşi cihan ülkesine ışık saldı.²O denizlerin ve karaların şahının saltanatında bir hizmetkârı, onun emriyle bu çeşmesi yaptırdı.³O kimdir diye soracak olursan, padişahın ayağının toprağı olan Mahmut Paşa'dır.⁴(Çeşme) kimsenin himmetini görmeksizin gam denizi içine düşüp kalmışken o Allah'ın gölgesi, Hz. Hızır gibi elinden tuttu.⁵Onu yerden kaldırıp kurtarıncı o da Allah için bir çeşme yaptırmayı adadı.⁶O anda sözünde durup bu çeşmeyi yaptırdı. Suyundan içenler, padişaha dua etsinler.⁷Bülbülî, tamamlandığını görünce şöyle tarih söyledi:“Mahmut Paşa, bu çeşmeyi Hak yolunda yaptırdı.”

II. Kıtabe

¹Devr-i adlinde Hân Osmânın
Oldu nice harâbe âbâdan

²Mısırlı Osman Ağa dahi lillâh
Saldı bu ayna âb-ı hayrı ayân

³Yetti tarh-ı ayet ola hoş târîh
“Be ne a’lâ yerinde çeşm-i revân”

H. 1031 / M. 1621-22

¹Osman Han’ın âdil
devrinde nice harabe
mamur oldu.²Mısırlı
Osman Ağa da Allah için
bu çeşmeye hayır suyunu
apaçık saldı.³Yapılış eliyle
güzel tarih yazılsın:“Bu ne
güzel, yerli yerinde akan
çeşme.”

Edirnekapı

Mihrimah Sultan Çeşmesi

Fevzipaşa Caddesi, Eroğlu Sokak Keşişme Noktası

¹Duhter-i Sultân Süleymân Mihrimâh Sultân kim
Menzilin evc-i gülistân-ı cinân ede Hudâ

²Eyleyip ihyâ hayâtında bu zîbâ çeşmeyi
Eylesin makbûl-i dergâhı Cenâb-ı Kibriyâ

³Muhterik olup bu def`a hâk ile yeksân iken
Oldu hüsn-i himmet-i evlâd-ı vâkıfla binâ

⁴Ya`ni İbrahîm Bey ibn Cağalîzâde kim
Eyledi hakk-ı veliyyü`n-ni`meti el-hak edâ

⁵Minnet Allâha suyun buldu yine bu semt-i pâk
Sû-be-sû ma`mûr u âbâd olmada subh u mesâ

⁶Habbezâ aynü`l-hayât-ı dil-küşâ kim lûlesi
Kevseri işrâb eder dil-teşnegâna dâ`imâ

⁷Zât-ı pâkin âfiyetde ede Hayrû`l-hâfizîn
Âfiyet-bahş-ı atâş oldukça bu ayn-ı şifâ

⁸Hazret-i Hak rûhunu merhûmenin de şâd edip
Cilve-gâhın cennetü`l-Me`vâ ede Mevlâ ona

⁹Şehdî-i dil-teşne târîhin dedi itmâmının
“Mâ`-i Zemzem`dir bu dil-cû çeşme-sâr-ı cân-fezâ”

H. 1142 / M. 1729-30

¹Allah, Sultan Süleyman`ın kızı
Mihrimah Sultan`ın makamını
cennet bahçeleri etsin.²Hayatında
bu güzel çeşmeyi yaptırdı; Allah,
dergâhında kabul eylesin.³Yanıp
virane olmuşken vakfedenin
çocuklarının güzel gayretleriyle
yeniden yapıldı.⁴Bu evlat, Cigalazade
oğlu İbrahim Bey`dir ve babasının
hakkını tastamam yerine getirmiştir.
⁵Allah`a şükür ki bu temiz semt yine
suyunu buldu, böylece her an her
yer mamur ve abad olmaktadır.⁶Ne
de güzel gönül açıcı hayat çeşmesi;
kurnası, susamışlara daima Kevser
içirir.⁷Bu şifa çeşmesi, susamışlara
afiyet bahsettikçe Allah, tertemiz
zatını afiyette eylesin.⁸Allah,
merhumenin de ruhunu şad eyleyip
neşeyle dolaştığı yerleri Me`va
cenneti kılsın.⁹Susamış Şehdî,
tamamlanışı tarihini söyledi: “Bu can
veren, güzel çeşme,
Zemzem suyudur.”

Süleymaniye
Çeşme Kitabesi
Şifahane Sokak

“Biz her şeye su ile hayat verdik.”el-Enbiyâ / 30

Yeniden ihyası tarihi –

H. Saferü'l-hayr 1351 / M. Haziran-Temmuz 1932

Kapalıçarşı

Beşir Ağa Sebili

Kapalıçarşı İçinde

I. Kitabe

“Biz her şeye su ile hayat verdik.” el-Enbiyâ / 30

¹Bu dil-cû çeşme-i pâkîze tarhı eyledi bünyâd
Ne zîbâ etdi ihsân u kerem âyînini icrâ

²Beyân etdi Nedîmâ gayr-i menkût ile târîhin
“Bu ra'nâ çeşme-i pür-nûru yaptırdı Beşîr Ağa”

H. 1151 (?) / M. 1738-39

¹Bu güzel çeşmeyi yaptırarak
cömertlik ayinini ne de güzel
icra etti.²Nedim, tarihini
noktasız harflerle söyledi: “Bu
güzel nurlu çeşmeyi Beşir Ağa
yaptırdı.”

II. Kıtabe

¹Şehinşâh-ı muazzam Hazret-i Abdülmecîd Han kim
Zülâl-i lûtf u ihsânıyla kıldı âlemi dil-sîr

²Bu hâkânın sarây-ı şevketinde Kethüdâ Kâdın
Bu vîrâne sebîlin eyledi ihyâsın tedbîr

³Katı muhtâc idi âb-ı revâna bu mahal hakkâ
Hemîşe nûş eden hayr-ı du'âsın eylesin tezkîr

⁴Muvaffak eyleyip böyle nice hayra Cenâb-ı Hak
Kıla hem-vâre ömr ü devletin ikbâl ile teksîr

⁵Bu târîh oldu hayrı tab'ıma ilhâm-ı Rabbânî
“Zihî zîbâ sebîli kıldı Mahcûbe Kadın ta'mîr”

H. 1256 / M. 1840-41

¹Büyük şahlar şahı Abdülmecit
Han Hazretleri, cömertliğinin
tatlı suyuyla âlemi suya kandırdı.
²Bu hakanın azametli sarayında
Kethüda Kadın, bu virane sebilin
tamirini emretti.³Doğrusu burası
çeşmeye çok muhtaç idi. Bu
sebeple sudan içen hayır dua ile
ansın.⁴Allah, nice hayır eserleri
yaptırmayı nasip edip ömrünü
ve bahtını ikbal ile çoğaltsın.⁵Şu
tarih, gönlümün hayrına Allah'ın
ilhamı oldu: “Mahcube Kadın, bu
güzel sebili ne hoş tamir ettirdi.”

¹Bu kitabenin tarih beytinin aynısı Kapalıçarşı Mercan Kapısı girişinde bulunan bir çeşmenin üzerinde yer almakta olup burada tarih H. 1140 / M. 1727-28'i göstermektedir. Kitabenin ebced ile ifadesi de H. 1140'ı gösterdiği halde buradaki H. 1151 tarihinin ne anlama geldiği anlaşılamadı. Acaba o tarihte yapılan bir tamiri mi işaret ediyor? Yoksa bu kitabe sonradan yazıldı da tarihi yanlış hesaplanıp üzerine not mu düştüldü?

Çeşme Kitabesi

Bozdoğan Kemerli Caddesi

“Biz her şeye su ile hayat verdik.”

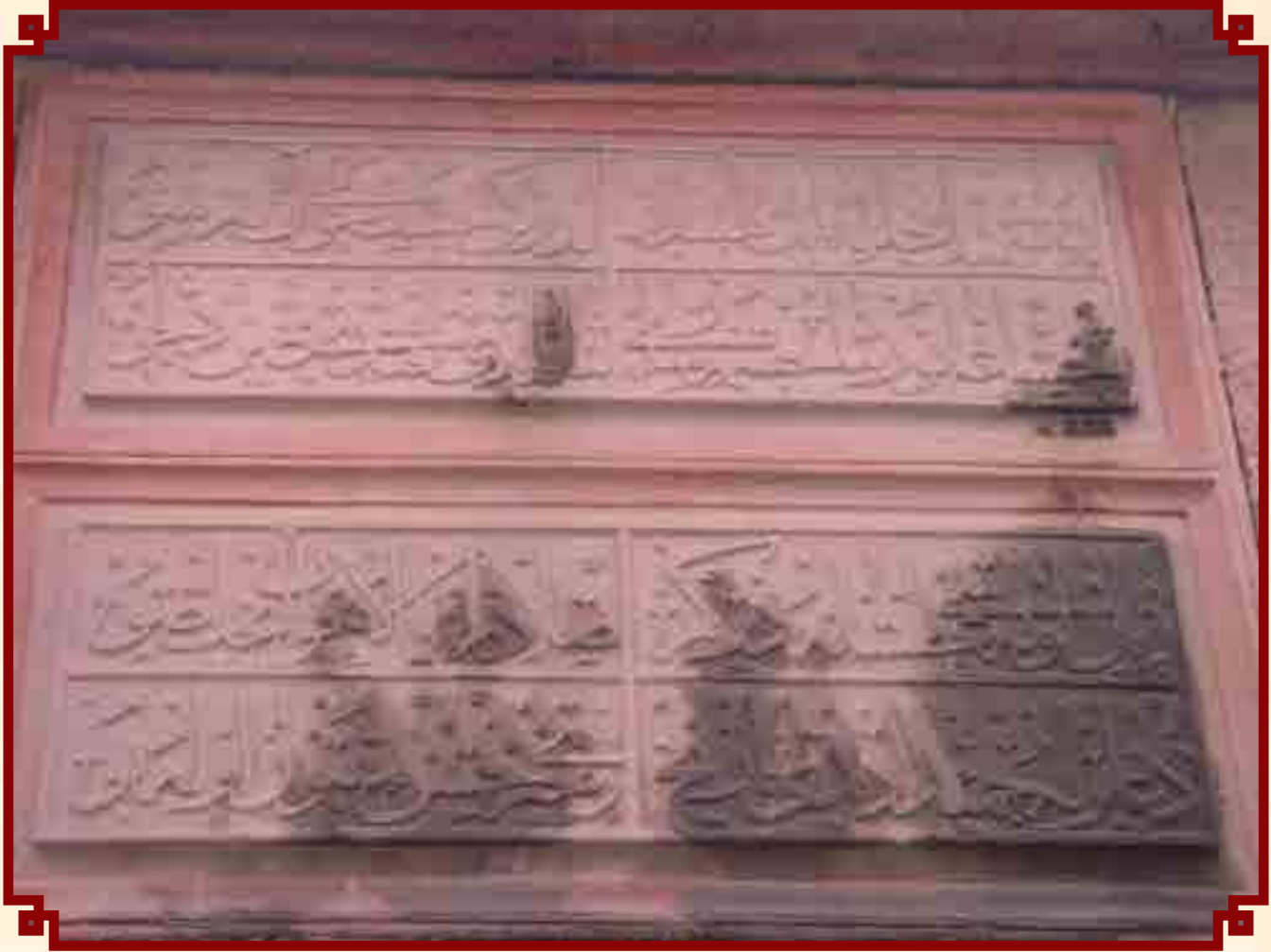
el-Enbiyâ, 30

H. 1158 / M. 1745-46

Pazartekke

Hasan Ağa Çeşmesi

Şeyhülislam Sokak

¹Bu semtin halkı mâ'nın killetinden
Ederken cüst ü cû-yı âb her sû

²Hasan Ağa bu zîbâ çeşme-sârı
Binâ kıldı akıtdı ayn-ı dil-cû

³Zebân-ı lûlesi atşâna der kim
Salâdır eyyühe'l-ihvân için su

⁴Du'â birle Hamîdâ dedi târih
“Zihî hayr-ı hasen makbûl ola bu”

H. 1179 / M. 1765-66

¹Bu semtin halkı su
yokluğundan her yerde
su ararken ²Hasan
Ağa, bu güzel pınarı
yaptırarak pek hoş bir
su akıttı.³Çeşmenin
lûlesinin dili susamışlara
ey kardeşler, davettir,
su için der.⁴Hamid, dua
ederek tarihi söyledi:
“Ne hoş, güzel bir hayır
eseri, makbul olsun.”

Cerrahpaşa

Yahya Efendi Çeşmesi

Cerrahpaşa Hastanesi Kurul Binası Önünde

Hoşâ ayn-ı hayât-efzâ zihî nev çeşme-i zîbâ
Misâl-i âb-ı Kevser teşnegânı etmede irvâ

Safâ-yı meşreb oldu bî-hem-tâ
Bu mevki'de bu dil-cû çeşme-i pâkîzeyi icrâ

Harâretle derûn-ı teşnegân sad-çâk iken şimdi
Bu zîbâ çeşmeyi Yahyâ Efendi eyledi ihyâ

Bu âbın
Ki oldu mürde-gân-ı âleme dâ'im revan-bahşâ

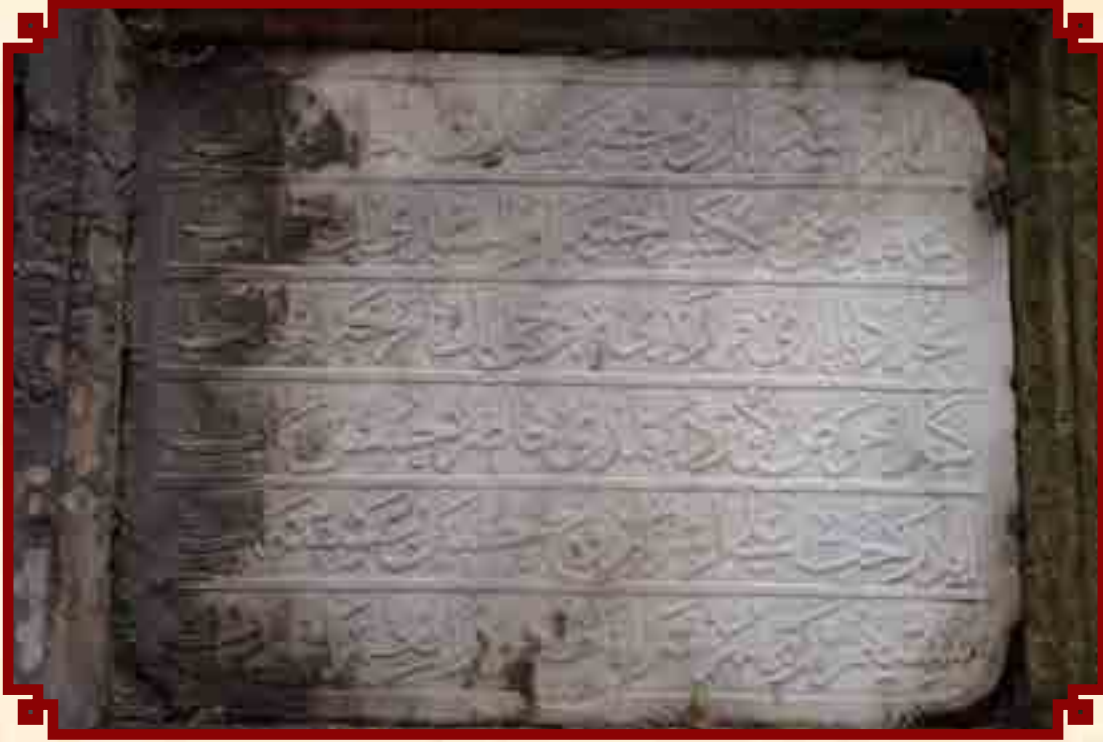
Vere ni'me'l-adîl bânîsine Hak Kevser-i cennet
Ola hıfz dâmeninde küdüret görmeye aslâ

Dedi atşâna işrâb eyleyip târîhini Rahmî
“Gel Allâh aşkına bu çeşme-i vâlâdan âb iç mâ”

H. 1148 / M. 1735-36

Zeynel Âbidin Çeşmesi

Mimar Çeşme Sokak

¹İmâm-ı şehriyârî Hazret-i Zeynel Âbidinin
Bina kıldığı mekteble çeşme olmuşdu pek harâb

²Mücedded yapıdı ferzendi Rûhî Bey nâm hayrû'l-halef
Kenâr-ı havz-ı Kevserde kıldı hâzır hüsn-i me'âb

³Eder hubb-ı a'lâ işrâb-ı rûh-ı Hüseyin aşkına âb
“Ve sekâhüm rabbühüm şarâben tahûra” ni'mel-hisâb

H. 1307 / M. 1889-90

¹Saray imamı Zeynel Âbidin Hazretleri'nin
yaptırıldığı mektep ve çeşme pek harap
olmuştu.²Rûhî Bey namındaki hayırlı evladı,
onu yeniden yaptırarak Kevser havuzunun
kenarında güzel bir yer edindi.³H.
Hüseyin'in ruhunu suya kandırmak için ne
hoş güzel bir sudur. Güzel tarihi, “Rableri
onlara tertemiz bir içecek içirir” ayetidir.

İnşa Kitabesi

Şeyhülislam Ak Mahmud-zâde Zeynel Abidin
Ya'ni kim Seyyid Mehemed kıldı ukbâda sebât

Ruh-ı paki için bu aynı çünkü icrâ etdiler
Eyleye sirâb-ı Kevser onu Fahr-i Kainât

Geldi bir atşan dedim ben de anâ tarih için
“Besmeyle iç bu a'lâ çeşmeden mâ'-i hayat”

H. 1165 / M. 1752-53

Bu kitabe bugün mevcut değildir.
Tarih göstermesi açısından burada veriyorum.

Fatih

Seyyid Halil Ağa Çeşmesi

Sarı Abdullah Sokak

Üstteki Kıtabe

¹Menba'-ı lutf-ı sehâ sey-yid Halîl Ağa be-nâm
Merd-i meydân-ı şeca'at gâzî-i sâhib-nazar

²Teşnegân-ı Kerbelâ ahvâlini yâd eyleyip
Nakd-i varın sarf edip bu çeşmeyi kıldı makarr

³Nûş eden atşâna şâfidir bu âb-ı hoş-güvâr
Cûy-bar-ı Selsebîl ü havz-ı Kevserden taşar

⁴Nûş edip âbın Fûrûgî söyledi târîhini
“Dem-be-dem bu âb-ı şîrîn Selsebîl-âsâ akar”

H. 1226 / M. 1811-12

¹Lütuf ve cömertlik menbaı,
yiğitlik meydanının merdi,
görüşü isabetli gazi Seyit Halil
Ağa, ²Kerbela susuzlarının
halini hatırlayıp sermayesini
harcayarak bu çeşmeyi
yaptırdı. ³Selsebil ırmağından
ve Kevser havuzundan taşan
bu tatlı su, içenlere şifa verir.
⁴Fürûgî, suyunu içerek tarihini
söyledi: “Bu tatlı su, her zaman
Selsebil gibi akar.”

Ortadaki Kitabe

Çeşme-i Gürcü Mehmed Paşa bu mahalde kadim idi.
Çok vakit olmuş harab-ender-harab idi.

Asla kalmamış idi mâ'-i lezîzin bunda eseri.
Çok kimse sa'y eyledi inşasına muvaffak olmadı.

Bi-hamdillah muvaffak oldu mücedded
mâ'-i lezîzin bunda ihyasına
Dokuzuncu cemaatin Kemahlı Seyyid Halil Ağa
ol Gâzî kim ağalar ağası hayrât-ı sâni

Eskiden burada Gürcü Mehmet Paşa çeşmesi
vardı, fakat çoktandır harap bir haldeydi. Tatlı
suyundan hiç eser kalmamıştı. Birçok insan,
ihyasına çalıştıysa da başaramadı. Şükürler
olsun ki, ikinci hayrat sahibi olarak ağalar
ağası yeniçerilerin dokuzuncu bölüğünden
Kemahlı Seyit Halil Ağa, bu tatlı suyun burada
yeniden ihyasına muvaffak oldu.

H. 1226 senesi Rebiü'l-evvel ayı başları

M. 1811 senesi Mart ayı sonları

Alttaki Kitabe

Bu çeşme otuz sene bî-âb ü harâb iken ilmiyyeden
Osman el-Kazânî sa'y ü gayretiyle Kazan
beylerinden Akçurin-zâde Hâce Mâh-rûy Hanım
tecdîd-i hayrât eylemiştir.

H. 1335 / M. 1916-17

Bu çeşme, otuz sene susuz ve harap bir
haldeyken ilmiye sınıfından Kazanlı
Osman'ın gayretiyle Kazan beylerinden
Akçurinzade Hoca Mâh-rûy Hanım
yeniden yaptırmıştır.

Hacı Mustafa Ağa Çeşmesi

Seyyid Ömer Cami Haziresinde

“Biz her şeye su ile hayat verdik” el-Enbiyâ / 30

¹Ehl-i hayrât ol sipâh-ı kethüdâ-yı ekremi
Eyledi çün âb ile ihyâ bu cây-ı hurremi

²Hayrını makbûl edip Hak rahmete lââyık ede
Hazret-i Kur’ân ola iki cihanda hem-demi

³Var mı bundan bir ziyâde Ulviyâ târîh ana
“Etdi Hâcı Mustafa icrâ bu ayn-ı Zemzem’i”

H. 1122 / M. 1710-11

¹Hayır sahiplerinden, o cömert
kethüda sipahisi su ile bu
güzel yeri ihya eyledi.²Allah,
hayrını kabul edip rahmete
lâyık etsin. Kur’an-ı Kerim, iki
cihanda yoldaşı olsun.³Ey Ulvî,
ona bundan daha iyi bir tarih
var mı? “Hacı Mustafa, bu
Zemzem suyunu ihya eyledi.”

Fatih

Çeşme

Yayla Caddesi

İnşa Kitabesi

“Yayla Çeşmesi”

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât
eş-Şeyh Kayyûm Alâaddin Efendi

İnşası - H. 1086 / M. 1675-76

**Hayır ve hasenat sahibi, Şeyh
Kayyûm Alaattin Efendi'dir.**

“Şâfi olan Allah'ın adıyla”

Tamiri - H. 1149 / M. 1736-37

*Bu kitabe bugün mevcut değildir.
Tarih göstermesi açısından burada veriyorum

Edirnekapı

Kariye Müzesi Avlusundaki Çeşme

Kariye Cami Sokak, Cami Avlusunda Bir Mermer Hazne Üzerinde

“ Sahibü'l-hayrât ve'l-hasenât Hüsameddin Ağa
ser-çukadar-ı şehriyârî”

H. 1204 / M. 1789

**Hayır ve hasenat sahibi,
Padişahın Ser-çukadarı Hüsametdin Ağa**

Restarasyon nedeniyle resim çekilemedi
Bu kitabe avluda bir taşın üzerinde yazılı idi, ancak harfleri çok bozulmuştur

Eminönü

Çeşme

Saka Mehmet Sokak

“Allah’ın gözde kulları da o pınardan içmekte ve istediği kadar akıtmakta...”

H. 1330 / M. 1911-12

Fatih

İsmail Ağa Çeşmesi

Yesârîzâde Caddesi

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Ser-bevvâbîn-i Dergâh-ı Âli
Emîn-i Surre-i Hümâyûn el-Hâc İsmail Ağa

H. 1235 / M. 1819-20

Hayır ve hasenat sahibi, saray
başkâpıcısı ve Surre-i Hümâyun Emîni
Hacı İsmail Ağa'dır.

Kösem Sultan Çeşmesi

Beyazıt Ağa Camii Duvarında

¹Mâder-i kişver-küşâ ü Gâzî Sultân Murâd
Bu misâl-i Zemzemi ile teşne diller oldu şâd

²Rûh-ı sultâna mükâfî sâkî-i Kevser ola
Oldu ervâh-ı Hüseyin ile Hasan rahmetle yâd

H. 1045 / M. 1635-36

¹Ülkeler fetheden Gazi Sultan Murat'ın annesinin bu Zemzem misali suyu ile susamış diller (gönüller) sevindi.²Kevser'in sakisi, padişahın ruhuyla beraber olsun. Hz. Hüseyin ve Hz. Hasan'ın ruhları rahmetle yad olundu.

Behram Ağa Çeşmesi

Yavaşca Şahin Camii Mezarlığında

¹Hâfız-ı gencîne-i şâh-ı cihân
Hazret-i Ağa-yı Behrâm nâm ü fen

²Kevser edip bu çeşmeyi kılmış harâb
Pek lüzûm vâir iken hükm-i zemen

³Pâdişaha celb ile hayr-ı du'â
Eylemekçün hâtır-ı İslâmı şen

⁴Sûret-i inşâda tecdîd etdirip
Eyledi tecdîd-i hayrât-ı kühen

⁵Tarh u tarzı öyle dil-cû oldu kim
Âb-ı sâfin içmeden seyr eyleyen

⁶Hayr olup feyz-i safâdan lâle-vâr
Sînesinden kalmaz âsâr-ı hazen

⁷Ol kerîmü'ş-şânın olsun dâ'imâ
Şâha hulku gibi bahtı hasen

⁸Ömrün efvân eyleyip Hak görmesin
Sâye-i şâhânedede rûy-ı mihen

⁹Bi'l-bedâhe yazdı târîhin kalem
"Mâ'-i Kevser iç bu a'lâ çeşmeden"

¹Cihanın padişahının
hazinedarı Behram Ağa
Hazretleri, ²zamanın
hükmüyle harap olmuş
bulunan bu çeşmeyi,
³padişaha dua kazanmak
ve Müslümanların gönlünü
sevindirmek için yeniden
⁴yaptırırmasına tamir
ettirip bu köhne hayratı
yeniletti. ⁵Tarzı ve inşası
öyle güzel oldu ki tatlı
⁶suyunu içmeden seyreden
mutluluktan lâle gibi suya
kanıp gönlünde hüznün eseri
bir şey kalmaz. ⁷Ey padişah,
o cömert zatın talihi daima
huyu gibi güzel olsun.
Allah, ⁸ömrünü uzun eyleyip
padişahın gölgesinde keder
yüzü görmesin. ⁹Kalem,
birden bire tarihini yazdı.
"Bu güzel çeşmeden Kevser
suyu iç."

Aksaray

Çeşme Kitabesi

Kürkübaşı Külhanı Sokak

¹Bârekallâh sa'y ü himmet eyleyip bir ehl-i hayr
Eyledi bu ayn-ı pâkî hasbeten-lillâh binâ

²İçmeyince geçmesin atşân bu nev çeşmeden
Âb-ı sâf-ı dil-keşi zîrâ verir cânâ safâ

³Nûş eden ihvândan budur temennâmız müdâm
Sâhibü'l-hayrı du'â-yı hayr ile bir kez ana

⁴Fenniyâ târihini atşâna işrâb eyledim
“Akdi bu nev çeşmeden Âb-ı Hayât-ı can-fezâ”

H. 1145 / M. 1732-33

¹Bir iyilik sahibi kimse çalışıp
gayret ederek bu tertemiz
çeşmeyi Allah için yaptırdı,
mübarek olsun.²Susayanlar, bu
yeni çeşmeden gönül çekici tatl
sudan içmeden geçmesin, zira
cana safa verir.³İçen kardeşlerden
hep isteğimiz, hayır sahibini hayır
dua ile bir kez olsun anmasıdır.
⁴Ey Fennî, susayanlara tarihini
içirdim: “Bu yepyeni çeşmeden,
can veren hayat suyu aktı.”

Hacı Ahmed Ağa Çeşmesi

Murat Paşa Sokak

¹Hazret-i Ağa-yı dergâh-ı muallâ kim onun
Ayn-ı cûdı halkı sîr-âb eyledi deryâ-misâl

²Cümleden bu çeşme-i dil-cûyü tesbât etdi kim
Nûş edenler Selsebîlin aynını eyler hayâl

H. 1163 / M. 1749-50

**'Saray Ağası Hazretleri'nin
cömertliğinin çeşmesi, deniz gibi
insanları suya kandırdı.**

**²Bu gönül akıcı çeşmeyi yaptırdı.
İçenler, Selsebil çeşmesini hayal eder.**

Ubeydullah Efendi Çeşmesi

Draman Caddesi

¹Ola sîr-âb-ı rahmet rûh-ı pâk-i âlî-şânînin
İçince teşnegân bu çeşmeden âb-ı musaffâyı

²İçip cennette âb-ı Kevseri dil-sîr ede merhûm
Bu çeşme nef' edince teşnegânı halk-ı dünyâyı

³Su gibi Hayriyâ ezberlesin atşân târîhin
“Ubeydullâh Efendi’ye oku İhlâs içip mâ’ıy”

H. 1224 / M. 1809-10

¹Susayanlar bu çeşmeden tatlı su
içince şanı yüce (o zatın) mübarek
ruhu rahmet suyana kansın.²Bu
çeşme, dünyadaki her susamışın
susuzluğunu giderince merhum,
cennette Kevser suyundan içip
kansın.³Ey Hayrî, susamışlar tarihini
su gibi ezberlesin: “Suyu içip
Ubeydullah Efendi’ye İhlâs oku.”

Derviş Paşa Çeşmesi

Çinili Odalar Sokak

¹Vezîr-i a'zam-ı deryâ-himem Derviş Paşa'nın
Kef-i gevher-nisâr-ı hayrî ber-ter ebr-i bâlâdan

²Edip bu çeşmeyi geçmişlerin cânı için ihyâ
Suardı cümlesin âb-ı revân-ı ecr-i Mevlâdan

³Kalem ki nâdirân-ı şübhe-i ilhâmıdır Pertev
İki târîhe mecrâ oldu tarh-ı beyt-i a'lâdan

⁴“Suyun buldu bu dil-cû çeşme hakkâ cûy-ı himmetden”
“Du'â eyle su iç bu çeşme-sâr-ı sadr-ı vâlâdan”

H. 1234 / M. 1818-19

¹Himmet derya gibi çok olan
Veziriazam Derviş Paşa'nın iyiliğinin
gevher saçan eli gökteki buluttan
üstündür.²Bu çeşmeyi, geçmişlerin
canı için ihyâ edip hepsini Allah'ın
mükâfatının ırmağında suladı.³Ey
Pertev, kalem, ilhamın nadirlerinden
olup güzel bir beyit inşadıyla iki tarihe
mecra oldu.⁴“Doğrusu bu güzel çeşme
himmet ırmağında suyunu buldu.”
⁵“Bu sadrazam çeşmelerinden su içip
dua eyle.”

Ekmekçi Sinan Çeşmesi

Akbilek Sokak

¹Bu hayr-ı zîbâyı Etmekçi Sinân eyledi bünyâd
Avn-i inâyet bilip ona kerîm-i Lâ-yezâl

²Hoş âbâd el-fazlile Nâzım dedi târîhin
“Oldu safâ vü lûtfîle çeşme zihî ayn-ı zülâl”

H. 959 / M. 1551-52

¹Bu güzel çeşmeyi, Allah’ın
yardımıyla Ekmekçi Sinan
yaptırdı.²Nâzım, tarihini sevinç
ve mutluluk içinde söyledi:
“Çeşme, safa ve lütuf ile ne hoş
zülal çeşmesi oldu

Safiye Sultan Çeşmesi

Oğuzhan Caddesi

¹O âb-rûy-ı hilâfet cihân-bânın
Cenâb-ı Hazret-i ahi Safiyye Sultânı

²Cihanda eyle tûl-i ömr yâ Rab
Bu hayrıyla şâyân-ı rahmet et anı

³Olur bu çeşme-i dil-cûyle tarh-efgen
Eyledi lûleden atşâne âb-ı hayvânı

⁴Musîb su gibi ezberledim dü târîhini
Ki âb-ı Zemzem dil-teşne eyler insânı

⁵“Çün etdi Hak muvaffak Safiyye Sultânı”
“Ne ayn-ı dil-keş ü nev yaptı hasbetenlillâhi”

H. 1163 / M. 1749-50

¹Ey Rabbimiz, o hilafetin
yüzü suyu, cihan sultanının
Safiye Sultan’ı dünyada
ona uzun ömür ver; ²hayır
eseriyle onu rahmete lâayık
kıl.³Kurnadan susamışlara
ölümsüzlük suyu akıttı.

⁴Bu güzel çeşmeyle binanın
yaptıranı olur. Ey Musîb, iki
tarihini su gibi ezberledim.
Zira Zemzem suyu, insanın
gönlünü susatır.⁵Allah,
Safiye Sultan’a nasip edince”
“Allah için ne de güzel yeni
bir çeşme yaptırdı.”

Karagöz Mehmed Paşa Çeşmesi

Karagöz Tekkesi Sokak

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât râgibü'l-cennet ü derecât
merhûm Murâd Paşa Kethüdâsı
Karagöz Mehemed Paşanın rûhuna Fâtiha

H. 1065 Ramazan

M. 1655 Temmuz

**Hayır ve hasenat sahibi, cennet
ve yüksek derecelere lâayık
merhum Murat Paşa kethüdası
Karagöz Mehmet Paşa'nın
ruhunu Fatiha**

Haydar Paşa Çeşmesi

Haydar Caddesi

Âsaf-i sâni vü Haydar Paşa
Yapdı bir çeşme nîk-pervâz ol cû

Önüne gelene der târîh-ci
“Mâ’ Hasan ile Hüseyin aşkına su”

H. 977 / M. 1569-70

Davud Paşa Cami Şadırvanındaki Kitabe

Davutpaşa Cami Avlusu

Gâzî Dâvud Paşa merhûmun şadırvanı tevdîd ü ta'mîrine
muvaffak olan mütevellî Seyyid Mustafa Ağa Sene

1213 - Safer / M. 1798 - Temmuz

**Merhum Gazi Davut Paşa'nın şadırvanını
yeniletip tamir ettirmeye muvaffak olan
mütevellî Seyit Mustafa Ağa.**

Ahmet Bey Çeşmesi

Hisar Çeşme Sokak

“Allah’ın dilediği olur”

Silahdâr-1 Şehriyârî Ahmed Beyin Çeşmesi

H. 1287 / M. 1870-71

Padişahın silahtarı Ahmet Bey’in Çeşmesi

Şakir Efendi Çeşmesi

Damat İbrahim Paşa Yokuşu

*İnşa Kitabesi

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât merhûm
Şâkir Efendinin rûhu için
Veznedar Hüsmen Ağanın selâmetine

H. 1273 / M. 1856-57

**Hayır ve hasenat sahibi
merhum Şakir Efendi'nin
ruhu için ve Veznedar Hüsmen
Ağa'nın selameti için...**

Tamir Kitabesi

Bânî-i sanîsi Hadîce Ra'nâ Hanım rûhuna Fâtîha

R. 1322 - Ağustos

M. 1906 - Ağustos

**Tamir ettireni Hatice Ra'na Hanım'ın
ruhuna Fatiha**

*Bu kitabe bugün mevcut değildir. Tarih göstermesi açısından burada neşrediyorum
•Fatih'e ki rumi tarihli tek kitabedir

İdris Ağa Çeşmesi

Şehit Mümtaz Sokak

¹Nâzır-ı Dârüssâade ya'ni ağa-yı be-nâm
Yapdı bir nev çeşme gel suyuna hem çün şerbet iç

²Sâye-i şâhîde bu hayra muvaffak oldu çün
Lûlesi atşânâ gûyâdır ki mâ'-i şevket iç

³El verir işbu muammâ gûya târîhi desem
Çeşme-i İdris Ağa'dan akdı âb-ı cennet iç

Sene 1200 Şaban

M. 1786 Mayıs

¹Darüssaade Nazırı namlı
ağa yeni bir çeşme yaptırdı.
Gel, şerbet gibi suyundan iç.
²Padişahın gölgesinde bu hayır
eserini yaptırmayı başardı.
³Çeşmenin kurnası, susamışlara
şan ve azamet suyundan iç der.
Tarihini söylesem, bu muamma
el verir: "İdris Ağa Çeşmesi'nden
cennet suyu aktı, iç."

Kapı Ağası Çeşmesi

Yeni Saraçhane Sokak

¹Kapu Ağasının işte bu mahalde bulunan
Çeşmesi bir nice yıldan beri olmuşdu harâb

²Şimdi Mahmûd Beyefendi edip inşâ yeniden
Kıldı hâsıl pederi rûhu için ecr ü sevâb

³Vâkı' a bir eser-i hayr-ı cemîl oldu tamâm
Tâ ki içdikçe su bu çeşmeden eşyâh ü şitâb

⁴Zâde-i İnce Alemdâr Mehemmed Paşa
Ola ser-çeşme-i Kevserden İlâhî sîr-âb

⁵Dedi bir mısra' -ı târîh ile atşâna Senîh
“Akdı bu çeşme gel al iç Hüseyin aşkına âb”

H. 1273 / M. 1856-57

¹Kapı Ağası'nın burada
bulunan çeşmesi nice yıldan
beri harap olmuştu.²Şimdi
Mahmut Beyefendi yeniden
inşa edip babasının ruhu için
ecir ve sevap kazanmıştı.³Yaşlı
genç herkes bu çeşmeden su
içtikçe gerçek bir güzel hayır
eseri tamamlandı.⁴Ey Allah'ım,
İncezade Alemdar Mehmet
Paşa Kevser pınarından içip
kansın.⁵Senih, susayanlara bir
tarih mısraı ile şöyle söyledi:
“Bu çeşme aktı, gel, Hz.
Hüseyin aşkına su iç

Bozdoğan Kemeri Üzerindeki Kitabe

Reşat Nuri Güntekin Sahnesi Hizasında, Haliç Yönünde

Şüphesiz rızık veren, güç ve kudret sahibi olan ancak Allah'tır."

ez-Zâriyât / 58

¹Bu beyt iki târîh olur su gibi zekî okunur
Hakka niyaz eyle ki ola nusretle Sultân hem-inân

²"Şâd-âb kılıp âlemi izz ile Sultân Mustafâ"
"Bâlâ-yı tâk-ı ser-bülend mâ'ü'l-hayâta navdân"

H. 1108 / M. 1696-97

¹Bu beyit iki tarih olur ve su gibi temiz okunur. Hakk'a yalvar ki padişah, Allah'ın yardımıyla beraber olsun.²"Sultan Mustafa, âlemi izzet ile sevindirip" "yüce (felek) takının tepesi hayat suyuna oluktur."

Yeniçeriler Katibi Çeşmesi

Koruk Mahmut Ağa Camii Şadırvanında

¹Hazret-i Bey kim sa'âdetle odur
Mazhar-ı eltâf-ı Feyyâz-ı Halîl

²Eyledi bu çeşme-i pâkî binâ
Fî-sebîlillâh zihî hayr-ı cemîl

³Bir mahallinde eserdir bî-riyâ
Ola makbûl-ı Hudâ-yı bî-adîl

⁴Eyleyip dergâh-ı izzetde kabûl
Vere Hak bânisine ecr-i cezîl

⁵Seyr edip Nazmî dedim târîhini
“Ayn-ı Kevser oldu dünyâda sebîl”

H. 1083 / M. 1672-73

¹Saadet ve devletle Allah'ın
lütuflarına mazhar olan,
Bey Hazretleri'dir.²Bu
temiz çeşmeyi Allah
yolunda yaptırdı, ne güzel
bir hayır eseri.³Doğrusu
tam yerinde yapılmış bir
eserdir; bir olan Allah'ın
makbulü olsun.⁴Hak,
dergâh-ı izzetinde kabul
eyleyip yaptırana çok
sevaplar versin.⁵Ey Nazmî,
çeşmeyi görünce tarihini
“dünyada Kevser suyu sebîl
oldu” diye söyledim.

Kâzım Bey Çeşmesi

Kargı Sokak

¹“Keçecizâde Hanedanı makberesidir”

²Vâlidî atşândan târîhle eyler recâ
“Çeşmeden gel iç su rûh-ı Kâzıma eyle du’â”

H. 1276 / M. 1859-60

¹Keçecizade hanedanı kabristanıdır.

²Babası, susamışlardan tarih ile rica eder:
“Gel, çeşmeden su iç, Kâzım’ın ruhu için
dua et.”

Abdest Teknesi Kitabesi

Muhiddin Kocavi Mescidi haziresinde

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât el-Hâc Mustafa Efendi
ve zevcesi el-Hâcce Ümmühani Hâtun rûhuna
el-Fâtîha

**Hayır ve hasenat sahibi Hacı Mustafa Efendi
ve hanımı Hacı Ümmühani Hatun'un
ruhuna el-Fatiha**

Çeşme Kitabesi

Molla Şem'i Camii Haziresinde

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât rûhu için
el-Fâtiha

H. 1242 / M. 1826-27

Hayır ve hasenat sahibinin ruhu için
el-Fatiha

Şadırvan Kitabesi

Ayasofya Camii Kible Kapısında

“Çâşnîgîr Şa‘ban Ağa ve Cihânânû Hâtun”

H. 1188 / M. 1774-75

“Aşçıbaşı Şaban Ağa ve Cihanbanu Hatun”

Caminin ibadete açık olan kısmının kapısına oldukça yakın, gözlerden uzak, bir çukurlukta kalmıştır. Bu şadırvanın kitabesini tam olarak okuma imkânı bulamadım. Ancak Müze Müdürlüğü'nden Defne Hanım'ın yardımları ile okuyabildim:

Şadırvan Kitabesi

Şehzade Camii Aulusunda

İshak Efendizâde sâbıkan İslambul Kadısı Ahmed
Muhtâr Efendinin menkûhası Hâce Şehîde Esmâ
Kadın rûhuna el-Fâtiha

H. 1210 / M. 1795-96

**İshak Efendizade, eski İstanbul Kadısı
Ahmet Muhtar Efendi'nin eşi Hacı Şehide
Esmâ Kadın'ın ruhuna el-Fatiha**

Mirâhor Hasan Ağa Çeşmesi

İsmetiye Caddesi

¹Rikâb-1 Hazret-i Hân Ahmed-i muzafferde
Hulûs ile nice müddet edâ-yı hizmet eden

²Hasan Ağa kim odur mirâhûr-ı evvel
Sehâ vü lûtf ile mevsûf kân-ı hulk-ı hasen

³Kemâl-i cûd ile bir çeşme kıldı cârî kim
Safâ vü neş'e bulur dem-be-dem zülâlin içen

⁴Cenâb-1 Hazret-i Feyyâzdan budur mes'ûl
Eserlerin ede zîb-i kabûl ile ahsen

⁵Dedim bu menba'-ı dil-cûya Hâfızâ târîh
"Adîl-i çeşme-i âb-ı hayât ayn-ı hasen"

H. 1133 / M. 1720-21

¹Muzaffer padişah Ahmet Han
Hazretleri'nin huzurunda
ihlâs ile çok zaman hizmet
eden mirâhûr-ı evvel ²Hasan
Ağa, cömertlikle tavsif olmuş
güzel ahlâk kaynağı bir zattır.

³Cömertliğinden öyle bir çeşme
akıttı ki tatlı suyundan için her
zaman safa ve neşe bulur. ⁴Feyyâz
olan Allah'dan istenen, eserlerini
güzel bir kabul ile güzelleştirsin.

⁵Ey Hafız, bu gönle hoş gelen
su menbama tarih söyledim:
"Ölümsüzlük suyu çeşmesinin eşi,
güzel çeşme."

Nihal Hanım Çeşmesi

Softa Sinan Camii Haziresinde

¹Bu çeşme-i ra'nâ Sâlih Zeki Beyin mâder-i şefiki ve Tepedelenli Kâmil'in vâlîde-i sâniyesi merhûme Ferre Nihal Hanım nâmına hayrât olmak üzere inşâ edilmiştir."

²İstedim yazmayı târîhini Kâmil şü mefîn
Dil-rübâ çeşmecik inşâ edilince şurada

³Düşdü on türlü fakat en hoş olan târîh budur
"Avn-i Hakla ne güzel çeşme yapılmış burada"

H. 1326 / M. 1908-09

¹Bu güzel çeşme, Salih Zeki Bey'in şefkatli annesi ve Tepedelenli Kâmil'in ikinci annesi merhume Ferre Nihal Hanım adına hayır eseri olmak üzere inşâ edilmiştir."

²Ey Kâmil, şu sağlam, gönül götürücü çeşmecik şurada inşâ edilince tarihini yazmayı istedim.³On türlü tarih düştü, fakat en hoş olanı budur: "Allah'ın yardımıyla burada ne güzel çeşme yapılmış."

Draman

Faretzade Çeşmesi

Draman Çeşmesi Sokak

“Ey mülkün sahibi olan Allah!”

Faretzade Halil bin Abdurahmân

“Ya Rab! Beni ve ümmet-i Muhammed’i şefaati Peygamberî’den mahrum kılma!”

(Şarâben tahûra)

H. 1342 / R. 1340 / M. 1923-24

Selim Sabit Efendi Şadırvanı

Dizdariye Camii Avlusunda

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât merhûm Selîm Sâbit
Efendinin rûhuna el-Fâtiha

Sene 1317 / M. 1899-1900

Hayır ve hasenat sahibi merhum Selim Sabit
Efendi'nin ruhuna el-Fatiha

Mahmud Paşa Hamamı

Mahmud Paşa Hamamı Sokak

Arapça'dan Tercüme

Burası güzelliklerle dolu, beyaz mermerleri ışık altındaki inci gibi parlayan ve içinde coşkulu nehirler barındıran Adn cenneti gibi bir yerdir.

Ona şöyle tarih düşüldü: “Ruhların rahat ettiği yer.”

(H. 871 / M. 1466)

Cağaloğlu Hamamı

Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan Caddesi

(Ey hayırlı kapılar açan Allahım! Bizlere de hayırlı kapılar aç.)

¹Âb-rûy-ı hâlefâ Hazret-i Sultân Mahmûd
Menbaî -ı cûd u himem maksem-i erzâk-ı enam

²O şehinşah-ı rızâ-cûy-ı kerim bi-çün
Her ne eylerse irade olur ahkâmına râm

³Dil-nişin böyle zemini görüb ihyaya sezâ
Vâkf için eyledi fermân bina-yı hamam

⁴Himmet-i şah-ı cihan-bân ile az müddet de
Buldu bu cây-ı ferah-bahş derûn-perver nam

⁵Görmedi çeşm-i hurd böyle binayı dil-keş
Sebt-i erkâm ideli levh-i beyane aklâm

⁶He'yet-i kubbe-i bâlâsı misal-i gerdûn
Her sırr-ı cam-ı cihan çini anın bedr temâm

⁷Benzer âyine-i endâme ruhâm-ı safi
Rû-nümâ pertev-i âksinde nukûş-ı ecsâm

⁸Tarh-ı vâlâsına mi'mar-ı hurd dem-beste
Nakş-ı zibâsına serdâde gürûh-ı ressam

⁹Havz-ı dilcusu ider ab-ı hayat-ı işrab
Mevc-i ab-ı verir ahvâl-i Hızır'dan Peyğam

¹⁰Camekânı hele bir vech ile olmaz tâvsif
Edelim hâme-i vafında anın tayy-i kelâm

¹¹Ferş olunsa ana layık mı değil atlas çerh
Misli gök kubbenin altında adım ü güm-nâm

¹²Olmuşum serdi-i eyyâm ile Ni'met bi-tâb
Böyle mi eyler idim medh-i şehe serdi-i makâm

¹³Kerem-i ıssı O şehinşah-ı heman âlemde
Nice âsâra muvaffak ede ber vefk-i merâm

¹⁴Lüle-i hâmeden etdi cereyan bir tarih
“Tarh-ı Hakka ki behin resm-i müferrih hamâm”

H. 1154 / M. 1741-42

¹Halifelerin yüzü suyu, cömertlik menbaı, halkın rızkının dağıtılma yeri olan Sultan Mahmut Hazretleri, ne irade eylerse emrine boyun eğer. Gönül okşayıcı böyle bir yeri ihya edilmeye değer bulup vakıf olarak hamam yapılmasını ferman etti. Bu ferahlık veren ve iç okşayıcı yer, cihanın bekçisi hükümdarın himmetiyle az zamanda nam saldı. Kalemler, beyan sayfansa yazı yazdığından beri akıl, böyle gönül çeken bir yapı görmedi. Yüksek kubbesinin yapısı felek gibidir. Mermeri boy aynasına benzer. Görkemli mimarisine akıl mimarı hayrandır. Güzel nakışlarına ise ressamlar göz dikmiştir. Suyunun dalgaları Hz. Hızır'dan haber verir. Hele soğukluğunu anlatmak mümkün değildir. Onun vasıflarını anlatma kaleminde söz söyleyelim, felek atlası ona yaygı olsa lâayık değil midir? Gök kubbe altında bir benzeri yoktur. Soğuk günlerde sıcacık bir nimettir; yoksa padişahın medhini böyle mi yapardım. (Allah), o kerem kaynağı şahlar şahını, âlemde meramına uygun bir şekilde pek çok hayır eserleri yaptırmaya muvaffak etsin. Kalem lülesinden bir tarih aktı: “Gerçekten de yapısı eşsiz, ferahlık veren bir hamam.”

Küçük Ayasofya Hamamı

Kaleci Sokak*Arapça'dan Tercüme*

Yüce Yaradan'ın katında, Kapı Ağası diye meşhur, ulu, şanlı, büyük himmet sahibi Hüseyin Bey'in bu yüce binayı yaptırması, bu azametli ve kale burcları gibi sağlam ve kalıcı hamamı yapması ruhlara ferahlık, vücutlara sağlık verdi. Allah'ın izniyle bu eser H. 909 / M. 1503-04 yılında tamamlanarak açıldı.

Çemberlitaş Hamamı

Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan Caddesi

“Eğer cünüb iseniz bütün vücudunuzu yıkayın”

Maide suresi – 6. Ayetten bir bölüm

Bi-hamdillâh bugün Sultân Murad devr-i sâlisde
Bu hammâm-ı safâ-fer aceb cây-ı latîf oldu

Cihan durdukça eyler nâmını merhûmenin ihyâ
Havâsı hoş binâsı dil-keş önü nazîf oldu

Görüp itmâmını Sâ’î-i dâ’î dedi târîhin
“Yapıldı Vâlîde Sultan Hammâmı şerîf oldu”

H. 992 / M. 1584-85

Allah’a hamdolsun ki Sultan 3.
Murat devrinde bu safa veren
hamam ne de güzel bir yer oldu.
Dünya durdukça merhumenin
adını yaşatır. Havası hoş, binası
güzel, önü temiz oldu. Duacısı Sâî,
tamamlandığını görünce tarihini
“Valide Sultan Hamamı yapıldı, pek
güzel ve temiz oldu” diye söyledi.

بِأَمْرِ الْاِقْبَالِ

لَكَ اِنَّكَ اَقْبَلٌ

بِحُكْمِ الْاِقْبَالِ

لَا اِنَّكَ اَقْبَلٌ

بِحُكْمِ الْاِقْبَالِ

بِحُكْمِ الْاِقْبَالِ

بِحُكْمِ الْاِقْبَالِ

بِحُكْمِ الْاِقْبَالِ

بِحُكْمِ الْاِقْبَالِ

بِحُكْمِ الْاِقْبَالِ

بِحُكْمِ الْاِقْبَالِ

Hamam İçindeki Kitabe Kuşağı

Habbezâ hamam hûb yer ü sefâ
Abı ruh-efzâ havası dilkeşâ

Mermeri nakşı verir çün her zaman
Mevc-i deryâ-yı mellâhından nişan

Sofiler menziline ehl-i sefâ
Câmlar âyine-i âlem-nümâ

Câ-be-câ avizeler her tâk da
Oldu ibriz kerre afâk da

O mermerdendir nelerdir meğer
Yatubdır ber nice serv-i simber

Bir dem içre ehl-i dünyayı hemin
Nola anlarsa suyun halvet-nişin

Ferşi san âyinedir billûrdan
Kuranlar der kâseler fağfurdan

Böyle bir câyı sefâ-efzâ mı var
Su gibi ahab-ı şirine akar

Gonca-ı hatmi güldür câmı meğer
Lâ ilâhe'ler der ânda zerrin lüleler

Kılmağa dellâkı pakize tırâş
Ekdâr beder-veş âl-i dünyaya bâş

Hânidir Kâfûr-ı hiye ab-ı gülâb
Câ-be-câ ol tâslar simin hıbâb

Nola ger dönse hazine daimâ
Koynuna üryân girer her dilrubâ

Sa'i'yâ bercâ-yı tarih nigû
Güftmeş : “ **Huld berrin hamam O**”

**Bu kuşakta araya karıştırılmış bir beyt vardır ki
kimin tarafından yazdırıldığı anlaşılamamıştır.
Şiirin bir beyti silinerek aşağıdaki şu ifade yazılmıştır :**

Terakkub-hâne geçmişti ser zahide iyâdi
Sana müjde efendin vâlâ-yı himmet-nisâr geldi

H. 1184 / M. 1770-71

Bu tarih Sultan III. Mustafa'nın tahtta olduğu yıllara
denk gelmekle beraber kabaca bu tarihte hamam da
bir tamiratın yapıldığından bahsedebiliriz.

Ayasofya

Hürrem Sultan Hamamı

Sultanahmet Meydanı

“Allah birdir, Hz. Muhammed O’nun elçisidir.”

Eğer görmek dilersen ravza-i Firdevs-i Rıdvânı
Gelip hammâm-ı Sultâna safâ bul eyle seyrânı

Revân olmuş içinde Selsebîl ü Kevser ırmağı
“Sekâhüm Rabbühüm”dür içene ol âbın elhânı

Hüdayî girdi gördü bâğ-ı Adnin aynıdır âbı
Dedi târîh-i “**Hammâm-ı behîşt-âbâd-ı Sultânî**”

H. 960 / M. 1533-34

Eğer cennet bahçesini görmek istersen Sultan’ın hamamına gelip safa bul, gez. Selsebil ve Kevser ırmakları içinde akmaktadır. O suyun nağmesi “sekâhüm Rabbühüm” ayetidir.

Hüdayi girdi ve suyunun, Adn cennetinin bağının suyu olduğunu gördü. “Sultan’ın cennet gibi olan hamamı” tarihini dedi.

Çarşamba

Mehmet Ağa Hamamı

Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan Caddesi

Han Murâdın ki zamânında tamâm
Oldu ma'mûr cihân buldu nizâm

Pes onun Darüssâade ağası
Ol Mehmed Ağa ferhunde-makâm

Vakf edip câmi'ine kıldı binâ
Âlî hamâm-ı latîf oldu be-nâm

Bir cây-dur havâsı dil-keş
Pür-ziyâ sâf-derûn âyine-fâm

Cây-ı hazz-ı beden ü rahât-ı cân
.....

Medh edip dedi Nihâdî târîh
“Rûşenâ menzîl ü tâhir hamâm”

H. 997 / M. 1588-89

**Sultan Murat'ın devrinde
dünya bütünüyle
mamur olup nizam**

**buldu. Ardından onun
darüssaade ağası makamı**

**kutlu Mehmet Ağa,
camiine vakfedip büyük
ve güzel bir hamam
yaptırmakla tanındı.**

**Havası gönlü çeken bir
yerdir; aydınlık, içi temiz
ve ayna gibi parlaktır.**

**Bedenin haz aldığı, canın
rahat ettiği bir yerdir.**

..... Nihadi,

**burayı övüp tarih söyledi:
“Aydınlık bir yer, temiz bir
hamam.”**

•Bu kitabenin on ve on ikinci mısraları sıra örtüsü altında kaldığından okunamamaktadır. Kitabenin tarih mısrası Hafız Hüseyin Ayvansarayî'nin "Hadikatü'l Cevami" adlı eserinden alınmıştır. Eserde hamamın inşa tarihi H. 994 olarak gösterilmişse de kitabe üzerinde yaptığım inceleme de tarih H. 997 olarak görülmektedir.

Ayvansaray

Hançerli Sultan Hamamı

Ahmet Rufai Sokak

Tahâretle erer Hakka erenler
Şifâ bulur bu hammâma girenler

H. 1262 / M. 1846-47

**Hakk'a erenler temizlenerek erer.
Bu hamama girenler şifa bulur.**

*Eminönü***Üç Mihraplı Cami Şadırvanı***Ragıp Gümüşpala Caddesi***Selsebîl denilen bir pınardan...”**

el-İnsan / 18

H. 1332 / M. 1913-14

Hacı Evhaddin Hamamı

Hacı Evhaddin Caddesi, Hacı Evhaddin Cami Bitişiği

Hamam İçinde Bulunan Kitabe

Şöhret-i halvet-i şifâ mâ' -i devâ bu mahale mahsûs olur
Bunda su dökünen da'imâ vücud-ı sıhhât de olur

Eser-i el-hac Evhaddin Hamamı hamamcısı

El-hac Hüseyin Hüsni Efendi

H. 1275 / M. 1858

Koca Mustafa Paşa Hamamı

Koca Mustafa Paşa Caddesi, Sümbül Efendi Cami Bitişiği

Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe

Gurur etme libâs-ı fakr ile ömrüm cihandır bu
Kaba-yı cismin kor bunda herkes câmekândır bu

Sümbül Sinan Halveti Kitabesi

Su gibi etdi masraf veznedâr-ı mülk-i Tophane
Gülistân oldu zibâ halveti Sümbül Efendi'nin

Ola sirab-ı rahmet ruh-ı Koca Mustafa Paşa
Erenler himmetiyle zir-i tâs-ı çarh da ya Rabb!

.....
.....

*Bu kitabe modern kitabe? tarafından örtüldüğünden görünmemektedir
*Bu kitabenin son iki mısrası su boruları ve mermer bloklarla örtüldüğünden okunamamaktadır, bu nedenle tarihini bilemiyorum.
Bu kitabeyi görmemi sağlayan hamamın işletmecisi Mustafa Bey'e teşekkür ederim

Küçükmostafapaşa

Ayakapı Hamamı

Miralay Nazım Bey Caddesi

Bi-hamdillâh bu cây-ı hurrem-âbâd
Hezâran sa'y ile çün buldu itmâm

Bu âlî menzile denildi târîh
"Ki yüzü suyudur şehrin bu hammâm"

H. 990 / M. 1582-83

Allah'a hamdolsun, bu mutluluk
verici yer binlerce (pek çok) gayretle
tamamlandığında bu yüce menzile
tarih denildi: "Bu hamam, şehrin yüzü
suyudur."

Havuzlu Hamam

Nişanca Bostanı sokak – Derinkuyu Sokak Kesişme Noktası

Yapıldı mevki'nde böyle bir ra'nâ güzel hamâm
Döküb Ab-ı Hayat'ın eyle tathir-i vücûd-ı eyyâm

H. 1304 / M. 1886-87

Abdest Teknesi

Kuru Çınar sokak, Neslişah Sultan Cami Aoulusu

Gördü çün kim Cemali bu resmi
Dedi tarih : “Cûy-ı çeşme-i hub”

H. 976 / M. 1568-69

4 lüeli bir tekne olduğu anlaşılan bu eser caminin son restorasyonu esnasında bulunduğu minare kaidesi dibinden kaldırılarak cami avlu duvarı kenarına konulmuştur.

Şifalı Çeşme'nin Kitabesi

Keserciler Sokak

Tevekkeltü te'al-İlâh

H. Muharrem 1313

M. Temmuz 1895

Nermidil Kalfa Sebili Kitabesi

Pazar Tekkesi Sokak

Hazret-i Sultan Hamid-i ma' delet-kârın cihan
Asr-ı âlisinde ma'mur olmada ser-tâ-be-pâ

İşte ez-cümle şu dergâh-ı şerife bir sebil
Eylemişdi evvela Hüsn-i Melek Kadın binâ

Ancak olmakla zelazilden harab ü nâ-bedid
Oldu bir sahib-i mürüvvet bani-i sani onâ

Ya'ni nezd-i tac-dârîde üçüncü kâtib
Eyledi tecdidine sarf-ı nükudı i'tinâ

Teşnegan bu sebile etdikçe sir-âb-ı safâ
Sahibü'l-hayratı şâd etsin Cenab-ı Kibriyâ

Yazdı tarihin Bahâi harf-i cevher-dâr ile
“Etdi inşâ Nermidil Kalfa sebil-i dil-küşâ”

H. 1312 / M. 1894-95

*Kitabe türbe içinde bir duvara monte edilmiş halde bulunmaktadır

Sarnıç Kitabesi

Pazar Tekkesi Sokak

“ Rableri onlara katından tertemiz bir içecek ihsan etti. ”
İnsan suresi – 21. Ayet

Teal'allâh fûrûğ-ı mihr-i ismet Nermidil Kalfa
Bu dergâh-ı şerife yaptı sahrınc-ı sefa-bahşâ

Bu hayrat eyledikçe teşneganı neşve-yâb-ı şevk
Onu ecr ü sevaba mazhar etsin Hazret-i Mevla

Güherden olsa layıkdır Bahâi seng-i tarihi
“Su iç yahu yapıldı işte sahrınc-ı hayat-efzâ”

H. 1315 / M. 1897-98

Çeşme Kitabesi

Katip Sinan Cami Sokak

Bu çeşme şimdi mevcut olmayan Katip Sinan Camiine çok yakındır. Çeşmenin üzerindeki 4 kartuşta yazılıdır. Kitabe sol tarafından kırık olup sanki daha uzun bir metne sahip olduğu izlenimini vermektedir. Üzerinde yazılar çok siliktir, birkaç kelime güçlükle seçilebilmektedir. Bunlar ikinci mısra başında “Ol Mehemed” ve üçüncü mısra sonunda “Hazret-i” kelimeleridir. Çeşme ile ilgili hiçbir bilgi oluşturulamadı. Tanışık’ın verdiği bilgiler çok şüphelidir.

Kuyu Bileziği Kitabesi

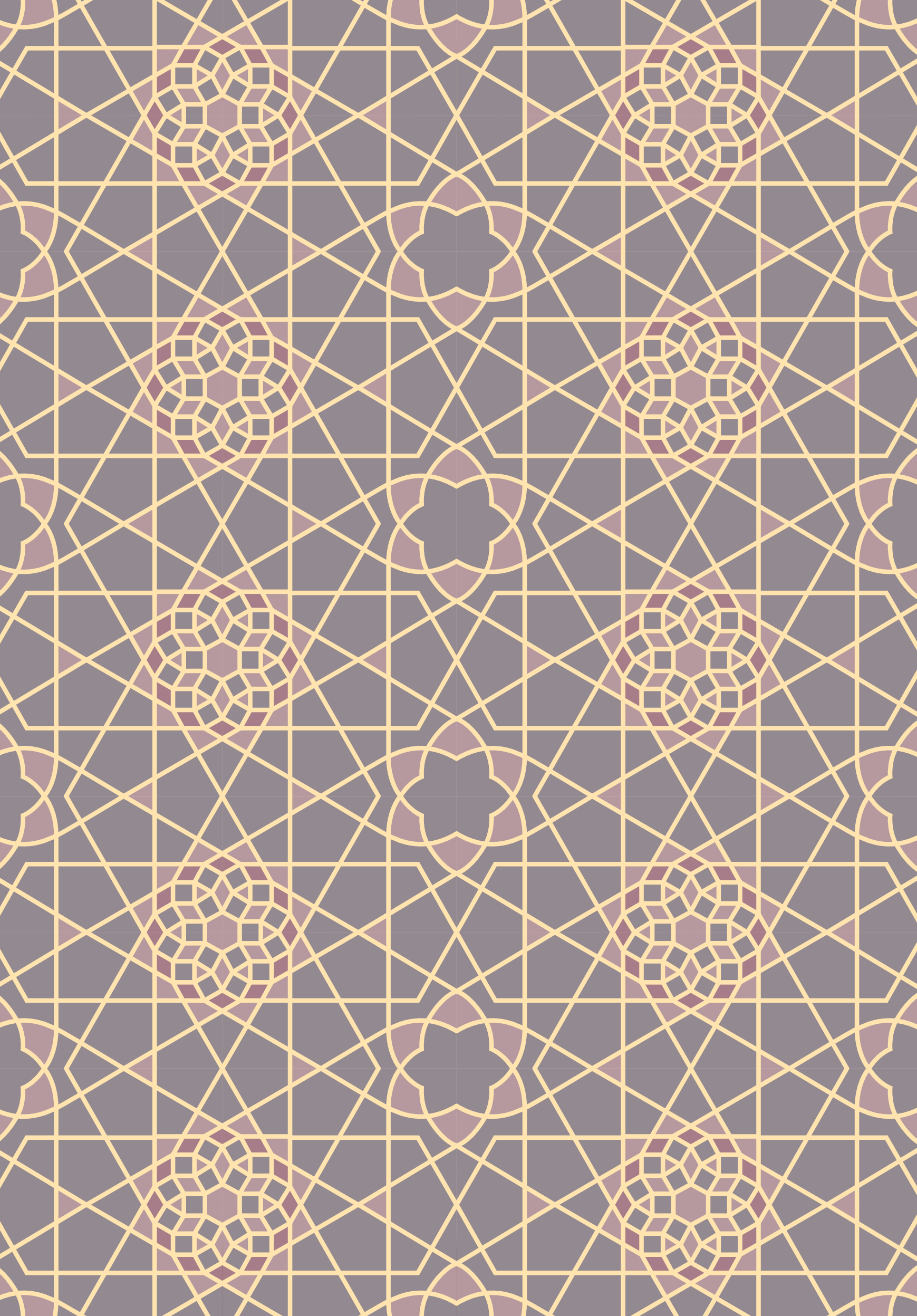
Arkeoloji Müzeleri Giriş Kapısı Karşısında Sergilenen Taşlar İçerisinde

Sahibü'l hayrat ve'l-hasenat asâkir-i şahane yüzbaşılığında mütekâid Hacı Abdullah Bey'in biraderleri merhûm el-hac Mahmud Akif ve Süleyman Nazif ve Rüstem Hilmi Bey'lerin nâmına hayratdır

H. 1323 / M. 1905-06

2. Bölüm

Eğitim Yapıları

Soğukçeşme

Askeri Rüşdiye
(İstanbul Çocuk Mahkemeleri)

Alemdar Caddesi

¹Hazret-i Abdülhamîd Hân-ı ma'ârif-pîşenin
Mülkün istikbalini te'mindir emniyesi

²Onun için açtı yer yer muntazam rüşdiyyeler
Ne Sitanbul ü ne Bağdâd kaldı ne Suriyyesi

³Nakd ü vakti sarf edip gel cem'-i zâd-ı dâniş et
Harc-ı âlemdir ucuzdur şimdi vezni kıyyesi

⁴Hâme-i tâz u tann-ı Hüsni dedi târîhine
"Feyz ü ilmin menba'ıdır Askerî Rüşdiyyesi"

H. (1)293 / M. 1876

¹Eğitim öğretimi kendisine huy
edinmiş olan Sultan Abdülhamit Han
Hazretleri'nin düşüncesi devletin
geleceğini güven altına almaktır.²Bunun
için ne İstanbul, ne Bağdat, ne de Suriye
kaldı, ülkenin her yerinde muntazam
okullar açtı.³Sermaye ve vakit harcayarak
gel, ilim azığını topla; fiyatı, bahası
ucuzdur, herkes için uygundur.⁴Hüsni'nin
hızlı ve musikili kalemi tarihine, "Askeri
Rüştiye feyiz ve ilim menbaıdır" diye
mısra söyledi.

Fatih

Askeri Rüşdiye (Fatih İlkokulu Binası)

Aslanhane Sokak

1 Hazret-i Abdülazîz Hân-ı ma'ârif-pîşenin
Mülkün istikbalini te'mîndir emniyyesi

2 Onun için açtı yer yer muntazam rüşdiyyeler
Ne Sitanbul ü ne Bağdâd kaldı ne Suriyyesi

3 Nakd ü vakti sarf edip gel cem'-i zâd-ı dâniş et
Harc-ı âlemdir ucuzdur şimdi vezni kıyyesi

4 Hâme-i tâz u tann-ı Hüsni dedi târîhine
"Feyz ü sa'yin menbaidır Askerî Rüşdiyyesi"

H. 1292 / M. 1875-76

1 Eğitim öğretimi kendisine huy edinmiş olan Sultan Abdülaziz Han Hazretleri'nin düşüncesi devletin geleceğini güven altına almaktır.²Bunun için ne İstanbul, ne Bağdat, ne de Suriye kaldı, ülkenin her yerinde muntazam okullar açtı.³Sermaye ve vakit harcayarak gel, ilim azığını topla; fiyatı, bahası ucuzdur, herkes için uygundur.

4 Hüsni'nin hızlı ve ahenkli kalemi tarihine, "Askeri Rüştiye feyiz ve gayret menbaidır" diye mısra söyledi.

Saraçhane

Ankaravi Mehmet Efendi Medresesi

Bukali Dede Sokak*Arapça'dan Tercümesi*

Bu şanı yüksek medrese Allah dostu bânîsinin gayretleriyle yaptırıldı. Bu eserin bitiriş tarihi için bendesi Şeyhülislam İshak Efendi şunu söyledi :

“Allah’a yönelen ilim dostlarının evi.”

H. 1119 / M. 1707-08

Vezneciler

Seyyid Hasan Paşa Medresesi

Kimyager Deroiş Sokak

¹Şehinşâh-ı sipihr-evreng Sultan-ı Sikender-fer
Cihan-dâr-ı muzaffer Hân Mahmûd-ı güzîn-ecdâd

²O sultân-ı kerem-ver bende-perver ma' delet-güster
Muvaffakdır umûrunda be-lutf-i Hayy-ı bî-endâd

³Husûsâ kim değil mi hüsn ü tevfiğ-i Hüdâvendî
Getirdi sadra bir böyle vezîr-i bâhirü'l-es'âd

⁴Cenâb-ı Hazret-i Seyyid Hasan Paşa-yı dâna-dil
Hudâ hulk-ı hasenle zât-ı pâkin eylemiş îcâd

⁵Zamân-ı adl ü dâd-ı devletinde ol kerem-kârın
Zemîn reşk-âver-i bağ-ı İrem halk-ı cihân dil-şâd

⁶Husûsa râh-ı Hak'da sarf idüb nakdine himmet
Sebîl ü mekteb ü dârü'l-ulûm-ı nev edip bünyâd

⁷Hulâsâ tayy edip tomâr-ı nazmı Ni'metâ şimdi
Şürû' eyle duâ-yı bânî-i hayra odur mu'tâd

⁸Dedim itmâmına tebrîk edip bu beyt-i garrâyı
Ki her mısırâi bir târih-i nev tarh u behîn-inşâd

⁹“Sebîl-i sâf u dil-cû müzeyyen tarz ile mekteb”
“Mükemmel medrese yaptı Hasan Paşa mübârek bâd”

H. 1158 / M. 1745

1Soyu asil Sultan Mahmut, felek tahtlı şahlar şahı, İskender kuvvetinde sultan, cihanı tutan muzaffer padişahtır.²O cömert, hayırsever, adaletli padişah, Allah'ın emsalsiz lutfuyla işlerinde muvaffaktır.³Hele Allah'ın o güzel yardımı sadarete böyle böylesine saadeti apaçık bir veziri getirmiş değil mi?⁴O vezir, Allah'ın, tertemiz zatını güzel ahlâkla yarattığı Seyit Hasan Paşa Hazretleri'dir.⁵İşi cömertlik olan o vezirin adaletle dolu sadaretinde yeryüzü İrem Bağı'nı kıskanır, tüm insanlar mutludur.⁶Özellikle Allah yolunda para harcayıp yeni bir sebil, mektep ve medrese yaptırdı.⁷Ey Nimet, şimdi şüir tomarını katla da âdet olduğu üzere hayır sahibine duaya başla.⁸Tebrik ederek tamamlanmasına her mısraı yeni düzenlenmiş, güzel düşürülmüş tarih olan bu güzel beyti söyledim:⁹“Temiz ve gönül çekici sebil, süslü tarzıyla mektep; Hasan Paşa mükemmel bir medrese yaptı, mübarek olsun.”

Nâzperver Mektebi

Küçük Langa Caddesi

¹Hazret-i Sultân Selîm Hân kim sıgâr ile kibâr
Hep sebak-hân-ı senâdır ol şeh-i devrân için

²Nâzperver Usta kim şimdi hazînedârdır
Bir zamân dadı imiş dâd-âver-i devrân için

³Şükr edip vakt-i hidv-i âleme erdiğine
Hayra sarf etmekte nakdin İzid ü Mennân için

⁴Merhametle dest-gîr-i âcizândır bâ-husûs
Şefkati mâderden efvân zümre-i tıflân için

⁵Bir muallim-hâne bünyâd etti kim hayrâtını
Hak kabûl eyler içinde okunan Kur'ân için

⁶Ey Sürûrî hâce dursun tıfl-ı ebcad-hân bilir
Bu iki târîhe söz olmaz bu nev-bünyân için

⁷“Bü'l-aceb mekteptir oldu mekseb-i ecr-i cezîl”
“Nâzperver Dadı yaptı mektebi sıbyân için”

H. 1207 / M. 1792-93

¹Zamanın padişahı olan Sultan Selim Han Hazretleri için büyük küçük herkes övgü dersi okumakta (onu övmekte)dir.²Şimdi hazinedar olan Nazperver Usta, bir zamanlar zamanın âdil padişahının bakıcısı imiş.³Âlemin padişahının saltanatı zamanına eriştiğine şükrederek birikimini Allah için hayra sarf etmektedir.⁴Özellikle merhamet duygusuyla düşkünlere el uzatır; çocuklar için şefkati anne şefkatinden daha fazladır.⁵Yaptırdığı mektebi, içinde okunan Kuran hakkı için Allah kabul eder.⁶Ey Süruri, hoca değil okula yeni başlayan bir çocuk bile bu yeni bina için söylenen şu iki tarih mısraına söz söylenemeyeceğini bilir.⁷İnsanların hayret ve hayranlığını çeken, çok mükâfat kazanma yeri olan bir mekteptir. Bu mektebi çocuklar için Nazperver Dadı yapmıştır.

Recai Mehmet Efendi Mektebi

Cemal Yener Tosyalı Caddesi

¹Etti bu mekteb-i vâlâyı binâ vü ihsân
Defter-i câh-ı Recâi-i celîlü'l-unvân

²Sâhibü'l-hayr Mehemmed ola âfetten emîn
Bang-i “âmîn”i kopardıkça gurûh-ı sıbyân

³Derse teşvîk için etfâle denilsin Şâkir
“Oldu o dârü'l-ilim nev nefes-i Hakk-ı Kur’ân”

H. 1189 / M. 1775-76

¹Yüce unvanlı Recai'nin
itibar defteri bu yüce mektebi
bina ve ihsan etti.²Çocuklar
“amin” diye haykırdıkça hayır
sahibi Mehmet afetten emin
olsun.³Ey Şakir, derse teşvik
için çocuklara “o ilim yuvası
Kur'an-ı Kerim'in yeni bir
nefesi oldu” denilsin.

Bu metnin altında şu büyük söz vardır :

“Ölüm kaderi olduğu halde dünyayı talep edene şaşarım!”

Nuruosmaniye Medresesi

Nuruosmaniye Cami Avlusu

¹Hazret-i Sultân Osmân kim onun
Şefkat ü ihsânı şâmil herkese

²Ehl-i ilm ü zümre-i tahsîl için
Yaptı bir âli müşeyyed medrese

³Cevdet ü a'tâfını tahkîk eder
Metn-i feyzin kim ki tadrîs eylese

⁴Hükm-i ihsânında yok selb-i vücûd
Nisbeti îcâb ile her bîkese

⁵Yaptı sultân-ı cihân-iktidâr
Bu mahalli neyl-i feyz-i akdese

⁶Düştü bir târîh Hâkim'den duâ
“Medhal-i ilm ola bâb-ı medrese”

H. 1169 / M. 1755-56

¹Şefkat ve ihsanı herkesi
kuşatan Sultan Osman
Hazretleri, ²ilim ehli ve
öğrenciler için görkemli ve
sağlam bir medrese yaptırdı.

³Feyzinin metnini kim ders
okusa cömertliğini ve eli
açıklığını kesin olarak anlar.

⁴Cömertliğinin hükmünde
varlığı yok etme yoktu;
her düşkün, kimsesiz olana
ihsanı erişir.

⁵Dünyayı kudreti altına alan
padişah, bu yeri mukaddes
feyze ulaşmak için yaptı.

⁶Hâkim'den, dua manasında
bir tarih düştü: “Medrese
kapısı ilmin girişi olsun.”

Sultanahmet Salih Ağa Mektebi

Piyer Loti Caddesi

¹Rahmetillâhi aleyh ola makâmı Me'vâ
İde Hak Sâlih Ağa bendesinin rûhunu şâd

²Bî-riyâ nutk-ı Lebîb oldu mücevher târîh
“Mekteb-i dil-keş-i ra'nâ sebep-i rahmet bâd”

H. 1158 / M. 1745-46

¹Allah'ın rahmeti üzerine olsun, makamı
Me'va cenneti olsun. Allah, Salih Ağa
kulunun ruhunu şad etsin.²Lebib'in sesi
kesildi.“Bu güzel, gönül çekici mektep,
rahmete sebep oldu” cümlesi mücevher
tarih oldu.

Gedikpaşa Mehmet Efendi Mektebi

Silahtar Mektebi Sokak

Sultan Mustafa Hân Hazretleri'nin silahdârı
sâhibü'l-hayrât ve'l hasenât merhûm el-hâc
Mehmet Efendi'nin mektebi.

H. 1175 / M. 1761-62

**Sultan Mustafa Han
Hazretleri'nin silahtarı,
hayır ve hasenat sahibi el-hâc
Mehmet Efendi'nin mektebi.**

Gülhane Şâhîhûbân Medresesi

Vilayet bahçesi Başbakanlık Arşiv Binası 3 Nolu Arşiv Deposu

¹Hayr idüb Hazret-i Şâh-ı Hûbân
İrişür halka müdâm efdâli

²Yaptı bu medreseyi devlet ile
Olmaya izz ü şereften hâlî

³Hâtif-i gayb dedi târîhin
“Dâr-ı tahsîl ü mekân-ı âlî”

H. 972 / M. 1564-65

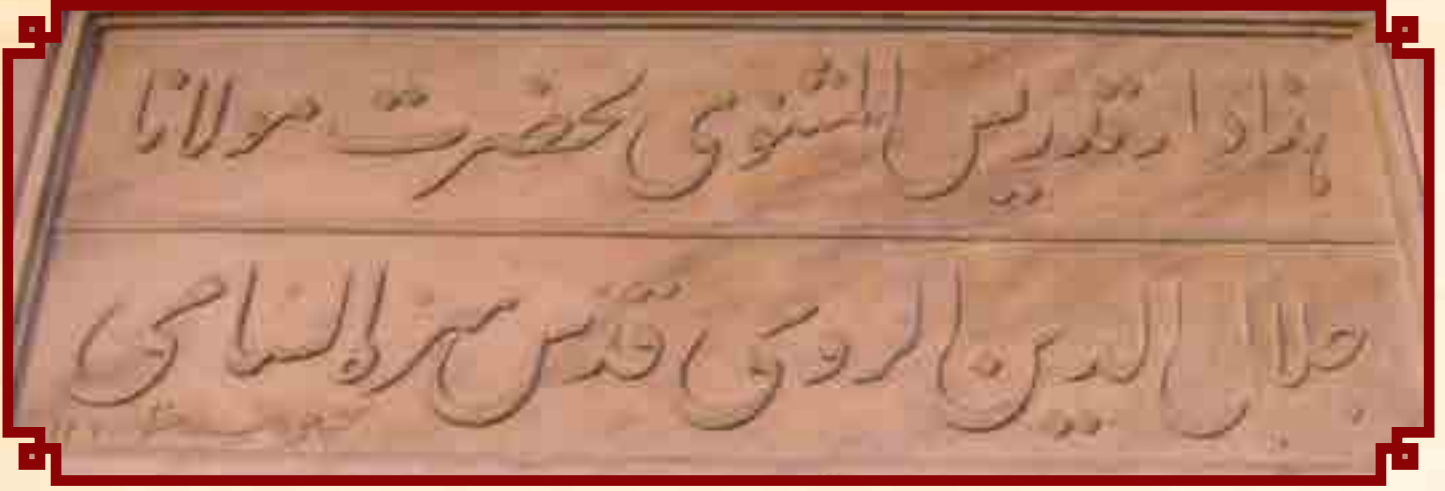
**¹Şahı Huban
Hazretleri hayırlı
işler yaparak halka**

**²daima faziletleri
erişir.³Gaybın
seslenicisi, tarihini**

**“tahsil evi, yüce
mekân” olarak
söyledi**

Fatih

Mesnevihane

Mesnevihane Sokak*Avlu Kapısı Kitabesi**Arapça'dan Tercüme*

İşte bu (Mesnevihane), Hazret-i Mevlânâ Celâleddin-i Rûmî (Allah sırrını takdîs etsin)'nin Mesnevi'sini okutmak içindir.

H. 1260 / M. 1844-45

Mesnevihanne Kapısı Üzerindeki Kitabı

¹Mâlik-i ilm-i ledünnî kâşif-i esrâr-ı Hak
Zü'l-kerem Seyyid Murad ol çâker-i âl-i abâ

²Hazret-i Mollâ-yı Rûmun Mesnevîsin şerh edip
İlim ü feyz-i ma'nevîsin kıldı uşşâka atâ

³Rûh-ı pâkiyçün okunsun Mesnevî bunda deyü
İşte mescidle muallâ hücreler kıldı binâ

⁴Böyle zât-ı pâk [ü] pür-lutf u ulüvv-i himmetin
Sa'yini meşkûr edip ömrün füzûn etsin Hudâ

⁵Bendesı Hakkı da târîhin mücevher söyledi
“Yaptı dârü'l-Mesnevîyi hâce-i devrân becâ”

H. 1260 / M. 1844-45

¹Ledün ilmine malik, Hakk'ın
sırlarını keşfeden, kerem sahibi ve Hz.
Peygamber'in ailesinin hizmetkârı Seyit
Murat, ²Hz. Mevlana'nın Mesnevisini
şerh edip ilmini ve manevi feyzini âşıklara
dağıttı. ³Tertemiz ruhu için burada
Mesnevi okunsun diye işte mescitle yüksek
odalar yaptırdı. ⁴Allah, böyle temiz,
cömert ve yüce himmetli birinin gayetini
kabul, ömrünü uzun etsin. ⁵Bendesı Hakkı
da binanın tarihini mücevher olarak
söyledi: “Zamanın hocası Mesnevihaneyi
yerli yerince yaptı.”

*Fatih***Haliliye Medresesi***Atpazarı Sokak***Bismillâhirrahmânirrahîm****“Haliliye Medresesi”**

H. 1295 / M. 1878

Kumkapı

Osman Efendi Medresesi

Türkeli Caddesi

¹Sıhr-i evvel Hazret-i Rif'at Halîl Paşa bu kim
Lutf u ihsânı onun mebzûldür her bîkese

²İşte ez-cümle Cedîd Osmân Efendi'nin binâsı
Ezher-i nev oldu ma'mûr muhterik olmuş ise

³Sır verince lafz-ı ders Şevket dedi târîh-i tâm
“Sıhr-i evvel himmetiyle zeyn buldu medrese”

H. 1254 / M. 1838-39

¹Sıhr-i evvel Halil Rıfat Paşa
Hazretleri'nin lütuf ve ihsanı
her düşküne saçılmıştır.²Böylece
Cedîd Osman Efendi'nin binası,
yanmış ise de yepyeni ve pek güzel
bir biçimde mamur oldu.³Ders
lafzı sır verince Şevket “Medrese,
Sıhr-i evvel himmetiyle süslendi”
diye tam tarih düştü.

Cağaloğlu

Sadrazam Hasan Paşa Medresesi

Prof. Kâzım İsmail Gürkan Caddesi

¹Yaptı bin beşte Hasan Paşa sebîl ü medrese
Suhte olmuş kalmamış nâm ü nişânı ve's-selâm

²A'lem-i şâhân Han Mahmûd-ı sâhib-ictihâd
Eyledi ta'mîr onu ehl-i ulûm oldu be-kâm

³Şuglün olursa usûl-ı fikh ü tefsîr ü hadîs
Ahsenü'l-a'mâl ve'l-evkât bi'l-feyz-i temâm

⁴Ayniyâ târîh-i tâmın söyledim her tâlibe
“Medrese tecdîd olundu ilme sa'y eyle müdâm”

İnşası - H. 1005 / M. 1596-97

Tamiri - H. 1247 / M. 1831-32

¹Hasan Paşa 1005 yılında sebil ve medrese yaptırdı, fakat ne yazık ki yandığından adı sanı kalmamıştı.

²Padişahların en bilgisi, içtihat sahibi Mahmut Han onu tamir ettirdi de ilim erbabı meramına erişti.³İşin gücün fıkıh, tefsir ve hadis gibi ilimler olursa bu, tastamam feyizle geçirilmiş olur ve işlerin, tüketilen zamanın en güzeli olur.⁴Ey Ayni, her isteyene, medresenin tam tarihi olarak “medrese yenilendi, daima ilme çalış” diye söyledim.

İnşa Kitabesi

Sahib-i lutf u kerem dâver-i âli-himem
Mâlik-i seyf ü kalem sadr-ı mükerrer Hasan

Eyledi bir çeşme vü medrese bünyâd kim?
Hayr ile yâd eyleye nâmını ehl-i zaman

Medrese-i dilküşâ çeşme-i âli-bina
Böyle bina görmedi dide-i çarh-ı kühen

Söyledi tarihini Ruhi âşüfte-hâl
“Oldu bu zibâ bina bâis-i nâm-ı Hasan”

H. 1005 / M. 1596-97

Sebilin Pencereleeri Üzerindeki Kitabe Kuşığı

Te'alallâh zehi uluvv mekân bu cây-ı bi-mânend
Adilin görmedik devvâr olaldan kubbe-i ulyâ

Ne zibâdır o şâd ü revân ile hem âb-ı dildûyü
Reh-i Hakk'a akar da'im sebili selsebil-âsâ

H. 1005 / M. 1596-97

Balat

Adile Sultan Mektebi

Vakıf Mektebi Sokak

¹Hazret-i Âdile Sultân mekârim-pîrâ
Kârgir eyledi bu mektebi tecdîd ü binâ

²Mekteb-i ilm ü kemâl oldu içinde etfâl
Eylesin kesb-i ulûm etmeğe sa'y-i evfiâ

³Eyleye nice ücûr u hasenâta mazhar
Zevc-i merhûmu Mehemed Ali Paşa'yı Hudâ

⁴Zât-ı pür-ismet (ü) hem duhter-i iffet-eseri
Bulalar âfiyet ü ömr ile ikbâl ü safâ

⁵Düşdü bir mısra'-ı rengîn ile târîhi Senîh
"Mektebi kıldı bu yıl Âdile Sultân inşâ"

Sene H. 1 Zilkade 1285

M. 13 Şubat 1869

¹Cömertliğin süsü Âdile
Sultan Hazretleri bu mektebi
kârgir olarak yaptırdı.²Bu,
öğrenme ve olgunlaşma
mektebidir.Çocuklar, içinde
ilim öğrenmek için çok
gayret etsinler.³Merhum
kocası Mehmet Ali Paşa'yı
Allah, nice ecir ve güzel işlere
mazhar eylesin.⁴Namuslu
zatı ve iffetli kızı da afiyet ve
uzun ömür ile ikbal ve safa
bulsunlar.⁵Ey Senih, güzel bir
mısra ile tarihi düştü:"Âdile
Sultan mektebi bu yıl inşa
ettirdi."

Cağaloğlu

II. Abdülhamid Mektebi

Cağaloğlu Anadolu Kız Meslek Lisesi, Çatalçeşme Sokak

Arapça'dan Tercüme

**İşte, sultan oğlu sultan, Gazi II. Abdülhamid Han Hazretleri'nin
(Allah, devletini ve saltanatını daim etsin) lisan mektebi...**

H. 1302 / M. 1884-85

Cağaloğlu

Bezmiâlem Valide Sultan Mektebi

Türbedar Sokak

¹Bezm-i âlem Vâlîde Sultân bünyâd eyledi
Mekteb-i ilm eyle yâ Rab her zamân bu mektebi

²Bir kütüphâne binâ kıldı derûnunda nefîs
Eyledi Rüşdiyyeye âli-nişân bu mektebi

³Verdi bak târîhe Zîver mısra' ayn-ı bâb-ı fer
“Kıldı îcâd mâder-i şâh-ı cihân bu mektebi”

H. 1266 / M. 1850-51

¹Ey Rabbimiz, Bezmiâlem Valide
Sultan'ın inşa ettirdiğ bu mektebi
her zaman ilim mektebi eyle.

²İçinde nefis bir kütüphane yaptırdı.
Bu mektebi, Rüştiye'nin güzel
bir alameti yaptı.³Ziver, kudret
kapısının iki kanadını bak tarihe
verdi: “Bu mektebi cihan şahı
padişahın annesi inşa ettirdi.”

Davutpaşa Merkez Rüşdiyesi

Davut Paşa Lisesi, Koca Mustafa Paşa Caddesi

¹Asrında şâh-ı âlemin olmakta mülkü pür-ziyâ
Bulmakta ilm ü ma‘rifet devrinde her dem i‘tilâ

²Yaptı bu âlî mektebi lutfıyla ol şâh-ı cihân
Şevketle etsin pâyidâr tahtında zât-ı Kibriyâ

³Tâhir kulu târîhini yazdı bu mısra‘la hemân
“Gir besmeleyle mektebe Sultân Hamîde kıl duâ”

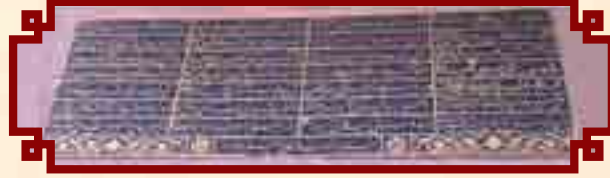
H. 1311 / M. 1893-94

¹Âlemin şâhı olan padişahın devrinde
devleti aydınlık olmakta ve devrinde
ilim ve marifet her an yükselmektedir.

²O cihan padişahı lütfuyla bu yüce
mektebi yaptı; yüce Allah onu tahtında
azametle payidar eylesin.³Tahir kulu
bu mısra ile derhal tarihini yazdı:
“Mektebe besmeleyle kıl ve Sultan
Abdülhamit’e dua et.”

Hacı Beşir Ağa Medresesi

Hükümet Konağı Sokak

Cami Avlu Kapısı Üzerindeki Kıtabe

¹Şehinşâh-ı cihân Sultân Mahmûd-ı felek-dergâh
Sezâdır dergehinde bende olsa dâver-i Dârâ

²O sultân-ı kerem-ver bende-perver hüsrev-i dehre
Hayr-hâh sadakât-kâri bi- zat-ı ekmele ü dâne

³Yegâne bende-i mergûb hassü'l-hâs makbûlû
Ağa-yı Hazret-i dârü's-saâde ol kerem-fermâ

⁴Kerîm-i sâf-tıynet dâver-i gayretkeş-i devlet
Esâs-ı ma'delet hikmet-şinas bû Âli Sinâ

⁵O zât-ı muhterem memdûh-ı âlem dâver-i ekrem
Cihânı lutf u cûd u himmetiyle eyledi ihyâ

⁶O zâtın âyet-i ihlâsına bürhân-ı kâtı'dır
Bu nev tertîb-i zîbâ bu bihîn âsâr nev-peydâ

⁷Muallâ medrese dil-cû sebîl ü tekyegâh-ı nev
Münevver mekteb ü dârü'l-kitâb-ı bî-bedel hakkâ

⁸Nümû-dâr olmamış emsâli mir'at-ı cihân içre
Ki eşbâh-ı nezâirden mugarrâ her biri zîrâ

⁹Mahallinde hülâsâ hayr-ı pâk-i bî-nâzîr oldu
Vere bânîsine Feyyâz-ı Mutlak ecr-i lâ-yuhsâ

¹⁰Vak'ayı eyleyüp âfâtdan zât-ı keremkârın
Müeyyed eyleye sadr-ı refî'inde onu Mevlâ

¹¹Sühan-senc-i maârif-pîşegânın her biri gerçi
Bu nev hayr-ı bedî'e nice târîh ettiler inşâ

¹²Senâ-hân-ı kadîmî Ni'met-i dâi dahi böyle
O hub evsâf-ı zat-ı medh et âsâriyle gûyâ

¹³Dedi itmâmın târîh için bu beyt-i garrâyı
Ki nokta konmaz el-hak olsa tâk-ı bâbına imlâ

¹⁴“Bu dârü'l-ilm-i bâlâ-tarhı lillâh eyleyip bünyâd”
“Hele bu bâbda ihyâ-yı ulûm etti Beşir Ağa”

¹Eşiği felek kadar yüce olan cihanın şahlar şahı
Sultan Mahmut'un eşğinde Dârâ'nın veziri
kul olsa yaraşır.²O hayır işleri arzusundaki
kâmil, bilgili, padişahın sevdiği bendesi ve en
has makbulü, kerem sahibi darüssaade ağası
hazretleri,³padişahın biricik itibarlı bendesi ve
en has yakınıdır.⁴Bu âlî bina tertemiz yaratılışlı
cömert, devletin çalışkan veziri, hikmetin temeli
olan ⁵o zat-ı muhterem, herkesin övdüğü cömert
vezir, dünyayı cömertlik ve himmetiyle ihya etti.
⁶Bu yeni bir tarzda yapılmış güzel bina, bu yeni
inşa edilmiş güzel eserler o zatın ihlâsına kesin
delildir.⁷Yüksek bir medrese, gönül çeken bir
sebil, yepyeni bir tekke, münevver bir mektep
ve doğru emsalsiz bir kütüphane...⁸Dünya
aynası içinde emsali görülmemiştir, zira her biri
benzerlerinden apayrıdır.⁹Kısacası tam yerinde
benzersiz, temiz bir hayır eseri oldu. Mutlak
feyiz verici olan Allah yaptırana sayısız ecir
versin.¹⁰Mevla, cömert zatını afetlerden koruyup
yerini yüce katında sağlamlaştırsın.¹¹Gerçi
marifet sahibi şairlerin her biri bu yeni güzel
hayır eserine nice tarihler söylediler.¹²Eskiden
beri övücüsü, duacısı Nimet de güya o güzel
hayır eserlerinin evsafıyla tamamlanmasına
¹³tarih için bu parlak ve güzel beyti söyledi
ki kapısının takına imla olsa doğrusu nokta
konmaz:¹⁴Beşir Ağa, bu yüksek tarzdaki ilim
evini Allah için yapıp burada ilme hayat verdi.

Hacı Beşir Ağa Cami Avlusu

Hükümet Konağı Sokak

¹Medâr-ı kutb-ı adâlet cenâb-ı Hân Mahmûd
Sipîhr-i fazl ü edeb şeyh ü şâb kavlince

²Vücûdu masdar-ı hayr-ı ef'âl ü ihsândır
Ricâl-i dâniş-i sohbet-nisâb kavlince

³Yapıldı işte bu nev medrese zamânında
Ağa-yı ekrem-i âli-cenâb kavlince

⁴Ağa-yı a'zam-ı dârü's-saâde Hacı Beşir
Cihân-ı hayrdan ehl-i savâb kavlince

⁵Kaziyye-i hasenata netice-bahş ü fevr
Odur sikât-ı sahîhü'l-cevâb kavlince

⁶Bunun gibi nice hayrât ola dahi peydâ
O zât-ı ekrem-i dâd-intisâb kavlince

⁷Bürûc-ı çerhile yeksân semân hücreleri
Zevi'l-ma'ârif ilm-i hisâb kavlince

⁸Müferrih oldu hele he'yet-i dil-ârâsı
Mühendisân-ı hazâkat-meâb kavlince

⁹Dedim binâsına târîh-i bî-bedel Rahmî
"Makâm-ı ders ü ifâde küttâb kavlince"

¹Adalet kutbunun medarı olan Sultan Mahmut Hazretleri, yaşlı ve genç herkesin dilinde edep ve fazilet göğüdür.²Sohbet ehli ilim sahiplerinin ifade ettiği gibi vücudu, hayırlı ve güzel işlerin doğuş yeridir.³Yüce kerem sahibi Ağa hazretlerine göre bu yeni medrese onun zamanında yapıldı. ⁴Ehl-i salâvat dilinde hayır sahiplerinden Darüssaade Ağası Hacı Beşir Ağa, ⁵doğru şahitlerce hayır işlerinde neticeye ulaşmış biridir.⁶Adalet ve cömertlik sahibi o Ağa'nın sözü, bunun gibi nice hayır eserlerinin yapılacağıdır.⁷Marifet sahipleri ve mimarların dediğine göre sekiz odası feleğin burçları ile birdir.⁸İşinin ehli mühendisler, gönlü süsleyen binasının insana ferahlık verdiğini söylerler. ⁹Rahmi, yapımına emsalsiz bir tarih söyledim: "Kâtiplerce burası ders ve ifade makamıdır."

Vefa

Hüsrev Kethüda Dârülkurrâsı

Kayserili Ahmet Paşa Sokak

¹Bi-fazlillâh çü Hüsrev Kethüdâ ol sâhibü'l-hayrât
Yapıp bu dâr-ı kurrâyı bir ev edindi ukbâda

²Binâ-yı Hüsrevânîdir bu tâ yerindir başka
Nazîri yok cihân içinde meğer Firdevs-i a'lâda

³Amânî n'ola târîhi bunun derken dedi hâtif
“Mübârek dâr-ı kurrâdır” bu târîh oldu dünyâda

H. 973 / M. 1565-66

¹O hayır sahibi Hüsrev Kethüda, Allah'ın fazlı ile bu dâr-ı kurrâyı yaptırdığında ahirette bir ev edindi.²Bir hüsrevani bina olan bu binanın dünyada eşi benzeri yoktur.Olsa olsa Firdevs-i A'lâ ona denk olabilir.³Amani, bunun tarihi ne olsun diye düşünürken gayptan gelen sesle “mübârek dâr-ı kurrâdır” cümlesi dünyâda ona tarih oldu.

Cevri Kalfa Mektebi

Divanyolu Caddesi

¹Emr-i Hakdan sonra her kim hayrın eylerse murâd
Hazret-i Mahmûd Hâna bende-i fermân ola

²İşte Cevri Usta'ya dehr eylemişken gadr ü hayf
Kim umardı rûhuna böyle eser bünyâd ola

³Hiç eder mi hâk-i fâni cevher-i zâtın telef
Ol ki gencûr-i harîm-i hüsrev-i devrân ola

⁴Vakfın ilhâk eyledi evkâfına Hâkân-ı dîn
Hak bu kim ihsân olursa böyle bî-pâyân ola

⁵Can fedâ etmek yolunda maslahat mı bir kulun
Hayrı hâtır-yâd-ı sultân-ı kerîmü'ş-şân ola

⁶Olmayıp zâyî' bu hayr-ı a'zâmın yek rîzesi
Her ruhâmı deng-i seng-i keffe-i mîzân ola

⁷Kendi seyr-i bâğ-ı cennet eyledikçe mektebi
Âşiyân-ı bülbül-âsâ mecma'-ı tıflân ola

⁸Yazdı İzzet harf-i cevher-dâr ile târîhini
"Mektebiyle rûh-ı Cevri Usta'nın şâdân ola"

H. 1235 / M. 1819-20

¹Allah'ın emrinden sonra her kim iyiliğini isterse Sultan Mahmut Han Hazretleri'nin fermanına bende olsun.²Zaman, Cevri Usta'ya kötülük etmiş ve acınacak hale sokmuşken ruhuna böyle bir eser inşa edileceğini kim umardı?³Zamanın padişahının haremının hazinedarı olan kimsenin zatının cevherini fani toprak hiç telef eder mi?⁴İslam'ın padişahı, onun vakfını vakıfları içine kattı.Allah biliyor ya, ihsan olursa işte böyle hadsiz olsun.⁵Bir kulun eseri, cömertlikle şöhret bulmuş padişahın hatırında olsun, yolunda can feda etmek de iş midir?⁶Bu büyük hayır eserinin bir kırıntısı bile ziyan olmayıp her mermer parçası ahiret terazisinin kefesinin taşına denk olsun.⁷Kendi cennet bahçesini seyrettikçe yaptırdığı okul, bülbül yuvası gibi çocukların toplanma yeri olsun.İzzet mücevher tarihini "Cevri Usta'nın ruhu mektebiyle şad olsun" diye yazdı.

Fatih

Amcazade Hüseyin Paşa Medresesi

*Avlu giriş kapısı üzerindeki Kitabe**Arapça'dan Tercüme*

Allah rızası için bu yapıyı yaptıran dünya içinde sadrazamların en değerlisidir. Bu hayır eseri, içinde ilim öğretilsin diye kuruldu. Burasını kesinlikle taş duvarlardan müteşekkil bir yer sanma... Yaptıran öldükten sonra da bu hayır işinin karşılığını alacaktır. Binanın tamamlandığını gören dindar bir kişi şöyle söyledi : “Vezir Hüseyin çok sevinçli, çünkü âleme yeni bir ilim yuvası kattı.”

H. 1110 / M. 1698-99

Dershane - Mescid Kapısı Üzerindeki Kitabe

Arapça'dan Tercüme

Bu mübarek heybetli binayı Sultan Mustafa Han'ın saltanatı zamanında
veziriazam Hüseyin Paşa yaptırdı.

H. 1112 / M. 1700-01

Fatih

Amcazade Hüseyin Paşa Medresesi

Eski Saraçhane Sokak

Medrese Kapısı Üstündeki Kitabe

¹Amcâ-zâde Hüseyin Paşa kim
Sabıka mühr ile olmuşdu vezîr

²Sâhibü'l-hayr-ı hisân olduğunu
Etdiler safha-yı dehre tastir

³Kurretü'l aynı Rahîme Hanım
Râbia-ismet ü pâkîze-zamîr

⁴Pederi vakfını ihyâ etti
Eyledi her tarafın adne nazîr

⁵Hedm olan yerleri kıldı âbâd
Eyledi mecma'-ı ilme tevkîr

⁶Oldu berceste bu târîh-i latîf
Eyle bu beyti Necibâ tahrîr

⁷“Vâkıfın ruhunu ber-kâm etdi”
“Oldu bu medrese hasbî ta'mîr”

¹Geçmişte sadaret mührü ile
vezir olan saygıdeğer Amca

²Hüseyin Paşa'nın güzel
hayır eserleri yaptıran biri
olduğunu zaman sayfasına
yazdılar.³Gözünün nuru

olan Hz. Rabia iffetli, temiz
gönüllü Rahime Hanım,

⁴babasının vakfını ihya
etmek suretiyle her tarafını
Adn cennetine döndürdü.

⁵Yıkılan yerleri tamir
ettirerek ilmin buluşma ve
ağırlanma yeri eyledi.⁶Ey

Necib, bu güzel tarih mısraı
pek hoş oldu, bu beyti

yaz: ⁷“Vakfedenin ruhunu
hoşnut eyledi, bu medrese
tastamam tamir edildi.”

Fatih

Akdeniz Medresesi

¹Şâh-1 devrân nûr-1 irfân Hazret-i Abdülhamîd
Kavl ü fi'li imtisâl-i hükm-i Kur'ân-1 mecîd

²Himmet-i eltâfi ez-cümle harâb olmuş iken
Etti imâr ceddinin âsârını ni'mel-hafîd

³Sarf-1 himmet eyledikçe şehri-yâr-1 ma'delet
Her taraftan rû-nümâ olmakta ümrân-1 cedîd

⁴Lutf-1 Yezdânîdir el-hak mülke zât-1 akdesi
Görmedi çeşm-i felek bir böyle hâkân-1 sa'îd

⁵Tâlîbe Necmî kulu tebşîr eder târîhini
"Kıldı âbâd bu makâmı lutf-1 Han Abdülhamîd"

H. 1301 / M. 1883-84

¹Zamanın padişahı, irfan nuru, sözü ve fiili Kur'an-ı Mecid'in hükmüne uygun olan Sultan Abdülhamit Hazretleri'nin cömertliğinin himmeti, ²atasının eseri tamamen harap olmuşken imar etti. O, ne de güzel bir oğuldur.³O adaletli padişah himmet ettikçe her taraftan yeni mamur eserler görünmektedir.

⁴Mukaddes zatı memlekete gerçekten de Allah'ın lutfudur. Feleğin gözü böyle bir kutlu padişah görmemiştir.⁵Necmi kulu talebeye tarihini şöylece müjdeler: "Abdülhamit Han'ın lutfu bu makamı mamur etti."

Fatih

Manyasîzâde Medresesi

Eski Saraçhane Sokak

Arapça'dan Tercüme

Hazret-i Allah'n şanlı peygamberinin makamları ve mescitleri her daim güzel olsun. İlim kazanmak için çalışana, ilmi teşvik edene, binayı yaptıran ve Allah'tan hakkıyla korkanlara ne mutlu! Yapıcısı ki sağlam bir bina inşa etti, bunu yaparken de acizyet duymadı. Bu bina şanı yüksek, faydalı, göze ve gönle hoş gelen ve en önemlisi yolunu şaşırانların sığındığı bir yerdir. Öyle bir yapıdır ki eşi ve benzeri inşa olunmamıştır. Gerçek akıl sahiplerine müjdeler olsun ki onlar için hadis, tefsir ve fıkıh ilminin kaynağı burada, o halde çabuk olun. Bina tamam olunca tarihine şu söylendi : “Darü'l-hadisi yapan kimseyi Allah muvaffak etsin.”

H. 1161 / M. 1748

Çorlulu Ali Paşa Medresesi

Fatih Camii Avlusu

¹Destûr-ı kerem-perver sadr-ı nasfet-güster
Serdâr-ı zafer-yâver ya'ni ki Ali Paşa

²Ol âsef-i deryâ-dil hayrâta olup mâ'il
Koydu bu cihân içre nice eser-i vâlâ

³Bu buk'a-i zîbâyı bünyâda kılıp himmet
İhlâsla sa'y etti yaptırdı güzel hakkâ

⁴Hengâm-ı hitâmında bir kâmil-i rûşen-dil
Târîhi için görmüş bir vâkıa-i garrâ

⁵İbn-i amm-i peygamber ya'ni Ali Hayder
Etmiş ola rü'yâda bu kavli ana inhâ

⁶Kim gâyete yettikte bu medrese-i âli
Târîhini etsinler bu mısra ile inşâ

⁷Zira adedi anın bu sâle muvâfıktır
Vâkide güzel düştü yek-pâre vü müstesnâ

⁸Güyâ ki kerâmettir Dürrî ana bu târîh
"Men allemenî harfen kad seyzeranî abdâ"

¹Cömert ve insafılı sadrazam,
muzaffer komutan, derya gönüllü
vezir Ali Paşa, ²bu dünyada pek
çok yüce hayır eseri yaptırdı.

³Bu güzel büyük yapının inşasına
himmet edip ihlâsla gayret ederek

gerçekten güzel bir eser bina
ettirdi.⁴Eser bittiğinde gönlü

açık bir kâmil kimse tarihi için
parlak bir rüya görmüştü.⁵Hiz.

Peygamber'in amcasının oğlu
olan Hz. Ali Haydar, bu rüyada

"bu yüce medresenin yapımı
sona erdiğinde tarihini şu mısra

ile yazsınlar" diye haber verdi.

⁷Zira onun adedi bu yıla uygun
düşmüştür. Gerçekten tam ve

müstesna bir şekilde denk geldi.

⁸Ey Dürri, sanki "men allemenî
harfen kad seyzeranî abdâ" tarihi

ona bir keramettir.

Nuruosmaniye Kütüphanesi

Nuruosmaniye Kütüphanesi Aoulusu

¹Şeh-i Ekrem semiyy camiü'l-Kur'ân-ı azam kim?
Şerefdır nûsha-yı zat-ı bihini âl-i Osmane

²Kitab-ı din ü devlet mecma'ü'l-bahreyn-i ümmet
Vücûd-ı şeri'-i metin-i ma'deletdir dâd-hâhane

³Sezâ Tenvirü'l-Ebsâr eyleser hakk-ı râhından
Taleb-kâran-ı ma'na bakmasın Telvih ü Tıbyâne

⁴Mutavvel Cevdet-i a'tâfını mümkün değil Telhis
Me'ani ü Bedi' lutfu sığmaz şerh-i mizâne

⁵Değil âyât-ı şevket-mâyesi gencide-yi tefsir
Celaleyn siyuti serd ederse Bast-ı İttikâne

⁶Sihâh-i cevheri mısra'm Hakim olur tarih
"Ulü'l-elbâbe cem'i ders-i kudsidir kütübhâne"

H. 1169 / M. 1755-56

'Kur'an-ı Kerim'i bugünkü haliyle toplayan Hz. Osman'ın adaşı cömert padişahın müstesna zatı Osmanlı sülalesine şereftir.²Din ve devletin kitabı, ümmetin bulunduğu kavşak olan padişahın varlığı, adalet isteyenlere yakışır bir şekilde adaletin sağlam kanunudur.³Mana isteyenler Telvih ve Tıbyan'a bakmasın, onun yolunun toprağı gözleri aydınlatırsa lâyıktır.⁴Pek çok ve sınırsız cömertliğini özetlemek mümkün değildir.⁵Lutfunun manaları ve güzelliği anlatma terazisine sığmaz.Süyuti'nin Celaleyn'i, İtkân'ın yayıp açıkladığını mütenasip bir şekilde söylerse şevketinin delilleri tefsir hazinesi değildir.⁶Ey Hakim, mısraımın Sihah-ı Cevher'i "kütüphane, tüm akıl sahiplerine mukaddes derstir" diye tarih oldu.

Bu kütüphanenin kitabesinde geçen bazı özel isimlerin açıklamaları aşağıda verilmiştir :

Tenvirü'l-Absâr : Fıkıh kitabı

Telvih : Fıkıh kitabı

Tıbyân : Fıkıh veya tefsir kitabı

Mutavvel : Telhis kitabının şerhi olan dilbilgisi kitabı

Telhis : Dilbilgisi kitabı

Me'âni, Bedi' : Medreselerde okutulan on iki ilim kolundan ikisi

Mizân : Fıkıh kitabı

Celaleyn : Tefsir kitabı

İttikân : Tefsir kitabı

Sihâh-ı Cevheri : Arapça sözlük

Sultan I. Abdülhamid Medresesi

Hamidiye Caddesi

¹Pâdişâh-ı âl-i Osmân sâye-i Rabbü'l-mecid
Hazret-i Abdülhamîd Hân sâhib-i re'y-i sedîd

²Matla'-ı dîvân-ı şevkettir fûrûğ-ı devleti
Ferd-i zâtı gûyiyâ Şehnâme'de beytü'l-kasîd

³Medrese mekteb imâret hem kütüphâne sebîl
Yaptırıp aldı du'â-yı hayrî ahrâr ü abîd

⁴Medrese sûrette amma hey'et-i matbû'ası
Muhtasar mecmû'a-i nâdîdedir gâyet müfîd

⁵Bârekallah bir muallâ medrese yaptırdı kim
Vaz'-ı erkânı mü'esses tâk-ı vâlâsı meşîd

⁶Mesken ü me'kel kütüb-âmâdedir özr etmeyip
Tâlibân tahsîl-i ilme eylesin sa'y-i mezîd

⁷Hasbeten-lillâh edip ilm-i şerîfe i'tibâr
Enbiyâ vârislerine etti ikrâm-ı ekîd

⁸Binde bir ancak düşer Tevfik ana târîh-i tam
"Ehl-i ilme medrese yaptırdı Şeh Abdülhamîd"

H. 1194 / M. 1780

¹Osmanlı padişahı, Allah'ın gölgesi, sağlam görüş sahibi Abdülhamit Han Hazretleri'nin devletinin ışığı ululuk divanının matlaıdır.

²Kendisi ise adeta Şehname'nin en güzel beytidir.³Medrese, mektep, imaret, kütüphane ve sebil yaptırarak herkesin hayır duasını aldı.⁴Görünürde medrese ama

bütünüyle gayet faydalı nadide bir külliye'dir.⁵Allah mübarek etsin, sütunları kurulu, yüksek revakları sağlam yüce bir medrese yaptırdı.

⁶Burası hem mesken, hem beslenme yeridir, kitaplar emre amadedir. İsteyenler ilim tahsil etmek için çok çalışsın.⁷O padişah, Allah'ın rızası için şerefli ilme itibar edip peygamber varislerine bol ikramda bulundu.⁸Ey Tefvik, ona tam tarih binde bir düşer: "Abdülhamit Han, ilim ehline medrese yaptırdı."

Eminönü

Sultan I. Abdülhamîd Kütüphanesi

İstanbul Ticaret Borsası binası 1. Katta

Ekmel-i pâdişâhân Han Hamîd-i âdil
Fazl-ı Hakk ile edip adl binâsın teşyîd

Kâm-yâb oldu makâsıdla zamânında fühûl
Bu kütüphânenin ihyâsın edince temhîd

Bendesı mazhar-ı eltâf ü atâsı Hayri
Levha manzûme-i evsâfin ederken tesvîd

Geldi bâ-lutf-ı Hüdâ hâtıra bir hoş târîh
“Yümn-i câvid ola dârü’l-kütüb-i Şâh Hamîd”

H. 1194 / M. 1780

**Padişahların mükemmeli, adaletli
Hamit Han, Allah’ın lütfuyla
adalet binasını sapaşğlam
yaptırdı. Bu kütüphaneyi ihya
edince akıl sahipleri arzularıyla
mutlu oldular. Onun lütuf ve
cömertliğine mazhar olan bendesi
Hayri, vasıflarını anlattığı şiirini
yazarken Allah’ın lütfuyla
hatıra bir hoş tarih geldi: “Han
Hamit’in kütüphanesi sonsuz
uğurlar getirsin.”**

Vezneciler

Damat İbrahim Paşa Külliyesi

Dede Efendi Caddesi

Külliye Giriş Kapısı Üzerinde Kitabe Arapça'dan Tercüme

Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

Her şeyi yaratan Yüce Allah'ın yeryüzündeki gölgesi Padişahımızın çok şerefli, ağırbaşlı, doğru yoldan hiç ayrılmayan veziri ki, o, toplumda övülen, muhterem, saygıya layık, padişah katında söz sahibi, göğsündeki imanın kuvvetliliği yaptığı işlerde açıkça görülen, başına devlet kuşu konan, şan ve şeref sahibi bir kimsedir. O vezir ki kesin ve doğru bir karar vererek, azmedip himmette bulunarak bu âlem içinde eşi, benzeri olmayan, eşine ancak cennette rastlanan inci kadar güzel binalardan olan bu sağlam yapıyı tamam edince ben de şu güzel tarihi söyledim:

“Bu makamı güzel bir şekilde ihya eden Sultan Ahmed'in bendesi Vezir İbrahim Paşa'dır.”

H. 1132 / M. 1720-21

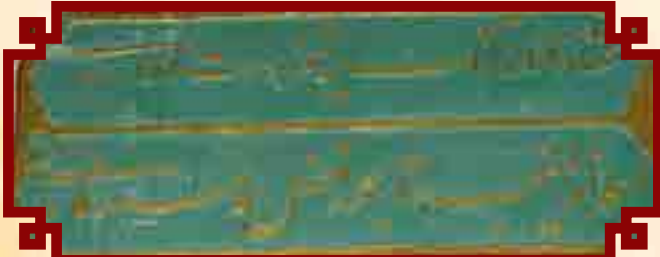
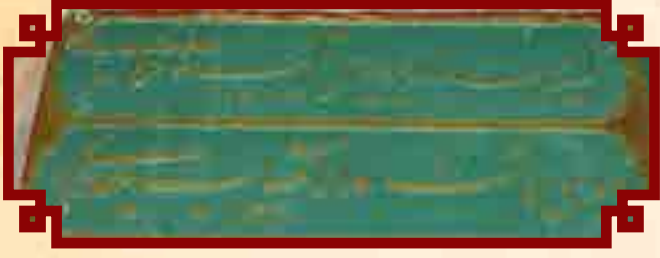

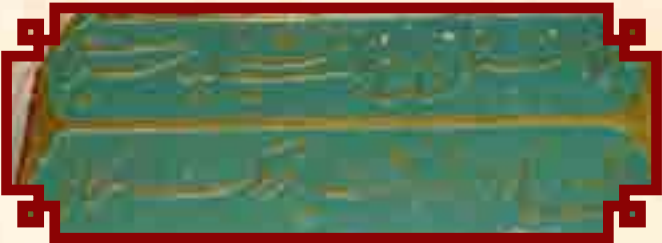
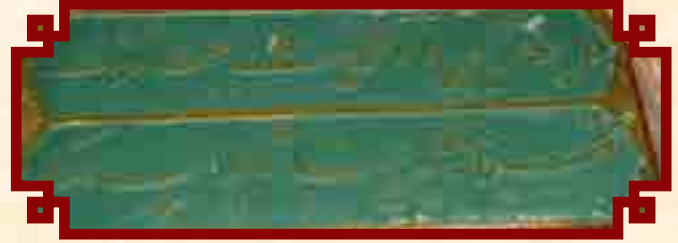
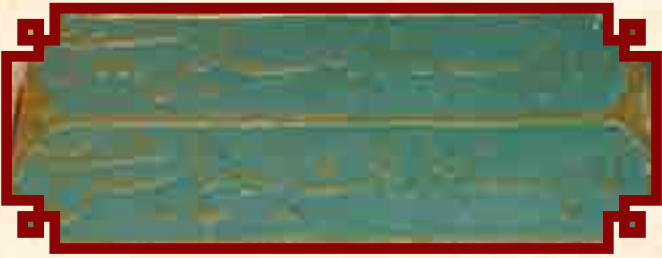
Mescid Kapısı üzerindeki kitabe

Sultan Ahmed'in (Saltanatı daim olsun) damadı Sadrazam İbrahim Paşa bu medresenin banisidir. Yastığıma yaslanırken bu binanın bitirilişi için şu tarih dilime geldi:

“Sözünün eri, şerefli İbrahim (Paşa) ilim talipleri için bu makamı yaptırdı.”

H. 1132 / M. 1720-21

Kütüphane İçinde Duvarda Yazılı Bir Kuşak, Oluşturan Kitabeler

Dede Efendi Caddesi

Şair Tâ'ib'in Tarihi

Vezir-i azam Han Ahmed İbrahim Paşa kim Rebi'-i kâmrânıdır zaman-ı adl ü ihsâni	Azâim-hân tahsiri de olsa Ahmed bunu Açılmaz olmayınca tâ buhûr fâzl ü irfâni
Olub mail hemişe tab'-ı paki birr ü ihsane Bina etdi bu vâlâ buk'a-i ferhunde bünyâni	Eğerci sûreta dârü'l-kütüb ammâ hakikat de Zülâl ü gevher fâzl ü kemalin menba'-ı kâni
Nizâm'ül-mülk eğerci sebkât etmişdir bu vadide Velâkin yokdur onun böyle hüsn ü zinet ü şâni	Zemini bûse-cây zümre-i erbâb-ı istidâd Kıbâbı cilvegâh-ı kudsiyân arş-ı Rahmâni
Belki çokdur bikâ' hayr-ı eslâf sudûrunda Değildir hak budur kim böyle hâlet-bahş ü nurâni	Kemer-beste mukavves ebru-vân takına Cevza Amûd sahice hem-sezâ nev imâd sahn-ı eyvâni
Temâşâ eyledikçe hüsn-i nev icâdın olmak da Hıred-meftun, tarh-ı dilnişini dide-i hayrâni	Ne mümkün böyle hayrın bezl-i emvâliyle ihrâzi Hûlus kalbe mebnidir bu te'yidât-ı Rabbâni
Nice dilbeste-i târ-ı tealluk olsun insan Nâzirin görmemişdir geşt edenler mülk-i imkâni	Dua-yı ümmet-dâd devlet-i dünyaya vâcibdir Ki oldur devlet ü dinin nesak-sâz nigâh-bâni
Dil-i mü'min gibi dârü'l-hadis behçet-efzânın Derûni muhabbet, envâr-ı feyzâ, feyz-i ruhani	Hudâ zat-ı kerimin masdar-ı hayr ide peyveste Ola şâmil hemişe âleme âsâr-ı ihsâni
Kütübhâne nekin Hatem elmâsıdır gûya Ki üstâd hıred-hikmet ile vaz' eylemiş sırrını	Bu hayr itmâmının tarihini endişe eylerken Kemine bende-i dirinesi Ta'ib senâ-hâni
Yahud nakdine-i ilm ile pür-genc mutâlsemdir Küşâd-ı küfline anın erişmez dest-i nâ-dâni	Kabul ü hayra telmih eyleyub tarih-i icmâli Dedi hatif : “Medâr-ı iktisâb ilm-i Rabbâni”

Kütüphane Kapısı Üzerindeki Kitabe (İç Yüz)

Dede Efendi Caddesi

Şair Raşid'in Tarihi

¹Şâh-ı Cem-kevkebe Han Ahmed-i Gâzî ki anın
Buldu re'iyiyle nizâm emr-i devlet ü dîn

²Kendüye peyrev olup hayrda destûr dahi
Yaptı bir böyle kütüphanê hezârân tahsîn

³Râşidâ herkes onun târîhini böyle dedi
Bî-bedel yaptı bu dârü'l-kütübü sadr-ı güzîn

H. 1132 / M. 1720-21

¹Cem talihli Gazi Ahmet Han'ın görüş ve tedbiri ile din ve devlet işleri düzene girdi.²Hayır işlerinde veziri de onun peşinden giderek binlerce beğeniye hak eden böyle bir kütüphane yaptı.³Ey Raşit, herkes onun tarihini "O seçkin vezir kütüphaneyi emsalsiz bir şekilde yaptı" diye söyledi.

Kütüphane Kapısı Üzerindeki Kitabe (Dış Yüz)

(Arapça'dan Tercüme)

Hakan'ın veziri İbrahim Paşa malını bu işin ihyasına sarf etti. Adı ariflerle anılsın. Bu hoş makamı yapan, âlemin temiz ruhlu seçkin veziri, Sultan Ahmed'in bendesi İbrahim Paşa'dır.

H. 1132 / M. 1720-21

Yeşildirek

Rüstem Paşa Medresesi Kitabesi

Rüstem Paşa Sokak

Farsça'dan Tercüme

Cömertlikte Hatim gibi yüce bir makamın sahibi olan Süleyman Han'ın veziri Rüstem Paşa, bilgi ve görgü sahibi olanlar için bu sekiz köşeli, aydınlık ve ferah yeri bina etti. Allah'ın ihsanı ile o, sekiz Cennet'te de mükâfatını görecektir. O'nun tarihi için akıl "Burası ilimler yuvası ve bilgi merkezidir" dedi.

H. 957 / M. 1550-51

Edirnekapı

Mihrimah Sultan Mektebi

Mihrimah Sultan Camii Avlusu

Binâ etdi Mihrimah Sultân Mekteb-i ibtidâ-i sıbyân

Mihrimah Sultan, sıbyan mektebi yaptırdı.

Fatih

Molla Murad Kütüphanesi

Molla Murat Sokak

Avlu kapısı üzerindeki Kitabe

Yüce Allah kitabı Kur'an-ı Kerim'de buyuruyor ki:
"İçerisinde dosdoğru yazılar olan bir kitap indirdik..."

el-Beyyine/3

"Sâhibü'l-hayrât Dâmâdzâde Mehemmed Murad"

H. 1192 / M. 1778-79

Kütüphane Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Cihân-ı cûd u re‘fet âfitâb-ı matla-ı himmet
Murâd Molla Efendi Hazreti ol zât-ı bî-hemtâ

²Güzîde necl-i âli-şâmı Dâmâd-zâde Efendi’nin
Ki oldu nâm-ı minkârı onun zâtı ile ihyâ

³E’bul-hayr eylemekten künyesin cedd-i kerem-kârı
O zâtın masdar-ı hayr olduğun îmâ ile hakkâ

⁴Binâ kıldı bu hayr-ı pâki elhak sarf edip himmet
Esâs-ı izz ü câhın üstüvâr etsin onun Mevlâ

⁵Dedim tahsîn birle Fitnatâ itmâmına târîh
“Zihî tarh-ı bihîn oldu bu nev dâr’ül-kütüb hakkâ”

H. 1189 / M. 1775-76

¹Cömertlik ve yücelik cihanı, himmet
güneşi, eşsiz insan Murat Molla Efendi
Hazretleri’nin güzide ve şanı yüce evladı
²Damatzade Efendi ki taş oyma kaleminin
adı onun zatıyla ihya oldu.³Cömert atası
künyesini Ebulhayr eylemekten o zatın
hayır işlerinin temeli olduğunu hakkıyla
ima ederek doğrusu himmet edip bu
tertemiz hayır eserini yaptırdı.⁴Allah, onun
şeref ve mevkiinin temelini sağlamlaştırsın.
⁵Ey Fitnat, tamamlanmasına alkışlayarak
tarih söyledim: “Bu yeni kütüphane
gerçekten ne de güzel bina oldu.”

Vefa

Âtîf Efendi Kütüphanesi

Kâtip Çelebi Caddesi

Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe

Dârü'l Kütüb-i Âtîf

H. 1289 / M. 1872-73

Kütüphane binası içindeki bir kitabe

“Allah koruyucuların en hayırlısıdır, en merhametli olan da O’dur.”

Yusuf/64

H. 1155 / M. 1742-43

Beyazıd Umumî Kütüphanesi

Beyazıt Meydanı

Sağda

¹Şehinşâh-ı devrân edip minneti
Umûma kütübhâne yaptı nigû

²Bu Abdülhamîd Hân'ın âsârıdır
Felek etse lâyük buna ser-fürû

³Dedi tâm târîh Sâib kulu
“Açıldı Umumi Kütübhâne bu”

¹Zamanın şahlar şahı şükrederek halka güzel bir kütüphane yaptırdı.²Bu, Abdülhamit Han'ın eserlerindedir; felek, baş eğse yaraşır.³Saib kulu, “Açıldı Umumi Kütüphane bu” diye tam tarih söyledi.

Beyazıd Umumî Kütüphanesi

Beyazıt Meydanı*Ortada*

Kütüphanê-i Umûmî-i Osmânî

H. 1300 / M. 1883-84

Osmanlı Umumi Kütüphanesi

Solda

¹Hazret-i Abdülhamîd Hân lutf edip
Yaptı bir dârülkütüp gâyet güzel

²Ol şehinşâh-ı ma'ârif-perverin
Ömrün efvân ede Hak izz ü cell

³Çâkeri Sâib dedi târîh-i tâm
"Bu kütüphanê-i umûmî bî-bedel"

H. 1301 / M. 1884-85

¹Sultan Abdülhamit Han
Hazretleri lutf edip gayet
güzel bir kütüphane yaptırdı.

²Allah, o bilgiyi seven şahlar
şahının ömrünü uzun
etsin.³Hizmetkârı Saib,

"Bu, emsalsiz bir umumi
kütüphanedir" diye tam tarih
dedi.

Yusuf Paşa Mektebi

Haseki Caddesi

¹Hamdü'llâh şâh-ı âlem Hazret-i Abdülhamîd
Şevket-i ömrünü efvân etsin Allah ü Vahîd

²Sâye-i şâhânesinde bu cihân âsûdedir
Baht ü taht ü saltanatta olsun ikbâli mezîd

³Adlinin âsârıdır bu mülkünün ma'mûru hem
Nice câmi' ü mekâtib oldu âbâdı bedîd

⁴Mektab-i Yûsuf Paşa Gâzî vezîr-i a'zâmın
Asr-ı âlîsinde inşâdı olur etfâle aid

⁵Oldu ahfâd-ı şerîf-i paşanın bu duhteri
Sa'y çün Fitnat Saâdet Hânım'ın oldu reşîd

⁶Ceddinin âsârını ihyâya cür'et eyledi
Görmedi vicdânı onun ola mahv ü nâ-bedîd

⁷Harf-i cevher ile tezyîn etti İlmî târîhin
"Bârekallâh bu i'mâr-ı hoş ü mektebdir cedîd"

H. 1319 / M. 1901-02

¹Allah'a hamd olsun, âlemin padişahı
Abdülhamit Han Hazretleri'dir;
Allah, ömrünü uzun eylesin.²Onun
padişahlara yaraşır gölgesinde
cihan rahat ve huzurludur.³Bahtta,
tahtta ve saltanatta ikbali çoğalsın.
Ülkesinin mamur olması onun
adaletinin eseridir.⁴Pek çok cami
ve mektep yaptırmıştır. Veziriazam
Gazi Yusuf Paşa'nın mektebi,
⁵onun yüce saltanatında çocuklara
bir bayramdır. Paşa'nın şerefli
çocuklarından Fitnat Saadet Hanım,
⁶atasının eserlerini ihyaya cüret etti,
vicdanı mahvolarak yok olmasına
razi olmadı.⁷İlmî, noktalı harfler ile
tarihini süsledi: "Bu güzel bir imar
ve yeni bir mekteptir, Allah mübarek
etsin."

Fatih-Saraçhane

Feyzullah Efendi Medresesi

Feyzullah Efendi Caddesi

Bina Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Hâce Feyzullâh Efendi hazret-i müftî'1-enâm
Eyledi bünyâdına bu dâr-ı ilmin ihtimâm

²Lafzen ü ma'nen dedim itmâmına târîh-i tâm
"Bin yüz on ikide hakkâ medrese oldu tamâm"

H. 1112 / M. 1700-01

¹Şeyhülislam Hoca Feyzullah Efendi
Hazretleri, bu ilim yuvasının inşasına
ihtimam etti.²Tamamlanmasına lafzen ve
mana olarak "Doğrusu bin yüz on ikide
medrese tamam oldu" diye tam tarih
söyledim

Kütüphane Kapısı Üzerindeki Kitabe

Arapça'dan Tercüme

İç Yüzde

Allah'ın rızasını kazanmak için yüksek ilimlerin öğretildiği bu kalıcı bina yapıldı.
Evet, bu güzel işintarihi "Sevabı devamlı olan şeylerden" cümlesidir.

Dış yüzde

Arapça'dan Tercüme

Anın müftüsü Feyzullah çok sevinçli. Bu binayı yaptırmakla Cennet içinde bir köşke kavuşacak olan Feyzullah Efendi çok mutlu. Yapımı tamamlandığında şu kutlu tarih söylendi: “Onu Feyzullah Efendi yaptı, mübarek olsun”

Mescid-dershane Kapısı Üzerindeki Kitabeler

Arapça'dan Tercüme

İç yüzde

İbni Seyrin nakletti ki: “Bu ilim dindir. Dininizi kimden alacağınıza dikkat edin.”

Dış yüzde

Zamanın müftüsü Feyzullah Efendi gerçek yurt olan Cennet'te olmak için bu binayı yaptırdı. Büyükler şu tarihi söylediler: “Sevinçli, çünkü bu hoş medreseyi yaptı.”

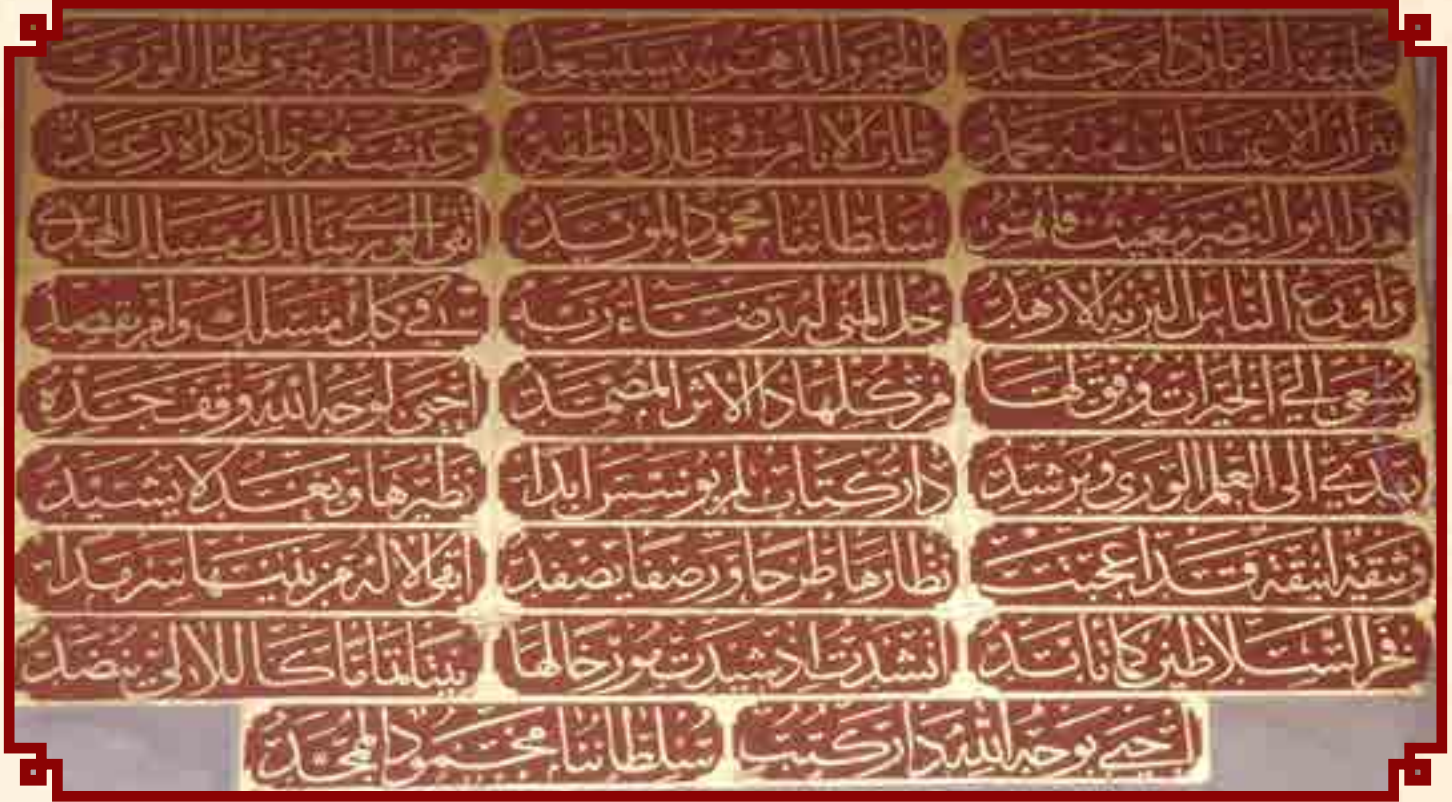
Sultan I.Mahmud Kütüphanesi

Fatih Camii Avlusu*Avlu Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe*

“Fatih Kütüphanesi”

H. 1155 / M. 1742-43

Kütüphane Kapısı Üzerindeki Kitabe

Arapça'dan Tercüme

Zamanın halifesi Sultan Mahmut yaptırmış olduğu bu eser ile her türlü övgüye layıktır.

Dinin yardımcısı, mazlumların sığınacak kalesi, âlemin ışığı, şükreden bir kul, Halkın aydınlanmasında aracı, düşkün durumda olanları düzeltmeye çalışan, yaşamı şeriata uygun, lütuf sahibi o sultanın hilafeti daim olsun. O, bütün mahlûkatın sahibi ve idarecisi Hazret-i Allah eliyle kuvvetlendirildi. Bu kütüphaneyi de Allah rızasını kazanmak için yaptırdı. Allah rızasını kazanmak için çeşitli yollar vardır. Allahü Teala bu hayır ile onu bu yolda muvaffak etsin. Kâinat içinde ilimden ve ilim öğrenip-öğretmekten daha kıymetli ne vardır ki? İşte bunun içindir bu kütüphane kıyamete kadar baki kalsın. Kütüphane ve içindeki kitaplar insanlara rehberlik yol gösterebilir. Zaten yaptırmanın da dileği devamlı bir hayır olması yolunda. Bunun için öyle bir yapı inşa ettirdi ki görenin etkilenmemesi mümkün değil.. Bu yapı ile cehalet zincirlensin, ilim sevdalıları türlü yollardan buraya akın etsin. Bu yapının tamamlanma tarihi hakkında bir beyt istendi, ancak herkes çekindi. Ama seçkin bir şair bu kütüphanenin tarihi hakkında şu yüce beyti söyledi: “Bu kütüphaneyi, Allah rızası için şerefi yüce Sultan Mahmut yaptırdı.”

Râgıb Paşa Kütüphanesi

Ordu Caddesi

*Avlu Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe**Arapça'dan Tercüme***“İçinde dosdoğru yazılar olan bir kitap indirdik”**

el-Beyyine/3

H. 1197 / M. 1782-83

İnşa Kitabesi

Şehinşah-ı cihan Sultan-ı âlem Mustafa Han'ın
Tulû'ı fahr-i işbâh-ı nazâ'ir Âl-i Osman'e

O adil ibn adil emr-i Kur'ân ile âmildir
Sezâ Beyzâvi olsa kadı-i belde o sultane

Muvaffak kıldı feyz-i vakt-i ikbâl-i saadette
Yegâne cami-i seyf ü kalem bir sadr-ı zi-şâne

Sezâ-yı rağbeti Râgıb Mehemed nâm paşadır
Vezir-i â'zamı sadr-ı nizâmü'l-mülki'l-âne

Ânın mecmu'â-ı âsârının bir cüz'idir gûyâ
Bu kân-ı marifet dârü'l-kütüb erbâb-ı itkâne

Kitab-ı âleme şirâze bend-i iltizâm oldu
Bedest-i nâ-sezâ dönmüşdü evrâk-ı perişâne

Muhit-i cûdı himmet mecma-ı bahr-i maârifdir
Hülâsâ mültekâdır ecr-i hayrat ihsâne

Mücevher söylenir nutk-ı Lebib-âsâ sezâ tarih
“Ne ra'nâ cem'i ihyau'l-ulûm kütüb-hâne”

H. 1176

Avlu giriş kapısı üzerinde bu kitabe varken yangın veya depremle yokolmuş yerine yukarıdaki yazı yazılmıştır.

Arapça'dan Tercüme

İçinde çok kıymetli kitaplar barındıran bu kütüphane, gerek vakıf yoluyla gerekse diğer yollarla yaptırıldı. Kitapları elden ele dilden dile gezen bir yer burası. Yaptıranın da ismi halk içinde “Ragıp” diye meşhur, vezirler içinde ise en üstün olan kimsedir ki adı Mehmet oğlu Mehmet'tir. Bu eser hicretin 1176'sında, M. 1762-63 yılında tamamlandı.

Türkçe Kitabı

¹N'ola bir beyt ile Zihnî feleğe târîhin
Hâlden sâde-rûh mihr-veş etse imlâ

²“Bu kütüphâne-i ilm oldu bi-tevfik-i Hudâ”
“Vakf-ı sadrû'l-vüzerâ Hazret-i Râgıb Paşa

H. 1176 / M. 1762-63

¹Zihni, gökyüzüne benekten arınmış sade yüzlü
güneş gibi bir beyitle yazsa ne var?²“Bu ilim
kütüphanesi Allah'ın yardımıyla vezirlerin en
üstünü olan Ragıp Paşa Hazretleri'nin vakfı
olarak yapıldı.”

Hacı Ahmet Paşa Mektebi

Haseki Caddesi

¹Dâver-i dâd-meniş Hazret-i Sultân Mahmûd
Revnak-ı saltanat ârâyîş-i dîn ü dünyâ

²Eyledi Hazret-i Hakk ol şeh-i âlî-bahta
Böyle bir sadr-ı hayr-hâh-ı kerem-kârı atâ

³Sadr-ı âlî-himem ol fâzıl-ı allâme-şiyem
Mazhar-ı feyz-i ezel mâ-hasal-ı lutf-ı Hüdâ

⁴Kasem eylersem ger Mushafa olmam hânîs
Gelmedi sadra onun gibi vezîr-i dânâ

⁵Muktedâ-yı eser sâdik u hulûs-ı kalbi
Mazhar oldu nice âsâra bi-tevfik-i Hüdâ

⁶İşte ez-cümle bu zîbende muallim-hâne
Dâldir âyet-i ihlâsına bî-reyb ü riyâ

⁷Dâr-ı ilm oldu heman eyledi ihyâ-ı ulûm
Ki sebâk-hânı sezâ olsa fühûl-ı ulemâ

⁸Hak mübarek ede bu hayr-ı icâbet-eseri
Nice âsâra dahi ide muvaffak Mevlâ

⁹Ni'metâ sen dahi gel eyle duaya âgâz
Pâdişâh ile mu'ammer ede ol sadrı Hüdâ

¹⁰..... âleme bu târîh ile tâ müjde sala

“İlme kân oldu bu nev mekteb-i Ahmed Paşa”

¹Adaleti huy haline getirmiş
olan Sultan Mahmut Hazretleri,
saltanatın, din ve dünyanın süsüdür.

²Allah, o talihi yüksek padişaha
cömert ve hayır işlerini seven, yüce
himmetli, ilim ahlaklı, ³fazıl, Allah'ın
feyzinin bereketi ve O'nun lütfunun
eseri bir vezir ihsan etti.⁴Vezaret

makamına onun gibi bilgili bir vezir
gelmediğine dair Mushaf'a yemin
etsem yalan olmaz.⁵Bu örnek alınan
bir eserdir. Kalbinin doğruluk ve
safveti Allah'ın yardımıyla birçok
esere mazhar oldu.⁶Kısacası bu güzel
mektepe şüphesiz ihlâsına delildir.

⁷Öğrencileri akıllı ve zeki bilginler
olsa yaraşacak olan ilim yuvası
derhal ilmin ihyasına başladı.⁸Bu
hayır eserini Allah mübarek etsin
ve Mevla, nice eser yaptırmaya
muvaffak eylesin.⁹Ey Nimet, sen de
gel duaya başla. Allah, o veziriazamı
padişah ile birlikte yaşatsın.¹⁰“Bu
yeni Ahmet Paşa mektebi ilmin ocağı
oldu” tarihiyle âleme müjde salsın.

Şehzade Mehmed Medresesi

Şehzadepaşa Camii Avlusu

Farsça'dan Tercüme

Kıymetli bir yer olan bu medresede eğitim alanları Allahü Teala her zaman çok itibarlı, şerefli kılsın. Bu makam, fazilet menbaı olup ilmin hakikisi de burada öğretilir. Bunda amaç kâmil bireyler yetiştirerek hem insanlara hem dine hizmet etmektir. Hak'dan aldığım ilhamla bu bina için şu tarihi söyledim: “Gençlere ilim tahsil etmek için ne güzel bir yer.”

H. 954/M. 1547

Vefa Lisesi

Ali Paşa Kütüphanesi

Şehzade Cami Sokak

¹Bu kütüphâneyi yaptırdı rızâenlillâh
Asr-ı Han Ahmed-i Sâlis'de o sadrû'l-vüzerâ

²Seng-i târîhini ihrâk şikest ettikte
Etdi Âsım ona bir beyt-i mücevher inşâ

³“Tâlib ol gel bu binâyı Ali Paşa yapmış
Yüce bir dâr-ı kütübdür ki aliyyü'l-a'lâ”

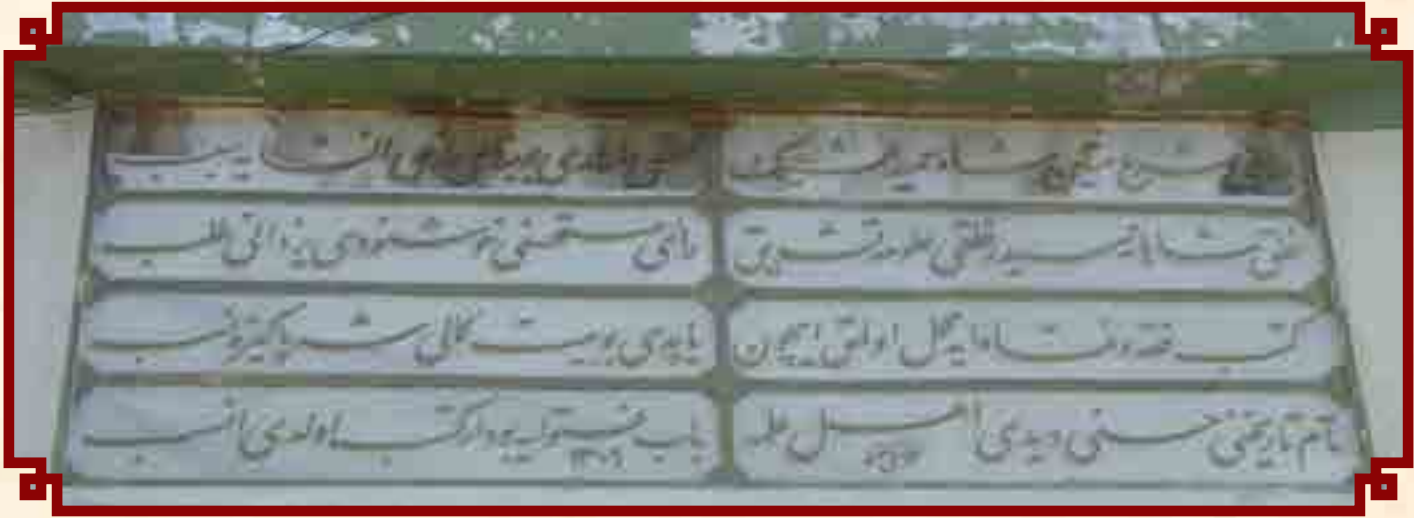
H. 1127 / M. 1715

¹O vezirlerin başı olan (Ali Paşa)
Sultan 3. Ahmet zamanında Allah
rızası için bu kütüphaneyi yaptırdı.

²Tarihinin yazılı olduğu taş yangında
zarar gördüğünde Âsım ona bir
mücevher beyit yazmıştı.³“Ali
Paşa'nın yaptırdığı aliyyülâla yüce bir
kütüphanedir, gel talip ol.”

II. Abdülhamid Kütüphanesi

Fetva Yokuşu Caddesi, İstanbul Müftülüğü Bahçesi

¹Hâmi-i şer' -i metîn şâh-ı Hamîdü's-şiyem
Lutfu oldu bu binâ-yı nevi inşâyâ sebep

²Hulk-ı şâhânesidir halkı ulûma teşvîk
Re'y-i müstahseni hoşnûdî-i Yezdânı taleb

³Kütüb-i fikh ü fetâvâyâ mahal olmak için
Yaptı bu beyt-i kemâli şeh-i pâkîze-neseb

⁴Tâm târîhini Hüsni dedi ehl-i ilme
“Bâb-ı Fetvâ'ya bu dâr-ı kütüb oldu enseb”

H. 1306 / M. 1888-89

¹Allah'ın sağlam kanununun koruyucusu ve hamd etmek huyu olan Padişah (Abdülhamit)'in cömertliği bu yeni binanın yapılmasına sebep oldu.²İnsanları ilim öğrenmeye teşvik etmek onun padişahlara yaraşır huyudur.³Güzel görüşü ise Allah'ın hoşnutluğunu istemektir.Soyu temiz padişah bu öğrenip yetiştirme evini fıkıh ve fetva kitapları toplansın diye yaptı.⁴Hüsni, ilim erbabına tam tarihini“Bu kütüphane, şeyhülislamlık makamına pek uygun oldu” diye söyledi.

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Medresesi Darülhadis Binası

Feraizci Sokak

¹Mustafa nâm o vezîr-i a'zam-ı sâhib-hayrın
Câyın ey Bârî Hüdâ ravza-i rıdvân eyle

²Bu makâmı ki binâ etmiş idi nısfına dek
Didiler gûşuna azm-i der-i Mennân eyle

³Kimseye bâki değildir bu sarây-ı gerdûn
Ayn-ı ibretle bakub dikkat ü im'ân eyle?

⁴Ali Bey yani ki ferzendi didi Hamdi'ye?
Pederim hayrına gel sa'y-ı firâvân eyle

⁵Mekteb ü mescid ile dârü'l-hadîsi tekmlîl
Eyleyüb her lazım ise eyle.

⁶Ol eyledi ikmâline himmet yâ Rab
İki âlemde anın müşkülün âsân eyle

⁷Bu makâmın didi itmâmına hâtif tarih
Rûh-ı bânîsine gel fâtiha ihsân eyle

¹Ey Yüce Allah, Mustafa isimli o hayır sahibi vezir-i azamın mekânını cennet bahçesi eyle.²Bu makamı yarısına dek bina etmişti. Kulağına “Mennân olan Allah’ın kapısına git” dediler.³Bu felek sarayı kimseye bâki değildir. Çok dikkatli ol (ve) ibret gözüyle bak.⁴Ali Bey, oğlu Hamdi’ye babası için bol bol hayır yapmasını söyledi.⁵Mektep, mescit ve darülhadisi tamamlayıp her ne gerekiyorsa yerine getir (dedi).Allah’ım, o (binanın) tamamlanmasına başladı.⁶İki dünyada onun zorluklarını kolaylığa çevir.⁷Gaybın sesi, bu makamın tamamlanmasına tarih söyledi: “Bina edenin ruhuna gel (bir) Fatiha oku.”

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Medresesi

Divanyolu Çarşı Kapı

Kapı Üzerinde Bir Türbe Kitabesi Bulunmaktadır:

¹Kazâ-yı mübremin tedbîr ile tağyîr mümkün mü
O tîrin def'i kâbil mi ki râmi'dir kazâ kavsi

²Ziyâret eden ahbâbı desin fevti için târîh
Vedûdâ Mustafa Paşa'ya ihsân eyle Firdevsi

H.1096 / M.1684/1685

¹O kaçınılmaz Allah'ın takdirini tedbir ile
değiştirmek mümkün mü? Kaza yayının attığı o
oku savuşturmak imkânı var mı? ²Ziyaret eden
sevdikleri ölümü için "Ey şefkati bol Allah'ım,
Mustafa Paşa'ya Firdevs cennetini ihsan eyle"
diye tarih söylesinler.

Bezm-i Âlem Valide Sultan Mektebi

Molla Aşki Cami Son Cemaat Yeri Duvarında

Dürr-i yekdâne gencine-i şân ü ismet
Hazret-i Valide Sultan-ı âliyyetü'ş-şân

Nâm-ı pakizesi şöhret ile Bezm-i Âlem
Bezm-i âlemde anı Hakk kıla her dem şadân

Bunca hayr ü hasenatı ile pek çok yaşasın
Mektebinde okudukça heves ile sıbyân

Oldu dört beytile tarih-i latif işte tamam
“Mekteb-i Valide Sultan ola dâr-ı Kur'ân”

H. 1260 / M. 1844

Mekteb-i Mahmudiyye

Pertevniyal Valide Sultan Cami Avlusunda

Mekteb kitabesi

“Mekteb-i Mahmudiyye”

H. 1288 / M. 1871-72

Bu okul, bugün Pertevniyal Lisesi olarak kullanılan binanın yerinde bulunmakta idi. Evvelce cami haziresi içinde bulunan kitabe taşı son restorasyondan sonra avluda teşhir edilmektedir. Kitabe taşının sağ tarafı kısmen kırıktır.

Şeyhülislam Sadullah Sa'di Efendi Darulkurrası

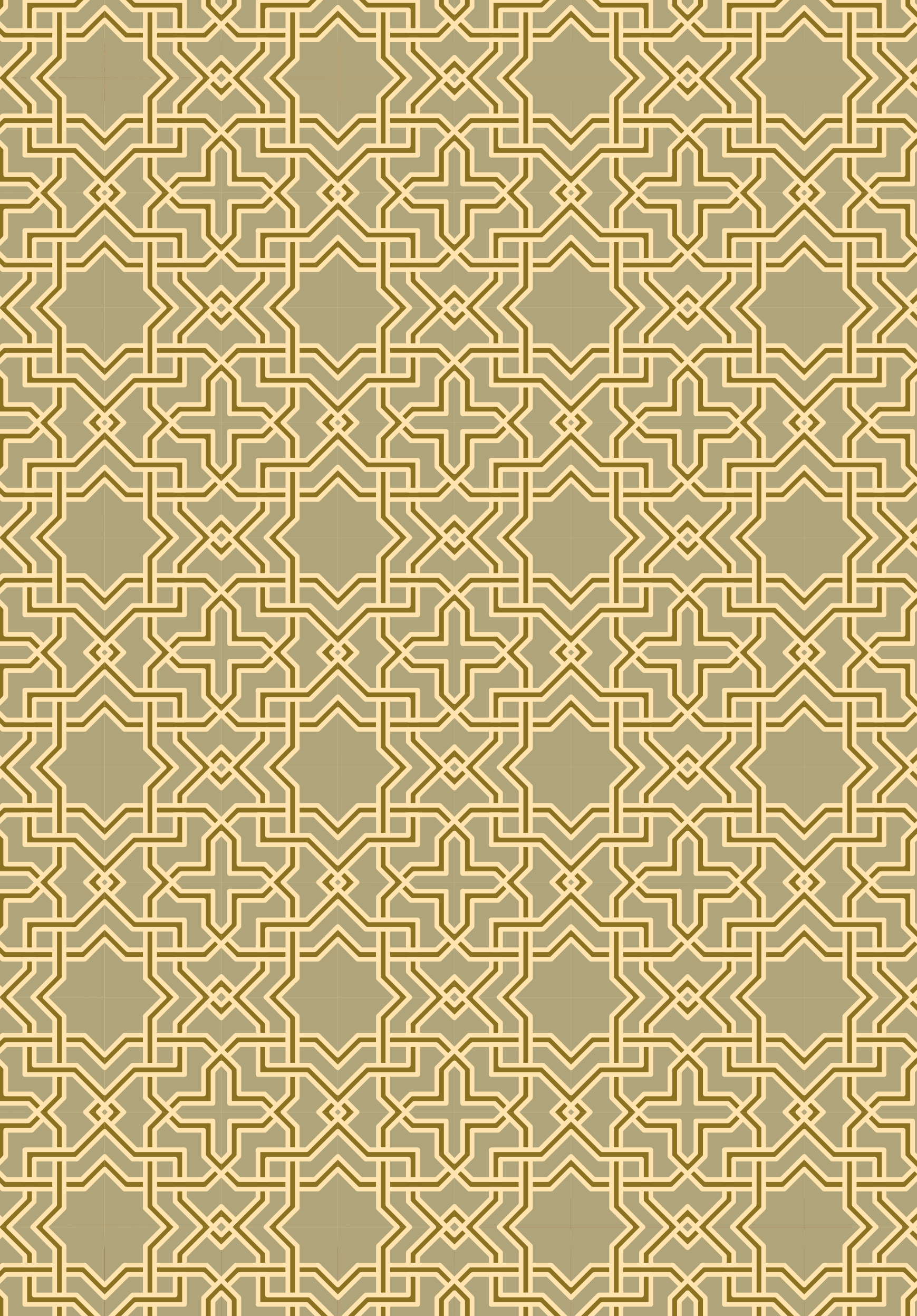
Feraizci Sokak

Bir yaz günü Fatih çevresinde gezerken bir bina üzerinde silik bir kitabeye tesadüf ettim. Oldukça silik durumda olması çok merak etmeme rağmen bu eser hakkında uzun süre hiçbir bilgi elde edemememe sebebiyet verdi. Öyle ki üç-dört defa eseri içerden ve dışardan tekrar tekrar incelemeye gittim. Tam ümitlerimin bittiği esnada bir resim herşeyin ortaya çıkmasına sebep oldu. Eserin 1944'de çekilmiş bir resmi vardı ancak onda da bu yapının adına dair ufacık bir ipucu dahi yoktu. İki-üç aylık bir çalışma sonucunda bu eserin yukarıda adı anılan kişiye ait olduğu saptadım. Osmanlı şeyhülislamlarının onuncusu, bu görevden önce İstanbul Müftülüğü görevinde bulunan Sadullah Sa'di Efendi bu eseri şeyhülisamlık görevini yürüttüğü H. 940-945 / M. 1534-39 yılları arasında yaptırmıştır. Resimin çekildiği yılda da kitabe oldukça harap halde olup üç-beş kelime okunmaz halde imiş. Devrin özelliği olarak arapça kaleme alınmıştır. Üç beytlik kitabenin tarih mısra'sının ebcedi şudur :

Şeyhülislam Sadullah Sa'di Efendi H. Şevval 945 / M. Şubat 1539'da vefat etmiştir.

Ruhu için el-Fatiha.

H. 943 / M. 1536-37

3. Bölüm

Camiler

Gülhane

Karaki Hüseyin Çelebi Cami

Hüdavendigâr Caddesi

De'âvi nazırı sabık Mümtaz Efendi merhumun vasiyeti üzerine iş bu Karaki Hüseyin Çelebi Cami-i şerifi müceddeden bina ve inşa olunmuştur.

H. 1288 / M. 1871-72

Eski Adalet Bakanı merhum Mümtaz Efendi'nın vasiyeti üzerine işte bu Karaki Hüseyin Çelebi Cami-i Şerifi yenilenrek bina ve inşa edilmiştir.

Evliyâ Cami

Hacı Eoliya Cami Sokak

Cami-i Evliya bâni-i sâni el-hac Mehemmed
Tevfik Efendi rahmetullahi aleyh
H. 1297 / M. 1879-80

Evliya Camii, ikinci yaptıranı
Hacı Mehmed Tevfik Efendi
(Allah rahmet eylesin)

Ali Paşa Cami

Koca Mustafa Paşa Caddesi

Sadr-ı âlî Ali Paşa-yı cihete âsâr
Etti hayrât-ı müberrâtı cihânı mâlî

Kondu bir vakt-i mübârekte o şeyhü'l-vüzerâ
Hâne-i kutbunu gördükde bu vefkin hâlî

Yapdı bu beyt-i Hakı çünkü bi-Rabbü'l-Ka'be
Kible-i hâcât ola bârek iclâli

Şân verir ismi bu târîh-i latîfe Servet
“Câmi'-i lâmi'ü'l-envâr-ı aliyyü'l-a'lî”

H. 1147 / M. 1734-35

Cağaloğlu

Cezeri Kasım Paşa Cami

Bab-ı Ali Caddesi

“Oraya esenlik ve emniyetle giriniz.”

¹Oldu ihyâ Cezerî Kâsım Paşa'nın câmii
Şükrü mücib gayreti elbette ehl-i hizmetin

²Hayy çekip târîhini dedi dilim edip duâ
“Yâ İlâhî! sa'yi meşkûr olsun ehl-i himmetin”

H. 1409 / M. 1988-89

¹Cezerî Kâsım Paşa'nın camii ihyâ
oldu. Elbette hizmeti geçenlerin
gayreti şükre lâyıktır.²Dua ederek,
“hayy!” çekip tarihini “Ey Allah'ım,
himmət ehlinin çalışması karşılığını
bulsun” diye söyledim.

İkinci Kez Yapıldığında Konulan Kıtabe

Sâlimiz seksen beşinde devrimiz Sultân Azîz
Emr-i inşâsına fermân eyledi Sultân Azîz

Nice mescidler ü ma'bedleri ma'mûr ettiler
Yandı yıkılmışdı bînâsı bu câmi'-i şerîf

İmtisâl etti bu fermânı Azîze iki pîr
İkisi de mazhar ola lutf-ı Hudâ-yı münîf

Eyledikçe hizmet-i dîn-i mübînî muntazır
Bu ibadetgâhda kılındıkça namâz ü niyâz

Ömrün efvân ede Hak bânîlerin mesrûr be-kâm
Kıldılar Câmî'-i Cezerî Kasım Paşayı tenvîr

Rûz u şeble pâdişâh-ı âleme eyle duâ-yı ezkâr
Ola hem rûhu latîfi Cezerî de şadân

Râşidâ hâtif-i sözü târîh oldu
Dedi : “bu câmi'-i vîrân ü harâb âbâdan”

H. 1285 / M. 1868-69

Aksaray

Pertevniyal Valide Sultan Cami

Pertevniyel Sokak

Taçkapı Üzerindeki Kitabe

¹Hazret-i Abdülazîz Hân-ı diyânet-perverin
Görmedi vaz'-ı müberrât etmede mislin cihân

²Vâli cennet-mekân Mahmûd Hanın rûhunu
Vâlîde Sultân bu yüzden dahi kıldı şâd-mân

³Bârekallah nev-zemîn bir câmi inşâ eyledi
Tarh-ı dil-ârâsına hayrette kaldı âsümân

⁴Su akıttıysa Zübeyde Mekke'ye Bağdâd'dan
Bunda ol sultan-ı zîşân Kâ'beden verdi nişân

⁵Yazdı Nüzhet bendesi itmâmına bir beyt kim
Mısraaynından sekiz târih-i tâm oldu ayân

“Mâder-i Abdülazîz Han yaptı vâlâ ma'bedi”
“Olsa lâyıktır bu beytullah metâf-ı Kudsiyân”

H. 1288 / M. 1871-72

¹Dünya, hayır eserleri ortaya koymada
dinin koruyucusu Abdülaziz Han'ın
benzerini görmedi.²Vâlîde Sultan
(Abdülaziz'in) babası cennetmekân
Mahmud Han'ın ruhunu bu şekilde
bahtiyar etti.³Allah mübarek etsin, yeni
üslupta bir cami yaptırdı.Gökyüzü (bile)
gönül çeken binasına hayret etti.⁴Zübeyde,
Bağdat'tan Mekke'ye su akıttıysa,
burada da o şanlı sultan Kâbe gibi bir
mabet inşa etti.⁵Nüzhet kulu caminin
tamamlanmasına, iki mısraından sekiz ayrı
tam tarih çıkan bir beyit yazdı:“Sultan
Abdülaziz'in annesi yüce mabedi yaptırdı,
Allah'ın bu evi meleklerin metafi (Kâbesi)
olsa değer.”

Kemerli Kapı Üzerindeki Kitabeye

¹Hazret-i Abdülazîz Hânın zamân-ı devleti
Ahsen-i âsâr ile mağbût-ı her a'sârdır

²İşte böyle an-be-an muhkem-i dîn i' mâr-ı mülk
Ol serîr-ârâ-yı adle nühbe-i efkârdır

³Mâder-i zî-şânın âmâli de kendi gibidir
Dâimâ tervîc-i şer'î-i Ahmed el-Muhtâr'dır

⁴Öyle inşâ kıldı kim bu câmi'-i zîbendeyi
Tarh-ı hayr-bahşî reşk-i günbed-i devvârdır

⁵Valide-i Şâh Mahmûd Hân-ı cennet meskenin
Rûhunu ihyâ için bir hayr-ı pür-envârdır

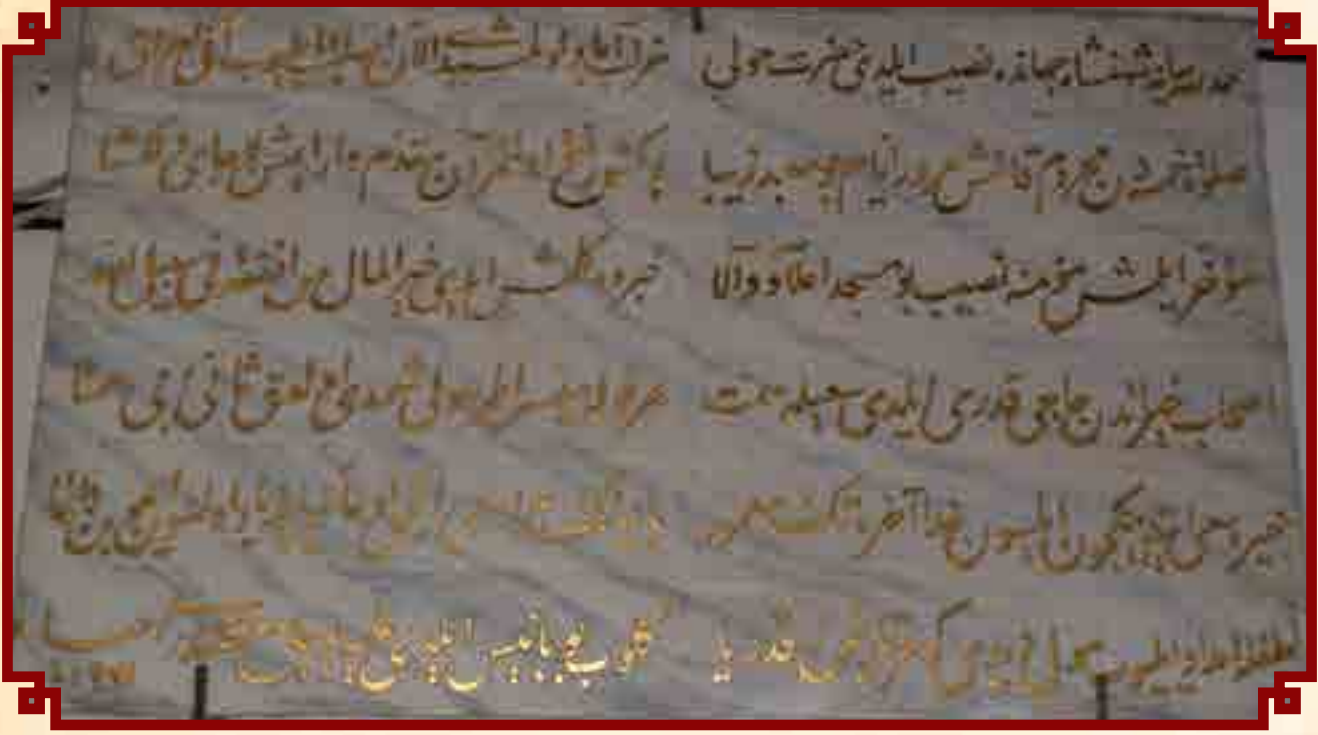
⁶Söyledi Nüzhet kulu itmâmına târîh-i tâm
"Mehd-i ulyâya bu câmi' pek güzel âsârdır"

H. 1288 / M. 1871-72

¹Abdülaziz Han Hazretleri'nin saltanatı en güzel eserlerle her asrın gıpta ettiği bir zamandır.²İşte böyle anbean din ve devletin sağlam bir şekilde imar edicisi adalet tahtına süsüne fikirlerin aklıdır.³Şanlı validesinin işi gücü de kendi gibi daima Hz. Peygamber'in dininin yüceltmektir.⁴Bu güzel camiye öyle inşa ettirdi ki şekli üslubu felekleri kısılandırmaktadır.⁵Annesi, cennet mekân Mahmut Han'ın ruhunu ihya için nurlu bir hayır eseri olarak yaptırmıştır.⁶Nüzhet, eserin tamamlanmasına "bu yüce beşiğe bu cami pek güzel bir eser olmuştur" diye tam tarih söyledi.

Kalenderhane Cami

On altı Mart Şehitleri Caddesi

1. Tamire Ait Kıtabe

¹Hazret-i sultân Mahmûd-ı mekârim-pervere
Hak Beşir Ağa gibi bir bende i'tâ eyledi

²Ya'ni kim dârüssaâde mesned-i vâlâsını
Edeli teşrîf lutfu cûd-ı dil ihyâ eyledi

³İşte ez-cümle harâba meylini bu câmi'in
Gûş edip evvel-keyd pâkize inşâ eyledi

⁴Oldu el-hak öyle âbâdân ki hayrânı değil
Onda bir secde kılan der hayr-ı vâlâ eyledi

⁵Cevherin sarf eyleyip Ni'met-i dua-gû dahi
Böyle beyt-i pâk ile târîhin imlâ eyledi

“Nâzır-ı Beytü'l-harem Beşir Ağa ihlâs ile”
“Bu muallâ ma'bedi tecdîd ü ihyâ eyledi”

H. 1160 / M. 1743-44

¹Allah, cömertlikler sahibi
Hazret-i Sultan Mahmud'a
²Beşir Ağa gibi bir kul
verdi. (Beşir Ağa), yüce
Dârüssaade makamına geleli
.....³İşte bu

caminin tamamen harap olmaya
ve yıkılmaya doğru gittiğini
duyup güzel bir şekilde yaptı.

⁴Allah için, öyle mamur ve
sağlam oldu ki sadece hayranı
değil, onda bir secde eden (dahi)
“yüce bir hayır yaptı” der.

⁵Duacısı Nimet de cevherini sarf
ederek böyle temiz bir beyit ile
tarihini yazdı:“Beytülharem
nazır Beşir Ağa ihlâsla bu yüce
mabedi yeniledi ve ihyâ etti.”

II. Tamire Ait Kitabe

¹Hamdillah sâye-yi şehinşâh-ı cihânda nasîb eyledi Hazret-i Mevlâ
Harâb-âbâd olmuş idi el'ân isâbet eyleyüb ihrâka

²Salât-i hamseden mahrûm kalmış mürûr-ı eyyâm bu mâ'bed-i zîbâ
Bu kişver feth olunmazdan mukaddem var imiş bu câ-yı dil-güşâ

³Muahhar eylemiş mü'mine nasîb bu mescid-i a'lâ vü vâlâ
Haberde gelmiş idi "Hayrû'l-mal men enfekahu fî sebîli'llâh"a

⁴Ashâb-ı hayrâtdan Hacı Kadri eyledi sa'y ile himmet
Her kula müyesser eylemez Mevlâ şimdi olduk sâni-i bî-hem-tâ

⁵Hayra sa'y ettiği için eylesin Hudâ âhiretin ma'mûr
Bâniyânın murâdı ancak duâ-yı hayr ile yâd olsun için dâimâ

⁶Lutf ile imdâd eyleyip Mevlâ dedi gevher târihin Kadriyâ
"Gelip bu bânisi eyledi gaye câmi-i Kalenderi ihyâ"

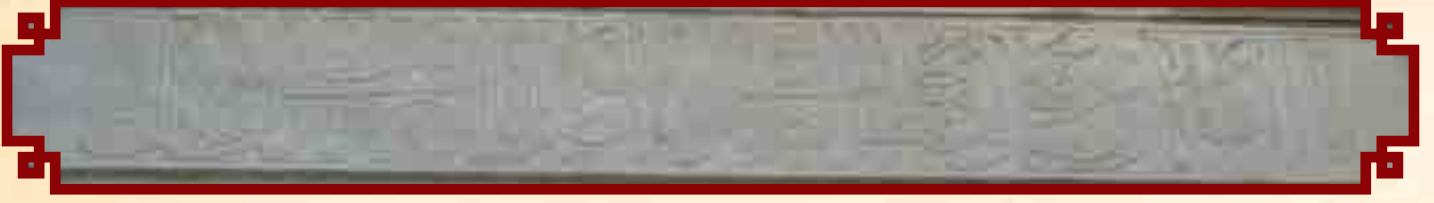
H. 1271 / M. 1854-55

(Bu cami) yanarak harap olmaya yüz tutmuştu; hamdolsun, Hazret-i Allah, şimdi cihanın şahlar şahının sayesinde nasip etti. Bu şirin mabed, beş vakit namazdan mahrum kalmıştı. Bu gönül açıcı yer, belde feth edilmezden önce de varmış ve sonradan bu yüce mabed müslümanlara nasip edilmiş. "Malın hayırlısı, Allah yolunda sarf edilendir" hadis-i şerifinin haberi gelmişti. Hayır sahiplerinden Hacı Kadri himmet ve gayret etti ki Allah her kula nasip etmez, şimdi benzersiz ikinci tamircisi olduk. Allah, hayra gayret ettiği için âhiretini mamur etsin zira hayır yapanların dileği sadece hayır ile hatırlanmaktadır. Mevlâ, lutfü ile yardıma koşup Kadri cevher tarihini söyledi: "Gelip bu yaptırın Kalender Camii'ni ihya eyledi"

Çemberlitaş

Köprülü Mehmed Paşa Cami

Yeniçeriler Caddesi – Peykhane Caddesi Kesişme Noktası

“ Farz namazların vakit ve erkânlarını gözeterek edasına devam edin; bilhassa İkinci namazına dikkat edin. Allah’a gerçek bir itaatle namaza durun.”

(el-Bakara / 238)

H. 1290 / M. 1873-74

Kâtip Sinan Cami

Çoban Çavuş Medresesi sokak – Sümbül Sinan Sokak Kesişme Noktası

¹Bi-hamdillâh ki ma‘mûr oldu bu ra‘nâ ibâdet-gâh
Mürûr-ı vakt ile olmuş iken her cânibi berbâd

²Olup âlî-himem Râkım Efendi vâkîf-ı sâni
Muammer ola kim Kâtib Sinânın rûhun etti şâd

³Salâta cem‘ olan huzzârdan budur temennâmız
Bu sâhib-i hayrı da hayr ile bir kez eylesinler yâd

⁴Bu câmi‘ hasbeten-lillâh bünyâd olduğu demde
Dü târîhe muvaffak oldu Fennî hâme-i üstâd

⁵“Kabûlü ile mesrûr eyle Yâ Rab iki âlemde”
“Bu vâlâ ma‘bedi Râkım Efendi etti çün âbâd”

H. 1150 / M. 1737-38

¹Hamdolsun ki zamanla her tarafı
berbat olan bu şirin mabed, mamur
oldu.²Himmeti yüce Râkım Efendi
ikinci vakfedeni oldu, ömrü uzun
olsun; zira Kâtip Sinan’ın ruhunu
şad etti.³Namaz için toplanan
cemaatten isteğimiz, bu hayır
sahibini de bir kez hayırla ansınlar.

⁴Bu caminin Allah rızası için
yaptırıldığı zaman Fennî, kalemin
üstadı iki tarih (düşürmeye)
muvaffak oldu:⁵“Ey Allah’ım,
Râkım Efendi bu yüce mabedi
yaptırdığı için hayrını kabul ederek
onu iki âlemde sevindir.”

*Hünkar Mahfili

Sultanahmet Meydanı

Hüsrev-i rûy-ı zemin Hazret-i Sultan Ahmed
Ki cihan emrine ez Kâf-be-kâf oldu muti'

Padişah mahfili teng idi Ayasofya'nın
Himmet idüb dil-i mü'min kadar etdi tevsî'

Taze revnak virüb ol ma'bed-i dirine bu gün
Beyt-i ma'mur gibi eyledi kadrin terfi'

Zamm idüb mahfil-i dirineye bir kubbe-i nev
Eyledi günbed-i gerdûn gibi mümtaz ü bedi'

O kadim asla bunu fer' düşürdü gûyâ
Müctehid eyledi bir mebhas-ı tengi tefri'

Beyt-i ma'mura yine bi-bedel oldu gûyâ
Kendisi etmiş iken âlem-i hâke tevdi'

Nur-ı tevhid ile kandil gibi rûşendir
Ahd-i şehinşeh-i âlemde o bünyân-ı refi'

Sebt olundukça mesûbât-ı mülukâneleri
Bu eser defter-i a'mâline olsun tevki'

Gele beş vakt cema'at okuya tarihin
“ Padişah eyledi bu mahfel-i paki tevsî' ”

H. 1118 / M. 1706-07

**Cami İçindeki Kitabe

Hazret-i Sultan Mahmud Han Gazi-kim? Onun
Cami’-i ikbâline bir kubbedir çerh-i berrin

Kible-i şahan-ı devrân nühbe-i Osmâniyân
Bâis-i âsâyîş-i âlem emirü’l-mü’minin

Oldu ashâb-ı kemâlin arkadaşı mihrâbda
Olalı iclâl ile zatı imamü’l-müslimin

Nice hayrata muvaffak etdi Allah onu kim?
Olmamış melhûz eslâf-ı selâtin-i güzin

Evvelâ teşyid idüb âli mukavves tâklar
Teşnegana ondan icrâ eyledi mâ’-i muin

Şimdi Ayasofya gibi muallâ ma’bedi
Eyleyüb tamir ile maksûre-i huld-i berrin

Zahir ile batının mamur idüb sûfi gibi
Oldu vech-i tesye ma’lum-ı ashâb-ı yakin

Sengler ızhâr-ı nakşile idüb keşf-i zamir
Döndüler ol merd-i murtâza ki ola halvet-güzin

Kubbe ve tâk-ı muallâsında zerrin pullar
Ehl-i küfrün sinesinde oldu dağ-ı ateşin

Kubbe-i çerh-i encüm simin ile pür-zeyn ise
Ahter-i zerrin ile oldu bu ondan dil-nişin

Hırka-i beyzâ giyip her menâr oldu heman
Zikr ü tehlike kıyâm etmiş birer şeyh-i güzin

Hafız-ı Dârü’s-saade Nazır-ı vakf-ı şerif
Zat-ı âlişân Beşir Ağa idüb re’y-i rezin

Gallesin hıfz eyleyüb ref’-i tedâhül eyledi
Emr-i sultaniyle sarf etdi bu tamire hemin

Tâ cema’ât ede bu cami’de tâ’ata kıyâm
Zib-i taht-ı şevket ola ol imamü’l-müslimin

Nâm-ı zıllullâh ola tâ zib ü menşûr-ı senâ
Sayesiyle zeyn ede dünyayı Rabbü’l-Âlemin

Sahibâ yek-mısra’ bercestedir tarih âna
“Oldu Ayasofya vâlâ beyt-i ma’mur-ı güzin”

H. 1146 / M. 1733-34

*Bu kitabe bugün mevcut değildir. Tarih göstermesi açısından burada veriyorum
**Tamir kitabesidir, Sultan I. Mahmud devrinde yapılan çalışmaları anlatmaktadır

Ayasofya Cami

Ayasofya Camii İbadete Açık Kısım Kapısı

Ayasofya Camii İbadete Açık Kısım Kapısı

İbadete Açık Kısımın Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Bu vâlâ câmi'i ta'mîr edip mahfel binâ kıldı
Şeh-i âli-himem sa'y eyleyip tahkîm-i bünyâna

²Du'â-yı hayra târihim verir bir başka fer Zîver
"Hümâyûn eyleye Hak mahfel-i Abdülmecîd Hân'a"

H. 1265 / M. 1848-49

¹Himmeti yüce padişah, gayret edip
yapısını sağlamlaştırarak, bu yüce
cami tamir edip, mahfel yaptırdı.²Ey
Ziver, tarihim hayır duasına başka bir
parlaklık verir: "Allah, Abdülmecid
Han'ın mahfelini mübarek eylesin."

Sultanahmet Cami

Sultanahmet Meydanı

Doğu Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Ey kemâl ü kerem ü hulk ile meşhûr-ı cihân
Dil-i giryânımı gel lütfunla kıl handân

²İltifâtına be-gâyet müterakkıb-ı hâtır
Çeşm-i cân cânib-i mihrine dem-â-dem nigerân

³Lutf-ı hakkınla bu gün zât-ı şerîfin bildim
Ayağın toprağıdır sürme-i ayn-ı a'yân

⁴Sadr-ı devlette karâr eyleyeli sultânım
Hâsılı üstümüze döndü sipihri-i bî-gerdân

⁵Bu kadar hayr-ı hasen eyleyen erbâb-ı kerem
Ede sahn-ı harem-i bağ-ı cinânda cevelân

⁶Kulzüm-ı lütf u kerem cûş u hurûş eyler ise
Umarım bu dil-i nâlân dahi olmaz giryân

⁷Hâli ben bî-kes ü gam-dîde-i nâ-şâdın bil
Lütfuna kaldı eyâ hâlim sâhib-i ihsân

⁸Biz senin için olalım Hakk'a duâda her ân
Sen safâda olasın gül gibi dâ'im handân

⁹Hazret-i ağa-yı ekrem, nâmı Hacı Mustafâ
Zâbit-i darüssaâde mahrem-i Osmâniyân

¹⁰Hân Ahmed niyyet ettikte binâ-yı câmi'e
Nâzır etti cümleye ol dem seni şâh-ı cihân

¹¹Sarf edip makdûrunu ikdâm-ı küllî eyledin
Eyer görünce kubbe-i âlîye onu ol zaman

¹²Bunca ikdâm ile ol mâl-i firâvânı bu kim
Eyledin tahsîl hem ettin bu yolda hep revân

¹³Bin yıl ömrü olsa billâh âdemin olmaz nasîb
Olsa dahî zîr-i destinde onun kevn ü mekân

¹⁴Böyle bir cami'-i bâlâ böyle bir âlî makâm
Cismi nâ-mevcûd iken geldi vücûda ol hemân

¹⁵Himmet olunca olurmuş böyle
Devletin efvân olup hem ömrün olsun câvidân

¹⁶Binde bir mümkün değil evsâfını şerh eylemek
Olsa gûya ger dehânımda eğer kim sad zebân

¹⁷Görücek bu câmiî dedim onun târîhini
“Eyledin bu dehr içinde Hakk bu kim âlî-nişân”

H. 1028 / M. 1618-19

Sultanahmet Cami

Sultanahmet Meydanı

¹Ey, olgunluk, cömertlik ve güzel ahlâkla cihanda meşhur olan, ağlayan gönlümü gel lütfunla güldür.

²Hatırım, iltifatlarını çokça gözlemektedir, can gözüm şefkatini her zaman gözlemektedir.³Bugün, gerçek lütfunla mübarek zâtını bildim; gözlerin göz sürmesi, ayağının toprağıdır.⁴Sultanım, devletin başına geçeli; dönüp duran felek üstümüze döndü.⁵Bu kadar güzel hayır yapan cömert kişiler, cennet bağında gezinsinler.⁶Lütuf ve kerem okyanusu coşup taşarsa, bu inleyen gönlümün de ağlamayacağını umarım.⁷Ben kimsesiz ve mutsuz kederliyi sahipsiz bil; ey ihsan sahibi, halim senin lütfuna kaldı.

⁸Biz, her an senin için Allah'a duada olalım, sen de gül gibi daima gülerek safada olasın.⁹Hacı Mustafa ismindeki cömert ağa hazretleri, Osmanlı ailesinin mahremi, darüssaade zâbiti! ¹⁰Ahmed Han, caminin binasına niyetlendiğinde, cihan şahı o vakit her şeye seni görevlendirdi.¹¹Bütün gücünü sarf edip tam bir gayret ettin.¹²O vakit yüce kubbeyi görünce, bu kadar çalışma ile o çok malı hem kazandın hem de bu yolda harcadın.¹³Billahi, insanın bin yıl ömrü hatta elinin altında bütün kâinat olsa, ¹⁴böyle yüce bir cami ve makam nasib olmaz ki ortada yokken hemen vücuda geldi.¹⁵Himmat olunca, böyle olurmuş saadetin artarak ömrün de sonsuz olsun.Ağzımda yüz tane dil olsa da vasıflarının binde birini açıklayabilmek mümkün değil.¹⁶Bu camiye görünce tarihini söyledim:“Doğrusu, bu dünya içinde yüce bir eser yaptın”.

Kapı Kitabesi
Arapça'dan Tercüme

Dünyada her canlıya ayırt etmeksizin rahmetiyle muamele eden Allah'a daha da yaklaşmak, peygamberi Hz. Muhammed Efendimiz'in (salat ve selam ona olsun) şefaatine layık olabilmek için; hesap gününden korkan, ibadetinde devamlı, adaletiyle meşhur, ihsan sahibi, namazına düşkün, hafızların en seçkini, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, Müslümanların başı, Mekke ve Medine'nin bekçisi, seyit, şeref ve haysiyet sahibi, Allah'ın yardımını her zaman bekleyen, bir dolunay gibi parlak, tüm Osmanlı hanedanının hükümdarı, bir güneş gibi, ay gibi dünyayı aydınlatan Sultan oğlu Sultan Ahmed, -ki O, Sultan Osman oğlu Orhan oğlu Sultan Murad oğlu Sultan Beyazıd oğlu Sultan Mehmed oğlu Sultan Murad oğlu Sultan Mehmed oğlu Sultan Beyazıd oğlu Sultan Selim oğlu Sultan Süleyman oğlu Sutan Selim oğlu Sultan Murad oğlu Sultan Mehmed Han'ın oğludur.- (Allah, onu başımızdan eksik etmesin) saltanatını ve ceddini dünya döndükçe daim kılsın. Bu kıymetli caminin inşasının başlangıcı da bitişi de oruç tutulan mübarek günlere denk geldi. Sultan Ahmed kendisinden önce gelenler gibi dinin hamiliğini sürdürecektir, her zaman sözünün arkasında olacaktır. Bu caminin yapımına H. 1018 senesi Şevval ayı / M. 1609 Aralık ayı'nda başlanmış ve nihayet H. 1025 senesi Ramazan ayı / M. 1617 senesi Eylül ayı'nda bitirilmiştir. Sultan Ahmed Cami'nde ilk namaz Padişahımızın da katılımıyla H. 1025 senesi Ramazan-ı Şerif'inin Kadir gecesini / M. 26/27 Eylül 1617 gecesini kılınmıştır.

Hırka-yı Şerif

Mesih Mehmed Paşa Cami

Eski Ali Paşa Caddesi

¹Hamdülillâh âsaf-i âdil muvahhid pâk-din
Eyledi bu câmiin bünyâdını bî-kâl ü kâl

²Etti ihyâ vahy-i Hak ile çün ol İsa-nefes
Vuslat-ı Hakka tarîk-i cennete oldu delîl

³Ol vezîr-i a‘zâmın nâmı Mesîh-i can-fezâ
Dü cihânda âb-ı maksûdun Hudâyâ kıl sebîl

⁴Hâtif-i kudsî dedi itmâmının târîhini
“Bu makâm oldu ibâdet-gâh-ı makbûl-i Celîl”

H. 994 / M. 1585-86

¹Hamdolsun, tevhid ehli, dini temiz,
adaletli vezir hiçbir lakırtıya yer
bırakmaksızın bu camiye yaptırdı.²O
İsa nefesli, Allah’ın vahyi ile mabedi
ihya etti; Allah’a erişmeye, cennet
yoluna kılavuz oldu.³Ey Allah’ım,
adı can bahşeden Mesih (olan) o yüce
vezirin dilekleri suyunu iki cihanda
akıt.⁴Gaybın mukaddes sesi tarihini
şöyle söyledi: “Bu yer, celâl sahibi
Allah’ın kabulettiği bir mabet oldu

Cümle Kapısı Üstündeki Kitabe

Yeryüzünde olan her canlı fanidir. Fakat azamet ve ikram sahibi olan Rabbinin zatı bakidir.”

(er-Rahman / 26 -27.)

Hırka-yı Şerif Cami

Akseki Caddesi

¹Tâ ebed Sultân Mecîd Han ola bâ-feyz-i Îlâh
Nûr-ı mihrâb-ı hilâfet câmi‘-i âdâb-ı dîn

²Kalb-i pâkin eylemiş Hak Hazret-i Peygambere
Dâimâ ihlâs-ı arzıyla mübâhî vü yakîn

³Düş-ı iclâli şeref-bahş-ı siyâb-ı saltanat
Olalı düşmez elinden dâmen-i şer‘-i mübîn

⁴Hırka-yı sündüs-tıraz-ı şâh-ı vâlâ-yı resûl
Câ-nişîn olmuştu bunda izz ile nice sinîn

⁵Eyleyip ta‘zîm ü hürmet işbu câ-yı ekreme
Câmiî hem hücre-i pâkîzesin yaptı metîn

⁶İki târih-i güher-pirâyeyi Zîver kulu
Çekti zer-târ-ı nizâm-ı nazma çün dürr-i semîn

⁷“Hırka-yı pâk-i risâlet mesnedin bu câmiin”
“Şâh-ı dîn Abdülmecid Han kıldı bünyad ü rasîn”

H. 1267 / M. 1850-51

¹Allah’ın feyzi, sonsuza kadar hilâfet mihrabının nuru, din âdâbının toplayıcısı Sultan Mecid’in üzerinde olsun.²Allah, ihlâslı olduğu için onun temiz kalbini daima Hazret-i Peygamber’e yakın ve övgüye lâyık kılmış.³Cömertlik omzu, saltanat elbisesine şeref verdiği için beri, apaçık şeriatın eteği, elinden düşmez.⁴Peygamber’in değeri yüce, nakış işlemeli hırkası, nice yıllar burada şerefle bulunmuştu.⁵Tazim ve hürmet ederek bu mübarek yere cami ve Hırka-yı Saadet’in tertemiz hücrelerini sağlam bir şekilde yaptı.⁶Ziver kulu, iki inci parçası tarihi nazmın düzgün teline, çok değerli inci gibi dizdi.⁷“Hz. Peygamber’in tertemiz hırkasının bulunduğu bu camii, dinin şahı Abdülmecid Han sağlam şekilde yaptırdı.”

Cerrah Mehemmed Paşa Cami

Cerrahpaşa Caddesi

*Cami Kapısı Üzerindeki Kıtabe**Arapça'dan Tercüme*

Bir cami olan bu yapıyı eşi ve benzeri olmayan Allah için inşa etti. Bu geniş, ferah, ulu mabedi tamamen içinden gelerek yaptı. Bundan dolayı Allah onu katındaki yüksek derecelere eriştiği kullar arasına dâhil etsin. İbadetler, özellikle de namaz, ölüm insana gelinceye kadar bir yükümlülüktür. “Daim olsun.” Bu yapı da her iki yakanın insanlarını buraya namaza davet ediyor. Böylesine güzel bir eserin ortaya çıkmasına ilham kaynağı olan, tüm insanların sahibi Yüce Allah! Herkesçe bilinen banisini her türlü hile, tuzak ve kötülüklerden muhafaza et. Tamamlandığını görünce şu kısa sözü söyledim : “Ömrü kadar güzel bir cami yaptı Mehmet Paşa.”

H. 1002 / M. 1593-94

Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

Görünür ve görünmez tüm âlemlerin, tüm mahlûkatın sahibi yüce Allah'ın şanı ne yücedir.

O kimse ki lütfuyla bu yapı tamam oldu. Bu sağlam camiye o yaptırdı. Öyle bir mekân ki sanki nur topu... Bu caminin yapımı ile bu yer oldukça bayındır bir hal aldı. O kimse öyle bir cami inşa ettirdi ki Ka'be-i Haram gibi onu gören herkesin hayranlıktan dili tutulur, gözleri kamaşır. Müminlerin mabedi olan bu yapıyı sahibinin eksiksiz olarak yaptırdığına yemin ederim. Bir vezir olan o kimse, akranları içinde en üstünü. Yaptırdığı eserden de belli değil mi? İsmi mi? Mehmed. (Adı kıyamete kadar baki kalsın.) Ünvanı mı? Allah'ı en güzel şekilde zikreden kul. Bu hayrı kıyamete dek baki kalsın. Hicri bin senesinin hemen akabinde inşası tamamlanarak ibadete hazır hale getirilen bu camiye gören herkesin aklındaki şu sözü tarih olarak söyledim: "Vezir Mehmet Paşa'nın camisini çok beğendik."

H. 1002 / M. 1593-94

Eminönü

Hidayet Cami

Yalı Köşkü Caddesi

¹Şeh-i Gâzî Hân Mahmûd dürr-i bahr-i himmet ü cûd
O hıdıve Rabb-i Ma‘bûd kerem etti bî-nihâye

²Hak o şâh-ı ser-firâzı keremiyle kıldı gâzî
O şehin dahi niyâzı bu idi hemân Hudâya

³Himemiyle mülk ü millet bulur emn ü zevk ü râhat
O hıdıv-i âli-himmet eder âlemi himâye

⁴Ne kemâli hûb-meşreb keremin cihân görür hep
Kerem eyle sen de Yâ Rab o şeh-i melek-likâyâ

⁵Şeh-i kâm-rân ü kâmil keremi cihâna şâmil
Hasenât ü hayra mâil heme sa‘y eder rızâyâ

⁶O yegâne şâh-ı vâlâ yeni ma‘bed etti inşâ
Ne güzel yapıldı ammâ bu mahall-i dil-güşâyâ

⁷Gele beş vakit cemaat ede sıdk ile ibâdet
O şehinşeh nihâyet kıla ref‘-i yed duaya

⁸Olup avn-i Hakk’a mazhar ola dâimâ muzaffer
Kıla düşmanı müdemmer o şeh-i gazâ-hikâyê

⁹Biri çıktı Vâsıf-âsâ dedi yaz nev târîh a‘lâ
“Ne güzîde hayr hakkâ yeni câmi‘ü’l-hidâyê”

¹Himmet ve cömertlik denizi, Gâzi padişah Mahmud Han’a, kendisine ibadet edilen Allah sonsuz cömertlikte bulundu.²Allah, o yüce padişahı keremiyle gazi kıldı ki o şahın Allah’a duası da bu idi.³Himmetleriyle memleket ve millet güvenlik, zevk ve rahat bulur, o himmeti yüce sultan dünyayı korur.⁴Kemali ne hoş, cömertliğini bütün âlem görür; ey Allah’ım sen de o melek yüzlüye kerem eyle.⁵Cömertliği dünyayı tutan olgun ve mesut padişah, güzellikler ve hayırlara eğilimlidir, Allah’ın rızasına gayret eder.⁶O biricik yüce şah, yeni mabet yaptırdı, üstelik bu gönül açıcı yere ne güzel ne güzel yapıldı.⁷Cemaat beş vakit gelsin, doğrulukla ibadet etsin, o şahlar şahına sonsuz dua için ellerini kaldırsın.⁸O tüm hayatı gazâ olan padişah, Allah’ın yarımına mazhariyetle daima muzaffer olarak düşmanı yok etsin.⁹Vâsıf gibi birisi çıktı ve ‘güzel bir tarih söyle’ dedi: “Hakikaten Hidayet Camii, ne seçkin bir hayır eseri!”

Tamir Kıtabeli

¹Müeyyed cedd-i pâk-i emcedi Abdülhamîd Hân'ın Behişt-âsûd-ı rahmet Hân-ı Mahmûd-ı gazâ-meşhûr

²Melek girmez dalâlet-gâh iken bu yer yıkıp yaptı Hidayet Câmî'in mânend-i kudsîhâne-i ma'mûr

³Mürûr-ı dehr ile ammâ harâb olmuşdu bir müddet Mücedded kıldı inşâ şehriyâr-ı ma'delet-menşûr

⁴Harîm-efrûz-ı mihrâb-ı hilafet kıl Hamîd Hân'ı İlahî zikrin oldukça lisân-ı halkta mezkûr

⁵Çıkıp bir der mü'ezzin mahfile târîh dedi Muhtar "İmâmü'l-müslimîn kıldı bu ra'nâ camii ma'mûr"

H. 1305 / M. 1887-88

¹Abdülhamit Han'ın çok şerefli, tertemiz, kuvvetli, Allah'ın rahmetinin cennet rahathğında, gazalarıyla ünlü atası Sultan Mahmut, ²meleklerin girmediği bir sapkınlık yeri haline gelen, Hidayet Camii'ni mamur bir kutsal yer olarak yıkıp yaptırdı.³Zaman içinde bir süre harap bir halde kaldı, fakat adaleti her yana yayılmış padişah yenileyerek inşa etti. ⁴Ey Allah'ım, adın insanların dilinde anıldıkça Abdülhamit Han'ı hilafet mihrabının kandili et.⁵Ey Muhtar, müezzin kapı üzerindeki mahfile çıkararak şöyle tarih dedi: "Müslümanların efendisi, bu güzel camii mamur kıldı."

Aksaray

Bıçakçı Alaaddin Cami

Sofular Caddesi

“Allah'tan başka ilah yoktur, Hz. Muhammed, O'nun elçisidir.”

Eş-şeyh el-Fatiha

Kutbü'l-ârifîn, Gavsü'l-vâsilîn, mürşidü'l-kâmilîn
Merhûm ve mağfûrun leh Şeyh Alaaddin kuddise sırrihü'l-azîz

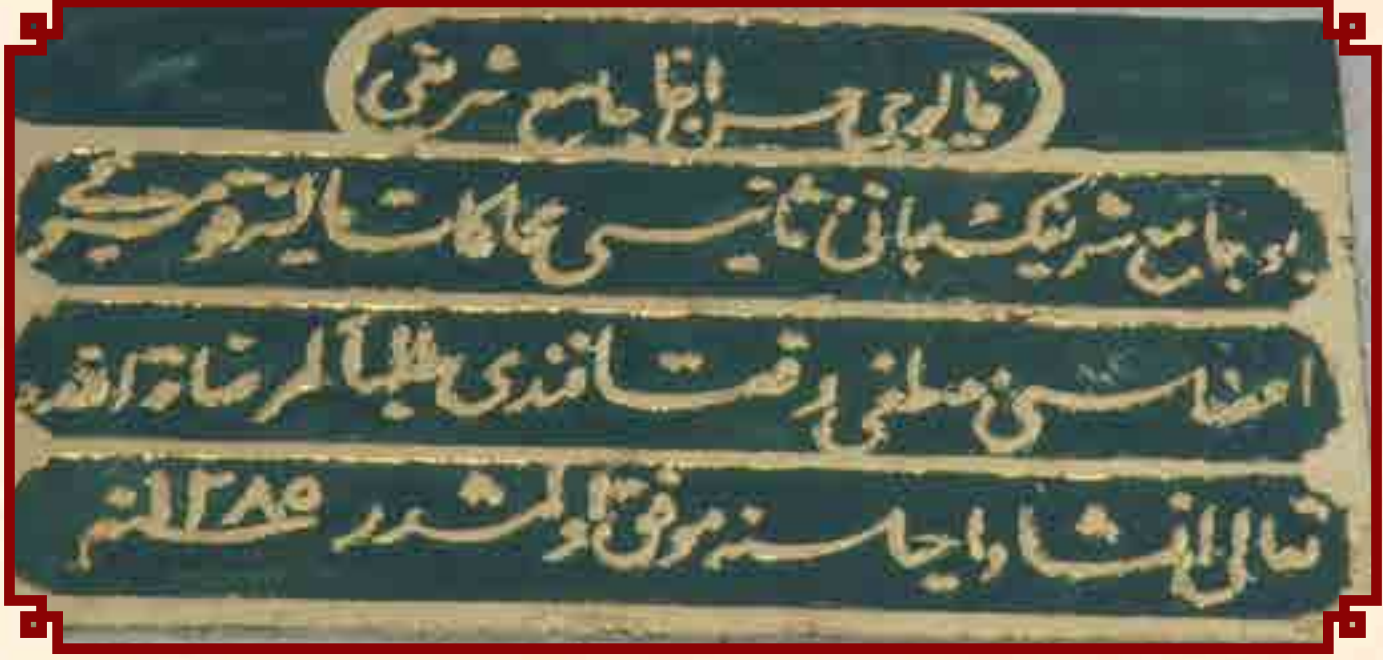

Ariflerin kutbu, Hakk'a erenlerin yardımcısı,
kâmillerin mürşidi, merhum ve mağfur Şeyh Alaaddin.
(Allah, şerefli sırrını mukaddes kılsın)

Beyazıt

Kaliçeci Hasan Ağa Cami

Ordu Caddesi – Gedik Paşa Caddesi Kesişme Noktası

Bu câmi-i şerifin bâni-i sânisî muhâkemât-ı âliye komisyonu azası Mustafa Rifat Efendi (taleben li-merdâti'lâhi Teâlâ) inşâ ve ihyâsına muvaffak olmuştur.

H. 1285 / M. 1868-69

Bu cami-i şerifi ikinci kez yaptıran muhakemat-ı âliye komisyonu üyesi Mustafa Rifat Efendi (Allah'ın rızasını istemiştir) inşâ ve ihya etmeyi başarmıştır.

*İkinci Kez Yapıldığında Koyulan Kitabe

Cenab-ı Hazret-i Sultan Mahmud Han-ı Gazi'nin
Vekil-i mutlak-ı olsun hemîşe sadra ruh-efzâ

Melekler secde-i şükr eyleyüb Şadi dedi tarih
“Zihi cami bina kıldın yerinde Mustafa Paşa”

H. 1165 / M. 1751-52

Bu kitabe bugün mevcut değildir.
Tarih göstermesi açısından burada veriyorum

Hüma Hatun Cami

Hoca Efendi Sokak

¹Yaptı bu câmii Hümâ Hâtun
Bint-i Sikender-i vezîr ol mâh

²Hakk kabûl ide gösterip dîdâr
Kıla mahşerde şefkat ona İlâh

³Dedi onun Hüdâî tarihin
“Mescid-i ümmet-i Resûlullah”

H. 910 / M. 1504-05

¹Vezir İskender Çelebi'nin
kızı o ay yüzlü Hüma Hatun
bu camii yaptırdı.²Allah,
yüz gösterip kabul etsin ve
mahşer günü ona şefkatiyle
muamele eylesin.³Hüdai,
onun tarihini “Allah'ın
Resulü'nün ümmetinin
mescidi” şeklinde dedi.

Eminönü

Yeni Cami

Eminönü Meydanı

Arapça'dan Tercüme

Ne güzel Camii! Güzellikte gökteki yıldızlara benzeyen bu yüce binanın harcı takvadır. Öyle güzel ki benzeri yapılamaz. Yaptıranın gayesi hayır yolunun bir yolcusu olabilmektir. Yaptıran, eserinin en güzel olması için büyük çaba sarf etti. Bu caminin içi ve dışı öyle gösterişli oldu ki görenler hayran kaldı. Herkes parmakla gösterir oldu. Muhsin sıfatının sahibi yüce Allah, bu binanın tamamlanmasına vesile olan Valide Sultan'ın (Turhan Hatice Sultan) ömrünü uzatsın, sevaplarını artırmaya muktedir kılsın. Onu her türlü, kaza, bela ve hilelerden muhafaza buyursun. Burası öyle bir yerdir ki buraya giren Hakka yakın, belalara uzak olur. Şair Hasan caminin bitirilişi için şu tarihi söyledi: "Bu Cami yaptıranın takvasının işaretidir."

H. 1074 / M. 1663-64

Vefa

Ebü'l Vefa Cami

Vefa Caddesi

¹Bu dergâh-ı mu'allâ Şeyh Vefâî kutb-ı a'zamdır
Ziyâret edene i'tâ eder Hak rütbe-i ulyâ

²Derûnî âşık-ı sâdık dedi ta'mîrine târîh
"İbâdet-gâh-ı uşşâka yapıldı câmi'-i zîbâ

H. 1171 / M. 1757-58

¹Bu yüce dergâh, kutb-ı azam olan Vefalı
Şeyh'in dergâhıdır. Ziyaret edene Allah, yüksek
derece bahşeder.²Sadık bir âşık olan Deruni,
tamiri için "âşıkların ibadetgâhı olmak üzere
güzel bir cami yapıldı" tarihini söyledi.

Fener

Ali Yazıcı Cami

Abdülezel Paşa - Mürsel Paşa Caddesi Kesişme Noktası

Kıldı bina Hazret-i sultan Fâtiḥ-i cennet-mekân
Eylediler edâ-yı salât çok Müslümân bir-zamân

Bir zamandan sonra oldu çün harâp ihrâk ile
Geldi bir ehl-i sahâvet yine okundu ezân

Bânî-i sânişi merhûm Hacı Râşid oldu kim
Özge malı halisinden çün yapıldı mescid-i beyân

Etmîş idi hizmet çok meskûkât-ı şâhânedede
Bu âsâr-ı hayrdan çok memnûn oldu ehl-i imân

Genc-i dilden doğdu cevher dedi Hâdî târihin
“Dilerim O’ndan cây-ı meskeni bâğ-ı cinân”

1. Tamiri - H. 1228 / M. 1813

2. Tamiri - H. 1308 / M. 1890-91

Fener

Tahta Minare Cami

Vodina Caddesi

¹Bu câmii mukaddem Bü'l-feth lütfu ile
Halka ibâdet için etmişti bunda bünyâd

²Tutmuştu yüz harâba bir nice vakt içinde
Baştan ayağa bu zât etti ahâliye dâd

³Kantârî-zâde ya'ni mevlûdî şehr-i Sivâs
Hak ecrini buyursun kantarlar ile müzdâd

⁴Olmuş iken hamamcı Tahta Minâre içre
Eylerdi mâ-i cûdı nâsın gönüllerin şâd

⁵Cevherle târihin yaz baş kesti hâme Müştâk
“Etdi Halîl Efendi el-hak keremle âbâd”

H. 1282 / M. 1865-66

¹Bu camii Fatih Sultan Mehmet
cömertliği ile halka ibadet için
burada yaptırmıştı.²Uzun zaman
içinde haraba yüz tutmuştu.

³Sivashlı Kantarizade, insanlara
iyilik olsun diye camiye baştan
ayağa tamir ettirdi.Allah,
sevabını kantarlarla artırsın.

⁴Tahta Minare içinde hamamcı
iken cömertliğinin suyu
insanların gönüllerini şad etmişti.

⁵Ey Müştak, kalem açıldı, tarihini
cevherle yaz: “Gerçekten Halil
Efendi cömertlikle abad etti.”

Topkapı

Gazi Ahmet Paşa Camii

Topkapı Caddesi – Bican Bağcıoğlu Yokuşu Kesişme Noktası

Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

“Şüphesiz ki namaz belirli vakitlerde müminler üzerine farzdır.”

Şüphesiz Yüce Allah doğruyu söylemiştir.

en-Nisâ / 103

Cümle Kapısı Kapısı Üstünde

“Mektup, Süleyman’dandır ve Rahman ve Rahim olan Allah’ın adıyla(başlamakta)dır”

en-Neml / 30

H. 1314 / M. 1898-99

Balat

Molla Aşkî Mescidi

Paşa Hamamı Caddesi

¹Vâkîf oldum Molla Aşkî câmiine hayr için
Fâtıma Hânım da vakf etmiş nükûd-ı bî-adîd

²Oldu vakfeynün nemâsından binâ bu def`ada
İki sâhib-hayra birden lutf ede Rabb-i Mecîd

³Der gören cân Vâsîfâ târîh-i dervîşânesin
“Oldu âşık Molla Aşkî câmii zîbâ cedîd”

H. 1238 / M. 1822-23

¹Molla Aşki Camii'ne hayır için vakıf
oldum.Fatma Hanım da çok para
vakfetmiş.²Bu kez cami, bu iki vakıf
sahibinin birikimiyle yapıldı.Yüce Allah,
her iki hayır sahibine birden lutfetsin.
³Ey Vasıf, dervişane tarihini gören kimse,
“âşık, Molla Aşki Camii güzel ve yepyeni
oldu” der.

Çarşamba

İsmail Ağa Cami

İsmail Ağa Cami Sokak

Cümle Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Teâlallâh zihî ra‘nâ binâ nev câmi‘-i vâlâ
Menâr-ı nûr-ı rahmet cilve-gâh-ı şâhid-i takvâ

²Tazarru‘-gâh-ı mevcudât-ı âlem dense lâyıktır
Ki her bir revzeni bir dest-i tâatkâr eder i‘ma

³Değildir çâkî-i mihrâbı taraf-ı kible-gâhından
İcâbet râhı açmış sâlik-i takvâ için gûyâ

⁴Nice âvîze etmez ona kendin beyzaiyye kim
Sirâcı olmak için mûmdur mihr-i cihân-ârâ

⁵Hudâyâ iki âlemde sa‘âdet bula bânîsi
Eğreçî kadr-i ecrin etdi nass men bi-innemâ

⁶Bunun gibi nice hayrâta yâ Rabbi muvaffak kıl
Hezârân câyı Allah eylesin takvâ için ihyâ

⁷Çıka tâ kim hatîb-i mihr-i enver minber-i çerhe
Ola mahfel-güzîn-i na‘at-hânı tasliyet-pîrâ

⁸İkâmet eyleyüb dâ‘im salât-ı cum‘a-i şükürin
Sufûf-i kudsiyân ihlâs ile olsun du‘â-gûyâ

⁹Tamâm olunca Es‘ad lafzen ü ma‘nen dedim târîh
“Yapıldı bin yüz otuz altıda bu ma‘bed-i zîbâ”

H. 1136 / M. 1723-24

¹Allah yüceltsin; ne de güzel bina, yeni ve yüce bir cami; rahmet nurunun kandili, takva güzelinin cilve yeri.²Her bir penceresi Allah’tan korkup sakınan bir kulun eline benzer, bu sebeple âlemdeki varlıkların Rablerine yalvardıkları yer denilse yaraşır.³Mihrabının girintisi kible yönünün ucundan değildir; sanki takva ehli için kabul yolu açmıştır.⁴Yumurta şeklindeki parlak ayna kürecikleri kendilerini nasıl asmasınlar? Dünyanın süsü güneş kandili olmak için mumdur. ⁵Ey Rabbimiz, her ne kadar insanlar içinde kadrini yücelterek karşılığını almış olsa da bu mabedi yaptıran iki âlemde saadet bulsun. ⁶Ey Rabbimiz, bunun gibi nice hayır eserleri yaptırmaya muvaffak kıl.⁷Allah binlerce mevkii takva için ihya eylesin. Parlak güneş hatibi, felek minberine çıktıkça (kıyamete kadar) mahfilde övgüsünü yapan, ⁸okuduğu salâvat-ı şerifeyi süslemiş olsun.Saf saf olan melekler şükür cumasının namazını kılıp ihlâs ile dua etsinler. ⁹Ey Esad, tamamlanınca hem lafız hem de anlam olarak tarihini “bu güzel mabet bir yüz otuz altıda yapıldı” dedim.

Çemberlitaş

Atik Ali Paşa Cami

Yeniçeriler Caddesi

“Şüphesiz ki namaz müminlere belli vakitlerde farz kılınmıştır.”

en-Nisa / 103

İnşası H. 902 / M. 1496-97

Tamiri H. 1314 / M. 1896-97

Kumkapı

Özbekler Tekkesi Cami

Özbekler Sokak

Özbekler Sokak

Zînet-i efzâ-yı makâm-ı mu'allâ-yı Hilâfet-i İslâmiyye ve erîke-pîrâ-yı saltanat-ı seniyye-i Osmâniye es-sultân ibnü's-sultân es-sultân, el-gâzi Abdülhamid Hân-ı Sâni Hazretlerinin devr-i mes'ûd- hümayunlarında sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Buhâra'da Hisar vilâyeti vâlisi Estankıl Bigil Kuşbigi cânibinden hasbeten li-merdâtillâhi Teâlâ işbu mescid-i şerîf ve müştemilâtı inşâ buyurulmuşdur.

Fî 1 Recebi'l-Mücerreb 1318

M. 25 Ekim 1900

Yüce halifelik makamının ve yüksek Osmanlı saltanatının tahtının süsü sultanoğlu sultan Gazi İkinci Abdülhamit Han Hazretleri'nin mutluluk veren devrinde hayır ve hasenat sahibi Buhara'da Hisar şehrinin valisi Estankıl Bigil Kuşbigi tarafından Allah'ın rızasını kazanmak için bu mescid ve müştemilatı inşa olunmuştur

Beyazıt

Pîrî Paşa Cami

Ordu Caddesi, Beyazıt Otobüs Durakları

Arapça'dan Tercüme

Mâşâllah

“Bu, Rabbimin fazlındandır.”

Avlu kapısı üzerinde bulunan ancak tuğradan başka iz kalmayan kitabesinin metni ise şöyledir :

Cami-i ahkâm-ı şevket muktedâ-yı müslimin
Zıll-i Hakk Sultan-ı Mahmudü'l-ümem şah-ı zaman

Cümle evkâf-ı şerife buldu ahdinde nizâm
Hükm-i din ü devleti etdi beyân şer'i ayân

Etdi nev ihya esasından bu vâlâ camii
Koymamışdı nâr-ı sûzân onda hiç nâm ü nişân

Hoca Piri bani-i evvel o cennet merkadin
Vakfın ihya eyledi ruh-ı şerifin şâd-mân

Etdi Ayni es-salâ tarih-i cevher-dârını
“Ey cemaât mabedi kıldı bina Mahmud Han”

H. 1247 / M. 1831-32

Tarih kapı üstündeki tuğradan alınmıştır

Fatih

Üskübî Çakır Ağa Cami

Üsküplü Caddesi

Mâşâllah

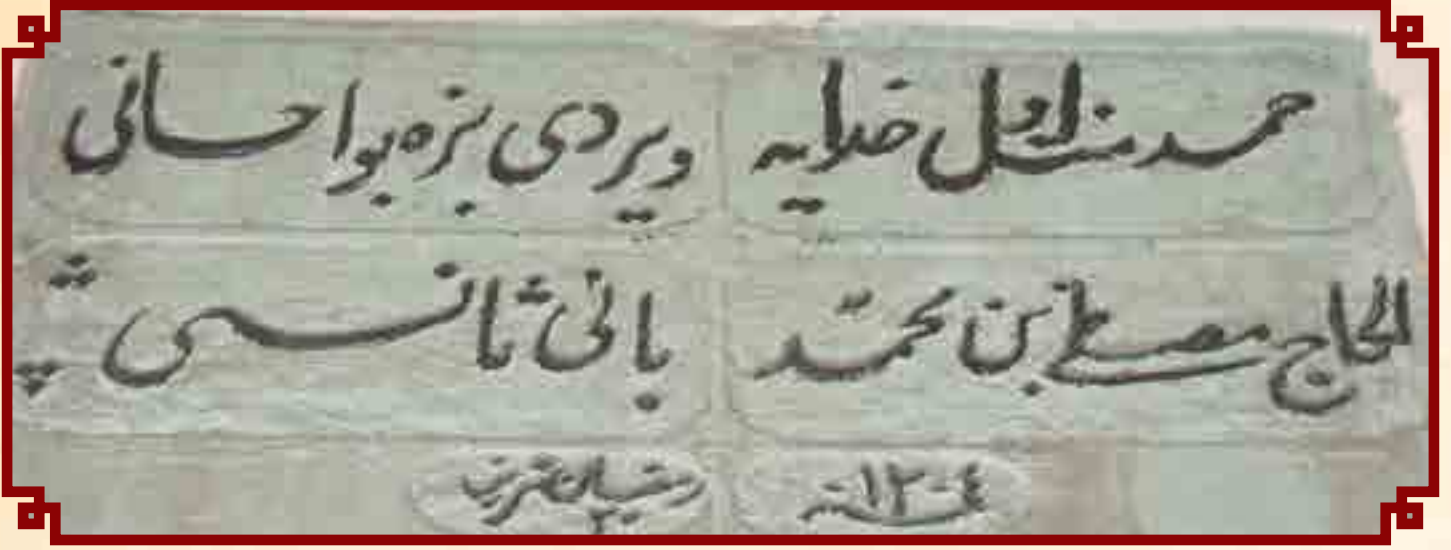
“Allah’ın farzlarını yerine getir ki itaatkâr olasın.

H. 1291 / M. 1874-75

Merican

Sâmânî Virânî Cami

Uzunçarşı Caddesi

¹Hamd ü minnet ol Hudâya verdi bize bu ihsânî

²El-hac Mustafâ bin Mehemmed bânî-i sâni

H. 25 Ramazan 1204

M. 8 Haziran 1790

¹Hamd ve minnet o Allah'adır
ki bize bu ihsanı verdi.²Camiyi
tamir ettiren (ikinci kez yaptıran)
Mehmet oğlu Hacı Mustafa'dır.

Karabaş-1 Veli Cami

Melek Hoca Caddesi

¹Karabaş-1 Velî'nin câmii olmuş idi vîrân
Misâli lâne-i bû[m] u gurâb olmuş iken nâgâh

²Ahâlî gayret etti aşk ola nakd ü mürüvvetle
Sa'ylerin meşkûr ede dünyâ vü ukbâda İlâh

³Husûsâ Binbaşı Bekir Efendi eyledi itmâm
Muîn yâveri olsun hemîşe Hazret-i Allâh

⁴Bu câmi' hem dahi dergâh-ı bâzullâhtır [ey] âşık
Hulûs-ı kalb ile devrânımız icrâ olur her gâh

⁵Çıkıp üçler Nebîlâ söyledi târîh-i bünyâdın
"Namaz kıl hâl ile gel zikr ü tevhîd eyle ismullâh"

H. 1304 / M. 1886-87

¹Karabaş-1 Veli'nin camii viran
olmuştu. Baykuş ve karga yuvasına
dönmüşken ansızın ahali para
tedarik edip cömertlik göstererek
gayret etti, aşk olsun.²Allah,
dünyada ve ahirette bu gayretlerinin
karşılığını versin.³Özellikle Binbaşı
Bekir Efendi tamamladı. Allah
yardımcısı ve destekçisi olsun.⁴Ay
âşık, bu cami aynı zamanda Allah'ın
şahininin dergâhıdır.Kalp temizliği
içinde devranımız her an icra olur.
⁵Ey Nebil, üçler çıkıp yapımı tarihini
"hal ile namaz kıl, gel, zikr ü tevhit
eyle" diye söyledi.

Beyazıt-Gedikpaşa Dîvânî Ali Bey Cami

Gedik Paşa Cami Sokak

Eûzübillâhimineşşeytânirracîm
Bismillâhirrahmânirrahîm

¹Bu Dîvânî Ali Bey Câmii ma‘mûr iken evvel
Muahhar yandı âsâr-ı i‘mârı nâ-bedîd oldu

²Bedestânî Hacı Ali olup bânî-i sânisî
Bunu i‘mâra şimdi sarf ü ikdâmı mezîd oldu

³Senîh inşâsına terkîm olundu tâm bir târîh
“Yapıldı ser-te-ser bu ma‘bed-i âlî cedîd oldu”

H. 1285 / M. 1868-69

¹Bu Divani Ali Bey Camii
önceleri mamurken sonradan
yanarak büyük hasar gördü.

²Onu ikinci kez yaptıran
Bedestani Hacı Ali olup, bu
imar hususunda çok para
sarfetti ve gayret gösterdi.

³Ey Senih, inşasına şu şekilde
tam bir tarih mısraı yazıldı:
“Bu yüce mabed baştan başa
yapıldı ve yenilendi.”

Kumkapı

Dizdariye Cami

Dizdariye Çeşmesi Sokak

Tamir Kitabesi

Zînet-i efzâ-yı makâm-ı muallâ-yı hilâfet-i
İslâmiyye ve erîke-i pîrâ-yı saltanat-ı seniyye-i
Osmaniyye, es-sultân ibn'üs-sultân es-sultân
el-gâzî Abdülhamîd-i sâni taraf-ı eşrîflerinden
işbu câmi'-i şerîf bin üçyüz ondokuz senesi
Rebiülevvelinde ta'mîr ve inşâ edilmiştir.

H. 1319 Rebiülevvel / M. Haziran-Temmuz 1901

**Yüce halifelik makamının ve yüksek
Osmanlı saltanatının tahtının
süsü sultanoğlu sultan Gazi İkinci
Abdülhamit Han Hazretleri'nin
en şerefli taraflarından bir üçyüz
ondokuz senesi Rebiülevvel ayında
tamir ve inşa edilmiştir.**

Yenileme/İnşa Kitabesi

Arapça'dan Tercüme

Bu şerefli mescit Allah rızasını kazanmak için yeniçeri kâtibi Mehemed bin İbrahim es-Said Bey tarafından, yaptırıldı. Bu caminin yeniden inşasına H. 910 senesi Zilkade ayı sonlarında (M. 1505 senesi Nisan ayı sonları) başlanmış ve nihayet H. 911 senesi Rebiülahir ortalarında (M. 1505 senesi Eylül ayı ortaları) bitirilmiştir.

Fatih

Nişancı Mehmed Paşa Cami

Nişanca Caddesi

İnşa Kitabesi

Arapça'dan Tercüme

İçinde toplanılarak Allah'a ibadeti sağlayacak bu yüce yapı, "Allah'ın mescidlerini, yalnız, Allah'a ve ahiret gününe iman edenler ma'mur kılarlar." (et-Tevbe / 18) ayetinin hakiki manasına eren, Yüce Allah'ın lutfuyla, Pir Ahmet oğlu Mehmet, -ki o, Sultanoğlu Sultan Selim Han oğlu Sultan Murat'ın (Allah, hilafetini ve devletini daim kılsın) veziridir-Hazretlerinin emriyle inşasına H. 992 / M. 1584-85 başlanmış, Yüce Allah'ın izni ve vezir Mehmet Paşa'nın himmetiyle H. 997 / M. 1588-8 tamamlanarak ibadete açılmıştır.

¹Cenâb-ı hazret-i Sultân-ı âdil Mustafâ Hân kim
Cihânı mazhar etti lutf-ı bî-pâyân ü mevfûra

²Muvaffak oldu bâ-avn-i Hudâ ehl-i emânâta
Hususâ câmi'-i ilm ü amel müftî-i pür-nûra

³Sebekhân olsalardı mekteb-i irfân-ı fazlında
Medâr-ı fahr olurdu fahr-i Sadeddîn-i meşhûrâ

⁴Bu vâlâ câmi'in kıldı işâret emr-i ta'mîrin
Onun mi'mâr-ı eltâfi veliyy-i vakf-ı mebrûra

⁵İde Hak sa'yini meşkûr Şükrullah Efendi'nin
Hulûs ile ne a'lâ hizmet etti cedd-i mağfûra

⁶Görüp tahsîn edip Ârif dedim târih-i ta'mîrin
"Bi-hamdillâh adîl oldu bu câmi Beyt-i Ma'mûra"

H. 1180 / M. 1766-67

¹Adaletli padişah Mustafa Han Hazretleri
cihanı hadsiz hesapsız lütuflara mazhar
etti.²Allah'ın yardımı ile emanet

sahiplerine, özellikle ilim ve ameli bir
arada bulunduranlara, aydınlık fetva
sahiplerine muvaffak oldu.³Fazlının

irfanının mektebinde talebe olsalardı
meşhur Saadettin (Taftazani)'nin
övüncüne övünç kaynağı olurlardı.

⁴Onun cömertliğinin mimarı, hayırlı ve
beğenilmiş vakıf eserinin velisine bu yüce
camiin tamiri emrini işaret etti.⁵Allah,

Şükrullah Efendi'nin sa'yini meşkûr
eyesin; Allah'ın bağışlamasına erişmiş
atasına gönül saflığı ile ne de güzel hizmet
etti. Âtîf, görüp beğenerek tamiri için tarih
dedi: "Allah'a şükürler olsun, bu cami,
Beyt-i Mamur'a eş oldu."

*Eminönü***Mahmud Paşa Cami**

Vezirhan Caddesi, Nuruosmaniye Cami Arkası

*İnşa Kitabesi**Arapça'dan Tercüme*

Burası eşi ve benzeri olmayan hayır yurdu. Güzel bir talihle vakitlerin en güzelinde tamamlanmıştır. Hayır sahibi tarih koymak için “Allah, Makam-ı Mahmud’a ulaşmamızı kolaylaştırsın” cümlesini seçmiştir

H. 868 / M. 1463-64

Tamir Kıtabesi

¹Cenâb-ı Hazret-i Sultân Osmân Hân-ı sâlis kim
Bilir evkât-ı hams içre du‘âsı farz-ı ayn ebrâr

²Sirâc-ı dîn imâm-ı müslimîn ol dâver-i asrın
Sabâhü’l-hayr-ı şevket cebhesinde matlaü’l-envâr

³Rızâullah için olmakla dâim sa‘y-i meşkûru
Bu âlî ma‘bedin ihyâsına Hak eyledi ikdâr

⁴Metâf-ı ehl-i sünnet kıble-i ashâb-ı taâtir
Zihî hayr eyledi ol mecma‘-ı memdûha-i âsâr

⁵Kırâat eyleyip âyât-ı Nasrî resm-i Osmânî
Melâik mahfilinde feth-hân olmaktadır her bâr

⁶Bi-arş ü kürsî-i a‘lâ, bi-hakk-ı Mescid-i Aksâ
Ola hoşnûd rûh-ı Mustafâ vü Hazret-i Gaffâr

⁷Teveccüh eyleyüp dergâh-ı Hakka hüsn-i niyyetle
Dedi ta‘mîrine târîh için bu beyti istihzâr

⁸“İmâm-ı ahd olan Sultân Osmân eyleyip imdâd”
“Kılındı ma‘bed-i Mahmûd Paşa yümnile i‘mâr”

¹İyilik ve hayır sahibi büyüklerin, beş vakit
duasının farz-ı ayn olduğunu bildiği Sultan
3. Osman Han Hazretleri dinin meşalesi,
²Müslümanların önderi, zamanın hükümdarı,
yüzü azametın hayırlı sabahının doğuş yeri
olandır.³Beğenilmiş gayretleri her zaman
Allah’ın rızası için olmakla Allah, bu yüce
mabedin ihyasına kuvvet verdi.⁴O övülmüş
eserlerin hep uhdesinde bulunduğu padişah,
Müslümanların Kabe’si ve ibadet edeceklerin
kıblesi olan ne de güzel bir hayır yaptı.⁵Melekler,
caminin mahfilinde Osmanlı usulü, “nasr
ayetleri”ni okuyup her an Fetih Suresi’ni
okumaktadır.⁶Allah’ın yüce arşı ve kürsisi hakkı
için, Mescid-i Aksa hakkı için Hz. Peygamber’in
ruhu ve Gaffar olan Allah hoşnut olsun.⁷Allah’ın
eşiğine güzel bir niyetle yönelip tamirine tarih
için şu beyti hazırlayıp dedi:⁸“Zamanın önderi
olan Sultan Osman’ın himmetiyle” “Mahmut
Paşa Camii güzel bir şekilde imar edildi.”

Unkapanı

Şebsefâ Hatun Cami

Atatürk Bulvarı – Hacı Kadın Caddesi Kesişme Noktası

¹Pâdişâh-ı muttakî Abdulhamîd Hân-ı velî
Hâmi-i şer‘-i mübîn sultân-ı mansûrû’l-livâ

²Ol şehinşâh kim ebü’l hayrâtır zevcâtı da
Ümmete hayr ü ihsânı oldu bî-reyb ü ribâ

³Şâhzâde Hazret-i Sultân Mehemmed mâderi
Fâtıma altıncı kadın Şeb-sefâ fahrü’n-nisâ

⁴Yaptı bir câmi mahall-i lâyıkında bî-bedel
Etti zuhr-ı âhiret makbûl ola rûz-ı cezâ

⁵Öyle câmi‘ kim hulûs-ı kalb ile bünyâd ola
Ka‘betullâh gibi anda müstecâb olur du‘â

⁶Mekteb-i pâkîzesi ta‘lîm-i sıbyân etmekte
Bir kafesdir mürğ-i Hak Kur‘ân eder onda sadâ

⁷Bâb-ı câmi‘de iki çeşme zebân-ı lûleden
“Fîhi mâ aynân tecriyân” okur subh u mesâ

⁸Kasdı bu kim hissemend edip sevâbından tamâm
Rûh-ı pâkin şâd ide şehzâde merhûmun Hudâ

⁹Dedi kâdıaskeri Tefîk ana bir beyt-i tâm
Etti her mısra‘da târîh-i tekmîlin edâ

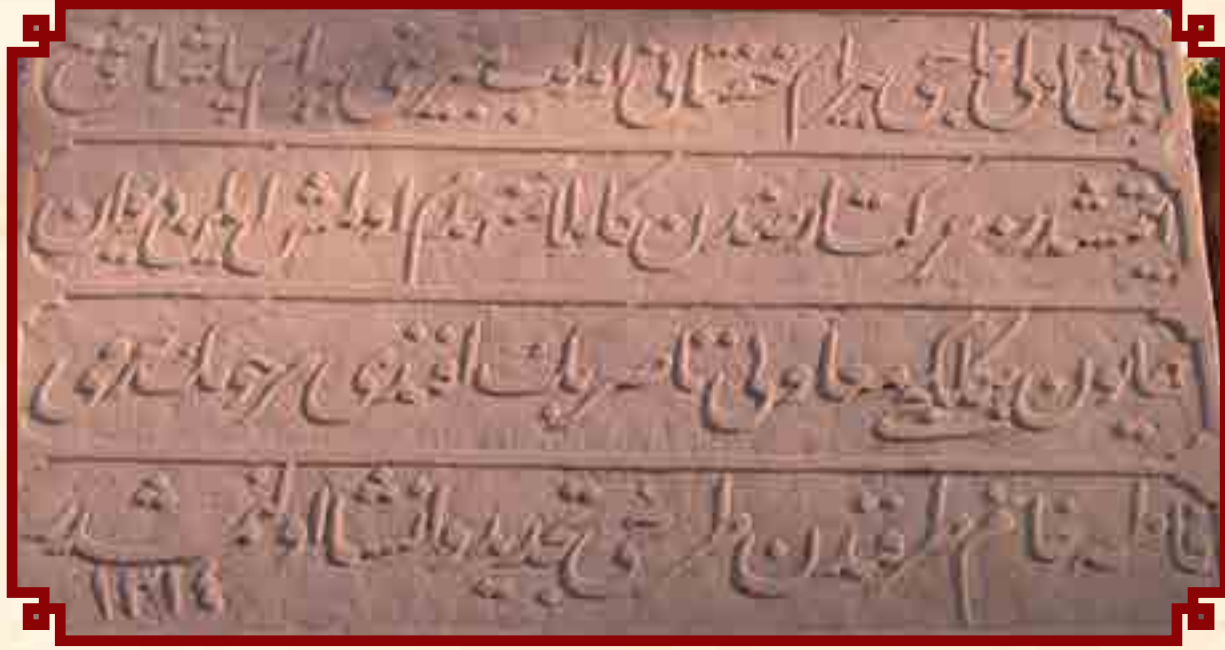
¹⁰“Lâ-yuâd ecr ü sevab ide kerem Allâh ona”
“Kıldı altıncı kadın bir câmi‘-i zîbâ binâ”

¹Takva sahibi, veli, dinin koruyucusu,
Allah’tan yardım gören şahlar şahı
Abdülhamit Han’ın hanımları da hayır
sahibidirler.²Kuşkusuz ümmete çok hayır
hasenat yapmışlardır.³Şehzade Mehmet’in
annesi, kadınların övüncü, altıncı kadın
efendi Fatma Şebsefa Kadın, ⁴ tam yerinde
emsalsiz güzellikte bir cami yaptırdı.
Mahşer günü makbul olsun diye ahiret
tedariği gördü.⁵Bu, gönül safveti ile
yapılmış öyle bir camidir ki her dua onda
Allah’ın Kabesi gibi kabul olur.⁶Tertemiz
mektebi, çocukları eğitip öğretmektedir;
Hakk’ın kuşunun (talebenin) Kur’an
okuyup öğrendiği bir kafes gibidir (yahut
Kur’an, Allah’ın şakıyan bir bülbüldür).
⁷Caminin kapısında bulunan iki çeşme
musluğundan sabah akşam sular akar.⁸Bu
hayır eserinin yapımından kasıt, Allah’ın,
sevabından pay alarak merhum şehzadenin
tertemiz ruhunu şad etmesidir.⁹Kazasker
Tevfik, ona her iki mısraı da tarih olan tam
bir tarih beyti yazdı:¹⁰“Allah, ona sayısız
ecir ve sevap lütfetsin. Altıncı kadın, çok
güzel bir cami yaptırdı.”

Aksaray

Hacı Bayram-1 Haftânî [Kaftânî] Cami

Haseki Caddesi – Ahmet Kahya Cami Sokak Kesime Noktası

Bâni-i evvel Hacı Bayram-1 Haftânî olup minberini Bayram Paşa vaz' etmiştir. Hareket-i arzdan kâmilen münhedim olmuş iken Divân-ı Hümâyun Beğlikci Muâvini Nâsır Beyefendi merhûmun haremi Fâtıma Hanım tarafından tarh-1 tecdîd ve inşa olunmuştur.

H. 1314 / M. 1896-97

Bu camiyi ilk yaptıran Hacı Bayram-1 Haftani olup minberini Bayram Paşa yaptırmıştır. Depremden dolayı tamamen yıkılmışken Divân-ı Hümâyun Beğlikci Muâvini merhum Nâsır Beyefendi'nin eşi Fatma Hanım tarafından tertibi yenilenerek yaptırılmıştır.

Merican

Sadrazam Ali Paşa Cami

Fuat Paşa Caddesi

¹Eser ibkâ-yı nâm her zamanda bâis oldukça
Müberrâtıyla âlem nev-be-nev olmaktadır mâlî

²Binâ etmiş idi Sultân Süleymân Hân'ın asrında
Bu yerde mescidi Yâkub Ağa harc eyleyip mâlî

³Edip nâr-ı kazâ bilâhare her yanını sûzân
Derûnu oldu bir müddet salât-ı hamseden hâlî

⁴Müyesser oldu sadr-ı a'zama bu câmiin şimdi
Ulüvv-i himmet-i Abdülazîz Hân ile ikmâlî

⁵Cemâat bunda kıldıkça duâ Hâkân-ı devrâna
Sezâ bânisinin de yâd olunsa hayr-ı a'mâlî

⁶Celâl olsun münakkaş tâm târîhim ile bâbı
"Binâ kılındı seksen beşte işbu ma'bed-i Alî"

H. 1285 / M. 1868

⁷Bu da itmâmına bir cevherîn târîh-i garrâdır
"Tamâm oldu metânentle açıldı câmi'-i Ali"

H. 1286 / M. 1869

¹Eser yaptırmak, kişinin adını ebedileştirmeye her zaman sebep oldukça iyilikleriyle âlem yeniden yeniye dolmaktadır.²Yakup Ağa malını sarfederek Sultan Süleyman devrinde burada bu mescidi yaptırmıştı.³Takdir ateşi bilahare her yanını yakarak içinde bir süre beş vakit namaz kılmaya imkân kalmadı.⁴Camiin tamiri, Abdülaziz Han'ın yüce himmetiyle şimdi sadrazama müyesser oldu.⁵Cemaat burada zamanın padişahı için dua ettikçe yaptıranın hayırlı işleri de yadolunsa yaraşır.⁶Ey Celal, tam tarihim ile kapısı süslensin, bu yüce mabet seksen beşte yapıldı.⁷"Ali Paşa Camii, sağlam bir şekilde tamamlanıp açıldı" cümlesi tamamlanmasına parlak, mücevher bir tarihtir.

Yedikule

Hacı Evhad Cami

Hacı Evhaddin Caddesi

¹Hacı Evhad kim bu zîbâ câmii
Yaptı lillah eyleyip bezl-i direm

²Sâhibü'l-hayra yaraşır eğer
Âlemin cömert kassâbı desem

³Dedi târîhin Azîzî-i hakîr
“Hacı Evhad câmii misl-i Harem”

H. 993 / M. 1585-86

¹Bu güzel camii, Hacı
Evhad, çok para
harcayarak Allah rızası
için yaptı.²Hayır sahibi bu
kimseye âlemin cömert
kasabı desem yaraşır.

³Hakir Azizi tarihini
“Hacı Evhad Camii, Kâbe
gibidir” dedi.

Tamir Kıtabeli

“Mâşaallah kân”

H. 1312 / M. 1894-95

“Allah’ın dilediği gibi oldu.”

Fatih

Keçeci Pîrî Cami

Sofalı Çeşme Caddesi

¹Olmuş iken münhedim Câmî‘-i Keçeci Pîr
Lutf-ı şehinşeh ile buldu imaret güzel

²Nice hamiyet-güzîn bezl-i himem eyledi
Hayra muvaffak ede onları hep Lem-yezel

³Yâd edip beş azîzi düştü bu târîh-i tâm
“Hakka perestîş için câmî‘-i âbâda gel”

H. 1317 / M. 1899-1900

¹Keçeci Piri Camii yıkılmışken
şahlarşahı sultanın lütfu ile güzel
bir biçimde tamir edildi.²Pek çok
iyilik sahibi kimse çok himmet
ettiler.Allah, onları hep iyiliklerde
muvaffak etsin.³Beş azizi anarak
bu tam tarih düştü: “Hakk’a
kulluk etmek için bu mamur
camiye gel.”

Haydar

Bıçakçı Alaaddin Cami

Çağa Sokak

¹Alâaddin Bıçakçı Câmî‘i yanmış iken evvel
Binâ kılmıştır İsmâîl Efendi-i zevi’l-âsâr

²Çehâr tekbîr ref‘ etti müezzin tâk-ı târîhden
“Bu beytullâh-ı İsmâîl olundu Hak için i‘mâr”

H. 1285 / M. 1868-69

¹Alaaddin Bıçakçı Camii
yanmışken, güzel eserler sahibi
İsmail Efendi yaptırmıştır.

²Müezzin, tarih minaresinden
dört tekbir okudu: “Bu İsmail’in
mabedi Allah için imar edildi.”

Hurka-ı Şerif

Akşemseddin Cami

Keçeciler Caddesi - Yamak Sokak Kesişme Noktası

¹Bu mukaddes eser-i Hazret-i Akşemseddîn
Bozulup olmuş idi hâl-i harâbîye karîn

²Bağtaten bâniyye-i sâniyyesi etti zuhûr
Oldu bânisinin ihlâsı o suretle mu‘în

³Bosnanın mu‘teberi Hâce Âmine Hanım
Atlı beyzâdedir ol râhile-i huld-i berîn

⁴Vakf edip meblağ-ı mevfüru vücûh-i berre
Emr-i tecdîdi o meblağla olundu te‘mîn

⁵Etti mahdûmları Hakkı Beyefendi himmet
Hüsn-i inşâsına sarf eyledi nakd-i temkîn

⁶Ma‘nevî zînetine zînet-i zâhir verdi
Zevk-i rûhânî ile kıldı kulûbu tezyîn

⁷Etiler rûhunu hoşnûd o veliyullâhın
Oldu memnûn müteşekkir bu kadar uhve-i dîn

⁸“Cennetü’l-huld” dedim nâmına târîh Fevzî
Bitti bu ma‘bed-i ma‘rûf gelin ey ehl-i yakîn

⁹Bâni vü bâniyyeye okuyalım Fâtihalar
Ede Hak cümlesini dâr-ı na‘îminde mekîn

H. 1322 / M. 1904-05

¹Akşemsettin Hazretleri’nin bu mukaddes eseri bozularak yıkılmaya yüz tutmuştu.²Aniden ikinci yaptıranı (tamir ettireni) ortaya çıkınca ilk yaptıranın ihlâsı yardıma koştu.

³Bosna’nın muteber kişilerinden cennet bineğinin atlı beyzadesi Hâce Amine Hanım, yeryüzüne bol paralar vakfederek caminin yenilenmesi emri

bu paralarla yerine getirildi.⁴Oğlu Hakkı Bey gayret ederek güzel bir şekilde yapımı için para harcadı.

⁵Görünür güzellik ile manevi süsüne süs kattı, ruhani bir zevk ile kalpleri süsledi.⁶O Allah dostunun ruhunu hoşnut ettiler, bunca din kardeşi

memnun ve müteşekkir oldular.⁷Ey Fevzi, tarih olarak sonsuz cennet dedim.⁸“Ey Allah dostları, ilim sahipleri gelin; bu meşhur caminin yapımı tamamlandı.”

Yaptırınlara (Hâce Amine Hanım ve Hakkı Bey) Allah, cümlesini cennetine yerleştirsin diye Fatihalar okuyalım.

Caminin giriş kapısı önünde bir anıt bulunmaktadır.Üzerinde ise şunlar okunmaktadır (İfadeler arapça olup tercümesi şudur)

H. Peygamber buyurdu ki :

“İstanbul mutlak feth olunacaktır. O’nu fetheden kumandan ne güzel kumandan, fetheden asker ne güzel asker ...” .

Allah (c.c.) hamd, peygamberine salât ashâbının cümlesine selam olsun

“Göklerdeki ve yerdeki herkes ister istemez O’na boyun eğmişken ve O’na döndürülüp götürülecekken Allah’ın (c.c.) dininden başkasını mı arıyorlar ?”

Al-i İmran Suresi – 83. ayet

Hırka-ı Şerif

Akseki Mescidi

Akseki Caddesi

¹Sa‘yi meşkûr ola merhûm Kemâleddinin
Dînine devletine hizmet ile oldu sa‘îd

²Hazret-i Fâtih ile şehri-i Sitanbul’a gelip
Yaptı bu mescidi kim medfeni de onda bedîd

³Kalb-i âşık gibi olmuş idi vîrân ü harâb
Edip ol ma‘bedi mesdûd felek ahd-i adid

⁴Yetişip kıldı Hacı Şevki Efendi ihyâ
Yeniden eyledi ma‘mûr onu bâ-sa‘y-i mezîd

⁵Hissemend-i ni‘am-ı ecr ü mesûbât etsin
Hırka-i pâk-i risâletden onu Rabb-i Mecîd

⁶Pederi vü mâderinin rûhları şâd olarak
Bulalar cennet-i a‘lâda safâ-yı câvid

⁷Sa‘dî beş vakt gelip okuna bang-i târîh
“Akseki Mescidi himmetle olundu tecdîd”

H. 1315 Ramazan / M. 1898 Ocak-Şubat

¹Merhum Kemalettin’in gayreti
beğenilsin; o, dinine ve devletine
hizmet etmekle mutlu oldu.

²Hazret-i Fatih ile İstanbul’a
gelip bu mescidi yaptırdı, kabri
de buradadır.³Felek, o mabedi
âşığın kalbi gibi viran ve harap
bir hale sokmuştu.⁴Hacı Şevki

Efendi yetişip çok çalışarak
yeniden mamur mamur ve
ihya eyledi.⁵Allah onu, Hz.
Peygamber’in hırkasından
ecir ve sevap lütuflarından

hisselendirsin.⁶Baba ve annesinin
ruhları şad olarak cennette
sonsuz safâ bulsunlar.⁷Ey Sadi,
beş vakit gelip tarih sadası
okunsun: “Akseki Mescidi,
himmetle yenilendi.”

Murad Paşa Cami

Tanburi Cemil Bey Sokak

Arapça'dan Tercüme

“Ey Rabbimiz! Bize dünyada da iyilik ver, ahirette de... Bizi Cehennem azabından koru.”

el-Bakara / 201

Günahkâr bir hayat, hayır yurdunu, affedilmesini dileyerek Allah rızası için bina etti. Eser tamamlandı ve tarihi için şu söz söylendi: “ Ya Rab! Onu, en güzel şekilde kabul et.”

H. 876 / M. 1471-72

Çandarlı İbrahim Paşa Cami

Paşa Cami Sokak

Arapça'dan Tercüme

Bu binaya başlama tarihi “Oraya (Cennete) giren korkudan emin olur” (el-Bakara / 97) cümlesidir. Yani H. 898 / M. 1492. Onu, hayrı baki ve Allah’ın dostu olarak isimlendirilen, Allah’ın kendisini güçlendirdiği, vezir oğlu vezir, karşılığını yalnızca Yaratıcısından bekleyerek yaptırdı. Binanın bitiriliş tarihi ise “Ebedi kalacak şerefli ve yüce bir eser” cümlesidir.

H. 900 / M. 1494-95

Davud Paşa Cami

Ağa Baba Sokak

Arapça'dan Tercüme

Ey kişi, dikkat et. Bu binayı, halifelik halkasında zamanının yegânesi olan Mehmet'in oğlu Sultan Beyazıt'ın, doğruluğuyla meşhur veziri Derviş Davut yaptırmıştır. Bu hayır binası, diğer yapıların en yücesidir. Güvercinler öttüğü sürece Allah da onu korusun. Onu incele, şu güzel tarihe bir bak:

“Allah, senin sahibini daima saadet ve selamette

Koca Mustafa Paşa (Sümbül Efendi) Cami

Koca Mustafa Paşa Caddesi

Arapça'dan Tercüme

Sağ Kapı Üzerindeki Kitabe

Büyük zaferler sahibi Sultan Beyazıt'ın zamanında onun kulu; iyilik, takva ve yüce kişiliği olan Mustafa, gösteriş ve riya için değil de sadece Allah rızasını kazanmak maksadıyla bir cami inşa ettirmiştir. Ona tarih olarak "Mescidim takva üzerine bina edilmiştir" sözü söylendi.

H. 891 / M. 1486-87

Arapça'dan Tercüme

Sol Kapı Üzerindeki Kitabe

Sultan Beyazıt Han zamanında -ki yeryüzü onun askeriyle daraldı- döneminin nadir ve kıymetlilerinden olan bir kulu bu camiyi yaptı. Allah onun hakkında tarih olarak "Allah, onun amirinin işlerini kolaylaştırsın" duasını ilham etti.

H. 896 / M. 1491-92

Prof. Dr. Abdulhamit Tüfekçioğlu tercümesidir

Laleli Cami

Ordu Sokak

Arapça'dan Tercüme

Hayırlar, hasenatlar sahibi, cenneti ve cennetin derecelerini arzulayan merhum ve mağfur; affı bol olan Rabbinin rahmet yollarını aşındıran, Sultan Mehmet oğlu Sultan Ahmet oğlu Sultan Mustafa Han -Allah, onları Firdevs cennetlerinde ağırlasın- bu cami-i şerifin tamirini H. 1197 / M. 1782-83 yılında tamamlattı.

İnşa Kitabesi

Şah-ı şahan-ı âlem Mustafa Han ibn-i Ahmed Han
İmam-i müslimin zıll-i cenab-ı Kibriyâ'dır bu

Nice vâlâ eserler eyledi âlem de ez-cümle
Ne zibâ ma'bed-i pakize rûşen-nümâdır bu

Cihanın şehirleri heb bende-i dergâhıdır cümle
Serâser diriğ-i meskûnu şeh-i ferman-revâdır bu

Ne camii böyle ruhaniyet ile âlem envâr
Kanâdili kevâkib bir sipihr-i pür-ziyâdır bu

Aceb mi tabii-i fermanı olsa tac-dârân heb
Kirve-i saf-ı şahan cihana muktedâdır bu

Zehi nur-ı mücessem secdegâh-ı ehl-i ta'at-kim
Olursa beyt-i ma'mure nazir el-hakk sezâdır bu

N'ola zatıyla bulsa zib ü zinet efses devlet
Naziri gelmeyen bir güher âlem-behâdır bu

Li-vechillah böyle bir camii vâlâ bina kılmak
Hulus üzere hadis-i "Men bina" ye iktidâdır bu

Sezâ şahan-ı dehr olsa der-i vâlâsına rû-mâl
Perestiş-gâh-ı âlem kible-i ehl-i ricâdır bu

Huda şah-ı cihanın sayesin memduh ede daim
Bütün halk-ı cihana hayrıyla zirâ duadır bu

Meta'-ı âlem imiş zat-ı zişânın Huda zirâ
Muti'-i şeri' garrâ-yı Resul-i müctebâdır bu

Gören bu mısra' ile Fitnata tarihini söyler
"Mualla cami ra'nâ-yı Sultan Mustafa'dır bu"

H. 1177 / M. 1763-64

Cülûsundan beri evkâtını hayrata sarf etdi
Kemâl-i sıdk niyet mahz-ı te'yid-i Huda'dır bu

Bu kitabe bugün mevcut değildir. Tarih göstermesi açısından burada veriyorum. Bu bilginin ışığında şu anlaşılıyor ki cami inşasından sonra bir yangın/deprem sonrası zarar görmüş ve ilk inşasından 20 yıl sonra yeniden tamamlanmış ve kapı üzerine bugünkü mevcut olan Arapça Kitabe konmuştur.

Fatih Cami

Fevzi Paşa Caddesi

Arapça'dan Tercüme

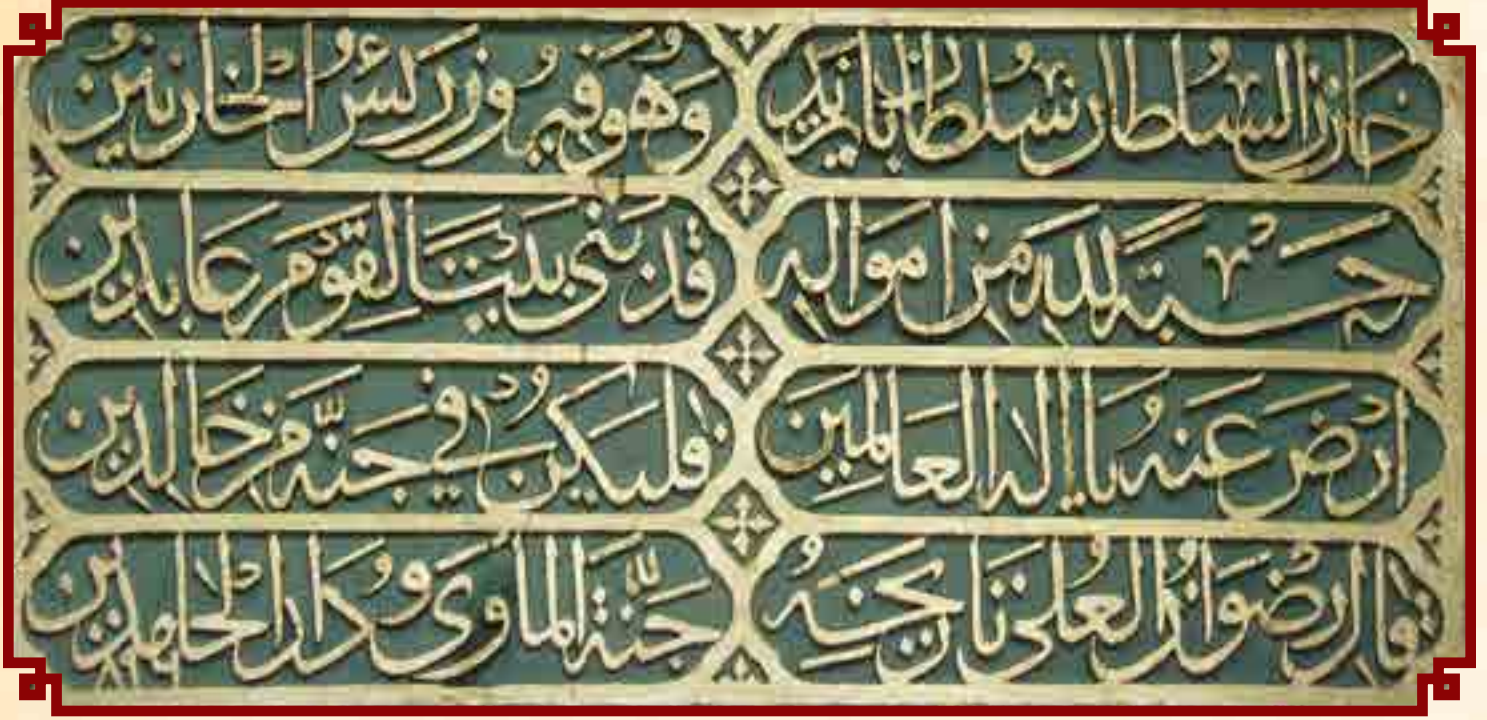
Kullarının işlerinden haberdar olan ve her şeyi gören Yüce Allah'ın izniyle, faziletleri kendinde toplayan bu mescidin inşası en güzel şekilde tamamlanmıştır. O mescid, ilk günden itibaren yeryüzünü adaletle dolduran kişinin emriyle takva üzere kurulmuştur. Ülkesindeki güzellikleri ve hayırları ortaya koymak amacıyla ilim ve irfan yıkıntılarını adaletiyle yeniden canlandırmıştır. Allah onu Osmanoğulları sülalesinden seçmiştir. O, şanlı hakan, büyük sultan, benzeri yaratılmamış ve kullarının eliyle yapılmamış bu ülkeyi kılıcıyla fethedendir. Fetih maksadına ulaşmak için birçok hükümdar büyük gayretler harcamalarına rağmen bu şehri fethedememişlerdir. Bu fetih sadece, Osman oğlu Orhan oğlu Sultan Murat oğlu Sultan Beyazıt oğlu Sultan Mehmet oğlu Sultan Murat oğlu Sultan Mehmet'e nasip olmuştur. Sarayın perdeleri Cenab-ı Hakk'ın lutf u keremiyle kuşatılsın ve mübarek kapısı her zaman ve asırda evladı, yardımcıları ve dostları tarafından açık tutulmaya devam ettirilsin. AllahüTeala onun sülalesini bağışlananlar zümresine katsın ve onları cennetin en yüksek katına mazhar kılsın. Benim, mahlûkat için yaptığım bu duam, hayırlıdır, faydalıdır. Allah ona "amin" diyen kullarına rahmet etsin. İnşasına H. 867 senesinin cemaziye'l-ahir / M. 1463 senesinin Mart-Nisan aylarında başlanan bu cami, H. 875 yılının Recep ayında / M. 1470 senesinin Aralık-Ocak aylarında tamamlanmıştır.

Feozi Paşa Caddesi

Bu tarihten başka caminin yan giriş kapılarının birinin üzerinde H. 1185 / M. 1771-72 tarihi ve bir de ana kitabenin olduğu kapının sağ tarafında oldukça yüksekte fetih hadisinin yazılı olduğu bir başka kitabe de ise H. 1056 / M. 1646-47 tarihleri okunmaktadır ki bu tarihlerde bazı onarımlar yapılmış olduğu rahatlıkla söylenebilir.

Firuz Ağa Cami

Divanyolu Caddesi – Sultanahmet Meydanı

Arapça'dan Tercüme

Sultan Beyazıt'ın hazinedar başı olan Firuz, kendi malından Allah rızası için, ibadet ehline bir ev (mescid) yaptırmıştır. Ey âlemlerin Rabbi olan Allah! Sen ondan razı ol; o, cennet de ebedi kalacaklardan olsun. Yapının tarihi “Varılacak cennet ve hamd edenlerin evi” sözüyle söylendi.

H. 896 / M. 1491-92

Çemberlitaş

Mimar Hayreddin Mescidi

Yeniçeriler Sokak

¹İmâmü'l-müslimîn Abdülhamîd ol şâh-ı gâzînin
Nice mebnâ-yı hayrî dest-i cûdu eyledi i'mâr

²Yanıp bu mescidi evvelce Hayreddin mi'mârın
Mücedded kıldı şimdi himmet-i sultân-ı hayr-âsâr

³Buhârî-hân Re'fet dürr gibi nazm etti târîhin
"Yapıldı ümmet-i beyzâya zîbâ câmi'ü'l-envâr"

H. 1316 / M. 1898

¹Müslümanların önderi, gazi padişah Abdülhamit Han'ın cömertlik eli nice hayır eserlerini imar etti.²Mimar Hayrettin'in bu mescidi yanmıştı. Hayır eserleri yapan sultanın himmeti şimdi onu yeniledi.³Buhari isimli hadis külliyyatını okuyan Re'fet inci gibi bir tarih nazmederek "Güzel ve aydınlık cami parlak ümmet için yapıldı" dedi.

Küçük Ayasofya Cami

Küçük Ayasofya Caddesi*İnşa Kitabesi*

Allah'a hamdolsun. O kimse ki hem dindar, hem de Hz. Muhammed (selam ve salat ona olsun.) ümmetine büyük bir hayr yaptıracak kadar himmet sahibidir. Bu binayı yükselten ve sağlamlaştıran, padişah katında söz sahibi, güçlü, dinin keskin kılıcı, Allah'ın dinine yardım eden Hüseyin Bey'dir. İnşallah bu gayretiyle Allah katında da seçkin kullar arasında yer alacak.

Bu eserin kiliseden camiye dönüştürülmesine ve tamirine H. 908 Cemaziyelevvel / M. 1502 senesinin Kasım ayında başlanmış ve nihayet H. 911 Receb / M. 1505 senesinin Aralık ayında tamamlanmıştır.

Hadis Kıtabeleri

1.Allah'ın Resulü buyurdu ki: “Kim Cuma'ya gelir, sesini çıkarmadan hutbeyi dinlerse ve namazı da eda ederse, o Cuma'dan diğer Cuma'ya kadar ve bunlara ilaveten üç gün daha vaki olacak sürede küçük günahları affolunur.” Allah'ın Resulü doğru söyledi.

2.Allah'ın Resulü buyurdu ki: “Yüce Allah, kullarına öyle bir cennet hazırlamış bulunuyor ki böylesini hiçbir göz görmemiş, hiçbir kulak işitmemiş, hiçbir akıldan dahi geçmemiştir.” Allah'ın Resulü doğru söyledi.

3.Allah'ın Resulü buyurdu ki : “Kim bir iyilikte bulunursa ona on mislinden yetmiş misline kadar karşılık yazılır. Kim de bir kötülükte bulunursa bunun karşılığı bire bir yazılır.” Allah'ın Resulü doğru söyledi.

Tamir Kıtabeleri

İmamü'l-müslimin sultan-ı zi-şân Şeh Selim Han'ın
Zaman-ı devletinde olmada her bir mahal ihyâ

Ez-ân cümle harab olmuşdu ihrâk ile bu cami
Hüseyin Ağa'yı bâbü's-saltanat etmiş idi inşa

Cenab-ı Hazret-i Salih Ağa ol seyyidü's-sâdât
Ağa-yı hazret-i bâbü'l-âliyye ol kerem-bahşâ

Nezâretle bina emrinde oldu vâkıf-ı sani
Hüseyin'in ahsen etdi camisin tecdid ile Hakkâ

Salât için cemaât beş vakit geldik de ey Pertev
Hesâb-ı cevherin tarihin etsin böylece ihsâ

Bu mısra'dır ki itmâm-ı binanın sâl-i tarihi
“Hüseyin Ağa'nın oldu camii evvelkinden zibâ”

H. 1217 / M. 1802-03

Beyazıt Cami

Beyazıt Meydanı

İnşa Kitabesi

Arapça'dan Tercüme

Bu şanı yüce camii ve imaret güçlü sultan, Sultan Murat Han oğlu Sultan Mehmet Han oğlu Sultan Beyazıt - Allah, mülkünü ve saltanatını daim kılsın- tarafından bir sadaka olarak yaptırılmıştır. Caminin yapımına H. 906 Zilhicce / M. 1501 senesinin Temmuz ayında başlanmış ve nihayet H. 911 / M. 1505-06 senesinde tamamlanmıştır.

Avlu Kapıları Üzerindeki Kitabeler

Şüphesiz ki namaz müminlere belirli vakitlerde farz kılınmıştır.”

en-Nisa / 103

H. 911 / M. 1505-06

“Artık her türlü tehlikeden uzaktasınız. Yaptığımız iyi amellerin karşılığı olarak girin cennete...”

en-Nahl / 32

H. 1212 / M. 1797-98

*Kible yönündeki bahçe duvarında ayet kitabeli bir çeşme bulunmaktadır ve onun da tarihi H. 1212'dir. Bu durumda caminin H. 1212'de ciddi tamiratdan geçmiş olduğu anlaşılıyor.

*İbrahim Hakkı Konyalı tercümesidir.

Altımermer

Fahreddin Cami

Seyyid Ömer Cami Sokak

İnşa Kitabesi

Arapça'dan Tercüme

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla... Allah'a hamd, peygamberine salât ve selam olsun.

Allahü Teala şöyle buyurdu: "Allah'ın mescidlerini, yalnız Allah'a ve ahiret gününe iman edenler mamur kılarlar." (et-Tevbe / 18) Bu ayet hükmünce Seyit Ömeroğlu Fahreddin, ibadet eden kullar için bu camiyi yaptırdı. Burada Allah 'a dua edenler, onu ve geçmişini duadan mahzun bırakmasın. Allah'ın mağfireti cümle müslümanların üzerine olsun. Bu cami H.

896 / M. 1490-91 yılında bitirilerek ibadete açıldı.

*Bu camiye "Seyyid Ömer Camii" de denmektedir. Ancak bu yanlış olur. Zira kitabe de caminin oğlu Fahreddin tarafından yaptırıldığı yazmaktadır

Kethüda Ferruh Ağa Cami

Ferruh Kahya sokak – Çavuş Hamamı Sokak Kesişmesi*İnşa Kitabesi**Arapça'dan Tercüme*

Allah'a daha da yaklaşmak, O'nun katındaki makamını yükseltmek ve Hz. Peygamber'in şefaatine nail olabilmek için, Sultanoğlu Sultan Süleyman'ın safa ile geçen saltanatında (Allah, devletini daim kılsın) devrin en kahraman sadrazamlarından Ali Paşa'nın (Allah, ona işlerinde kolaylıklar versin) kethüdası Ferruh Ağa tarafından yaptırılmıştır.

H. 970 / M. 1562-63

Yavuz Sultan Selim Cami

Yavuz Selim Caddesi

İnşa Kitabesi

Arapça'dan Tercüme

Bu cami-i şerif, sultanların en güçlüsü, Arap ve Acem sultanlarının efendisi, denizlerin ve karaların hâkimi, şerefli Mekke ve Medine'nin bekçisi ve hizmetçisi, Sultanoğlu Sultan Fatih Mehmet Han oğlu Sultan Beyazıt-ı Veli oğlu Sultan Selim –Allah, mülkünü ve devletini daim kılsın- devrinde imaretiyle beraber tamamlandı. Caminin inşasının bitiriliş tarihi H. 973 senesinin Muharrem ayı / M. 1573 senesinin Temmuz ayıdır.

Süleymaniye Cami

Süleymaniye Caddesi

İnşa Kıtıbesi
Arapça'dan Tercüme

Azamet sahibi, tüm mülkün ve arşın yöneticisi, emrinde sayısız melek bulunduran, her şeye kadir olan yüce Allah'a daha da yakın olmak amacıyla Allah'ın indirdiği kitabı bilen, bu kitaptaki emir ve yasakları uygulamakla sorumlu olan, doğunun ve batının hâkimi, Allah'ın yardımıyla orduları her zaman galip gelen, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi, Arab ve Acem sultanlarının efendisi, kanunlar koymasıyla meşhur, Osmanlı sultanlarının onuncusu, Sultan Osman oğlu Sultan Orhan oğlu Sultan Murat oğlu Sultan Beyazıt oğlu Sultan Mehmet oğlu Sultan Murat oğlu Sultan Mehmet oğlu Sultan Beyazıt oğlu Sultan Selim Han oğlu Sultan Süleyman Han -Allah, devran döndükçe saltanatını daim kılsın- bu yaptırdığı eser nedeniyle tüm geçmişi ile cennette gezip dolaşmayı hak etmiştir. Yüce, eşi ve benzeri olmayan, zarif, eserler içinde en üstünü olan bu camii, yüce Allah'a devamlı ibadette bulunan, O'ndan başkasına secde etmeyen Sultan Süleyman Han tarafından H. 957 Cemaziyevvel / M. 1550 Haziran - H. 964 Zilhicce / M. 1557 Ekim tarihleri arasında yaptırılarak hizmete açılmıştır.

Süleymaniye Cami Kıtıbesi

Hâmî-i dîn şeh-i Süleymân-kadr
Ol sa'âdet serîrinün şâhî

Müncelî kıldı kubbesindeki mîl
Tûtîyâ-vâr dîde-i mâhî

Ol ki esrâr-ı gayba mahzendür
Dil-i pâkî zamîr-i âgâhî

Pestdür irtifâ'-ı kadriyile
Feleğin bu refî'-i har-gâhî

Millet ü memleket salâhı için
Lutf ile kahrıdur âmir ü nâhî

Sâl-i târîhini Sehâbî'den
İstedim ki ola tab'-ı dil-hâhî

Etdi bir câmî'-i şerîf binâ
Kıldı ma'mûr Ka'betu'llâh'ı

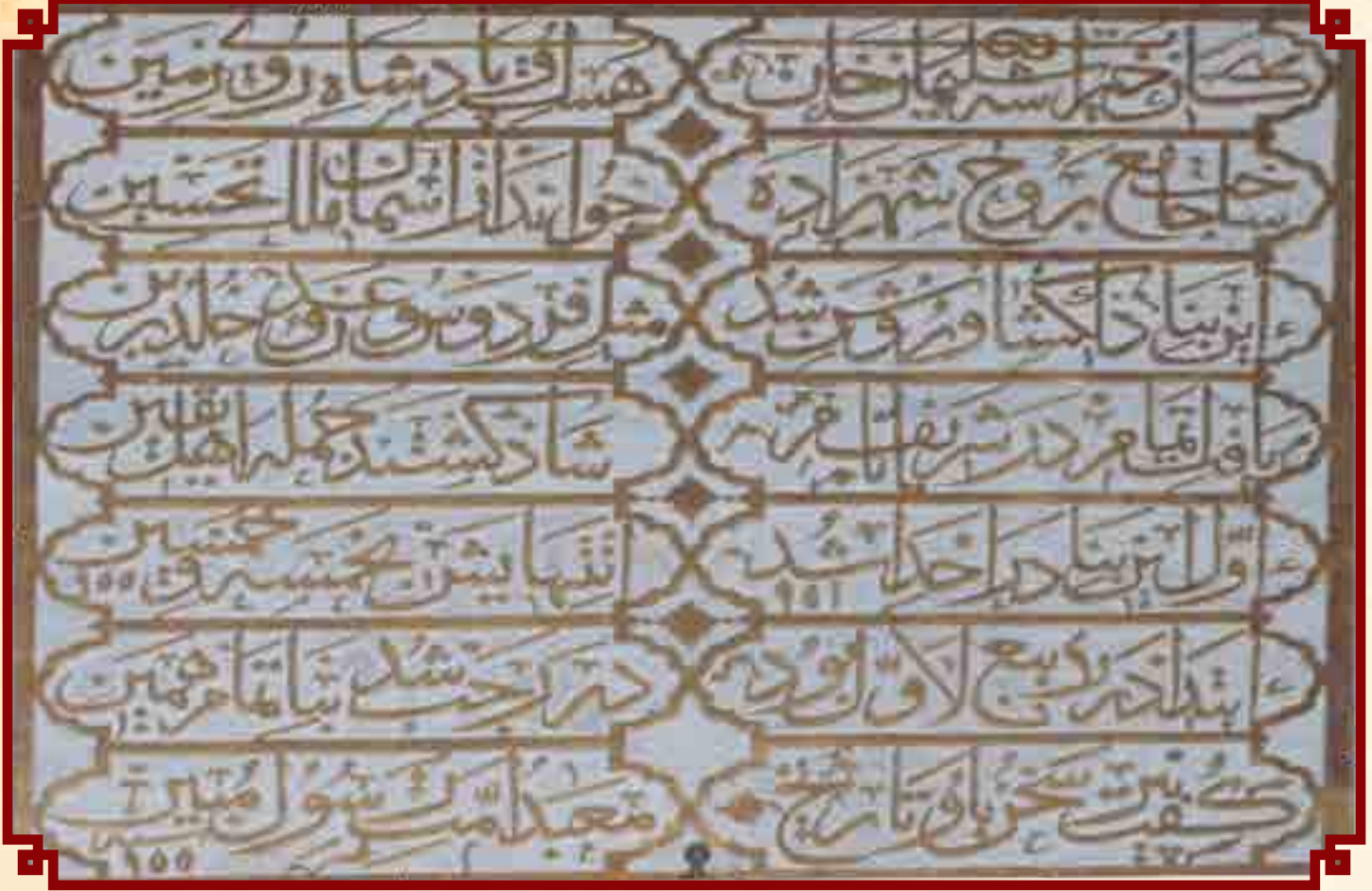
Hâtif-i gayb didi târîhin
"Buldu itmâm câmi'-i şâhî"

H. 964 / M. 1557

Görecek kubbesiyle bünyâdın
Kıldılar secde mâh ile mâhî

Şehzade Mehmed Cami

Şehzadebaşı Caddesi

İnşa Kitabesi

Farsça'dan Tercüme

Bu hayır, kanunlar koymakla meşhur olan Sultan Süleyman Han'ın tunç kadar sağlam devletinde var olmuştur. Bu sağlam cami Padişahın gökyüzündeki melekler kadar güzel olan şehzadesinin ruhunu yadetmek için yaptırılmıştır. İnsanın içini açan, aydınlık bu caminin eşi ancak Adn cennetlerindeki köşklerdir. Bu şerefli yapının inşasıyla gündüzleri etraftaki insanlar daha mutlu dolaşmaya başladılar. Önceleri bir taş yığını gibi görünen bu bina kısa sürede muazzam bir görünüm aldı. Yapımının başlangıcı H. 951 senesi Rebiülevvel ayına / M. 1544 senesi Mayıs ayına rastlayan bu cami, H. 955 senesinin Receb ayında / M. 1548 senesinin Ağustos ayında tamamlandı. Bu caminin bitirilişi için güngörmüş birinin sözü şöyleydi: "İnsanların iyi ile kötüyü birbirinden ayırmasına yardım eden Resul'ün ümmetine ne güzel bir mabet."

Hacı Timurtaş Cami

Kantarçılar Caddesi

¹Sâhibü'l hayrât el-hâc Timurtaş bânî

bu defa ihyâ eylediler sâhibü'l hayrât hâlen Mustafa
Ağa-yı yeniçeriyân-ı dergâh-ı âli

H. 1211 Cemaziyelahir / M. Aralık 1796

ve bâniye-i sâlisi Şerîfe Hafize Hanım bint-i Hacı
Mehemmed Ariftaş

H. 1302 Şevval / M. Temmuz-Ağustos 1885

¹Camiyi yaptıran hayır ve
hasenat sahibi Hacı Timurtaş;

²ikinci kez yaptıran yine
hayır ve hasenat sahibi
yeniçerilerden Mustafa Ağa;

³üçüncü kez yaptıran ise Hacı
Mehmet Ariftaş kızı Şerife
Hafize Hanım'dır.

Üçbaş Hamza Mescidi

Saray Ağası Caddesi

İnşa Kitabesi

Arapça'dan Tercüme

Bu mescit, Allah katında yüksek bir dereceye sahip, güçlü iman sahibi, sıddıklardan Ataullah oğlu Hamza Bey tarafından yaptırıldı. Caminin avlusunda da cennet saraylarının benzeri odalar (medrese) yaptırdı. Kuranın sırrı olarak birini atadı ki odaları her zaman ayakta kalsın. Fakirlerin güvenliği ve selametine dikkat edin. Mevleviyet mertebesine ermek isteyen öğrenciler için caminin tarihi şudur: “Allah kabul etsin, güzel hayır oldu. Ödülü ise bağışlanmaktır.”

H. 939 / M. 1528-29

Cümle Kapısı Yanındaki Kitabe

Arapça'dan Tercüme

Hazret-i Peygamber buyurdu ki: “Dünyada Allah için kim bir mescit inşa ederse, Allah da ona cennette bir köşk yapar.” Allah’ın Resülü doğruyu söyledi. Allah’a secde etmekten içleri nurla dolan, alınları güneş gibi parlayan kimseler için malından sarf ederek bu hayrı yaptıran kişi sana yemin olsun ki bu çok güzel eser kıyamete dek hayrın olacak.

H. 937 / M. 1530-31

Tamir Kitabesi

Zehi ma’bed ki yaptırmış onu vaktinde bir halâk
Dilerken olmasın halâkdan camilere firâş

Tıraş eyler imiş bir akçeye üç adamı merhum
Onun için ismine “Üçbaş” demişler böyle olmuş fâş

Sururi secde kılmaz mı cemaat görse tarihin
“Yeni başdan cedid oldu müferrah mescid-i Üçbâş”

H. 1217 / M. 1802-03

Eminönü

Sarı Timur Cami

Kible Çeşme Caddesi

¹Sarı Timurcu Mehmed nâm sâhib-himmetin
Kabirini pür-nûr-ı rahmet eyleye Rabb-i Mecîd

²Atyeb-i mâl ü hulûs ile rızâ-yı Hakk için
Eyledi bu câmiin inşâsına sa'y-i mezîd

³Ez-kazâ bâb-ı hatab sûzan olunca bu dahî
Muhterik olup cemâat kalmış idi nâ-ümîd

⁴Hayr-hâh-ı millet-i İslam emîn-i çâvuşân
Bânî-i sâni olup nâm aldı ol zât-ı sa'îd

⁵Hasbeten-lillâh kıldı böyle evc mescid binâ
Ehl-i hayr ü nîk-haslet olduğu oldu bedîd

⁶Mevkiinde etti himmet ol ağa-yı muhterem
Hak masûn etsin kederden ömrünü kılsın mezîd

⁷Emr-i inşâsı tamâm oldukta Râşid bî-kusûr
Beyt-i cevher-dâr ile târîhini yazdım müfîd

⁸“Eylesin Allâh ihsân ecrini rûz-ı meâd”
“Hacı İbrahim Ağa bu mescidi yaptı cedîd”

H. 1265 / M. 1848-49

¹Sarı Timurcu Mehmet adlı
himmet sahibinin Allah, rahmetiyle
nurlandırısın.²Tertemiz mal ve kalp
temizliği ile Allah rızası için bu
camiin yapımına çok çalıştı.³Kazanın
hükmü ile odunluk yanınca cami de
yanmıştı, cemaat ümitsizliğe düşmüştü.

⁴Müslümanların iyiliğini isteyen,
başçavuş, o mutlu kimse ikinci yaptıranı
olarak şöhrete erişti.⁵Allah rızası için
böyle üç mescit yaptırınca hayır ehli,
güzel huylu biri olduğu ortaya çıktı.⁶O
muhterem ağa tam da yerinde himmet
etti. Allah ömrünü kederden korusun
ve uzun etsin.⁷Ey Raşid, yapımı işi
kusursuz bir şekilde tamamlandığında
tarihini manasıyla mücevher tarih beyti
biçiminde yazdım:⁸“Allah, mahşer günü
ecrini ihsan eylesin, Hacı İbrahim Ağa
bu mescidi yeniledi.”

Malcı Çırağı Mehemed Paşa Cami

Hacı Kadın Caddesi – Hacı Hüseyin Çeşmesi Sokak Kesişme Noktası

¹Câmi‘-i ilm ü alem hâmi-i şer‘-i Allâm
Şem‘-i mihrâb-ı himem ya‘ni Mehemed Paşa

²Niyet-i hayr ile tahsîl-i rızâ-yı Hak için
Kıldı bu ma‘bedi müstahkemü’l-erkân binâ

³Kubbe-yi âlemi pür ede sadâ-yı şânı
Tâ ki her cum‘a menâr üzre okudukça salâ

⁴Eyleyip tarhını yek-pâre temâşâ Lütfi
Kıldım evsâfına şâyeste dü târîh edâ

⁵“Hüsn-i ihlâs ile bu cami‘i Muhsin-zâde”
“Yapdı bir beyt-i cinân gibi Mehemed Paşa”

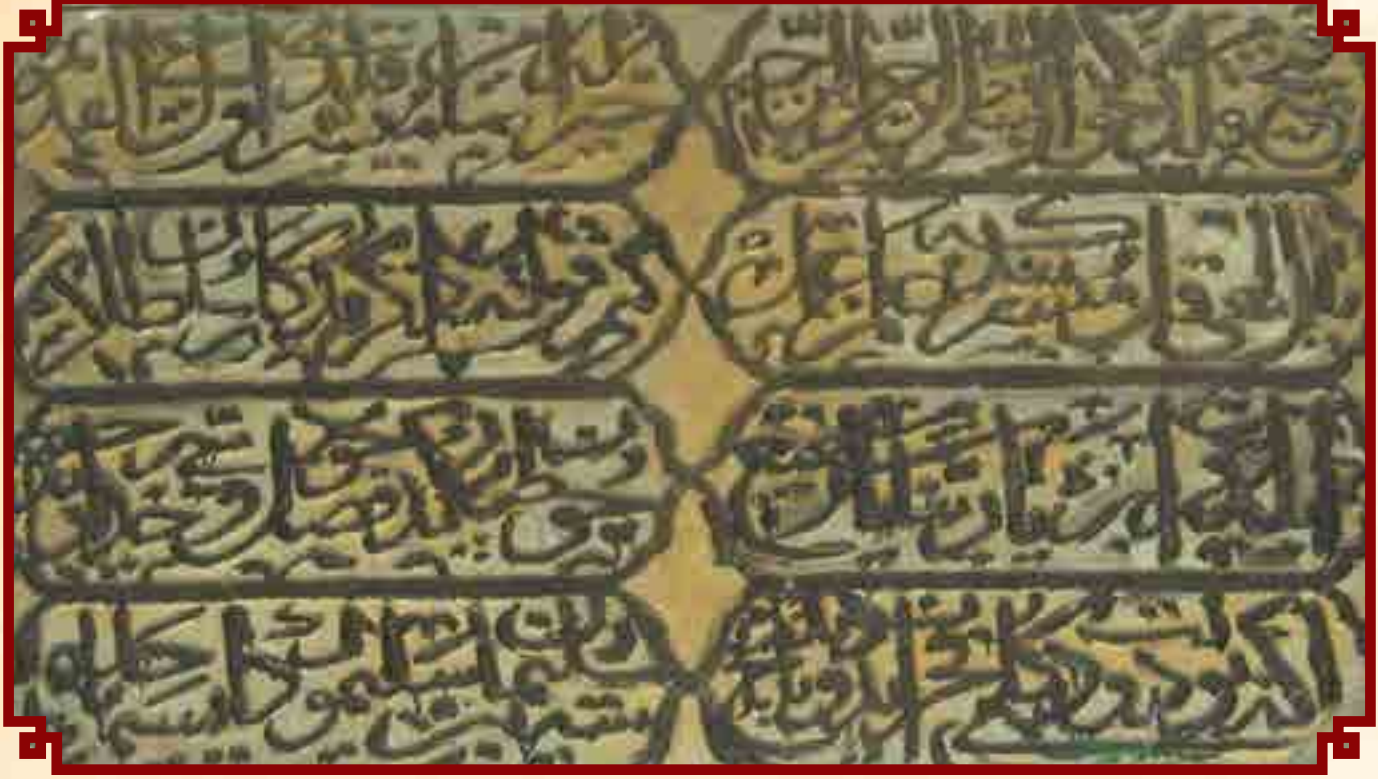
H. 1181 / M. 1767-68

¹İlmin ve sancağın toplayıcısı, Allah’ın
dininin koruyucusu, himmetler
mihrabının mumu Mehmet Paşa,
²hayırlı bir niyetle Allah’ın rızasını
kazanabilmek için bu mabedi gayet
sağlam bir biçimde bina etti.³Her
Cuma vaktinde minaresinden sala
okudukça yüce sesi âlemin kubbesini
doldursun.⁴Ey Lütfi, binasını
bütünüyle temaşa edip özelliklerine
uygun iki tarih yazdım: “Muhsinzade
güzel bir ihlas ile bu camii”,⁵“Mehmet
Paşa bir cennet evi gibi yaptı.”

Yeşildirek

Daye Hatun Cami

Tarakçılar Caddesi

İnşa Kitabesi

¹Feth kıldım çün ki Bismillâhirrahmânirrahim
Hayr ile itmâm müyesser kıldı ol Hayyü'l-Kadîm

²Yâ İlâhî kıl müyesser bendegâna ilm amel
Kim kula dâim keremdir kâr-ı Sultân-ı Kerîm

³Eyle Kur'ân'ı bize yâ Rabbenâ yarın şefî'
Çün tıpkıdır fazl ü cûd-ı Hüdâvend-i Rahîm

⁴Ona bu devlet değil mi fahr edip dedim târîh
"Şeh Süleyman bin Selîm'in dâyesiyim yâ halîm"

H. 937 / M. 1530-31

¹O Hayy ve Kadîm olan Allah hayır ile müyesser kıldığında besmeleyle açtım.

²Ey Allah'ım, cömert sultanın işi kula her zaman cömertlik etmektir; sen de bendelerine ilim ve amel müyesser eyle.³Ya Rabbi, senin eşiğin fazl ve cömertlik olduğundan bize Kur'an'ı yarın hesap gününde şefaatçi kıl.

⁴Övünerek "Sultan Selim'in oğlu Şeh Süleyman'ın dadısıyım" tarihini söyledim. Bu ona bir devlet ve saadet değil midir?

Tamir Kıtabesi

Bin üç yüz yirmi beş senesi rebi'ü'l-âhirinde
Dersaadet emtia-yı ecnebîye gümrüğü ser-
...?... merhûm Hacı Süleyman Efendi
nâmına halîlesi Hâce Ulviye Hanım tarafından
müceddeden tamir edilmiştir.

**Bin üç yüz yirmi beş senesi Rebiülâhirinde
İstanbul yabancı malları gümrüğü ...?...
merhum Hacı Süleyman Efendi adına eşi Hacı
Ulviye Hanım tarafından yenilenmek suretiyle
tamir edilmiştir.**

M. Mayıs-Haziran 1907

Mimar Acem Ali Cami

Küçük Saray Meydanı Caddesi – Meolanakapı Caddesi Kesişme Noktası

¹Zihî şu devr-i Meşrûtiyyet-i Sultân Mehemmedde
Yapıldı câmi‘-i Mi‘mar salâvâyâ ulü’l-ebâr

²Yanıp çokdan beri mahv ü harâb olmuşdı ser-tâ-pâ
Dil-i âşık gibi bu câmi‘-i müştî-cem‘ü’l-envâr

³Kulûb-ı mü‘minîn buldukça fer nûr-ı ibâdetle
Ola bânîsinin rûh-ı latîfi şadmân her bâr

⁴Dahî tecdîdine ibzâl-i himmet eyleyen zâtın
Hudâ meşkûr ide sa‘yin bi-hakk-ı Ahmedi’l-Muhtâr

⁵Bahâî bir düşer ancak bu târih-i safâ-bahşâ
“Zihî pek dil-nişîn oldu şu zîbâ Câmi‘-i Mi‘mâr”

H. 1329 / M. 1911

¹Ne hoş, Sultan Mehmet’in Meşrutiyet
devrinde basiret sahibi namaz kılanlara
Mimar Camii yapıldı.²Bu nurlarla
dolu cami, âşığın gönlü gibi çoktan
beri tamamen yanıp mahvolmuştu.

³Müminlerin kalpleri ibadet nuruyla
aydınlandıkça yaptırınının latif ruhu her
an sevinisin.⁴Ayrıca tamiri için gayret eden
kişinin de Allah, Hz. Peygamber hakkı
için yaptığı bu güzel işi beğenilir kılsın.

⁵Bahai, bu safa bahşeden tarih anca bir
kez düşer: “Şu güzel Mimar Camii ne de
hoş ve gönlün beğendiği bir eser oldu.”

Şehremini

Arakiyeci Mehmed Ağa Cami

Çorlulu Ali Paşa Sokak

¹Pâdişâh-1 âlem-ârâ Mustafâ Hân-1 Sâlis'a
Lutf ile cümle-i ağnâ menba'-1 cûd u sehâ

²Tâc-1 eslâf-1 selâtin mâlik-i rûy-1 zemîn
Rû'yet-i mislinde âlem oldu âciz tâ-bekâ

³Böyle vakt-i meymenet asûde-devlet olduğun
Görmedi Dârâ vü Hüsrev şevketinde müddetâ

⁴Pâdişâh-1 adl-i dâd [ü] emn-i sâhib-şevketi
Dâim etsin taht-1 bahtında Cenâb-1 Kibriya

⁵Münhedim olmuş görüp ol şâh-1 sultân-1 cihân
Kıldı bu mescidullâhî âbidîn için binâ

⁶Geldi üçler Sâliha târîh-i sâlin dediler
"Ma'bed-i dil-keş-edâ-yı şâh-1 Sultân Mustafâ"

Tamiri: H. 1174 / M. 1760-61

¹Âlemin süsü Sultan 3. Mustafa
lütuflarıyla herkesten daha zengin
ve cömertlik kaynağıdır.²Geçmiş
padişahların tacı ve yeryüzünün
malikidir. Onun benzerini görmekte
bütün âlem sonsuza dek aciz oldu.

³Böyle zamanı uğurlu, devleti huzurlu
olanı o azametli devirlerinde Dârâ da
görmemiştir, Hüsrev de... Cenab-1

⁴Allah, bu adaletli, azametli, güvenilir
padişahı talih tahtında daim etsin.⁵O
cihan padişahı Allah'ın mescidini yıkılmış
görüp ibadet edecekler için yaptırdı.⁶Ey
Salih, üçler gelerek tamiri yılına tarih
söylediler: "Sultan Mustafa'nın gönül
cezbeden tarzdaki mabedi..."

Eminönü

Hacı Küçük Mescidi

Hacı Küçük Cami Sokak

Cami Kapısı Üzerindeki Kitabe Üçüncü Tamirine Ait Kitabe

¹Kurenâsından idi Fâtih-i İstânbulun
İde Hak Hacı Küçük Ahmed Ağa'ya rahmet

²Ol hümâmın eser-i hayrı iken bu câmi'
Yanıp olmuş idi hasret-keş-i ma'mûriyyet

³Âhir ihyâsı nasîb oldu Server Ağa'ya
Baş musâhib idi şehinşâha ol âli-himmet

⁴Yaptırıp bu câmi'i yanında akarâtı ile
Eyledi sâye-i şâhânedede dîne hizmet

⁵Tam târîhim ola bâbına revnak İrfân
"Oldu Hacı Küçük'ün câmi'i misl-i cennet"

H. 1289 / M. 1872-73

¹İstanbul'un Fatihi'nin
yakınlarından olan Hacı Küçük
Ahmet Ağa'ya Allah rahmet
eylesin.²Bu cami, o himmet
sahibinin hayır eseri iken
mamuriyete hasret bir şekilde
yanıp kül olmuştu.³Nihayet ihyası
şahlar şahının baş musahibi olan
yüce himmet sahibi Server Ağa'ya
nasip oldu.⁴Bu camii, yanında
dükkânlarla birlikte yaptırıp
padişahın gölgesinde dine hizmet
etti.⁵Ey İrfan, tam tarihim, kapısına
süs olsun: "Hacı Küçük'ün camii
cennet gibi oldu."

Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Accilû bi's-salâti kable'l-fevt
Ve accilû bi't-tevbete kable'l-mevt

²Sâ'at-i vâhidedir ömr-i cihân
Sâ'ati tâ'ate sarf eyle hemân

¹Fırsat geçmeden önce namaza, ölüm
gelmeden önce tevbeye acele ediniz.

²Dünyanın ömrü bir saattir. Zamanı
derhal Allah'a kulluğa harca

II. Tamirine Ait Kitabe

Semiyy-i Mustafa bir sahibü'l-hayrat Efendi kim
O'dur bu Cami-i Hacı Küçük ihyâsına Bâri

Sabih ihlâs-ı niyyetle dedim tarih-i itmâmın
“Yapan bu cami-i nev oldu el-hakk vâkıf-ı sani”

H. 1160 / M. 1747-48

Süleymaniye

Sarı Beyazıd Cami

Sarı Beyazıt Caddesi

Sâhibü'l-hayrât Sarı Bâyezid-i Velî Hazretlerinin
câmi'-i şerîfi olup bu defa müteveffâ Mısır
Çarşısında Kabakulak-zâde el-hâc Hüseyin Efendi
câmi'-i şerîfin bânî-i sânisî.

Sene H. 1277 Rebiülâhir / M. Ekim-Kasım 1860

Hayır eserleri yaptıran Sarı Beyazıt-ı
Veli Hazretleri'nin cami-i şerifi olup
ikinci yaptıranı (tamir ettireni) Mısır
Çarşısı'ndan rahmetli Kabakulakzade
Hacı Hüseylin Efendi'dir.

Süleymaniye
İshak Paşa Cami
Hacı küçük Cami Sokak

İnşa Kıtabelesi

“Allah birdir, Muhammed (s.a.v) elçisidir.”
Cümle ehl-i imâna maan İshak Paşa'nın ruhu için el-fâtiha
 H. 1148 / M. 1735-36

I. Tamir Kıtabelesi

Şevketli Sultan Selim Efendimizin üçüncü kadını vâlidesi merhume
Nezâfet Kadın ruhu için işbu câmi-i şerîfi ta'mîr eylemiştir.
 H. 1220 / M. 1805-06

II. Tamir Kıtabelesi

Ta'mîr-i sânisine muvaffak olan Bağdâdî Yahya Ağa'yı da iki cihanda azîz eyle Yâ Rab.
 H. 1244 / M. 1828-29

Karabaş-1 Veli Cami

Nişastahane Sokak

¹Karabâş-ı Velî'nin oğlu Mahmûd-ı kerem-haslet
Bu nûrânî mukaddes câmi'i kılmış idi inşâ

²Ahîren Âişe nâmında bir mebrûre-i ismet
Bu rahmethâneye vaz' eyledi bir minber-i zîbâ

³Yıkılmıştı onu tecdîde himmet eyledi sonra
Nişasta tâciri Sâdık Efendi-i kerem-pîrâ

⁴Li-vechillâh bu hayr-ı bihterini yâdigâr etti
Şu asr-ı dil-pezîre sa'yini meşkûr ide Mevlâ

⁵Ezân-ı Ahmedi zîb-i menâr-ı âlem oldukça
Ola Abdülhamîd Hân taht-ı iclâle şeref-bahşâ

⁶Esâsından bu akdes câmii oğlu binâ etti
Îlâhî mazhar-ı gufrân ola merhûm Emin Baba

⁷Gelip bir ehl-i Hak târîh-i itmâmın dedi Fehmî
"Yapıldı tarz-ı ra'nâda bu rûşen câmi'-i vâlâ"

H. 1320 / M. 1902-03

¹Karabaş-ı Veli'nin oğlu cömertlikle bilinen Mahmut, bu nurani ve mukaddes camii inşa etmişti.²Daha sonra iffetiyle beğenilmiş biri olan Ayşe Hanım, Allah'ın rahmetinin bulunduğu bu mabede güzel bir minber yaptırdı.³Sonra yıkılmıştı ve nişasta tüccarı, cömertlik sahibi Sadık Efendi onu yeniden yaptırmaya himmet etti.⁴Allah'a yönelmek için bu pek güzel hayır eserini şu güzel zamana yadigâr etti; ⁵Allah, gayretini beğenilenlerden etsin. Âlem minaresinin süsü ezan-ı Muhammedîyi okudukça Abdülhamit Han ululuk tahtında şeref vermeye devam etsin.⁶Oğlu bu mukaddes camii temelinden yaptırdı; Allah'ım, Emin Baba rahmetine mazhar olsun.⁷Ey Fehmi, bir Hak ehli gelip tamamlanma tarihini "bu güzel ve aydınlık cami pek hoş bir tarzda yapıldı" diye tarih dedi.

Süleymaniye

Kaptan-ı Derya İbrahim Paşa Cami

Besim Ömer Paşa Caddesi İle Kaptanpaşa Caddesi Alanında

İnşa Kitabesi

Arapça'dan Tercüme

Bu camii, dininde kuvvetli, saygı değer, Allah'ın sözünden ayrılmayan, her işinde Allah'ın rızasını arayan Kaptan-ı Derya İbrahim Paşa'nın gayreti ve Yüce Allah'ın izniyle H. 1119 Zilhicce / M. 1708 Şubat tarihinde tamamlandı. Yüce Allah hayrını kabul etsin, kıyamete kadar baki kalsın. Âlemlerin Rabbi Yüce Allah burada edilen dualardan İbrahim Paşa'nın ruh-ı şeriflerini mahrum bırakmasın.

Bâbiâli

Beşir Ağa Cami

Hükümet Konağı Sokak

¹Hatîb-i minber-i adl ü kerâmet-câmi'-i şevket
İmâm-ı dîn ü devlet Hân Mahmûd-ı kerem-pîrâ

²Nice hayr ile kürsî-i cihânı beyt-i mâ'mûre
Müşâbih eyledi ol kible-i şâhân-ı mülk-ârâ

³Bi-tevfik-i Hudâ eserine kıldı iktidâ çün kim
Ağa-yı Hâfız-ı Dârü's-saâde izz ile hâlâ

⁴Muvaffak oldu Hân Mahmûd-ı Sâni şimdi tecdîde
O şâhın vâfına Hıfzî bu târihi demiş gûyâ

⁵Değildir bu tesâdüf mahz-ı tevfiğ u kerâmettir
Çerâğ-ı nâm-dâşın kıldı kendi abd-veş ihyâ

⁶Beşir Ağa'nın Allah eyledikçe rahmetin müzdâd
Binâ-yı devlet-i bânisini Hak ede pâ-ber-câ

⁷Çıkıp erkân-ı çârı üzere kıldı birbirin tebşîr
Tavâf ettikte Feyzî sâkinân-ı âlem-i bâlâ

⁸Bu mısra'la dediler gayr-i ez-menkût târihin
"Eser bir câmiü'l-envâr yaptırdı Beşîr Ağa"

¹Adalet minberinin hatibi, azametinin keramet toplayıcısı; din ve devletin önderi, cömertliğin süsü ve mülkü süsleyen şahların kiblesi Mahmud Han pek çok hayrı ile dünya kürsüsünü Beyt-i Mamur'a benzetti.³Darüssaade Ağası, Allah'ın yardımıyla şerefle şimdi eserine iktida etti.⁴II. Mahmud Han şimdi yenilenmesine muvaffak oldu. Hıfzî, o padişah hakkında bu tarihi söyledi:⁵Bu tesadüf değil, keramet ve yardımın ta kendisidir. Aynı adlı çerağ kıldı, kulu gibi ihya etti.⁶Allah Beşir Ağa'ya rahmetini artırdıkça, camii yaptırmanın saadet binasını da pâydâr kılsın.⁷Ey Feyzî, yüce âlem sâkinleri burayı tavaf ettiğinde dört erkân üzere çıkıp birbirlerini müjdelediler ve ⁸tarihini noktasız harflele bu mısra ile söylediler: Beşir Ağa, nurlar toplayan eser yaptırdı.

Gülhane

Zeynep Sultan Cami

Alemdar Caddesi

“Sabredenlere, mükâfâtları elbette hesapsız olarak verilir”

ez-Zümer / 10

Sâhibü'l-hayrât ve'l-hasenât Zeynep Sultan
binti el-Gâzî Ahmed Hân-ı Sâlis
H. 15 Muharrem 1183 / M. 21 Mayıs 1769

Hayırlar ve iyilikler sahibi, Gazi III.
Ahmet Han'ın kızı Zeynep Sultan.

*İnşa Kitabesi

Mihr-i iffet şeref-i cami-i izz-i ismet
Hâher-i hazret-i şahenşeh-i kutb-ı devrân

Tâ mine'l-bâb dola kûşe-i mihrabına dek
Saf-be-saf ehl-i salât eyleyeler onda mekân

Mustafa Han-ı kerem-pişe vü adl-âyin kim
Oldu asrında nice hayr-ı firâvân erzân

Hasenâtı yazıla defter-i âmâline heb
Ecrini Hazret-i Mevla ede herdem ihsân

Daima sa'y-i sevab etmek idi aslından
Cihet-i cami'e de oldu muvaffak el'ân

Her gören ta'miyesiz dedi Nihali tarih
“Ebedi hayr zihi cami-i Zeyneb Sultan”

H. 1183 / M. 1769

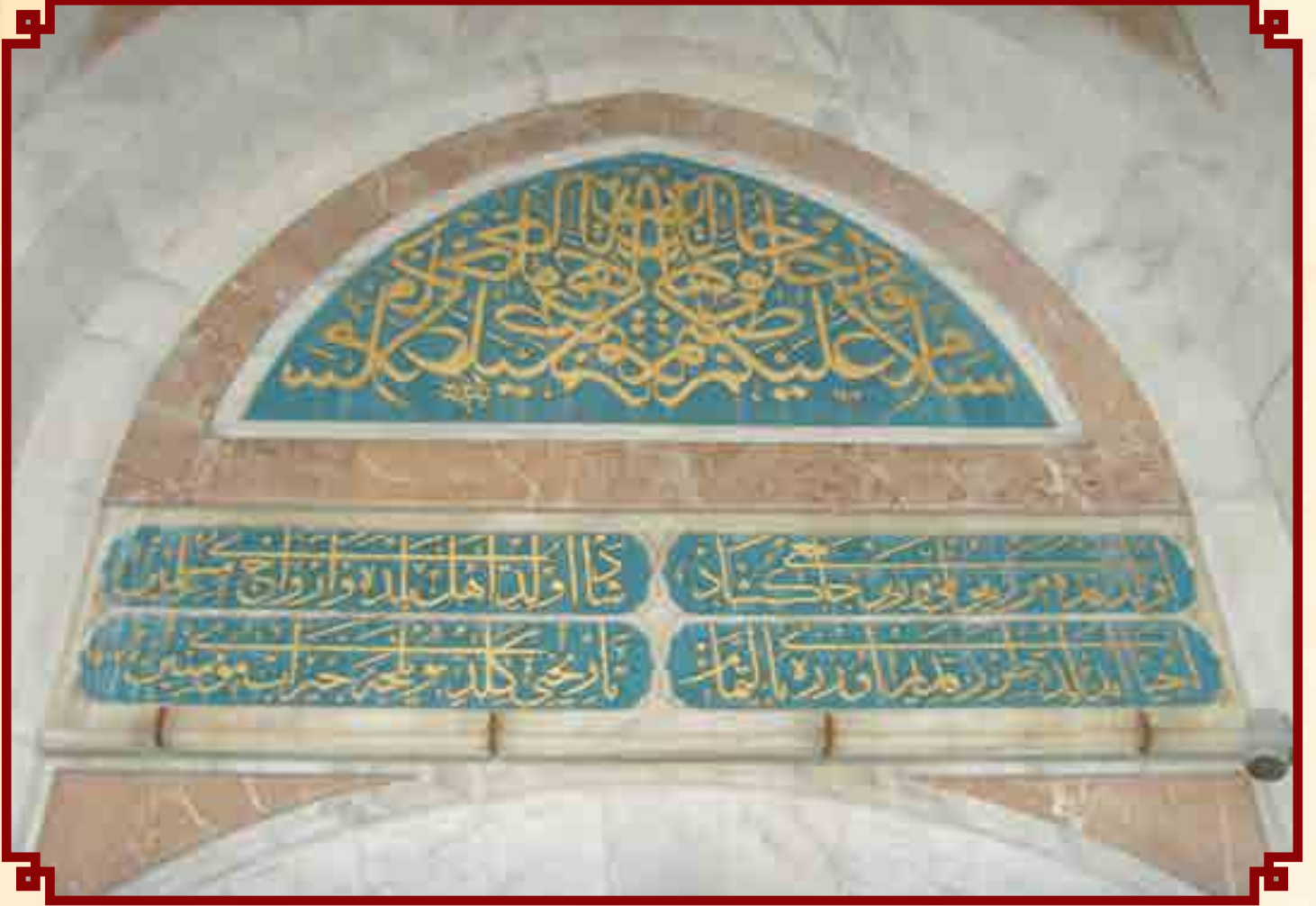
Bi-kusûr eyledi Allah için bu eseri
Kıldı ihrâz-ı bina ile nice kasr-ı cinân

Bu kitabe bugün yerinde olmayıp muhtemelen bir yangın veya deprem de zarar görmüş olmalıdır.

Eminönü

Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Cami

Sirkeci Tren İstasyonu Giriş Kapısı Yanında

“Size selâm olsun. Tertemiz oldunuz. Haydi ebedî kalmak üzere buraya girin.”

(ez-Zümer / 73)

¹Oldukta Merzifonlu Vezîr Câmii küşâd
Şâd oldu ehl-i belde vü ervâh-ı müslimîn

²İhyâ edildi tarz-ı kadîm üzre bi't-tamâm
Târîhi geldi böylece “Hayrât-ı mü'minîn”

H. 1407 / M. 1986-87

¹Merzifonlu Vezir Camii açıldığında,
belde sâkinleri ve Müslümanların ruhları
mutlu oldular.²Cami orijinaline uygun
olarak tamamlanıp ihya edildi. Böylece
tarihi “Müminlerin hayır eserleri”
şeklinde geldi.

Balat

Yusuf Şücâeddin Cami

Mürsel Paşa Caddesi, Balat İskelesi Gerisinde

Yûsuf Şücâeddin Anbârî Câmî-i Şerîfi

Târîh-i atîki (Eski [inşa] tarihi) H. 1180 / M. 1766-67
Târîh-i tecdîdi (Yenilenme tarihi) H. 1310 / M. 1892-93

İkinci Kez Yapılışına Dair Kitabesi

Muammer olsun İbrahim Paşa-yı kerem-güster
Olur feyziyle ateş düşdüğü yer gülşen-i hamrâ

Zamanı devletinde şehr-i dünya olmada ma'mur
Bu resme nice bünyâd olmaya bu camii zibâ

Edây-ı din-i pençgâne ki etdikçe ibâdullah
Vücut-ı bi-nâzirin daim etsin hazret-i Mevla

İdüb kul kethüdası hazret-i Ahned Ağa hizmet
Bu beyt-i Hakk'ı kıldı nutk-ı paki yeniden ihya

N'ola reşk eylese arş ile kürsi tarh-ı sakfne
Yapıldı cennet-i â'lâda bir kâşâne-i vâlâ

Değil gülmih mesâri cedid âli binasında
Yapıştırmış melekler ona yer yer anber-i sârâ

Açılmış mısra'-ı revzenlerin seyr eyleyüb derdim
Melekler de cenâheynin küşâde eylemiş güyâ

Kanâdil-i furûzân ile tezyin olduğun böyle
Sirâc-ı encümün pinhân ederdi künbed-i vâlâ

N'ola çin-i cebin arz eylese ikbal-i dünyaya
Hasırî üstüne secde eden her sahib-i takvâ

Bana kible nümâ mihrâbını gösterdi bu beytin
Göründü çeşmime Bâb'üs-Selâm-ı Kâ'be-i ulyâ

Bu kasrı cennete dedi Fasihi geldi bir tarih
“Zihi vâlâ bina-yı nev ibadetgâh-ı bi-hemtâ”

H. 1142 / M. 1729-30

Karaman

Hâfız Paşa Cami

Fatih Caddesi

¹Muktedâ-yı vüzerâ Hazret-i Hâfız Paşa
Yesserâllahu lehü mâ yetemennâ ve yeşâ

²Çâr rükn-i hasenât olmağičün yaptırdı
Câmi' ü medrese vü çeşme vü dârü'l-kurrâ

³Dem-be-dem âb-ı sebîlinden içer ibn-i sebîl
Selsebîl ırmağının zevkin alırlar gûyâ

⁴Eyledi çünkü ol âli-himem a'lâ hasenât
Enemallâhu aleyhi'd-derecâti'l-ulyâ

⁵Ulemâ vü fuzalâ mecma'ıdır her tarafı
Olıcak böyle mahallinde gerek öyle binâ

“Hâfızıyye” onun oldu alem-i târîhi
“Gam değil müdgamı ile olunursa ihsâ”

H. 1004 / M. 1595-96

¹Vezirlerin önde gelenlerinden
Hâfız Paşa Hazretleri (Allah
işlerine koalylık versin ve
dileklerine kavuştursun) ²hayr ü
hasenatın dört rüknüne uymak
için cami, medrese, çeşme ve
darülkurra yaptırdı.³Yolcular,
sanki Selsebil ırmağının zevkini
alarak her zaman sebinin
suyundan içerler.⁴O himmeti
yüce, güzel hayır işleri yaptığı
için, Allah ona yüksek dereceler
nasib etsin.⁵Her tarafı âlim
ve fâzılların topladığı yerdir;
olacaksa işte böyle tam yerinde
olmalıdır.“Hâfızıyye”, onun
tarihini göstermektedir; müdgamı
ile sınırlanması dert değildir.

Helvacıbaşı Cami

Özbekler Sokak

¹Bu makâm-ı tâati Helvacıbaşı eyledi
Hamd ü tesbîh ü salât oluptur müntehâ

²Yümn-i ikbâl ile buldı çün mahallinde vukû
Şâd olub ‘ubbâd ü zühhâd ideler kesb-i safâ

³Dedi bu şîrin hadis itmâmına târîhini
“Mescid-i İskender oldu ehl-i dîne dil-güşâ”

H. 953 / M. 1546-47

¹Hamd, tesbih ve namazın daima eda edildiği bu ibadet yerini Helvacıbaşı yaptı.²Uğur ve talihle yerinde vuku bulunduğu için, ibadet ehli ve zâhidler mutlu olup safaya ererler.³Bu güzel işin tamamlanmasına şöyle tarih söyledi: “İskender mescidi, Müslümanlar için gönül açıcı bir yer oldu.”

¹müdgam: Peş peşe gelen iki kelimededen birincisinin son, ikincisinin ilk harflerinin aynı olması. Şair, “gam” ve “müdgam” kelimeleriyle sanat yapmaktadır.
²Kadirga Sokullu Mehmed Paşa Cami yanında bulunan bu mescid bugün içler acısı bir durumdadır. Ben bu caminin Kitabesini tesadüfen gördüm. Çaprazındaki Özbekler Tekkesi’nin yeniden ihyası sırasında demirden avlu kapısını açık bularak içeriye girdim ve oldukça yıpranmış olan Kitabesinin bir resmini çekebildim. Çok da girift yazılmış olan kitabeyi “Hadîkatü’l-Cevâmi” adlı eserde yayınlanan metnin sayesinde tam olarak okuyabildim.

Yeşildirek

Hoca Kasım Günânî Cami

Türk Ocağı Caddesi

¹Bu beytullâhı ihsân ü keremden
İmâret etdi bint-i Han Süleymân

²Îlâhî kim ki bu mescitte ona
Okuya fâtiha ola senâ-hân

³Onu mahrûm etme rahmetinden
Nasîb et son nefeste ona îmân

H. 965 / M. 1557-58

¹Süleymnan Han'ın kızı,
bu Allah evini ihsan ve
cömertlikle yaptırdı.²Ey
Allah'ım, bu mescitte kim ona
Fatiha okur, ³güzel sözlerse
anarsa o kişiyi rahmetinden
mahrum etme ve son nefeste
iman nasip et

Draman

Draman Külliyesi

Türk Ocağı Caddesi

İnşa Kitabesi

¹İzz ü câh ile oldu Yûnus Bey
Tercümân-ı şeh-i cihân-ârâ

²Yaptı bu mescid-i şerîfi ol
Kıluben avn ü lutfu ona Hudâ

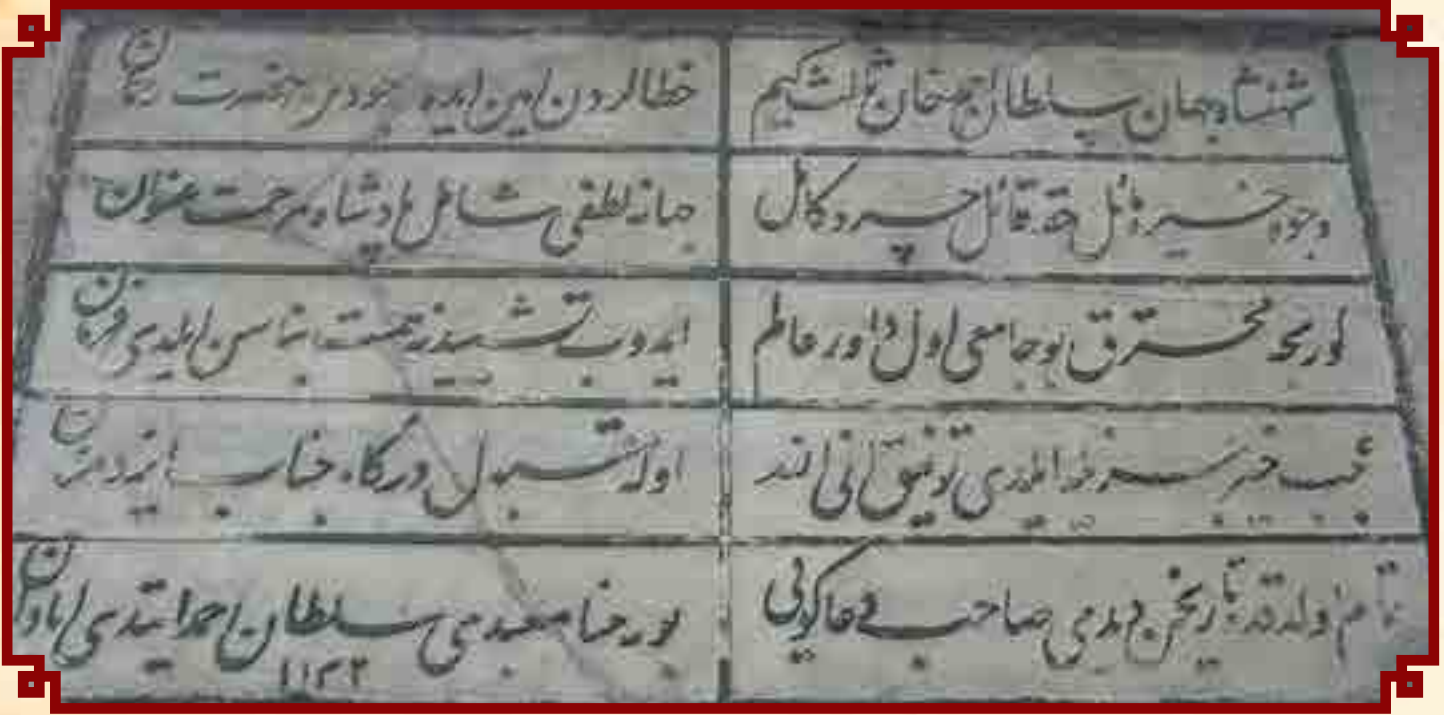
³Rûh-ı kudsî dedi o dem târîh
“Dâr-ı tâ‘at ü menzil-i sulehâ”

H. 948 / M. 1541-42

¹Yunus Bey, şeref ve itibarla cihanın süsü olan padişahın tercümanı oldu.²O, Allah’ın lütuf ve yardımıyla bu mübarek mescidi yaptı. Cebrail o zaman ³“İbadet evi ve salihlerin konağı.” diye tarih söyledi.

Draman Külliyesi

Türk Ocağı Caddesi

Tamir Kitabesi

¹Şehinşâh-ı cihân Sultân Ahmed-i sâlis kim
Hatâlardan emin ede vücûdun Hazret-i Rahmân

²Vücûhu hayra mâil Hakka kâil hüsrev-i kâmil
Cihâna lutfu şâmil pâdişâh-ı merhamet-üvân

³Görünce bu muhterik câmii ol dâver-i âlem
Edip teşyîdine himmet binâsın eyledi fermân

⁴Aceb hayr-ı cezîle eyledi tevfiik onu Allâh
Ola makbûl-ı dergâh-ı cenâb-ı İzid ü Mennân

⁵Tamâm oldukta târîhin dedi Sâhib duâ-gûyu
“Bu ra‘nâ ma‘bedi Sultân Ahmed etti âbâdân”

H. 1142 / M. 1729-30

¹Rahman olan Allah, Padişahlar
padişahı Sultan II. Ahmed’in
vücudunu hatalardan korusun.²Yüzü
hayra dönük, Allah’a rıza gösteren,
olgun, lütfü dünyayı tutan merhamet
unvanlı padişaktır.³O cihanın sultanı
bu caminin yandığını görünce, himmet
ederek binasının sağlam bir şekilde
tamirini ferman buyurdu.⁴İhsanı bol
olan Allah’ın yüce dergâhında makbul
olmasını dilediğimiz pek çok hayır
işinde Allah O’na yardım etti.⁵Bina
tamamlandığında duacısı Sâhib
tarihini söyledi: “Bu güzel mabedi
Sultan Ahmed âbâd etti.”

*Cümle Kapısı Üzerindeki Kitabe

Fethiye Caddesi – Tercüman Yunus Sokak Kesişme Noktası

Farscadan Tercüme

Ya Rab! Kapısındaki çiviler sanki bir güneştir dense münasıptir. Cennetin bekçisi Rıdvan, tarihi için şunu söyledi : “Cennet’in bir kapısı da burasıdır.”

**Tekkenin Kitabesi

Bu mısra‘ nutk u hattıdır Hân Ahmedin
“Sultân Ahmed tekye-i tevhîd ihyâ eyledi”

H. 1143 / M. 1730

**Bu mısra Sultan Ahmed’in sözü
ve yazısıdır: “Sultan Ahmed,
tevhit tekkesi ihya etti.”**

•(*) Prof. Dr. Suphi Saatçi tercümesidir
•(**) Bu kitabe bugün yerinde olmayıp, Topkapı sarayı Müzesi’nde bulunmaktadır. Envanter numarası 282’dir.

Kumkapı

Muhsine Hatun Cami

Türkeli Caddesi

**“Vakit geçmeden namaza acele ediniz, ölüm gelmeden tevbeye acele ediniz.
(Hadis-i Şerif)**

Avn-i Hak birle tamâm oldukta bu zîbâ binâ
Hâtif-i kudret dedi târîhini: **“Hayrun latîf”**
H. 939 / M. 1532-33

**Bu güzel bina, Allah’ın yardımıyla
tamamlandığında, gaybın sesi tarihini
söyledi: “Ne güzel hayır!”**

Aksaray

Bezm-i Âlem Valide Sultan Cami

Gureba Hastanesi Caddesi

¹Hazret-i Abdülmecîd Hândır imâmü'l-müslimîn
Kılmış Onu Hak selâtin-i cihâna muktedâ

²Câmi'ü'l-hayrâtür ol padişâhın mâderi
Ehl-i hâcete budur secdegâh subh u mesâ

³Şem'-i mihrâb-ı me'âli mahfil-ârâ-yı kerem
Nûr-ı kandîl-i menâr-ı ma'bed-i sıdk u vefâ

⁴Vâlide Sultân-ı zî-şânın tabîb-i himmeti
Yaptı câmi' kıldı marzâya bu yüzden de devâ

⁵Secde-i şükr eylesinler ol Hakîm-i Mutlaka
Kim bu hastahânedede buldukça bîmârân şifâ

⁶Bulsun ol sultân ile şâh-ı cihân ömr-i ebed
Tâ menâr üzre müezzinler dedikçe "es-salâ"

⁷Eylesün Zîver cemâat tâm târîhim pesend
"Mâder-i şâh-ı zamân bu ma'bedi etti binâ"

H. 1261 / M. 1845

Müslamanların efendisi olan Abdülmecit Han Hazretleri'ni Allah, cihan sultanlarının önderi yapmış. O padişahın, yücelik mihrabının mumu, cömertlik mahfilinin süsü, doğruluk ve vefa mabedinin minaresinin kandilinin ışığı olan annesi tüm güzel işleri kendisinde toplayandır. Allah'a yalvaran müminler için burası her vakit bir secdegâhtır. Şanlı Valide Sultan'ın himmetinin tabibi, cami yaptırarak bu yönüyle de hastalıklara deva kıldı. Hastalar bu hastanede şifa buldukça mutlak hikmet sahibi Allah'a şükür secdesinde bulunsunlar. Minarelerde müezzinler "es-salâ" okudukça o sultan ile cihan padişahı sonsuz ömür bulsunlar. Ey Ziver, "zamanın padişahının annesi bu binayı yaptırdı" diye söylediğim tam tarihimi cemaat beğensin.

Haseki

Hürrem Sultan Cami

Haseki Caddesi

Cümle Kapısı Üzerindeki Tamir Kitabesi

¹Yapıp bu câmii merhûme sultân
Kodu âlemde hayrât ü hoş âsâr

²Dokuz yüz kırk beşinci sâl-i hicrin
Binâ oldu bu beyt-i dîn ü ahyâr

³Sığışmazdı cemaât kesretinden
Ederlerdi hemîşe acz izhâr

⁴Mütevellîsi Bevvâb-ı evvel Hasan Bey
Ona bir kubbe mazhar etti tekrâr

⁵Dedi Âsârî itmâmına târîh
“Zihî âli vü beytullâh-ı ebrâr”

İnşası - H. 945 / M. 1538-39

Tamiri - H. 1021 / M.1612-13

¹Merhume Hürrem Sultan,
bu camii yaptırarak
dünyada güzel hayır
eserleri bıraktı.²Hicrî 945
yılında hayırlı kimselerin
ve dinin bu evi yapıldı.

³Cemaat, kalabalıktan
dolayı sığamazlar, sürekli
sıkıntılarını söylerlerdi.

⁴Vakfin mütevellisi Bevvap
Hasan Bey, tekrar ona bir
kubbe bağışladı.⁵Âsârî,
tamamlanmasına tarih
söyledi:“Ne yüce ve hayırlı
bir mabed!”

Yan Kapı Üzerindeki Tamir Kitabesi

¹Hazret-i Sultân Ahmed Hân asrında bugün
Âleme verdi şeref câmi‘ ile zıll-i Hudâ

²Dardı sığmaz idi Cum‘a cemâati câmiye
Vüs‘at için kılmağa bu kubbeyi munzam ona

³Mustafa Ağa kapı ağası merhûm-ı saîd
Arz edip bu hayrı fermân etti o şâh-ı atâ

⁴Tevliyetle câmi‘ -i âliyi ma‘mûr eyleyen
A‘ni ol bevvâb-ı Sultânî Hasan Bey zîbâ

⁵Rûh-i pâkin Haseki Sultan’ın ihyâ eyledi
Kâ‘be-veş sa‘y ile bir câmi‘ dahi kıldı binâ

⁶Zâîrân-ı kudsî Âsârî gelip her yândan
Dediler târih: “**Bu makbûl-i dergâh-ı Huda**”

¹Allah’tan başka ilah yoktur. Hz.
Muhammet, Allah’ın resulüdür.

**Sultan Ahmet Han Hazretleri’nin
saltanatı vaktinde Allah’ın gölgesi olan
hükümdar bu cami ile âleme şeref verdi.**

²Cami dar olduğundan Cuma saatinde
cemaat sığmadığından genişletmek üzere
bu kubbeyi yaptırdı.³Merhum kapı ağası

**Mustafa Ağa bu hayır işini arz ile o
cömertlik şahı ferman etti.⁴Mütevellilikle
bu büyük camiyi tamir ettiren kapıcıbaşı**

**Hasan Bey, ⁵gayretiyle Kâbe gibi bir
cami daha yaparak Haseki Sultan’ın
tertemiz ruhunu ne de güzel ihya**

**eyledi.⁶Ey Asari, her taraftan melekler
ziyarete gelip “Bu, Allah’ın makbul bir
dergâhıdır” diye tarih dedi.**

Kadırğa

Sokullu Mehmed Paşa Cami

Özbekler Sokak

¹Hem-nâm-ı fahr-i âlem ya'ni vezîr-i a'zam
Kim bahtı la-yezâlî ikbali sermedîdir

²Küffâr-ı hâksârın yıkıp kenîsesini
Bir ma'bed eyledi kim şehrin ser-âmedidir

³Beytü'l-ibâd oldu ol dâr-ı küfr ü zulmet
Hakkâ bu mu'cizât-ı kübrâ-yı Ahmedî'dir

⁴Târîhi fikr ederken bu fethi hâtif-i gayb
Dedi: "Bu câmi-i dîn feth-i Muhammedî'dir"

H. 979 / M. 1571-72

¹Âlemin övüncü olan Hz.
Peygamber'in adaşı veziriazamın
talihi yaver, ikbali daimidir.

²Acziyet içindeki kâfirlerin
kilisesini yıkıp şehrin gözdesi
bir mabet inşa etti.³O küfür
evinin ibadet yeri olması doğrusu
Hz. Peygamber'in büyük
mucizelerindedir.⁴Gaybın sesi
bu açılışa tarih düşünürken "Bu
dinin camisi Hz. Muhammet
yolunun fethidir" dedi.

Eminönü

Arpacılar Cami

Arpacılar Caddesi

¹Gâzî şehinşâh-ı cihân Dârâ-haşem Mahmûd Han
Fermân-ı hüküm her zamân mahz-ı kerâmetdir hemân

²Lutf ü inâyet mâyesi cûd ü himem sermâyesi
Ol nûr-ı mahzın sâyesi cism-i cihâna oldu cân

³Âsâr-ı hayr âmâlidir bezl-i nukûd a‘mâlidir
İhsân ü şefkat hâlidir ol şehriyârın ân-be-ân

⁴İşte bu medfûn iki zât şeyheyn-i kerrûbî-sıfât
Fâtih ile etmişler sebât tutup bu mevzi‘de mekân

⁵Bir ma‘bed etmişler binâ vakt ile gelmiş inhinâ
Keşf edip ol zıll-i Hudâ tecdîde emr etti hemân

⁶Ol câmi‘-i hikmet müdâm vermektedir dehre nizâm
Tanzîm-i devlettir merâm bâ-avn-i Rabbi‘l-müsteân

⁷Ez-cümle dâim himmeti göster ki bulsun minneti
İzz ü refah ü gayreti devrinde ol kutb-ı zamân

⁸Böyle şehinşâhı Hudâ çünkü etti bize atâ
Kadrin bilip eyle duâ sıdk ile rûzân ü şebân

⁹Durdukça nüh-tâk u zemîn lutf ile Rabbü‘l-âlemîn
Kılsın hatâlardan emîn Râsih budur vird-i zebân

¹⁰Târîh-i bâlâ câmii seyr et hem a‘lâ câmii
“Yaptı bu vâlâ câmii emr eyleyip Mahmûd Hân”

H. 1246 / M. 1830-31

¹Cihanın şahlar şahı Dârâ maiyetli
Mahmut Han’ın hüküm fermânı her
zaman kerametın ta kendisidir.²Aslı
cömertlik ve yardım, sermayesi eli açıklık
ve çalışkanlık olan o nur kaynağının
gölgesi cihana can oldu.³O padişahın emeli
hayır eserleri yaptırmaktır.İşi gücü bu
yolda para harcamaktır.⁴İyilik ve şefkat
onun her zamanki halidir. İşte burada
gömülü melek sıfatlı iki şeyh, Fatih
Sultan Mehmet’in yanında yer almışlar
ve burada mekân tutmuşlardı.⁵Bir mabet
yaptırmışlardı, fakat zaman içinde tamire
ihtiyaç duydu. Allah’ın gölgesi olan
padişah burayı keşfedip derhal tamirini
emretti.⁶O padişah, Allah’ın yardımıyla
hikmetlerin kendisinde toplandığı, meramı
devleti tanzim etmek olandır ve daima
dünyaya nizam vermektedir.⁷Kısacası
daima gayretle çalış ki zamânın kutbu
izzeti, refahı, gayreti ve minneti onun
devrinde bulsun.⁸Allah, bize böyle şeylar
şahını ihsan ettiği için değerini bilip
gündüzlerde ve gecelerde sıdk ile dua eyle.
⁹Ey âlemlerin Rabbi, dokuz kat felekler
ve yer durdukça hatalardan emin etsin,
Rasih’in sürekli ettiği dua budur.¹⁰Yüce
tarihli camii, bu gösterişli camiyi seyret.
“Bu büyük camii Mahmut Han emredip
yaptırdı.”

Kadirga

Behram Çavuş Cami

Kumluk Sokak

¹Cenâb-ı Mustafâ Tevfik Paşa-yı kerem-pîrâ
Ki hayrâta muvaffak eylemiştir Hazret-i Mevlâ

²Rızâ-yı Hakk için mâl-i helâlin bezl ü sarf etti
Bu bâbda rûhunu Behram Çavuşun eyledi ihyâ

³Bedenle hizmet-i dîn-i mübîni etmede dâim
Binâ-yı ma‘bed-i İslâmla etti nâmını ibkâ

⁴Dil-i âşık gibi vîrâneye dönmüştü bünyâdı
Harîk-i Hocapaşa'nın onu kılmış idi imhâ

⁵İbâdet-gâhı bir tarz-ı cedîd-i dil-küşâ üzre
Binâ kıldı tetimmâtıyla aslından daha a‘lâ

⁶Biri tâm diğeri cevher gibi tahsîne şâyândır
İki târîh ile bir beyt-i rengîn oldu fer-bahşâ

⁷“Gelip tevfik-i Mevlâ eyledi bu câmii ümrân”
“Bu ra‘nâ ma‘bedi tecdîd etti Mustafâ Paşa”

H. 1289-Şevval

M. 1872-Aralık

¹Allahü Teala, cömertlikle
bezenmiş Mustafa Tevfik Paşa
Hazretleri’ni hayır işlerinde
muvaffak eylemiştir.²Allah
rızası için helal kazancını
harcayarak Behram Çavuş’un
ruhunu ihya etti.³Daima dine
bedenen hizmet ettiği gibi cami
yaptırarak adını ebedi kıldı.

⁴Hocapaşa yangını, mabedi
âşıkların gönlü gibi viraneye
döndürüp imha etmişti.⁵Bu
ibadet yerini gönül açıcı yeni
bir tarzda inşa ederek aslından
daha iyi yaptı.⁶Biri tam, diğeri
cevher olmak üzere beğeniye
layık iki tarih ile güzel bir beyit
parıldadı.⁷“Allah’ın yardımı
geldi de bu camii yaptırdı”,
“Mustafa Paşa bu güzel
mabedi yeniletti.”

Çarşamba

Mehmed Ağa Cami

Mehmet Ağa Cami Sokak

¹Abd-i dâi-i Hân Murâd-ı cihân
Ol Mehemed Ağa-yı hoş-haslet

²Ağnâ dârü's-sa'âde ağası
Bunca hayrâta sarf edip himmet

³Kıldı bu câmi'-i şerîfi binâ
Oldı mecmû'a-i câmi'-i rahmet

⁴Sâhibine bu hayrı Hazret-i Hak
Ede yarın vesîle-i cennet

⁵Gâfiri Hak onun şefîi Resûl
Kıla bunda ferâiz ü sünnet

⁶Müstecâb olsa nola bunda duâ
Ehl-i İslâma kible-i hâcet

⁷Oldu mi'mâr-ı kâmilî Dâvûd
Yaptı cân ile derc edip sa'nat

⁸Dedi Âsâri târîhin hâtif
"Beyt-i Hâdî vü câmi'-i ümmet"

Sene H. 993 / M. 1584-85

¹Cihan padişahı Murat
Han'ın duacısı, güzel huylu
darüssaade ağası Mehmet
Ağa, ²bunca hayır eserleri
için himmet ederek bu
cami-i şerifi yaptırdı ve
³Allah'ın rahmeti onda
toplandı. ⁴Allah bu hayrı
sahibine yarın cennet
vesilesi eylesin. Allah onu
bağışlasın, Hz. Peygamber
de şefaatchisi olsun. ⁵Farzları
ve sünnetleri burada
kılınsın. ⁶Müslümanların
arzularına kible, burada
dualar kabul olursa
şaşılır mı? ⁷Onun mimarı
Davut'dur ve candan sanat
icrasıyla yapmıştır. ⁸Ey
Asari, gaybın sesi tarihini
şöyle dedi: "Allah'ın evi,
ümmetin camii."

Cerrahpaşa

Hekimoğlu Ali Paşa Cami

Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi Başı

Cümle Kapısı Üzerideki Kitabe

¹İmâm-ı ehl-i sünnet Hazret-i Sultân Mahmûd'un
Vezîr-i a'zamı ya'ni Ali paşa-yı Âsaf-râ

²Geleden sadra mevkûf eyledi hayrâta evkâtın
Nice mescid nice tekye nice çeşme edip ihyâ

³O hayrâtın biri de işte bu pâkîze câmi'dir
Ki oldu kubbesi gerdûna harf-endâz-ı istîmlâ

⁴Mukarnas tâk-ı mihrâbı sabâhu'l-hayr-pîşânî
Menâr-ı nâzik-endâmı amûd-ı subhtur gûya

⁵Hemîşe kible-i hâcât edip dergâh-ı bânîsin
Bunun gibi nice hayrâta tevfiik eyleye Mevlâ

⁶Eder ismiyle târîhin bu mısra' Râgîbâ tefhîm
"Yapıldı mevki'inde câmi'-i enver Ali Paşa"

H. 1147 / M. 1734-35

¹Müslümanların önderi Sultan
Mahmut Hazretleri'nin
veziriazamı, Asaf görüşlü Ali
Paşa, ²sadrızamlık makamına
geleli beri pek çok mescit, tekke,
çeşme ihya ederek zamanını hayır
işlerine vakfetti.³O hayır işlerinin
biri de kubbesi felekten ala olan
işte bu güzel camidir.⁴Kavisli
mihrap kemeri hayır alınlı sabah
vakti, ince boylu minaresi ise
sanki sabahın sütunudur.⁵Allah,
yaptırınının dergâhını kible-i
hâcât edip bunun gibi nice güzel
işlere muvaffak kılsın.⁶Ey Ragıp,
bu mısra ismiyle tarihini anlatır:
"Nurlu Ali Paşa Camii, işte bu
yerde yapıldı."

Tamir Kitabesi

¹Hazret-i Sultân Mahmûd ibn-i Hân Abdülhamîd
Emr edip ta‘mîrine ihsân buyurdu bu zamân

²Maşrık-ı mihr-i şecâat mâh-ı tâm-ı adl ü dâd
Bahr-i iklîm-i kerâmet şâh-ı hâkân-ı cihân

³Şâh-ı âdil eyledin hoşnûd Fahr-i âlemi
Lutf edip rûh-ı Ali Paşa’yı kıldın şâdmân

⁴Hâk-i pâye böyle tâm târîhle şükr eyle Rızâ
“Câmi‘ü’l-envârı ihyâ eyledin Mahmûd Hân”

H. 1247 / M. 1831-32

¹Sultan Abdülhamit Han’ın oğlu, yiğitlik güneşinin doğuş yeri, adaletin dolunayı, ²keramet ülkesinin denizi, cihan hakanlarının şahı Sultan Mahmut Han, bu zamanda emredip tamirine ihsan etti.³O adil padişah, âlemlerin övücü Hz. Peygamber’i hoşnut etti. Lütfederek Ali Paşa’nın ruhunu memnun ettin.⁴Ey Rıza, ayağı toprağına böyle tam bir tarihle şükeyle: “Mahmut Han, nurların toplayanı (camisini) ihya eyledin.”

Cerrahpaşa

Hekimoğlu Ali Paşa Cami

Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi Başı

¹Tırâz-ı sadr-ı devlet zîb-bahş-ı mesned-i re'fet
Yegâne âsef-i kudsî-tabîat neyyîr-i enver

²Ali Paşa-yı âli-câh kim oldur sa'âdetle
Vezîr-i a'zam-ı Sultân Mahmûd-ı cihân-dâver

³O mu'ciz âyet-i kübrâ-yı hüsn-i hulk-ı dâniş kim
Sufûf-ı mekremete tab'-ı pâki câmi'-i Ezher

⁴O mihrâb-ı emel-cûyan-ı âfâfın der-i lûtfu
Misâl-i kibledir çün kim recâ-mendâne ser-tâ-ser

⁵Bu lütfun şükrünü îfâ için hem-vâre olmuştur
Rızâullâhı tahsîl etmeğe hakkâ ki hâhiş-ger

⁶Menâr-ı âli tevfik-i Hakka vasfı zer-kandîl
Muallâ kürsî-i hayrâta tab'-ı sâfî zîb-âver

⁷Tırâz-ı minber-i sıdk-ı taviyyetdir zamîri kim
Hatîb-i tab'-ı ezber eylemiş ihlâsı pîşînter

⁸N'ola te'zîn-i evsâfın ikâmet-sâz ise âlem
Ki hân-ı lütfuna kılmakta halkı "es-salâ" yer yer

⁹Değil ser-mahfel-i zikr-i cemîli münferid zîrâ
Cemâ'atle müeddâdır duâ-yı devleti yekser

¹⁰Umûrunda hemîşe muktedâsı şer'-i enverdir
Tarîkince odur erkân-ı dîn-i devlete yâver

¹¹Onunçün böyle zîbâ câmi'-i pâki li-vechillâh
Binâyâ sarf-ı himmetle kodu âlemde zikr-i ter

¹²Hoşâ rûşen binâ vü câmi'-i pâkîze ma'nâ kim
Sezâdır dense oldu Mescid-i Aksâ ile hem-ser

¹³Bu hayr-ı bî-bedel makbûl olup dergâh-ı izzette
Ola emsâlini îcâtta Hakkın avnine mazhar

¹⁴Ne zîbâ câmi'-i pâkîze kim hüsn-i hitâm ile
Geline rûy-ı arza nev-nümâyiş bihterîn zîver

¹⁵Dedim İshâk tahsîn eyleyip târîh-i itmâmın
"Zihî nev câmi'-i sadr-ı aliyyü'l-kadr-i dâd-âver"

¹Devletin başköşesinin süsü, yüksek makamınsüsleyeni, biricik mukaddes yaratılışlı vezir, ²parıl parıl parlayan güneş, makamı yüce Ali Paşa ki cihan padişahı Sultan Mahmut'un veziriazamıdır.³O bilgi sahiplerinin güzel ahlakının ayet-i kübrası olan mucizenin tertemiz yaratılışı cömertlik dizilişlerine Ezher Camii'dir.⁴Onun cömertliğinin kapısı, iffet sahiplerinin arzularının mihrabı ve ümit taşıyanlara baştanbaşa kible gibidir.⁵Bu cömertliğin şükrünü ifa sadedinde daima Allah'ın rızasını kazanmak için gerçekten talepkârdır.⁶Yüksek minaresi Hakk'ın yardımı için altından kandile benzer. Saf tabiatı yüce hayırlar kürsüsüne süs verendir.⁷Gönlü, dosdoğru niyetlerin minberinin süsüdür. Tabiatının hatibi, çok önce ihlâsı ezberlemiştir.⁸Âlem, vasıflarının ezanını okutmak için ayağa dikilse ne var? Sala okumak, halkı yer yer cömertlik sofrana çağırarak demektir. ⁹Güzelliği anmanın baş mahfili yalnız değildir, zira bahtının duası bütün bir cemaatle baştanbaşa eda olunmuştur.¹⁰İşlerinde uyduğu, parlak şeriat kanunudur. Bu tuttuğu yola göre devletin dininin rükünlerine yaver odur.¹¹Allah'a yönelmek için böyle güzel ve temiz bir cami yapımına himmet ederek âlemde hoş bir isim bıraktı.¹²Ne de hoş ve aydınlık bina, yeni manaları olan cami, ona Mescid-i Aksa ile benzer denilse yeridir.¹³Bu emsalsiz hayır eseri, Hakk'ın dergâhında makbul olup benzerlerini yapmakta Allah'ın yardımına mazhar olsun.¹⁴Ne de güzel ve yeni bir cami ki güzelce tamamlanınca, yeryüzüne yeni tarzda pek güzel böyle bir süs gelince ¹⁵ey İshak, pek beğenip tamamlanma tarihini şöyle söyledim: "Adaletli ve şanı yüce vezirin ne de yepyeni camii."

Silivrikapı

Hadım İbrahim Paşa Cami

Silivrikapı Caddesi

Birinci Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Yaptı İbrâhîm Paşa bu muallâ câmi'î
Yümn ile eyledi sâl-i sürûr-encâmda

²Kılalar icmâ' ümmet tâ ki beş vakti edâ
Kıluben tahmîd ü tesbîhi sabâh ü şâmda

³Kandî-yi dâ'î dedi itmâmına târîhi
"Oldı i'zâz ile bu ma'bed şerîf eyyâmda"

H. 958 / M. 1551

¹İbrahim Paşa, sevinçli bir yılda,
uğurlu bir şekilde müslümanlar
²toplamp sabah akşam Allah'ı
anarak beş vakit namazı eda
etsinler diye bu yüce camii yaptırdı.
³Tamamlanmasında duacı Kandi,
"Bu mabet, şerefli günlerde yücelikle
oldu" diye tarih söyledi.

İkinci Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Hamdülillâh buldı bu câmi' mahallinde vukû
Hüsni hayr ile olur ma'mûr çün dünyâ evi

²Eyledi düstûr-ı sâhib-ma' delet ikbal ile
Bu muallâ câmi'î avn eyleyip Hayy-i kavî

³İzzet ü ta'zîm ile Kandî dedi târîhini
"Kıldı İbrâhîm Paşa câmi'-i zîbâ kavî"

H. 958 / M. 1551

¹Allah'a şükürler olsun ki bu cami tam
yerinde yapıldı. Zira dünya evi güzel
eserlerle mamur olur. ²Allah'ın yardımı
ile adil vezir ikbal ile bu yüce camii
yaptırdı. ³Kandi, izzet ve tazim ile tarihi
şöyle söyledi: "İbrahim Paşa, güzel
camiyi sağlam bir biçimde yaptırdı."

Cümle Kapısı Üzerindeki Kıtabe

¹Âsaf-i pâk-dîn-i İbrâhîm
Ki onundur binâ-yı hayr-şîâr

²Hamdülillâh tamâm olup buldu
Câmi' iyle şeref bu râh-güzâr

³Dedi Kandî bu câmi'e târîh
"Beyt-i Hâdi vü ma'bed-i ebrâr"

H. 958 / M. 1551

¹Hz. İbrahim'in tertemiz
dininin vezirinin hayırlı
binasıdır.²Allah'a hamd
olsun tamamlanan bu
camiyle bu güzergâh
şeref buldu.³Kandi, bu
camii için "Allah'ın evi,
müminlerin mabedi" diye
tarih dedi.

Koca Mustafa Paşa

Bezîrgân Cami

Kuvayı Milliye Caddesi

¹Hamdülillâh Murad Hân-ı zamân
Adli ile oldu şöhre-yi âfâk

²Hâssa kim şâm olunca hemçü nücûm
Bu binâ câmi içre nice çırak

³Hacı Hüsrev gulâm-ı Hâce Kemâl
Bunca hayrâta buldu istihkâk

⁴Yaptı bu câmi'î ki ehl-i safâ
Oldular hep ibâdete müştâk

⁵Tekyegâh ü mesâkin-i fukarâ
Kıldı bünyâd nice tâk u revâk

⁶Çün tamâm oldu Sâi-i dâi
Dedi târîh: "Kâ'betü'l-uşşâk"

H. 994 / M. 1585-86

¹Allah'a şükürler olsun
ki zaamın padişahi
Sultan Murat, adaletle
şöhret bulmuştu.²Akşam
olduğunda cami içindeki
nice mum, yıldızlara
benziyordu.³Hoca
Kemal'in bendesi Hacı
Hüsrev bunca hayır
eseri yaptırdı.⁴Safa
ehli insanlar ibadeti
özlediklerinden bu camiyi
inşa ettirdi.⁵Yanı sıra
dervişlere tekke ve odalar
da dahil nice yer yaptırdı.
⁶Tamamlandığında duacı
Sai, "âşıkların Kâbesi"
tarihini dedi

Zeyrek

Hüsambey Cami

İtfaiye Caddesi – Kovacılar Sokak Kesişme Noktası

¹Câmi‘-i Mîr Hüsâm oldu köhne sûzân
Kıldı ihyâ yine ol beyt-i ziyâ-dârı Halîl

²Bu iki bânî-i dindâr-ı cemîlü’s-seyri
Mazhar-ı ecr-i cezîl eyleye Hallâk-ı Celîl

H. 1329 / M. 1911-12

¹Emir Hüsam Camii,
eskiyip yandı.Halil Efendi
o nurlu evi tekrar yaptırdı.

²Bu iki bakışı güzel dindar
kimseyi yüce Yaratıcı bol
ihsanlarına mazhar etsin.

Nuruosmaniye Cami

Çarşıkapı - Nuruosmaniye Caddesi

Arapça'dan Tercüme

Bu şerefli camiye, gani ve cömert vasıflarının yegâne sahibi Allah'ın farzlarının yerine getirilebilmesi için Sultan Osman Han oğlu Sultan Orhan Han oğlu Sultan Murat Han oğlu Sultan Beyazıt Han oğlu Sultan Mehmet Han oğlu Sultan Murat Han oğlu Sultan Mehmet Han oğlu Sultan Beyazıt Han oğlu Sultan Selim Han oğlu Sultan Süleyman Han oğlu Sultan Selim Han oğlu Sultan Murat Han oğlu Sultan Mehmet Han oğlu Sultan Ahmet Han oğlu Sultan İbrahim Han oğlu Sultan Mehmet oğlu Sultan Mustafa oğlu Sultan Osman Han yaptırdı.

Nuruosmaniye Cami

Çarşıkapı – Nuruosmaniye Caddesi

İnşa Kitabesi

Hoşā nev-cāmi‘-i envār-ı lāmi‘ Ka‘betü’l-‘uşşāk
Te‘āla’llāh metāfi kudsiyān ile sürüşānın

Ziyāret eyleyenler zer-ālemlı kubbessin derler
Cebeldir nūr-ı şöhret hem civārı beyt-i Rahmān’ın

Degildir kubbeye yāhud sāye-bāndır cānib-i Hakk’dan
Ya bir fānūs matbū‘ı sirāc-ı nūr-ı imānın

O mevzūn kubbe Hakkā kubbe-i ‘arş ile hem-serdir
Odur gūyā ki bir nısfı budur nısfı bir elmanın

Ānın her tākı yoldur korkuluksuz sū-yı maksūda
Ziyāretle yürü kıl mācerāyı zir-i dāmānın

Bu nev-cāmi‘ idüp arz-ı cemāl iki mināreyle
Dikili taş dikildi kaldı hayrānı o bünyānın

Bu hem-vār iki nev-bālā mināre tev’em olmuşdur
Dü-şem‘-i enver-i mihrābına bu hayr-ı zibānın

Muśanna‘ nev-buhūr-dān elde olmuş her biri nāzır
Kudumine şehen-şah-ı melik hayl-i cihān-bānın

Sehi-şad kāmēti zerrin-kemer kandil-ile gelsün
Terāvihe olub pişinde peyki şah-ı vālānın

Mehe burc-ı teheccüd mihrin işrāka namāz-gāhı
Sezā revzenleri olsa bu cā-yı zühd ü takvanın

Sufūf-ı kudsiyān kerrübiyān rühāniyān anı
Becādır rüz u şeb itse ibādet-gāhı Sübhān’ın

Degil mihrābı sū-yı kıble-gāhında küşād olmuş
İcābet için ey dil gösterir rāh-ı nümāyānın

Degil āvize-gāhı dāiren mā-dār-ı çenberler
Felek cevvēle kıldı şu‘lesin mihr-i dırahşānın

Olursa beyza-i mäh-ı münir āvize şāyāndır
Sirācı olmağa mum oldu mihr-i çarh-ı minānıñ

Ne şübhe “**Men benā**” nassı sevābın eyledi inhā
Bināsı hidmetinde sa‘y iden erbāb-ı ‘irfānın

Bināsı hayli ağırdır İlāhı rüz-ı rustāhiz
Mesūbātın muzā‘af eyle fazlınla o sultanın

O sultān-ı cihān zıll-i İlāhı hāmi-i berrin
Dür-i deryā-yı ihsān dürri-i burcı ‘atāyānın

İmam-ı milket-i millet hatib-i minber-i şevket
Emir-i farz u sünnet muktedāsı ehl-i imānın

Meh-i burc-ı ‘adālet āfitāb-ı maşrıķ-ı re’fet
Vücūdı cāmi‘-i ‘ilm ü ‘amel etkāsı şāhānın

Ki yā‘ni nām-dāş-ı cami‘u’l-Kur‘ān zi’n-nüreyn
Şeh-i şāhān ‘Oşman Han güzini Āl-i ‘Osmānın

Aceb mi pādişāhān-ı cihāna mültecā olsa
Nigeh-dārende-i beyti odur devletle Mennānın

Ayān erkān-ı devlet feyż u sa‘diyyetle ez-cümle
Olub sadrı sa‘id ü müftüsüdür feyż-i Mevlā’nın

Binā-yı cāmi‘i buldı nihāyet māh-ı mevlidde
Namāzı ibtidā-yı cum‘asında kıldılar onın

Olındı müstahîkķānı dahi ta‘yın ü istihdām
Hatib ile müezzinler imām u kayyım-āsānın

Muvaffaķ oldu vā‘iz kıldı bir ‘abd-i şekûri çün
Budur bürhān-ı bāhir sa‘yi meşķür oldu hākanın

İdüp bahr-i şeri‘atden cevāhir bahşına himmet
Hakikat şem‘ini yaķdı geķi miskāt-i ‘irfānın

Halife kisesinden tā mine’l-bāb-ı ile’l-mihrāb
Giyip hil‘at bu nice gördüler envā‘ın ihsānın

Müezzinler ezān-ı penç-gāhı tā edā ide
Du‘āsı beş vaķitde farż-ı ‘aynıdır müselmānın

Salādır var ise nadir muvaffaķ olmuş eslāfi
Bu hayrın yā İlähi sen kabül eyle o sultanın

Ola tā minber-i nüh-pāye çarhıñ revnaķı kürşü
Erāik-zib ola zat-ı hümāyūnı bu devrānın

Ne dem kim minber-i çarha şü‘ūd ide hatib-i mihr
Ola mahfil-güzjini na‘at-hānı sübha-gerdānın

Berāt-ı hayrına bu cāmi‘-i pāki ide Mevlā
Bihñ bir ķubbeli ser-levha ol fermān-ı fermānın

Sebeb tasdi‘a ben de hādımim cüz’ice bu hayra
Ki ya‘ni hidmet-i taħrir-i eczāsıyla Furkānın

Dahi bir āyet-i Qur‘ānı da ol hayru’l-ebvāba
Yazub hādım yazıldım dergehinde dār-ı ‘ulyānın

Dua idüb dedi itmama Rasim bendesi tarih
“Hümāyûn ola bu nev-cami‘i Sultan Osman’ın”

Ayvansaray

Hoca Kasım Günani Cami

Sultan Çeşmesi Caddesi

¹Hamdülillâh asr-ı Mahmûd Hân-ı Haydar-şîmede
Buldu istihkâm el-hak câmi'-i dîn-i hanîf

²Emr-i hayr izhârı üzre oldu bu ma'bed dahî
Yapılıp envâr-ı zikrullâh ile zînet-elîf

³Hem de nev-âbâd oldu pîş-i mihrâbındaki
Ca'fer-i Ensârî'ye meşhed olan kabr-i münîf

⁴Vâsıl olsun tûl-i ömre ol imâmü'l-müslimîn
Kiblegâh-ı ehl-i imân ola tâ beyt-i şerîf

⁵Ehl-i sünnet Es'adâ târîhe eyler ser-fürû
"Hâce Kâsım Mescidi bünyâd olundu pek latîf"

H. 1251 / M. 1835-36

¹Allah'a hamd olsun Hz. Ali huylu Sultan Mahmut devrinde İslam'ın camii sağlamaştı.²Bu mabet de Allah'ın zikrinin nurları ile süslenip hayır işi olmak üzere yapıldı.³Hem de mihrabının önündeki Cafer-i Ensari kabri yeniden abad oldu.⁴Bu şerefli cami Müslümanların kiblegâhı oldukça Müslümanların önderine de uzun ömür verilsin.⁵Ey Esad, Hz. Peygamber'in yolunda olanlar tarihe baş eğer: "Hoca Kasım Mescidi pek güzel yapıldı."

İskender Paşa Cami Kitabesi

Sarı Güzel Caddesi

“Şüphesiz ki namaz belirli vakitlerde müminler üzerine farz kılınmıştır”

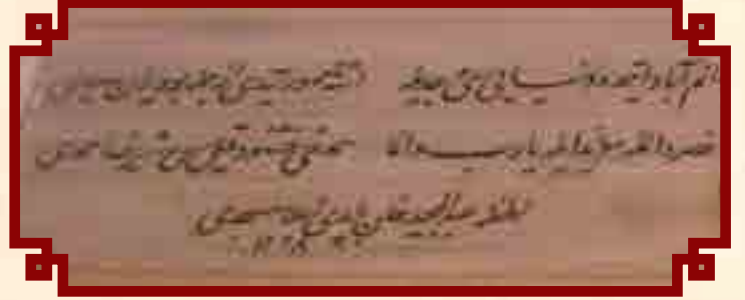
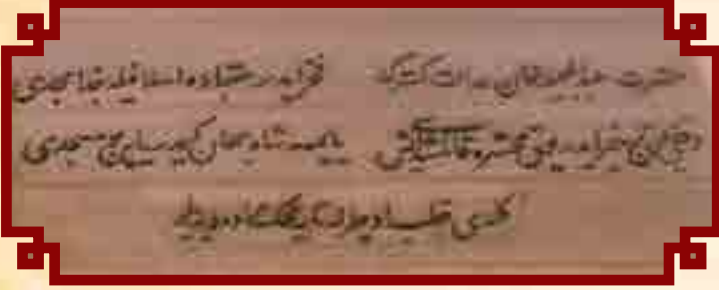
en-Nisa / 103

H. 1170 / M. 1756-57

Fener

Tevkii Cafer Cami

Mesnevi hane Sokak

¹Hazret-i Abdülmecîd Hân-ı adâlet-güsterin
Fahr eder ukbâda eslâfiyle cünd-i emcedi

²Dâim âbâd etmede dünyâyı sa'y-i vecd ile
İşte ma'mûr etti ez-cümle bu virân ma'bedi

³Vakfı yok bir hayr eder yok mahşere kalmıştı iş
Yapmasa şâh-ı cihân kimdir yapan bu mescidi

⁴Nasr-ı dâimle müeyyed eyle Yâ Rab dâimâ
Hem dahi hoşnûd kıl rûh-ı şerîf-i Ahmedî

⁵Geldi kutb'-üçlerle târîhin murâda dediler
“Lutf ile Abdülmecîd Hân yaptı a'lâ mescidi”

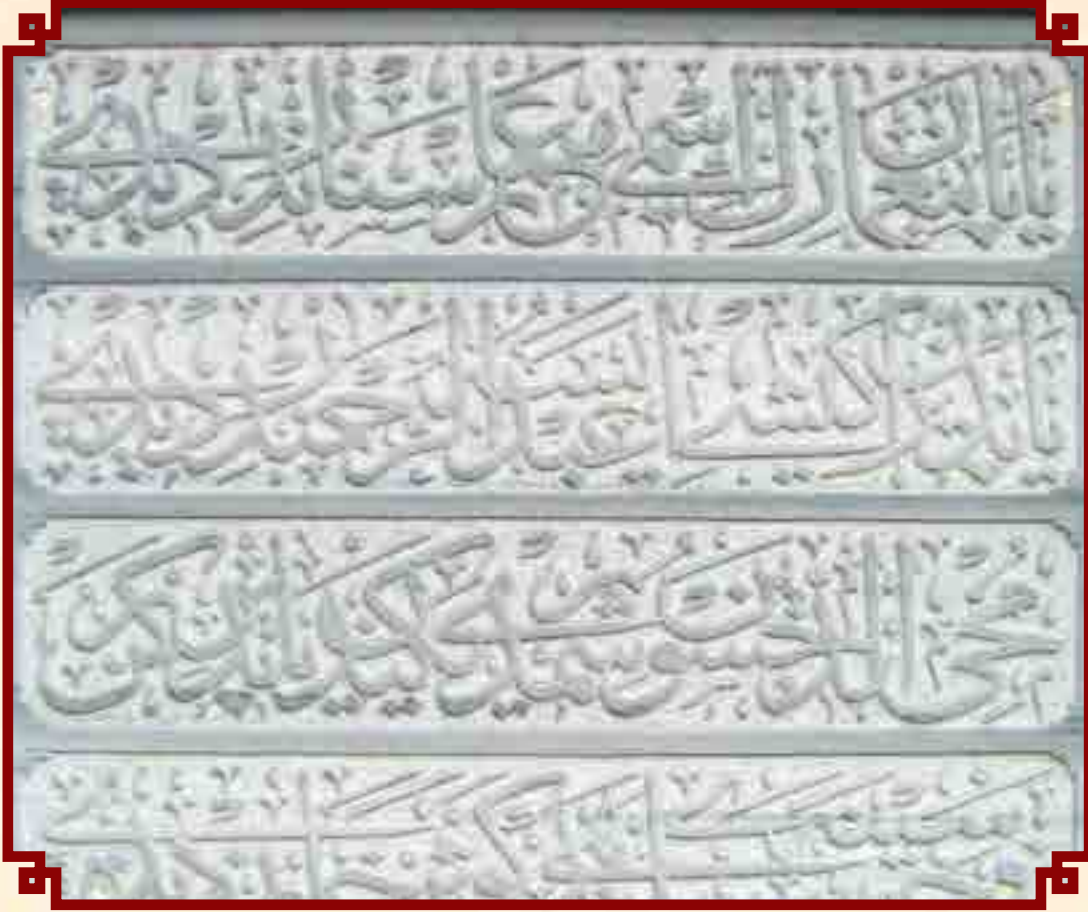
H. 1258 / M. 1842-43

¹Adaletli Abdülmecit Han
Hazretleri'nin şanlı askerleri, onun
atalarıyla ahirette övünür.²Dünyayı
daima heyecanla çalışarak abad
etmekte, işte mesela bu viran mabedi
de mamur etti.³Vakfı yoktu, bir hayır
edeni yoktu, iş mahşere kalmıştı;
cihanın padişahı yapmasaydı bu
mescidi kim yaptı? ⁴Ya Rabbi,
sürekli yardımınla destekle ve Hz.
Muhammet'in aziz ruhunu da
hoşnut eyle.⁵Kutb-ı Azam, üçlerle
gelip tarihini Murad'a dediler:
“Abdülmecit Han lütfederek mescidi
pek güzel yaptırdı.”

Çapa

Kadıasker Abdurrahman Efendi Cami

Millet Caddesi – Selim Sabit Sokak Kesişme Noktası

¹Yapan mi‘mârın ismi Mi‘mâr Sinândır dedi
Yaptıran kişi ise Abdurrahmândır dedi

²Muhyiddîn Cesûr şimdi yeniden yaptıırken
Zevcesine seslendi : “Hey Kevser Hanım dedi”

H. 1432 / M. 2011

¹Yapan mimarın adı Mimar
Sinan, yaptıran kişinin adı ise
Abdurrahman’dır dedi.²Muhyittin
Cesur şimdi yeniden yaptıırken eşine,
“hey Kevser Hanım” diye seslendi.

Cami içerisinde bir kitabe üzerinde ise şunları okudum

“ Zekeriya her mihraba girdiğinde”

Ali İmran suresi – 37. ayet

H. 1197 / M. 1782-83

Çarşamba

Fethiyye Cami

Fethiye Kapısı Sokak

¹İmâmü'l-müslimîn ü muktedâ-yı ehl-i imândır
Hilâfet-menkabet Abdülmecîd Hân-ı kerem-pîrâ

²Menâr-ı câmi'-i ahdi ezân-ı sıyt-i adl ile
Cihâna velvele-bahş-ı salâh olmaktadır hâlâ

³O şeh mahfil-nişîn-i saltanat oldukça şevketle
Selâmlık suffesi olsun harîm-i mescid-i dünyâ

⁴Edip bu Câmi'-i Fethiyye'nin ta'mîrine himmet
Binâsına küşâyış verdi ki evvelkinden a'lâ

⁵Menâbirde okunsun nâm-ı pâki haşre dek Yâ Rab
Cemâat eylesin huttâb-veş hayr-ı duâ îfâ

⁶Görüldükte bu hayr-âsârı da ol şâh-ı devrânın
Mücevher iki târîh eyledi Zîver kulu imlâ

⁷“Ne ra'nâ ma'bed-i Fethiyyeyi kıldı nefâsetle”
“Şeh-i Fâtih-nişân sultânımız Abdülmecîd ihya”

¹Müslümanların halifesi, cömertlikle
bezenmiş Abdülmecit Han,
müminlerin imamı ve ehl-i imanın
önderidir.²Saltanatının camiinin
minaresi adaletin sesi olan ezanla
halen cihana sala okumaktadır.³O
padişah azametle saltanat mahfilinde
oturdukça selamlık suffesi dünya
mescidinin harimi olsun.⁴Bu Fethiye
Camii'nin tamirine himmet edip
binasını öncekinden daha iyi bir
şekilde yaptı.⁵Ey Rabbimiz, haşre
değın temiz adı minberlerde okunsun.
Cemaat, hatipler gibi hayır dualar
etsin.⁶Zamanın şahının hayır
eserleri görüldüğünde Ziver kulu
iki mücevher tarih söyledi:⁷“Fethiye
Camii'ni ne de güzel yaptı.” “Fatih
gibi bir padişah olan sultanımız
Abdülmecit ihya etti.”

İskenderpaşa
 Ahmediye Cami Kitabesi
 Aile Sokak

“Güvenle ve esenlik içinde girin buraya ...”

el-Hicr / 46

H. 1331 / M. 1912-13

Bu camiye ait bir kitabenin tarih beyti şöyledir :

Sezâ hayru'l-umûr-ı evsat olsa bi-bedel tarih
“Ki Orta Cami ‘i Sultan Mahmud etdi nev-bünyâd”

H. 1164 / M. 1751-52

*Kitabe şairi bilinmediği için şiir tamamlanamamıştır. Cami birçok kez tamirbelki de yeniden yapım aşamasından geçmiştir. Ancak bununla ilgili bir kitabemevcut değildir

Ayvansaray

Emir Buhari Hankahı Cami

Dervişzade Sokak – Rufai Sokak Kesişme Noktası

Cümle Kapısı Kitabesi

“Hankâh-ı Mescid-i Emir Buhârî aleyhi rahmetullâhi'l-Bâri”

Tekke Kapısındaki Kitabe

¹Fahr-i selâtîn-i cihân sultân-ı dâver-i devrân
Zıll-i Hudâ-yı Müste‘ân şâh-ı zamân Abdülmecîd

²Âbâd edip bu dergâhı hakkâ o şâhım cevdeti
Şâd oldu cümle bendesi hem tekkede şeyh ü mürid

³Elbette o şâha duâ lâzım bize subh u mesâ
A‘dâyı kahr etsin Hudâ nusretle olsun müstefîd

⁴Mescidde hatm-i hâcegân kıldıkça şeyh ü sâlikân
Farkında olsun sâye-bân Mîri'l-Buhârî-i vahîd

⁵Sâlim bu târîhim ferîd tahsîn edip yazdım sedîd
“Yaptı bu dergâhı cedîd Sultan Hân-ı Abdülmecîd”

Tamiri - H. 1261 / M. 1845

¹Cihan sultanlarının övücü, devrin âdil padişahı, Allah’ın gölgesi olan zamann padişahı Abdülmecit’in cömertliği bu ²dergâhı yaptırıp bütün bendeleri ve tekkedeki şeyh ve müritler sevindi.³Elbette o şah için sabah akşam bize dua lazım. Allah, düşmanları kahretsin de yardımından istifade ettirsin.⁴Mescitte şeyhler, dervişler hâcegân hatmi kıldıkça Emir Buhari Hazretleri tepesinde gölgelik olsun.⁵Ey Salim, bu biricik tarihimi sapasağlam yazdım: “Sultan Abdülmecit Han, bu dergâhı yeniden yaptırdı.”

Unkapanı

Salih Paşa (İbn-i Meddas) Cami

Salih Paşa Caddesi

“Mâşâllâh kân”

“Allah’ın dilediği olur”

H. 1246 / 1830-1831

Eminönü

Ahi Çelebi Cami

Eminönü Sahili, Otobüs Durakları Yanı

“Ey celâl ve ikram sâhibi Rabbimiz”

(er-Rahmân/ 27)

H. 1264 / M. 1847-1848

Hocapaşa

Hocapaşa Cami

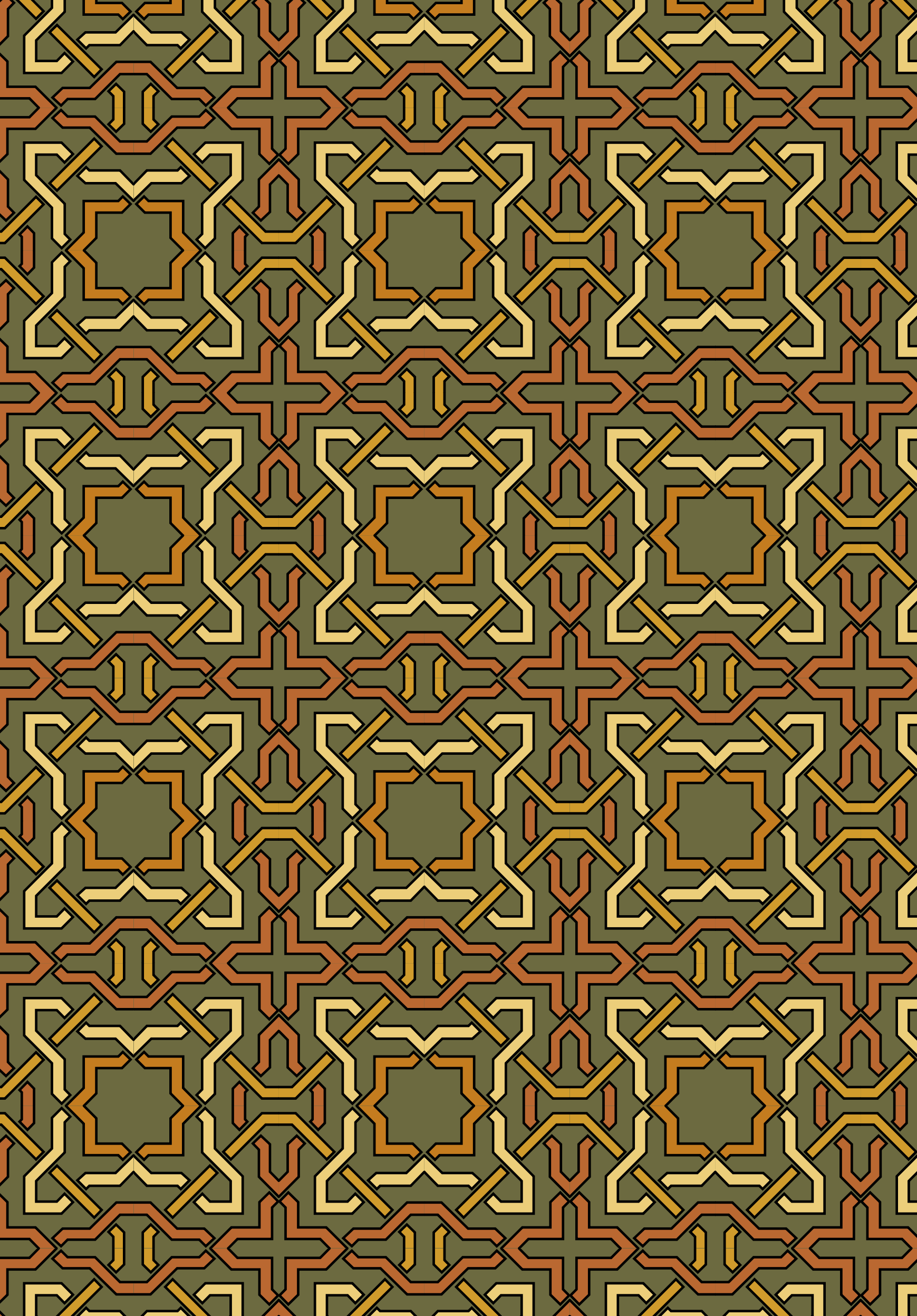
Hoca Paşa Cami Sokak

“Kim bir mescid inşa ederse Allahü Teâlâ da ona cennette bir köşk inşa eder.”

Hadis-i Şerif

H. 1285 / M. 1868-69

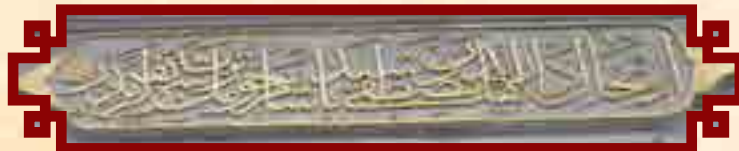

4. Bölüm

Türbeler

Beyazıt

Mustafa Reşid Paşa Türbesi

Beyazıt Cami Avlusu

Türbe Dış Duvarındaki Kıtabe Kuşağı

Altıncı defa mesned-i celîle-i sadâret-uzmâda iken bin iki yüz yetmiş dört senesi Cemâziye'l-evvelisinin yirmi birinci Pençşembih gününde irtihal-i dâr-ı bekâ iden Mustafa Reşid Paşa merhûmun türbe-i şerifleridir.

M. 7 Ocak 1858

Altıncı defa sadrazamlık makamında iken 1274 yılı Cemaziyelevvel ayının 21. Günü olan Perşembe günü (7 Ocak 1858) vefat eden merhum Mustafa Reşit Paşa'nın türbesidir.

Türbe Giriş Kapısı Üzerindeki Kıtabe

“Sözün en güzeli, en hayırlısı “Allah’tan başka ilah yoktur” sözüdür”

“Duanın en güzeli “Allah’a Hamdolsun” sözüdür”

H. Peygamber doğruyu söyledi.

Şehzadebaşı

İbrahim Paşa Türbesi

Şehzadebaşı Cami Avlusu

¹Kıldı İbrâhîm Paşa mülk-i fânîden güzer
Âlem-i ukbâda olsun menzili dârü's-selâm

²Göçtü onuncu gününde çün Muharrem ayının
Ona yâr olsun şehîd-i Kerbela rûz-ı kıyâm

³Türbesin yaptı Sefer Çavuş edip bezl-i himmet
Eyledi Mi'mârbaşı Ahmed Ağa ihtimâm

⁴Rihletine Hâşimi dâ'î dedi târîh onun
"Ede İbrâhîm Paşaya Adn-i a'lâyı makâm"

Vefatı -H. 10 Muharrem 1010

M. 11 Temmuz 1601

Türbenin yapım tarihi- H. 1012 / M. 1603-04

¹Bu fani dünyadan geçen
İbrahim Paşa'nın ahrette
menzili cennet olsun.

²Muharrem ayının onuncu
günü öldüğü için kıyamet
gününde Kerbela şehidi
(Hz. Hüseyin) ona arkadaş
olsun.³Sefer Çavuş çok
himmet ederek türbesini

yaptı.Mimarbaşı Ahmet Ağa
da titizlikle gayret gösterdi.

⁴Duacısı Haşim, onun vefatına
"İbrahim Paşa'ya yüce Adn
cennetini makam etsin" diye
tarih söyledi.

Caddeye Bakan Duvar Üzerindeki IV Beyitlik Kitabe

¹Sadr-ı a‘zam cây-ı sürûr u serdâr-ı güzîn
Ya‘ni İbrâhîm Paşa âsaf-i kuds-âşiyân

²Eyleyip mülk-i bekâ teshîrine âzm-i sefer
Eyledi Allâh için râh-ı gazâda bezl-i cân

³Mürg-ı rûhu âlem-i ulvîye pervâz eyleyip
Merkad oldu cismine bu türbe-i cennet-nişân

⁴Hâtif-i gaybî dedi târîh-i itmâmın onun
“Oldu sahn-ı Adn İbrâhîm Paşa’ya mekân”

¹Mutluluk kaynağı, seçkin kumandan,
cennet yuvalı vezir Sadrazam İbrahim
Paşa ²ahret ülkesini zaptetmek için
sefere çıktı ve gaza yolunda Allah için
can verdi.³Ruh kuşu ahret âlemine
kanat çırpıp bu cennet misali türbe
cismi için kabir oldu.⁴Gaybın sesi
onun tamamlanış tarihi için “Adn
cennetinin bahçesi İbrahim Paşa’ya
mekân oldu” dedi.

Şehzadebaşı

Destârî Mustafa Paşa Türbesi

Şehzadebaşı Cami Avlusu

¹Bugün fânî cihândan rihlet etti Mustafa Paşa
Hemîşe rahmetin onun ziyâde eylesin Mevlâ

²Vezâret sadrine vermişdi hakkâ dâd ile revnak
Sâfa-yı sâye-i adlinde âsûde olup dünyâ

³Gülünü kokmamışken kimsenin gülzâr-ı dehr içre
Diriğ ol serv-i bâğ-ı istikâmet oldu nâ-peydâ

⁴Düşürdü hâke hayfâ dest-i dehr âhir edip zâyî‘
Sezâ-yı hâtem-i sultân iken ol gevher-i yektâ

⁵Ola âsûde haşr olunca evlâd-ı kirâmıyla
Yapıldı hâb-gâh için ona bu türbe-i a‘lâ

⁶Dedi ey Hâşimî târîh-i fevtin hâtif-i kudsî
“İlâhî eylesin mesken cinânı Mustafâ Paşa”

H. 1020 / M. 1611-12

¹Mustafa Paşa bugün fani cihandan
göçtü, Allah ona rahmetini artırsın.

²Doğrusu şu ki adalet gölgesinin
safasında dünya huzur bulup vezirlik
makamına adaletle güzellik vermişti.

³Bu dünya bağında kimsenin gülünü
kokmamışken eyvah ki o doğruluk
bahçesinin servisi kaybolup gitti.⁴O

biricik mücevher tanesi padişahın
mührüne lâayık iken yazıklar olsun
ki zamanın eli sonunda onu zayi

edip toprağa düşürdü.⁵Muhterem
evlatlarıyla mahşer gününe dek
huzur içinde yatsın diye bu yüce
türbe yapıldı.⁶Ey Haşimi, gaybın

o kutsal sesi ölümü tarihini “İlahi,
Mustafa Paşa cenneti mesken
eylesin” şeklinde dedi.

Caddeye Bağan Duvardaki II.Kitabe

Hazret-i Mustafa Paşa o vezir-i sâni
Rihlet etdi bu fenâdan irişüb hükmi Hudâ

Adl ü dâdından onun sefâ eyledi halk-ı cihan
Ola ona ukbâda cennet-i âliyyü'l-me'vâ

Rehberi ola onun seyyid yevm-i arasât
Hoş tuta ravza-ı Rıdvânda anı ol Mevlâ

Mâ'den-i lutf-ı mürüvvet Hazret-i Şah Sultan
Etdi izhâr-ı hizmet türbesin kıldı binâ

Sa'y ü himmetle yapub etdi âsârı tamam
Eyledi dehr-i fenâda ism ü resmin ihyâ

Türbesi oldu bina işbu memerr-i halkda
Ki geçenler edeler ruhuna hayr ile duâ

Eseri hayrıyla buldu şeref çün bu mekân
Merkâd-i pâki ile oldu makâm-ı a'lâ

Ahyâr oldu
Ki görenler türbe-i kim merzatenlillâh anhâ

Ravzasını görüben hatif-i gaybi ol-dem
Dedi tarihin onun : **“Türbe-i firdevs-âsâ”**

H. 1020 / M. 1611-12

Sonunda şu güzel temenni vardır

“ Ruhu şerifleri için Fatiha okuyanlara Allah rahmet eyleye”

Şehzadebaşı

Rüstem Paşa Türbesi

Şehzadebaşı Cami Avlusu

¹İlahî çün ki kıldın ehl-i takvâ
Kıl ona cennet-i Firdevsi me'vâ

²Bu dem hâtiften ilhâm oldu târîh
“Ona olsun cinânda Adn mesvâ”

H. 968 / M. 1560-61

¹Ey Allah'ım, takva
sahiplerinden ettiğin gibi
Firdevs cennetini ona mesken
kıl.²Şimdi gaybdan“Adn
makamı ona cennette yurt
olsun” tarihi ilham oldu.

Şehzadebaşı

Şehzade Mehmet Türbesi

Şehzadebaşı Cami Avlusu

Dış Cephedeki Kitabe Kuşağı

Farsça'dan Tercüme

el-Fatiha 1-7, et-Tekasür 1-8, İhlas 1-4, ez-Zümer suresi 53. Ayet

**Kapı Üzerindeki Kitabe*

Farsça'dan Tercüme

Sonunda “Allah tektir, eşi ve benzeri yoktur” sözü için bu dünya üzerinde zengin veya fakir hiç kimse baki kalmayacak. Bu âlemden temiz inançlı Şehzade de geçti. Böylece ebedi alemde yüce Allah onu rahmetine alacak, yine O’nun izniyle rahat bulacak. Padişahın ömrü ebedi mutluluk içinde sürsün. Allah’tan aldığı ilhamla bu eserin tarihi için söyledi: “Sultan Mehmed’in mezarı daim Cennet gibi olsun.”

H. 950 / M. 1543-44

Koca Sinan Paşa Türbesi

Bileyciler Sokak Başında, Sebilin Penceresi Üzerinde

¹Edip bu türbe-i âlîyi bünyâd eyledi hâzır
Mukarrer bildi kim kılmaz vefâ dünyâ-yı gaddârî

²Sefer kıldıkta ukbâya şefaât eylese yarın
Gürûh-ı enbiyânın server ü serdâr ü muhtârı

H. 1002 / M. 1593-94

**¹Bu görkemli türbeyi inşa edip
hazır eyledi.Gaddar dünyanın
vefasız olduğunu kesin olarak bildi.
²Peygamberler topluluğun başı olan Hz.
Peygamber, yarın ahrete sefer ettiğinde
şefaât eylese”**

Sultan I. Ahmed Türbesi Kitabesi

Dalbastı Sokak, Sultanahmet Meydanı

¹Hüsrev-i cennet-mekân hâkân-ı Firdevs-âşiyân
Dâver-i Cemşîd ferd ray-ı hurşid-i‘tilâ

²Ya‘ni Sultân Ahmed ol şah-ı Süleymân-kadr kim
Şâhlar olurlar idi dergehine çehre-sâ

³Gördü kim bu âlem-i fânî değil cây-ı karâr
Cân atıp Firdevse kıldı azm-i iklîm-i bekâ

⁴Şâhbâz-ı rûh-ı pâki arşa pervâz eyledi
Oldu cism-i pâkine bu merkad cây-ı dil-küşâ

⁵Hâb-gâhın Adn kıl yâ Rab o şâh-ı âdilîn
Cennet-i a‘lâda lütfunla müyesser kıl likâ

⁶Türbe-i ulyâsının itmâmına târîhdir
“Türbe-i Sultân Ahmed evci-illiyûn ola”

H. 1028 / M. 1619-20

¹Cennet mekânlı, Firdevs yuvalı, Cemşid gibi hüküm süren, güneş mertebeli, ²Hz. Süleyman gibi yüce padişah Sultan Ahmet’in eşiğine şahlar yüz sürerlerdi.³Bu fani âlemin ebedi durulacak bir yer olmadığını görünce Firdevs’e can atıp ebediyet ülkesine gitti.

⁴Tertemiz ruh kuşu göğe kanat çırpıp bu mezar temiz bedenine gönül açıcı bir yer oldu.⁵Ya Rab, o adaletli padişahın istirahatgâhını Adn cenneti kıl ve cennette lütfunla seni görmeyi müyesser eyle.⁶Görkemli türbesinin tamamlanışına“Sultan Ahmet’in türbesi, cennetin en tepe noktası olsun” cümlesi tarihtir.

Ayasofya

Sultan III. Mehmed Türbesi

Ayasofya Cami Avlusu

Kapı Üzerindeki Kitabe

¹Rûh-ı pâk-i Hazret-i Sultân Mehemed Hân için
Farz-ı ayn oldu duâ şâm u seher her sâliha

²Dâima Firdevs-i a'lâda meşâm-ı cânına
Erişe gülzâr-ı kudsîden muattar râyiha

³Azm-i Firdevs ettiğine Hükmiyâ târihdir
“Okuyun Sultan Mehemed cânı için Fâtiha”

Vefatı – H. 1012 / M. 1603-04

¹Sultan Mehmet Han Hazretleri'nin tertemiz ruhu için sabah akşam dua etmek her salih müminin üzerine farz oldu.²Firdevs cennetinde can daima can burnuna mukaddes cennet bahçelerinden ıtır kokular erişsin.³Ey Hükmi, “Sultan Mehmet'in ruhu için Fatiha okuyun” cümlesi Firdevs cennetine gittiğine tarihtir.

Türbe Dış Duvarındaki Kıtabe

¹Sultan Mehmed ol şeh-i sâhib-kırân kim
Hâmîsi idi millet-i beyzâ-yı Ahmed'in

²Feth etti Eğri kal'asını darb-ı tûğ ile
A'dâsın etti tu'me-i şemşîr o serhadin

³Gerd-i semendi sürme idi çeşm-i ahtere
Tâc idi ayağı tozu farkasına ferkadin

⁴Dest-i ecel dirîğ ki tayy etti nâgehân
Menşûr-ı ömrin ol şeh-i hurşîd-mesnedin

⁵Nefret kılıp meşâğıl-i dünyâ-yı dündan
Erdi naîm ü rahatına mülk-i sermedin

⁶Kaldı sahîfe-i varak-ı rûzgârda
Âsâr-ı adl ü dâdı o şâh-ı müeyyedin

⁷Emretti hâk-i merkadi üzre binâ
Bu türbe-i refi' ü binâ-yı müşeyyedin

⁸Sultân Ahmed ol şeh-i gerdûn-serîr kim
Ferzend-i câ-nişinidir ol şâh-ı emcedin

⁹Hâkân-ı arş-mertebe kim penc nevbeti
Bâmında çalınır felek-i heft-künbedin

¹⁰Hak taht-ı saltanatta onu pâyidâr edip
Durdukça nüh revâkı bu tâk-ı zebercedin

¹¹Nüşûr-ı subha dek ola pür-nûr ü pür-ziyâ
Envâr-ı rahmet ile derûnu bu merkadin

¹²Hükmî görüp binâsını târîh için dedi
"Firdevs oldu merkadi Sultan Mehmed'in"

Türbenin inşa tarihi - H. 1017 / M. 1608-09

¹Zamanın padişahı ve Hz. Muhammed'in tertemiz yolunun koruyucusu olan Sultan Mehmet, ²Eğri Kalesi'ni kılıç darbesiyle feth ederek o sınır boyundaki düşmanı, kılıcına lokma etti.³Atının ayağının tozu, yıldızların gözlerine sürme; kendi ayağının tozu ise kuzey yıldızının başına taç idi.⁴Eyvah, ecel eli o güneş rütbeli şahın ömür fermanını ansızın dürüverdi.⁵Zaman defterinin sayfasında o kudretli ve ⁶Allah'ın yardımına mazhar olmuş padişahın adaletinin izleri kaldı.⁷Bu yüksek türbenin, bu sağlam binanın, mezar toprağının üzerine yapılmasını emretti.⁸Tahtı felek kadar yüksek olan Sultan Ahmet, o kutlu şahın yerine geçen oğludur.⁹Öyle bir gök mertebeli hakandır ki günde beş vakit nevbeti, ¹⁰yedi kubbeli feleğin tepesinde çalınır.Allah, onu bu zebercedden felek takımının dokuz revakı durdukça ¹¹saltanat tahtında payidar edip bu merkadin içi kıyamet sabahına kadar rahmet nurlarıyla nurlanıp aydınlansın.¹²Hükmî, türbenin binasını görünce "Sultan Mehmet'in mezarı Firdevs cenneti oldu" diye tarih söyledi.

Sultanahmet Cami Sebil Duvarındaki Kitabe

Atmeydanı Caddesi, Sultanahmet Cami Aolu Kapısı

¹Hayr eden dâr-ı Naîm içre ebed mesrûr ola
Yazılıp a‘mâl-i hüsni deftere mestûr ola

²Câmi‘-i Hân Ahmedin bânî-i âlî-meşrebi
Hazret-i mi‘mârbaşı âhiri ma‘mûr ola

³Kim Mehemed’dir onun nâmı vü âlî-himmeti
Etti bu ra‘nâ binâyı haşre dek meşhûr ola

⁴Olmamıştır dahi olmaz böyle bir âli binâ
Bir eser konmuş durur kim dem-be-dem mezkûr ola

H. 1026 / M. 1617

¹Hayır işi yapan, Naim cennetinde
ebediyen mutlu olsun. Güzel
işleri (amel) defterine yazılsın.

²Han Ahmet’in camiinin meşrebi
yüce mimarbaşı hazretlerinin
ahiri mamur olsun.³Onun adı
Mehmet’tir. Yüce himmeti bu
güzel binayı yaptı, mahşere kadar
meşhur olsun.⁴Böyle yüce bir bina
ne yapıldı, ne de yapılabilir; öyle
bir eser yapmıştır ki her zaman
dillerde anılsın.

Süleymaniye

Hoca Hamza Mescidi

Kepekçi Sokak

Tarîkat-ı Bayramiyye ricâlinden Hüsâmeddin Ankaravî Hazretlerinin halîfesi ehlullâh-ı kirâmdan Bosnavî eş-şeyh Hoca Hamza kuddise sırrehu Hazretlerinin merkad-i münevvereleridir. Kendileri müstağrak-ı cezbe-i İlâhî ve mukârin-i sohbeti olanlar dahi bî-ihiyâr müncezib olurlar idi. Ba'zı hâlât-i acîbesi istidrâca haml olduğundan bu makâmda rütbe-i şehâdete nâil ü mazhar olmuşlardır. Rahmetullâhi aleyh.

H. 969 / M. 1561-62

Bayramiye tarikatı ileri gelenlerinden Hüsâmettin Ankaravî Hazretleri'nin halifesi, Allah dostlarının büyüklerinden Bosnalı Şeyh Hoca Hamza (Allah sırrını takdis etsin) Hazretleri'nin nurlu mezarlarıdır. Kendisi Allah'ın cezbesine batmış olup sohbetinde bulunanlar da kendilerinden geçerek cezbeye kapılırlardı. İnsanları hayrette bırakan bazı halleri, bulunduğu ileri derece sebebiyle olduğundan şehadet rütbesine nail ve mazhar olmuştur. Allah'ın rahmeti üzerine olsun.

Kumkapı

Çifte Gelinler Mezarı

Türkeli Caddesi

Feth-i beldeden mukaddem bu şehre basan
kadem işbu makamda medfûn Çifte Gelin

H. 1326 / M. 1908 / 1909

Fetihten önce bu şehre
gelmiş bulunan Çifte Gelin
burada medfundur.

Sultanahmet

Haz. Abdurrahman Şâmî Türbesi

Kabasakal Caddesi

Mihmandâr-ı Hazret-i Peygamber Hazret-i
Hâlid'in alemdarı Abdurrahmân-ı Şâmî
Hazretleri'nin meşhed-i âlileridir

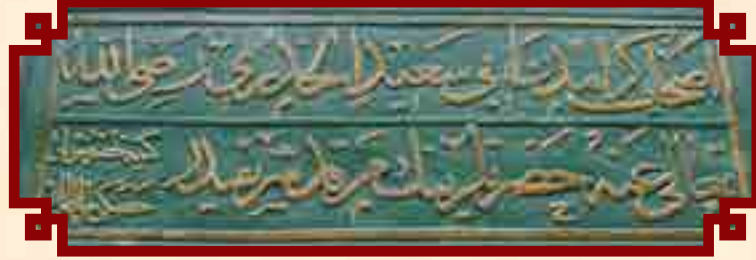
H. 1302 / M. 1885-86

**Hazret-i Peygamber'in mihmandarı
Hazret-i Halid'in sancakdarı
Abdurrahman Şâmî Hazretleri'nin
şehit olduğu yüce makamdır**

Edirnekapı

Ebu Said el-Hudrî Türbesi

Kariye Türbesi Sokak

I. Kıtabe

Ashâb-ı Kirâm'dan Ebu Said el-Hudrî
Hazretleri'nin merkad-ı şerifleridir.
Ketebehu Hızır Mütevelli-i Haseki Sultan

H. 1177 / M. 1763

Ashab-ı Kiram'dan Ebu Said el-Hudrî
Hazretleri'nin mübarek türbeleridir.
Bunu yazan, Haseki Sultan Mütevellisi Hızır'dır

II. Kıtabe

Ecille-i Ashâb-ı Kirâm'dan Hazret-i Ebu Said el-
Hudrî, Ashab'dan Malik ibni Sinân Hazretleri'nin
mahdumlarıdır. On beş yaşında iken Benî Müsta'lik
gazâsına teşrif etti ve fem-i saâdet-i Peygamberî'den
bin yüz yetmiş hadîs-i şerif rivayet buyurmuştur.

Bâni-i îni Hankâh: Şeyh Mehemed Ârif est

H. 1304 / M. 1887-88

Ashab-ı Kiram'ın önde gelenlerinden Hazret-i
Ebu Said el-Hudrî, ashabdan Malik ibn
Sinan Hazretleri'nin oğludur. On beş yaşında
iken Benî Müsta'lik gazasına katılmış ve Hz.
Peygamber'in mübarek ağzından bin yüz
yetmiş hadis-i şerif rivayet etmiştir.
Hankahı yaptıran Şeyh Mehmet Arif'dir.

III. Kıtabe

Ebu Said el-Hudrî (Allah ondan razı olsun)

H. 1141 / M. 1728-29

IV. Kıtabe

“ Bir olan Allah O'na mağfired etsin “

Eğrikapı

Hz. Hâfir Türbesi Kitabesi

Eğrikapı Caddesi

¹Şâh-ı hayrât-eser Hazret-i Hân Mahmûd'un
Ahd-i adlinde bu meşhed dahi oldu âbâd

²Öyle meşhed ki alemdâr-ı Nebî dâderinin
Necline olmuş idi türbe-i envâr-nihâd

³Böyle ta'zîme sezâ yerleri ihyâ etti
Zâtına dense müceddid kim eder istib'âd

⁴Mehbit-i nûr ola tâ rûh-ı sahâbiyle zemîn
Ol şehin şevketini ede füzûn Rabb-i ibâd

⁵Oldu bu merkadin ihyâsına Es'ad târîh
"Hâfir'in rûhunu sultân-ı cihân kıldı şâd"

H. 1251 / M. 1835-36

¹Hayır eserleri yaptıran Sultan
Mahmut Han Hazretleri'nin
adaletli devrinde bu şehit makamı
da abad oldu.²Öyle şehitlik ki
Hz. Peygamber'in sancaktarının
kardeşinin temiz soyuna nurlu
bir türbe olmuştu.³Böyle saygıya
layık yerleri ihyâ ettiği için zatına
yenilikçi denilse bunu kimse
yadırgamaz.⁴Yeryüzü sahabelerin
ruhuyla nur inen bir yer olsun.
⁵İnsanların Rabbi, o şahın heybetini
artırsın. Ey Esad, bu türbenin
ihyasına "cihanın sultanı, Hâfir'in
ruhunu şad etti" cümlesi tarih oldu.

Hz. Hüsam Bin Abdullah Türbesi

Sultançeşme Caddesi – Püsküllü Caddesi Kesişme Noktası

¹Bilâ şek ravza-yı cennet-makarr etmiş ona Yezdân
Gelip Fâtiḥ'den evvel deyü keşf eyledi irfân

²Erer maksûduna elbet ziyâret eyleyen ihvân
Görünce kabr-i pür-nûrun ede bir Fâtiḥa ihsân

¹Allah, şüphesiz ki ona cennet bahçesini
mesken etmişti.²Ziyaret eden müminler elbette
maksadına erişir.Nurlu kabrini gördüklerinde
bir Fatiḥa ihsan etsinler.

Ön Yüzde

Allah Muhammed
Zekeriya her mihraba girdiğinde...”

Âli İmran / 37

Arka Yüzde

Edâ-yı farz olub da'im dua oldukça şevk ile
Bu zâtın hürmetine cümlemizi me'cûr ede Mevla

Safa-yâb ol a ya Rabb madeiriyle oğlu cennet de
Ki zirâ ecrini geçmişlerine eyledi i'tâ

Rakam kıldım mücevher harfle tarihini Hayri
“Ne âliyy'ül'a'lâ yaptı bu namazgâhı Latif Ağa”

H. 21 Receb 1231

M. 17 Haziran 1816

Nişanca

Mustafa Rakım Türbesi

Hattat Rakım Sokak

“Allah’ın rahmeti üzerine olsun.”

Sâbıkâ sadr-ı Anadolu ve hâzin-i kelâmü’r-Rabbânî
Hattat Mustafa Râkım Efendi rûhu için Fatiha

H. 1241 / M. 1826-27

Eski Anadolu kazaskeri ve Allah’ın
kelamının hazinecisi Hattat Mustafa
Rakım Efendi’nin ruhu için Fatiha.

Süleymaniye

Mimar Sinan Türbesi

Mimar Sinan Caddesi

¹Ey eden bir iki gün dünyâ sarâyında mekân
Cây-ı âsâyış değildir âdeme mülk-i cihân

²Hân Süleyman'a olup mi'mâr bu merd-i güzîn
Yaptı bir câmi verir Firdevs-i a'lâdan nişân

³Emr-i şâh ile kılıp su yollarına ihtimâm
Hızır olub âb-ı hayâtı âleme kıldı revân

⁴Çekmece cisrine bir tâk-ı muallâ çekti kim
Aynıdır âyine-i devrânda şekl-i kehkeşân

⁵Kıldı dört yüzden ziyade mescid-i âli binâ
Yaptı seksen yerde câmi bu azîz-i kârdan

⁶Yüzden artık ömr sürdü âkıbet kıldı vefât
Yattığı yeri Hudâ kılsın onun bağ-ı cinân

⁷Rihletinin Sâ'i-i dâ'i dedi târîhini
"Geçti bu demde cihândan pîr-i mi'mârân Sinân"

(Rûhu için Fâtîha ihsân ede pîr ü civân)

H. 996 / M. 1587-88

¹Ey dünya sarayında bir iki gün oturan, cihan ülkesi insan için güvenli bir yer değildir.²Bu seçkin insan Süleyman Hana mimar olup Firdevs cennetine benzer bir cami yaptı.³Padişahın emriyle suyolları üzerine titizlikle çalışıp Hızır gibi ab-ı hayâtı âleme akıttı.⁴Çekmece köprüsüne kâinatın aynası olan gökteki Samanyolu gibi yüce bir tak yaptı.⁵Yüz yaşından fazla yaşayıp sonunda vefat etti.⁶Allah, yattığı yeri cennet bahçesi eylesin.⁷Duacısı Sa'di, vefatının tarihini "mimarların piri Sinan dünyadan geçti" diye söyledi. (Ruhu için yaşlı ve genç herkes Fatiha ihsan etsin).

*Vefa***Şeyh Vefa Türbesi***Vefa Caddesi, Vefa Cami Avlusu**Farsça'dan Tercüme*

Sırlar Kâbesinin haremını parlatan o kandil, büyük veya küçük herkesin geçeceği köprüden geçti.

Allah rahmetini eksik etmesin.

H. 896 / M. 1491-92

Çarşamba

Sultan Abdülmecîd Türbesi

Yavuz Sultan Selim Camii Avlusu

“Yaptıklarına karşılık kapıları onlara açılmış Adn cennetleri vardır...”

es-Sad / 50

H. 1328 / M. 1910-11

Aksaray

Pertevniyal Valide Sultan Türbesi

Pertevniyal Valide Sultan Cami Aoulusu

“Onlara çok merhametli Rablerinden selam olsun...”

Yâsin / 5

M. 1883 – Şubat

Ayvansaray

Muhammed el-Ensârî Türbesi

Ayvansaray Caddesi

¹Hazret-i Mahmûd Hân kim ol mücedded-hasletin
Oldu bu yüzden yine halka kerâmâtı ayân

²Bu mübârek türbenin tevsî'ine himmet edip
Eyledi şân-ı sahâbîde riâyet bî-gümân

³Hâlid ibn-i Zeyd'e hem-râh-ı gazâ olmuş imiş
Bu semiyy-i Hazret-i Peygamber-i âhir zamân

⁴Nûr-bahş-ı meşhed oldukça bu zât-ı muhterem
Ol şehin ikbâlin eفزûn ede Rabb-i Müste'ân

⁵Celb-i kalb-i nas eder Es'ad bu târîh-i müfîd
"Yapdı a'lâ merkadü'l-Ensârî'yi şâh-ı cihân"

H. 1251 / M. 1835-36

**¹O yenilikçi Mahmut Han
Hazretleri'nin, yenilikçiliği
sebebiyle kerametleri yine halka
göründü.²Bu mübarek türbenin
genişletilmesine gayret edip şüphesiz
sahabe şânında riayet etti.³Bu
ahir zaman Peygamberiyle aynı
addaki zat, Halit bin Zeyd'in gaza
yoldaşı olmuş imiş.⁴Bu muhterem
zâtın türbesi nur saçtıkça Allah, o
şehin ikbalini artırsın.⁵Bu istifadelî
tarih, insanların kalplerini cezp
eder: "Cihan şahı, Ensar'dan bu
sahabenin türbesini pek yüce yaptı."**

Ayvansaray

Ebu Zer el-Gıfari Türbesi

Albayrak Sokak

¹Habîb-i Hazret-i Mevlâ'nın ashâb-ı güzîninden
Cenâb-ı Bû Zer-i Gıfârî nâm bir zât-ı âli-şân

²Stambul feth olunmazdan mukaddem fî-sebîlillâh
Gazâyâ azm ü niyyet eyleyip ol server-i merdân

³Kılıp küffâra şîrâne hüçûm âhir reh-i Hakda
Şehâdet şerbetin nûş eyleyip kıldı fedâ-yı cân

⁴Makâm u medfen-i ashâbı ba'd-ez feth-i İstânbûl
Olup keşf eylediler her birinin kabrin âbâdan

⁵Mürûr-ı ezmineyle bu güzîde zât-ı vâlânın
Der ü divâr ü sakf-ı medfeni olmuştu pek vîrân

⁶Olup tevîka mazhar bu makâm u mescid-i pâki
Yeniden kıldı inşâ Vâlîde Sultân-ı Mahmûd Hân

⁷Resûlullâha ta'zîmen kılıp ashâbına hürmet
Zihî hayr eyledi ol mehd-i ulyâ-yı kerem-bünyân

⁸Hudâ hem zâtını hem nûr-ı çeşm-i Hân Mahmûd'u
Kıla her hâlde mahfûz u setr-i dîde-i udvân

⁹O şâhın sâyesin dûr etmeyip fark-ı ibâdetten
Serîr-i saltanatta müstedâm-ı ömr ede Sübhân

¹⁰Sezâdır yazsa Vâsıf bendesi bu mısra'-ı târîh
"Bu âli meşhedi yaptırdı ra'nâ Vâlîde Sultân"

¹Allah Resulü'nün seçkin dostlarından şanı yüce bir zat olan Ebu Zer-i Gıfari Hazretleri, ²İstanbul fethedilmeden önce Allah yolunda gazaya çıkan bir mertler serveridir. ³Kâfirlere aslancasına hücum edip sonunda Hak yolunda şehadet şerbetini içerek canını feda etti. ⁴İstanbul'un fethinden sonra ashâb-ı kiramın makam ve medfenlerini bulup her birinin kabrini ihya ettiler. ⁵Zaman içinde bu seçkin ve yüce zatın türbelerinin kapısı, duvarı, kubbesi pek viran olmuştu. ⁶Sultan Mahmut'un annesi Valide Sultan Allah'ın yardımına mazhar olup bu tertemiz makam ve mescidi yineden inşa ettirdi. ⁷Mayası cömertlik olan o padişah annesi Hz. Peygamber'e saygıdan ashâbına hürmet edip ne de güzel bir hayır eseri yaptı. ⁸Allah, hem onu hem de Sultan Mahmut'un gözü nurunu her halükârda düşman gözünden koruyup gözetsin. ⁹O padişahın gölgesini ibadet üzerinden uzak etmesin. Ömrünü saltanat tahtında daim kılsın. Hizmetkârı Vasıf, "Valide Sultan bu yüce türbeyi pek güzel yaptırdı" cümlesini tarih mısraı olarak yazsa lâyıktır.

Ayvansaray

Hamdullah el-Ensari Türbesi Kitabesi

Toklu Dede Sokak

¹Her tarâfta Hân Mahmûd-ı kerâmet-pîşenin
Nev-be-nev âsâr-ı hayr-etvârı olmakta bedîd

²İşte ez-cümle bu Ensarî-i Gâzî türbesin
Eyledi ihyâda bezl-i himmet-i tahsîn-resîd

³Himmete şâyestedir kim sâhibi ol türbenin
Bâ-alemdâr-ı Nebî gelmişti ber-kavl-i sedîd

⁴Hayr ü nasre tâ ebed ol dâver-i dâd-âveri
Mazhar etsin ömr ü şevketle Hüdâvend-i Mecîd

⁵Yazdı târîhe mücevher harf ile vak‘ânüvis
“Oldu Hamdullah Gâzî merkadi el-hakk cedîd”

H. 1251 / M. 1835-36

¹İşi iyilik ve güzellik olan Sultan Mahmut’un yeni yeni hayır eserleri her tarafta görünmektedir.²İşte bilhassa bu Gazi Ensarî türbesini ihya etmede son derece güzel bir biçimde gayret etti.³Himmete lâyük olan o türbenin sahibinin, Hz. Peygamber’in sancaktarı olduğu güçlü bir rivayettir.⁴Allah, o âdil sultanı ebediyete kadar ömür ve şanla hayra ve yardımına mazhar etsin.⁵Vak‘anüvis, tarih için mücevher harf ile “Hamdullah Gazi türbesi doğrusu yepyeni oldu” cümlesini yazdı.

Ayvansaray

Ebu Şeybe el-Hudrî Türbesi

Toklu Dede Sokak

¹Dâver-i ashâb-sîret Şâh mahmûdü'ş-şiyem
Zâtıdır girdâr-ı hayr-âsâr ile her dem elîf

²Hazret-i Bû Şeybetü'l-Hudrî'ye ta'zîm eyledi
Türbesin tecdîd ile ol şâh-ı âgâh ü arîf

³Gel hulûs üzre duâ kıl zâirâ tebcîl ile
Merkad-i pâk-i sahâbîdir bu me'vâ-yı şerîf

⁴Tasliye zeylinde yâd oldukça ashâb-ı güzîn
Nazm-ı ahdi ol şehinşâhın ola nusret-redîf

⁵Oldu dil-dâde melâik Es'adâ târîhine
“Merkad-i Bû Şeybe'yi şâh-ı cihân yaptı latîf”

H. 1251 / M. 1835-36

¹Ashab-ı kiram huylu, övülecek
huylara sahip padişahın zâtı, her an
hayır eserleri yapmaya alışkıdır.²O
aydın düşünceli, bilgili şah, Hz. Ebu
Şeybe el-Hudrî'ye saygı gösterip
türbesini yeniledi.³Ey ziyaretçi,
bu şerefli yer, sahabenin tertemiz
türbesidir; gel, samimi olarak ve saygı
ile dua et.⁴Hız. Peygamber'in seçkin
dostları hatırlanıp anıldıkça o şahlar
şahının sözünün nazmı “nusret”
redifi olsun.⁵Ey Es'ad, “cihanın
şahı, Ebu Şeybe'nin türbesini pek
güzel yaptı” diye söylediğin tarihine
melekler gönül bağlamışlardır.”

Vezneciler

Kuyucu Murad Paşa Türbesi

Vezneciler Caddesi, İ.Ü. Fen Fakültesi Girişi

“Allah’ın selamı üzerinize olsun, iyi insanlar olduğunuz için ebedi kalmak üzere cennete girin.”

ez-Zümer / 73

Mahmud Paşa Türbesi

Mahmut Paşa Cami Avlusu*Türbe Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe**Arapçadan Tercüme*

Hayır sahibi, iyi huy sahibi, lutfun kaynağı, yaptığı işleri noksansız yapan, her işi beğenilen, Sultanın sadık hizmetçisi mazlum sıfatına uyan Mahmut Paşa Cennet yolculuğuna çıktı.O'nun vefat tarihi için şu söylendi : “Takva sahipleri, şehitler ve iyilerle haşr et.”

H. 878 / M. 1474-75

Türbe Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

Mücevher söyledim târîh-i ta' mîrini edip îcâb
“Münevver türbe-i Mahmûd Paşa oldu zînet-yâb”

H. 1243 / M. 1827-28

Lüzumu üzerine tamir tarihini mücevher
tarihle “Nurlu Mahmut Paşa Türbesi pek
süslü ve güzel oldu” diye söyledim.

Davut Paşa Türbesi Kitabesi

Davut Paşa Cami Avlusu

İnşa Kitabesi

Arapçadan Tercüme

Derviş Davud Paşa! Allah sana dilediği nimetini ihsan etsin.

Allah'ın rahmeti nasılsa öylece senin üzerine olsun.

Türbenin inşası - H. 905 / M. 1499-1500

*Cağaloğlu***Mahmud Nedim Paşa Türbesi***Bab-ı Ali Caddesi, Cezeri Kasım Paşa Cami Karşısı**Üstte*

Yüce Allah kitabı Kur'an-ı Kerim de buyuruyor ki:

“Her can ölümü tadacak ve sonunda bize döndürüleceksiniz.”

Şüphesiz Yüce Allah doğruyu söylemiştir.

el-Ankebut / 57. ayet

Ortada

Allah, mümin kimseye şöyle buyurur: “Ey imanında sebat gösteren, Allah’ı anmakla huzura kavuşan itaatkâr nefis! Dön Rabbine, sen O’ndan razı, O da senden razı olarak...”

el-Fecr / 27, 28

Altta

Necib Paşazâde Sadr-ı Esbak Mahmud Nedim Paşa merhûmun ruhu için lillâhi’l-Fatiha

H. 1300 Receb / M. 1883 Mayıs-Haziran

Fatih

Ahmet İzzet Efendi Türbesi

Lokmacı Dede Sokak

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla

Allah birdir, Hz. Muhammed O'nun elçisidir. Müninler ölmezler ve Kutb-ı aktâb-ı zamân Kuşadalı es-Seyyid, eş-Şeyh, el-hâc İbrahim Efendi (kuddise sırruhü'l âlâ) Hazretlerinin halifeleri, allâme-i asr, Âsitâneli es-Seyyid, eş-Şeyh Ahmed İzzet Efendi (kaddesallahu sırrahu) Hazretlerinin kabr-i şerîfleridir. El-Fâtîha

Tevvellüdları – H. 17 Şevval 1217 / M. 10 Şubat 1803

İrithalleri – H. 27 Receb 1292 / M. 29 Ağustos 1875

Zamanın kutuplarının kutbu

Kuşadalı Seyit Şeyh Hacı İbrahim Efendi (Allah yüce sırrını takdis etsin) Hazretleri'nin halifesi, devrin büyük âlimi, İstanbullu Seyit Şeyh Ahmet İzzet Efendi (Allah sırrını takdis etsin) Hazretleri'nin mübarek kabridir. El-Fatiha.

Silivrikapı

Bâlâ Süleyman Ağa Türbesi

Bala Tekkesi Sokak

“Allah; kendisinden başka ilah bulunmayan, mutlak hayat sahibi ve kendi zatı ile kaim yegâne varlıktır. O’nu ne uyuklama ne de uyku tutar. Göklerde ve yerde ne varsa hepsi O’nundur. Kendi izni olmaksızın böyle bir varlığın nezdinde kim şefaath edebilir? O, kendilerinin geçmişlerini de geleceklerini de bilir; ama onlar O’nun ilminden, O’nun istediğinden başkasını kavrayamazlar. Mutlak otoritesi yeri ve gökleri kaplamıştır. Bu ikisini koruyup kollamak da kendisini yormaz.

Mutlak yüce ve yegâne ulu O’dur. ”

el-Bakara / 255

Kıyamet günü insan şöyle der : “Ah, ne olurdu! Keşke ben de ebedi olan ahiret hayatı için şu fani dünyada salih ameller işlemiş olsaydım.” Ama O gün, Allah’ın ettiği azabı kimse edemez ve O’nun vurduğu bağı kimse vuramaz. Sonra Allah mümin kuluna şöyle buyurur: “ Ey imanında sebat gösteren, beni anmakla huzura kavuşan itaatkâr nefis! Cennette sana hazırladığın mükâfata bak. Sen benden razısın, bende senden razıyım. Haydi! Katıl salih kullarımın zümresine, gir Cennet’ime... ”

el-Fecr / 24-30

H. 1312 / M. 1894-95

Fatih

Gülbahar Hatun Türbesi

Fatih Cami Aoulusu

Cennet-mekân Firdevs-âşiyân merhûm ve mağfûrûnleh Fâtih Sultan Mehemmed Han (tâbe serâhü) Hazretlerinin zevce-i muhteremeleri; vâlide-i mâcid-i merhûm ve mağfûrûnleh Sultan Bâyezid-i Veli Han, merhûme ve mağfûrûnlehâ Gülbahar Hatun türbe-i şerîfidir.

Sene H. 1196 / M. 1781-82

Mekânı cennet, yeri Firdevs, Allah'ın rahmet ve mağfiretine erişmiş bulunan Fatih Mehmet Han Hazretleri'nin (kabri temiz olsun) muhtereme hanımı; merhum ve mağfur Sultan Bâyezid-i Veli Han'ın şerefli anneleri, merhume ve mağfure Gülbahar Hatun'un türbe-i şerifidir.

Yavuz Sultan Selim Han Türbesi

Yavuz Sultan Selim Cami Aoulusu

Ey Rabbim! Sen, bana mülkten nasip verdin ve bana rüyaların tabirinden bir ilim öğrettin. Ey gökleri ve yeri yaratan! Sen dünyada ve ahirette benim yardımcısın; beni Müslüman olarak vefat ettir ve beni salihlere kat.”

Yusuf / 101

.Bu mübarek türbenin yapılmasını büyük sultan, Arab ve acem sultanlarının efendisi, karaların ve denizlerin hükümdarı, Mekke ve Medine'nin koruyucusu ve hizmetkârı Yavuz Sultan Selim Han'ın oğlu Kanuni Sultan Süleyman emretti. Allah mülkünü ve saltanatını daim kılsın. Bu mübarek imaret H. 929 senesi Muharrem ayı başında (M. 1522 yılı Kasım ayı sonlarında) tamamlandı.

Ahmed Cevad Paşa Türbesi

Emir Buhari Sokak

Üstteki Kitabe

¹Hazret-i Ahmed Cevad Paşa-yı âli-câh kim
Üç sene hem on buçuk ay verdi sadra zîb ü fer

²Dâimâ her mansıbında sıdk ile hizmet edip
Kıldı ibrâz-ı meâsir ol hıdivv-i nâm-ver

³Seyyidü'l Kevneynden “artık Cevad gel” emrini
Âlem-i ma'nada almış etti Firdevs'e sefer

⁴Lâyih oldu Leyle-i Mi'râcda târîh-i tâm
“Hak ede Ahmed Cevad Paşa'ya cinânı makarr”

H. 1318 / M. 1900-01

¹Makamı yüksek Ahmet Cevat Paşa
Hazretleri, üç sene on buçuk ay
sadrazamlık makamına güzellik ve
güç verdi.²O namlı vezir, daima her
bulunduğu makamda sadakatle hizmet
edip güzel eserler ortaya koydu.³İki
cihanın efendisinden (Hz. Peygamber)
“Cevat artık gel” emrini mana âleminde
almış olduğundan Firdevs cennetine
sefer etti.⁴Miraç gecesi tam tarih
parıldadı: “Allah, Ahmet Cevat Paşa'ya
cenneti mekân eylesin.”

Sadr-ı esbak ve yâver-i ekrem merhûm
Ahmed Cevad Paşanın türbesidir.

H. 1318 / M. 1900-01

Eski sadrazam ve yâver-i Ekrem merhum
Ahmet Cevat Paşa'nın türbesidir.

Türbe Yanındaki Mezarlık Duvarındaki Kitabe

Merhum ve mağfûrünleh Kazasker
Abdurrahman Efendi ruhu için el-Fâtiha

H. 1018 / M. 1609-10

Allah'ın rahmet ve mağfireti üzerine olan
Kazasker Abdurrahman Efendi'nin ruhu
için el-Fatiha.

Muhyiddin Kocavî Türbesi

Bileyciler Sokak Başında, Sebilin Penceresi Üzerinde

“Hüve’l-Hallâku’l-Bâkî”

“Külli şey’in hâlikün” tahtındadır yâ hû cihân
Gaflet etme tâ‘at-i Hakka çalış her subh [u] şâm

Kabrini ihlâs ile teşrîf eden züvvârının
Şâfi‘i olsun Habîb-i Hazret-i Rabbü’l-enâm

“Hâzâ türbe-i Şeyh es-Seyyid Muhammed Muhyiddin Kocavî kuddise sırrehü’l-azîz”

“..... târîhinde dâr-ı bekâya rihlet”

H. 884 / M. 1479-80

Yaratan ve ebedi olan O'dur.

Ya hû, bütün dünya "O, her şeyi yaratandır" hükmünün altındadır. Gaflet etme, sabah akşam Allah'a ibadet için çalış. İnsanların Rabbi olan Allah'ın Habib'i, kabrini ihlâsla ziyaret edenlerin şefaatchisi olsun. "Bu, Şeyh Seyit Muhammet Muhyittin Kocavî (Allah aziz sırrını takdis etsin) Hazretleri'nin türbesidir."

"Her nefis ölümü tadacaktır."

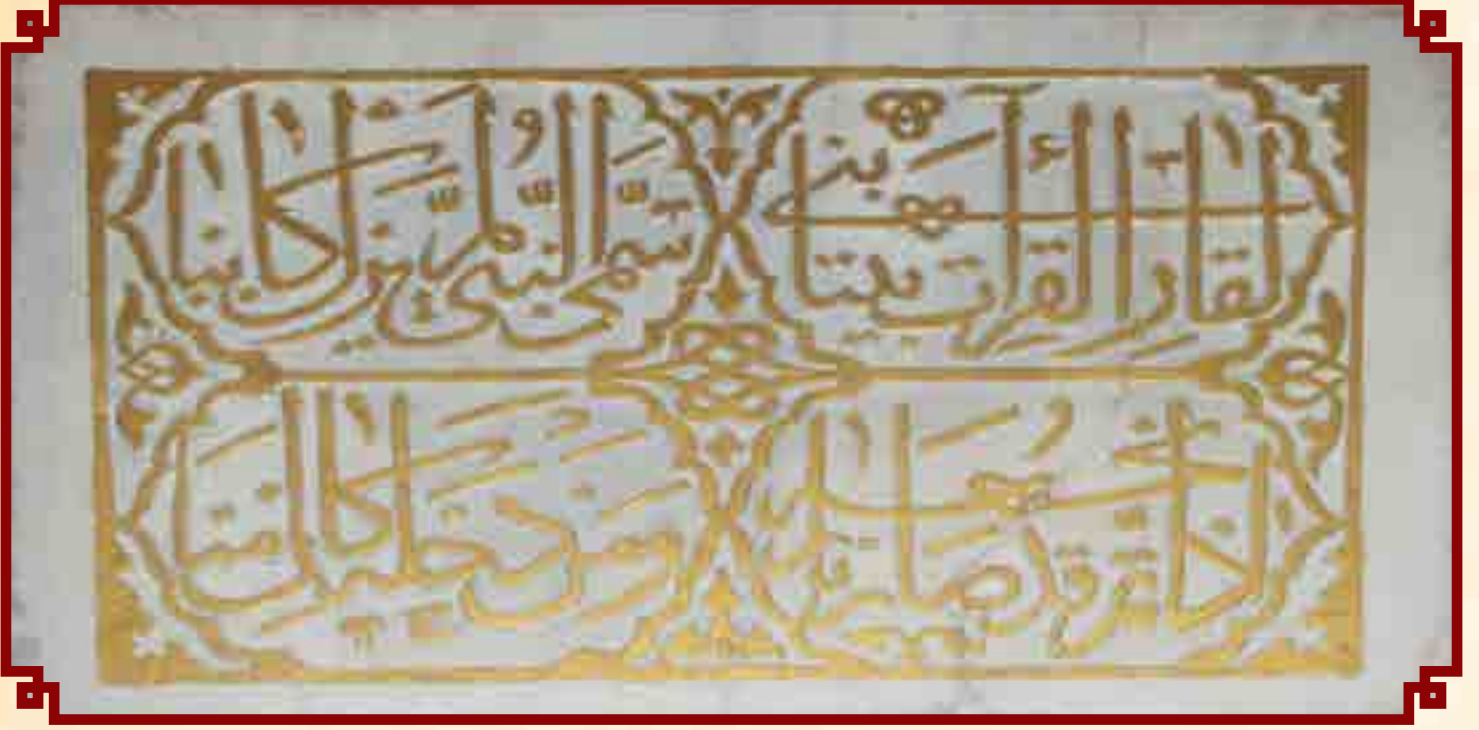
el-Ankebût / 57

H. 15 Zilkade 1251

M. 3 Mart 1836

Süleymaniye

Muhyiddin Çelebi Türbesi

Kirazlı Mescid Sokak*Arapça'dan Tercüme*

Bu vefatın tarihini söylemek için Yüce Allah'ın, peygamberi vasıtasıyla gönderdiği bir sözü seçtik.

Tam tarih açıkçası şudur: "Oraya (cennete) giren korkudan emin olur."

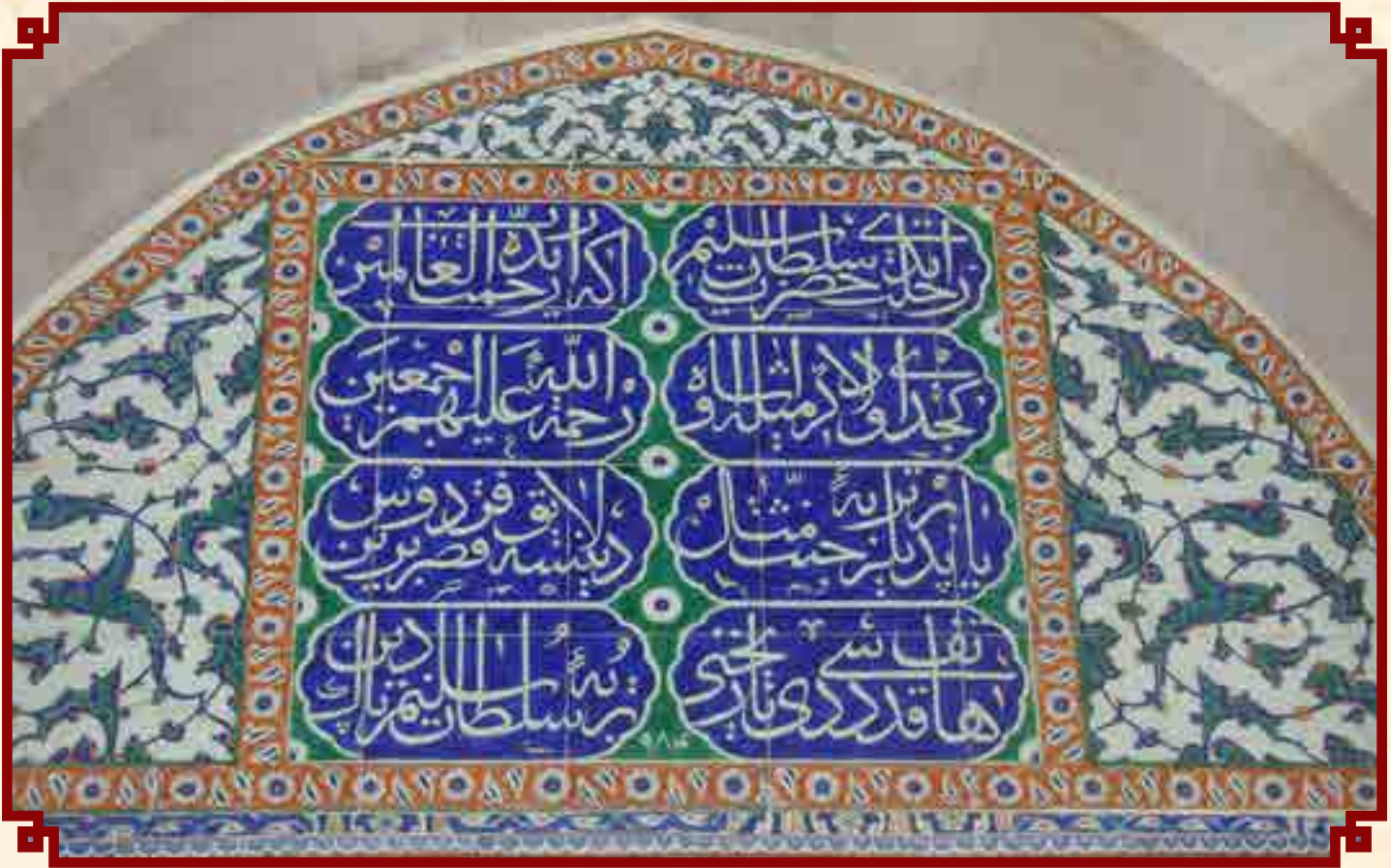
Â-i İmran / 97

H. 898 / M. 1492

Ayasofya

Sultan II. Selim Türbesi

Ayasofya Cami Avlusu

¹Rıhlet etti Hazret-i Sultân Selîm
Ona rahmet ede Rabbü'l-âlemîn

²Göçtü evlâd-ı kirâmıyla O şâh
Rahmetullâhi aleyhim ecma'în

³Yaptılar bir türbe-i cennet-misâl
Dense lâyıq kasr-ı Firdevs-i berîn

⁴Hâtif-i kudsî dedi târîhini
"Türbe-i Sultân Selîm-i pâk-din"

H. 984 / M. 1576-77

¹Sultan Selim Hazretleri
vefat etti, âlemlerin Rabbi
ona rahmet eylesin.²O

padişah evlatlarıyla
beraber ahrete göçtü, Allah
cümlesine rahmet etsin.

³Yüce Firdevs köşkü dense
layık cennet gibi bir türbe
yaptılar.⁴Gaybın mukaddes

sesi tarihini "yolu temiz
Sultan Selim'in türbesi"
diye söyledi.

Çemberlitaş

II. Mahmud Türbesi

Yeniçeriler Caddesi

¹Fevz ü şevketle muammer eylesin
Şehriyâr-ı asrı Hayyü'l-Müste'ân

²Zâtı eslâf-ı selâtine onun
Hayr ile hayrû'-l-haleftir bî-gümân

³Vâlidî Mahmûd Hân'ın kabrine
Türbe inşa kıldı ol şâh-ı cihân

⁴Öyle âliyy türbe kim cennet gibi
Dâimâ olmuş makâm-ı kudsiyân

⁵Fâtiha İhlâs okundukça Hudâ
Rûh-ı Hân Mahmûdı kılısın şâd-mân

⁶Zîverâ târihim oldu cevherîn
“Türbe-i Mahmûd Hân kasr-ı cinân”

H. 1255 / M. 1839-40

¹Allah Teala, zamanın
padişahını selamet ve
azametle ömürlü kılsın.

²Şüphesiz ki onun zâtı,
eski padişahlara hayır
ile güzel bir haleftir.³O

cihan padişahı, babasının
kabrine türbe yaptırdı.

⁴Öyle yüce bir türbe ki
cennete benzer ve daima
meleklerin makamı

olmuştur.⁵Fatiha ve

İhlas sureleri okundukça
Allah, Sultan Mahmut'un
ruhunu şad etsin.⁶Ey

Ziver, “Türbe-i Mahmut
Han, kasr-ı cinân” cümlesi
mücevher tarihim oldu.

Şehzadebaşı

Şehzade Cami Avlu Duvarındaki Kitabe

Şehzadebaşı Caddesi

Vefâtın gûş edince fikr edip târîhini
Bu beytin oldu her mısra‘-ı târîh bi’t-temâm
“Debîr-i lutf-ı Hâdî ona bu ka.... ata’ yazıp”
“Hüseynin ola ukbâda makâmı Cennet-i me’vâ”

H. 1082 / M. 1671-72

Emine Sultan Türbesi

Mimar Acem (Örümceksiz) Mescidi Avlusu

¹Bârekallâh zihî mahall-i nazîf
Ravza-i dil-küşâ-yı sidre-nümâ

²Pençgâne-ı salât ü tâatle
Mehbit-i nûr olur bu câ gûyâ

³Oldu çün i‘tibâre şâyeste
Bu makâm-ı ferah-fezâ-yı ûlâ

⁴Cidd ü sa‘y ile Âmine Sultân
Etti bu mevki‘i behişt-âsâ

⁵Türbe tasmîmi ile pes yaptı
Ger mukadder ederse Bâr [u] Hüda

⁶Remzîyâ geldi bir güzel târîh
“Emine Sultan cây-ı hayr-du‘â”

H. 1151 / M. 1738-39

¹Allah mübarek etsin, en yüksek makamı gösteren gönül açıcı bahçe ne de temiz bir yerdir.²Bu makam, beş vakit namaz ve ibadetle sanki nur inen bir yer olur.³Bu yüce, ferahlık veren makam, bu sebeple itibar ve saygıya lâyıktır. ⁴Emine Sultan, titizlik ve gayretle burayı cennete çevirdi.⁵Allah’ın izniyle türbe yaptırmaya niyet ederek tastamam yaptı.⁶Ey Remzi, güzel bir tarih geldi: “Emine Sultan, hayır dua makamı.”

Kocamustafapaşa Çifte Sultanlar Türbesi

Sümbül Efendi Cami Avlusu

¹Bu meşhed kim ziyâret-gâh-ı erbâb-ı mahabbettir
Gubâr-ı anberîni kühl-ı erbâb-ı basîrettir

²Kafes yâhut tehîdir sanma etrâfında bu câyn
Müşebbek âşiyân-ı tûtiyân-ı bâğ-ı cennettir

³Veren feyz ü şeref bu gülsitân-ı cennet-âsâyâ
İki gül gonca gülnihâl-ı gülzâr-ı siyâdettir

⁴Şehîd-i Kerbelâ Sultân Hüseyin duhterânından
İki sultân medfûn olduğu bunda rivâyettir

⁵Bu câya ihtirâmı Gâzi Hân Mahmûd-ı Adlînin
Delîl-i yümn ü tevfiğ ü saâdettir kerâmettir

⁶Bu câ-yı pâki tezyîn etmeden ol kutb-ı devrânın
Murâdı hânedân-ı mefhar-ı kevneyne hürmettir

⁷O hâkân-ı kerâmet-şân ü ârif şâh-ı âğâhın
Bu hizmette muvaffak olduğu bî-reyb ü minnettir

⁸Ola sad-sâl ma‘mûr u muammer taht-ı âlîde
Vücûd-ı lâzımü’l-mevcûda Mevlâ’ya emânettir

H. 1228 / M. 1813

¹Bu türbe, Allah âşıklarının ziyaretgâhıdır. Anber kokulu toprağı, basiret sahiplerine sürmedir.²Burayı bir kafes veya boş bir yer zannetme. Bu mekânın etrafında cennet bahçesinin kuşlarının yuvası örülüdür.

³Cennete benzer bu bahçeye bereket ve şeref veren, seyitlik bahçesinin gülfidanı olan iki gül goncasıdır.⁴Kerbelâ şehidi Hz. Hüseyin’in kızlarından iki sultanın burada medfun olduğu rivayet olunur.⁵Gazi Sultan Mahmut Han-ı Adlî’nin buraya olan hürmet ve saygısı, uğurluluk, uygunluk ve saadet delilidir, keramettir.⁶O zamanın kutbunun bu temiz makamı güzelleştirmekten maksadı, Hz. Peygamber’in övgüye mazhar olmuş ailesine hürmettir.⁷O şanı keramet olmuş, ârif hakanın, şuurlu padişahın bu hizmeti başardığı kuşkusuzdur ve başa kakmaktan uzaktır.⁸Yüce tahtında yüz yıl otursun, yaratılmışlara gerekli olan zatı Mevla’ya emanettir.

Unkapanı

Nalıncı Mehmed Türbesi

Üsküplü Caddesi, Haraççı Cami Karşısı

¹Sâhibetü'l-izzeti dâmet lehâ
Nâsiyetü'd-devleti râfet lehâ

²Haseki Sultândır o mer'-i ismet-fezâ
Zü'l-himem dürret ü tâcü'n-nisâ

³Çünkü o Na'linî Mehmed Dede
Veren o nûr u ferî bu merkade

⁴Dâr-ı bekâya edecek irtihâl
Hem olıcak vâsıl-ı kurb-ı visâl

⁵Rûhunu ihyâ edip o zü'l-atâ
Yaptı ona türbe-i cennet-nümâ

⁶Her ki duâ kıla gelip rûhuna
Gark ede Hak câzibesi nûruna

⁷Dilerim ol zâtın ahlâktan
Cümle murâdını vere Müsteân

⁸Eyleyen şâh-ı cihâna duâ
Sâhibetü'l hayrı yânınca ana

⁹Târihin Âsârî dedi mâ-sadak
“Türbe-i meczûb-ı hakîk-i Hak”

¹.....?.....

²O namus timsali,
himmet sahibi,
kadınların tacı Haseki
Sultan'dır. ³Bu türbeye
nur ve aydınlık veren

Nalıncı Mehmet
Dede'dir. ⁴Ahrete
göçüp Allah'a kavuşma

yakınlığına erişince o
ihsan sahibi ⁵ruhuna

hayat verip ona cennet
nümunesi bir türbe
yaptı. ⁶Gelip ruhuna

dua edenleri Allah,
yakınlığı nuruna gark
etsin. ⁷Allah'ın, o zata

ahlaktan bütün istediğini
vermesini dilerim. ⁸Cihan
padişahına dua eyleyen,

bu hayır sahibesini
nasıl unutsun? ⁹Âsari,
tarihini dosdoğru bir

şekilde “Hakk'ın gerçek
mezubunun türbesi”
diye söyledi.

Edirnekapı

Hacı Muhiddin Türbesi

Fevzipaşa Caddesi, Benzinlik Önü

**Ebü'l-feth Sultan Mehemed Han Gazi
tâbe serah Hazretlerinin etmekçibaşları
merhum ve mağfur el-hac Muhyiddin Efendi
Hazretlerinin kabr-i şerifleridir.**

**Fath Sultan Mehmet Han Gazi Hazretleri'nin (kabri
temiz olsun) etmekçibaşlarından Allah'ın rahmet
ve mağfiretine mazhar olmuş Hacı Muhyittin Efendi
Hazretleri'nin mübarek kabirleridir.**

Unkapanı

Ahmed el-Buhari Türbesi

Üsküplü Caddesi

Kapının Üstünde Ön Yüzde Kısmen Kırık

¹Sırrına Mahmûd Hân'ın keşf ile bildirdi Hak
Şeh Murâd-ı Sâlis'in devrindeki Şeyh Ahmedî

²Kubbesi hem çün habâb uçmuş o bahr-i rahmetin
Mahv olup seyl-i havâdisten ruhâm-ı meşhedî

³Hâne yapmış üstüne herkes mürûr-ı vakt ile
Etmemiş bir ferdi Hak ol mürşidin müsterşidi

⁴Açmamış bir pâdişâha sırrın ol merd-i Hudâ
Eyledi kendinden âgeh şehriyâr-ı erşedi

⁵Bûy-ı irfân şemm edip buldu Buhârî merkadin
Bak o sultân-ı velâyet-rütbe daha n'eyledi

⁶Hankâh-ı Nakşibendî eyleyip ol hâneyi
Ancak ehlullâha hürmetmiş bilindi maksadı

⁷Eyleyip mihmânını tekrîm o hâkân-ı kerîm
Ber-murâd oldu yine ukbâda cedd-i emcedi

⁸Olsa bin hâkân-ı âdil zîver-i mülk-i cihân
Münhasırdır zâtına şer'an hilâfet-mesnedi

⁹İsti'ânet eyleriz kim kabr-i ehlullâhdan
Reşk ede ömr-i hümâyuna bekâ-yı sermedî

¹⁰Yazdı İzzet hâme-i mu'ciz-nefes târîhini
"Eyledi Mahmûd Hân ihyâ bulup bu merkadi"

H. [1]232 / M. 1816-17

¹Allah, Sultan 3. Murat'ın devrinde yaşamış olan Şeyh Ahmet'i keşf ile Sultan Mahmut'un sırrına bildirdi.²Türbenin mermerleri, zaman içinde cereyan eden hadiselerin seliyle mahv olup o rahmet denizinin kubbesi su üzerindeki hava kabarcığı gibi uçmuş.³Zaman gelip geçtikçe herkes üstüne ev yapmış.Allah, kimseyi o mürşidin farkına vardırmamış.⁴O Allah dostu, hiçbir padişaha sırrını açmamış, fakat dosdoğru padişahı kendinden haberdar etmiş.⁵İrfan kokusunu koklayıp Buhari Hazretleri'nin mezarını buldu; bak o velayet rütbeli sultan neler etti.⁶O haneyi Nakşibendi dergâhı edip maksadının sadece Allah dostlarına hürmet olduğu bilindi.⁷Cömert padişah, türbede yatana ikramlar edip yine kutlu atalarını ahrette muratlarına nail kıldı.⁸Binlerce adaletli padişah cihan ülkesinin süsü olsa yine de şer'an halifelik makamı zatına aittir.⁹Allah dostlarının kabrinden, sonsuzluğun, padişahın ömrünü kıskanmasını isteriz.¹⁰İzzet, mucize nefesli kalem tarihini "Mahmut Han, bu türbeyi bulup ihya eyledi" diye yazdı.

Ali Paşa Türbesi

Hekimoğlu Ali Paşa Cami Aoulusu

¹Türbe-i Gâzî Ali Paşaya eyle yâdigâr
Rûh-ı pâkin şâd edip eyle küşâd el-Fâtihâ

²Türbe-i Abdal Ya‘kûb ile Şeyh İbrâhime
Gel rızâ ile du‘â eyle oku bir Fâtihâ

³Hayder-i rezm-i gazâ Hâtim-i bezm-i vüzerâ
Şemse-i devlet-i garrâ bu Alî şîr-i be-nâm

⁴Geçti dîvân-ı fenâdan niçe fermân-fermâ
Var mı böyle anılır hayr ile tâ rûz-ı kıyâm

⁵Hıfzîyâ bir bulunur böyle güzîde târîh
“Sadr-ı âli Ali Paşaya cinân oldu makâm”

H. 1171 / M. 1757-58

¹Tertemiz ruhunu şad ederek
Fatiha ile aç ve Gazi Ali Paşa
Türbesi’ne yadigâr eyle.²Abdal
Yakup ile Şeyh İbrahim’e rıza
ile gel dua et ve bir Fatiha oku.

³Gaza meydanının Haydar’ı,
vezirler meclisinin Hatim’i,
parlak devlet şemsesi, namlı
aslan Ali.⁴Bu yokluk divanından
niçe ferman buyuranlar geçti;
böyle ta kıyamet gününe kadar
hayırla anılır kimse var mı?

⁵Ey Hıfzi, böyle eşsiz bir tarih
bulunur:“Cennet, Sadrazam Ali
Paşa’ya makam oldu.”

Nişancı Mehmed Paşa Türbesi

Nişancı Mehmet Paşa Cami Aoulusu

I. Türbe Kapısı Üzerindeki Kıtabe

¹İntikâl eyledi merhûm Mehemmed Paşa
Sâhib-i nâm ü nişân pîr-i azîz-i vüzerâ

²Gün gibi hâke nüzûl etdi vücûd-ı pâki
Nâm-ı nâmîsiyile oldu müşerref dünyâ

³Şimdiden sonra yeridir çekilip ellerden
Karalar giyse bu gussa ile bükülse tuğra

⁴Sıhhatinde yapuben câmi'ini türbesini
Ehl-i imândan eder rûhu temennâ-yı du'â

⁵Rûz-ı se-şenbih idi aşr-ı âhir-i Ramazan
İrtihâl etti cihândan o azîz-i şühedâ

⁶Kudsiyân fevtini Sâ'i işitip târîhin
Dediler "Vâsıl-ı Hak oldu Nişânî Paşa"

H. 1001 / M. 1592-93

¹Nam ve san sahibi,
vezirlerin aziz piri merhum
Mehmet Paşa ahrete

göçtü. ²Tertemiz vücudu
güneş gibi toprağa indi.

Şerefli ismiyle dünya itibar
buldu. ³Şimdiden sonra

tuğra ellerden çekilip bu
keder ile karalar giyse

yeridir. ⁴Sağlığında camiini,
türbesini yaparak ruhu
müminlerden dua ister.

⁵Ramazan ayının son on
günü Salı günü idi, o şehitler
azizi dünyadan göçtü. ⁶Ey

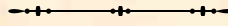
Sâî, melekler öldüğünü
işitince tarihini "Nişancı Paşa
Hakk'a kavuştu" dediler.

Hazire Cümle Kapısı Üzerindeki Kitabeye

Sağda

**Merhum ve mağfûr sahibü'l-hayrâtın nazm-ı şerifleridir.
Allah'ın rahmet ve mağfiretine erişmiş hayır sahibinin şiiridir.**

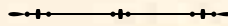

Ortada

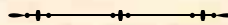
**Mezârı üstüne geldikçe ihvân
Göricek nâmını hâk ile yeksân**

**Edip şefkat açıp dest-i du'âyı
Diyeler Ona: "Rahmet ede Rahmân"**

**Soranlar nâmının halin eger derlerse kim neyler
Yatıp hâk-i mezellekte temenna-yı du'â eyler**

**Dostlar mezarı üstüne geldikçe isminin toprağa karışmış olduğunu görünce şefkat edek dua için
el açıp "Rahman olan Allah ona rahmet etsin" desinler. Nami'nin halini soranlar, eğer neyler
derlerse, zillet toprağında yatıp dua bekler.**

Solda

Ruhu için Fatiha okuyanların akıbeti hayrola.

*Âşıkpaşa***Seyyid Velayet Türbesi***Şair Baki Aralığı Sokak**Arapçadan Tercüme*

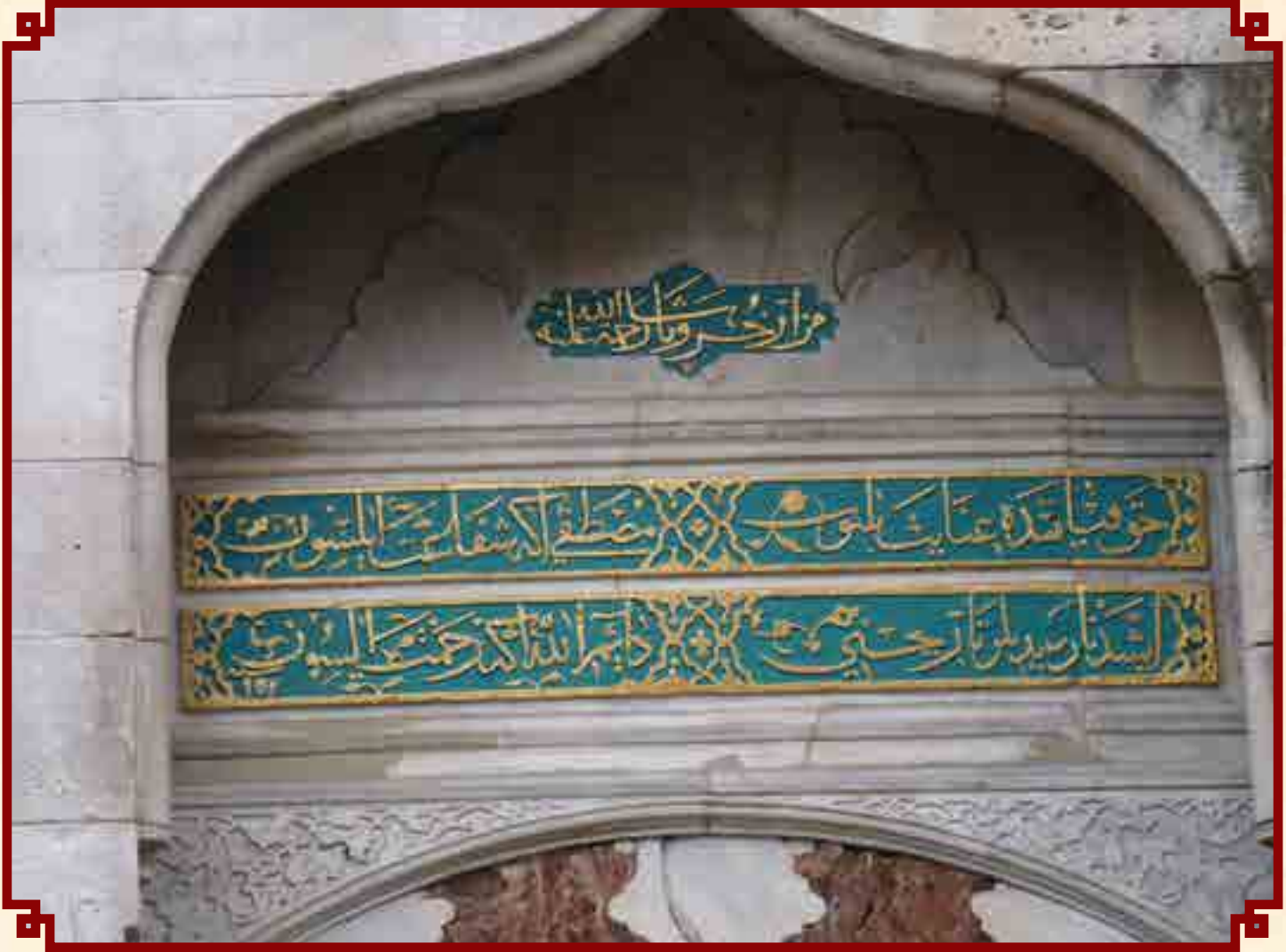
**Bu türbe Seyyid Velayet Hazretleri'nin olup -ki o, ariflerin kutbudur-, evliyaların sultanıdır.
Allah'ın rahmeti ona ve cümle geçmişlerinin üzerine olsun.**

Vefatı: H. 929 / M. 1522-23

Türbenin yapım tarihi belli değil

Hüsrev Paşa Türbesi

Hüsrev Paşa Sokak

“Mezar-ı Hüseyin Paşa rahmetullahi aleyh”

¹Hak kıyamette inâyet eylesin
Mustafâ ona şefâ‘at eylesin

²İşitenler dediler târîhini

“Dâim Allah ona rahmet eylesin”

H. 952 / M. 1545

¹Allah, ona kıyamette yardım etsin; Hz. Peygamber de şefa'at eylesin.²İşitenler tarihini “Allah, ona daima rahmet eylesin” diye söyledi.

Çırçır

Hoca Şemsettin Türbesi

Çırçır Caddesi - At Pazarı Sokak Kesişme Noktası

Ebü'l-feth Sultan Mehmed Han meşâyihlerinden
efdalü'l-fuzalâ, a'lemü'l-ulemâ, merhum ve mağfurunleh
eş-şeyh Hoca Şemseddin Efendi rûhuna el-Fatiha.

H. 857 / M. 1453

Tamiri: H. 1220 / M. 1805-06

**Fatih Sultan Mehmet Han devri
şeyhlerinden faziletliilerin en
faziletlisi, âlimlerin en âlimi merhum
ve mağfur Şeyh Hoca Şemseddin
Efendi ruhuna el-Fatiha.**

Aksaray

Kemal Paşa Cami Türbesi

Şiroanzade sokak, Kemal Paşa Cami Avlusu

İşbu câmi-i şerîfin bânî-i evveli Kemâl Paşa ve bâniye-i sâniyesi hâlâ Selânik Valisi Hasan Fehmi Paşanın halîlesi ve işbu türbenin vesîle-i inşâsı olan Zeynep Feride Hanım bint-i Galib Paşa'nın ve kâffe-i ehl-i imânın ervâhı için Fatiha.

Sene gurre-i Şaban 1321

M. 1903 Ekim ayı sonları

Bu cami-i şerifin ilk yaptıranı Kemal Paşa, tamir ettireni halen Selanik valisi olan Hasan Fehmi Paşa'nın eşi ve türbenin inşasına vesile olan Galip Paşanın eşi Zeynep Feride Hanım ve bütün Müslümanların ruhları için Fatiha.

Gülhane

Hasan Ünsî Türbesi

Alemdâr Caddesi sonu – Hüdavendigâr Caddesi Başı

“Merkad-i münevver-i Hazret-i Hasan el-Ünsî”

H. 1136 / M. 1723-24

Hasan el-Ünsî Hazretleri'nin nurlu kabri.

Zeyrek

Zembilli Ali Efendi Türbesi

İtfaiye Caddesi

Sultan Bâyezid Hân ve Sultan Selim [-i evvel] merhum ve
mağfurun-leh Hân ve Sultan Süleyman asırlarında müftü
Zenbilli Ali Efendi ruhu için Fatiha

Sene H. 932 / M. 1525-26

**Sultan Beyazıt, Sultan 1. Selim
ve Sultan Süleyman devirlerinde
müftü olan Zenbilli Ali
Efendi'nin ruhu için Fatiha.**

Eminönü

Hz. Cafer Türbesi/Makamı

Eminönü Sahili, Otobüs Durakları Bitişiği

¹Şâh-ı Kerrâr-şiyem Hazret-i Sultân Mahmûd
Hüsn-i hulk ile odur fahr-i mülûk-ı İslâm

²Devr-i Fâtih geçeli işbu makâm-ı rûşen
Olmamışken himem-i tevsî'ine mazher-i tâm

³Kıldı tecdîdine fermân O müceddid-unvân
Ca'ferin rûhunu şâd eyledi ber vefk-i merâm

⁴Öyle Ca'fer ki hüsâm tenine kılmış idi
Tâbi'în ahdi şehîdâ bu mahall içre niyâm

⁵Gel de ihlâs ile ol cây-ı icâbettir bu
Sübha-gerdân-ı du'â şâh-ı cihân-bâna müdâm

⁶Âlem oldukça nazar-gâh-ı velî-yi âgâh
Dâ'im etsin şeh-i devrânı Hudâ-yı allâm

⁷Bende-i sâdıkı Es'ad dedi zîbâ târîh
"Merkad-i Ca'feri yaptı ne güzel şâh-ı enâm"

H. 1250 / M. 1834-35

¹Hz. Ali huylu padişah Sultan
Mahmut Hazretleri, güzel
ahlakıyla İslam ülkelerinin
övücüdür.²Fatih devrinden
beri bu parlak makam onun bol
himmetine mazhar olmamışken
³o yenilikçi unvanlı padişah
(makamın) yenilenmesine ferman
buyurdu ve arzusuna uygun
olarak ⁴Hz. Cafer'in ruhunu şad
eyledi.?.....

⁵Bu duaların kabul olunduğu
makama ihlâs ile gel de daima
cihan padişahlarının şahına dua
eyle.⁶Âlem, gönlü açık velilerin
nazar ettiği yer oldukça her şeyi
bilen Allah, zamanın padişahını
daim etsin.⁷Sadık bendesi Es'ad,
"insanların şahı, Hz. Cafer'in
türbesini ne güzel yaptı" diye
güzel bir tarih söyledi.

Makam Kitabesi

İbadethane Sokak

Bu makam ibtida feth-i İstanbulda kutbü'l-ârifîn eş-Şeyh Akşemseddin (kuddise sırrehu) Hazretlerine mensûb olub muahharan kibâr-ı ehlullahdan çokzevât-ı kirâm ve husûsan Şeyh-i İlâhî Emir Buharî ve Şeyh Bâlî-i Sofyevî ve Atpazarî Şeyh Osman Fazlullahi ve halifesi Şeyh İsmail Hakkı (kaddesallahü esrarehüm) Hazerâtı dahi sâkin olmuşlardır ve derûnunda el'ân medfun olan eizze-i Halvetiyye-i Şabaniyyeden ârifi billâh Çerkeşî eş-Şeyh İbrahim ve Şeyh Halil Efendilerin ve bu hankâhdan güzeran eden eizze-i kiramın ruh-ı kudsiyeleri için el-Fatiha

Tarih-i küşâdı H. 855 / M. 1451-52 (?)

Bu makam, ilk önce İstanbul'un fethinde ariflerin kutbu Şeyh Akşemseddin (Allah sırrını takdis etsin) Hazretleri'ne mensup olup sonradan Allah dostlarının büyüklerinden birçok büyük zat ve özellikle Şeyh-i İlahi Emir Buhari, Şeyh Bâlî-i Sofyevi, Atpazarlı Şeyh Osman Fazlullah ve onun halifesi Şeyh İbrahim Hakkı Efendi Hazretleri (Allah sırrlarını takdis etsin) oturmuşlardır. Şimdi içinde gömülü bulunan Halvetiyye-i Şabaniyye'den Allah'ın arif kulu Çerkeşî Şeyh İbrahim ve Şeyh Halil Efendilerin ve bu dergâhtan ahrete geçen büyüklerin mübarek ruhları için el-Fatiha.

Topkapı

Gazi Ahmed Paşa Türbesi

Un Değirmeni Sokak Başı

“Allah birdir, Hz. Muhammed O’nun elçisidir.”

H. 966 / M. 1558-59

Hacı İlyas Yatağan Mescidi Duvarındaki Kitabe

Yatağan Sokak

Sâhibetü'l-hayrât ve'l-hasenât ve râğıbetü'l-cennet ve'd-
deracât Bartınlı Ömer Kapudan kerîmesi El-hâc İlyas
Mahallesi sâkinelerinden Hâce Fâtıma Hanım'a
dâreynde Hak selâmet ve akraba vü taallûkâtından irtihâl-i
dâr-ı bekâ edenlere ve cemî'-i ehl-i îmâna rahmet eylesin.
Âmin. Bi-hürmeti Seyyidi'l-mürselîn.

H. 23 Muharrem 1318

M. 23 Mayıs 1900

Hayırlı ve güzel işler sahibi, cennet ve
yüksek dereceleri isteyen Bartınlı Ömer
Kapudan'ın kızı, Hacı İlyas Mahallesi
sakinlerinden Hoca Fatma Hanım'a
Allah, iki cihanda selamet ve akraba
ve ehlinden vefat edenlere ve bütün
Müslümanlar rahmet eylesin. Amin.
Resullerin Efendisi'nin hürmetine.

Âsude Hatun Türbesi

Esrar Dede Sokak, Tahir Ağa Cami Aoulusu

¹Hazret-i Hâtun karîn-i mağfiret
Kim giripdir Cennetin meftuhına

²Fevtine yek cümle molla sıdkile
Dediler tarih **“Rahmet ruhûna”**

H. 917 / M. 1511-12

¹Allah’ın mağfiretine kavuşmuş
**Hatun Hazretleri cennet
kapısından girmiştir.²Hep
mollalar ölümüne samimiyet ve
doğrulukla “ruhuna rahmet”
diye tarih dediler.**

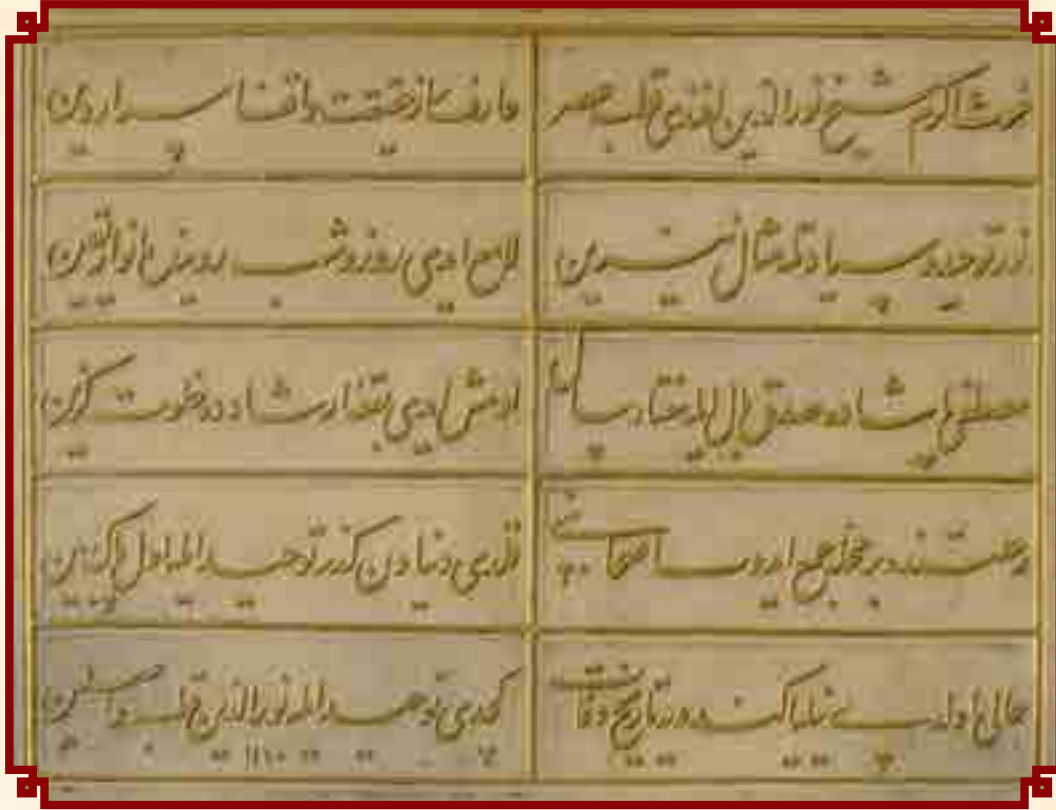
Aynı caminin avlu Duvarındaki Kitabenin Tarih Beyti

(Metnin başları okunmamış)

Fevti guş eyleyüb hatif dedi tarihini
“Da’im Mahmud Efendi ruhuna el-fatiha”

Şeyh Nureddin Efendi Türbesi

Sümbül Efendi Cami Avlusu

¹Gavs-i ekrem Şeyh Nûreddin Efendi kutb-ı asr
Ârif-i râz-ı hakîkat vâkîf-ı esrâr-ı dîn

²Nûr-ı tevhîd ü siyâdetle misâl-i neyyirîn
Lâmi‘ idi rûz u şeb rûyında envâr-ı yakîn

³Mustafâ Paşa da sıdk-ı bâl ile heftâd sâl
Olmuş idi buk‘a-i irşâdda halvet-güzîn

⁴Rihletinde bir mahalle cem‘ idüb ashâbını
Kıldı dünyâdan güzer tevhîd ile ol pâk-bîn

⁵Hâli oldu Neylîyâ kendüye târîh-i vefât
“Geçti tevhîd ile Nûreddîn kutb-ı vâsılın”

H. 1160 / M. 1747-48

¹Gavs-i Ekrem Şeyh Nurettin Efendi zamanın kutbudur. O, hakikat sırlarını bilen ve dinin sırlarına vakıf biridir.²Tevhit ve seyitlik nuruyla güneş gibidir. Yüzünde gece gündüz İlahi bilgi nurları parlardı.³Mustafa Paşa da sadakat ve doğrulukla yetmiş yıl irşat toprağında halveti seçmişti. ⁴O temiz görüşlü, vefatında dostlarını bir yere toplayıp tevhit ile dünyadan göçtü.⁵Ey Neylî, kendisine vefat tarihi hali oldu: “Allah’a kavuşanların kutbu Nurettin tevhit ile göçtü.”

Hz. Şu'be Makamı/Türbesi

Şişhane Caddesi

Şefaât eylesin dersen Resûlü
Ziyaret eyle ashâb-ı Şu'beyi

*H. 1251 / M. 1835-36

**Hz. Peygamber'in şefaât etmesini dilersem
ashab-ı kiramdan Hz. Şu'be'yi ziyaret et.**

•Tarihin yazılı olduğu Sultan II. Mahmud tuğralı kitabe çalınmıştır

Sultan III. Selim Türbesi

Laleli Cami Aoulusu

Allah şöyle buyurur: Ey huzur içinde olan nefis! Sen O'ndan razı, O da senden razı olarak Rabbi'ne dön! İyi kullarımın arasına gir. Cennetime gir.

el-Fecr / 27-28

5. Bölüm

Tekke ve Dergahlar

Fatih

Emir Buhârî Dergahı

Emir Buhari Sokak

¹Bârekallâh ne makâm-ı âlî
Rif'at-i kadr ile arş-ı a'zam

²Ravza-i Cennet-i rûhânîdir
Meşhed-i akdes-i mîr-i ekrem

³Kevseri feyz ü tecelli-i gülzâr
Nûr-ı rahmet bana her şeb şeb-nem

⁴Dü cihân kâmı bu bâğın semeri
Hâsılı aşk-ı Hudâ'dır her dem

⁵Bu behişt erme olmuşlar
Hazret-i Mîr Buhârî âdem

⁶Şems-i rahşân-ı Buhâra hâver
Rûma feyz-i seher ü subh-dem

⁷Mîr-i serasker-i merdân-ı Hudâ
Ceyş-i ehlullâha serdâr-ı ekrem

⁸Bir velîdir ki sözü indallâh
Oldu makbûl özü gibi her dem

⁹Kangı meşhedde bu hâlet meşhûd
Hallola nice umûr-ı mübhem

¹⁰Yanıp ihrâkta bulmuştu fenâ
Hikmet-i mahzdır Allâhü a'lem

¹¹Dil-i âşık gibi sûzişle meğer
Ola tâ böyle behişt-hünerem

¹²Şâh-ı şâhân-ı selâtîn-i cihân
Mâlik-i mülk-i mülûk-i a'zam

¹³Hazret-i Abdülhamîd-i âdil
Âleme zıll-i ilâhî'l-âlem

¹⁸Hizmeti böyle veliullâhın
Devlet-i merd-i cihândan a'zem

¹⁴Bendesi dârü's-saâde ağası
Cevher Ağa-yı mukarreb mahrem

¹⁹Himmeti hâzır ola dinmek bes
Sâhibü'l-hayrâ duâ vâfi hem

¹⁵Oldu tevfiğ-i Hudâya mazhar
Oldu bu hayr-ı celîle mülhem

²⁰Dergeh-i mîr gedâsı Neş'et
Oldu bu mısra'a gûya mülhem

¹⁶Kıldı bu dergehi te'sîs ü binâ
Sarf-ı makdûr edip ol kân-ı kerem

²¹Düştü bu tâm mücevher târîh
“Kible-i hâcet-i halk-ı âlem”

H. 1197 / M. 1782-83

¹⁷Dergeh-i hazret-i mîri ihyâ
Kâ'be yapmak gibidir yok şüphem

¹Allah mübarek etsin; kadrinin yüceliğiyle ne de yüksek felek katı gibi yüce bir makam.²En cömert efendinin kutsal mezarı ahiretteki cennet bahçesidir.³Suyu, cennet bahçesinin feyiz ve tecellisidir.

⁴Bana her gece çiğ tanesi rahmet nurudur.⁵İki cihan hep bu bağın meyvesidir. Kısacası her an Allah aşkıdır.⁶.....?..... Buhara şehrinin parlak güneşi, Anadolu'ya seher ve sabah vakitlerinin bereketidir.⁷Allah'ın makbul kullarının önde gelenlerinin emiri ve Allah dostları ordusunun başkumandanıdır.⁸Öyle bir Allah dostudur ki sözü Allah katında her an kendi gibi makbuldür.⁹Nice belirsiz işlerin hallolduğu bu halet hangi türbede görülmüştür?¹⁰Yangında yanıp yok olması Allah bilir ya halis bir hikmettir.¹¹Âşğın gönlü gibi yanmakla böyle cennet hünerli olsa yeridir.¹²Cihan sultanlarının şahlarının şahı ve en büyük ülkelerin mülküne sahip adaletli, ¹³âleme Allah'ın gölgesi Abdülhamit Han'ın kulu Darüssaade Ağası, ¹⁴onun yakını ve mahremi Cevher Ağa

¹⁵Allah'ın yardımına mazhar olup bu güzel hayır iş onun içine doğuverdi.¹⁶O cömertlik kaynağı, bir miktar masraf ederek bu dergâhı yaptırdı.¹⁷Emir Buhari Hazretleri'nin dergâhını ihya etmek, şüphesiz Kâbe'yi yapmak gibidir.¹⁸Allah dostlarının hizmeti dünyanın diğer insanların sahip olduğu makamdan çok daha büyüktür.¹⁹Himmeti hazır olsun demek yeterlidir. Üstelik hayır sahibine dua etmek kâfidir.²⁰Emir Buhari Hazretlerinin dergâhının dilencisi Neş'et'e şu mısra ilham olundu:

“Tüm insanların hacet kiblesi” tam ve mücevher bir tarih olarak düştü.

Samatya

Kadem-i Şerif Tekkesi

Cerrahpaşa Hastanesi avlusunda, Beyazıd-ı Cedid Cami Yanında

¹Tâc-bahşende-i şâhân-ı cihân
Ya'ni Sultân Hamîd-i Cem-câ

²Görmeye devleti bünyâmı halel
İde müstâhkem binâsın Mevlâ

³Sadr-ı âlîsi Halîl Paşa kim
O şehe etmek için celb-i du'â

⁴Nice âsâra muvaffak oldu
O Hamîdü's-şiyem-i Âsaf-râ

⁵Yapdı bu meskeni dervîşâne
Niyetiyle ola makbûl-i Hudâ

⁶Bunda evrâd ideler şâm ü seher
Okuya gülbank duâsın fukarâ

⁷Tâ be-mahşer bu çerâğ-ı hayra
Nûr-ı tevhîd vire ferr ü ziyâ

⁸Beyt-i târîhini ashâb kılub
Dedi kim nokta konulmaz aslâ

⁹“Dergeh-i Hazret-i Sa'deddîn bu
Beyt-i ebrâr-ı metâf su'edâ”

H. 1199 / M. 1784-85

¹Cihan şahlarna tac giydiren,
Cem makamlı Sultan Hamid'in

²devleti bozulmasın ve Allah,
binasını sağlamlaştırsın.

³Sadrazam, övülmüş huylara
sahip, Asaf görüşlü Halil Paşa,
⁴o padişaha dua edilsin diye pek

çok hayır eserleri yaptırmaya
muvaffak oldu.⁵Bu meskeni
dervişane bir şekilde yaptı.

⁶Niyetiyle Allah'ın makbulü
olsun. Gece gündüz burada

Allah'ı zikretsinler.⁷Dervişler
gülbank duası okusunlar.

Mahşere kadar bu hayır
kandiline tevhit nuru güç

ve parlaklık versin.⁸Dostlar

tarikh beytini asla noktalı harf
kullanılmaz diyerek söyledi.⁹“Ey

Sa'dî, bu, ebrardan olanların
toplandığı evdir, Hz. Sa'dettin

dergâhıdır.”

Bu kitabe zift ile kirlenmiştir. Metinde adı geçen Sultan Hamid'in adı kazanmıştır, Bunu yapan o kadar cahil olmalı ki Sultan II. Abdulhamid'e olan düşmanlığı gözlerini adeta kör etmiş birinci ikinci Abdulhamid'ibirbirine karıştırmıştır. Yapanın üzerine Allah'ın laneti olsun

Ayasofya

Sinan Erdebili Tekkesi

Caferiye Sokak

Arapça'dan Tercüme

O kimse, fakara dostu, sâlih kimselerin önderi Sinan Dede'nin meskenini yaptırdı.

**Allah'a hamdolsun, bu güzel tarihi ilham etti:
"Allah yaptıran kişiyi şükreden kullarından eylesin."**

H. 934 / M. 1527-28

*Haydar***Sinâneddin Yusuf Zaviyesi***Esrar Dede Sokak, Aşık Paşa Cami Bitişiği*

Bânî-i sâni ferikân-ı bahriyyeden merhûm es-Seyyid Mustafa Paşazâde Ferik Ahmed Paşa

H. 1310 / M. 1892-93

(Zaviyenin) tamir ettiricisi, bahriye generallerinden merhum Seyit Mustafa Paşazade Ferik Ahmet Paşa.

Sultanahmet

Şeyh Aziz Tekkesi

Torun Sokak

¹Muktedâ-yı ins ü cândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î
Mültecâ-yı kudsiyândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î

²Arş-pâye ferş-sâye mâlik-i mülk-i butûn
Kutb-ı aktâb-ı zamândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î

³Yeter hem burc-ı hakikat sâhib-i âlî-tarîk
Feyz-fermâ-yı cihândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î

⁴Hâk-i pâyi akdes-i kühlü'l-uyûn-ı sâlikân
Nûr-ı çeşm-i âşikândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î

⁵Vâkîf-ı sırr-ı Hudâ ârif-i deryâ-yı ışk
Ayn-ı zerkadan nişândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î

⁶Feyz-i nutk-ı rûh-ı bahâdan hayât-ı ma'nevî
Âlem-i ecsâda cândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î

⁷Ayn-ı hane-kâr-ı velâyet şems-i kevn-i ihtida
Mülk-i feyz-i câvidândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î

⁸İntizâm-ı kişver irşâd-ı mahsûs zâtına
Mehdî-i sâhib-zamândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î

⁹Derûnî arz eyle ol-gâh-ı sultân-ı âlem
Hâdim-i bî-çâre-gândır Seyyid Ahmed er-Rufâ'î

H. 1285 / M. 1868-69

¹Seyit Ahmet Rifai, insanların ve cinlerin önderi, meleklerin koruyucusudur.²O, felek payei, zemin gölgeli, bâtın ülkesinin maliki, zamanın kutblarının kutbudur.³Hakikat burcu, yüce bir yolun sahibi, cihana feyiz verendir.⁴Ayağının toprağı, dervişlerin gözleri sürmesinin en kutsalıdır; âşıkların göz nurudur.⁵Allah'ın sırrına vakıf, aşk denizinin ârifi, felek gözünden nişandır.⁶Güzellik ruhunun nutkunun feyzinden manevi hayat, cesetler âlemine candır.⁷Hidayet âleminin güneşi, ebedi feyiz ülkesidir.⁸İrşad ülkesinin intizamı onun zatına mahsustur. Devrin mehdisidir.⁹Ey Deruni, halini arz eyle ki âlemin sultanı olasın.Seyit Ahmet Rifai, çaresizlerin hizmetkârıdır.

Fatih

Şeyh Hamza Tekkesi

Beyceğiz Fırını Sokak

Hücre-i paşmak-1 şerîf Emâneti Cenâb-ı Hazret-i
risâlet-penâhî hankâh-ı kutbü'l-ârifîn, eş-Şeyh
Hazret-i Hamza Efendi (kuddise sırrehu)

H. 1276 / M. 1859-60

Âriflerin kutbu Şeyh Hamza
Efendi Hazretleri'nin hücresi.

Uşşâkî Cami

İmrahor İlyas Bey Caddesi – Tahta Tulumba Sokak Kesişme Noktası

¹Bi-hamdillâh tamâm oldu kılıb Hak lütfunu i'tâ
Yapıldı mecma'ül-Uşşâki müzeyyen bağ-ı İrem-âsâ

²Açıldı mevsim-i gülde dilâ dergâh-ı Uşşâkî
Edelim andelîbân-veş gülistân resmini icrâ

³Mehemmed Hâlid Efendi kim esbak nâzır-ı Evkâf
Esâsın vaz' ile bânî olub kılmış idi ibnâ

⁴Harîk vâki' olub sonra nice yıl muhterik kaldı
Bu kere duhter-i pâki Vâhide Hanım eyledi inşâ

⁵Bütün tullâb-ı irfâna hem ebced-hân-ı sıbyâna
Şu cem'iyet-geh-i atşâna füyûzât-ı bahşımı îmâ

⁶Dedim târîh-i tâmını anınçün Himmetî dilden
“Bu dâr-ı dil-keşâna şeh-i vücûh bâis-i ihyâ”

H. 1297 / M. 1879-80

¹Allah'a hamd olsun ki O'nun lutfuyla Uşşakilerin tekkesi İrem Bağları gibi güzel bir şekilde yapıldı.²Ey gönül, Uşşaki dergâhı bahar mevsiminde açıldı. Bağ ve bahçenin gereğin bülbüller gibi yerine getirelim.³Eski vakıflar nazırı Mehmet Halit Efendi onu temelinden bina etmişti.⁴Yangında yandı ve yıllarca yanık bir halde kaldı.Sonra kızı Valide Hanım inşa etti.⁵Bütün irfan isteyenlere, okula yeni başlayanlara ve gönlü susamışlara bu tekke feyizler ve bereketler gösterir.⁶Ey Himmetî, tekkenin tam tarihini gönülden söyledim:“Bu gönül çekici ev, ebedi hayata vesiledir.”

Şehremeni

Cafer Ağa Cami

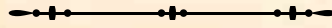
Büyük Saray Meydanı Caddesi – Ayık Fırın Sokak Kesişme Noktası

“Silsile-i şerife-i Sa‘diyye ve tarikat-i aliyye-i Rufâ‘iyyeye mensub tekye-i Hüdâiyyedir”

Telsîm-i dest-i kerîm Hazret-i Sultân-ı enbiyâ ile mümtâz ü ulya necl-i celîl-i Cenâb-ı İmam Hüseyin-i Müctebâ gavs-i ekber Seyyid Ahmed er-Rufâ‘î Efendimiz Hazretlerinin sülâle-i tâhiresinden ve asdika-yı dâiyân-ı Cenâb-ı pâdişâhîden meşâhir-i sudûr-ı izâmndan semâhatlü siyâdetlü Seyyid Mehmed Ebu’l-Mehdi Efendi Hazretleri tarafından birader-i merhûm ü mükerrerleri Seyyid Mehmed Nureddin Beyefendinin nâm-ı âlilerine tecdîd buyrulmuşdur.

H. 1317 / M. 1899-1900

Seyit Ahmet Rifai azretlerinin tertemiz soyundan Seyit Mehmet Ebu’l-Mehdi Efendi Hazretleri tarafından merhum kardeşi Seyit Mehmet Nurettin Beyefendi’nin adına yenilenmiştir.

Silivrikapı

Kâdirî Dergahı

Silivrikapı Caddesi No : 14

“Yâ Hazret-i Sultân Abdülkâdir-i Geylânî”

¹Gel ey âşık bulam dersen kemâli
Gül kokusundan al gel sen nişâni

²Bu makâmda medfûn Hazret-i Şeyh İsmâil
Kılup hizmet sıdk ile niceler buldu ihsâni

³Nice müddetler kalıp arsa hâlî fi'l- eser
Şerefle bu dergâh-ı Kâdiri eyledi i' mârını Sabrî

“Bulursun şüphesiz âlemde feyz-i İlâhî”

H. 12 Rebiü'l-evvel 1280

M. 27 Ağustos 1863

¹Ey âşık, manevi
olgunluğu bulayım
dersen gel de
gül kokusundan
nişan al.²Şeyh
İsmail Hazretleri
bu makamda
medfundur.³Bu arsa
uzun zaman boş
kalıp Sabrî, Kadiri
dergâhını imar etti.
⁴“Şüphesiz ki âlemde
İlahi feyz bulursun.”

Cevdetpaşa

Kadızaade Tekkesi

Cevdet Paşa Caddesi No:10

¹Hazret-i Abdülmecid Hân-ı velâyet-iktidâr
Şeyhülislâm hankâhın eyledi ihyâ rasîn

²Âşıkâna vecd geldikçe o Sultana Hudâ
Rûh-ı Abdülkâdirin imdâdını kılsın mu‘în

³Cevherîn târih-i Zîver cân-bahş olsun dile
“Kutb-ı devrân kıldı tecdîd Kâdiriyye tekyesin”

H. 1265 / M. 1848-49

¹Velilik mertebesindeki Abdülmecit
Han Hazretleri, Şeyhülislam
Hankahı’nı sapasağlam ihya eyledi.

²Âşıklara cezbe geldikçe Allah,
o sultana Abdülkadir-i Geylani
Hazretleri’nin imdadını yardımcı
etsin.³Ziver’in mücevher tarihi
gönle can versin. “Zamanın kutbu,
Kadiriye tekkesini yeniledi.”

Hırka-ı Şerif
Kenan Rufai Dergâhı
Hastay Sokak

Tarîkat-ı aliyye-i Rufâiyyeden Ümm-i Ken'ân Dergâh-ı şerifi

H. 1326 / M. 1908-09

Karagümrük

Nûreddin El-Cerrâhî Tekkesi

Nurettin Tekke Sokak

(Lâ ilâhê illallâh Muhammedün Resulullâh)

Yâ Sultânü'l-Halvetî Nûreddin El-Cerrâhî

Kutbü'l-ârifîn Hazret-i Şeyh Nûreddîn El-Cerrâhî

Kuddise sırrehü

H. 1311 / M. 1893-94

Erişdi himmeti pîrin sana Fahrî dedin târîh

“Yapıldı âsitân-ı Pîr Nûreddin El-Cerrâhî”

H. 1364 / M. 1944-45

Ey Fahri, sana şeyhin himmeti eriştî ve “Pir Nurettin el-Cerrahi tekkesi yapıldı” tarihini söyledi.

Kutbü'l-ârifîn Hazret-i Şeyh Nûreddîn El-Cerrâhî

Kuddise sırrehü

H. 1311 / M. 1893-94

**Birinci tamir kitabesi*

Kutb-ı vakt-i Şeyh Nureddin kim?

Âleme vermiş idi nuru ziyâ

Âlem-i lâhuta gitdi gerçi ol
Câ-nişini oldu hâlâ reh-nümâ

Vâsıl olmuş çok halife eyledi
Sâlikâna her birisi pişvâ

Cümleden bu hankâhın mürşidi
Oldu tecdidine bâdi hâliyâ

Cevheri tarih oldu hânkâh
“Şeyh Sadeddin Efendi’ye bina”

H. 1172 / M. 1758-59

Karagümrük

Nûreddin El-Cerrâhî Tekkesi

**İkinci Tamir Kitabesi*

Cenab-ı Şeyh Nureddin-i Cerrahi'nin olmuşdu
Dem-i can-bahşı mecrûhü'l'-fü'âda merhem-i irşâd

Yine ol feyz bakidir ki hâlâ meşhed-i paki
Metâf-ı kudsiyândir lânegâhı Ka'betü'l-evtâd

N'ola sa'y-i beliğ hıdmeti farz olsa süllâka
Ederler hacc-ı ekber neşesiyle “**Hû**” deyu feryâd

Cenab-ı kutb-ı devrân Hazret-i Abdulmecid Han kim
Vücudı merkez-i devletde olmuş zübdetü'l-emcâd

Bilir ümmet de kimdir vâsıl-ı dergâh-ı kurbıyyet
Eder ka'bince her zat-ı güzinin hıdmetin mu'tâd

Bu vâlâ mihvere koydu yedin mânende-i perger
Ola tâ na'il-i feyz –i himem ber-vefk-i isti'dâd

Bu tarih-i güher pirâyı Za'ik levha tahrir et
“**Mecid Han kıldı nev hücerât ile bu dergehi âbâd**”

*Üçüncü Tamir Kitabesi

¹Şâh-ı şâhân-ı cihân Abd-i Mecîd
Neyyir-i burc-ı kerem mihr-i münîr

²Pertev-i Dergeh-i Nûreddîn'i
Hüsn-i i' mâr ile etdi tevfir

³Hak ziyâ-güster ide saltanatın
Çeşm-i âlem ola adliyle kadîr

⁴Evliyâ menzilin etdi ihyâ
Ola Sultân-ı rüsül ana zahîr

⁵Söyledi Sâmi kulu târîhin
"Pîr dergâhı olundu ta'mîr"

H. 1274 / M. 1857-58

¹Cihan şahlarının şahı
Abdülmecit, cömertlik
burcunun nuru, parlak
güneştir.²Nurettin
Dergâhı'nın nurunu,
güzelce imar ederek
artırdı. Allah, saltanatını
aydınlık etsin. ³Âlemin
gözü, adaletiyle güçlensin.
Allah dostlarının menzilin
ihya etti; ⁴peygamberlerin
sultanı (Hz. Muhammet),
ona yardımcı olsun. Sami
kulu tarihini "Pir dergâhı
tamir olundu" diye söyledi.

(*)Bu kitabeler bugün mevcut değildir, tarih göstermesi açısından burada veriyorum.
Anlaşıldığı üzere Sultan Abdülmecid bu dergaha oldukça hürmetliymiş

Kocamustafapaşa

Sümbül Efendi Külliyesi

Hacı Eshaddin Caddesi Cami Avlu Kapısı

Avlu Kapıları Üzerindeki Kitabeler

I. Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Kerâmet-pîşe dervîşân-nevâz u dâd-endişe
Şehinşâh-ı cihân-bân-ı zamân Abdülmecîd Hândır

²Yapıp bu hankâh-ı evliyâyı aldı himmetler
Muîni ol şehin Gavs ile aktâb ü imâmândır

³Bu târîh-i güher-fer fâl-i hayr olsun ebed Zîver
“Bu ra'nâ hânkâh el'ân binâ-yı Şâh-ı devrândır”

H. 1261 / M. 1845

¹Kerametli, dervişleri seven, adaletli, cihanın
şahlarının şahı Abdülmecit Han'dır. Bu evliya
hankahını yapıp himmetler aldı.²O padişahın
yardımcısı Gavs, aktab ve imamlardır. Ey Ziver,
bu mücevher tarih hep hayra çıksın.³“Bu güzel
hankah, şimdi zamanın padişahının binasıdır.”

Bunu yazan, Yesarizade Mustafa İzzet'tir.

Allah'ın rahmeti üzerine olsun

II. Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Bâni-i bünyân-ı kerem şâh-ı cihân-bânın Hudâ
Kılsın zamân-ı haşre dek mülkün cihân-ârâ binâ

²Akdem dil-i âşık gibi yanmış idi bu hânkâh
Yaptırdı lutf etdi o şeh kıldı bu dem vâlâ binâ

³Bâ-feyz-i merdân-ı Hudâ Zîver dedi târîhini
“Abdülmecîd Hân eyledi bu dergahi a'lâ binâ”

H. 1264 / M. 1847-48

¹Allah, cihan sultanlarının şahı, cömertlik
yapısının banisinin mülkünü haşre dek
cihanı süsleyen bir bina kılsın.²Evvelce bu
hankah âşığın gönlü gibi yanmıştı. O şah,
lutf edip görkemli bir biçimde yaptırdı.

³Allah'ın mert kullarının feyziyle Ziver,
tarihini “Bu dergâhı Abdülmecit Han böyle
yüce yaptırdı” diye söyledi.

Dergâhın Kitabesi

“ Hz. Peygamber buyurdu ki: Müminler ölmez, sadece fâni âlemden bâki âleme geçerler.”

¹İşbu rahmet-hâneyi kıldı tecellî-gâh-ı feyz
Post-pîrâ-yı velâyet altı merd-i bahtiyâr

²Şeyh Hâşim'dir birincisi bu erbâb-ı dilin
Hâşim-i Sâni ile sânisini buldu iştihâr

³Hâşim-i sâlis üçüncüsüdür oldur râbi
Hazret-i Yıldız Efendi şöhretiyle tâb-dâr

⁴Hâmisidir Şeyh Râzi Hudâ âgâh kim
Eylemişdi iki yüz altmış sekizde terk-i dâr

⁵Sâdisidir ârif-i esrâr-ı tevhîd-i Hudâ
Şeyh Rızaeddin Efendi mürşid-i âli-tebâr

⁶Kıldı bin üç yüz dokuzda ol hümâ-peymâ-yı aşk
Azm-i illiyûn-saraya rahmet-i Perverdigar

⁷Geçme ey zâir oku Allâh için bir Fâtiha
Feyz-i ruhânîleri olsun sana himmet-nisâr

⁸Ömr ü iclâlin füzûn itsün Hamîd Hân'ın Hüdâ
Bunlar oldukça şeref-endâz-ı kurb-ı Kirdigâr

H. 1309 / M. 1891-92

¹Velayet postunun süsü altı
bahtiyar kimse bu rahmethaneyi
feyiz tecelligâhı kıldı.²Bu
gönül erbabının birincisinin
ismi Haşim'dir.³İkincisi ise
“Haşim-i sani” diye şöhret
bulmuştur.³Üçüncüsü, Haşim-i
salistir.Dördüncüsü, şöhretiyle
parıldayan Yıldız Efendi
Hazretleri'dir.⁵Beşincisi, Allah
bilir ya iki yüz altmış sekizde
vefat eden Şeyh Razi'dir.Altıncısı,
Allah'ın tevhid sırlarına vakıf,
makamı yüce mürşit Şeyh
Rızaeddin Efendi'dir.⁶O aşk
hüması bir üç yüz dokuzda ahrete
göçtü ve Allah'ın rahmetine
kavuştu.⁷Ey ziyaretçi, Allah için
bir Fatiha okumadan geçme
ki ruhanilerinin feyzi sana
himmət saçsın.⁸Bunlar Allah'ın
yakınlığıyla şeref buldukça
Allah, Hamid Han'ın ömrünü ve
şevketini artırsın.

شہداء و علمائے حضرت خاندان محمد خان

کرامت پیرانیہ قطب و علمائے

خلافت محمدیہ حقیقت مکذوبہ

مراقبت نہ ہو علم برہان اسلام

کمایا و ذوالایاسیہ پس اولیٰ محمود

عناویٰ قلوب الہیٰ کلمہ علیٰ حیا

بہی و خائف است اہل حق پائے

خراب ایسی ایسی ہفتیہ اولیٰ کما

ظہیر پندہ شاہ انجمن علیٰ حید

عہد سزاگت حضرت پیر علیٰ حید

دوانی علیٰ حضرت پیر علیٰ حید

مقلد و مروجانہ انجمن پیر علیٰ حید

طوبیٰ علیٰ حضرت پیر علیٰ حید

اہل حق علیٰ حضرت پیر علیٰ حید

ہدایت شریعت اہل حق پیر علیٰ حید

اہل حق علیٰ حضرت پیر علیٰ حید

پیر علیٰ حضرت پیر علیٰ حید

اہل حق علیٰ حضرت پیر علیٰ حید

اہل حق علیٰ حضرت پیر علیٰ حید

اہل حق علیٰ حضرت پیر علیٰ حید

مقام عارفانہ پیر علیٰ حید

مقام عارفانہ پیر علیٰ حید

Tamir Kitabeleri

Şair Pertev Paşa'nın Düşürdüğü Tarih

¹Şehinşâh-ı muazzam Hazret-i Sultân Mahmûd Hân
Kerâmet-pîşe hayr-endîşe kutb-ı devletü'd-dünyâ

²Hilâfet tahtına zîver hakîkat mülküne server
Tarîkat sırrına mazher cihana sâye-i Mevlâ

³Tekâyâ vü zevâyâ sâyesinde olmada ma'mûr
Înâyâtı kulûb-ı ehl-i zikri kılmada ihyâ

⁴Biri bu hânkâh-ı Mustafa Paşa ki çokdandır
Harâb idi yapıldı himmetiyle oldu pek a'lâ

⁵Tarîk-i Sümbüliyyedir şâh-râh-ı gülşen-i tevhîd
Harîm-i sırr-i pâk-i Hazret-i Sümbül budur ammâ

⁶Hevâ-yı Sümbüliyyesi feyz-i rahmetdir bu gülzârın
Vezândır sû-be-sû enfâs-ı kudsiyye nesîm-âsâ

⁷Durur bu bâğ-ı aşkın servisi zencîr ile beste
İder bir şemmesi böyle hezâr âzâdeyi şeydâ

⁸Bu dergâh-ı şerîf oldukça Ya Rab ma'bed-i İslâm
Cihâna kible-gâh-ı hâcet olsun şâh-ı adl-ârâ

⁹Buyurdu hizmet-i inşâyâ Hüsrev bendesin me'mûr
Odur ser-asker-i mansûra düstûr-ı himem pîrâ

¹⁰İki târîh çekdim ben de Pertev silk-i imlâyâ
Olup gevher-şümâr subha-i manzûme-i ma'nâ

¹¹“Makâm-ı ârifândır eyledi Mahmûd Hân inşâ”
“Sezâ bu zîb ü ferre hânkâh-ı Mustafâ Paşa”

¹Büyük şahlar şahı Sultan Mahmut Han Hazretleri keramet sahibi, iyilik düşünen, dünya devletinin kutbudur. ²Hilafet tahtına süs, hakikat ülkesine padişah, tarikat sırrına mazhar olmuş, dünyada ise Allah'ın gölgesidir. ³Tekkeler ve zaviyeler onun sayesinde mamur olmaktadır. Desteği, zikir ehlinin kalplerini ihya etmektedir. ⁴Biri bu Mustafa Paşa hankahı ki çoktandır harap idi, himmetiyle pek ala bir şekilde yapıldı. ⁵Tevhit bahçesinin yolu Sümbüliyye tarikidir. Üstelik Hazret-i Sümbül Sinan'ın temiz sırrının harimi burasıdır. ⁶Bu bahçenin sümbül kokulu havası rahmet feyzidir. Kutsi nefesler lâtif rüzgâr esintisi gibi yer yer esmektedir. ⁷Bu aşk bahçesinin servisi zincir ile bağlıdır. Kokusunun bir zerresi böyle binlerce azadeyi çılgına çevirir. ⁸Ey Rabbimiz, bu mübarek dergâh İslam mabedi oldukça adaletli padişah dünyaya hacet kiblesi olsun. ⁹Burayı inşa etmeye ordunun başkumandanı, himmeti güzel vezirini Hüsrev bendesini memur etti. ¹⁰Ey Pertev, mana şiirinin tesbihi inciler saçıp ben de yazı ipine iki tarih çektim. ¹¹“Ariflerin makamıdır, Mahmut Han yaptırdı. Mustafa Paşa Hankahı süs ve güzelliğe, aydınlığa lâyıktır.”

Şair Ziver Paşa'nın Düşürdüğü Tarih

¹Zihî kutb-ı zamân Abdülmecîd Hân ibni Mahmûd Han
Eder devrânda feyz-i hû ile ikbâlini a'lâ

²Sezâ bîat iderse dest-i iclâlin tutup şâhân
Kerâmetle olur bak şevket ü şân-ı cihân-ârâ

³Edip kabr-i cenâb-ı Sünbül'e hürmet o şâhenşâh
Yapıp bu hânkâhı kıldı sünbül-zâr-ı bî-hem-tâ

⁴Bu dergeh Bâyezid Hân-ı Velî asrında yapıldı
Cemâl-i Halvetîye oldu akdem mesken ü me'vâ

⁵Olunca hacca âzim Mısırdan celb etti dâmâdın
Azîzim Yûsuf-ı Sünbül Sinândır mürşid-i a'lâ

⁶Olup pîr-i tarîkat nice dem irşâd edip nâsı
Vefâtında makâmın eyledi Merkez Efendi câ

⁷O da devrânını tekmilde Ya'kûb Efendi'dir
Bu câyı eyleyen Yûsuf gibi zîb-âver ma'nâ

⁸Sinân Efendi kim bu hânkâha şeyh oldukda
Anı Sultan Süleymân eyledi Şeyhü'l-harem vâlâ

¹İşte zamanın kutbu, Mahmut Han
oğlu Abdülmecit Han. Allah'ın feyziyle
devranda ikbalini yüceltir.²Şahlar şerefli
elini tutup ona biat ederlerse yaraşır.

³Bak, kerametle cihanın süsünün şan
ve şevketi olur.O şahlar şahı, Sünbül
Efendi'nin kabrine hürmet edip bu
hankahı yaptırarak eşsiz bir sümbül
bahçesi kıldı.⁴Bu dergâh, Sultan 2.

Beyazıt devrinde yapıldı.İlk önce
Cemal-i Halveti'ye mesken ve makam
oldu.⁵Hacca gidince damadı büyük
mürşit azizim Yusuf-ı Sünbül Sinan'ı
getirtti.⁶Tarikatin piri olup nice zaman
insanları irşat ederek vefatından sonra
makamını Merkez Efendi tuttu.⁷O da
zamanını geçirdikten sonra bu makamı
Yusuf gibi güzel manada Yakup Efendi
aldı.⁸Sinan Efendi bu hankaha şeyh
olduğunda Sultan Süleyman onu
yüce "şeyhü'l-harem" eyledi.⁹Sonra
Hasan adında birine mürşitlik el verip

⁹Hasan nâmında bir zâta reşâdet el virüb âhir
Gubâr-ı makdemi oldu nice dem kühl-i nûr-efzâ

¹⁰Alâeddîn Kerâmeddîn ve Adlî nâm mürşidler
Meşihatle bu yerde kıldı üçler gibi isti'lâ

¹¹Gelince Şeyh Eyyûbî Muhammed nâm bir âgâh
Sülûk erbâbına gösterdi seyr-i âlem-i bâlâ

¹²Cenâb-ı kutb-ı Nûreddîn Efendi bin Alâeddîn
Olup altmış dokuz yıl bu mahalde şeyh-i müstesnâ

¹³Vefâtında gelip necl-i kerîmi Şeyh Kutbeddîn
Reşâdetle füyûz-ı zikri kıldı ma'nîde icrâ

¹⁴Bu câda sonra Hâşim ibni Hâşim ibni Hâşimdir
İden vefk-ı müselles-veş meşihat nüshasın imlâ

¹⁵Olunca Şeyh Yıldız nûr-bahşâ câ-yı irşâda
Bu sünbül-zâra ziynet verdi yıldız çiçeği-âsâ

¹⁶Şehinşâh-ı cihânın sâyesinde Şeyh Râzîdir
Olan bu dergeh-i feyz-intimâda câ-nişîn hâlâ

¹⁷Bu dergâhı o hâkân-ı zamân âbâd edip kıldı
Gelen bunca zevât-ı evliyâ ervâhını ihyâ

¹⁸Bu câya şeyh olan bunca zevât ervâhını yâ Rab
Mu'în kıl şâh-ı devrâna be-câh-ı hâlet-i esmâ

¹⁹Dü târîh-i mücevher söyle Zîver beyt-i vâhidde
Verilsin zâhir ü bâtında nazma şöret-i ma'nâ

²⁰“Gül-i gülşen-serây-ı saltanat Abdülmecîd Hân'dır
Kılan bu hânkâh-ı Sünbülü zîbende vü ihyâ”

H. 1264 / M. 1847-48

ayağının toprağı çok zaman nur
saçıcı bir sürme oldu.¹⁰Alaattin,
Keramettin ve Adlî adındaki
mürşitler burada şeyh olarak
üçler gibi kaldılar.¹¹Şeyh Eyyubi
Muhammed adında bir gönlü fikri
açık kimse gelince dervişlere yüce
âlemleri seyrettirdi.¹²Alaattin oğlu
Nurettin Efendi, altmış dokuz yıl
burada müstesna bir şeyh old.
¹³Vefatından sonra güzel soyundan
Şeyh Kutbettin gelip manada zikir
feyizlerini mürşitlik ederek icra
kıldı.¹⁴Bu makamdan sonra Haşim
oğlu Haşim oğlu Haşim, şeyhlik
sayfasını cevşen gibi yazdı.¹⁵Şeyh
Yıldız, irşat makamına nur verince
bu sünbül bahçesine yıldız çiçeği
gibi güzellik verdi.¹⁶Halen bu feyiz
veren dergâhın postunda cihanın
şahlar şahının sayesinde oturan
Şeyh Razi'dir.¹⁷Gelen bunca evliya
ruhlarını zamanın sultanı bu
dergâhı abad ederek ihya kıldı.¹⁸Ya
Rab, bu makama şeyh olan bunca
zatın ruhlarını isimleri hürmetine
zamanın sultanına yardımcı kıl.
¹⁹Ey Ziver, bir beyitte iki mücevher
tarih söyle ki zahirde ve bâtında
şiire mana şöreti verilsin.²⁰“Bu
Sünbül Hankahı'nı güzelleştirip
ihya eden, saltanat bahçesinin gülü
Abdülmecit Han'dır.”

Beyazıt

Karababa Tekkesi

Karababa Sokak

Aceb yanmış iken yapıldı Hakk'ın avn ü lütfundan
 Bu tekye-veş harâb olan olur himmet ile ihyâ
 Senîh eyle musannâ mısra'-ı târîhi tanzîm
 “Yine inşâ kılındı Karababa Dergehi a'lâ”

H. 1286 / M. 1869-70

*II. Kitabe**Farsça'dan Tercüme*

Bu dergâh, “Allah'tan başka ilah yoktur” sözü hürmetine daima saadetle açık olsun.

H. 1317 / M. 1899-1900

Hacı Evhad Cami

Hacı Evhaddin Caddesi, Cami Avlu Kapısı

¹Kıldı ihyâ tekve ü hücerât-ı Hacı Evhadı
Câmiü’-l hayrât sultân-ı zamân Abdülmecîd

²Mesnevî şeyhi Hüsâmeddin Efendi’nin dahî
Yapdı beyt-i kalbini rûh-ı cihân Abdülmecîd

³Bir de şâdırvân îcâd eyleyüb şevket ile
Menba’-ı cûd olduğun kıldı beyân Abdülmecîd

⁴Çok kerâmettir ki ettirdi du‘â-yı hayr ile
Az vakitte herkesi ratbü’l lisân Abdülmecîd

⁵Söyle ey Safvet leb-i efrâd ile târîhini
“Yaptı bu dergâhı muhkem hükm-i Hân Abdülmecîd”

H. 1267 / M. 1850-51

¹Hayırları kendinde toplayan,
zamanın sultanı Abdülmecit Han,
Hacı Evhad tekke ve hücrelerini
ihya etti.²Cihanın ruhu olan
Abdülmecit, Mesnevi şeyhi
Hüsâmettin Efendi’nin de gönül
evini yaptı.³O padişah, bir de
şevketle şadırvan yaptırıp cömertlik
menbaı olduğunu beyan etti.⁴Çok
keramettir ki hayır dua ile az
vakitte herkesi yumuşak sözlü
ettirdi.⁵Ey Safvet, tarihini tane tane
söyle:“Han Abdülmecit’in hükmü
bu dergâhı sapsağlam yaptı.”

Samatya

Etyemez Dergâhı

Org. Abdurrahman Nafiz Gürman Caddesi, Beyazıt - 1 Cedid Cami Avlu Kapısı

¹Kutb-ı âlem pâdişâh-ı bü'l-kerem Sultân Hamîd
Her işi ayn-ı kerâmet nutk-ı ilhâm-ı Mecîd

²Hâmi-i şer' ü tarîkat vâkıf-ı hayrû'l-umûr
Bi-şümâr eltâfi hem çün mevce-i bahr-i sefid

³Zâtını kılmış halîfe yeryüzünde Kirdigâr
Asdika dergâh-ı alîsinde olmuşdur mürîd

⁴Etyemez Dergâhı'nı müstağrak-ı ni'met edip
Kıldı inşâ dil-keş surette bir tarz-ı cedîd

⁵Rûh-ı Sa'deddin'i takdîs etdi ol zıll-i Hüdâ
Pür-sürûr olsun dil-i şâhânesi ömri mezîd

⁶Şeyh-i zü'l-irfân Ferîdüddin Efendi kim müdâm
Emr-i hayrâ bezl-i himmet eyler ol merd-i sa'îd

⁷Bunda fasl ü gıybet olmaz hânkâh-ı feyzdir
Etyemez denmiş bu dergâha anunçün ey vahîd

⁸İzdiyâd-ı ömr ü iclâl-i şehensâha du'â
Etmede ez-cân ü dil hep zâkirân şeyh ü mürîd

⁹Şevket ü ikbâlini müzdâd kıl yâ Rabbenâ
Kalb-i vâlâsın gam ü ekdârdan eyle ba'îd

¹⁰Düştü hû ismi dile Râşid dedim târîhini
"Dil-nişîn yapırdı Sa'dî dergehin Sultan Hamîd"

¹Âlemin kutbu, kerem sahibi, her işi keramet olan, ²Allah'ın ilhamıyla konuşan, şeriatin ve tarikatın koruyucusu, ³hayır işlerine vâkıf ve saysız lutufları okyanusların dalgaları gibi olan Sultan Hamid, ⁴Etyemez Dergâhı'nı nimetlere gark edip gönül çekici yeni bir tarzda inşa ettirdi. O Allah'ın gölgesi (padişah), ⁵Sadettin Efendi'nin ruhunu şad etti. Gönlü sevinçle dolsun, ömrü uzun olsun. ⁶Dergâhın şeyhi, daima hayır işlerine gayret sarf eden o mutlu kimse, irfan sahibi Şeyh Feridüddin Efendi'dir. ⁷Ey insan, burada gıybet ve dedikodu edilmez, burası bir feyiz tekkesidir. Onun için bu dergâha "Etyemez" denilmiştir. ⁸Hep zikreden dervişler, şeyh ve müritler padişahın ömrünün uzunluğu ve azameti için can u gönülden dua etmektedirler. ⁹Ey Rabbimiz, padişahın azamet ve ikbalini artır; gönlünü gam ve kederlerden uzak eyle. ¹⁰Ey Raşid, "Hû" ismiyle bir tarih düştü. "Sultan Hamid, Sa'dî Dergâhı'nı gönül çekici güzellikte yaptırdı" dedim.

Kadırğa

Özbekler Tekkesi Kitabesi

Özbekler Sokak

¹Hazret-i Abdulhamîd Hân-ı adâlet-pîşenin
Ömr ile ikbâlini kılısın füzûn Rabb-i Mecîd

²Mülk-perver öyle bir sultân-ı hayr-endîş kim
Sâyesinde gün-be-gün vîrâneler oldu cedîd

³Cümleden ta'mîre pek muhtâc idi bu hânkâh
Etdi inşa himmetiyle oldu itmâma resîd

⁴Bu imâretdir aceb Nakşî dedim târîhini
“Şâh-ı Nakşibend câyini kıldı bina Sultân Hamîd”

H. 1305 / M. 1887-88

¹Adaletli Abdülhamit Han
Hazretleri'nin Allah ömür vererek
ikbalini artırsın.²Ülkesini seven
öyle bir fikri güzel sultan ki
sayesinde günden güne viraneler
yenilendi.³Bu hankah, tamire
hepsinden muhtaç idi. Himmetiyle
inşa edip tamamlamaya muvaffak
oldu.⁴Nakşî, imaretin tarihini
“Sultan Hamid, Nakşibendi
şahının makamını yaptırdı” diye
söyledim.

Silivrikapı

Bâlâ Dergâhı

Bala Tekkesi Sokak

¹Menba‘-ı feyz ü hakikat hânkâh-ı pür-meşâm
Sad-hazerân şükr-i Hakka oldu mes‘ûdü’l-hitâm

²Vü nazir dâr-ı sa‘adet Hazret-i Abdulaziz
Asr-ı hâkânında buldu izz ü şân ü ihtişâm

³Şâh-ı Nakşîbendi’den feyz isteyen gelsin buna
Eylesün ezkâr dervîşân-ı sâdık subh ü şâm

⁴Elf-i sâni-i müceddid Hazret-i Rabbânî’ye
Arş-ı a‘lâda melâik rûhuna verdi peyâm

⁵Cân-şâd olsun Mehemed Hân’ın elbet rûz ü şeb
Kuvve-i kudsiyyesinden eyler istimdâd enâm

⁶Fâtih’in topçubaşısı Bâlâ Ağa mescidlerin
Kıldı tevfiik-i İlâhî zikre dergâh bi’s-selam

⁷Sâz-kâr Kalfa dirigâ ibtidâ etmiş idi
Eyledi uzlet fenâdan kıldı Firdevs-i makâm

⁸Hüsn-i himmet eyleyip tetmîmine dikkât ile
Şeyh Ali Şehnevi âgâh-dil virdi nizâm

⁹Verdi zînet-i şâhâne târîh-i cevher ile
“Hamdülillâh hânkâh-ı zîb-kadr oldu tamâm”

¹Feyz ve hakikat menbaı, hoş
kokulu hankah, Allah’a yüz binlerce
şükürler olsun ki güzelce tamamlandı.

²Padişahın devrinde izzet, şân ve
ihtişâm buldu.³Nakşibendi şahıdan
feyiz isteyen buraya gelsin. Sadık
derişler sabah akşam zikirler
etsin. ⁴İkinci bin yılın müceddidi
İmam Rabbani Hazretleri’ne arş-ı
alada melekler ruhuna haber

verdi.⁵Mehmet Han’ın canı şad
olsun. Elbette gece gündüz insanlar
onun mübarek ruhundan medet
umar.⁶Fatih’in topçubaşısı Bâlâ
Ağa mescitlerini Allah’ın yardımı
zikre güvenli bir dergâh kıldı.⁷Sâz-
kâr Kalfa başlamıştı, fena bulucu
dünyadan uzlet edip Firdevs’i makam
kıldı.⁸Gönlü açık Şeyh Ali Şehnevi
güzelce himmet edip tamamlanmasına
dikkat göstererek tanzim etti.

⁹Mücevher tarih şaha yakışır güzellik
verdi:“Allah’a hamdolsun derecesi
güzel hankah tamamlandı.”

**Tamir Kitabesi*

Cenab-ı Şeyh Ali Seyyid Efendi pir-i dil-âgâh
Meh-i burc-ı velâyet şâhbâz-ı mülk-i istiğnâ

Zamanıyla bu nakşi dergeh-i pâkin li-vechillâh
Güruh-ı salikâne eylemişti sıdk ile inşâ

Dil-i uşşâk-veş sonra girip virâne bir hâle
Der ü duvarı varmışdı rüku'a Hakk için güyâ

Hudavend-i mu'azzam kutb-ı âlem-i dâver-i mülhem
Şeh-i hayrû'l-eser Gazi Hamid Han saye-i Mevlâ

Hümâ-yı himmet-i kudsiyyesi tarz-ı nevin üzere
Misal-i Ravza-ı Cennet mükemmel eyledi ihyâ

Mededkârı ola ruh-ı şerifi pak-i Peygamber
Seririnde ola kâim be-nûr-ı Ka'betü'l-ulyâ

Yazıldı himmet-i pirân ile Re'fet güher tarih
“Verir feyz-i müselsel ehl-i aşka Dergeh-i Bâlâ”

H. 1312 / M. 1894-95

Bâlâ Efendi Dergâhı

Tekke Maslağı Sokak

Bâlâ Efendi Dergâh-ı Şerîfi. Seccade-nişîni olur af
Billahi. Eş-şeyh el-hac Ali Efendi ve cennet-mekân Gazi
Sultan Abdülmecid Han Hazretlerinin dördüncü kadını ve
bâniye-i sâniyesi Perestû Kadın Efendi'nin inşâ eylediği
âsâr-ı hayriyyeleridir.

H. 3 Şa'ban 1323

M. 3 Ekim 1905

Bâlâ Efendi Dergâh-ı Şerifi.
Şeyh Hacı Ali Efendi ve cennet
mekân Gazi Sultan Abdülmecit
Han Hazretleri'nin dördüncü
kadını ve dergâhın yenileyicisi
Perestû Kadın Efendi'nin
yaptırdığı hayır eseridir.

Mimar Acem Cami

Küçük Saray Meydanı Caddesi

¹Dilâ şu devr-i Meşrutiyet-i Sultân Mehemmed'de
Yapıldı ma'rifet-cûyân-ı Mevlâ'ya tecellî-gâh

²Bu himmet rûh-ı pîr-i a'zamı şâd etdi bî-şübhe
Ki olmuşdu nice yıl halve-zâr-ı mürşidân-ı râh

³Edip takdîr sa'y-i Mustafa İzzet Efendi'yi
Olur şâdân kulûb-ı sâlikân-ı Sünbülü her gâh

⁴Bahâî dürretü't-tâc eylesün târîhi pîrân
"Yapıldı dil-nişîn bu dergah-i dil-cû bi-fazlillâh"

H. 1329 / M. 1911

¹Ey gönül, şu Sultan Mehme'in
Meşrutiyet devrinde Allah'ın
marifet ırmağına tecelli yeri yapıldı.

²Şüphesiz bu himmet, nice yıl Allah
yolunun mürşitlerinin tekkesi olan
Pîr-i A'zam'ın ruhunu şad etti.

³Mustafa İzzet Efendi'nin gayretini
takdir edip Sünbül yolunun
saliklerinin kalpleri her yerde mutlu
olur.⁴Ey Bahai, pîrler tarihi taşlarına
inci eylesin. "Bu gönül çeken dergâh,
Allah'ın fazlıyla pek lâtif yapıldı."

*Tamir Kitabesi

Gelin ey müminîn ihlâs ile zikr eyleyin her bâr
Tealallâh yapıldı dergah-i feyz-âver-i mi'mâr

İnşası H. 930 / M. 1523-24 Tamiri H. 1329 / M. 1911

Ey müminler, gelin, ihlâs ile her zaman
zikredin. Allah yüceltsin, mimarın feyiz
verici dergâhı yapıldı.

*Bu kitabe bugün mevcut değildir.
Tarih göstermesi açısından burada veriyorum.

Nakşibendi Dergâhı Emir Buhârî Türbesi

Üsküplü Caddesi, Emir Buhari Türbesi Kapısının Arka Yüzünde

Kapısının Üstünde Arka Yüzde

¹Hazret-i Sultan Mahmûd'un Cenâb-ı Kibriyâ
Fevz ü nusretle ferah-nâk ede kalb-i pâkin

²Eyledi Allâh için ihyâ bu vâlâ tekyeyi
Yâveri Allah ola her dâ'im ol şahenşehin

³Bendesı Dervîş Rıfkî söyledi târîhini
"Kutb-ı devrân yapdı bu yıl Nakşibendî dergehin"

H. 1252 / M. 1836-37

¹Allah, Sultan Mahmut
Hazretleri'nin, yardımıyla
tertemiz kalbini ferahlandırsın.
²Bu yüce tekkeyi Allah için ihya
etti; Allah, her zaman o şahlar
şahının yaveri olsun.³Bendesı
Derviş Rıfki tarihini şöyle
söyledi: "Zamanın kutbu bu yıl
Nakşibendi dergâhını yaptı."

Beşir Ağa Dergâhı

Hacı Beşir Tekkesi Sokak

¹Zîb ü zîverle bu dergeh fi'l-mesel
Kalb-i sâf-ı ârif-i billâhdır

²Tab'ıma lâyh iden bu nükteyi
Feyz-i pîrândır in dergâhdır

³Rahmiyâ târîhi itmâmı anın
"Nass-ı pâk fezkuru ismullâh'dır"

H. 1158 / M. 1745-46

¹Güzellik ve süsüyle bu
dergâh Allah'ın arif
kulunun temiz kalbi
gibidir.²Bu nükteyi
gönlüme ilham eden,
dergâhın şeyhlerinin
fezidir.³Ey Rahmi, onun
tamamlanma tarihi şudur:
".....?....."

Çakırağa Cami

Hoca Çakır Caddesi

¹Zîb-i evreng-i hilâfet Hazret-i Abdülhamîd
Bahr ü berr hâkânı dñnyanın ulû şâhenşehi

²Eyledi her bir yeri ma‘mûr [u] âbâdân hep
Bir mahal yokdur ki olsun lutf-ı şâhîden tehî

³İşte Çakır Ağa Dergâhı’n harâb olmuş iken
Öyle tecdîd etdi kim oldu görenler vâllahi

⁴Yalnız dergeh mi hem de muttasıl cami‘ dahi
Sâye-i şâhânede ta‘mîr olunmuşdur zihî

⁵Etdi ol cami‘ husûsunda hele sa‘y-i belîğ
Mîr-i cânib gibi sâdık çâker-i kâr-âgehî

⁶Şâh-ı âlem var ola Pîr Ceban’ın aşkına
Tâ ki eflâkin semâ itdikçe hurşîd ü mehi

⁷Söyledi Sa‘dî kulu tecdîdine târîh-i tâm
“Kıldı Han Abdülhamîd ihyâ güzel bu dergehi”

¹Hilafet kumaşının süsü, denizlerin ve karaların hakanı, dünyanın şahlar şahı Sultan Abdülhamid, ²her bir yeri hep mamur ve abadan eyledi. Bir yer yoktur ki padişahın lutfundan boş olsun.³İşte Çakır Ağa Dergâhı harap olmuşken öyle yeniledi ki görenler hayran oldu.⁴Sadece dergâh değil ona bitişik bir de cami, padişahın gölgesinde işte tamir olunmuştur.⁵O cami hususunda da çok güzel gayret etti.⁶İşçi kulları yanındaki emirler gibi sadıktır.⁷Feleklerin güneş ve ayı dönüp durdukça Pir Cibavi’nin aşkına âlemin padişahı var olsun.⁸Dergâhın yenilenmesine Sa‘di kulu tam tarih söyledi: “Han Abdülhamid, bu dergâhı güzel ihya etti.”

Unkapanı

Emir Buhârî Tekkesi Şâzelî

Cemalettin Efendi Sokak

¹Oldu yine şah-ı cihânın lutf ü ihsânı bedîd
Âfâkı etdi müstefid

²Yanmışdı inşâ itdi bu dergâhı Abdülhamîd
Ol necl-i Hân Abdülhamîd

³Hayra muvaffak rahmi çok bir dâver-i âli-nijâd
Ehl-i kulûbü kıldı şâd

⁴Zikr itsün aşkullah ile bunda hemân şeyh ü mürîd
Gelsin dile zevk-i cedîd

⁵Verdi huzûr ehl-i dile lutfiyle ol hayrû'l-mülûk
Can buldu erbâb-ı sülûk

⁶Dâim ona himmet ide rûh-ı cenâb-ı Bâyezid
“Hak ömrünü kılsın mezîd

⁷Râşid güher-i târîhimi itse sezâdır sâlikân
Ez-can u dil vird-i zebân

⁸“Yaptırdı ra'nâ Şâzelî dergâhını Sultân Hamîd”
“Her yevmi yâ Râb olsun ıyd”

¹Cihannın şahının cömertliği
yine ortaya çıkıp ufukları
müstefid etti.²Yanan bu
dergâhı soyu han olan
Abdülhamid yaptırdı.³İyiliği
çok, yüce yaratılışlı sultan
hayır işlerine muvaffak
olmuştu.⁴Gönül sahiplerini
şad etti.Şeyh ve mürit, Allah
aşkıyla hemen zikretsın,
gönle yeni bir zevk gelsin.
⁵O meliklerin hayırlısı gönül
ehline lutfuyla huzur verdi.
Salıklar can buldu.⁶Beyazıt
Hazretleri'nin ruhu ona hep
himmət etsin. Allah, ömrünü
artırsın.⁷Ey Raşit, salıklar,
mücevher tarihimi can u
gönülden vird-i zeban etseler
yaraşır.⁸“Sultan Hamid,
Şazeli dergâhını pek güzel
yaptırdı. Ey Rabbimiz, her
günü bayram olsun.”

*Dış Duvardaki Kitabe
(Mihrabın Arkası)*

“Yâ Seyyidinâ el-Îmâm Ali Ebü'l Hasen eş-Şâzelî

H. 1303 / M. 1885-86

Tahtakale

Hoca Alaadin Cami

Marpuçcular Caddesi

¹Aşk-ı Hudâ iledir cümle makâlâtımız
Sıdk-ı hulûs iledir Hakka münâcâtımız

²Bilmedi kimse bizi anlamadı yerimizi
Remz-i hafîdir bizim cümle işârâtımız

³Mâh-ı sıyâm âhiri olur ise ıydımız
Cümleye ma'lûm olur keşf ü kerâmâtımız

⁴Hızr gibi dünyede bula hayât-ı ebed
Bir kişiye yâr ola ayn-ı inâyâtımız

⁵Anlamadı Şükriyâ hâlini ağyâr senin
Münkir-i bed-hâh olan bilmedi hâlâtımız

H. 1141 / M. 1728-29

¹Hep sözlerimiz Allah aşkıyladır. Allah'a yakarışımız kalptendir.²Bizi kimse bilmedi, yerimizi anlamadı.³Bizim bütün işaretlerimiz gizli remizdir. Oruç ayının sonu bayramımız olursa keşif ve kerametlerimiz herkese malum olur.⁴Yardımlarımız bir kimseye arkadaş olursa o, Hz. Hızır gibi dünyada ebedi hayat bulsun.⁵Ey Şükri, başkaları senin halini anlamadı. Kötü niyetli münkir olan halimizi bilmedi.

Eminönü

Yıldız Dede Dergâhı

Şeyhülislam Hayri Efendi Caddesi

İnşa Kitabesi

¹Pâdişâh-ı bahr ü berr Hüsrev-haşem zill-i Mecîd
Etdi ihyâ bu makâmı Hak vere ömr-i mezîd

²İsm-i Allâh çıkdı dilden cevherî tarih ile
“Hânkâh-ı necmi ihyâ kıldı Şâh Abdülhamîd”

H. 1189 / M. 1775-76

¹Denizlerin ve karaların padişahı, Hüsrev ordulu, Allah'ın gölgesi (sultan), bu makâmı ihya etti, Allah uzun ömür versin.

²Mücevher tarih ile dilden (gönülden) Allah ismi çıktı. “Yıldız Hankahı'nı Sultan Abdülhamid ihya etti.”

Tamir Kitabesi

Türbe-i Yıldız Dede Sultân metâf-ı evliyâ
Hânkâh-ı pîşvâ-yı vâsilîn Şeyh Mustafâ
Lillâhi'l-Fatihâ

H. 1143 / M. 1730-31

Evliyanın toplanma yeri Yıldız Dede Sultan Türbesi Allah'a kavuşan âşıkların öncüsü Şeyh Mustafa Hankahı.

Fatih

Beşikçizade Dergâhı

Topçu Emin Bey Sokak

Tarikât-ı Nakşibendiyeden Beşikçizâde Dergâhı
Harab dest-i devran bâ-hufteoldu

Yerinde yeller esdi arsa halinde nice yıllar
Binası sanki bir dârü's-sema' gird-bad oldu

Nihayet şeyh olub tefsir-hân Hoca Hasan Kamil
Onu tecdide dâmen-i der-miyân ictihâd oldu

Bu nev gülşen tekyeye cân verdi şeyhin feyz ü enfâsı
Bânisin Şeyh Süleyman'ın da ruhu pâki şâd oldu

Ne lazım kâri yormak dedim Enver açık tarih
“Bin üç yüz yirmi dört de hem bina oldu, küşâd oldu”

H. 1324 / M. 1906-07

Edirnekapı

üzerindeki bazı kitabeler

Kaleboyu Caddesi, Mihrimah Sultan Cami Karşısı

Kapıdan Şehre Girerken Kemerin Sol Üst Köşesinde

Sa'y edip râh-ı cibâli koydurur baş ile cân
Bizlere Ka'be kuşağı subh u şâm olur nişân

H. 1194 / M. 1780

**Dağ yoluna çalışıp baş ve can koydurur.
Bizlere sabah akşam Kâbe kuşağı nişan olur.**

Şehirden Dışarı Çıkarırken Kemerin Sol Üst Köşesindeki Kitabe

Gâziyânın menzili ya'ni dergâh-ı âlî
Pîr-i erkân-ı tarîkat Hacı Bektaş-ı Velî

H. 1211 / M. 1796-97

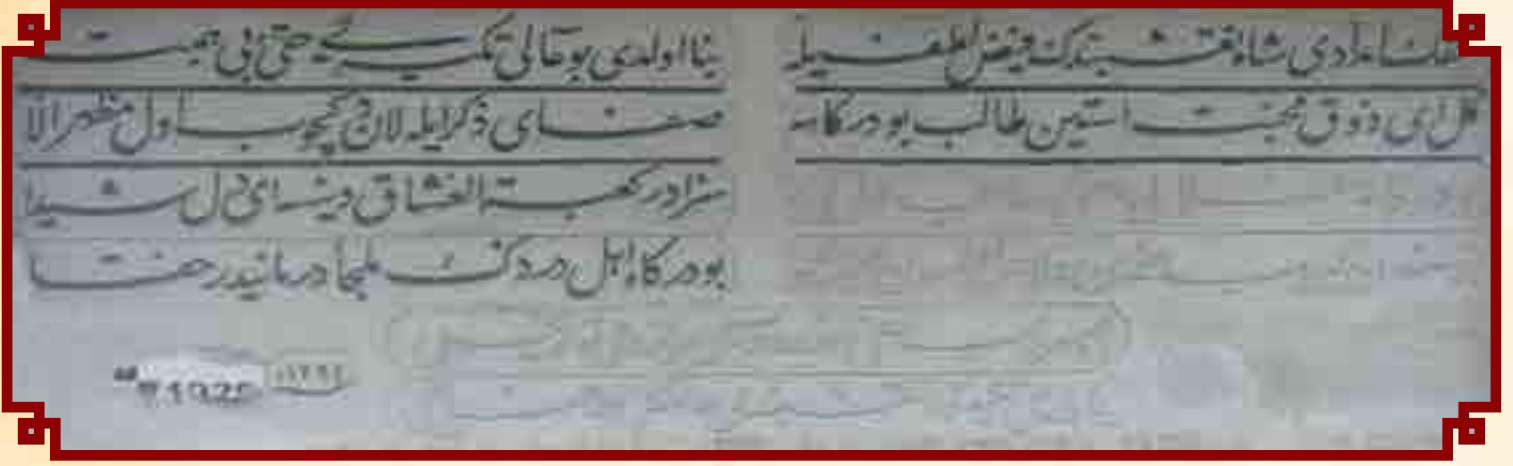

**Gazilerin menzili, yani yüce dergâh,
tarikat erkânının piri Hacı Bektaş-ı Veli.**

Edirnekapı

İsmail Hakkı Efendi Nakşibendi Tekkesi

Niyazi Mısri Sokak

Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe

“Allah mübarek etsin”

“Allah’ın dilediği olur”

¹Hakkın imdâdı Şâh-ı Nakşibendi’n feyz-i lutfiyle
Binâ oldu bu âlî tekye-yi Hakkî-i bî-hemtâ

²Gel ey zevk-i muhabbet isteyen tâlib bu dergâha
Safâ-yı zikr ile lâ’dan geçip ol mazhar-ı illâ

³Bu dergâh-ı mu‘allâ pâye-i hakk-ı sâhib-dil
Sezâdır Kâ‘betü’l-uşşâk dense ey dil-i şeydâ

⁴Kapısından girip gamdan halâs olsun muhibler kim
Bu dergâh ehl-i derdin melce-i dermânıdır hakkâ

⁵Mücevher bâb-ı lutfu üzre Hâmî yazdı târîhini
“Yapıldı tekyegâh-ı Nakşibendî dil-keş ü ra’nâ”

H. 1294 / M. 1877-78

¹Allah’ın yardımı, Şah-ı Nakşibend’in lutfunun bereketiyle bu emsalsiz yüce Hakkı tekkesi yaptırıldı.²Ey muhabbet zevki isteyen talip, bu dergâha gel; zikrin safasıyla “lâ”dan geçip “illâ”nın mazharı ol.³Ey çılgın gönül, bu yüce dergâh gönül sahibinin hakkının mertebesidir; âşıkların Kâbesi denilse yeridir.⁴Muhipler kapısından girip gamdan kurtulsunlar. Doğrusu bu dergâh, dert sahiplerinin derman makamıdır.⁵Hami, lutf kapısı üzerine mücevher tarihini yazdı: “Nakşibendi tekkesi gönül çekici ve güzel yapıldı.”

Avlu İçindeki Ahşap Binanın Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe

Zînet-i efzâ-yı makâm-ı mu'allâ-yı hilâfet-i İslamiyye ve erâik-pîrâ-yı saltanat-ı seniyye-i Osmâniyye es-Sultân ibnü's-Sultân es-Sultân el-Gâzî Abdülhamîd Hân-ı Sâni Hazretleri taraf-ı eşreflerinden işbu dergâh-ı şerîf bin üç yüz on dört sene-i hicriyyesi Receb-i şerîfde ta'mîr ve inşâ edilmiştir.

H. 1314 - Receb

M. 1897 - Ocak/Şubat

Hilafetin ve Osmanlı saltanatının süsü sultanoğlu Sultan Gazi 2. Abdülhamid Han Hazretleri tarafından bu dergâh bin üç yüz on dört hicrî senesinin Recep ayında tamir ve inşa edilmiştir.

Aynı sokakta yeralan Abdülkadir Efendi Tekkesi Kapısı

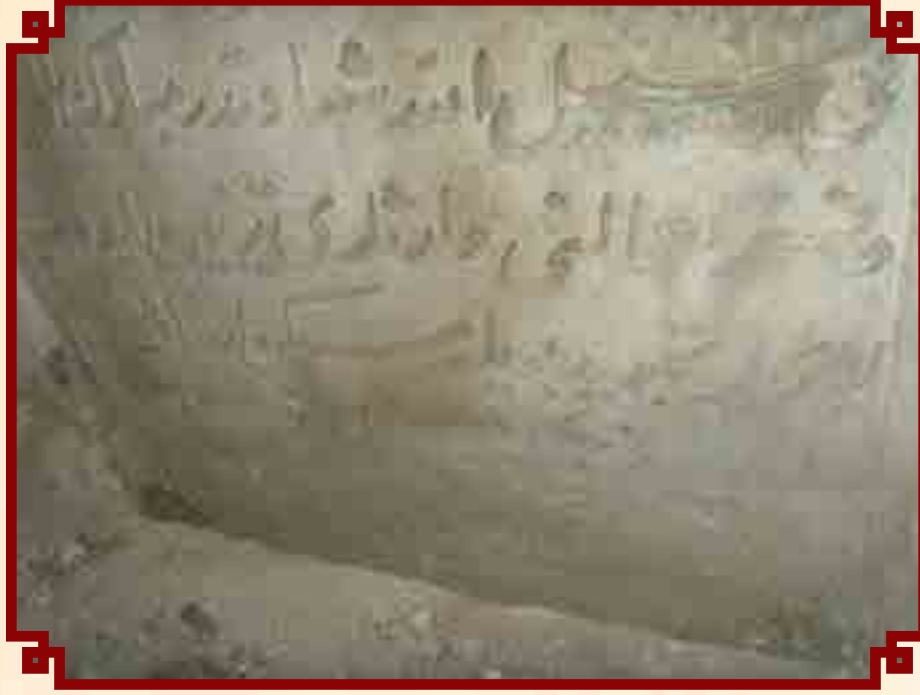
“Ya Hazret-i Pîr Aziz Mahmûd Hüdâî”

H. 1279 / M. 1862-63

Şehremeni

Şeyh Râşid Cami

Günaydın Sokak - Deniz Abdal Çeşmesi Sokak Kesişme Noktası

Matla'-ı şems nûr-ı mes'ud Cebâvi
Pir Sadeddin Dergâhı'dır mirsâd-ı feyz

Bendegânı hazretin kesb-i feyz etsin için
Şeyh Raşid bu mahalde kurdu bir bünyâd-ı feyz

Himmet etmişdi ne çare sonra da oldu harab
Olmasın eksiyen İlâhi merhamet mu'tâd feyz

Pâk-i dil Dûlbendci Muhiddin Efendi ki idi
Kadiriyye salikinde aşk ile dil-şâd-ı feyz

Uğradı gadre teravihi edâ eyler iken
Fi-sebilillâh şehâdetdir mübârek-yâd feyz

Defter-i âmâlini varisleri tezyin idüb
Etdiler tecdid böyle mesken-i irşâd feyz

Mevlevi Remzi güher tarih ile tes'id eder
"Oldu Sa'di tekyesi züvvâre saadet-bâd feyz"

H. 1339 / M. 1920-21

Beyazıt

Hoca Pîrî Cami Haziresi

Ordu Caddesi, Otobüs durakları Hoca Piri Cami haziresi içinde

Zînet-i efzâ-yı makâm-ı mu'allâ-yı hilâfet-i İslâmiyye
ve erîke-pîrâ-yı saltanat-ı seniyye-i Osmâniyye
es-Sultân ibnü's-Sultân es-Sultân el-Gâzî Abdülhamîd
Hân-ı sâni taraf-ı eşreflerinden işbu dergâh-ı şerîf
bin üç yüz on iki sene-i hicriyyesi Rebiülâhirinde
müceddeden ta'mîr olunmuşdur.

H. 1312 - Rebiülahir M. 1894 – Ekim

Hilafetin ve Osmanlı tahtının
süsü sultanoğlu Sultan Gazi
2. Abdülhamid tarafından bu
dergâh bin üç yüz on iki hicrî
senesinin Rebiülahir ayında
yenilenmek suretiyle tamir
olunmuştur.

Gavsî Tekkesi

Mimar Kasım Caddesi

“Yâ Hû”

Eyleyip fevvâre kim çeşmei revân
Gel Hazret-i Gavsî tekyesinde ağlayalım

H. Ramazan 1130 M. Ağustos 1718

Çeşmesini akıtıp, gel
Hz. Gavsî tekkesinde ağlayalım.

**Burası bir Mevlevi tekkesidir. Son postnişinin mezar taşı üzerinde
Tekke hakkında şu bilgiler vardır:**

Es-seyyid eş-şeyh Mustafa Gavsî Efendi Hazretleri'nin vefatı

H. 1130 / M. 1718

Mahdûmu es-seyyid eş-şeyh Numan Efendi

H. 1185 / M. 1771-72

Mahdûmu eş-şeyh Abdülkâdir Efendi

H. 1213 / M. 1798-99

Mahdûmu eş-şeyh Muhammed Fahreddin Efendi

H. 1235 / M. 1819-20

Mahdûmu eş-şeyh Muhammed Raşid Efendi

H. 1281 / M. 1864-65

Pazar Tekkesi Kitabeleri

Pazar Tekke Sokak*Avlu Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe*

Kutbü'l-ârifin gavsü'l-vâsılın eş-şeyh Hazret-i Kazzaz Hariri Mehemmed Efendi
Kaddese sırrehu'l-â'liyy

Yeniden Şeyh Salih eyledi bu tekyeyi ihya
Sebeb-i tahribine bir hilekâr müflis-i habis oldu

Bütün sarf etdi varım zikri hayr olsun li-vechillâh
O zat-ı muhlise ihsan-ı ehlullâh enis oldu

Eder her şeyh ü derviş ol salâh-endişeye tahsin
Şu ra'nâ hizmet-i ef'âl eslâfe mekis oldu

Erenler himmetiyle pertev-şânı olur müjdâd
Cemi' sa'y dâğ-ı kalb hussâd-ı hasin oldu

Kıyâm etdi olub Ümm-i Sinan'ın lutfuna mazhar
Gelüb ihlâsla kimse ki bu dergâh-ı celis oldu

Sekiz tarih derc etdim iki mısra'da ey Safvet
Bu beytim himmet-i Kazzaz-ı ekremle selis oldu

“Hacı Salih ne vâlâ yaptı bu tekyeyi yıkılmışken”

“Bu dergeh himmet-i pirânla dilcu nefis oldu”

H. 1274 / M. 1857-58

Tekke Duvarındaki Kitabe

**“Küşade bâd be-min in dergâh”
“Bi-sırr-ı eşheden Lâ ilahe illâllah”**

Şeh-i ruşen-zamir Abdulhamid tacdâr-ı ecdâd
Nice bin hankâhı dil-küşâyı kıldı nev bünyâd

İzân cümle idüb bu dergehin tecdidine fermân
Cem’i salikân râh-ı Hakk’ı eyledi dilşâd

Nazargâh-ı Cenab-ı Pirimiz Ümm-i Sinan’dır bu
Şu suretle bu irfângâh-ı uşşâk oldu feyz-âbâd

O zat-ı arif-i billâh hem-ser Nebiyyullâh
Dil-i pakın tecelligâh kıldı Rabb-i bi-endâd

Ona ilham-ı Rabbâni’dir ancak ilm ile irfân
Anınçün nâmına kıldılar ümmiyânla âlem-yâd

Niyaz-ı feyz ile ol vakıf-ı ilm-i ledünniden
Nice bin talib sırr-ı hakikat buldular irşâd

Hususân Hazret-i Kazzaz olub müstahlef-i evvel
Ona bu dergâhı Katib Mehemed eyledi bünyâd

Mürur-ı vakt edince ba’de ser-tâ-be-pâ virân
Cenab-ı Şeyh Salih yaptı bâ-avn-i çehâr-ı evtâd

Harab-âbâd olunca sar-sar-ı tünd-i zelâzilden
Şer’an Şeyh Ahmed Efendi eyledi imdâd

Nükud u himmetin mevcut vakfullâha bâlâ dehâl
Mücedded eyledi inşa o şeyh-i mekremet- mu’tâd

Zehi hayrû’l-halef kim kıldı işbu dergehi ihyâ
Bu himmetden olur bi-şübhe ruh-ı baniyân pür-şâd

Hususiyle Cenab-ı Pir ile ol merşed-i vaktin
Sefâ-yı ruhların kıldı bu sa’y ü izzeti müzdâd

Bu dergehi vecd-gâh âşikân oldukça yâ Allah
Hemişe kâmrân olsun o sahib-i rüşd ü isti’dâd

Bahai geldi bir tarih-i zibâ söyledi ya Hû
“Şu ra’nâ dergehi eltâfi-ı pirân eyledi âbâd”

H. 1314 / M. 1896-97

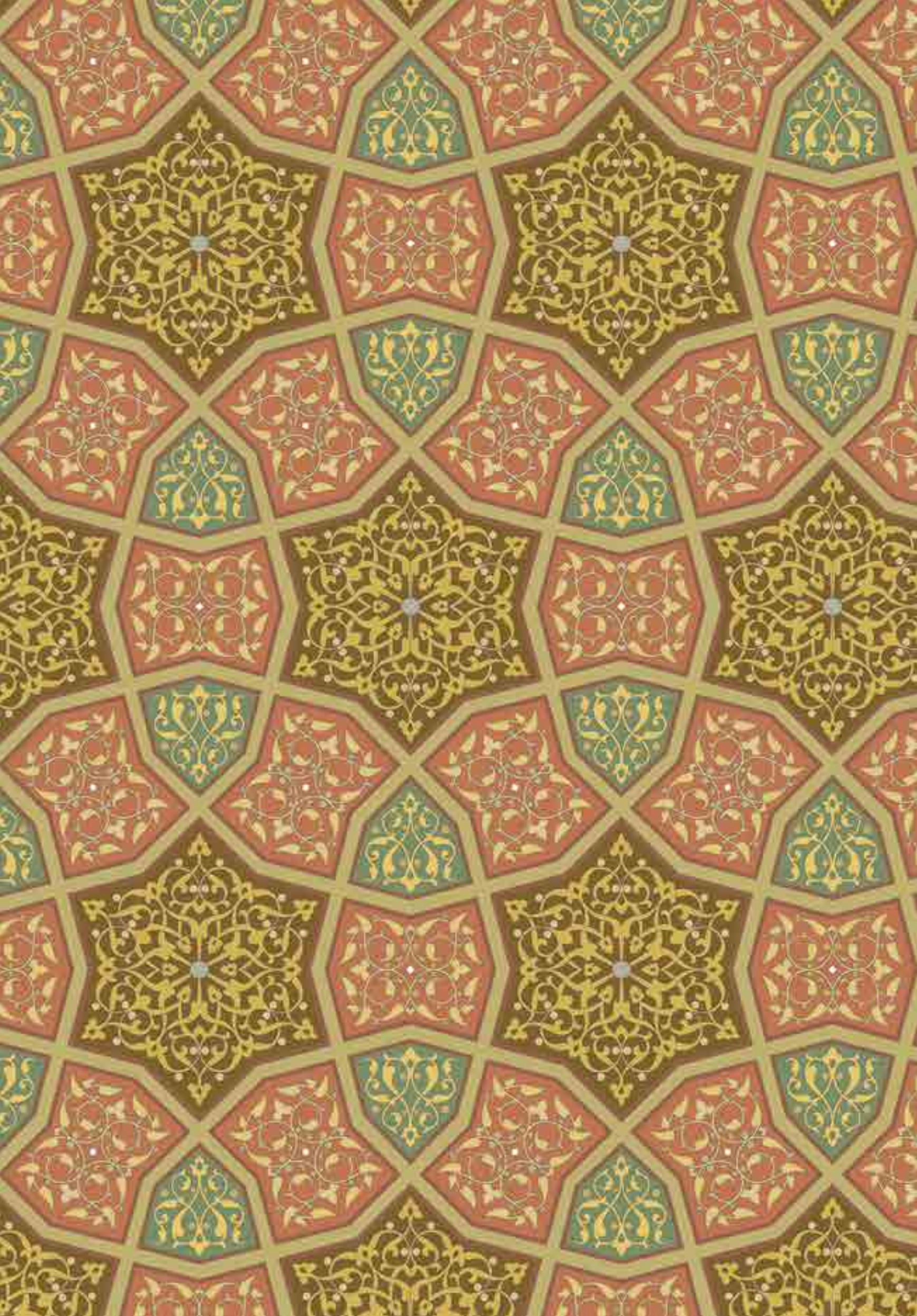
Avluda Yere Yatırılmış Kitabe

Duanın en efdâli **“Elhamdülillâh”** dır
Zikrin en efdâli **“Lâ ilahe illâllah”** dır

H. 1278 / M. 1861-62

Avlu kapısı üzerindeki kitabenin üst kısmındaki tuğrada ise H. 1282 / M. 1865-66 tarihi okunmaktadır.
Bu, Sultan Abdulaziz devrinde de burada birtakım imar faaliyetleri yapıldığına işarettir

*Kitabede anılan Şeyh Mehemed Efendi H. 1050 / M. 1640-41 tarihinde vefat etmiştir. Kendisi tekkenin II. postnişinidir. Burası bir halveti tekkesidir. Kuruluşu 400 sene evvel kadar inmektedir ki, bu, mekânın değeri daha da arttırmaktadır. Cenab-ı Hakk cümlesini af eyleye. Amin

6. Bölüm
Devlet Binaları

Kapalıçarşı

Nuruosmaniye Cami Kapısı

Kılıçlar Sokak

Zînet-efzâ-yı makâm-ı mu'allâ-yı hilâfet-i İslâmiyye ve erîke-i pîrâ-yı saltanat-ı seniyye-i Osmâniyye es-Sultân ibnü's-Sultân es-Sultân el-Gâzî Abdülhamîd-i sâni Hazretlerinin cümle-i müessir-i umrân-güsterî-i hümâyunlarından olmak üzere işbu çârşû-yı kebîr bin üç yüz on dört sene-i hicrîyyesi Rebiülevvelinde müceddeden ta'mîr edilmiştir.

H. 1314 Rebiülevvel / M. Ağustos - Eylül 1896

Hilafet makamının ve Osmanlı tahtının süsü sultanoğlu sultan Gazi Sultan 2. Abdülhamid Han Hazretleri'nin bayındırlık eserlerinden olmak üzere bu büyük çarşı bin üç yüz on dört hicri senesinin Rebiülevvel ayında yenilenerek tamir edilmiştir.

Kapalıçarşı
Fesçiler Kapısı
Çadırcılar Caddesi

“Allah, ticaretle kazanılanı sever.”

H. 1314 / M. 1896

Fatih

Hırka-ı Şerif Odası

Akseki Caddesi, Hırka-ı Şerif Cami Aoulusu

Şehriyâr-ı âlem-ârâ şâh-ı mansûrû'l-livâ
Sâye-i Mevlâ vekîl-i Hazret-i mahbûb-ı Hak

Ya'ni Hân Mahmûd-ı Adlî-şân kim olmaz şüphe
Âgeh-i ihsân ü inâyet mülûk-ı mâ-sebâk

Gerçi ihsân ü kerem nâse mülûkün şâyândır
Halka cûd-ı himmeti ammâ o şâhın yeknesak

Kilk-i himmet dest-i cûd-efşânına sîmîn kalem
Mihr-i nusret nâme-i unvânına altun kürek

Nûr-ı irfân cebhe-i insâfâne mi'rat-ı sâf
Neyyir-i şân tehiyye-i iclâline cevher-i tarîk

Sandal-i akalının fanus-ı hurşid-felek
Felek-i ünvânın puşidesi âl-i şefik

Gelmedi rûy-ı cihane böyle arif padişah
Bu kelâmında tevarih aşnayan-ı müttefik

Akl-ı Eflatun ve fikr bu âli-şakird olub
Gelsin alsın hoca-i rayından ol-şahın sebk

Vakf-ı gûş cân ü sarf nezre-i em'ân idüb
Da'ima olmaktadır hâl-i cihane göz-kulak

Var mı ma'mur olmadık me'vâ deyû leyl ü nehâr
Cüst-u-cu etmek de sa'y ü himmeti köşe-bucak

Bir gün isnâ'-yı ziyaretde o şah-ı mülk-i şân
Bakdı bu dergâh-ı feyzin pişgâhı muhtenik

Kesret-i züvvar ile her sâl mah-ı ruzede
Ruz-ı mahşer gibi bercâ'ye basardı pak ayak

Fikr ederken suret-i tevsi' ü tecdidin o şah
İttisalinde düşüb bir arsa keyf ma-şafak

Alub el-Hak harem kıldı o câ-yı hürremi
Eyledi bir nev âsâr bünyâd bâ-şevk ü anak

Tarh-ı ruşen öyle kim aks-i cemal-i feyzle
Benziyor billur-ı cam- revzeni mir'âta bak

Her ne denkli revnak ü fer bulsa nakş ile sezâ
Her ne rütbe verseler zinet-i ca'ye müstehâk

Bürde-i peygamber-i zişâne ta'zimâ o şah
Kıldı divanhânesin kâh cinâne mâ-sadâk

Ol mübarek kisve-i şah-ı resil kim dâmeni
Ruz u şeb kerrûbiyâne buse-gâh olsa A-Hâk

Hizmet ü sa'yin kabul idüb o şah-ı âlemi
Kam-yâb devletdârın ide Rabbi'l-felâk

Vasifâ şâyestedir tarih-i a'lâ söylesem
“**Oldu bâlâ cilvegâh-ı Hır'ka mahub-ı Hak**”

Fatih

Hırka-ı Şerif Odası

Akseki Caddesi, Hırka-ı Şerif Cami Aoulusu

Bina İçindeki Kıtabe Kuşağı

Enbiyâlar serveri, mahbûb-ı Rabbü'l-Âlemin
Mustafa Ahmed Muhammed sahib-i şer'i sedid

Hazret-i Veysel Karani hırkasın kıldı atâ
Ümmeti beyninde oldu rif'at ü kadr ü mezid

Kisve-i paki ziyaret eyleyüb ta'zim ile
Saye-i Hakk hazret-i şah-ı cihan Abdulhamid

Cây-gir idi zamirinde ammârı ol-şehin
Hakk bu hizmetle idüb eslâfı beyninde ferid

Misli mesbûk olmayan emrin hudûsunda hükm
Şah-ı zişân hizmet-i tecdid ile oldu vahid

Zat-ı pâkin hıfz idüb daim hatalardan Huda
Şevket ü iclâlini efzûn ede Rabbü'l-Mecid

Gördüler ta'zim ü ikrâm etdiğin peygambere
Oldu ashâb-ı kulûba aid ser-bâlâ-yı iyd

Söyledi gayet edeble Veysi tarihin onun
“Kıldı tecdid kisve-i pâk hücresin Abdulhamid”

H. 1196 / M. 1782-83

Avlu Kapısı İç Yüzündeki Kitabı

Bahş idüb hırkasını Veyse Resul-i allâm
Hil'at-i vaslla müştâkına kıldı ikrâm

Âl-i Osman'a olub zinet-i genc-i şevket
Hırz-ı cânı gibi saklardı şahan-ı kirâm

Yapışb dâmen-i ihsânına Sultan Mahmud
Yapdı gencinesin ol Hüsrev-i Perviz-gulâm

Matla'-ı şems-i Hudâ'dır bu münevver perde
Bir şafaktır ki müsâvidir ona subhla şâm

Âstin-i keremi kise-i nakd-i rahmet
Ceyb-i pür-mekremeti ümmete kân-ı in'âm

Ahz-ı nisbet idüb ol şah-ı Üveysiyyetle
Kıldı Sultan-ı Resul onu hizmetine istihdâm

Bâ'is-i İzzetim olsun şu mücevher tarih
“Hırka-i pâk-i Resul eyledi tecdid-i makâm”

H. 1235 / M. 1819-20

Kocamustafapaşa

Karakol Kitabesi İsmek Binası

Koca Mustafa Paşa Caddesi, Sümbül Efendi Cami Yanında

¹Bü'l-megâzî Hazret-i Mahmûd Hânın askerinin
Fâtih-i büldân-ı a' dâ ide Rabb-i lem-yezel

²Ol şehin bak himmeti kıldıkça dehri pür-nizâm
Cünd-i mansûrın görüb tahsîn eder ehl-i düvel

³Bu karavulhâneyi bünyâd edince eyledi
Sâye-i şâhânesinde askere vâlâ mahal

⁴Zîverâ bünyânını gördüm dedim târîhini
“Bu karavulhâne-i âli yapıldı pek güzel”

H. 1254 / M. 1838-39

¹Baki olan Allah, gaziler babası olan
Mahmut Han Hazretleri'nin askerini
düşman şehirlerinin fatihi eylesin.

²Bak o padişahın himmeti dünyaya
nizam verdikçe yabancı devletler
Allah'ın yardımına mazhar ordusunu
görüp aferin der.³Bu karakolu inşa
ettirince saye-i şahanesinde askere
pek güzel bir mekân yaptırmış oldu.

⁴Ey Ziver, binasını görünce “bu
görkemli karakol pek güzel yapıldı”
diye tarih dedim.

Pierre Loti Evi

Divan Yolu Caddesi

Türklerin saadet ve felâket zamanlarında necip ve sâdık dostu Fransız Encümen-i Dâniş azâsından Pierre Loti 1328 tarihinde burada ikamet etmiştir.

M. 1910-11

Süleymaniye

İstanbul Müftülüğü Kitabeleri

Akseki Caddesi, Hırka-ı Şerif Cami Aoulusu

¹Şeh-i taht-ı hilâfet Hazret-i Abdülhamîd Hân'ın
Vücûdî bâ'is-i asâyîş ü ümrân-ı âlemdir

²Binâ-yı devleti fikr-i metîni eyledi tecdîd
Her işte mazhar-ı te'yîd-i Hak ol şâh-ı a'zâmdır

³Bu dâr-ı dil-nişîni etdi ol şâh-ı güzîn ihyâ
Du'â-yı izdiyâd-ı ömrü ehl-i şer'a elzemdir

⁴Cemâl itmâmına sa'y ile yazdım cevherîn târîh
"Sicill-i şer'î hıfza bu mahal bir câ-yı muhkemdir"

H. 1306 / M. 1888-89

¹Hilafet tahtının padişahı Abdülhamid Han Hazretleri'nin vücudu, asayiş sebebi ve âlemin refahıdır.²Her işte Allah'ın desteğine mazhar olan o büyük padişahın sapasağlam fikri, devlet binasını yeniledi.³Bu gönül alan meskeni o seçkin padişah ihya etti.Ömrünün uzun olması için dua etmek Müslümanlar için şarttır.⁴Ey Cemal, tamamlanışına, gayret gösterip mücevher tarih yazdım:"Hukuk kayıtlarını korumak için burası sağlam bir yerdir."

¹Devleti dâim ola Hazret-i Hân Mahmûdun
Sâyesinde olup âsûde hemîşe ulemâ

²Seyf ü hâmeyile edip destini Mevla te'yîd
Bir eline kılıç aldı bir eline fetvâ

³Hakk-ı ni'met ne imiş bilmeyenin hâli budur
Âb-ı tîg-ı kalemi kıldı ocağı itfâ

⁴Nice nush etdiler ol şirmize-i mekrûha
Ulemânın sözünü iblemediler ısgâ'

⁵Âkıbet-i yerlerin Allâh nasîb etdi bize
Dâr-ı fetvâları etmiş idi anlar yağma

⁶Ömrü oldukça mübârek ede bi'l-istihkâk
Müfti-i- a'lem olan Tâhir Efendi'ye Hudâ

⁷Nûr-ı adli ile mahv etdi zalâm ü zulmü
Rûz u şeb eyleyelim hüsrev-i devrâna du'â

⁸Melce'-i ümmet ide haşre kadar bâbını Hak
Dura ol şâh-ı cihân tâ dura şer'-i Mevlâ

⁹Hâk-pây-ı şeh-i devrâna teşekkür kıldı
İki cevher gibi târîh ile İzzet fuzalâ

¹⁰“Ağa Kapusunu verdi bize Sultân Mahmûd”
“Bâb-ı tezvîr idi Hak kıldı makâm-ı iftâ”

H. 1241 / M. 1825-26

¹Âlimler sayesinde rahat edip
Mahmut Han Hazretleri'nin devleti
daim olsun.²Allah, kılıç ve kalemle
elini güçlendirip bir eline kılıç aldı,
bir eline fetva...³Nimetin hakkı ne
miş bilmeyenin hali budur; kılıç gibi
olan kaleminin suyu, ocağı söndürdü.

⁴Çirkin işler yapan yaramaz
kimselere nice nasihatler etseler de
onlar ulemanın sözünü dinlemediler.

⁵Onlar fetva makamlarını yağma
etmişlerdi.⁶Allah, sonunda yerlerini
bize nasip etti. Allah, âlemin müftüsü
olan Tahir Efendi'ye ömrü oldukça
hakkıyla mübarek etsin.⁷Adaletinin
nuru ile karanlık ve zulmü yok ettiği
için zamanın padişahına gece gündüz

dua edelim.⁸Allah, kapısını haşre
dek ümmetin sığınağı etsin. Allah'ın
hükümleri durdukça o cihanın şahı
da dursun.⁹Ey İzzet, fazilet sahibi
kimseler iki mücevher gibi tarih ile
zamanın şahının ayağı toprağına
teşekkürler etti.¹⁰“Sultan Mahmut,
Ağa Kapısı'nı bize verdi; dedikodu
ve malayani kapısıydı, Allah fetva
makamı kıldı.”

İstanbul Müftülüğü Kitabeleri

Fetva Yokuşu Caddesi

¹Hazret-i Abdülhamîd Hân-ı diyânet-perveri
Hâmî-i bünyân-ı şer' etmiş Hüdâvend-i Mecîd

²Üns-i şer' üzre kurulmuşdur binâ-yı şevketi
Mihr-i adl ü re'fetden âlem olmuş müstefîd

³Kalmadı ahdinde ma'mûr olmadık hiçbir mahal
Mülkünün her cânibi müstağrak-ı feyz-i cedîd

⁴Merkez-i fetvâ olan ez-cümle işbu dâire
Cedd-i Mahmûd Hânın ikdâmıyla olmuştu bedîd

⁵Bânî-i sâniisi olmuşdur bu bâb-ı muhkemin
Ol şeh-i iklim-i şevket ol şehinşâh-ı vahîd

⁶Hükm-i şer'-i Ahmedî icrâ olundukça Hudâ
Âfiyetle ol şehin ikbâlini etsin mezîd

⁷Rumeli sadrı iken vak'a-nüvis Lütfî kulu
Eyledi tanzîm bu ebyâtı be-güfte-i şinîd

⁸Mısra-ı târîhini etdim düredden iktibâs
"Eyledi ihyâ bu bâbı Hazret-i Sultan Hamîd"

H. 1306 / M. M. 1888-89

¹Dinin hizmetkârı Abdülhamid
Han Hazretlerini Allah, şeriat
binasının koruyucusu kılmıştı.

²Azametinin binası dine yakınlık
üzerine kurulmuştur. Adalet ve
yücelik güneşinden âlem müstefit
olmuştur.³Devrinde mamur olmadık
hiçbir yer kalmadı. Ülkesinin
her yanı yeni feyizlere gark oldu.

⁴Mesela işte bu fetva merkezi olan
daire, Sultan Mahmut'un atasının
girişimiyle ortaya çıkmıştı.⁵Bu
sağlam kapının ikinci kez yaptıranı
o azamet ülkesinin padişahı ve
biricik şahlar şahı olmuştur.⁶Hz.
Peygamber'in dininin hükümleri
yerine getirildikçe Allah, afiyet
içinde o padişahın ikbalini artırsın.

⁷Vakanüvis Lütfî kulu Rumeli
kazaskeri iken bu beyitleri işitilmek
üzere söyledi.⁸Tarih mısraını
incilerden aldım: "Bu (fetva) kapısını
Sultan Hamid Hazretleri ihya
eyledi."

Çemberlitaş
Han Kitabesi
Vezirhan Caddesi

“Allah’ın dilediği olur”

1070 (m. 1660) tarihinde sadr-ı esbak merhûm Köprülü Mehmed Paşa ihyâ-kerdesi olan bu binâ-yı cesîm 1312 (m. 1895) senesinde zelzeleden harâb olmuş iken 1321 (m. 1902-03) tarihinde Odabaşı Mustafa Efendi marifetiyle tecdiden ta‘mîr edilmiştir.

1660 tarihinde eski sadrazam merhum Köprülü Mehmet Paşa tarafından yaptırılan bu büyük bina, 1895 yılında depremde yıkılmış iken 1902-3 yılında Odabaşı Mustafa Efendi tarafından yenileilmek suretiyle tamir edilmiştir.

Beyazıt

Yangın Kulesi

Beyazıt Meydanı, İstanbul Üniversitesi Bahçesi

¹Hak bu kim Sultân Mahmûd'un sarây-ı şevkete
Bir nazîri gelmemiştir olalı dünyâ binâ

²Bânî-i endîşesi tecdîd kıldı devletin
Köhne bünyân-ı cihâmı etmede hâlâ binâ

³Eyleyüp Eski Sarây'ın Bâb-ı Serasker o şâh
Nev-be-nev yapmakta onda bir nice a'la binâ

⁴Emredip serasker-i sâbık Hüseyin Gâzi'ye
Buldu bu Kâf-ı şecâat kulle-i ra'nâ binâ

⁵Eyleyüp serasker-i lâhık nezâret hüsnüne
Onu ma'nen eyledi gûya iki paşa binâ

⁶Revzen-i eflâkden baktıkça zîr-i pâyine
Kaldı kendi kaddine hayrette bu bâlâ binâ

⁷Olmasa zerrîn külahı âsümana minneti
Arz ider mi zer âlemle kevkeb-i zehrâ binâ

⁸Dâr-ı mülki itmesün bu kulleye muhtâc Hakk
Zînet için etmiş olsun şâh-ı mülk-ârâ binâ

⁹Kulle-i eflâk durdukça o şâhın eylesün
Zirve-i çerhe esâs-ı şevketin Mevlâ binâ

¹⁰Sanki tâk-ı çerhe yazdım İzzetâ târîhimi
“Kıldı Hân Mahmûd-ı Adlî kulle-i vâlâ binâ”

¹Doğrusu, dünya kurulalıdan beri azamet sarayına Sultan Mahmut'un bir benzeri gelmemiştir.²Fikrinin mimarı devletini yenilemektedir.Hala da köhne dünya binasını yenilemektedir.³O padişah, eski sarayını Serasker Kapısı yapıp orada yeni yeni pek çok yüksek binalar yaptırmaktadır.⁴Eski Serasker Hüseyin Gazi'ye emredince bu yiğitlik dağı pek güzel kuleli binalara sahip oldu.

⁵Seraskeri bu güzel iş üzerine nezaret etmekle görevlendirdi.Onu aslında iki paşa inşa etti.

⁶Feleğin penceresinden ayağının altına baktıkça bu yüksek bina kendi boyuna hayret etti.⁷Altın başlığı gök yüzüne erişmese altın alemle parlak yıldız arz eder.⁸Allah, memleket evini bu kuleye muhtaç etmesin; ülkenin süsü şâh, bunu süs için bina ettirmiş olsun.⁹Feleğin kuleleri durdukça Allah, o padişahın azametinin temelini feleğin zirvesine bina etsin.¹⁰Ey İzzet, tarih mısramı sanki felek takına yazdım:“Adlî mahlaslı Han Mahmut, yüksek bir kule yaptırdı.”

Bunu yazan, fakir, aciz, duacı Yesarizade Mustafa İzzet'tir. Allah mağfired etsin

Edirnekapı

Hürrem Sultan İmaretı Kitabesi

Haseki Caddesi, Aynı Adlı Caminin Karşısında

(Ey hayırlı kapılar açan Allah'ım! Bizlere de hayırlı kapılar aç)

.....
..... ki Sultan ...kıldı bünyâd

Rebiü'l-ahir ayı ahirinde
Tamâm idi bulup hayrı ile hoş âd

Görüp fazl-ı ehli onu dedi tarih
“Ola dâ'im niamlâ matbah âbâd”

H. 947 Rebiü'l-ahir / M. 1540 Ağustos sonları

Bezm-i Âlem Valide Sultan Hastanesi

Gureba Hastanesi Caddesi

Giriş Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Şâh-ı devrân Hazret-i Abdülmecîd Hâna olur
Bezm-i âlem nâm sultân mâder-i ulyâ-meâl

²Eyleyüp ihyâ bu hastahânenin bünyânını
Mevki'inde eyledi te'sîs-i hayra bezl-i mâl

³Tıbb-ı Câlinûstan tedbîre hâcet kalmadı
Hastagâne olalı âb-ı hayât-efzâ zülâl

⁴Cism-i dünyâ buldu zâtıyla ilâc-ı âfiyet
Hak tabîb-i lütfun etdi dâfi'-i derd-i melâl

⁵Gelse bîmârân bulur elbet şifâ bu câyde
Havf-i merg-i hastaya vermez hevâsı ihtimâl

⁶Vâlîde Sultân ile Abdülmecîd Hâmı Hudâ
Haşre dek kılsın mezîd-i ömr ile âsûde hâl

⁷İki târîh oldu bir mısra'da Zîver âşikâr
"Hastahâne kıldı inşâ Vâlîde Sultân bu sâl"

H. 1261 / M. 1845

¹Bezm-i âlem namındaki sultan,
zamanın şahı Abdülmecit
Han'ın annesidir.²Bu hayır tesisi
hastanenin binasını yaptırıp
yerli yerince sermaye harcadı.

³Cennet içeceği olan zülâl,
hastalar için hayat bahşeden
su olalı Calinus tıbbından
tedbire gerek kalmadı.⁴Dünya,
zatıyla afiyet ilâcını buldu.

Allah, iyiliğinin tabibini sıkıntı
veren dertlerin defedicisi kıldı.

⁵Hastalar gelse burada elbette
şifa bulurlar.Havası, hastanın
ölüm korkusuna ihtimal
vermez.⁶Allah, Valide Sultan
ile Abdülmecit Han'ı haşre dek
uzun ömür ile rahat ve sağlıklı
yaşatsın.⁷Ey Ziver, bir mısrada
iki tarih görüldü: "Valide
Sultan bu yıl hastane yaptırdı."

*II.Kitabe

¹Bezm-i âlem nâm sultân mâder-i şâh-ı cihân
Kıldı lütfun dehre sıhhat-bahş-ı emrâz-ı elem

²Kurre-i ‘aynı onun şâh-ı cihândır eylesin
Çeşm-i âlem hâk-i pâyin tûtiyâ-yı muhterem

³Vâlide Sultânın ihsânı şifâdır âleme
Olmada hayrâtı dünyâya tabîb-i zî-hikem

⁴Hastagânın bür‘-i tâmı için yapup bünyân-ı nev
Eyledi İslâma bu yüzden dahi bezl-i himem

⁵Oldular şâdân garîbân-ı gürûh-ı müslimîn
Olalı eczâ-yı lütfu dâfi‘-i derd-i ümem

⁶Eyleye âh-ı cihânla Valide Sultânı Hak
Haşre dek feyz-i devâ-yı âfiyetle muğtenem

⁷Çâkeri Ziver hesâb edip hurûf-ı mühmele
Kıldı bir beyt içre bu târîh için vaz‘-ı rakâm

⁸“Yaptı âli hastahâne cümle bimârâna nev
Vâlide Sultân-ı Hân Abdülmecîd-i pür-kerem”

H. 1261 / M. 1845

¹Cihanın şahının annesi Bezm-i
âlem Valide Sultan lütfunu, dünyaya
elem hastalıklarına şifa verici

kıldı.²Onun gözünün nuru, cihanın
padişahıdır. Âlemin gözü, ayağı
toprağını hürmete lâyük bir sürme

eylesin. ³Valide Sultan’ın iyiliği
âleme şifadır.Hayır eserleri dünyaya
hikmetli bir tabip olmaktadır.

⁴Hastaların tam olarak sağlıklarına
kavuşabilmesi için yepyeni bir
hastane yapıp İslam (ümmetine)
bu şekilde de himmetini dağıttı.

⁵Lütfunun ilâçları ümmetin derdine
deva olalı gariban Müslümanlar
mutlu oldular.⁶Cihanın âhiyla Allah,
Valide Sultan’ı haşre dek afiyet
devasının bereketiyle zenginleştirisin.

⁷Hizmetkârı Ziver, noktasız harfleri
hesap edip bir beyit içinde bu tarihi
yazdı:⁸“Kerem sahibi Abdülmecit

Han’ın annesi Valide Sultan, bütün
hastalar için yeni ve büyük bir
hastane yaptırdı.”

Ahırkapı

Üzerindeki Kitabe

Ahırkapı Caddesi

¹Pâdişâh-ı heft-kişver kim Hudâ
Zât-ı pâkin masdar-ı dâd eyledi

²Ya'ni Sultân Ahmed-i âli-himem
Ser-keşânı emre münkâd eyledi

³Devr-i hükmünde cihân ma'mûrdur
Bu harâb-âbâdı âbâd eyledi

⁴Burc-ı devletde mekîn etsin Hudâ
Bu du'ayı âlem evrâd eyledi

⁵Bâ-husûs İstanbulun surun dahi
Yapmak ile halkı dil-şâd eyledi

⁶Sâdır oldu hat vezîr-i a'zama
Kal'a termîmini îcâd eyledi

⁷Âsaf İbrâhim Paşa'dır o zât
Şâh-ı âlem onu dâmad eyledi

⁸Emredip matbah emîni kuluna
Hizmet- ta'mîr ile şâd eyledi

⁹Ka'be yaptı san Halîl-i Azeri
Sa'yini tâ öyle müzdâd eyledi

¹⁰Yalı Köşkü'nden der-i Narlı'ya dek
İki yılda reşk-i Bağdâd eyledi

¹¹Halk müstağni idi ebvâbdan
Her kişi bir bâb îcâd eyledi

¹²Burc u bârular harâb olmuş iken
Bî-bedel ta'mîr ü bünyâd eyledi

¹³Beyt-i vâhidde Refîk-i hoş-edâ
Böyle bir târîh inşâ eyledi

¹⁴"Hükm-i Sultân Ahmed-i vâlâ-cenâb"
"Hısn-ı İstanbûlu âbâd eyledi"

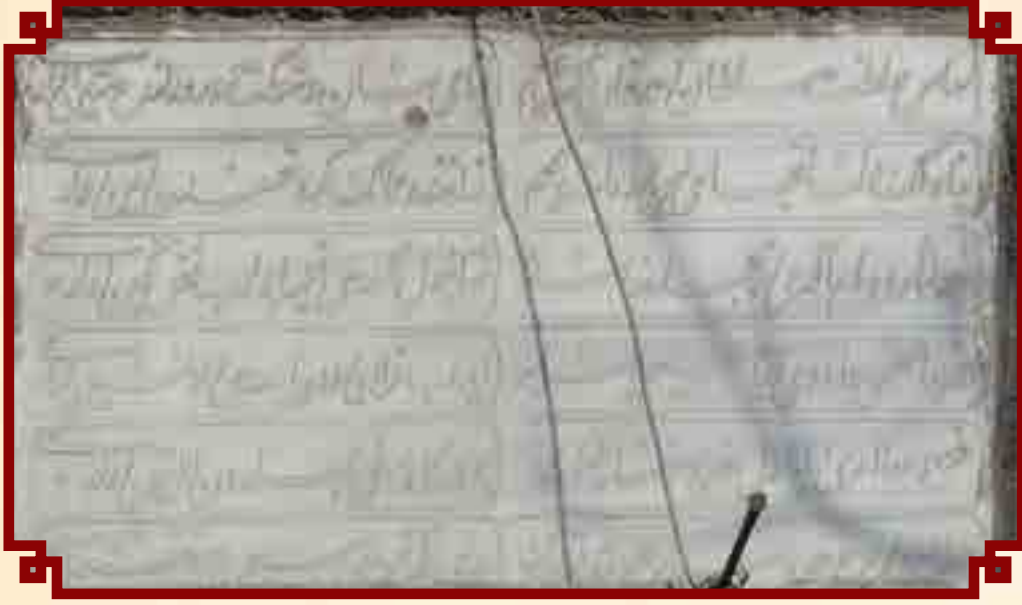
H. 1135 / M. 1722-23

¹Allah, yedi iklimin
padişahının tertemiz
zatını adaletin özü kıldı.
²Yani himmeti yüce Sultan
Ahmet'i işin başına getirdi.
³Hükmünün geçtiği devirde
cihan mamurdur, bu
harabeyi abat etti.⁴Allah,
onu devlet burcunda daim
oturtsun duasını cümle âlem
diline vird eyledi.⁵Bilhassa
İstanbul surlarını tamir
ettirmekle halkı sevindirdi.
⁶Veziriazamına surların
güçlendirilmesini ferman
etti.⁷O vezir, padişahın
damadı İbrahim Paşa'dır.
⁸Mutfaktan sorumlu kuluna
da emrederek tamir hizmeti
ile şad etti.⁹Gayret ve
himmetini öyle artırdı ki
bu, Hz. İbrahim'in Kâbe'yi
yapması gibi oldu.¹⁰Yalı
Köşkü'nden Narlı Kapısı'na
kadar iki yılda Bağdat'ı
bile kısıktırarak şekilde
yaptırdı.¹¹Halk kapıları
yeterli görüyordu; yapan
her kişi yeni bir kapı açtı.
¹²Surların kale ve burçları
harap olmuşken karşılık
beklemeksizin tamir edip
yeniledi.¹³Güzel sözlü Refik
bir beyitte böyle bir tarih
yazdı.¹⁴"Yüce padişah Sultan
Ahmet'in hükmü İstanbul
surlarını abat eyledi."

Yedikule

Kapısı Üzerindeki Kitabe

Yedikule Caddesi

¹Esâs-ı saltanat-ı Sultân Ahmed Hân-ı Sâlis kim
Binâ-yı şân ü şevket devr-i adlinde metîn oldu

²Penâh-ı mülk ü millet mültecâ-yı din ü devlet kim
Zamânında memâlik mekr-i düşmândan emîn oldu

³Nice âsâr da nâm aldı ez-cümle zamânında
Sitanbul kal'ası ta'mîr olup fass-ı nigîn oldu

⁴Vezîr-i a'zâmı dâmadı İbrahim Paşaya
Edip fermân o da yaptırdı ammâ dil-nişîn oldu

⁵Husûsâ emri ile ol hıdîvv-i heft-iklîmin
Bu dergâh-ı muallâ cümleden bâlâ-terîn oldu

⁶Utârid levh-i çerhe Vehbîyâ resm etti târihin
"Yedikule Kapısı hem-çü tâk-ı heftümîn oldu"

H. 1137 / 1724-25

¹Sultan 3. Ahmet Han'ın saltanatının temeli ki şân ve azamet binası, adaletli devrinde sağlamaştı.²O, ülkenin ve milletin korunağı, din ve devletin sığınağı olduğundan devrinde memleketin her yanı düşmanın tuzaklarından korundu.³Devrinde pek çok eserler de yapıldı; mesela İstanbul surları tamir edilip göz bebeği oldu.⁴Veziriazamı İbrahim Paşa'ya emredince o da yaptırdı ve pek güzel oldu.⁵Özellikle o yedi iklimin padişahının emriyle bu yüce dergâh hepsinden gösterişli oldu.⁶Ey Vehbî, Utarid, felek sayfasına tarihini şöyle yazdı: "Yedikule Kapısı, yedi kathi felek takı gibi oldu."

Edirnekapı

Kitabe

Kapının Dış Yüzünde

Arapça'dan Tercüme

Sultanoğlu Sultan Sultan Bâyezid Han ki devletinin yönetim merkezi olan bu şehrin surlarını büyük himmet göstererek yeniledi. Allah ona bu yaptığı iyiliğin mükâfatını versin. Bu kalenin tecdidi için tarihini şöyle söylediler: “Onun gayretiyle, gayet sağlam olarak tamamlandı.”

H. 916 / M. 1510-11

Gülhane

Başbakanlık Binası Kitabesi

Hükümet konağı Sokak – Alemdar Caddesi Kesişme Noktası

Büyük Kemerli Avlu Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Vâzî' -1 üss-i kavânin-i nizâm-1 mülk-i din
Hazret-i Abdülmecîd Han zıll-i Rabb-i Müste'an

²Saltanat bünyânının olmuş imâdı himmeti
Olmada tâk-1 bülend-i mecdi reşk-i âsumân

³Ol kadar muhkem ki divân-1 metîn-i şevketi
İnhirâf itmez görürsün haşr olunca ins ü cân

⁴Ol şehinşâh-1 müceddid-menkabetdir şüphesiz
Hâmi-i aktâb ü evtâd-1 cihan sâhib-zamân

⁵Eyleyip mi'mâr-1 i'mâr-1 memâlik adlini
Köhne dünyâyâ yeniden verdi zînet bî-gümân

⁶Kârgir itse n'ola ol şâh binâ-yı mülkünü
Dâd-gerlikde salâbet gösterir bak her zamân

⁷Çend sâl akdem kazâ-yı âsümânîden gece
İhtirâk itdi bu dâr-ı âsefi çün ahterân

⁸Bir zamân kaldı dil-i virâne-i âşık gibi
Göricek kıldı terahhüm hâline şâh-ı cihân

⁹Yanmamak üzre binâsı kârgir olsun deyü
Eyleyüp fermân kıldı dehre ihsânın beyân

¹⁰Yapdı bâb-ı âsefin evvelkiden a'lä metîn
Eyledi bu bâbda lütf ol Süleymân-ı zamân

¹¹Sâye-i şâhânesinde öyle ma'mûr oldu kim
Zînet-i bünyânına reşk itmede kasr-ı cinân

¹²Ahdine mahsûs ancak böyle zîbende binâ
Misli yok bir şâh-ı zî-şân olduğu günden ayân

¹³Haşre dek Hak ber-karâr itsün binâ-yı şevketin
Zâtı olsun iftihâr-ı millet-i İslâmiyân

¹⁴İki târîh-i güher pirâyesin Zîver kulu
Tâk-ı bâb üzre du'â-yı hayr edip kılsın nişân

¹⁵“Şevket ü ömr-i füzûn-ter vere Bârî dâimâ”
“Etdi bâb-ı âlîyi âbâd hâkân-ı cihân”

H. 1259 / M. 1843-44

¹Din ülkesine nizam veren kanunları koyan, Allah'ın yeryüzündeki gölgesi Abdülmecit Han Hazretleri'dir.²Onun himmeti, saltanat binasının direği olmuştur. Bu binanın mübarek ve yüksek kemeri feleği bile kıskandırmaktadır.³Azametinin sağlam divanı o kadar güçlü ki insanlar ve cin taifesi haşre dek ondan sapmazlar görürsün.⁴O serencamı yenilikçi olan şahlar şahı şüphesiz kutubların koruyucusu, cihanın esas direği ve zamanın sahibidir.⁵Adaletini ülkenin imarına mimar eyleyip bu köhne dünyaya şüphesiz ki yeniden güzellik verdi.⁶O şah ülkesinin binasını kâgir etse şaşılır mı? Bak, her zaman âdil olmakta sağlamlık gösterir.⁷Birkaç yıl önce bir gece bu vezir makamı yıldızlar gibi yandı.⁸Bir zaman âşığın virane gönlü gibi harap kaldı. Cihanın padişahı bunu görünce haline acıdı.⁹Bir daha yanmasın diye binasının kârgir yapılması için ferman eyleyerek ihsanını bütün dünyaya gösterdi.¹⁰Zamanın Süleyman'ı, vezir kapısını öncekinden daha sağlam yaptırıp bu konuda cömertlik ortaya koydu.¹¹Sâye-i şahanesinde öyle mamur oldu ki yapısının güzelliğini cennet köşkleri bile kıskanmaktadır.¹²Böyle güzel bina yapmak ancak onun devrine mahsustur. Emsalsiz bir şanlı sultan olduğu günden ayandır.¹³Allah, haşre dek azametinin binasını ayakta tutsun. Zatı, İslam ümmetinin övüncü olsun.¹⁴Ziver kulu, iki mücevher tarihini hayır dualar ile kapısının kemeri üzerine assın.¹⁵“Allah, her zaman azamet ve uzun ömür versin.” “Cihan sultanı, Babıali'yi abat etti.”

Gülhane

Valiliğin Merdivenli Kapısı Üzerindeki Kitabe

Hükümet konağı Sokak – Alemdar Caddesi Kesişme Noktası

¹Zîb-i evreng-i hilâfet nûr-ı sadr-ı saltanat
Hazret-i Abdülmecîd Hân şehriyâr-ı kâm-bîn

²Tab'ıdır tuğrâ-yı garrâ-yı menâşir-i kerem
Zâtıdır âlî-berât-ı iftihâr-ı müslimîn

³Emne tahvîl edeni dehre rûs-ı adl ile
Dedi dîvân-ı hümayûnu görenler âferîn

⁴Rub'-ı meskûn çâr-divâr-ı binâ-yı mülküdür
Sakfidır bâlâ-yı sath-ı âsümân-ı heftümîn

⁵Ol şehin emr-i hümayûnu olup âlem mutâ'
Etmede tahsîn-i iclâlin selâtin-i güzîn

⁶Bu sarâyı eyledi ol şeh resânetle binâ
Kıldı sadr-ı a'zâm-ı zî-şânını onda mekîn

⁷Bunda tâ kim yazıla menşûr-ı adl-i pâdişâh
Dâimâ ol şaha tevfikin Hudâ kılsın mu'în

⁸Çâkeri Ziver mücevher söyledi târîhini
“Bâb-ı âlîsin şehinşâh-ı cihân yaptı metîn”

¹Hilafet kumaşının süsü, saltanat makamının nuru, saadetli padişah Sultan Abdülmecit Han'ın gönlü, ²kerem fermanlarının parlak tuğrasıdır. Müslümanların yüce övünç beratı onun zatıdır. ³Adaletli beratıyla iş başına getirdikleri ve divan-ı hümayununu görenler aferin dedi. ⁴Dünyanın dörtte biri, devlet binasının dört duvarıdır. Yedi kat felek sathının yüceliği, tavanıdır. ⁵Bütün âlem o şahın emrine boyun eğmiş olup seçkin sultanlar, şevket ve azametini alkışlamaktadır. ⁶O şah, bu sarayı sağlam bir şekilde yaptırdı ve şanlı sadrazamını oraya oturttu. ⁷Burada padişahın âdil fermanları yazıldıkça Allah, o padişaha desteğini yardımcı kılsın. ⁸Hizmetkârı Ziver, tarihini mücevher söyledi: “Cihanın şahlar şahı, Babialî'sini sağlam yaptırdı.”

Nallı Mescid'e Bakan Kapısı Üzerindeki Kitabe

¹Hazret-i Abdülmecîd Hân-1 şehinşâh-1 hümâm
Bendesi olmaktadır dâim onun her hâss ü âm

²Şevket ü şânı cihânı tutdı ol şehinşehin
Geçdi rûy-1 arzdan heft âsümâna verdi nâm

³Hakka şükr olsun ki sultân-1 cihânın dâimâ
Cûy-1 ihsanı dem-â-dem bulmada suyun tamam

⁴Âlemi ma'mûr edip emn ü ferah doldurdu hep
Oldu dünyâ gûyiyâ bir ravza-i Dârü's-selâm

⁵İşte ez-cümle yapıp lütf ile bâb-1 âliyi
Ne der ü divârı kalmışdı onun ne sakf ü bâm

⁶Dâim itsün taht-1 âlisinde tevfikin Refik
Ömrün efvân eylesün hemvâre tâ rûz-1 kıyâm

⁷Hamd edip Hakka hezârân şükr ile etdi du'â
Çün tamâm olduğunu gördü murâd-1 nâ-be-kâm

⁸Hâtif-i gayb dedi bu mısraı gûş eyledi dil
“**Himmet-i Abdülmecîd Hân**” lafz ile târih-i tâm

H. 1259 / M. 1843-44

¹Himmetli şahlar şahı Abdülmecit Han Hazretleri'nin herkes her zaman bendesi olmaktadır.²O şahlar şahının azamet ve şanı cihanı tuttu ve yeryüzünden geçip yedi kat feleğe nam verdi.³Allah'a şükürler olsun ki cihan sultanının iyilik ırmağı daima suyunu bolca bulmaktadır.⁴Âlemi mamur edip hep asayiş ve ferahla doldurdu.⁵Dünya sanki bir cennet bahçesi oldu. Ne duvarı ne çatısı ve tavanı kalmıştı ama işte Babiali'yi cömertlikle yaptı.⁶Allah, ona yüce tahtında daima yardımını arkadaş etsin ve ömrünü ta kıyamet gününe dek uzun eylesin.⁷Ümitsiz muradının yerine geldiğini görünce Allah'a hamd edip binlerce şükürle dua etti.⁸Gaybın sesinin söylediği şu mısraı gönül duydu: “Abdümecit Han'ın himmeti, lafz ile tam tarihtir.”

Bu kitabeler Bâb-Âli'nin son kez inşasında koyulmuş kitabelerdir. Bu bina daha önce Sultan II. Mahmud tarafından bir yangın sonrası harap olmasından dolayı yeniden yaptırılmış ve avlu kapıları üzerine şu kitabeler konmuştu

Kerem bâbın açıp Paşa Kapısı'n eyledi ihya
Mülûk dehre olsun mültecâ dergâh-ı Han Mahmud

İstanbul şehrini ol şehsüvâr-ı saha-ı şevket
Ederken seyr o semte uğramışdı râh-ı Han Mahmud

Rikâb-ı devlete sûz-ı derûnun eyleyüb takrir
Lisân-ı hâl ile oldu adalet-hâh Han Mahmud

Yapıldı emr-i sultaniyle kim? Tarz-ı tarab derdi
Bu resme oldu maksûdı dil-âgâh Han Mahmud

Sururi söyledi tecdid-i bünyâdında tarihin
“Cedid oldu makâm-ı Âsaf-ı cem-câh Han Mahmud”

H. 1225 / M. 1810

Bâb-ı Âli'ye idüb Sultan Mahmud ihtimâm
Buldu tarh-ı intihâ-yı sâl de hüsn-i hitâm

Ab-ı lutfu şahla evvel dergehin süzülen
Kıldı itfâ nur-ı Nemrud'ı iden bir dü-selâm

Ref'ini şol rütbedir kim sade olsa nakşdır
Arş-ı â'lâ ile fark olmazdı bir vefk-i merâm

Âsıtânı hâne bir devşân-ı ehl-i hâcete
Kıble-i ikbâldir mânende-i Beytü'l-harâm

Çâr erkânıyla bir vakf-ı murabba' şeklidir
Eylemiş her hânesi tahayyür ehl-i ihtişâm

Âsıtânın eyledim tarih-i mu'cemle tavâf
“Bu Saray-ı Âsafi zilhicce de oldu tamam”

H. Zilhicce 1225 / M. Aralık 1810

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere bu yapı 1810 senesinde gayet güzel bir şekilde yapılmış ise de bir yangın sonrası harap olmuş ve nihayetinde 1843 senesinde Sultan Abdulmecid zamanında bugünkü şekliyle yeniden ihya edilmiştir

Pazartekke

Kürkçübaşı Cami Minare Duvarındaki Güneş Saati

Topkapı Caddesi

Arapça'dan Tercüme

Bu eser, Allah'ın lütfuyla Sultan Bâyezid devrinde "Endülüsi" lâkaplı Mehmet oğlu Ebü'l Kasım tarafından 917 senesi Rebiülahirinde (M. Haziran - Temmuz 1511) tamamlanmıştır.

Beyazıt

Seraskerlik Kapısı İstanbul Üniversitesi Ana Kapısı

Beyazıt Meydanı, İstanbul Üniversitesi Ana Kapısı

Meydana Bakan Kitabı

“Dâire-i Umûr-ı Askeriyye”

“Doğrusu biz sana apaçık bir fetih ihsân ettik. Böylece Allah senin geçmiş ve gelecek günahını bağışlar. Sana olan nimetini tamamlar ve seni doğru yola iletir. Ve sana Allah, şanlı bir zaferle yardım eder.”

el-Fetih / 1-3

Bahçeye Bakan Kitabe

¹Matla’-ı envâr-ı şevket şems-i evc-i saltanat
Âsümân durdukça olsun mazhar-ı nasr-ı azîz

²Askere Nüzhet kulu tebşîr ider târîhini
“Lütf-ı Şâh Abdülazîz açdı der-i nasr-ı azîz”

H. 1283 / M. 1866-67

¹Azamet nurlarının kaynağı,
saltanat göğünün güneşi; felekler
durdukça izzet yardımına mazhar
olsun. ²Nüzhet kulu askere tarihini
müjdeler: “Sultan Abdüzaziz’in
lütfü, izzet yardımının kapısını açtı.”

“Ya Muhammed! Müminlere Allah’ın yardımını ve zaferi müjdele...”

es-Saf / 13

Sultanahmet

Ayasofya İmaretı

Topkapı Sarayı Girişı - Soğukçeşme Sokağı

I. Meydana Bakın Kapı Üzerindeki Kitabe

¹Şehinşâh-ı cihân Sultân Mahmûd-ı mekârim-kâr
Vücûd-ı bî-nazîri oldu dehre ni' met-i uzmâ

²O hâkân-ı ni'am-fermâ-yı evreng-i hilâfet kim
Anın eyvân-ı hân-ı cûdudur ma'mûre-i dünyâ

³Husûsâ ahd-i Fâtihden beri bu hayr-ı vâlâya
Muvaffak olmamış eslâf-ı şâhândan beri ammâ

⁴Meğer merhûn imiş vakt-i hümâyun-ı cihân-bâne
Ki yaptı böyle bir darü'n-ni'am şehinşâh-ı dâna

⁵Zihî darü'n-ni'am kim kâse-şû-yı matbah-ı cûdı
Sezâdır olsa Keykâvus u Hüsrev dâver-i Dârâ

⁶Mahallinde hele bir bî-bedel hayr-ı cezîl oldu
Simât-ı lütfuna seyr oldu el-hak pîr ile bernâ

⁷Müeyyed eyleyüp ikbâl ü şevketle o sultânı
Muvaffak eylesün âsâr-ı hayra Hazret-i Mevlâ

⁸Bu Ni'met bendesi vech-i cemîl ile dedi târîh
"İmâret eyledi Sultân Mahmûdü'n-nevâl ihyâ"

H. 1155 / M. 1742-43

¹Cihanın şahlar şahı cömert padişah
Sultan Mahmut'un eşi benzeri bulunmaz
zâtı kâinata büyük bir nimet oldu.

²Dünya, o hilafet kumaşını güzelleştiren
hakanın cömertlik sofrasının eyvanıdır.

³Fatih devrinden bu yana böyle bir yüce
hayır işine eski padişahlardan kimse
muvaffak olmamıştı.⁴Meğer bu padişahın

zamanını beklemekteymiş ki o bilgili
şahlar şahı bu imareti yaptırdı.⁵Öyle

bir imaret ki o padişahın cömertlik
mutfağının kâse yıkayıcısı Keykavus,

Hüsrev ve Dârâ olsa yaraşır.⁶Yerli yerince
benzersiz bir hayır eseri oldu. Yaşlı genç
herkes lütf sofrasına gözler oldu.⁷Allah,

o sultânı ikbal ve azametle destekleyip
hayır eserleri yaptırmaya muvaffak
eylesin.⁸Nimet kulu güzel bir şekilde

tarih söyledi: Kaderin lütfu olan Sultan
Mahmut, imaret ihya etti."

¹Bi-ḥamdillâh şehenşâh-ı zamanın ahd-ı cûdunda
Cihan ma'mûr u âbâd oldu düstûr-ı adâletle

²O sultan-ı selâtîn-i cihan kim hıttâ-i mülkü
Yed-i a'dâdan aldı zûr-ı bâzû-yı celâdetle

³Şeh-i âli-i ilm Sultan Maḥmud Han Gazi kim
Umûr-i hayra masrûf oldu evkâtı ibâdetle

⁴Hûsusa kim Ebû'l-Fethin edip âsârını itmâm
Ubuvvet hakkın ifâ eyledi hakk-ı ri'âyetle

⁵Bu âsârın hitâmında Ayasofiyye'de şimdi
Mu'allâ bir imâret eyledi inşâ metânetle

⁶Tamam oldukda tarîhin dedi Sahib bu mısra'la
Ayaşofiyye âbâd oldu el-ḥaḫḫ bu imâretle

¹Allah' a hamdolsun ki Sultan II. Mahmud'un cömertlik dolu devrinde cihan hem adaletle doldu hemde mamur oldu.²Bileğinin kuvvetiyle kafir elinden kurtardığı toprakları devletine kattı.³Bunu yaparken ilmden de geri kalmadı,malını hayra sarfetti arta kalan vaktini de ibadetle geçirdi.⁴İşte dedesi Fatih'in fethin nişanesi olan bu camisini degüzelce ihya etti.⁵Bu da yetmezmiş gibi güzel bir de aşevi inşa ettirdi. Bu eserin tamamlandığını gören Şair Sahibşunu dedi:“ Ayasofya şimdi hakikaten âbâd oldu”

*Sultanahmet***Ayasofya İmaretı**

Topkapı Sarayı Girişı - Soğukçeşme Sokağı

Soğukçeşme Sokağı'na Bakan Kapı Üzerindeki Kitabe

¹Şehriyâr-ı dâd-ger hâkân-ı Skender-zafer
Pâdişah-ı bahr ü ber şâhenşeh-i çerh-âsitân

²Hazret-i Sultân Mahmûd-ı Felâtun-re'y kim
Oldu zâtı bâis-i âsâyiş-i kevn ü mekân

³Ol şehin olmakta mir'at-ı cihânda nev-be-nev
Vech-i pâkinden nice âsâr-ı hayriyye ayân

⁴İşte ez-cümle Ayasofiya gibi ma'bedin
Kıldı etrâfin nice âsâr ile cennet-nişân

⁵Mekteb ü dârü'l-kütüb dil-cû sebîl inşa edip
Eyledi sükkânı gark-ı âb-ı cûd-ı bî-kerân

⁶Ba' dezîn dârü'n-ni'am bünyâd edip ol kâm-kâr
Oldu seyr-ihsânına sad-vech ile pîr ü civân

⁷Hâsılı geldi cihâna gerçi çok şâh-ı kerîm
Gelmedi böyle veliyyü'n-ni'met-i bî-ımtinân

⁸Hak edâ-yı şükrüne ikdâr ede bu âlemi
Kim nazîrin görmedi devrânda bunu âsümân

⁹Pâyidâr etsin hemen Allah o şâh-ı ekremi
Vâye-dâr-ı ni'met-i ihsânı olsun bende-gân

¹⁰Dedi Ni'met havâr-hân-ı devleti târîhini
"Dâr-ı ni'met yaptı nev Sultân Mahmûd-ı cihân"

H. 1155 / M. 1742-43

¹Âdil sultan, İskender zaferli hakan, denizlerin ve karaların padişahı, eşiği felek olan şahlar şahı, ²Eflatun gibi isabetli görüşleri olan Sultan Mahmut Hazretleri'nin zatı yeryüzünün emniyetine vesile oldu. ³O padişahın temiz yüzünden cihan aynasında yeni yeni nice hayır eserleri görünmektedir. ⁴Mesela Ayasofya gibi bir mabedin etrafını nice eserlerle cennet döndürdü. ⁵Mektep, kütüphane, sebil yaptırıp civarda oturanları sonsuz kerem suyuna gark etti. ⁶O mutlu padişah, bir de imaret yaptırıp yaşlı genç herkes ihsanına yüz türlü bakar oldu. ⁷Kısacası cihana çok cömert padişah geldi, ama böyle bir karşılıksız nimet dağıtan gelmedi. ⁸Allah, âlemi şükrünün edasına muvaffak etsin, zira felek çağlar boyu benzerini görmedi. ⁹Allah, o cömert şahı payidar etsin. Kulları, ihsan nimetlerinden nasiplensin. ¹⁰Devlet sofrasının yiyicisi Nimet, tarihini "Cihann Sultan Mahmut'u yeni bir imaret yaptı" dedi.

Cağaloğlu

Nuruosmaniye İmaretî

Nuruosmaniye Cami Avlusu

¹Şehinşâh-ı cihân sultân-ı âlem
Ki oldur mazhar-ı tevfk-i Hallâk

²Hayâ vü adl ü sıdkın menba'ıdır
Kerem-ver sâhib-i i'ta vü infâk

³Bu dergâh-ı ni'am-bahş-ı vasîi
Yapıp kıldı müşeyyed tâk-ber-tâk

⁴Edip it'âm-ı miskîn ü yetîmi
Atâ-hâhâna lütfun etdi ilhâk

⁵Mevâid bast olundukça cihâna
Sımât-ı şükrü olsun kuvvet-ı a'nâk

⁶Yazılsın kilk-i hâkimden bu târîh
“Ola a'lâ imâret bâb-ı erzâk”

¹Cihanın şahlar şahı, âlemin
sultanı, Allah'ın yardımına
mazhar olandır.²Haya,
adalet ve doğruluğun
menbaıdır.³Cömerttir,
cömertçe dağıtmayı sever.
Bu geniş ve büyük imareti
sapasağlam bir biçimde
yapıp, ⁴miskin ve yetimleri
doyurarak bahşişini
bekleyenlere lütfunu
bahşetti.⁵Cihana sofralar
serildikçe şükür sofrası
boyunlara kuvvet versin.
⁶Hakim'in kaleminden “bu
yüce imaret rızık kapısı
olsun” tarihi yazıldı.

Beyazıt

"Medresetü'l-Kuzât"

İstanbul Üniversitesi Nadir Eserler Kütüphanesi

Besim Ömer Paşa Caddesi

Sağda

“... İnsanlar arasında hükmettiğiniz zaman
Allah, adaletle hüküm vermenizi emreder.”

en- Nisa / 58

Ortada

“İstanbul Darülfünûn Kütübhânesi”

(M. 1924)

Solda

Hz. Peygamber buyurdu ki:“Âdilen hükmetmek
en güçlü farzlardan biridir.”

¹Budur tertîb-sâz-ı saltanat Sultân Mahmûd'un
Gelip erkânını seyr ettiği kasr-ı felek-dergâh

²O gündür ıydımız kim bendegâna fer verir gâhî
Verâ-yı revzeninden mihr-i rahşân-veş o zillullâh

³Berâberken bu kasrın irtifâ'ı tâk-ı gerdûna
Tenezzül etdi râh-ı dâd-hâhâna o şâhenşâh

⁴Murâdı istimâ'-ı arzuhâlidir berâyânın
Sadâ-yı pest ile oldukça mazlûmân adâlet-hâh

⁵Küriyyü'ş-şekl olup bu reşk-i Kusrâ tâk-ı sultânî
Yanında Keykubâd'ın kasrı kaldı köhne bir har-gâh

⁶Getirsin pîş-gâh-ı kasra pâ-bendile a' dâsın
Ser-i bed-hâhını Hak eylesin galtîde-i şeh-râh

⁷Dizildi rişte-i târîhe İzzet harf-i cevher-dâr
"Alay Köşkünü müretteb kıldı resm-i şâh-ı gerdûn-câh"

¹Saltanata nizam veren Sultan Mahmut'un
gelip seyrettiği felek eşikli köşk işte budur.

²O Allah'ın gölgesi padişahın parlayan güneş
gibi penceresinin gerisinden biz kullarına
aydınlık verir; o gün bayramımız olur.³Bu
köşkün yüksekliği felek takına erişmişken
o şahlar şahı adaletini bekleyenlerin yoluna
tenezzül etti.⁴Amacı, mazlumlar adalet
isteyerek alçak sesle seslendikçe halkının
isteklerini duymaktır.⁵Kusra'nın bile
kiskandığı bu padişah köşkü küre şeklinde
olup Keykubad'ın köşkü yanında köhne
bir çadır gibi kaldı.⁶Allah, düşmanlarını
ayakları zincire vurulmuş bir halde
köşkünün önüne getirsin.Kötülüğünü
isteyenlerin başını yoluna yuvarlasın.⁷Ey
İzzet, mücevher harfler tarih ipliğine dizildi:
"Felek mertebeli padişah Alay Köşkünü
yerli yerince mükemmel yaptırdı."

Fatih

Fatih Karakolu

Fatih Cami Avlusu

¹Fâtih-i sâni-i İslâmbol Mahmûd Hân'dır
Kıldı nev âsârla Fâtih civârın dil-güşâ

²Lütf edip bünyâd edince bu karavulhâneyi
Kıldı el-hak asker-i mansûra câ-yı mu'tenâ

³Ceyş-i mansûrın hezâr alay edip yek hamlede
Feth ide dünyâyı ol hâkân-ı mansûrû'l-livâ

⁴Söyledi Ziver kulu târih-i cevher-dârını
"Şâh Adlî bu karavulhâneyi kıldı binâ"

H. 1254 / M. 1838-39

¹İstanbul'un ikinci fatihi Sultan
Mahmut'tur. Fatih civarını
yeni eserlerle gönül açıcı yaptı.

²Lütfuyla bu karakolu yaptırınca
doğrusu askere özenli bir yer
yaptırmış oldu.³O sancağı
Allah'ın yardımına mazhar olan
padişah Mansur askerini bin
alay dizip tek hamlede dünyayı
fethetsin.⁴Ziver kulu, mücevher
tarihini söyledi: "Adlî mahlaslı
padişah, karakolu yaptırdı."

Laleli

Laleli Cami İmaretı

Ordu Caddesi

“Onlar, kendi canları çekmesine rağmen yemeği yoksula, yetime ve esire yedirirler”

el-İnsan / 8

Süleymaniye

Vakıf Müzesi Kitabesi

Şifahane Sokak

Evkâf-ı İslamiyye Müzesi

H. 1332 / M. 1913-14

Süleymaniye

Darüşşifa Kapısındaki Kitabe

Şifahane Sokak**Matbaa-i Askeriyye**

H. 1305 / M. 1887-88

*Sultanahmet**Sultanahmet Meydanı, Türk-İslam Eserleri Müzesi Yanı***Ticaret ve Ziraat Bakanlığı****Ticaret ve Ziraat Nezareti**

H. 1329 / M. 1911

Saraçhane

Hava Şehitleri Anıtı

Macar Kardeşler Caddesi, Fatih parkı içinde

“Bâkî olan O’dur”

Bahriye Yüzbaşısı Fethi Efendi
Topçu mülâzım-ı evveli Sâdık Efendi
Topçu mülâzım-ı sânisî Nuri Efendi

R. 1330 / M. 1913-14

H. 1332 / M. 1913-14

Fatih

Fatih Sultan Mehmed Vakıf Üniversitesi Rektörlüğü

Büyük Karaman Caddesi

Şehremaneti Fatih Dairesi

H. 1332 / M. 1913-14

Fatih

İstanbul İtfaiye Müzesi

Büyük Karaman Caddesi

Şehremaneti Kimyahanesi

H. 1342 / M. 1923-24

Samatya

Çocuk Şube Asayiş Merkezi

İmrahor İlyas Bey Caddesi

Samatya Polis Merkezi

H. 1328 / M. 1910-11

Samatya

Otel Kapısı

Tevkifhâne Sokak

Tevkifhâne Sokak

Dersaadet Cinayet Tevkifhanesi

H. 1337 / M. 1918-19

Eminönü

Mısır Çarşısı Kitabeleri

Çiçek Pazarı Caddesi, Ketenciler Kapısı

I. İnşa Kitabesi

“Ya Muhammed! Müminlere Allah’ın yardımını ve zaferi müjdele...” es-Saf / 13

H. 1074 / M. 1663-64

II. Tamir Esnasında Koyulan Kitabe

“Ey hayırlı kapılar açan Allah’ım! Bizlere de hayırlı kapılar aç.”

H. 1212 / M. 1797-98

Beyazıt

Orhan Kemal İl Halk Kütüphanesi

Ordu Caddesi

Simkeşhâne-i Âmire

H. 1283 / M. 1866-67

Çarşamba

Eski Polis Merkezi

Manyasızâde Caddesi – Sultan Selim Caddesi kesişme noktası

Adlî (Sultan II. Mahmud'un tuğrası)

H. 1254 / M. 1838-39

Beyazıt

Beyazıt Cami Güneş Saati

Beyazıt Cami Avlu Kapısı Kenarında

Arapça'dan Tercüme

“Bunu Osman çizdi.”

H. 1155 / M. 1742-43

Topkapı

Gazi Ahmed Paşa Cami Güneş Saati

Topkapı Caddesi, Aynı Adlı Caminin Avlu Kapısı

Arapça'dan Tercüme

“Bunu Hafız Hasan Paşa çizdi.”

H. 1220 / M. 1805-06

Eminönü Yeni Cami Güneş Saati

Hekimoğlu Ali Paşa Cami İç Avlu*Arapça'dan Tercüme*

Bu kitabe oldukça aşınmış olup bazı kısımları okunamamaktadır:

“Bunu Rıdvan yaptı.”

H. 1074 / M. 1663-64

Bu güneş saati, dikey çizgilerle güneşin batmasına kadar kalan saati ve onları kesen çizgilerle öğle vaktinin üzerinden geçen zamanı bildirmektedir. Bu çizgilerin ucundaki rakamların ikisi toplandığında daima gündüz yayının yarısı elde edilmiş olur. Bunun da iki katı gündüz yayının tamamıdır. Gün dairesinden (24 saatten) gündüz dairesi çıkarılırsa geriye gece yayı kalır. Bu şekil (güneş saati) ayrıca ikindinin öncesi ile sonrasını da göstermektedir, ayrıca güneşin doğması için kalan zamanı da bildirir. Fecr, yani günün ağarması, daima bir saattir. Bu âlet sayesinde milin gölgesinin bulunduğu noktaya bakarak güneşin hangi burçta olduğunu da anlamak mümkündür.

Şurası muhakkak ki en iyisini Allah bilir.

* Prof. Dr. Nusret Çam tercümesidir

Cerrah Paşa Cami Güneş Saati

Cerrah Paşa Cami Duvarı

H. 6 Rebiülevvel 1179 / M. 23 Ağustos 1765

H. 1235 / M. 1819-20

Hazret-i Câbir Cami Güneş Saati

Çember sokak, Hazret-i Cabir Cami duvarı

Arapça'dan Tercüme

“Bunu Mehemed Efendi çizdi.” (1078)

“Hacı Oruç Ağa'nın hayrâtıdır”

H. 1078 / M. 1667-68

Cağaloğlu

Emekli Sandığı Binası

Bab-ı Âli Caddesi

¹Hüsrev-i rûşen-nazîr Sultan Hamîd-i âdilîn
Himmetidir cismi mülk ü devlete rûh-ı revân

²Sâyesinde nice âsâr-ı kerem buldu vücûd
Görmedi emsâlini çeşm-i selefîn cihân

³Dâire-i tekâud sandığın ta'yîn edip
Hey'et-i Mülkiyeyi kıldı ser-â-pâ şâdmân

⁴Sâye-i râhâta çâker-i Muhtar târîh dedi
“Dâr-ı sandûk-ı tekâud yapıdı Sultân-ı zamân”

H. 1307 / M. 1889-90

¹Açık görüşlü ve âdil padişah Sultan
Hamid'in zâtı ülkeye ve devlete
himmetidir.²Sayesinde nice cömertlik
eserleriyle cihan vücüt buldu ve
bunların benzerini göçüp gidenlerin
gözü görmedi.³Emekli sandığını
yaptırarak Mülkiye heyetini baştan
ayağa sevindirdi.⁴Muhtar bendesi
rahat gölgesine tarih dedi: “Zamanın
sultanı, emekli sandığı binası yaptı.”

Yedikule Suru Cephesindeki Kitabe

Yedikule Caddesi, Kapı Sağındaki Burç Üzerinde**“Allah’ın dilediği olur.”**

H. 1168 / M. 1754-55

Gülhane

Sepetçiler Kasrı

Kennedy Caddesi, Gülhane Parkı Karşısı

¹Hazret-i Sultân İbrahim-i âli-himmetin
Kasr-ı kadrin dâimâ vâlâ ide Rabb-i celîl

²Emr ü fermânıyla yapıldı bu bünyân-ı refî
Bî-nâzir ü bî-adîl ü bî-şebîh ü bi-mesîl

³Eyleyip Yahyâ duâlar didi târîhin onun
“Kasr-ı vâlâyı mübârek ede ol Rabb-i cemîl”

H. 1052 / M. 1642-43

¹Himmeti yüce Sultan İbrahim
Hazretleri’nin Allah, kadrinin
köşkünü hep yüceltsin.²Bu yüksek,
eşsiz, benzersiz bina onun emir ve
fermanıyla yapıldı.³Yahya, dualar
ederek onun tarihini şöyle dedi:
“Allah, o gösterişli köşkü mübarek
etsin.”

Eminönü

Demirkapı Kışlası

Gülhane Parkı İçi

¹Bânî-i bünyân-ı adl ü dâd Hân Abdülmecîd
Makdemiyle koydu dünyaya esâs-ı zîb ü şân

²Edicek inşâ bu âlf kışlayı lütf eyleyip
Asker-i şâhânesin bi'l-cümle kıldı şâd-mân

³Ol şehin âsâyîş-i âlemdir ancak matlabı
Sâyesinde şüphesiz olur cihân dârü'l-emân

⁴Öyle zîba kışla kim Hasbahçeye verdikçe fer
Zînet-i bünyânına reşk eylesin Kasr-ı Cinân

⁵Ol şeh-i asker-nevâzı nice nev âsâr ile
Ede Hak pîrâyeye-bahş-i milket-i İslâmiyân

⁶Söyledi Ziver kulu itmâmına târîh-i tâm
“Eyledi inşâ bu zîbâ kışlayı şâh-ı cihân”

H. 1255 / M. 1839-40

¹Adalet binasının banisi Abdülmecit Han, ayağıyla dünyaya güzellik ve şân verdi.²Bu görkemli kışlayı lütfetip inşa ettirince tüm askerini sevindirdi.³O padişahın tek amacı âlemin güvenliğidir. Şüphesiz ki onun gölgesinde dünya güvenli bir yer olur.⁴Öyle güzel bir kışla ki Hasbahçe'ye güzellik verdikçe yapısının süs ve güzelliğini cennet köşkleri kıskansın.⁵Askerini şefkatle seven o şahı Allah, nice yeni eserlerle İslam ülkelerine güzellik veren kılsın.⁶Yapımının tamamlanmasına Ziver kulu tam tarih söyledi:“Cihanın şahı, bu güzel kışlayı inşa ettirdi.”

Eminönü

Demirkapı Kışlası

Gülhane Parkı İçi

¹Mihr-i münîr-i saltanat Abdülmecîd Hânın bu dem
Nûr-ı kudûmü ile Hak dünyâyı kıldı tâb-dâr

²Vaz'-ı esâs-ı adl ile müstahkem eyler mülkünü
Kılmış binâ-yı şevketin mi'mâr-ı kudret pâ-y-dâr

³Bünyân-ı mülk-i düşmeni kahrıyla olsun münhedim
Evrâdım oldu bu du'â tekrârı her leyl ü nehar

⁴Ol pâdişâhın kevkeb-i ikbâlidir sa'dü's-su'ûd
Envâr-ı te'yîd-i Hudâ ahdinde olur âşikâr

⁵Îsâr-ı nakd-i cûd edip yaptı bu zîbâ kışlayı
Olsun cünûd-ı muntazam gencîne-sâz-ı iftihâr

⁶Yazsa sezâ Zîver kulu târîhini cevher gibi
"Etdi bu vâlâ kışlayı mesken cünûd-ı şehriyâr"

H. 1255 / M. 1839-40

¹Bu zamanda saltanatın parlak güneşi
Abdülmejit Han'ın nurlu gelişiyile
Allah, dünyayı aydınlattı.²Adalet
temelini koyarak ülkesini sağlamaştırır.
Kudret mimarı, azametinin binasını
payidar kılmış.³Gece gündüz dua
edip tekrar tekrar vird edindim ki
padişahın kahrıyla düşman ülkesi
binası yıkılsın.⁴Yıldızların en mübareği
o padişahın ikbal yıldızıdır. Devrinde
Allah'ın yardımının nurları görünür.
⁵Çok paralar harcayıp bu güzel kışlayı
yaptırdı.Muntazam ordu övünç
hazinesine sahip olsun.⁶Ziver kulu,
tarihini mücevher yazsa yaraşır:
"Padişahın askerleri bu görkemli kışlayı
mesken tuttu."

Bu kitabeler çok kirli idi ve götüş açısı da hiç yok denecek kadardı. Bunların resimlerini çekmem de bana yardımlarını esirgemeyen ve bunları temizleten komutan Osman Albay'a ve gerekli hassasiyeti göstererek bu işe önayak olan Topkapı Sarayı müze müdür vekili Ayşe Hanım'a içten teşekkürlerimi sunarım.
• Sarayburnu surlarında çeşitli askeri yapılarda bulunmaktadır. Bunlar depolardan oluşan yapılar topluluğudur. Bazılarının üzerinde yapıldığı tarihi gösteren tuğralı kitabeler mevcuttur:
1 nolu eşya deposu cephesinde H. 1313 / M.1897 tarihi okunmaktadır.
3 nolu eşya deposu cephesinde H. 1310 / M. 1894 tarihi okunmaktadır.
5 nolu eşya deposunun cephesinde bulunan tarih maalesef okunamamaktadır.

*Gülhane Parkı***Sultan III. Selim'e Ait Nişan Taşının Kitabesi***Topkapı Sarayı Avlusu (Ziyarete Kapalı Alan)*

¹Şâhenşeh-i âlî-himem hâkân-ı mes‘ûdü’l-kadem
‘Ayn-ı atâ kân-ı kerem dehrin şeh-i zî-şânıdır

²Sultân Selîm-i kâm-ver fermân-dih-i mülk-i hüner
Dîbâce-i fevz ü zafer ser-nâme-i unvânıdır

³Mihri sipihr-i şevketin mâhı semâ‘-ı rif‘atin
Cism-i latîfi devletin hem cânı hem cânânıdır

⁴Olsa tûfeng-endâz eğer ol dâver-i ‘âlî-nazar
Konsa nişân kurs-ı kamer bî-şübhe urmak şânıdır

⁵Bu kasrı etdi cilve-geh zâhir olup mânend-i meh
Atmak tûfengi geh-be-geh tab‘-ı güher-efşânıdır

⁶Dört yüz otuz dört hatve yer bir beyzayı vaz‘ etdiler
Seyr eyleyen ehl-i hüner bu hâletin hayrânıdır

⁷Def‘ etdi dilden kînesin sâf eyleyip âyînesin
San beyza gerdi sînesin çün mazhar-ı ihsânıdır

⁸Atıp sekiz kerre tamâm ol şâh-ı İskender-gulâm
Nüh-rütbede urdu tamâm böyle hüner idmânıdır

⁹Nâşid be-hakk-ı hâ vü mîm şâh-ı cihân Sultân Selîm
“Ola serîrinde mukîm âlem du‘â-gûyânıdır”

1205/1790

¹Himmeti yüce şahlar şahı, ayağı
uğurlu hakan, cömertlik pınarı, kerem
kaynağı zamanın şanlı padişahıdır.

²Hüner ülkesine ferman buyuran
mutlu padişah Sultan Selim, selamet
mukaddimesi ve zafer mektubunun
başlığıdır.³Azamet göğünün güneşi,
yüce feleğin ay’ı, hoş vücudu devletin
hem canı, hem de cananıdır.⁴Eğer o iyi
görüşlü padişah eline tüfek alsaydı ve ay
yuvarlağı nişan olarak konulsa şüphesiz
onu vurmaya şanıdır.⁵Ay gibi görünüp
bu köşkü cilvegâh etti.Zaman zaman
tüfek atmak, gönlünün mücevherler
saçıcılığındandır.⁶Dört yüz otuz dört
adım öteye bir yumurta koydular.
⁷Bunu seyreden hüner sahipleri hayranı
oldular. Gönül aynasını temizleyip
gönlünden nefreti attı.⁸İhsanına mazhar
olduğu için yumurta sanki göğsünü
gerdi. O hizmetçileri İskender olan
şah tam sekiz atış yapıp dokuz rütbene
vurdu, böyle hüner idmanıdır.⁹Ey
Naşid, “hâ ve mîm” hakkı için cihan
şahı Sultan Selim, tahtında ebedi
otursun, âlem buna duacıdır.

Gülhane Parkı

Sultan I. Ahmed'e Ait Nişan Taşı

Yedikule Caddesi, Kapı Sağındaki Burç Üzerinde

¹Sürüp meydâna atını Han Ahmed
Hünerler arza kıldı halka bî-had

²Çıkarıp topuzun attı havaya
İnerken pâyine tuttu ol serâmed

³Bir iki kere attı tuttu onu
Geri meydana sürdü ol sehî-kad

⁴Nişân yerine erip ol cihangîr
Rikâba bastı durdu nitekim sed

⁵Topuzun attı erdi bu mekâna
Nişân dikdik ki tâ kalsın müebbed

⁶Görüp nev şevketin Hâfız o şâhın
Du'âlar eyledim cân ile bî-add

⁷Dedim târîhini "Bu yere geldi
Çün attı topuzu Sultân Ahmed"

H. 1015 / M. 1606

¹Han Ahmet, atını
meydana sürüp halka
sayısız hünerler
gösterdi.²Topuzunu
çıkarıp havaya attı
ve ayağına inerken
tuttu.³O boyu düzgün
(padişah), bir iki kere
onu attı tuttu, sonra
tekrar meydana sürdü.
⁴O cihanı tutan sultan,
nişan yerine erişip sed
gibi üzenkiye bastı
durdu.⁵Bu mekâna
erişince topuzunu attı,
buraya nişan diktik ki
ebediyen kalsın.⁶Hafız, o
şahın azametini görünce
candan sonsuz dualar
ettim.⁷"Sultan Ahmet,
topuzunu atmak için
buraya geldi" diye tarih
söyledim.

Gülhane Parkı

Sultan III. Selim'e Ait Nişan Taşı

Topkapı Sarayı Avlusu (Ziyarete Kapalı Alan)

¹Hazret-i Sultân Selîm Hân ibni Sultân Mustafâ
Mazhar etmiş zâtını Hak her fûnûn-ı ekmele

²Bâ-husûsâ kim tûfeng-endâzlık fenninde hiç
Bir nazîri gelmedi mümkün mü bir daha gele

³Beyza-i sîmurg konsa kulle-i Kâfa eğer
Dâne-i sürb-i tûfengiyle urup onu dele

⁴Geldi ikbâl ile bir gün Kasr-ı İshâkıyyeye
Kahramânî tavr ile aldı tûfengini ele

⁵Dört yüz sekiz adım yerden mukaddem beyzâyı
Vurmuş idi şimdi sebkât etdi ammâ evvele

⁶Ya'ni kim dört yüz otuz dört hatve yer bi't-tamam
İhtimâm-ı tâm ile ta'dâd olup bu merhale

⁷Öyle bir himmetle kırdı beyza-i beyzâyı kim
Asümân-ı nüh-revâka verdi darbla velvele

⁸Dokuzuncu rütbede vurmak kerâmetdir bunu
Âsim olmam ger kasem etsem Kitâb-ı Münzele

⁹Nâşidâ hâmem cevâhir kondurur târîhine
"Beyzayı Sultân Selîm-i Cem-şükûh vurdu hele"

¹⁰Nâşidâ hâmem cevâhir kondurur târîhine
"Beyzayı Sultân Selîm-i Cem-şükûh vurdu hele"

¹Allah, Sultan Mustafa oğlu
Sultan Selim Han Hazretleri'nin
zatın her ilmin kemaline mazhar
etmiş.²Özellikle tüfek kullanmak
sanatında hiç eşi benzeri
gelmedi, gelmesi mümkün mü?
³Kaf Dağı'nın tepesine simurg
yumurtası konulsa tüfeğinin
kurşunuyla onu vurup deler.
⁴Bir gün İshakiye Köşkü'nü
teşrif etti. Kahraman'a yakışır
bir tavırla tüfeğini eline aldı.
⁵Daha önce yumurtayı dört yüz
sekiz adımdan vurmuştu, şimdi
onu geçti.⁶Dört yüz otuz dört
adımlık mesafe özenle ayarlanıp
⁷yumurtanın yuvarlağını öyle
bir gayretle kırdı ki ⁸dokuz kat
feleğe bu vuruşuyla velvele saldı.
Bunu dokuzunca mertebede
vurmak keramettir.⁹Eğer
Kur'an-ı Kerim üzerine yemin
etsem günahkâr olmam.¹⁰Ey
Naşid, kalemim bunun tarihine
cevherler kondurur: "Hele Cem
heybetli Sultan Selim yumurtayı
vurdu."

*Gülhane Parkı***Sultan II. Mahmûd'a Ait Nişan Taşı***Topkapı Sarayı Avlusu (Ziyarete Kapalı Alan)*

¹Hâkân-ı zî-seyf ü kalem dâdâr-ı Efrîdun-alem
Sultan Mahmûdü'ş-şiyem yektâ hıdivv-i kâmrân

²Dünyâya şâmil himmeti Dârâya gâlib haşmeti
İkbâl ü şân ü şevketi Kıs râya verir kesr-i şân

³Kılsa gazabla ger nigâh fûlâd erir bî-iştibâh
A' dâyı çığner çün giyâh ol şâh-ı Ruyinten-tüvân

⁴Meydâna ol şâh-ı dilîr esbin sürünce hem-çü şîr
Görse kalırdı Erdişir engüş-t-i hayret ber-dehân

⁵Peygâra kılsa ger heves eyler Nerîmân ana pes
Ankâya nisbetle meges âcizdir elbet bî-gümân

⁶Rüstem onunla hem-cidâl olmak değildir ihtimâl
Ol hüsrev-i sâhib-kemâl alsa ele seyf ü sinân

⁷Ol şeh ma'ârif kânıdır icrâ-yı san'at şânidir
Gelsin bu er meydânıdır var ise olur imtihân

⁸İşte o şâh-ı nâm-ver arz eyleyip nâsa hüner
Kıldı berây-ı nev-eser bir beyzâ-i tâvuk nişan

⁹Dokuz yüz elli dört geze dikdi nişânı merkeze
Ehl-i kemâle cerbeze göstermek için nâgehân

¹⁰Alıp ser-â-pâ zer-i beng İslimye kârı bir tûfeng
Üç kurşun atıp bî-direng kırdı şeh-i sâhib-kırân

¹¹Vâsıf cihâne eyle fâş târîhimi seyr et de şaş
"El-hak hünerde dikdi taş iclâl-ile şâh-ı cihân"

H. 1226 / M. 1811

¹Kılıç ve kalem sahibi hakan,
Feridun sancaklı âdil padişah,
övlümüş sıfatlara sahip sultan,
²bircik mutlu şahın himmeti
dünyayı kuşatmıştır. Haşmeti
Dârâ'ya galiptir.³İkbal, şan ve
azameti Kısra'nın şanını yok eder.
Eğer gazapla bir bakış atsa şüphesiz
demir erir.⁴O Rüyinten kudretli
şah, düşmanını ot gibi çığner. O
cesur padişah atını meydana aslan
gibi sürünce Erdişir görse parmağı
ağzında hayrette kalırdı.⁵Eğer
savaşa heves etse Neriman pes eder.
Şüphesiz ki ankaya nispetle sinek
âcizdir.⁶O kemal sahibi sultan eline
kılıç ve mızrak alsa Rüstem'in
onunla savaşa tutuşması mümkün
değildir.⁷O şah marifet kaynağıdır,
sanat yapmak şanıdır. Gelsin, bu
er meydanıdır; belki imtihan olur.
⁸İşte o namlı padişah halka hünerini
gösterip yeni bir eser ortaya
koymak için bir tavuk yumurtasını
nişan dikti.⁹Kemal sahiplerine
becerisini göstermek için dokuz yüz
elli dört arşın öteye nişanı dikti.
¹⁰Zamanın şahı, baştan ayağa sıрма
işlemeli İslimye işi bir tüfek alıp
üç kurşun atarak çabucak kırdı.
¹¹Ey Vasıf, bunu dünyaya duyur.
Tarihimi gör de şaş. "Cihanın şahı,
doğrusu hünerde şerefle taş dikti."

*Gülhane Parkı***Sultan II. Mahmud'a Ait Nişan Taşı***Topkapı Sarayı Avlusu (Ziyarete Kapalı Alan)*

¹Şehriyâr-ı bü'l-ma'ârif pâdişâh-ı zû-fünûn
Hazret-i Sultân Mahmûd Hân-ı himmet-iştihâr

²Hüsrev-i Rüstem-salâbet şâh-ı Nirem-menkabet
Fâris-i hayl-i şeca'at merd-i şahn-i kâr-zâr

³Kahraman-peyker Gazanfer-fer hüner-ver nâm-ver
Saf-der-i Rüstem-hüner sâhib-kıran-ı rûzigâr

⁴Hem Hüdâvend-i hüner-ver hem hıdivv-i dâd-ger
Böyle olsun ger olursa şehriyâr-ı nâm-dâr

⁵Münşi-i bâlâ tûfeng-endâz ü fâris hat-nüvis
Cümle fenden behre-verdir ol hıdivv-i tâc-dâr

⁶Mâverâ-yı Kafa vaz' olsa sebû eyler şikest
Dest-i ikbaline alırsa tûfeng-i zer-nigâr

⁷Rüstem olsa hasmı eyler bir hücûmu lerze-nâk
Esb-i Mısrî-i sebük-cevvâle oldukda süvâr

⁸Darb-ı destine Tehemtenler dayanmaz ol şehin
Seng-i fûlâdı eder zûr-ı ciridi rahne-dâr

⁹Her kemâl ü fende yektâ her hünerde âşinâ
Dâd-ı Hakdır kesb ile olmaz bu rütbe iktidâr

¹⁰Her ne gûna medh olunsa zâtı ol gûna sezâ
Her ne rütbe olsa hakkında senâ ol rütbe vâr

¹¹Ben ne hacet midhat-ı evsâfin itrâ eyleyem
Şanı zâhir kudreti bâhir kemâli âşikâr

¹²Bir gün ol yektâ-süvâr-ı vâdî-i fenn ü hüner
Pîş-gâh-ı kasr-ı İshakiyyede edip karâr

¹³Tam dokuz yüz elli dört gez menzili edip hisâp
Dikdi tâvuk beyzasın ol daver-i himmet-şi'âr

¹⁴Destine şeş-hâneyi alıp iki kurşûnda
Kıldı kışr-ı beyzâyı işkeste lâkin kaldı zâr

¹⁵Def'a-ı sâlisde hurd edip vasatdan beyzâyı
Taş dikdi sâha-i san'atda şâh-ı Cem-vakar

¹⁶Vâsifâ kilik-i mücevher ile yaz târîhini
"Bu mahalde beyza kırdı pâdişâh-ı kâm-kâr"

¹Marifetli şehriyar, ilim sahibi padişah,
himmitle şöhret bulmuş olan Sultan
Mahmut Han Hazretleri, ²Rüstem gibi
dayanıklı, Nirem maceralı bir şahtır.
Yiğitlik atının binicisi, savaş meydanının
merdidir. ³Kahraman çehreli, Gazanfer
kudretli, hünerli, namı, Rüstem hünerli
saflar yarıcı, zamanın sahibidir. ⁴Hem
hünerli bir padişah, hem de âdil bir
sultandır. Eğer namı bir şehriyar olacaksa
böyle olsun. ⁵İyi bir nâsir, tüfek kullanıcı,
binici ve hattattır. O taç sahibi padişahın
her ilimden behresi vardır. ⁶Şan ve şeref
eline altın işlemeli tüfeğini alırsa testi Kaf
Dağı'nın ardına konulsa onu kırar. ⁷Hızlı
koşan Mısır atına bindiğinde düşmanı
Rüstem olsa, bir hücumu ile titretir.
⁸O şahın elinin vuruşuna Tehemtenler
dayanamaz. Bir ciridinin gücü mermeri
bile deler. ⁹Her kemal ve ilimde biriciktir.
Her hünerden haberdardır. ¹⁰Bu rütbe
çalışılarak elde edilemez, Allah vergisidir.
Zatı ne şekilde övülürse ona lâyıktır.
¹¹Hakkında ne mertebede övgüler söylene
yerindedir. Vasıflarının övgüsünü yapmak
benim ne haddime? Şanı ortada, kudreti
apaçık, kemali besbellidir. ¹²Bir gün sanat
ve hüner vadisinin biricik binicisi İshakiye
Köşkü'nün önüne geldi. ¹³O himmeti çok
padişah, tam dokuz yüz elli dört arşın
uzunluğu hesaplayıp tavuk yumurtasını
dikti. ¹⁴Eline altı patlar tüfeği alıp iki
kurşunda yumurtanın kabuğunu kırdı
fakat zarı kaldı. ¹⁵Üçüncü atışta yumurtayı
ortasında darmadağın etti. Cem vakarlı
şah, sanat sahasında taş dikti. ¹⁶Ey Vasıf,
tarihini mücevher kalemle yaz: "Saadetli
padişah burada yumurtayı kırdı."

Eminönü

Yeni Cami Muvakkithanesi

Yeni Cami Caddesi

¹Şeh-i hurşid-pertev Gâzi Hân Mahmûd-ı Adlînin
Cihân vaktinde ma'mûr oldu revnak geldi dünyâya

²O hâkân-ı felek-temkînin asr-ı bî-adîlinde
Niçe çerh-irtifâ âsâr-ı nev tarh oldu gabrâya

³Birisi işte ez-cümle Yeni Cami'de eskiden
Muvaffak olmamış kimse muvakkithâne inşâyâ

⁴Esâsı ol hıdivv-i rub'-ı meskûnun eyvânında
Kuruldu sâ'at-i eşrefde bu câ-yı muallâyâ

⁵Ayar oldukda mu'cem harfi Vâsıf geldi tâm târîh
"Söz olmaz bu muvakkithâne-i nev-tarh-ı bâlâyâ"

H. 1228 / M. 1813

¹Güneş gibi parlayan şah Gazi
Mahmut Han-ı Adlî'nin zamanında
cihan mamur oldu, ²dünyaya güzellik
geldi. O felek temkinli hakanın
benzersiz devrinde yeryüzüne pek
çok felek gibi yüce yeni eserler
yapıldı.³Bunlardan birisi, Yeni
Cami'de eskiden kimsenin yapmaya
muvaffak olmadığı muvakkithanedir.

⁴Temeli, o dünyanın padişahının
eyvanında bu yüksek yere kutlu
bir saatte kuruldu.⁵Noktalı harfleri
ayarlandıkta tam tarih geldi: "Ey
Vasıf, bu yüksek ve yeni tarzda
yapılmış muvakkithaneye söz olmaz."

Atik Ali Cami Muvakkithanesi

Yeniçeriler Caddesi, Cami Aoulusu

¹Ehl-i imâna ki farz olmada beş vakt namâz
Mutlaka vaktini bilmek de gerek insâne

²Biz de bir hayr olarak sâye-i Sultânîde
Çalışıp işte getirdik bu yeri meydâne

³Dedi târîhine bir cevher-i yektâ Kâmî
“Revnağ-ârâ bu mahal içre muvakkithâne”

H. 1315 / M. 1897-98

¹Müslümanlara beş vakit namaz
farz olmaktadır. İnsan de
mutlaka vaktini bilmek gerekir.

²Biz de padişahın gölgesinde
hayır işi olarak çalışıp bu işi
ortaya getirdik.³Kâmî, tarihi

için benzersiz bir mücevher
tarih söyledi: “Bu mahaldeki
muvakkithane pek güzel.”

Sultanahmet

Veterinerlik Fakültesi

Torun Sokak**Mülkiyye-i Baytar Mekteb-i Âlisi**

H. 18 Cemaziyelevvel 1319

R. 19 Ağustos 1317 M. 2 Eylül 1901

Bayındırlık Bakanlığı Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü

Atmeydanı Caddesi**Defter-i Hâkânî Nezâreti**

H. 1326 / M. 1908-09

Kız Öğretmen Okulu
Çapa Anadolu Öğretmen Lisesi
Millet Caddesi

Dârü'l-Muallimât-ı Âliye

H. 1339 / M. 1920-21

Silivrikapı Üzerinde Bir Kitabe

Silivrikapı'nın İbrahim Paşa Cami'ne Bakan Yüzünde

**“ Eski Saray baltacılarından *Zaralı Pehlivan İdris'in gürzüne nazar
idüb Fatiha-ı şerife okuyan iman ile gide**

H. 1040 / M. 1630-31

Bu kitabe Silivrikapı'nın İbrahim Paşa Cami'ne bakan yüzünde, surdan içeriye girişte sağda yerden yaklaşık 3 m yüksekte bulunmaktadır. Kitabenin üstünde ise bir gürz bulunmaktadır.
•(*) Bu kelimenin imlası yanlıştır, başka bir yerde olabilir. Pehliva İdris'in gürzü 86 okka gelmektedir ki bu yaklaşık 110 kg'lık bir ağırlığı ifade etmektedir. Maşa-Allah!

Karakol Kitabesi

Kadırğa semtinde Sokullu Mehmet Paşa Cami Yanında Bulunan Helvacıbaşı Mescidi Avlusunda Yer almaktadır

“Mehmed Paşa yokuşunda Jandarma Karakolhanesi”

H. 1311 / M. 1893-94

Akıl Hastanesi Kitabesi

Haseki Caddesi, Haseki Dâr'üş-şifası İç Avlu Duvarında

“Şehremanetine merbut Haseki Mecanin Müşahadehanesi”

İnşası – H. 945 / M. 1538-39

Tamiri – H. 1329 / M. 1911

Hünkâr Kasrı Kitabesi

Haseki Caddesi, Haseki Dâr'üş-şifası İç Avlu Duvarında

Teâl-Allah zehi cami-i bülehd evyân-ı Hünkârî
Aceb âyine-i âlem-nümâ kâşî-i dıvârî

Nedir ol kubbe-i bâlâ nedir o nakş-ı bi-hemtâ
Muallâ Beyt-i ma'muri felekdür ferş-i hemvârî

Zemini Cennet-i âlâ mıdır ya Ka'be-i ulyâ
Yed-i Beyzâ olursa ger aceb mi dest-i mimârî

Nedir mihrabı üzere ol murassa' câmlar seyr et
Nümâyân gösterir her bir nigehte rûy-ı dil-dârî

Ona olsa aceb mi kudsiyân-ı âsûmân müştâk
Felek hayran olup serden bıraktı tâc ü destârî

Temaşâsı neşat-engiz ü ömr-efzâdır el-kıssa
Nümâyândır onun her köşesinde sun'-ı settârî

Yahud bir gülsitândır kim ona avizeler güldür
Görüb âlem ferâmûş eyledi el-kıssa gülzârî

O denli eylemiş üstâd nakş-ı lâ-nazirin kim
Kusuru yok eflâkden gör zerre mikdârî

O denli hurde nakş-i dide fark etmez ona asla
Ya Behzad ü ya Manî'dir bunun el-hakk kalemkârî

Aceb mi olsa sultan-ı cihanın mahfil-i paki
Gül üzre yaptı gûya âşiyân bir bülbül-i zârî

Yanında Kasr-ı Hünkârî aceb özge temaşâdır
Kalır vasfında Hakani de olsa tab' nâçârî

O denli dilküşâ vü kân-ı devlet cây-i rif'atdır
Dimâğ aşûftedir onda değildir müşk-i tatârî

Nihayet ol kadar vardır bilinmez ol dahi ammâ
Ona Cennet'den açmış bâb-ı bûyi Hazret-i Bârî

Benim devam odur kim böyle kasr yok bina eyler
Bu davama benim eyler cihanın halkı ikrârî

Meğer kim himmet-i şah-ı cihandır yoksa kim
kadîr

O'dur zirâ şimdi âlemin bir şah-ı kakhârî

Serâpâ feth-i nusretidir zaman-ı adl ü dâdında
Çerâğ-ı devleti ol denli rûşen baht-ı bidârî

Sofa Duvarlarındaki Kitabe Kuşağı

Yeni Cami Yanı

Semend-i lutfla dünyayı her dem etmede pâ-mâl
Kemend-i Rüstem-i ikbâlinin âlem giriftâri

Kerimâ kâmrâna ey hünerperver şehinşaha
Eyâ pirâye-i sun'-ı kemâli kudret-i Bâri

Budur vird-i zebânım rûz ü şeb özge duadır bu
Felek ta haşr olunca emr ü fermanı ola câri

Unutdurdu adûya zahm-i tiğın Han Süleyman'ın
Ki nam-ı namdârın lerzenâk etmekte küffâri

Serir-i saltanatdan dûr olma bir nefes her dem
Vücudun hıfz ede daim senin Hazret-i Bâri

Zehi cenk-âver-i meydan-ı nusret şah-ı sahib-dâd
Revâdır haşre dek küffâra çekse tiğ-ı zer-kâri

Duaya başla besdir Âsîmi laf-ı güzâf etme
Cihan durdukça dursun ömr-i devlet âsûmân-vâri

Sipih-r-i izz ü câha âfitâb-ı âlem-ârâdır
Zaman-i adl ü dâdında bilinmez mest ü hûş-yâri

Kapılar üzerindeki Arapça ifadelerin Türkçesi

- Allah'ın varlığına ve birliğine, Hz. Muhammed'in de kulu ve resulü olduğuna şahitlik ederim
- Şüphesiz Allah her şeye kadirdir
- Allah'ım! Bütün işlerde bizim sonumuzu hayra erdir. Dünyanın rezilliğinden, rüsvâyılığından ve en önemlisi ahiret azabından bizleri muhafaza eyle. (Amin.)

Bu kitabenin ilk on beş beyti Ocaklı büyük odanın duvarlarında dokuz beyti ise sofanın duvarlarında yazılıdır. Bu olağanüstü güzellikteki mekânın içindeki inanç ifadeleri ise çok dikkat çekicidir

Karakol Kitabesi

Ayakapı Caddesi – Abdülezel Paşa Caddesi Buluşma Noktası

Yeni restore edilmiş bir bina üzerinde H. 1302 / M. 1884-85 tarihli Sultan Abdulhamid tuğrası yer almaktadır. Burası evvelce karakol binası olarak kullanılmıştır

7. Bölüm

Vakfiyeler

Sultan Ahmet

Çeşme Vakfiyesi

Üçler Hamamı Sokak

Bu çeşme-i latîf merhûm Sultan Süleyman Han'ın defter-i vakfında dokuz yüz seksen beş tarihiyle bir kamış mâ-i lezîz ve Saray ağası defterinde Sultan Ahmed-i evvel i'tâ eylediği bir kamış ma-i lezîz ve çeşme-i mezbûrun mâ-i lezizde bir ağ olmağla faziletli Sadr-ı Rûm Efendi bin iki yüz on altı senesi Rebiülâhirin dördüncü günü iki kamış evvelâ mâ-i lezîz i'lâm edip ve çeşme-i mezbûrun etrafında olan hâneleri bin kırk beş senesi Hadîce Hanım Sultan binti Hâciye Gevher Sultan ta'mîr için vakf etmiştir.

Bu güzel çeşmeyi, merhum Sultan Süleyman Han'ın vakıf defterinde dokuz yüz seksen beş tarihiyle bir kamış tatlı su ve saray ağası defterinde Sultan 1. Ahmet'in lutfettiği bir kamış tatlı su ve söz konusu çeşmenin tatlı suda bir ağ olmakla faziletli Rumeli Kazaskeri Efendi bin iki yüz altı senesi Rebiülahir ayının dördüncü günü iki kamış tatlı su bildirip çeşmenin etrafında olan evleri bin kırk beş senesinde Hacıye Gevher Sultan'ın kızı Hatice Hanım Sultan tamir için vakfetmiştir.

Hüma Hatun Bali Paşa Cami Duvarındaki Vakfiye

Millet Caddesi*Arapça'dan Tercüme***Sebeb-i taharrî-i hurûf oldur ki,**

Eski zamanlarda Bi-Hassa suyolcuları bölük başlarından birisi olan Abdullah oğlu Hızır Bey, İstanbul şehrindeki o zamanki adı Kemal Harrat mahallesi olan bu yerde, tamamen kendi rızası ile bahçeli bir yer vakfetmiştir. Bütün müştelimâtı ile birlikte bu yapı, O'nun tarafından gerçek kişilere vakf edildi.

Adı geçen zat Camiyi de içine alan büyük bir alan içinde çok odalı büyükçe bir köşk ve ahır ve iki arasında bir kuyu, bir fırın ve geniş bir bahçeyi sınırları belli olarak Abdullah kızı Safiye Hatun'a (bu vakfa ait bilgiler iki meşhur zat Ahmed Subaşı ve Sinan Ağa tarafından da bilinmekte olup doğruluk yolunun yolcusu Sinan Ağa burada anılan tüm vakfın sırf Allah rızası için adı geçenlerin tümünün haklarının korunması, dağıtılması hakkında ihtimam göstere) sevaba istekli, şartlara uyan, nefesine uymayan kişilerden olması umulan evladına ve onun evladına (günahı vebali üzerlerinedir) sonra zevcesi Kamer Hatun ve kızı Peymane Hatun onun evladına ve burada açıklandığı şekilde onun da evladına ve Medine-i Münevvere'de bulunan kızı Kadem'e

ve onun evladına ve onun da evladına vakf etti. Şartları net olarak açıklanan bu vakfın mütevellisi nefesine uymasın, açıklandığı üzere her şeyi tescil etsin. Sultanın kapıcısı Mehemed bin Hasan'a bu vakfın muhtevası ve faydalanacak kişilerin listesi teslim edildi. Hiç kimse bir şey gizlemesin, dünya ayakta durdukça bu vakfın emirleri yerine getirilsin İşbu vakfiye H. 1000 senesi Cemaziyelahir'inin ahirinde yani Miladi 1592 senesi Nisan ayı başlarında hazırlandı. "Bu kitabeyi okuyan ve sahib-i hayratın ruhu için Fatiha okuyanların akıbeti hayr ola."

*Hakkı Konyalı tarafından okunan metnin tercümesidir
Son kısmı okuyup gerekeni yapalım! Amin.

İshak Paşa Cami

İshak Paşa Caddesi

Avlu Duvarındaki Vakfiye Kitabeleri

Sultan Hamid Hanın dördüncü kadını merhume
Mehtâbe Kadının evlâd-ı ma'neviyesi
Hüsnübahar Hanımın rûhu için nısf masura
mâ-i lezîz ile vakf eden Harem-i Hümayunda
Şânî Kalfa Hazretlerinin hayratıdır.

H. 1215 / M. 1800-01

**Sultan Abdülhamid Han'ın dördüncü
kadını merhume Mehtabe Kadın'ın manevi
evladı Hüsnübahar Hanım'ın ruhu için
yarım masura tatlı su ile vakfeden padişah
hareminden Şani Kalfa Hazretleri'nin hayır
eseridir.**

..... Hüsnübahar Kalfa rûhu için nısf
masura mâ-i lezîz ider işbu hayratı
icrâ ve ihyâ eylemiştir.

H. 1230 / M. 1814-15

..... Hüsnübahar
Kalfa'nın ruhu için yarım
masura tatlı suyu akıtıp bu
hayratı ihyâ eylemiştir.

Sultanahmet

Cafer Ağa Medresesi Vakfiyeleri

Caferiye Sokak

Ortadaki Kitabe

Nişân-ı şerîf-i âlişân-ı sâmi-mekân-ı sultânîve tuğra-yı garrâ-yı gâtî-nişân-ı hâkânî oldur ki; hâliyâ mahrûse-i İstanbul'da cârî olan bodrum suyundan bundan akdem kapum ağası olup fevt olan Cafer Ağanın mahrûse-ı mezkûrede binâ ettiği medresesine bir masura su verilmek emr edip hükm-i şerîfimi verdim. Ve buyurdum ki; fermân-ı hümâyûnum mûcibince zikrolunan sudan medrese-i mezkûreye bir masura su verilip dâima câri olup ol bâbda efrâd-ı âferîdeden hiç ahad mâni' ve dâfi' ve râfi' olmaya. Şöyle bileler, alâmet-i şerife itimad kılalar. Tahriren fî evâil-i şehri Zilkade sene seb'a ve sittîn ve tis'amie.

H. 967 senesi Zilkade ayı başları

M. 1560 senesi Temmuz ayı sonu

Padişahın yüce fermanı budur ki halen İstanbul'da akmakta olan bodrum suyundan önceleri kapı ağası iken vefat eden Cafer Ağa'nın yaptırdığı medresesine bir masura su verilmesini emretmişim. Adı geçen medreseye bir masura su verilmesi hükmüm geçerli olup hiç kimse men olunmasın. Emrimi bilip uysunlar. Bu ferman, 967 yılının Zilkade ayının başında yazıldı.

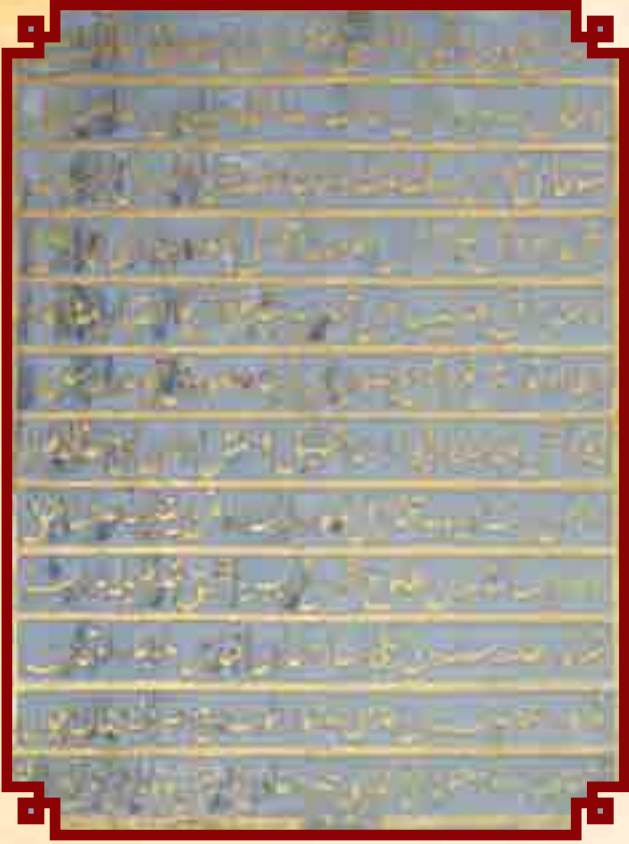

Soldaki Kitab

Sarây-ı hümayûnda kâin teberdârân-ı zülfîyân-ı hâssa kethüdası olup tarik-i hacc-ı şerifde vefât eden Niğdeli Süleyman Ağanın sülüs-i malından olarak teberdârân-ı merkûm neferâtundan vâsisi olan Mustafa Efendi marifetiyle Ayasofya-yı Kebir cami-i şerif kurbunda kâin Soğukkuyu Medresesinde mevcûd odalarda kâin talebe-i ulûm için revgân-ı zeyd bahâsı olmak üzere teberdârân-ı merkûmun vakfına dört bin kuruş vaz' olunup ve her kîsesi şehriyye beşer kuruş nema itibariyle şehriyye kırk kuruş vakf-ı mezbûrun mütevellisi tarafından ahz olunarak ne mikdar revgan-ı zeyd eder ise talebe-i ulûm-ı merkûmun mekâsıma olmak ve vâkîf-ı mezkûru hayır dua ile yâd ve cümlelerin ma'lûmu oluna.

H. 1263 / M. 1846-47

Hacca giderken vefat eden Zülüflü Baltacılar Kethüdası Niğdeli Süleyman Ağa'nın malının üçte birini; baltacılardan vâsisi olan Mustafa Efendi marifetiyle Soğukkuyu Medresesi'ndeki talebeler için zeytinyağı bedeli olmak üzere adı geçen baltacının vakfına dört bin kuruş ayrılması ve her kesesi aylık beşer kuruştan toplam kırk kuruş olmak üzere vakıf mütevellisi tarafından alınarak lüzumu kadar zeytinyağı alınmak ve vakıf sahibine hayır duada bulunmak için şart koşulduğu herkes tarafından bilinsin.

Sağdaki Kitabe

Saray-ı hümayûn Uncubaşısı olan merhum Hacı Mustafa Ağa'nın vasîsi bulunan Ser-teberdârân-ı Hâssa Süleyman Ağa vasıtasıyla adı geçen merhum Mustafa Ağa'nın üçte bir malının fazlası olan üç bin beş yüz kuruş teberdârân-ı hâssa evkafının gelirine katılarak her kesesi aylık beşer kuruş olmak üzere her ay toplam otuz beş kuruş Cafer Ağa Medresesi'ndeki kuyu başı, helâ ve kapı aralığında asılı olan üç adet kandilin zeytin yağları için sarf olunmak üzere ve bu kandiller hava karardıktan güneş doğuncaya kadar yakılmaları şart koşulmuştur. Bunun için medrese talebelerinden biri vazifelendirilerek her aya vakıf mütevellisinden belirlenen parayı alıp harcaması ve merhumun bu vesile ile hayr duadan unutulmaması için bu vakfiye kaydolunmuştur.

H. 1261 / M. 1845

*Medrese Tamir Kitabesi

İşbu Soğukkuyu Medresesi'n
Elhamdülillâh gördüm imâret

Benzerdi hâna aslında gûyâ
Her kim gire bulmazdı halâvet

Bir nice yıldır Çapu Ağasın
Ta'ciz iderdi ehli be-gâyret

Tekrar-be-tekrar arz ederek hâl
Te'sir kıldı idüb hidâyet

Ol merd-i kâmil olsun muammer
Sarf-ı himemle itdi nezâret

Sa'y ile bunca tamir olundu
Yapıldı rengin oldı tamâmet

Bu emre illâ oldu mü'ekkel
Ahmed Ağa ol sahib-dirâyet

Oldı hakikat bâni-i sâni
Ol zât-ı ekrem kân-ı sehâvet

Ya Rabb! Murâdın iki cihanda
Eyle müyesser idüb inâyet

Haşr eyle yarın arş gölgesinde
Gösterme hevl-i rûz-ı Kıyâmet

Lutf u keremle türlü ni'amlâ
Uçmağın içre eyle ziyâfet

Bahş et nevâlin arz et cemâlin
Ni'me'l-visâlin göster nihâyet

Bir beyt içinde lafzen ü ma'nen
Tarîhin etdi Nebzi işâret

Üç vech iledir menkûta harfi
Hem mühmelâtı dahi sarâhet

Bin yüz emekle k'olmadı oldu
“En sonra altmış birde merâmet”

H. 1161 / M. 1748

(*) Bu kitabe bugün mevcut değildir. Adı geçen Ahmed Ağa Üsküdar'da ki Ayrılık Çeşmesi'ni de M. 1741'de tamir ettirmiştir.

Hoca Şemsettin Türbesindeki Kitabeler

At Pazarı Sokak Başı – Kavşak

Üstte

Kirişçi Nuri Ağanın mutasarrıf olduğu Çukurçeşme gediğinden şehrî üç ve Fatih Hademesi orta sandığından üç kuruş ki şehrî altı kuruş Hâce Şemseddin Hazretlerinin türbesine îkâd-ı kanâdil için vakfeylemiştir.

H. 1303 / M. 1885-86

Kirişçi Nuri Ağa'nın mutasarrıf olduğu Çukurçeşme gediğinden aylık üç ve Fatih Hademesi sandığından üç kuruş, yani aylık altı kuruş Hoca Şemsettin Hazretleri'nin türbesine kandillerin yakılması için vakfeylemiştir.

Altta

Sâhibetü'l-hayrât merhûme Esmâ Hatunun rûhuna el-Fâtîha

H. 1320 / M. 1902-03

Vefa

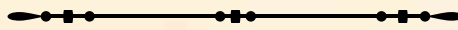
Atıf Efendi Kütüphanesi Vakfiyesi

Vefa Caddesi

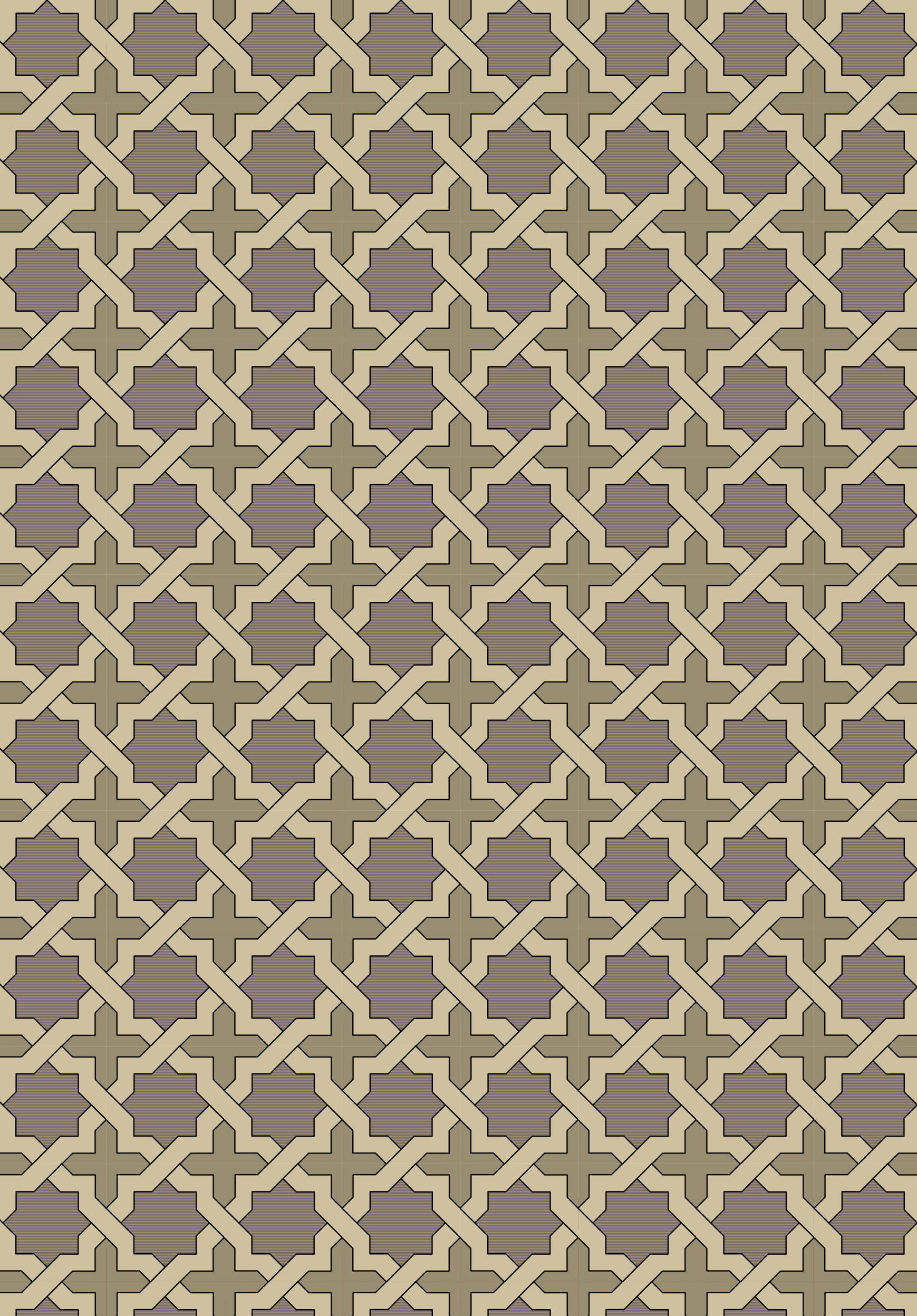

“Allah’a hamd, Peygamberine salât ve selâm olsun.”

Zikr ü tasrîh olunduğu üzere kütüb-i mevkûfem taleben li-merzâtillâhi teâlâ ihyâsına muvaffak olduğum işbu kütüphanemde hıfz olunup kütüb-i mezkûre istinsah ve istifade tarikiyle rehin ile olursa dahi vechen ni’me-l vücûh taşra çıkarılıp bir kimseye verilmeye ve müsteid ve mütedeyyin üç kimse hâfız-ı kütüb olup hizmet-i lâzimesine bi-nefsihi kıyâm edip vekil nasb eylemeyeler ve kütüphanem ittisalinde bünyâd edip süknâsını şart eylediğim üç bâb-ı kârgir menâzilin her birinde birisi sâkin ve hâfız-ı kütüblük cihetine mutasarrıf olmaları menâzil-i meşrûtalarda bizzat sâkin olmalarıyla meşrût ola eğer hilâf-ı şart-ı mezkûr menâzil-i mahsûsalarında sâkin olmazlar ise cihetleri ref ve hâne-i meşrûtalarda sâkin olmağa râgıb ve hizmet-i lâzimesini edâya kâdir mu‘temed kimseler verile. Hulâsâ-yı kelâm hâfız-ı kütüblük ciheti bizzat hane-i merkûmelerde sâkin ve mutavattın olmaları ile meşrût ola ve hâfız-ı kütüblük cihetinin örf-i beled gibi kasr-ı yedi hilâf-ı şartım olmakla kasr-ı yed murad edenlere ruhsat verilmeyüp eğer izhâr-ı fütûr ederlerse ciheti ref’inden şurût-ı mezkûreye bir kimse tevcih oluna. Ve hâfız-ı kütüblük hizmeti vakfeylediğim kütüb-i mu‘tebere muhafazasından ibâret bir ma‘na olmakla hizmet-i merkûmeye kâim olanlar mu‘temed kimselerden olması lâzime-i hâlden olup hâfız-ı kütüblük birisi bi-emrillâhi teâlâ fevt oldukda örf-i beledde kıyasen sabi oğluna verildiği surette lâ-muhâle aharı tevkîle muhtâc ve vekili olan kimse bizzat cihet-i merkumenin mutasarrafi olmadığına binaen hizmet-i lâzimesinde kusuru emr-i bedîhî olmakla vech-i meşrûh üzere hâfız-ı kütüblük ciheti mahlûl oldukta edâ-yı hizmet-i meşrûtaya müstaid olmayan sabi oğluna tevcih olunmaya ve kütüphanem Salı ile Cumadan mâada haftada beş gün tulû-ı şemsden bir saat mürurunda açılıp gurûb-ı şemse iki saat kalınca kütüphanem kapısı kapanmaya ve hâfız-ı kütüb olanlar müderrisîn-i kirâm ve kuzât-ı zevi’l-ihtirâm ve eimme ve müezzin ve kayyûm olmaya. Hâsıl-ı kelâm şurût-ı meşrâtam üzere eyyâm-ı hamsede sabahdan akşama dek edâ-yı hizmet-i mezkûreye mâni hizmeti olmaya ve hâfız-ı kütüb olan üç kimse mâni’-i şer’iyyeleri olmadığı hâlde her gün maan kütüphanemde mevcûd bulunsunlar ve mütevellî olanlar da şurût-ı mezkûreye mûraatda ihtimâm-ı tâm edeler.

Açıkça belirtildiğine göre Allah rızası için yaptırdığım bu kütüphanemden dışarıya hiçbir surette kitap çıkarılmasın. Kütüphane sorumluları bizzat görevlerinin başında bulunsunlar ve yerlerine başkalarını bırakma yoluna gitmesinler. Emrimin aksine kütüphane yakınında oturmuyorlar ise gereken hizmeti görmek için güvenilir ve uygun kimseler görevlendirilsin. Kütüphane görevlileri kütüphaneye yakın bir yerde ikamet ediyor olsunlar. Görevli vefat ederse yerine oğlu geçirilmesin ve kim bu görevi yapmaya münasip ise o görevlendirilsin. Kütüphanem Salı ve Cuma günleri hariç haftanın beş günü güneşin doğuşundan bir saat sonra açılıp ve güneşin batışına iki saat kalana kadar açık kalsın ve sabahtan akşama değin hizmet versin. Kütüphane görevlisi müderris, kadı, imam, müezzin ve kayyım olmasın. Görevlendirilecek üç kişi şer’î bir manileri yoksa görevlerinin başında bulunsunlar. Mütevellî olanlar da bu şartlara riayet etmede tam özen göstereceklerdir.

8. Bölüm
Kayıp Kitabeler

Hacı Beşir Ağa Çeşmesi

Tanışık, İnce 1 – Sayfa 272

¹Cenab-ı çeşme-sâr-ı ma'delet şa-henşeh-i gazi
Hıdiv-i bahr ü ber Sultan Mahmud cihan-ârâ

²İdüb dünyayı feyz-i cûybarı hayr ile sir-âb
Su verdi gelir gül-riyâz mülke o şah-ı şeref-pirâ

³Anın i'mâ-yı lutf-ı mekremet-pirâsıdır işte
Bu dîlcü çeşme-sâr-ı yaptı el-hac Beşir Ağa

⁴Ağa-yı dâd-meşreb menba'ü'-l-hayrat kim O'dur
Medâr-ı hizmet dârü's-saâde hâyir ü dâna

⁵Cihan çeşme-i hurşid mâh ü etdikçe âbâdan
Ola sir-ab feyz-i devleti ma'mure-i dünya

⁶Su gibi ezber etsin lüle bu tarihi ey Rahmi
“Heman mâ'-i hayatın ayındır bu ab-ı saf, iç mâ”

H. 1157 / M. 1744-45

¹Adalet pınarı, gazi şahlar şahı,
denizlerin ve karaların padişahı,
cihanı süsleyen Sultan Mahmut,
²dünyayı hayır ırmağının bereketiyle
suya kandırıp memleket bahçesin o
şerefli şah su verdi.³Onun cömertliğin
süsü olan lutfunun iması Hacı Beşir
Ağa işte bu gönül çeken pınarı yaptı.
⁴Adaletli ve hayır işlerinin menbarı
olan ağa darüssaade hizmetinin
merkezi, çok hayırlı ve bilgili bir
kimsedir.⁵Güneş ve ay çeşmesi cihanı
güzelleştirdikçe dünya mamuresi
devletinin feyzinin kansın.⁶Ey
Rahmi, çeşmenin lülesi bu tarihi su
gibi ezberlesin: “Bu temiz su, hayat
suyunun ayındır, iç.”

Sultan I.Mahmûd Çeşmesi

Tanışık, İnce 1 – Sayfa 180

¹Hamdillâh teşnelikten sû-be-sû buldu necât
Çeşme-sâr-ı Han-ı Mahmudü'ş-şiyem ile ka'inat

²Mısra'-ı vahidle tarihin Sabihâ söyledim
“Mâ'-i Zemzem bir'i gûya kim biri Ab-ı Hayat”

H. 1160 / M. 1747-48

¹Allah'a hamdolsun ki övülmüş huylara
sahip Han Mahmut'un çeşmesi ile
kâinat susuzluktan tamamen kurtuldu.
²Ey Sabih, tarihini bir mısra ile
söyledim: “Biri Zemzem suyu sanki,
diğeri âb-ı hayat.”

Hacı Mustafa Ağa Çeşmesi

Tanışik, İsçe - Sayfa 64

Hz. Peygamber buyurdu ki : “Bir kâfire su veren bir sene oruç tutmuş gibidir. Bir hayvana su veren yirmi sene oruç tutmuş gibidir. Bir ağacı sulayan kırk sene oruç tutmuş gibidir. Bir mümine su veren ise yetmiş sene oruç tutmuş gibidir.” O ne söylemişse doğrudur.

¹Fi-sebilillâh yapıldı çeşme-i dîlcû-yı pak
Hakk kabul etsin mahallinde zehî zibâ sebil

²Yapdı Hacı Mustafa dârü's-saâde ağası
Umarız iki cihanda Hakk vere ecr-i cezil

³Levh-i dilde da'im evsâfın yazar dest-i hayal
Zikr-i bi'l-hayr lisânda dem-be-dem zikr-i cemil

⁴Sebil-i çeşme görmüş değil çeşm-i cihan
Hakk budur olmaz bunun gibi sebil-i bi-adil

⁵Lülesi olmuş mutallâ' çeşme-i hurşid-veş
Ab ü nabı sahn-ı Cennet de misali Zencebil

⁶Haşimi dâ'i dedi seyr eyleyüb tarihini
“Hakk yoluna çeşme-i zibâ suyu ayn-ı selsebil”

H. 1025 / M. 1616-17

Bin yigirmi beş de oldu çeşme-i ab

¹Bu temiz, gönül çekici çeşme
Allah yolunda yapıldı. Hak
kabul etsin, ne de güzel bir sebil.

²Darüssaade Ağası Hacı Mustafa
yaptı, umarız ki Allah iki cihanda
karşılığını bolca versin.³Hayalin

eli gönül sayfasında daima
vasıflarını yazar. Dilde hayır için
zikir, daima güzel bir zikirdir.

⁴Cihanın gözü çeşmenin sebili
gibisini görmüş değildir. Allah
bilir ya bunun gibi eşsiz bir sebil

olamaz.⁵Lülesi güneşin gözü
gibi parıldamış. Saf ve tatlı suyu
cennet bahçesindeki Zencebil

gibi.⁶Duacı Haşimi görüp “Hak
yoluna Selsebil gibi güzel çeşme”
diye tarih yazdı.

Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Farsça

Fî-sebîlillâh ki an ma'mûrkerd in çeşme-i ab
Çeşme-i pak-i büved nâzır-ı pedidâr-ı bihişt
Güft dervîş ez-koca amedrevân-ı in ayn-ı pak
Şüdcü ab-ı o be-tariheş : “ez enhâr-ı bihişt”

Gürcü Mehemed Paşa Çeşmesi

Hüseyin Ayvansaraylı, Mecmuâ-ı Tevarih Belediye Encümeni Arşivi

¹Gürcü Paşa Hazret-i ka'im-makâm
Ol Mehemed nâm mahmudü's-sıfât

²Su gibi olsa ayağına no'la
Teşnegan-ı selsebil-i iltifat

³Zatıdır ser-çeşme-i cûd ü kerem
Bahr-i ihsanı muhit-i ka'inat

⁴Şerbet-i ab-ı zülâl-i lutfudur
Âleme sermaye-i feyz-i hayat

⁵Hayr için bir çeşme bünyâd etdi kim
Vasfını işrab eder azbun Fırat

⁶Dedi hatif Mantiki tarihini
“Oldu câri çeşme-i Ab-ı Hayat”

H. 1035 / M. 1625-26

¹Kaymakam Gürcü
Paşa Hazretleri'nin

adı Mehmet olup
övlümüş sıfatlara

sahiptir.²Övgü pınarına
susayanlar ayağına su
gibi aksa şaşılır mı?

³Cömertlik pınarı zatıdır,
ihsanının denizi kâinat
kaplamıştır.⁴Âleme

hayat feyzinin sermayesi
cömertlik tatlı suyunun
şerbetidir.⁵Hayır için bir
çeşme yaptırdı ki Fırat'ın
tadı onun vasfını içer.

⁶Ey Mantiki, gaybın sesi
tarihini şöyle dedi: “Âb-ı
hayat çeşmesi aktı.”

Beşikçizade Tekkesi Çeşmesi

Tanışık, İsçe - Sayfa 94 Egemen, Sayfa - 189

Teal'allâh zehi ayn-ı âli ab-ı hayat-efzâ
Onu icrâ idüb lillâh Mehemed ü Fatıma bu dem

Nicelerdir ahali-i hayr-ı vâlâ himmete da'im
İki âlemde olsun aziz ve şâd eyle

Hatalardan ma'sun ede kim zatın Huda
Kabul ede bu hayratı Huda ferman-revâ

Kemal-i şevk ile Azmi dedim itmamına tarih
“Sebil oldu Hüseyin ile Hasan aşkına mâ'-i zemzem”

H. 1104 / M. 1692-93

Ali Ağa Çeşmesi

Tanışik, İsçe 1 – Sayfa 156 Ünver, Arşiv Belgeleri

İnşa Kitabesi

¹Sahibü'l-hayrat ağa-yı kâm-yâb
Nâmdâş-ı saki-i Kevser Ali

²Mahz-ı tevfik-i Huda'dır eyledi
Mevki'inde böyle bir hayr-ı celi

³Vasf idüb Yümni dedi tarihini
“Menba’-ı Kevser zehi ayn-ı Ali”

H. 1150 / M. 1737-38

¹Hayır sahibi, saadetli
Ağa, Kevser'in sakisi
Ali'nin adaşı ²Allah'ın
yardımını almış olup
yerinde böyle güzel bir
hayır eseri yaptı. ³Yümni,
vasf edip tarihini “İşte
Ali'nin çeşmesi Kevser
menbaı” tarihini dedi.

Tamir Kitabesi

Şevketlü Efendimiz Hazretlerinin kethüdası merhûme Şerefnâz Kadın rûhu için el-Fâtiha

H. 1252 / M. 1836-37

Mehemmed Ağa Çeşmesi

Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi

Devr-i zaman-ı devlet-i Sultan Murad Han
Hayrata oldular bu müterâkıb ins ü cân

Zulmet de bu Ab-ı Hayat'ı misal-i Hızır
Hazret-i Mehemed Ağa zat-ı kâm-rân

Kıldı bina bir ser-çeşme-i tahûr kim evlâ
Halk-ı mahalle nazır ilâ ahirü'z-zaman

İzzetine verdi hatt-ı hümâyûn şeh-i cihan
Hayrı câri kıldı kabul ola Cenab-ı Müste'ân

Dedi Nihadi çeşme-yi can-bahş olub
Tarihi : “Mâlehû ismehû aynân tecri'ân”

H. 987 / M. 1578-79

Hatice Usta Çeşmesi

Ayanoğlu , Arşiv Belgeleri

İnşa Kitabesi

Cenab-ı Hazret-i Sultan Mahmud'ın dem ü cûdı
Unutdurdu utaşa cilve-cûy-ı hayratı

Hususa kim harim-i hâssının perverde-i hâssı
Dua-yı hayr ile yâd ettirir hem-vâre hânkâri

Ki ya'ni nazır-ı dârtü's-saade Beşir Ağa'nın
..... hayrdır kâri

Bu zibâ çeşmeyi bir çâkerine ettirip bünyâd
Ser-â-pâ ab-ı ihsânıyle kıldı güher âsâri

Revân olsun hemişe çeşmeyi lutf
..... de âlemi şâdâb ede Bâri

Mücevher harf ile Ni'met dedi nûş eyleyüb tarih
“**Hadice Usta'dır bu ab ü nâbı eyleyen câri**”

H. 1162 / M. 1748-49

Tamir Kitabesi

¹Bu harab-ender-harab olmuşdu ma'mur eyledi
Rahvalı Mustafa Efendi dileriz bulur necât

²Mader-i âlisinin ruhu için bu gayreti
Eyledi, içtikçe âlem etsin hemişe ka'inat

³Hatem vermez mi hayret böyle bir cûd u sehâ
Hakk muvaffak kıldı oldu bâni-i sâlis bu zat

⁴Oldu Sabit bu mücevher tarihin dilden revân
“**Buldu himmetle imâret gel su iç ayn-ı hayat**”

H. 25 Zilkade 1295 M. 20 Kasım 1878

¹**Çok harap olmuşken mamur
eyledi. Dileriz ki Rahvalı**

Mustafa Efendi kurtuluşa erer.

²**Bu gayreti annesinin ruhu için
eyledi.?..... böyle bir**

³**cömertlik Hâtim'e hayret vermez**

mi? Allah muvaffak kıldı, bu

zat içinüü yaptıranı oldu.⁴**Ey**

Sabit, mücevher tarihin dilden

(gönülden) çıktı: “Himmetle imar

olundu gel su iç, hayat çeşmesi.”

Ahırkapı

Çeşme Kitabı

Belediye Encümeni Arşivi

¹.....
Hasaneynin ruhuna bu çeşme-sâr-ı eyledi ihyâ

²Aliyyü'l-Murteza olduk da yarın saki-i Kevser
Ol ehl-i hayra versin ecrin ol dem Hazret-i Mevlâ

³Yapıldık da bu çeşme söyledi tarihini Hâdi
“Bina oldu leb-i deryada bu ayn-ı hayat-efzâ”

H. 1006 / M. 1597-98

¹..... Hz.
Hasan ve Hz. Hüseyin'in ruhu
için bu çeşmeyi ihya eyledi.
²Aliyyü'l-Murteza yarın Kevser
sunucu olunca o zaman Allah, o
hayır ehline karşılığını versin.³Bu
çeşme yapıldığında Hadi, tarihini
“bu hayat verici çeşme deniz
kenarında yapıldı” diye söyledi.

İlk satırı mevcut değil

Cilvenâz Kalfa Çeşmesi

¹Devr-i Han Abdulaziz de kim? O'dur zıll-i Huda
Cilvenaz Kalfa bu aynı yaptı Hakk kıldı i'tâ

²Bende-i Şakir acizâne söyledim tarih-i tam
“Maşa-Allah çeşme-i ab-ı hayat oldu bina”

H. 1281 / M. 1864-65

Allah'ın gölgesi olan Abdülaziz Han
devrinde Allah'ın lutfuyla Cilvenaz Kalfa
bu çeşmeyi yaptırdı. Ben de Şakir acizane
tam tarihini söyledim: “Maşallah, âb-ı
hayat çeşmesi yapıldı.”

Vâlîde Sultan Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

¹Valide Sultan-ı âli-şân ki bahr-i himmeti
Saha-i hayrata da'im olmada gevher-feşân

²Bend-i vâlâ-yı cedidi feyzdir bu çeşme de
Cûy-ı lutfu sû-be-sû sir-ab-sâz-ı teşnegan

³Çaşnigir padişâhi Zeyneb Usta ruhuna
Böyle bir mâ'-i leziz kıldı can-bahş-ı cihan

⁴Bende Vehbi bu iki tarih ile pür-cûş olub
Eyledim ab-ı hayatın aynını birden i'yân

⁵“Ruh-ı Zeyneb Usta şâd oldu bu dilcu ab ile”
“Menba’-ı eltâfın etdi Valide Sultan revân”

H. 1211 / M. 1796-97

¹Şanı yüce Valide Sultan'ın himmet
denizi hayırlar sahasına daima
mücevherler saçmaktadır.²Bu yeni
yüksek bendi bu çeşmede feyzdir.

Cömertliğinin ırmağı yer yer
susamışları suya kandırmaktadır.

³Cihana can bahşeden (Valide Sultan),
padişahın sofrasından sorumlu Zeynep

Usta'nın ruhu için böyle tatlı bir su
getirtti.⁴Ey Vehbi, ben de coşup iki

tarih söyleyerek âb-ı hayatın çeşmesini
birden meydana çıkarıverdim.⁵“Bu

gönül çekici su ile Zeynep Usta'nın
ruhu şâd oldu. Valide Sultan,

cömertliğinin menbaini akıttı.”

Destârî Mustafa Paşa Çeşmesi

Tanışik, İsçe - 1 sayfa - 62 Belediye Encümeni Arşivi

Hükmi bu mısra' bina-yı çeşmeye tarihtir
“Ab-ı safi akdı sa'y-i Mustafa Paşa ile”

H. 1017 / M. 1608-09

Ey Hükmi, şu mısra çeşmenin yapımına
tarihtir: “Mustafa Paşa'nın gayretiyle
tertemiz su aktı.”

Mustafa Çelebi Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Sâbika Ayasofya-yı Kebir mütevellisi iken
vefat eden sahibü'l-hayrat ve'l-hasenat
Merhum Mustafa Çelebi ruhu için el-Fatiha

H. Evasit Şa'ban 1042 M. Şubat ayı ortaları 1633

Eski Büyük Ayasofya mütevellisi iken
vefat eden hayırlı ve güzel işler sahibi
merhum Mustafa Çelebi'nin ruhu için
el-Fatiha.

Serhâzin Mustafa Ağa Çeşmesi

Tanışik, işçe 1 – sayfa 46

¹Ser-hazin-i ağa-yı âli-şân
Mustafa nam kân-ı sıdk ü sefa

²Râh-ı Hakka kılub hazine-nisâr
Kıldı bu çeşme-i latifi bina

³Dedi tarihini Fedai onun
“Selsebil-i behişt oldu bu mâ”

H. 999 / M. 1590-91

**¹Şanı yüce baş hazineci
Mustafa Ağa, doğruluk
ve sefa kaynağıdır.**

**²Allah yolunda hazine
harcayıp bu güzel
çeşmeyi yaptırdı.³Fedai
onun tarihini “bu su,
cennetin Selsebil’i
oldu” diye söyledi**

Mercan Büyük Valide Hanı Çeşmesi

Farsça

Tamir-i in çeşme bâ-ihtimâm ü ikdam ekalü’s-saâdat Hacı Mirza şefi’eminü’t-tüccar es-sülüs
merhum Hacı Rıza milani şüde ez-kaffe-i müminin taleb-i gufran merhum.....

H. 1320 / M. 1902-03

Tabancacı, Lisans tezindenKitabe 2009 yılında çalınmıştır.
Kırık olduğu belirtilmektedir.

Çavuşzade Ahmed Efendi Çeşmesi

Sahibü’l-hayrat ve’l-hasenat sâbika
Edirne Kadısı merhum ve mağfur
Çavuşzade Ahmed Efendi

H. 1106 Rebiülevvel M. 1694 Kasım

**Hayır ve hasenat sahibi,
eski Edirne Kadısı merhum
ve mağfur Çavuşzade
Ahmet Efendi’dir.**

Bu kitabe 2011 yılında çalınmıştır.

Ayvansaray

İskender Bey Çeşmesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

¹Acayip hayra girdi Simkeşbaşı (İ)skender Bey
Döküb sim ü zeri bu çeşme-sâr-ı erdi bünyânı

²Binası sedd-i İskender suyu Ab-ı Hayat oldu
Hayat-ı sermedi buldu Hızır-veş nûş eden anı

³Safa-yı tab' ile Sa'i bunun itmâmı tarihin
Dedim : **"Bulmuş (İ)skender aynıyla ab-ı hayvanı"**

H. 975 / M. 1567-68

¹Simkeşbaşı İskender Bey, gümüş
ve altın döküp bu pınarı yaptırarak
hayret verici bir güzel iş yaptı.²Binası
İskender'in Seddi, suyu ise âb-ı hayat
gibi oldu.Onu içen, Hz. Hızır gibi ebedi
hayatı buldu.³Sâ'î, gönül safasıyla onun
tamamlanışına **"İskender, âb-ı hayatı
aynıyla bulmuş"** tarihi mısramı dedim.

Bu kitabe 2008 yılında çalınmıştır.

Ali Paşa Çeşmesi

Ebü'l-hayrat Ali Paşa-yı âli-câh kim oldur
Vezir-i azamı Sultan Ahmed Han-ı Osmâni

Tarik-i Hakk da bünyâd eyleyüb bu çeşme-i paki
Füyûzâtıyla şâd-ab etdi ervâh-ı şehidâni

Muvaffak oldu hayra mevki'nde eyledi icrâ
Suya muhtaç idi zirâ bu semtin cümle sükkâni

Huda hıfz eyleyüb her dem kederden meşreb-i pakın
Ola peyveste câri su gibi âlemde fermani

Bu hayr-ı bi-adile binde bir ancak düşer tarih
"Ali Paşa-yı ekrem kıldı icrâ ab-ı hayvanı"

H. 1121 / M. 1709-10

Hüseyin ayvansarayı, mecmuâ-ı tevarih

Yavuz Er Sinan Mahallesi Çeşmesi

Belediye Encümeni

**Cem' olup çend ehl-i mendân çeşmeye atdı temel
Ma'kûl et ol dergâhında yâ Kibriyâ-yı zü'l-celal
Ki taşsi hâki-sâr yanup koşdular
Yapdılar bu çeşme-i sâfi bünyâd ahâlî-i i'yâl
Rahmetinle yarlığa kıl ol habîbin aşkına
Çün getirdibunca ahâlî-i ber-kemâl
Efzûn et ömrünü müzdâd Hân Hamîd ibni Mecîd
Gelmemiş misli cihâna.....Hayy-i bî-zevâl
Hâdiyâ cevherle yazdım târîh-i bünyâdım
“Himmet ile akdı tâze çeşmeden âb-ı zülâl”**

H. 1299 / M. 1881-82

Sâkîsi gırbası yokdur fî-sebîlillâh sebîl
Etmeyin kavga niza' hiç o da alsın sen de al

Ali Paşa Çeşmesi

Kariye Camii Karşındaydı

Ebu'l-hayrât Alî Paşa-yı âlî-câh kim oldur
Vezîr-i a'zam-ı Sultân Ahmed Hân-ı Osmânî

Tarîk-i Hakda bünyâd eyleyip bu çeşme-i pâki
Füyûzâtıyla şadâb etdi ervâh-ı şehîdânı

Muvaffak oldu hayra mevki'inde eyledi icrâ
Suya muhtâc idi zîrâ bu semtin cümle sükkânı

Hudâ hıfz eyleyip her dem kederden meşreb-i pâkin
Ola peyveste cârî su gibi âlemde fermânı

Bu hayr-ı bî-adîle binde bir ancak düşer târîh
“Alî Paşa-yı ekrem kıldı icrâ âb-ı hayvânı”

H. 1121 / M. 1709-10

Yeşildirek

Şah Sultan Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Kerime-i Cenab-ı Mustafa Han ibn-i Ahmed Han
Dahi hemşire-i Sultan Selim Han-ı salis şayan

Semiyy-i Şah sultan ismet-ârâ dürretü'ş-şehvâr
Bülend unvan ü sadıka şiyem zat-ı âliyü'ş-şân

Kılub bir çeşme ihya teşneganı eyleyüb irvâ
Hüda ol âli-şana ömr-i ikbal eyleye ihsan

İdüb mâ'-i hayatı feyz-i eltâfi ile icrâ
Gelüb Hızır ile İskender onu nûş eylesün her an

Dedim bâ-feyz-i Hakk bünyâd olunca İzzetâ
Tarih-i mâ'nun : **“Oldu ihyâ çeşme-i a'lâ-yı Şah Sultan”**

H. 1207 / M. 1792-93

Bu kitabe bugün Türk-İslam eserleri müzesinde bulunmaktadır.

Hacı İbrahim Efendi Çeşmesi

Tanışık, İsçe 1 – Sayfa 152

Hz. Peygamber buyurdu ki : “Sadakaların en üstünü canlılara su vermektir.”

Çeşmesin kurdu Hacı İbrahim kabri üstüne fi'l-hayat

Her geçen sa'im ve atşana içirir aynü'l-hayat

H. Ramazan 1149 M. Kasım 1736

İbrahim Hakkı Paşa ve Tiryal Hanım Çeşmesi

Tanışik, İnce - 1 Sayfa - 302

“Allah, her canlıya sudan hayat verdi”

Enbiya suresi – 30. Ayet

Merhum İbrahim Hakkı Paşa ve halilesi Tiryal Hanım’ın hayratıdır.

H. 1324 / M. 1906-07

Bu kitabe bugün Türk-İslam eserleri müzesinde bulunmaktadır

Seyyid Mustafa Efendi Çeşmesi

Tanışik, İnce 1 - Sayfa 228

Cennet-mekân merhum seyyid Mustafa Efendi’nin ruhu için el-Fatiha

H. 1223 / M. 1808-09

Kemankeş Kara Mustafa Paşa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Hazret-i Sultan Murad’ın sadr-ı âli-rütbesi
Mustafa Paşa bu ayn-ı pâki çün etdi bina

Kıldı ihdâ hâk-ı pây-ı padişah-ı âleme
Mazhar-ı lutf-ı kabul-i şehriyar olsa sezâ

Hızr içüb ab-ı latifin hem dedi tarihini
“Çeşme-i dîlcû zehi mâ’ü’l-hayat-ı cân-fezâ”

H. 1048 / M. 1638-39

Hacı Halil Çeşmesi

Aynur ve Karateke, III. Ahmed Devri İstanbul

Semâhât-pişe ol matbah-emini
Halil-i zü'l-himem zât-ı mükerrem

Emin-i sur-ı hakani idi ol
Nizâmı oldu devlette müsellemler

Edip bu çeşmeyi şâh-râha bünyâd
Su verdi gülşen-i hayrına her dem

Kaleminden su gibi akdı bu tarih
“Halil-âbâd-ı çeşme ab-ı Zemzem”

H. Şevval 1134 M. Temmuz 1722

Damad İbrahim Paşa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Hıdiv-i bahr ü berr Sultan Ahmed Han-ı zîşanın
Ki vasfı mevc-i derya gibi taşkın hadd ü ihsadan

Su gibi sû-yı hayra meyl idüb tab'ı hurûş etdi
Zülâl-i merhamet ol menba'-ı ihsan-ı vâlâdan

Vezir-i azamı Damadı İbrahim Paşa kim
Zülâl-i cûduna sir olmamış yok halk-ı dünyadan

Heman ferman idüb bu çeşme-i dil-cuyı yaptırdı
İtaş-ı ümmeti sir etti mâ'-i Zemzem-âsâdan

Civar-ı Cami-i Sultan Mehmed Han-ı Fatih'te
Güzar etdik de devletle bu şâh-râh-ı dil-ârâdan

Hüda câh-ı Sikender, ömr-i Hızır ile vere ecrin
Duayı hayra mazhar eyleye â'lâdan ednâdan

Teferrüs etti kim her sû ederler sarf-ı ab-ı rû
Alınca bir kuraba su nice minnetle sakadan

Zebân-ı lüle Vehbi-veş okur atşana tarihin
“Zülâli doldur iç mâ' ayn-ı İbrahim Paşa'dan”

H. 1135 / M. 1722-23

Bu esnada zülâli nam monla cümle ağzından
Varıp sûz-ı derûn arz etmek ile killet-i mâ'dan

Çavuşbaşı

Ebubekir Ağa çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Çavuşbaşı Ebu Bekrî's-sehâ ağa-yı ekrem kim
Sebil-i cûd-ı yenbu'-ı himem rıf'at-meâb oldu

Yolunda yaptı bu nev çeşmeyi ammâ ki tahmire
Gülâb-ı cûd-ile iksir -i himmetden terâb oldu

Gel iç ruh-ı Hasan aşk-ı Hüseyin'e mâ-cerasın sor
Ki sana lülesi bir ter-zebân-ı hazır-cevab oldu

Alub bir abdest ettim dua Sabık dedim tarih
“Suyun buldurdu san aynıle mecra-yı savâb oldu”

H. 1131 / M. 1718-19

Ömer Efendi Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Sahibü'l-hayrat ser-etibba Ömer Efendi

H. 1127 / M. 1715

Emine Sultan Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Menba'-ı ismet Emine nâm o sultan-ı güzün
Sa'y idüb yapırdı bu aynı hayrû'l-abidât

Kevniyâ der teşnegana lülesi tarihini
“Mâ' sana bu çeşme-i pakizeden ayn-ı hayat”

H. 1227 / M. 1812-13

Mehemmed Ağa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Ser-i bevvab-ı dergeh-i âli
Hacı Yusuf Ağa-yı âli-şân

Ciğer paresi Mehemmed Ağa
Edecek âzm-i gül-sitan-i Cinan

Yaptırıp râh-ı Hakk'a bu eseri
Eyledi ruh-ı pakini şâdân

Ola şayan-ı bârgâh-ı kabul
Habbeza hayr-ı da'imü'l-cereyan

Bir düşer böyle bir bedel tarih
“İçelim ab-ı Kevser oldu revân”

H. 1125 / M. 1713-14

Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi

Aynur ve Karateke, III. Ahmed Devri İstanbul

Sadr-ı âli-kadr Sultan Ahmed-i âlem-penâh
Daver-i azam Ali Paşa-yı hayrat-intisâb

Fi-sebilillah bünyâd eyleyüb bu çeşmeyi
Kıldı feyz-i iltifatı teşneganı neş'e-yâb

Geldi bir vakt-i mübarek de su tarihin dedim
“Oldu câri çeşme-sar-ı âsafide ab ü nâb”

H. 1121 / M. 1709-10

Doğramacı Mehemed Ağa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Hazret-i Ağa-yı Ekrem ol dilir-i saf-dil
Mefhâr-ı Bektaşiyân ol server-i hayli gurâb

Doğramacı şöhretiyle ol Mehemed Ağa kim
Oldu hüsn-i hulk ile pirâye-i zât ü sıfât

Başladı bu çeşmeyi kasd-ı rızauullâh için
Ede her bir katresi mahşerde mahv-i seyyiât

Bir müverrih teşnegane söyledi tarih için
“Gel dilâ bu çeşme-i safiden iç Ab-ı Hayat”

H. 1112 / M. 1700-01

Şeyhülislam Ebu’s-suud Efendi Çeşmesi

Çeçen, Halkalı Suları

Çeşme-i müftiyü’l-enâm ol Hazret-i Ebu’s-suud
Kim bu dilcu aynı bunda yapmış ol âli-cenâb

Hakk rızası için ibâdullah olmuş iken sebil
Nice müddet ki ihrâk ile olmuşdu harâb

Zikr-i hayr olsun Emin Efendi, Küttab’dan
Kıldı âbâdân bu hayrı bula ecrin bi-hesab

Sırr-ı vahdet ile Kalayi dedi tarihini
“Gel imameyn aşkına bu çeşmeden iç ab ü nâb”

Tamiri – H. 1235 / M. 1819-20

Eyercibaşı Çeşmesi

Tanıştık, İsçe 1 – Sayfa -316

Durmuş idi mâ’-i hayvanı Eyercibaşı’nın
Sonra İstanbul Ağası akıtıp oldu revân

Tarih yoktur.

Serandedil Kalfa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Bani-i çeşme Serandedil Kalfa Selim Ağa dahi
Mazhar etsin ab-ı Kevser içmeğe Rabb-i Celil

Böyle hayrata muvaffak oldular bâ-lutf-ı Hakk
Bendegân-ı Hazret-i Sultan Hamid bi-misil

Oldu tarih-i tamamın Fazlıyâ müjde-resân
“Pek güzel akdı bu çeşme misal-i selsebil”

H. 1319 / M. 1901-02

Cüce Mehemed Ağa Çeşmesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi Tanışık, İsçe 1 – Sayfa – 46

“Allah birdir, Hz. Muhammed elçisidir.”

Cüce Mehemed Ağa-yı nik-baht
Ol berceste zât ü ol hulk-i cemil

Bunda icâd eyleyüb bu çeşmeyi
Eyledi Allah için halka sebil

Ehl-i Cennet dediler tarihini
“Kad benâ aynan tüşemmi selsebil”

H. 999 / M. 1590-91

Seyyid Ömer Çeşmesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Sahibü'l-hayrat es-seyyid İbrahim oğlu Ömer

H. 1236 / M. 1820-21

Kaid Mustafa Ağa Çeşmesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Hazret-i Ağa-yı kaid Mustafa ibn-i Şüca

Bu mahalde eyledi Kevser-sebil

H. 978 / M. 1570-71

Kapı Ağası Mehemed Ağa Sebili

Kumbaracılar, İstanbul Sebilleri

Hazret-i Ahmed Han'ın Kapu ağası sâbika
Nâmıdır anın Mehemed, Hakk ede rahmet ona

Mevkiin Firdevs-i â'lâ eyleye Bâri Hüda
Diyelim kim rahmetullah-i aleyhim ebedâ

Hakk rızası için sebil etdi bina
Mağfired etsin Cenab-ı Kibriyâ

H. 1041 / M. 1631-32

Hacı Mahmud Ağa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Seyyatın Hacı Mahmud'un ilahi mahv ede
Nitekim cari olur bu mâ'-i tahir Hakk'den

Dedi tarihin Fasihi teşnegan-ı âleme
“Nuş idün mâ'-i hayat ola bu ayn-ı pakden”

H. 1115 / M. 1703-04

Atiye Hanım Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Ayniya her teşneye tarihin işrab eyledim
“Bir su al iç yâd eyle gel Atiyye Hanımı”

H. 1249 / M. 1833-34

Fatma Sultan Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Hakk kabul ede Münadi dedi tarihin dü tâ

“Çeşme-i Fatma Sultan revân oldu olub”
“Çeşme-i âliye ihsan Mehemed Paşa”

H. 981 / M. 1573-74

Hacı Beşir Ağa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Ser-çeşme-i selâtin Mahmud Han kim
Şirin çeşmelerle bahr etdi yerini yek-ser

Hacı Beşir Ağa-yı dârü's-saâdesinin
Ebr-i i'tâsı oldu bostan-gûne ziver

Ey mevkiinde etdi bu çeşme-sar-ı
Oldu enhâr-ı lutf ile sir-ab teşne diller

Bu menba'ü'l-hayatın kurbünde hususa
Bi-ab şu sebile verdi tarâvet ü fer

Simin gözelerle etrafın etdi tezyin
Seyl-ab-ı cûdın etdi hayr-ab-ı delve hem-ser

Oldu bu kâr-ı hayra badi-i nesim tevfik
Dergâh-ı Hakk'dan ola hüsn-i kabule mazhar

Remzi zebân-ı lüle atşana dedi tarih
“Mâ' iç, sebil oldu aynıyla mâ'-i Kevser”

H. 1150 / M. 1737-38

Sultan I. Mahmud Çeşmesi

Ayanoğlu, Arşiv Belgeleri Konyalı, Arşiv Belgeleri

Menba'-ı atıfet ü lücce-i şân ü şevket
Şah-ı zişan-ı felek-kevkebe Sultan Mahmud

O şehenşeh-i kerem-ver ki der-i ma'deletin
Eyledi maksad-ı âmâl-i cihan Hayy-ı Vedûd

Hayr-ı cariyeye olub meşreb-i paki mecbûl
Eyledi su gibi icrasına fermanı vürud

Mevkiinde cereyan etdi bir ab-ı safi
Ki letafet de anın olmadı misli ma'hud

Ola her re'yine takdir-i ilahi hem-dem
Kıla her emrini te'yid Huda-yı ma'bud

Şevket ü devleti efzûn-ter ola hem-vâre
Saye-i lutfi ola fark-i enâma memdud

Söyledi dâ'i-i dirinesi Neyli tarih
“Ayn-ı dilcu-yı şifa çeşme-i Sultan Mahmud”

H. 1161 / M. 1748

Berberbaşı Ali Ağa Çeşmesi

Egemen, İstanbul Çeşme ve Sayfa - 114

Hazret-i Sultan Mahmud efendimizin hâlâ berberbaşısı olan Ali Ağa'nın eser-i hayrıdır.

H. 1227 / M. 1812-13

Kethüda Ali Ağa Çeşmesi

Tanışik, İsçe 1 – Sayfa 74

Kethüda-yı Hazret-i Paşa Ali Ağa
Yapdırub a'lâ sebil çeşme-i ab-ı Fırat

Hatif-i gaybi görüb hayratı tarihin dedi
“Ab-ı câri çeşme-i mâ’-i hayat”

H. 1045 / M. 1635-36

Seyyid Hasan Paşa Çeşmesi

Tanışik, İsçe 1 – Sayfa 96

Vezir-i pak-dil Seyyid Hasan Paşa-yı derya-kef
Mahallinde bina ettirdi işbu çeşmeyi Hakka

Lebib-âsâ gelüb sir-ab olanlar dediler tarih
“Akıtdı ab-ı paki cûdundan Hasan Paşa”

H. 1159 / M. 1746-47

Halil Paşa Çeşmesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Hazret-i padişah-ı devrânın
Kapudan ü veziri ismi Halil

Diler idi ki bu mahallinde
Kıla bir hayr bula ecr-i cezil

Kethüdası vezir-i dâânın
İsmi Mahmud ve hulku kadr-i celil

Dedi semtinde bir mahal vardır
Halkı atşan gibi zebûn u alil

Ger olsa mâ’-i câriye himmet
Olmaya böyle bir sevaba adil

Eyleyüb su yerine akça sebil
Yapdı bu çeşmeyi latif ü cemil

Dileriz Hakk vücud-ı pür-cûdın
Eyleye hıfz vere ömr-i tâvil

Nûş edenler suyun dedi tarih
“**Oldu bu aynın adı ayn-ı Halil**”

H. 1024 / M. 1615-16

Ali Bey eşmesi

Tanışık, İşçe 1- Sayfa 248

Sahibü'l-hayrat Ali Bey pak-i zat
Hüsn-i hulk ümmi derûnu pür-kemal

Kara Kethüda vezir-i sâbıkın
Yeğeni idi gül-i bağı-kemal

Nura gark ede ten-i nâzik-terin
Fahr-i âlem hürmetine bi-zevâl

Bu muallim-hane ile çeşmeyi
İki hayrat eyledi kim bi-misal

Vahibü'l-âmâl kabul eylerse ger
Adn-ı Kuddüse yeterler onu dâl

Çıkdı üçler Nehriyâ tarih için
“Kasr-ı Firdevs-i berrin mâ'-i zülâl”

H. 1118 / M. 1706-07

Hacı Halil Ağa eşmesi

Tanışık, İşçe 1- Sayfa 248

Sahibü'l-hayrat ve'l-hasenat ve râğibü'l-cennet ve'd-derâcât Trabzoni Kozlıcılızâde
Merhum el-hac Halil Ağa'nın hayratıdır.

H. 1240 / M. 1824-25

Halil Ağa Çeşmesi

Tanıştık, İşçe 1 – Sayfa 306

Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla...

“Allah, her canlıyı sudan yarattı”

Enbiya suresi – 30. ayet

Bani-i sanisi Sivaslı Ferhad oğlu Halil Ağa'nın hayratıdır.

Tamiri - H. 1329 / M. 1911

Fesahat Usta Çeşmesi

Hz. Hasan (R.a)

Hz. Hüseyin (R.a)

“Rabbleri, onlara katından tertemiz bir içecek indirdi.”

İnsan suresi -

Devletlü âliyetü'ş-şan Valide sultan hazretleri'nin hazinedarı Fesahat Usta'nın hayratıdır.

H. 1230 / M. 1814-15

Hacı Yakub Efendi Çeşmesi

Merhum el-hac Ya'kub Efendi'nin ruhu için el-fatiha

H. 1224 / M. 1809-10

Bu çeşmenin kitabesi kadem-i şerif tekkesi avlusunda bulunmaktaydı.
Bu kitabe şuanda yerinde yok.

Mehemmed Tevfik Efendi Çeşmesi

Çeşme-i tavanlı bani-i sani el-hac Mehemmed Tevfik Efendi rahmetullahi aleyh

H. 15 Şa'ban 1298

M. 13 Temmuz 1881

Aşçıbaşı Mehemmed Ağa Çeşmesi

“Allah, her canlıyı sudan yarattı”

Enbiya suresi – 30. ayet

Bani-i sanisi bu mecrâ-yı tilhin Aşçıbaşı Mehemmed Ağa'dır. Niyyeti hem halisa gulle-i vâkfiylada
Şakir Hoca tamirini etdi icrâ. Lutf idüb oku Fatiha

H. 1 Rebiülevvel 1317

M. 10 Temmuz 1899

Bu kitabe benim üniversite yıllarımda (1996-2000 arası) yerinde iken şimdi yerinde yoktur.
Bu arada şu hatıramı paylaşmak isterim : Bu çeşmeye çok yakın olan ve sokağa da ismini
veren bir çeşme vardı : “Cüce çeşmesi” Bu çeşme Bozdoğan Kemerî'nin ayaklarının biri
üzerinde bulunmaktaydı. Çok estetik bir eser olan bu çeşme bir gece yarısı arkasında en ufak
bir iz bırakmayarak kayboldu. Bu çeşmeyi çalanlara sözüm şudur ki :

“Allah'ın laneti üzerinize olsun”

Muhallebeci Hacı Mehemed Ağa Çeşmesi

Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 306

Sahibü'l-hayrat ve'l-hasenat bani-i evvel ve sanisi merhum Muhallebeci el-hac
Mehemmed Ağa'nın ruhları için el-Fatiha

H. 1329 / M. 1911

Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi

Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 18

Cennet-mekan, Firdevs-âşiyân Gazi Sultan Süleyman Han
Hazretleri'nin bina ve ihya buyurdıkları çeşme-i latif

Tarih yoktur.

(1521-1566 arası)

Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi

Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 20

Sahibü'l-hayrat Süleyman Han

Tarih yoktur.

Ahmed Ağa Çeşmesi

Tanışik, İsçe 1 – Sayfa 264 Belediye Encümeni Arşivi

Şehinşah-ı cihan Abdulmecid Han-ı adl-âgâh
Mekârim-i cûy-bârın sû-be-sû icra eder her gâh

Hazinedarı kim? Şevkinihal Usta idüb ihya
Suya kandırdı cümle teşneganı hasbeten-lillah

Harab olmuş idi Ahmed Ağa'nın çeşmesi evvel
Güzel resmiyle tamir eyledi ber mucibi dil-hâh

İki teşne gelüb dedi Cemili böyle bir tarih
“Akıtdı abını bu çeşmeden iç fi-sebilillâh”

H. 1262 / M. 1845-46

Hacı Ahmed Paşa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Sahibü'l-hayrat sadr-ı esbak merhum el-hac Ahmed Paşa

İnşası – 1153 / M. 1740-41

Tamiri – 1315 / M. 1897-98

Şeyhülislam Ebü'l-meyamin Mustafa Efendi Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Han Ahmed'in zaman-ı adlinde Hakk yoluna
Bu çeşme-i latifin bünyadını koydular

Ol efdâl-i zaman Hâce Efendi el-hak
Bu hayr-ı bi-nâziri yerinde eylediler

İçdikçe teşne diller ab-ı zülâlin anın
Canıyla eylesinler banisine dualar

Ömrün mezid ede Hakk oldukça hayra câri
Evladı ile ola mesrûr nice yıllar

Bu çeşmeyi görecek tarihini melekler
“Kevser oldu sebil Allah için dediler”

H. 1015 / M. 1606-07

Bu kitabe bugün Topkapı Sarayı Müzesi'nde bulunmaktadır.

Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Cennet-mekân Pertevniyal Valide sultan hazretlerinin hayratından olub 26 Rebiülevvel 1325
tarihinde tamir olunmuştur.

H. 26 Rebiülevvel 1325

M. 9 Mayıs 1907

Seydi / Seyyid Bey eşmesi

Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 44 Belediye Encümeni Arşivi

Hamd-i bi hadd Hüda ü şah-ı dua
Güym heme ruz bi-subh u mesâ

Güftem an dem şüde Hüdayin tarih
“eşme-i mâ’-i rûy-ı çeşm-i ab-ı mâ”

H. 999 / M. 1590-91

Mustafa Rasim Bey eşmesi Kitabesi

Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 312

Sahibü’l-hayrat bâni-i sâni Mustafa Rasim Bey

Tamiri – H. 1340

M. 1921-22

Müezzinzade Mehemmed Efendi Çeşmesi

Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 198

Sahibü'l-hayrat ve'l-hasenat Cerrahbaşı Mü'ezzinzâde Mehemmed Efendi ruhuna el-Fatiha

H. 1184 / M. 1770-71

Odunkapı Çeşmesi

Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 246

Pes aldım meşreb-i safı şarâb-ı selsebilinden
Getirdim bir zülâli için terk ede kevneyni

H. 1236 / M. 1820-21

Hacı Pertev Bey Çeşmesi

Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 304

Bu çeşme merhum Hacı Hüsnü Bey ile yeğeni Mehemmed Tefik Paşa'nın namları rahmetle yâd olunmağa vesile-i hayriyye olmak için mahdumları Hacı Pertev Bey tarafından yaptırılmıştır.

H. 1325 / M. 1907-08

Pertevniyal Valide Sultan eşmesi

Hüseyin Ayvansarayı, Hadikatü'l-Cevâmi

Cennet-mekân Sultan Mahmud Han-ı Gazi kim
Cihanı tutmuş idi lutf ve ihsanlar âyânı

Zeman-ı şevketin hayrat ve âsâr ederdi sarf
Cemaliyle Cennetiyle ide Hakk avn ü ihsanı

Bu çeşme mader-i Sultan Aziz Efendi icrâsı
Ki ol Pertevniyal Hanım ider sir-ab atşanı

Açub destin dua eder içenler sahib-i hayra
Bu mâ' bir Kevser-âsâdır cihan mesrûr ü handanı

H. 1267 / M. 1850-51

Kethüda Hacı Hüseyin Ağa Çeşmesi

Tanışik, İşçe - 1 Sayfa 200

Ka'im-makam Melek Mehemed Paşa kethüdası sahibü'l-hayrat ve'l-hasenat Hacı Hüseyin Ağa'nın H. 1185/ M. 1771 tarihinde inşa ve H. 1306/ M. 1888 tarihindeki Keresteciler hârikinin imhâ ettiği bu çeşmeyi tüccardan Samakovlu Hacı Ali Efendi kendi himmetinin eseri ve merhum Hacı İsmail Ağa'nın ecr-i hayrı olmak üzere tecdid ile bâni-i evvelin hayrını ihyâ ve nâmını ibkâ' etmiştir.

H. 1324 / M. 1906-07

Zeliha Hanım eşmesi

Konyalı, "Yeni Açılan Unkapanı Güzergahı"

Zehi lutf-ı firâvân Hüda-yı kadr-i Yezdân
Kim etse hayr-ı cârî bezl-i emvâl ile bir insan

Kapanmaz defteri âmâli hayriyesin ta mahşer
Sevabı ketb olunup ecrini Rahman eder ihsân

Bu dilcu çeşme-sâr-ı himmet ile eyleyüb te'sis
Zeliha Hanım oldu sayesinde teşnegan şâdân

Zülâli bi-misal Kırkçeşme'den idüb icrâ
Bu mecrâ-yı cediden etdi ihya ol rıza-ı cûyân

Bu nev çeşme binasına dedim güher tarih
"Hayat-efzâ suyu nuş eyle ey atşan ol reyyân"

H. 5 Zilkade 1297

M. 9 Ekim 1880

Yusuf Ağa Çeşmesi

Konyalı, "Yeni Açılan Unkaparı Güzergahı"

Kethüda-yı ekrem-i sadr-ı güzin
Hazret-i Yusuf Ağa-yı kâm-kâr

Cüst û cûyî hayr ederken sû-be-sû
Oldu feyz-i cûdî Hakk'dan mâye-dâr

Ya'ni bünyâd eyleyüb bu çeşmeyi
Eyledi icrâyı zülâli hoşgüvâr

Mâ-sadak lezzette ab-ı Kevser'e
Zemzem-âsâ yok her su iştihâr

Şâd olup ruhu Hüseyin ile Hasan
Ola makbul Cenab-ı Kird-gâr

Düşse tarihi asla Tıflî tamam
"Selsebilin aynıdır bu çeşme-sâr"

H. 1170 / M. 1756-57

Hatice Sultan Sebili

Aynur-Karateke, III. Ahmed Devri İstanbul Çeşmesi

Dürretü't-tac-ı saltanat ya'ni
Duhter-i Hazret-i Mehemed Han

Dürc-i ismet Hadice Sultan kim
Hayradır niyeti onun her an

Feyz-i Hakk ol âliyyetü'ş-şanı
Ede sir-ab-ı Kevser-i ihsan

Bu sebili bina idüb lillah
Oldu rahat-resân-ı teşne-dilân

Habbeza bu sebil-i zibende
Bir içim su letafetiyle heman

Reşehât-i zülâl-i seyyâli
Neşve-bahş-ı hayat-ı cavidân

Lezzeti ab-ı rûy-ı kand-ı nebât
Safveti reşk-i neyyir-i rahşan

Oldu her kûze-i safa-meşreb
Mevrid-i cûybâr-ı bağ-ı cinan

Bundan â'lâ olur mu âlemde
Eser-i hayr-ı da'imü'l-cereyan

Görücek tarh-ı dilkeşi Ta'ib
Hızr-ı ferhunde-dem mediha-künan

Nâsa işrab idüb dedi tarih
“İçelim ab-ı Kevser oldu revân”

H. 1123 / M. 1711-12

Ahmet Paşa eşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Han-ı Mahmud u cihan-dâre muvakkâ hâlâ
Ab-rûy-ı vüzerâ Hazret-i Ahmed Paşa

Devletinde o şehinşah-i felek-dergehin
Kasd-ı ecr ile bu nev çeşmeyi kıldı inşa

Hayr-ı câri ki civarında olan atşane
Eyledi ab-ı hayatı keremiyle ihya

Kemterin bendesi Şakir dedi tarihin anın
“Na’ili ecr ola nev çeşmeden Ahmed Paşa”

H. 1152 / M. 1739-40

Hocapaşa Cami Önündeki Şadırvanın Kitabesi

Belediye Encümeni Arşivi

Osman Tevfik Efendi ile ehl-i Aişe Hanımefendi ve Emine Hanım vakfidır.

H. 1285 / M. 1868-69

Ahmed Paşa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Pür-şiyem kevkebe Sultan Mahmud
Daver-i dâd-ger bi-hemtâ

Devr-i adlinde cihan asude
İşte bunun gibi âsârla cihan ser-tâ-pâ

Şevket ü ömrün idüb rûz-ı efvân
Zatını ede hatasız Mevla

Bâ-tab'-ı na'il-i hayr olmağla
Ol Hudavend-i semâhat-pirâ

İnşa eyledi sıdk-ı derûn
Eser-i hayrata sadrû'l-vüzerâ

Ya'ni hem-nam nebiy'y-i Muhtar
Asaf-ı zü'l-himem Ahmed Paşa

Sadr-ı vâlâ-yı asilden teşrif
Hasenatıyla pür oldu dünya

Sû-be-sû eyledi vaz' âsâr
Her biri pak ü müsellemm ammâ

Hane-i devleti etrafında
Nice hayr eyledi kim müstesnâ

Birisi anın işte ez-cümle
Bu soğuk çeşme ferhunde bina

Bani-i evvelinin namını
Dahi külliyyen olub naşıda

Bozulup yolları ez-kalmamışdı
Suyu başdan Hakk için ehl-i me'vâ

Hakk ecriyle edince tecdid
Kavâs gühen ser-tâ-pâ

Akdı evvelkinden â'lâ suyu
Çeşme-i Hızra eder şimdi salâ

Kıldı ol asaf-ı hatem-meşreb
Doğrusu Hakk civarı icrâ

Hakk Tealâ ede şayan-ı kabul
Habbezâ hayr-ı cezil ü ra'nâ

Şakir tarihin ederken bahş
Hatıra geldi bu beyt-i garrâ

“Pek güzel eyledi ihya”
“Bu soğuk çeşmeyi Ahmed Paşa”

H. 1152 / M. 1739-40

Başkadın Emetullah Han Sebili

Ayanoğlu, Şerifoğlu, Su Güzeli İstanbul Sebilleri

Banû-yı ismet-serây-ı hâss-ı Sultan Ahmedi
Hasbeten-lillah bu hayr-ı pâki inşa eyledi

Hem sebinin eyleyüb huddâmını âmâde hem
Mektebe etfâl için ta'yin-i üstâd eyledi

Dâr-ı dünyada vücuh-ı hayra sarf-ı mal idüb
Cennet içre kendüye bir hâne bünyâd eyledi

Dürriyâ hatif dedi itmammın tarihini
“Bu sebili ü mektebi Başkadın âbâd eyledi”

H. 1119 / M. 1707-08

Has Odabaşı Hasan Ağa Çeşmesi

Belediye Encümeni Arşivi

Hâss Odabaşı Hasan Ağa'nın olub himmeti
Çeşme-i diltû-yı bina etmek de kılsın gayreti

Bu tarikin sa'y-i için hademe olub oldu bina
Teşnegan-ı dünyayı sir-âb eder bu latifi

Güher tarihini yazdı atâ etdi imlâ
“Ab-ı Kevser iç gelüb bu çeşmeden bul sıhhati”

H. 1184 / M. 1770-71

Acı Çeşmenin Kitabesi

Belediye Encümeni Arşivi

Habbezâ Sultanzâde Mir-i Âli ra'fet-kim
Gülşen-i ömrün hazân etdik de ol nahl ü vefâ

Fi-sebilillâh şimdi madei pakizesi
Oldu tahsil-i rıza-yı Hakk'da el-hakk bi-riyâ

Yapdı ervâh-ı şehidi Kerbelâ-yı şâd için
Böyle nev menba'-ı diltû-yı ol kân-ı sehâ

Teşnegânın ab-rûyü olduğun ol eser
Çeşme-i hurşide taklid çarha mâh olsa sezâ

Mısra'-ı tarihi Hatif eyle de bir bir hesab
“Kevser-i ayn-ı Âliden mâ'-i gel iç ab-ı atâ”

H. 1210 / M. 1795-96

Sultan II. Mahmud Çeşmesi

Hüseyn Ayvansarayi, Hadikatü'l-Cevâmi

Ayn-ı cûd u ma' delet sultan-ı Mahmudü'l-eser
Mevkiinde çeşme yapdı oldu reyyan teşnegan

İç bu ab-ı Kevser'i âdem gibi seyr eyle gel
Sû-be-sû Bahçekapısı oldu gülzâr-ı cinan

Menba'-ı cûy-ı hilafet ab-ı rûy-ı saltanat
Padişah-ı Hızr-meşreb yemm-himem şah-ı cihan

Tâ ki dünyayı ede dil-sir enhâr u uyûn
Ola kalbi menhel-i ab-ı hayat-ı cavidân

Ayniyâ atşana işrab eyledim tarihi tam
“Çeşme-i zibende icâd eyledi Mahmud Han”

H. 1250 / M. 1834-35

Mimar Mustafa eşmesi

Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 80

Sahibü'l-hayrat Mimar Mustafa'nın vâkf eylediği adedeyn masura mâ'yı beş mahalle
şhadetiyle bina eden İbrahim ve Hacıye ve Said

H. 1071 / M. 1660-61

Kuyu Kitabesi

Tanman, İstanbul Tekkeleri

Cennet-mekan, Firdevs-âşiyân Gazi Sultan Mahmud Han Hazretleri'nin başkadınları,
ıffetlü, ismetlü Nevfidan Kadınefendi hazretlerinin hayrat-ı meberratlarıdır.

H. 1268 / M. 1851-52

Sadrazam Kara Davud Paşa eşmesi

Özdeniz, Kaptan-ı Derya eşmeleri

Hayr için Davud Paşa bir eşme bünyâd eyledi
Selsebil olsa mükâfatı n'ola Mabud'dan

Ey Piyade teşne-dil ol kevserin tarihidir
“Nûş-ı cân olsun için bu eşme-i Davud'dan”

H. 1028 / M. 1618

Hacı Mehemed Ağa Çeşmesi Kitabesi

*Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 180***Sadece tarih beytini bulabildim :**

Sahibü'l-hayra dua birle dedim tarihini
“Afiyet ola iç ayn-ı zemzemi oldu revân”

H. 1160 / M. 1747-48

Feyziye Mektebi Sokağındaki Çeşmenin Kitabesi

*Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 138***Sadece tarih beytini bulabildim**

Nase Akif lülesi işrab eder tarihini
“İç Muhammed aşkına bu çeşmeden lillahi mâ”

H. 1144 / M. 1731-32

Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi Kitabesi

*Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 106***Sadece tarih beytini bulabildim**

Hızr-ı Ferruh-dem temâşâ eyleyüb tarihini
“Dedi dilcu çeşme-i ab-ı hayat oldu revân”

H. 1122 / M. 1710-11

Sultan II. Mahmud Çeşmesi Kitabesi

Egemen, İstanbul'un Çeşme Sebilleri Sayfa – 529

Sadece tarih beytini bulabildim

Kulu Nuri fakirane dedi bir mısra’-ı tarih
“Şeh-i Mahmud bu vâlâ çeşmeyi yaptırdı pür-ahyâ”

H. 1252 / M. 1836-37

Abdulmecid Han Çeşmesi Kitabesi

Tanışik, İşçe 1 – Sayfa 204

Sadece tarih mısrasını bulabildim

“Mâ’-i hayvan çeşmesi yapıldı At pazarına”

H. 1269 / M. 1852-53

Ali Paşa Çeşmesi Kitabesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 350

Sadece tarih beytini bulabildim

Dediler tarih için ab-ı lutfu teşnegan
“Eyledi icrâ Ali Paşa cihane ayn-ı nur”

H. 1126 / M. 1714-15

Hoca Hamza Mektebi Kitabesi

Belediye Encümeni Arşivi

**Nik u haslet kim yaptı Küçük Mehmed Ağa
Yapub bu mektebi sıbyane oldu çün mekân**

İki tıfl gelüb itmame dediler tarih
“Yapıldı yümnile el-hakk bu mekteb-i irfan”

H. 1204 / M. 1789-90

Sineperver Valide Sultan Mektebi Kitabesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Nur-ı Kur’ân lem’a-saz etsin bu zibâ mektebi
Da’ima banisinin olsun saadet-gû gibi

Sine-perver Valide Sultan-ı zi-şan Aişe
Padişah-ı sâbıkın ümm-i âtîfet-meşrebi

Bâb-ı Cennet açılır makbuletü’l-hayrat için
Harf-i Bismillah ile etfâl açınca dü lebi

Tahta-i Amed şed kalbe yazılsın matlabı
Ezber etsin tıfl-ı ebced-hân dua-yı vâkıfı

Geldi bu hayrat için Fazıl aceb tarih-i tam
“Kıldı inşa Valide Sultan bu dilcu mektebi”

H. 1225 / M. 1810-11

Sultan I. Abdulhamid Mektebi Kitabesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Şahenşeh-i âli-himem hakan-ı memduhü'ş-şiyem
Gerdûn-vâkâr u cem-haşem Sultan-ı İskender âbid

Kur'ân'a kılmış iktidâ münkâd-ı emr-i Kibriya
Ammâ ki olmuş mukteda şahana ol zat-ı vahid

Ol padişah-ı pür-kerem dünyayı kıldı muğtenem
Hayrata sa'y etdi bu dem tarh eyleyüb resm-i cedid

Yazdı kalem Lütfi gibi tarih-i tam-ı atyebi
“Sıbyana yaptı mektebi şah-ı cihan Abdulhamid”

H. 1191 / M. 1777-78

Damat İbrahim Paşa Mektebi Kitabesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Hazret-i Han Ahmed'in damad ü sadrazamı
Âsaf-ı zi-şân-ı İbrahim Paşa'yı celil

Mazhar-ı tevfik-i destur mekârim-pişe kim
Eylemiş tedbirine takdirini Bâri delil

Eyleyip tamir-i lütufla gönüller Ka'be'sin
Kıldı hükm-i ismini icrâ o hem-nam-ı Halil

İlme rağbet gösterip bu mekteb-i ferhundeysi
Kıldı ihlâsla ihya bi-nâzir ü bi-adil

Defter-i hayratına yazdı kiram-ı kâtibin
“Mekteb-i zibâ-yı İbrahim Paşa-yı celil”

H. 1138 / M. 1725-26

Sultan Katibi Mektebi Kitabesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Katib-i serrâc-ı sultani semiyy-i şîr-i Hakk
Dest-i cûdı hatime galibdir ihsanda

Bu mu'allim-haneye çün bezl-i himmet eyledi
Ecrini bulsun Hûda ya ravza-i Rıdvânda

Fenniya tarihin hatif idüb dedi dua
“Reg-i tıfl alsın sebak bu mekteb-i sıbyanda”

H. 1084 / M. 1673-74

Bezm-i Âlem Valide Sultan Mektebi Kitabesi

Türk İnşaat Eserleri Müzesinde

Şahen-şah-ı zamanın mader-i zi-şanıdır el-hakk
Cihana Bezm-i Âlem nam-ı pakiyle şeref-bahşâ

Kitab ü sünnete tatbik eder bi'l-cümle ef'âlin
O sultana olaldan de'b ü adet ismet ü takvâ

Dua aldirmek için şah-ı devrana hulus üzere
Eder hayrata nakd-i vakti bezl-i himmet-i evfâ

Sezâ ezber ederse vasfını sıbyan Kur'ân-veş
Kerem-verlik de olmuş dehre zatı ayet-i kübra

Ta'allim-gâh-ı emr-i dine revnak verdi âlemde
Yapub bu mektebin bünyanını evvelkiden â'lâ

Denildikçe İlahi “Rabbi yessir” şah-ı devrana
Be-câh-ı sure-i “Feth” et müyesser nusret-i uzmâ

Ser-i etfale tarihim güher-pirayedir Ziver
“Ne zibâ mekteb etdi şah-ı devran maderi ihya”

H. 1261 / M. 1845

Mihrişah Valide Sultan Mektebi Kitabesi

Belediye Encümeni Arşivi

Cenabı Han Selim'in validesi Mihrişah Sultan
Yeniden etdi Mirahor Ali'nin mektebin bünyan

H. Gurre Muharrem 1207

M. Ağustos ayı ortaları 1792

Seyyid Ömer/Fahredden Cami Namazgah Kitabesi

Pekbaş, İstanbul Namazgahları Adlı Lisans Tezinden

**Bu kitabenin Arapça ve Osmanlıca ifadeler içerdđi
anlaşılmaktadır. Özetle şunlar söylenmektedir :**

“Allah'ın rahmeti nasılsa öylece onun üzerine olsun.”

Ya Rabb! Bu mihrabda kılınan namazı Hz. Muhammed hürmetine kabul eyle”

H. 1217 / M. 1802-03

Malkoç Ağa Cami Kitabesi

Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi Bu Kitabe Saraçhane'de Türk İnşaat Eserleri Müzesi'nde

Sahibü'l-hayrat evveli O Süleyman Malkoc
Ez-kaza bâb-ı cedid sûzan olunca ol zaman

Çün rıza-yı Hakk için yaptı bu bâlâ ma'bedi
Emr-i Hakk'la misal-i aşık yanmış idi bu dahi

Hoca-yı el-hac Ali ya'ni ki Şeyh
Hub-hayrat nik u haslet mazhar-ı hâmi-i âli

Bani-i sanisi olub çok sa'y ile etdi bina
Mescid-i fevkaneyi sahili ibadethaneyi

Hayriya tarih-i tamın söyledi ehl-i mürur
“Bani-i mâh-ı şa'ban içre itmam eyledi”

H. 1185 / M. 1771-72

Sekbanbaşı Mescidi Kitabesi

Konyalı, Yeni Açılan Unkapanı Güzergahı

Şehinşah-ı cihan Sultan Mahmud Han-ı zi-şanın
Nâziri gelmedi gelmez hele bu çerh ü devrane

O gerdûn-câh mahmudü'l-hısal ma'delet-kârın
Zamanında tecdid eyledi her köhne ü virane

Heman bu camii kalmış gerçi viran ü harab el-hakk
Nasib oldu bunun ihyası ber-tâb hulusane

Ki oldur mader-i Sultan Abdulaziz Efendi'nin
Muvaffak oldu Hakka Pertevniyal Hanım bu ihsane

Füzûn olsun hemişe padişahın ömr ü ikbali
Muvaffak oldu tedbiri dem-a-dem lutf ü sühane

Duası mü'min ez-dil ü can vacib olmuşdur
Hüda makbul idüb na'il kıla ecr-i Ferdane

Hulus kalble Sa'tı dedi tam tarihin
“Bu cami-i kıldı ihya sani-i ikbal-i şahane”

H. 1254 / M. 1838-39

Muhiddin Kocavi Mescidi Kitabesi

Belediye Encümeni Arşivi

Bi-hamdillah saye-i şahenşah-ı cihanda
Nasib eyledi Hazret-i Mevlâ

Ashâb-ı hayratdan sultani hamamcısı
El-hac Kadri eyledi sa'y ile himmetâ

Baniyanın mü'mininden murâdı ancak dua
Her duhûl de bu makama da'imâ

Mescid-i Muhyiddin Kocavi söyledim tarih-i tam
“Nasibi bu vakit imiş eyledi icrâ”

H. 1276 / M. 1859-60

Papasoğlu Mescidi Kitabesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Barek-Allah bu ma'bed-i paki
Kılub itmam bani-i ekrem

Şeyhzade Efendi hazretleri kim
Ya'ni ol mahz-ı cûd ayn-ı himem

Hatemü'l-enbiyâya vakf edecek
Oldu tarihi : **“Mescid-i hâtem”**

H. 1148 / M. 1735-36

Hoca Teberrük Cami Kitabesi (Yahya Güzel Cami)

Eyice, İstanbul'un Ortadan Kalkan Bazı...

Sahibü'l-bina Hâce İbrahim teberrük mahlesi
Cami olmuş harabe gördü bir merd-i dilir

Çün Sivasi Yeniçeri Ağası Mehmed Ağa
Beyti ma'mur eyledi çün yakdı şem'-i münir

H. Gurre muharrem 1200

M. Kasım ayı başları 1785

Adilşah Kadın Cami Kitabesi

Bu Kitabenin Bazı Parçaları Türk-İslam Eserleri Müzesinde

Sahibetü'l-hayrat cennet-mekân Adil-şah Kadın Enamallahu aleyha bi'd-deracatü'l-aliyat
Valide-i Macide-i meliketeyn ismet-nişan Hazret-i Beyhan Sultan ve Hazret-i Hadice Sultan
Lâ-zalata mahfuzatani bi-inâyât el-maliki'l-mennan bena el-sultani'l-azam el-gazi Mustafa
Han askanallahu fi ravzatü'l-cinan ve ibkâ' kurrata aynihi fi sariri'l-adl ü ve'l-ihsan, amin.)

H. 1220 / M. 1805-06

Fatma Sultan Cami Kitabesi (Gümüşhaneli Dergahı)

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

İnşa Kitabesi

Şehenşâh-ı hümâyun-pâye Sultân Ahmed-i Gâzî
Fürûğ-ı şem‘-i mihrâb-ı hilâfet sâye-i yezdân

Geçerken devlet ü izzetle bir gün gördü kim olmuş
Sarâya muttasıl mescid mürûr-ı dehr ile vîrân

İmâm-ı milket ü millet hatîb-i minber-i şevket
Mu‘în-i dîn ü devlet muktedâ-yı cümle-i şâhân

Karîn-i izdivâcî âsaf İbrâhîm Pâşâya
Buyurdu kasdım etmekdir bunu bir câmi‘-i zî-şân

Aceb mi mültecâ-yı pâdişâhân-ı cihân olsa
Nigehdârende-i beyt-i Hudâdır himmeti her ân

Bu sıdk-ı niyyetinden sadr-ı âlî-şân olup memnûn
Edüp tergîb u teşvîk eyledi gâyetle istihsân

Duâ-yı hayrî halka beş vakitde farz-ı zimmetdir
Ki oldu devletinde şeş cihet ma‘mûr u âbâdân

O sâ‘at emr edüp bu ma‘bed-i zî-şânı yaptırdı
Ki olur tarh-ı matbû‘un temâşâ eyleyen hayrân

O hâkân-ı kerîmin duhter-i pâkîze-ahlâkı
Semiyy-i Hazret-i Zehrâ cenâb-ı Fâtîma Sultân

Te‘âlallah zihî vâlâ ibâdetgâh-ı rûşen kim
İçinde berk urur envâr-ı rahmet pertev-i îmân

O sultân-ı mu‘allâ-şan ki olmuşdur onun zâtı
Gül-i evvel-zuhûr-ı bâğ-ı sulb-i husrev-i devrân

İlâhî olalar iclâl ü izz ü câh ile dâ‘im
Şehenşâh-ı cihan sultân-ı zî-şân âsaf-ı devrân

Nezâhat sâha-i ismet-sarây-ı hâsına cârûb
Sa‘âdet haclegâh-ı devlet ü iclâline derbân

Bu mısra‘la Nedîmâ söyledi târîh-i itmâmın
“Ne a‘lâ câmi‘ ihyâ etdi el-hak Fâtîma Sultân”

H.1140 / M. 1727-28

Tamir Kitabesi

Fatîma Sultan’ın ihyâ etdi ruhun padişah
Buldu eski revnakın bu ma‘bed-i zibâ yine

Harf-i cevher-dâr ile İzzet dedim tarihini
“Etdi Sultan Cami’in Mahmud Han ihyâ yine”

H. 1243 / M. 1827-28

Arpaemini Selim Efendi Cami Kitabesi

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Gönlü gibi ismi Selim Arpaemini fi'l-kadim
Kılmışdı işbu mescidi inşaya lutfun râygân

Kalmışdı bir müddet harab ihyasına kıldı şitâb
Şahenşeh-i âli-cenab Sultan Hamid-i kâm-rân

Tarih-i cevher-dârını yazdı kulu Muhtar-ı zâr
“Lutf etdi tecdid eyledi bu mescidi şah-ı zaman”

H. 1305 / M. 1887-88

Divittar Keklik Mehmet Efendi Cami Kitabesi

Göncüoğlu, Fatih'in Kitabı - 1. Cilt

Rızâ-yı Hakk için bu mescidi mes'udu yaptırmış
Ki Hasan Paşa bâb-ı devletdir sehâ-yı ihsân

H. 1300 / M. 1882-83

Kızlar Ağası Hamamı Kitabesi

Haskan, İstanbul Hamamları

Mefhâr-i dârü's-saade Hazret-i Abbas Ağa
Ya'ni ol kân-ı âtâ ve menba'-ı cûd ü sehâ

Tab'-ı safî mail-i hayr-ı cemil olub yine
Eyledi dilküşa hamam-ı zibâyı bina

Onu hıfz eyleye Huda alâyiş-i ekdârdan
Pak ü tathir eyleye zat-ı şerifin daima

Geldi bir kâmil dil anın söyledi tarihini
“Bi-bedel germabe-i pür ab ü tab ü can-fezâ”

H. 1080 / M. 1669-70

Silivrikapı Üzerindeki Kitabe

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Zıll-i Hakk Beyazıd-ı şems-i mülk
Ki hümayun-ı fer ü kamer-tal'a

Der zamanış fütad zelzele-i
Kal'a ra kal'a kerd ba sel'a

Der harabu müremmeteş tarih
“Harab bünyan” “Müremmetü'l-kal'a”

Yıkılışı – H. 915 / M. 1509-10

Tamiri – H. 916 / M. 1510-11

Topkapı Sarayı Kapısı Üzerindeki Kitabe

Topkapı Sarayı Müzesinde

Bani-i sani-i devlet olalı Han Mahmud
Kıldı her köhneyi tecdid harabı âbâd

Verilir zat-ı hümayununa bi'l-istihkâk
Etse Mevla yeniden âlem-i diğeri icad

Leb-i deryada yapub böyle saray-ı dilcu
Şehr-i İstanbul'ı kıldı yine mahsud-ı bilâd

Yazıla babına İzzet kulunun tarihi
“Kıldı hakan-ı cihan Topkapı'yı nev-bünyad”

H. 1233 / M. 1817-18

Kırık ve Kayıptır.

Eğrikapı Üzerindeki Kitabe

Topkapı Sarayı Müzesinde

Padişah-ı heft-kişver kim Hüda
Zat-ı pakin masdar-ı dâd eyledi

Ya'ni Sultan Ahmed-i âli-himem
Ser-keşânı emr-i minkâd eyledi

Devr-i hükmünde cihan mamurdur
Bu harab-âbâdı âbâd eyledi

Burc-ı devlette mekin etsin hüda
Bu dua-yı âlem evrad eyledi

Bâ-husus İstanbul'un surun dahi
Yapmağile halkı dil-şâd eyledi

Sadır oldu hatt-ı vezir-i azama
Kal'a termimini icad eyledi

Asaf İbrahim Paşa'dır o zat
Şah-ı âlem anı damad eyledi

Emr idüb matbah emini kuluna
Himmet-i tamir ile şad eyledi

Ka'be yapıdı san Halil-i Azeri
Sa'yinin ta öyle müzded eyledi

Yalı Köşkü'nden der-i Narlı'ya dek
İki yılda reşk-i Bağdad eyledi

Halk müstağni idi ebvâbdan
Her köşeye bir bâb icad eyledi

Burc u bârûlar harab olmuş iken
Bi-bedel tamir-i bünyad eyledi

Beyt-i vahid de Refik hoş-edâ
Böyle bir tarih inşad eyledi

“Hükm-i Sultan Ahmed-i vâlâ-cenab”
“Hısn-ı İstanbul'ı âbâd eyledi”

H. 1135 / M. 1722-23

Çok İyi Bir Durumda İken Mahvedilmiştir.

Edirnekapı Üzerindeki Kitabe

Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi

Şahenşah-ı kadr-i kudret ki nam-ı paki halk içre
Anıldıkça dua-yı hayrına meşguldür dünya

Hüdavend-i hüma-himmet ki adli Kaaf'tan Kaaf'a
Tutupdur âlemi mânend-i hurşid-i cihan-ârâ

Acep-i hâk-i pâyine akarsa su gibi âlem
Bi-hamdihi ki etdi şarka âzm-i kemin icrâ

Şeh-i gerdûn-haşem Sultan-ı âlem Han Murâd ol-kim
Yeniden eyledi Konstantiniye kal'asın ihya

Nice yapıdısa onu lutf idüb şahenşeh-i âlem
Anın da hâne-i kalbini yapsın Hazret-i Mevlâ

Dua edip dedim ey Danişi tarihi anın
“Zemin durdukça dursun bu bina-yı âsumân-âsâ”

H. 1045 / M. 1635-36

“Maarif-i Umumiye Dairesi” Kitabesi

Topkapı Sarayı Müzesi

Hazret-i Abdulhamid Han maârif-perverin
Saye-i lütfunda yapıldı bu zibâ da'ire

Eylesin müzdad ömr ü şevketin Rabbü'l-enâm
Mevki'inde eyledi inşa bir â'lâ da'ire

Bende-i İrfan tam tarihin dedim bâ-iftahâr
“Dil-nişin bâb-ı maârifdir bu vâlâ da'ire”

H. 1301 / M. 1883-84

İstanbul Surlarının Beyaza Boyandığını Gösterir Kitabe

Topkapı Sarayı Müzesi

Padişah-ı bahr ü ber çün Hazret-i Sultan Murâd
Müctehidler hizmetinde etdi gayet ictihâd

Kahraman-ı saf-şiken sahib-kırân-ı ruzigâr
Ser-firâz âl-i Osman Rüstem-i âli-nejad

Umarız Allah'tan kim hasmına galib gele
Da'ima mağlub ola şah-ı pelid ü bed-nihad

Feth ü nusretle gelüb taht-ı şerifinde karar
Eyleye ömrüyle devletde terakki ber-ziyâd

Ak libasıyla ser-a-ser suru tezyin eyledi
Aksakallı pir olub olsun hemişe ber-murâd

Himmat-i Bayram Paşa-yı vezir-i namdar
Hüsn-i tedbiri müsellemler asaf-ı pak-itikâd

Yüzünü ağarttı din ü devletin el-hakk tamam
İki âlemde yüzün ak eylesin Rabbü'l-ibâd

Cümle âlem haz idüb Hamdi dedi tarihini
“Cümleten dünyayı mamur eyledi Sultan Murâd”

H. 1045 / M. 1635-36

Haseki Hürrem Sultan Kadın Hastanesi Kitabesi

Topkapı Sarayı Müzesi

Zıll-i hâkim-i mutlak Abdulhamid Han'ın
Tebdir-i himmetidir mahz-ı hayat-ı âlem

Yapdırdı Hastahane bimâr olsun zenâne
Hiç görmedi zamane bir böyle lutf-ı akdem

Ünvanı olsa şayan "Fihi şifau'n-nas"
Rencûr olup girenler çıkmakta şâd ü hurrem

Feyz-i hâkim-i kudret oldukça dehre rahmet
Olsun kârin-i sıhhat ol hüsrev-i mu'azzam

Tarihin etdi Muhtar bir ehl-i hikmet-i inşa
"Sıhhat saray-ı nisvân oldu dâr-ı muhkem"

H. 1309 / M. 1891-92

Odunkapı

Başkadın Nevfidan Hanım Hayratı Kitabesi

Tanman

Hüdavendigâr-ı sâbık cennet-mekân Firdevs-aşıyan Gazi Sultan Mahmud
Han aleyhü'r-rahmet-i ve'l-Gufran hazretlerinin baş kadınları zübdetü'l-tahirat
Üsvetü'l-zehra iffetlü, ismetlü Nevfidan Hacı başkadın efendi hazretlerinin
hayrat-ı celileleridir.

H. 1267 / M. 1850-51

Tamiratı – H. 1299 Rebiülahir

M. 1882 Şubat/Mart

Mehmet Ağa Tekkesi Kitabesi

Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi

Şehinşah-ı cihan Abdulhamid ma' delet-kârın
Cihan mi'mar-ı eltâfiyle âbâd olmada bâr

Hususa işte bu kızlarağası dergeh-i dahi
Harab olmuşken ihya etdi ol şah-ı bülend-asâr

Vücûdın zib-i evreng-i hilafet eylesün Mevla
Dil-i uşşâke fer-bahş eyledikçe pertev-i ezkâr

Bu Bayram-ı Veli dergâhıdır ey salikân-ı Hakk
Hulus-ı kalb ile gel eyle derin zikr ü istiğfar

Bahâi bendesi tarihin imlâ etdi berceste
“Cihanın tac-dârı eyledi bu dergeh-i i'mâr”

H. 1312 / M. 1894-95

Ümmi Sinan Dergahı

Ya Hazret-i Pir Ümmi Sinan dergahı

H. 1321 / M. 1903-04

Deniz Abdal Tekkesi Kitabesi

Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi

Tiğ-1 uşşâkesine açmak salikânın kârıdır
Sırr-1 Hakka mahrem olmak arifin irfanıdır

Gir bu meydan içre ya hu zıkr-i Hakkı kıl müdam
Cümle eşyada görünen Halik'in esrarıdır

Bu ibadethane de tesbihimiz zıkr-i Hakk
Bu deni dünya hayaldir dervişanın seyranıdır

“Külli şey'in Hallak” Yezdân bekâdır dem-be-dem
Gir hakikat râhına kim aşıkın nişanıdır

Bais-i ihyasıdır Burhan ile Kemaleddin
Zümre-i tac-1 uşşâke bu bir teselli-i hidayetdir

Yol Muhammed-Ali'nin el-fakir remzin kıl kabul
Tekye-i uşşâke gel kim evliya-ı erkâmıdır

H. 1343

M. 1925

Kelami Tekkesi Kitabesi

Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi

Hamd ola icrâyı tevhid eylerim ez-dil ü cân
Bende-i Abdulkadiriyim bil meni

Tekye-i tertib Muhyiddin Kelâmi nişan-dem
Muhıbb-i âl-i âbâ hem cedd-i da'im bil meni

Kelâmi dergâhı postnişini tarik-i
Kadiriyye'den şeyh Muhammed Raşid Efendi

H. 1289 / M. 1872-73

Hüseyin Haydari Tekkesi Kitabesi

Tanman

Feyz-i lutfi Hazret-i Abdulhamid-i ekremin
Eyledi âbâd pek çok hane ü kaşâneyi

Etdi ihyayı tekâyâ kıldı mescidler bina
Seyr edin asar-ı lutf-ı hüsrev-i ferzâneyi

Yapdı ez-cümle Hüseyin Haydari'nin tekyesin
Neşr için feyz-i uluvv-i himmet-i şahaneyi

Şad idüb ruh-ı alemdâr Cenab-ı Fatih'i
Vâkf-ı şükran etdi merdan reyâ yegâneyi

Yâd-ı lutfın zamanı evrâd eyliyor her kadri
Zib-i dest etdikçe her gün sücce-i sâdvaneyi

Eylemez onlara ihsan mest ü hayran olsa da
Gavs-i Geylani en-neden nûş eden mâ'yi

Gördüm itmâmın dedim Hamdi güher tarihini
“Eylemiş Abdulhamid ihyâ şu haydarhâneyi”

H. 1312 / M. 1894-95

Aydınoğlu Dergâhı Kitabesi

Tanman

Erenler Şeyh Şabani tarik-i müstakimden
Bu Aydınoğlu Dergâhı açıldı dideler rûşen

H. 1095 / M. 1683-84

Şah Ali Baba Dergâhı Kitabesi

Tanman

Şah Ali Baba nam-ı diğer Şeyh Şerafeddin Efendi Dergâhı

H. 1333 / M. 1914-15

Aydınoğlu Tekkesinde Bulunan Sarnıcın Kitabesi

Tanman

Allah ve Resulullah zat-ı âlilerinden hoşnud ve razı olsunlar.
İşbu mâ'-i leziz sahrıncı devletlü, ismetlü Adile Sultan âliyetü'ş-şan hazretleri
Ağaları merhum ve mağfur el-muhtaç ila-rahmet-i Rabbihi'l-Gafur Osman Ağa
nın hayrı olmak üzere inşa olunmuştur.

H. 13 Şevval 1296

M. 30 Eylül 1879

Haseki Hürrem Sultan Medresesi Kitabesi

Çinili Köşk Müzesi

Bu medrese kim bunda olundu bena-lillah
Lem yürev ve lem yuhber fi'r-rif'at-i saniha

İtmamı zamanında ilham ile eyle
Denildi buna tarih : **“Hayr ü li-baniha”**

H. 946 / M. 1539

Çarşamba

Molla Murad Kütüphanesi Kapısındaki Kitabe

Bu hankâh-ı feyz-penâh-ı Molla Murâd
Olmuşdu kalb-i aşık-ı efkende-veş harab

Yapdırdı padişahımız Abdulhamid Han
Üç yüz sekiz de oldu Nakşibend ü feth-i bâb

Bu bâb-ı müstetâb açıldıkça subh u şam
Versin o şah-ı azama Hakk ömr-i bi-hesab

H. 1308 / M. 1890-91

Bu kitabe 2009 yılında çalınmıştır. İlk gördüğümde okuyup kaydetmiştim.
İşte faydası! çalanlara bedduamız aynı : Allah'ın laneti üzerinize olsun.

Hırka-ı Şerif Kuyu Kitabesi

Sahibetü'l-hayrat Ümmü Gülsüm Hanım ruhu için el-Fatiha

H. 1256 / M. 1840-41

Çarşamba

Çeşme Kitabesi

Türk İnşaatları Müzesi

Devletlü, necabetlü Reşad Efendi Hazretleri'nin harem-i hümayunundan merhume
Cinanyar Kalfa hayratıdır.

H. 1291 / M. 1874-75

Bu kitabe çarşamba'da ki kuşadalı tekkesi avlusunda bulunmaktaydı. Şu an ise Türk İnşaat Eserleri Müzesi'nde bulunmaktadır. Üzerindeki yazılar da kısmen silinmiştir.

Hacı Bilal Ağa Mektebi Kitabesi

Hacı Bilal Ağa mekteb-i şerifi muhterik olub altmış sekiz senesi tamam

İnşası - H. 1142 / M. 1729-30

Tamiri - H. 1168 / M. 1754-55

Arsası hâli kalub vakfın sülbiyye-i kebire kızı sahib-i meşrutâ mütevelliyesi şerife, dervişe
Emine Hanım müceddeden ihya eyledi.

H. 1215 – Gurre Muharrem

M. 1800 – Mayıs sonları

Muvakkithane Kitabesi

Türk İnşaatları Müzesi

Şehenşah-ı cihana baş musâhibdir Besim Ağa
Eder celb-i dua ol padişaha hayr idüb ihya

Bu mevki'de muvakkithane bünyad edecek oldu
Mahalle halkına vakit anlamakda mekremet-bahşa

Bu hayr-ı mahzı Hakk hüsn-i kabule eylesin makrûn
Be-her-sa'at ona ecr-i cezil etsin Hüda i'tâ

Mücevher harf ile tarihi oldu iki kat Ziver
“Besim Ağa muvakkithane inşa eyledi vâlâ”

H. 1266 / M. 1849-50

Kayıkhanne Kitabesi

Beşiktaş Deniz Müzesi

Hazret-i Sultan Selim daver-i rûy-ı zemin
Padişah-ı bahr ü berr hakan-ı hakanân-ı din

Devr-i adlinde cihan olmaktadır âsude-ter
Sayesinde oldu herkes ber-murad kâm-bin

Bir taraftan Valide Sultan-ı vâlâ gevheri
Çok harab-âbâdı etdi lutf-ı ta'mire karin

Gûş idüb bildi Kayıkhanne Ocağı halini
Bil-harab olmuş bu gûne kûşe-i gamda hazin

Yapdı bir hamam-ı vâlâ kubbe-i gerdûn-veş
Germ ü serd-i rûzgardan hem zatı ola emin

Hakk bu kim matbah dahi muhtaç idi ta'mire hem
Olmuş idi dūd-ı âhı künbed-i gerdûn mekin

Bu ocağın dilküşa bâbın dahi tecdid idüb
Nakş-ı gûnagûn ile verdi ona zinetle zeyin

Ömrün efzun ede Hakk sıhhate iffetle müdâm
Zill-i şefkate ola âsude ya Rabb mü'minin

Piş-gâhında telâtum eyledikçe mevc-i yemm
Her umûrunda Cenab-ı Hakk ola her dem mu'in

Çâr-ı erkân ile Şakir bend idüb tarihini
“Oldu bi-misl ü behâ bu bâb-ı â'lâ dilnişin”

H. 1210 / M. 1795-96

Murad Paşa Medresesi Kitabesi

Ayverdi, Fatih Devri Türk-İslam Eserleri Müzesi

Ve'l-mâ benâ es-sahib'ül-âzam Mesih'üz-zaman Muradiye
 Bedet nahv Cennat ez kad sarf lehâ himmete i'tidadiye
 ve kâd elhem'ür-ruh-ı tarihiha : **“Fâ hayy Mesih Muradiye”**

H. 882 / M. 1477-78

Galata Köprüsü Kitabeleri

İnşa Kitabesi

“Dâver-i derya-atâ sultan-ı İskender-siyer”
 Padişah-ı rûzigâr ü saye-i Rabb-i Mecid

“Eyler icrâ âleme mâ'-i zülâl-i âtîfet”
 Reşhâ-ı ihsanına bahr-i muhit olmaz nedid

“Ahd-i pür adlinde câri sû-be-sû ab-ı server”
 Zevk ü behcetle geçer eyyâmı rûz-ı iyd

“Feyz-i adli cümle-i mülki ihâta eyledi”
 Ab ü tâb-ı şevketi oldu mezid ender mezid

“Tarz-ı vâlâ köprü inşa kıldı rûy-ı lücceye”
 Ya'ni ihdâs eyledi tersaneye bâbü'l-hadid

“Ol şeh-i derya-dil ü kulzüm-nevâlin ömrünü”
 Nuh-ı mânend eyleye efzûn Mevla-ı vahid

“Cisr-i dilcu yapıdı bahre padişah-ı yemm-şiyem”
 Mısra'-ı tarihin işrab etdi ber vefk-i ümid

“Akdi kilkimden Şinasi siyemâ dü mısram”
 Heşt tarih içre şayân olsa çün beyt'ül-kasid

“Cisr-i âli yapıdı Şeh Abdulmecid Cem-haşem”
“Yapdı Han Abdulmecid yemm-himem cisr-i cedid”

H. 1261 / M. 1845

Tamir Kitabesi(*) Derman, Eyüp Sempozyumu Bildirilerinden*

Çerb'den bâlâ semânın köprüsünden muhteşem
 Tâk-ı dünyadan muallâ cisr-i gerdûndan müfid

Verdi Pây-i Taht'a mânend-i sırât-ı müstakim
 Sanki cennetden riyâz adn-ı â'lâdan nüvid

Yazdı tarihin gelüb Tal'at yediyle tâkına
“Kıldı ihyâ seyredin İstanbul'ı cisr-i cedid”

H. 1330 / M. 1911-12

Mehmet İzzet Paşa Çeşmesi Kitabesi

Yavaş, "Yeni bulunan bir çeşme kitabesi" adlı makaleden

Van vilayeti celilesi vali-i esbâk Giridizâde merhum ve mağfur leh Müşir Mehemmed İzzet Paşa ve halilesi merhume ve mağfuren lehâ Fatıma İffet Hanım'ın hayratıdır.

H. 11 Receb 1310

M. 29 Ocak 1893

Üçler Mescidi Kitabeleri

İnşa Kitabesi

Olub işte bu hûb Üçler makamı
Salât-ı hamd ü tesbih ile â'lâ

Nazargâh-ı ibâdullah olubdur
Şerefle da'im ede Hakk te'alâ

Görüb Kandi dedi tarih
"Refi' dilküşâ oldu musallâ"

H. 942 / M. 1535-36

Tamir Kitabesi

Şiyem-i hâtem mekarim-pişe İbrahim Efendi
Kerem kıldı bu hayr-ı ahsen tamire kendi

Gidip kırklarla müjde geldi üçlerle nev tarih
"Cem'-i tabib revân Üçler el-hakk tazelendi"

H. 14 Safer 1170

M. 8 Kasım 1756

Mahmud Ağa Cami Kitabesi

Mahmud Ağa-yı sipihr ikbâl ân
Kân-ı sehâ ü menba'-ı cûd

Ez beher sevab mescideş
Şüd tarih : **"Bina hayr-ı Mahmud"**

H. 961 / M. 1553

Etmeydanı Mescidi Kitabesi

Ocağın ab-ı rûyî Kethüda Bey hod âlişân
Süleyman-ı zaman hazret-i zişân dürr-i yektâ

Bi-emrillah zaman-ı devletinde harik-i nâr oldu
Yapub bu tekye-i meydanı hakka eyledi ihya

Nice eyyâm ile olmuş harâb-âlude her yanı
Yapub gaziler için dahi ta'lim-hane-i zibâ

Dua-ı hezerân ile görüb dediler tarih
“İbadet ehline yaptı yine bir mescid-i â'lâ”

H. 1070 / M. 1659-60

Mehmed Ağa Sebil ve Mektebi Kitabesi

Zaman-ı devletinde Han Murad'ın
Cihan ma'mur halkı hayra meşgul

Mehmed Ağa ol kân-ı mürüvvet
Ki O'nun bende-i makbulüdür ol

Yerinde yaptı bu zibâ sebili
Bula ukbâda Havz-ı Kevser'e yol

Bunun fevkinde hayr olmaz dediler
Bina-yı mekteb oldu hayr-ı makbul

Kabul olduğu için hatif-i gayb
Dedi tarihin onun : “Hayr-ı makbul”

H. 988 / M. 1580

Hurrem Çavuş Cami Kitabesi

Himmet-i tam ile Hurrem Çavuş
Bu dua mevzi'in etdi isbât

Rahmetullaha olub müstağrak
Ola mesken ona ale'd-deracât

Sâl-i itmamına hatib-i Sami
Dedi tarihini : **“Beytü's-salavât”**

H. 970 / M. 1562-63

Hubyar Mescidi Kitabesi

Sahib-i hazâ'l-mescid'ül-münir Hoca Hubyar yâr'ül-emyu tekabbel-Allah
min'el-â'liyyü'l-kebir ellezi yâ'lem mâ fi'z-zamir

H. Ramazan 878

M. Ocak-Şubat 1474

“Barek-Allah fi cema'ate ebedâ ve'd-dua-i li's-sahibe”

Hasan Ağa Darülhadisi Kitabesi

Zübde-i ehl-i diyanet Hasan Ağa be-hulûs
Yapdı bu dâr-ı hadisi kerem-i tab'ından

Kudsiyan dediler itmamına Salim tarih
“Buldu encâmını bu nev eser-i pak ü hasen”

H. 1119 / M. 1707-08

Defterdar Kapısı Mescidi Kitabesi

Ziver-i beyt-i şeref padişah-ı devranın
Zill-i âsâr-ı humâyûnu cihana memdûd

Fikr-i şahanesi imarına der-i dünyanın
Oldu hayratı atâsı gibi hem nâ-mâ' dûd

Cümleden birisi bu köhne sarayı Kalem'in
Yıkılıp olmuş iken seng-i ruhâmı nâ-bûd

Vakf edip himmetini bu eser-i zibâya
Etdi ta'miri için emr-i humâyûnu vürûd

Az zaman içre bunun gibi bina-yı âli
Himmet-i padişah-ı âlem ile buldu vücud

Müteyemmin ola durdukça bir beyt'ül-aklâm
Ola mahsûd-ı felek işbu bina-yı mesûd

Seyr edip kıt'a-ı resmin dedi Haki tarih
“Ketebe koysa sezâdır buna Sultan Mahmud”

H. 1161 / M. 1748

Hatice Sultan Cami Kitabesi

Hazret-i Sultan Selim nebiresi
Yapdı bir cami kabul ede Celil

Zikr-i Kur'an ile ruh-ı şâd ola
Tâ kıyamet olmaya hergiz zelil

İşidüb onun hired itmâmını
Dedi tarih : **“İnehâ hayrun cemil”**

H. 950 / M. 1543

Seydi Bey Cami Kitabesi

Kad benâ hâza'l-mescidü'ş-şerif Seydi bin Abdurrahman

H. Muharrem 966

M. Ekim 1558

Gülşeni Tekyesi Mescidi

Şehremeni, Kızılelma Caddesi Güzergahındaydı

Yapılıb zâviye bu mecd ile Hakk yoluna
Gülşeniler gele sâkin ola oldur maksûd

Onun itmamına hatif dedi Hulvi tarih

“Menzil-i Gülşeni'dir cây-ı makâmen Mahmud”

H. 1035 / M. 1625-26

Şehremeni, Kızılelma Caddesi güzergahındaydı. Kitabenin yazarı Hulvi mahlaslı Cemaleddin Mahmud Efendi H. 1064 / M. 1653-54'devefat etmiş ve bu tekkenin haziresine defnedilmiştir.

Kürkcü Hüseyin Ağa Mescidi Kitabesi

Dediler bin yigirmi iki de yâd olsun
Yapıldı mescidi Hacı Hüseyin'in ruhu şâd olsun

H. 1022 / M. 1613

Darüssaade Ağası Mustafa Ağa Sebili Kitabesi

“Sâf-ı abı olub çü Nil ü Fırat”
 “Her kim içse bil ola kand-ı nebât”

“Bu sebilin adili Kevser olub”
 “Nûş eden cana olsun ab-ı hayat”
 H. 1025 / M. 1616

Molla Şeref Cami Kitabesi

Lillahi kâd benâ Şeref Mescida bih
 İndallahu kâne min ehli’s-saâdet

Dedim namaz için halk fevc fevc
 Tarih-i güft-meş : “**Hû beytü’l-ibâdet**”
 H. 931 / M. 1524-25

Mercan Ağa Cami Kitabesi

Mefhâr-ı dârü’s-saade menbâ-ı hayr u kerem
 Zübde-i âlem Nezir Ağa-yı Sultan Mustafa

Emr-i Hakk ile cami-i Mercan Ağa ihrâk olub
 Kıldı ol gülşen-saray-ı dini bi-berk ü nevâ

Seyr idüb itmamını bu kible-gâhın Hafıza
 Eyledim bu beyti bende on yedi tarih ona

“Dâr-ı Hakk vâlâ bina bu cami-i ehli’s-salâ”
 “**Mesken-i erbâb-ı takvâ melce-i ehl-i salâ**”
 H. 1114 / M. 1702-03

Rahime Hanım Şadırvanı Kitabesi

Amcazâde ol sadr-ı güzin
Yegâne cevâhiri ol fahr-i ensâb

Rahime Hanım ol ferhunde-siret
İdüb ihlâs ile tertib-i esbâb

Bu cami'de kılub bu havzı bünyâd
Onu mâ'-i muayyene etdi mizâb

Bu havz-ı hoş-nümâ bu menhel-i sâf
Şarab-ı selsebili eyler işrâb

Bu ab-ı sâfdan nûş eyledikçe
İbâdullahâ eğer şeyh ü şâb

Olub gülzâr-ı cennet cilve-gâhı
Şarab-ı Kevser ile ola sırâb

Ede ruhunu ayn-ı nur-ı rahmet
Rahim ü Erhâm ü Rahmân ü Tevvâb

Nahifi oldu itmamına tarih
“Zihi havz-ı dil-ârâ bi-bedel ab”

H. 1123 / M. 1711-12

Osman Paşa Medresesi Kitabesi

Acebdir hâl-i dünyanın fena eyvân ü divânı
Bu gün var ise yarın yok vezir ü mir ü sultanı

Görün Osman Paşa'yı yeter fikr edene ibret
Gazâlar eyledi andırdı nam-i âl-i Osmânı

Açıp Tebriz ü Şirvan'ı alub İran ü Turan'ı
Kesip asi Tatar hanı gazâda aldı meydanı

Fenâya münkalib oldu bekâ kaldı bir ardınca
Mekr-i gılmanla ol seyre gitdi bağ-ı rıdvânı

Bi-hamdillah koydu hayr-ı halef yerine bir merdi
Vezâretle olan Rumeli'nin ol mir-i mirânı

Mehemmed namı paşa-yı muazzam mefhar-i âlem
Mezâlim def'-i kârı Hakk hatadan saklasın Onı

İdüb bu hayrı merhumun adın andırdı âlemde
Anılsın adı dursun dünyalar durdukça divânı

Tamam oldukda hayrile Vücudi dedi tarihin
“Ne zibâ medrese oldu oku bil ilm-i Rabbâni”

H. 993 / M. 1585

Kösem Sultan Çeşmesi Kitabesi

Kerem menba'-ı hazret-i Valide
Saâdetlü sultan-ı ferhunde-zat

Hemişe işi birr ü ihsandır
Kâni öyle mekârim-simât

Ne hayrı ki sevk ede bir hayr-hâh
Eder sıdk ile rağbet ü iltifat

Duasındadır rûz u şeb mü'ezzin
Senâsında subh u mesâ mü'minât

İdübdür mahallinde bu çeşmeyi
Ola devletinde devam ü sebât

Getirdi ona hoş-güvâr ab ü nâb
Halâvetde mânend kand-ı nebât

Şu denli leziz ve latif ab kim
Ona reşk eder ma'-i azb-ı Fırat

Pesend olmayıp onu hatif dedi
“Güzel çeşmedir abı ab-ı hayat”

H. 1050 / M. 1640-41

Sivaslı Mehemmed Ağa Çeşmesi Kitabesi

Bostaniyân-ı hassa-i şahi ya'ni Sivası
Mehemmed nam Ağa-yı merhamet ki dâr-ı bi't-tevbih

Yapınca çeşme ve dârü'l-hadisi oldu mahdumu
Bu abı eyledi câri ser-bostaniyân târif

Mahmud Efendi Çeşmesi Kitabesi

Gaznevi Mahmud Efendi nam hoş-hısâl
Teşnelere aşkı için bir çeşme yaptı bi-misal

Lafzen ü ma'nen dedi İzzi onun tarihini
“Sâl bin yüz dört de câri oldu bu ab-ı zülâl”

H. 1104 / M. 1692-93

Tavşan Ağa Sebili Kitabesi

Oldu hakka bi-zebân Tavşan Ağa
Mazhar-ı feyz-i Hudavend-i celil

Fi-sebilillah bezl-i mâl idüb
Hayr için etdi aceb sa'yi cemil

Bu kadimi mescidi revnâk verip
Yapdı bu âli sebil-i bi-âdil

Buldu bu ayn-ı sevabı cûd ile
Oldu Tevfik Huda ona delil

Ka'be de gûyâ Safâ'dır bu makam
Ayn-ı zemzendir bu safi selsebil

Nuş eden abın dua edip diye
Hakk vere banisine ecr-i cezil

Feyzile Cevri dedi tarihini
“Oldu pak ü can-fezâ Kevser sebil”

H. 1050 / M. 1640-41

Hacı Efendi Hamamı Kitabesi

Hoşa hamam-ı nev-âyine-i safvet-nümâ el-hakk
Ki aks idüb sefâsı buldu suyun ehl-i istihmâm

Ne dilcu cây-ı derya-dil mahal-i hârik-zâde
Ki ab u ateşi bir yerde etmiş cem' u istihdâm

Tecerrüd pişegânın çile-gâhı onda halvetler
Ki her bir lülesi mecrâ-yı feyz-i hazret-i allâm

Arak-rizân olub yıkanmasın mı her giren hûbân
Dil-i suzân-ı aşıklar gibi pür-tâb-ı ateş-fâm

Meğer kim müşteri kızdırma kâr olmuş ona zirâ
Nezâfetle eder gusl eyleyen ahbâbı pak-endâm

Yapub Hacı Efendi oldu namı Hacı Hamamı
Kerem ıssı Halilullah ile kılsın ona ikrâm

Sorunca lüleden su gibi çıkdı pak tarihi
“Taharet ehline ola mübarek daima hamam”

H. 1156 / M. 1743-44

Canfeda Kadın Sebili Kitabesi

Selsebili eyledi her teşne sebil
İcrâ-ı mâ' ile hakka hatun-ı salihâ

Hakka ki yümn-i himmet-i şah-ı cihanla
Â'mâline yazıldı mesûbât-ı râcihâ

İnşa-ı hayra çeşme bina etmedir sebil
Kimdir tereddüd eyleyen eden bu vazihâ

Nûş-ı zülâl-i Kevseri işrab idüb Huda
Kıldı ol zat-ı paka bu hayratı layihâ

Şeb-i anber oldu micmer-i zerrine rûz ona
Salih ameller onda dilâ-viz-i râyihâ

Ali'ye suvardılar dedi tarih o çeşmeye
“Sahib-i sebil ruhuna içip de Fatiha”

H. 1002 / M. 1593-94

Sultan I. Mahmud Mektebi Kitabesi

Muti'-i nass-ı Kur'ân hazret-i Sultan Mahmud'a
Hemişe neşr-i şer'i Mustafa'dır meşreb-i mu'tâd

Kemal-i rüşdüne nisbetle ebced-hân olur şahan
İsabet de olup tedbiri kanun-ı selef irşâd

Felâtun gelse şâkird-i gabidir pişgâhında
Debistân-ı umûr-ı devlete ol akl-ı külli-üstâd

Sebâk-hân olsa âdâb-ı sehâsından eğer Hâtem
Kerem bâbında ta'lim ü ta'allüm eyler istimdâd

Bi-hakk-ı ayet-i nusret be-nur-ı mefhâr-ı âlem
Muzaffer eyleyüb herdem Cenab-ı Hakk eder imdâd

Ayasofya-ı kübrâ makam-ı ilm olup hakka
Muallim-hâneye muhtaç iken hiç olmamış icâd

Mahallinde ne zibâ mekteb-i âdâb-ı ilm oldu
Adili safha-i kevne bu resme olmadı inşâd

Misal-i müjde-i fargâb külâh-endâz-ı şevk oldu
Olub masumcalar bu inşirâh-ı sadri ile dilşâd

Çerâğına dirilmiş goncalardır gûyiyâ etfâl
Sırayla rahle-âsâ el açıp âmine hem-evrâd

Münevver eyledikçe bu makam-ı nur-ı Kur'ân'ı
İlahi padişahın eyle ömr ü devletin müzdâd

Olub teşdid-i cezm-i nusr ile â'dâsına üstün
Zamanın medd-i lazım ile ya Rabb şevketin is'âd

Ola ecza-yı Mushaf hürmetine hizb-i âsârı
Dil-i ihlâs ile da'im kerem-bahşa-yı isti'dâd

Olur bir nokta iki üstüne hemze elif tarih
Tamamından ötürü subha-ı hamd ile istişhâd

Zebân-ı feyz-i hatifden nidâ-yı bi-sadâ geldi
Bu hayr-ı bi-bedel makbul-i Mevla'dır mübarek bâd

Okur derviş Lebib-âsâ ziyade bir güzel tarih
“**Bu ra'nâ mekteb-i Sultan Mahmud oldu nev-âbâd**”

H. 1153 / M. 1740-41

Zeynep Sultan Sebili Kitabesi

Hâher-i şah-ı cihan hazret-i Zeyneb Sultan
Masdar-ı hayr-ı hasen mûcid-i âsâr-ı cemil

Mâ'il-i semt-i sevab eyleyüb ol sultanı
Eylemiş Hakk ona tevfikini bi-şübhe delil

Harc idüb su yerine râh-ı Huda'da malın
Etdi irvâ nice leb-teşneyi mânende-i Nil

Ehl-i ta'âta yapub sıdkile bu cami-i pak
Kıldı bu bâb da bu ab-ı revân-bahşı sebil

Hakk budur râh-ı hakikide eden ab-ı revân
Rûz-ı mahşerde bulur kâse-i kevserle adil

Onu Hakk madde-i feyz-i hayat etdikçe
Bula dünyada vü uhrâda nice ecr-i cezil

İdüb ihlâs ile ezber okudur atşana
Sure-i Kevser'i her lüle-i bi-misl adil

Teşnegâna dedi bu mısra'-ı Nüzhet tarih
“**Afiyet-bâd içiniz ab-ı hayat oldu sebil**”

H. 1184 / M. 1770-71

Çorlulu Ali Paşa Cami ve Tekyesi Kitabesi

Sadr-ı â'zam vezir-i Ahmed Han
Âsaf-ı Cem-cenâb-ı âli-câh

Ya'ni kim hazret-i Ali Paşa
K'oldı tevfik- i Hakk ona hem-râh

Sâlikân-ı râh-ı hakikât için
Yapdı bir tekye hasbeten-lillâh

Hem edâ-yı salât için mescid
Hem sülûk ehline ibâdetgâh

Âleme öyle bir eser koydu kim
Hayr ile ismi yâd olur her gâh

Sa'yi meşkûr olup sevâbı kabul
Kılalar zikr-i hayrını efvâh

Dürriya hatif ehl-i tevhidi
İdüb esrâr-ı zikirden âgâh

Dedi bu tekyegâh için tarih
“**Zikr idin lâ ilâhe illallâh**”

H. 1120 / M. 1708-09

Kara Mustafa Paşa Medresesi Kitabesi

Sadr-ı â'zam Mustafa Paşa ki mülk-i âleme
İntizâm-ı tam gelmezdi eğer bu gelmese

Hâb gelmez çeşmine bir lahzâ rahat istemez
Zerre herkesin tafsil-i halin bilmese

Medreseyle dâr-ı kurrâ-yı yapub Allah için
Hakk yoluna sarf-ı emvâl eyledi kese kese

Seyr edenler birbirine gösterip der tarihin
“Mustafa Paşa baka yaptı ne zibâ medrese”

H. 1051 / M. 1641-42

Yemeniciler Cami Kitabesi

Namı Uzun Şeyh Şücâ' bu camiin banisidir
Geldi Fatih ile olub İstanbul'un fethi güşâd

Yaptırıp bu camii merhum olup defn olunup
Camiin önünde kabri ola onun ruhu şâd

Hâliyâ bir sahibü'l-hayrat ma'mur eyledi
Ya ilahi eyle hüddâmiyle cümle ber-murâd

Lafzen ü ma'nen Uyûni dedi tamir tarihin
“Bin yüz otuz sekiz sâl bu cami ma'mur bâd”

H. 1138 / M. 1725-26

Sofu Mehemmed Paşa Cami Kitabesi

Sadr-ı dindar veli-rütbe vezir-i â'zam
Za'ir-i beyt-i Huda Hacı Mehemmed Paşa

Hami-i devlet ü din âsaf-ı dâna ki O'dur
Sâlik-i râh-ı Huda hem-kadem-i Mevlana

Nice hayr ü eseri zâhir iken dünyada
Sıdk ile etdi yine resm-i hulûsu icrâ

Yapdı bir cami-i vâlâ ki olur her tarafa
Sâcidân-ı harem-i arş-ı mecide me'vâ

Dedi tarihini Cevri bu ibâdet-gâhın
“Oldu ihlâs ile bu cami lillah bina”

H. 1059 / M. 1649-50

Musa Paşa Sebili Kitabesi

Sahibü'l-cûd-ı veli-yi mertebe Musa Paşa
Ki olur Hızr-ı hidayet ona her yolda delil

Getirip himmeti bir ab-ı hayat-efzâ-yı
Bu güzergâhda sebil etdi hayr-ı cemil

Teşneler suyunu içdikçe safâ ile diye
Ab-ı Kevser ile mükâfâtın ede Rabb-i Celil

Meşreb-i paki olub hayra hemişe meyyâl
Tab'-ı feyyâz-ı kerem-güster ola ömr-i tavil

Dedi ilhâm ile tarih-i binasın Cevri
“Hakk bu kim ayn-ı sevab oldu bu sedd-i sebil”

H. 1051 / M. 1641-42

Halil Hamid Paşa Sebili Kitabesi

İstanbul Valiliği Civarında

Ab-ı rûy-ı saltanat Abdulhamid Han kim anın
Cûy-bâr-ı menba'-ı ihsanıdır bi-intihâ

Saah-i hayrata câri himmet-i şahanesi
Buldu devrinde riyâz-i madelet neşv ü nemâ

Niyet-i ihlâs ile sadr-ı hamidü'l-hasleti
Ol imamü'l-müslimine kıldığı için iktidâ

Abyari-i himemle râh-ı Hakk'dan sû-be-sû
Cüst-u-cû feyz eder bâb-ı Huda'dan daimâ

Kıldı ez-cümle saray-ı Âsafi dergâhına
Selsebin aynı bir dilcu sebili nev bina

Eyledi bu bâbda gûyâ gümüşsuyun sebil
Mâ-hasıl muhtaç idi aba ebvâb-ı dilküşa

Fi-sebilillah bu gûne hayrı cârisin gören
Tas-ı siminden içüb abın eder böyle dua

Sa'yini dergâh-ı eltâfında meşkûr eyleyüb
Ab ü tab-ı ömr-i ikbalin füzûn etsin Huda

Vehbiya atşana işrab eyledim tarihini
“Ab-ı Zemzem iç gelip bâb-ı Halil Paşa'da mâ”

H. 1195 / M. 1780-81

Hamidiye İmaretı Kitabesi

Hamidiye Cadesi

Cenab-ı Hazret-i Abdulhamid Han'ın kim
Cihana misl ü adilin getirmedı devran

Nola olursa İskender gibi o şah-ı zışânın
Gedâ-yı kemter-i dergâh-ı devleti şayân

Keşide sofra-i in'âmı kehkeşân-âsâ
Simât-ı cûduna dil-sir cümle halk-ı cihan

Derinde kâse be-kef bir gedâsıdır Fağfur
Nevâl-i matbahının rize-çinidir hakan

Hulûs-ı pak ile eltâf-ı Hakk'a mazhar olub
Muvaffak oldu aceb ol hayra şeh-i zışân

Bina edince bu âli imareti kıldı
Revân valide vü cedd-i pakini şadân

Bunun gibi nice hayrata eyleyüb tevfik
Hatadan eyleye mahfûz zatını Yezdân

Sürur-ı şevk ile tahtında eyleyüb daim
Adûların ede makhûr Hazret-i Mennân

Hulûs-ı kalb ile subh u mesâ Fitnat
Dua-yı devlet ü iclâlin eyle vird-i zebân

Düşerse bir düşer el-hakk bu resme bir tarih
“Zihi imaret vâlâ-yı padişah-ı zaman”

H. 1191 / M. 1777-78

Hekimoğlu Ali Paşa Çeşmesi Kitabesi

Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi, Aynı Adlı Caminin Kapısında

Vezir-i a'zamı Mahmud Han-ı zîşânın
Cenab-ı âsaf-ı Haydar-şiyem Ali Paşa

Yapub bu çeşme-i dilcuyu hasbetenlillâh
Zülâl-i berre dil ü destin eyledi mecrâ

Bina-yı cami'e kıldı bu çeşmeyi takdim
Beli namazdan evvel vuzû' gerek zirâ

Vuzu' idüb dedi Hızır âna Vehbiyâ tarih
“Ali yüzü suyuna ab-ı Kevser iç sıhha”

H. 1146 / M. 1733-34

H. Cabir Makamı Kitabesi

Çember Sokak, Aynı Adlı Caminin İçi

Muhakkak muktebestir nuru Hurşid-i Nübüvvet'den
Semâ-yı dinde bir necm-i Huda'dır Hazret-i Cabir

Uluvv-i menziletde bezm-i hatirü'l-hâssa dâhildir
Kemberbend-i Habi-i Kibriyâ'dır Hazret-i Cabir

Diyâr-ı Rum'a fahr-ı enbiyânın yâdigârıdır
İstanbul şehrine revnâk-fezâdır Hazret-i Cabir

Celibü'l-kadri ekâbirdendir ashâb-ı kirâm içre
Şerefyâb-ı Cenab-ı Mustafa'dır Hazret-i Cabir

Yüzün sür hâk-i pâk-i kabrine âdâb ile Sa'di
Bu mülke lutf-ı ihsan-ı Huda'dır Hazret-i Cabir

H. 1306 / M. 1889-90

Bayram Paşa Türbesi Kitabesi

Haseki Caddesi

Geçdi dünyadan idüb Bayram Paşa terk-i câh
Ber-teraf kıldı kuyûd-ı mâ-sivâ-yı bi't-temam

Kesb-i hâl etmişdi sırr-ı evliyâullâhdan
Mak'ad sıdk-ı etdi ahir menzilin Rabb'ül-enâm

Ömrü oldukça li-vechillâh hayrat eyleyüb
“Câhid va” emrinde hem gösterdi sa'y ü ihtimam

Şübhesiz buldu gazâ ecrin şehâdet rütbesin
Oldu esnâ-yı seferde âzim-i dârü's-selâm

Dedi Cevri ruh-ı kudsi fevtinin tarihini
“Eyledi Bayram Paşa adn-ı a'lâ-yı makâm”

H. 1048 / M. 1638

Karagöz Mehmet Paşa Çeşmesi Kitabesi

Lalezâr Cami Sokak

Tarih mısrası

“Çeşme-i ab-ı hayatı ruh-efzâ”

H. 1083 / M. 1672-73

Simkeşhâne Kitabesi

Ordu Caddesi Üzeri, İstanbul Üniversitesi Karşısında

Zıllı-i Hakk Sultan Ahmed Han-ı Gazi kim? O'dur
Cedd-be-cedd şahenşeh-i devran ü hakân-ı asil

Reh-nümâdır kâid-i iclâline peyk-i zafer
Şâh-râh-ı azmine Hızr-ı hidâyetdir delil

Ma'den-i cûd u şecaât kim? Şahan-ı asr da
Gevher-i yektâ-yı zat-ı pakine yokdur adil

Âlemi mi'mar-ı adli öyle âbâd etdi kim?
Lâne-sâz oldu âdem-âbâd dih-i bûm-ı zelil

Ol hıdıvvin bânû-yı ismet-seray-ı mahremi
Bu mahalde yapmış idi hasbeten mekteb ü sebil

Onlara vakf olmağičün yaptı simkeş-hâneyi
Bundan evvel gerçi kim? Bâ-niyyet-i ecr-i cezil

Lik ammâ kim? Has ü hâşâktan masnû' olub
Oldu sûzân-ı ateş-i mekriyle mânend-i fitil

Cûş idüb bahr-i muhit-i himmet-i sultan-ı din
Kârgir olsun deyû emretti ol şah-ı celil

Sa'y idüb tenfiz-i ferman-ı hümâyûn eyledi
Âsaf ü damadı âli-şânı hem-nam-ı Halil

Az vakitte çok mesâkin etdiler bünyad kim
Oldu her bir hücreyi bir hısn-ı sengine mesil

Devletinde ol şehenşah-ı magazi-pişenin
Daimâ gelsin zuhûra böyle sad hayr-ı cemil

Zat-ı pakin Hazret-i Bâri hatadan hıfz idüb
Eylesin fark-ı enâma sayesin zıll-ı zâlil

Bende-i dirinesi Şakir dedi tarihini

“Simkeşhâne Baş Kadın yaptı bu cây-ı bi-adil”

Kızlar Ağası Süleyman Ağa Çeşmesi Kitabesi

*Mahmut Paşa Senti, Aynı Adlı Caminin Avlusu***Tarih beyti**

Hızra sordum bir sihr-i Güfti meğer tarih için
Dedi : **“Ab-ı çeşme-i câri aceb Ab-ı Hayat”**

H. 1062 / M. 1650

Kitabedeki şiirin yazarı Güfti'nin divanında bu çeşmeye ait iki tarih şiiri bulunmakta ise de hiçbirisi bu tarih beyti ile sonuçlanmamaktadır. Güfti'nin divanındaki şiirlerin ikisi de 5 beyttir. Üstâd Fuad Köprülü, Güfti hakkında hazırladığı bir makalede yukarıda geçen beyti anmaktadır. Ancak şiirin tamamı mı budur yoksa sonu mu budur bir fikre varmak mümkün değildir. Ayrıca divânda ki şiirlerin tarih mısraları H. 1062 / M. 1652'yi göstermektedir. Kitabeyi yerinde gören Hafız Hüseyin Ayvansarayı sadece yukarıda ki tarih mısra'ını kaydetmiştir, ancak O da çeşmeyi Darüssaade Ağası Mustafa Ağa'ya mâl etmiştir ki bu tamamen yanlıştır. Sonuçta kitabe bu beytten de oluşuyor olabilir eğer aksi ise bugün bunu öğrenme şansımız yok. Divanda ki bir şiir şudur :

Bârek-Allah zihi çeşme-i zibâ vü latif
Ki eder teşneleri râh-ı sevâba irşâd

O Süleyman-ı âlem ya'ni ki Ağa-yı Harem
Niyet-i hayr ile bu çeşmeyi kıldı bünyâd

Hakk bilir oldu mahallinde bu hayr-ı dilkeş
Ki eder teşneleri ab-ı zülâli dil-şâd

Hazret-i Hakk ede bu hayrına Huld ile ceza
Meşreb-i pakin ede ab-ı behişte mu'tâd

Dedi Güfti gibi bir ehl-i nazar tarihin
“Yapdı bu çeşmeyi Hakk yoluna bir merd-i cevâd”

H. 1062 / M. 1652

Sultan IV. Murad'a ait Nişantaşının Kitabesi

Beyazıt Meydanı

Dâver-i âlem mu'izzü'd-devle hakan-ı cihan Hazret-i Sultan Murad ol padişah-ı dâd-ger	Tâ ezelden her olmuş musahhar tab'ına Hem müsellemlen eylemiş zatın Huda hem muteber
Saltanat tahtın müşerref edeli ikbâl ile Gevher-i zâtı cihanı eyledi pür-zib ü fer	Cümlenden Eski Sarayı izzıyla teşrif idüb Eyledikte devlet ile ol makâmı müsteker
Tab'-ı paki oldu mir'ât-ı cemâl-i zül'l-celâl Ondan eyler âleme eltâf-ı Hakk arz-ı suver	Beyt-i ma'mur oldu feyz-i makdemiyle ol saray Yeridir geldi melâik tavafına dersem eğer
Hüsn-i hulkı hayret-efzâ-yı dil-i sınıf-ı melek Vech-i paki nâr-bahş-ı dide-i nev'i-beşer	Ravza-ı Cennet-misalinde o cây-ı hurremin Destine alıp cirid etrafı eylerken güzeler
Levh-i mahfûz-ı derûnu nüsha-yı sırr-ı kazâ Suhf-ı mestûr-ı dili fihrist-i ahkâm-ı kader	Etdi pây-endâz o serv-i ser-firâza sayesinde Bir dıraht-ı cevz kim eflâke çekmiş kadd-i ser
Yâd olursa meclis-i evsâf-ı adlinde olur Kıssa-dâd-ı Feridûn dâstân-ı muhtâsar	Eyledi per-tâb o menzilden ciridin şöyle kim Lerz-nâk oldu hava-yı cünbişinden ol şecer
Kahrı bir kişverde bast etse bisât-ı kârını Yok bahâya satılır cins-i metâ'-ı şûr u şer	Aştı bâlâ-yı dırahtı oldu gitdikçe bülemlend Ejder-i perrân gibi açdı havada bâl ü per
Hıfzı bir iklim-i pür-âşûba olsa pâs-bân Pâyine zincir olurdu fitnenin havf ü hazer	Geçti Sultan Beyazıt'ın cami-i vâlâsını Tâ Harem de ana dâmân-ı menâr oldu meker
Şu'le-i şemşiri berk vursa dilinden düşmanın Saçılırdı harman-ı ömrüne çeşminden şerer	Yüz dirhem mikdarı bir çöp-i girânı bi-te'ab Çok hünerdir elden atmak böyle insaf olsa ger
Da'ima fikrinde istisâl-i hasm-ı çâr-yâr De-be-dem ser-pençesinde kabza-ı seyf-i Ömer	Altı dirhem tir çıkırsa bir kemân-ı sahtdan Bâd-ı sarsarla bu denli menzile ancak gider
Gelmemiştir dehre ol sultan-ı bi-hemtâ gibi Ziver-i irfân ile ârâste yektâ güher	Hazret-i Bâri tealâ ömrün efvân eylesin Görmesin mir'ât-ı tab'ı zerrece gerd-i keder
Hoş-nüvis ü ârif ü ehl-i dil ü sahib-kemâl Her kemâlin mazharı her marifetden behre-ver	Aferin etdi zemanе kuvvet-i bâzûsuna Âlemin makbulü oldu bu pesendide eser
Nâvek-endâz ü cirid-efgen silahşör ü dilir Kahraman-cünbiş, Nerimân-heybet, Rüstem-siyer	Dediler Cevri gibi tahsin idüb tarihini “Barek-Allah ey müsellemlen dâver ü sahib-hüner”
Padişah-ı âlem ü sahib-kırân-ı rûzigâr Zinet-i dibâce-i şeh-nâme-i feth ü zafer	H. 1043 / M. 1633-34

Bu kitabenin tarih beytini Evliya Çelebi vermiş ancak tarihini H. 1037 / M. 1627-28 göstermiştir. Bu tarihi görerek mi yazmıştır, bunu bilmiyorum. Şair Cevri'nin divânında ki ifadenin ebcedi budur. Metnin tamamı taşa yazılmamış olabilir, bunu da bilme şansımız yok Sultan IV. Murad'ın kuvvetine de Maşa-Allah!

Şehremini Karakolu Kitabesi

Mâh-ı bedr-i burc-ı nusret Han Mahmud'un Huda
Encüm-âsâ asker-i mansurun etsin bi-şümâr

Bu karavulhânenin bünyanı ile eyledi
Cünd-i mansurun o hakan-ı kerem-ver kâm-kâr

İki tarih-i mücevher söyledi Ziver kulu
Ol şehenşaha idüb hayr-ı dua leyl ü nehâr

“Bu karavulhâneyi bünyad kıldı şehriyâr”
“Sayesinde Şehremini semti buldu itibâr”

H. 1254 / M. 1838-39

Langa Karakolu Kitabesi

Şah-ı adli cihan Hazret-i Mahmud Han'ın
Ede Hakk ömr-i hümâyûnunu her dem müzdâd

Cünd-i mansurunu müstahfız-ı büldân edeli
Kıldı âsâyîş ile halk-ı cihanı dil-şâd

Langa semtinde yapup şimdi karavulhâne
Etdi ol cânibi ihsanı ile emn-âbâd

Dedi Ziver kulu Tahsin ederek tarihin
“Pek güzel bu karavulhâne olundu bünyad”

H. 1254 / M. 1838-39

Çemberlitaş Karakolu Kitabesi

Şeh-i Adli-lakab Hakan-ı Mahmudu'l-haseb el-hakk
Cihanı eyledi lutf ü keremle ser-be-ser ihya

Merâmı ol şehin ceş-i nizâmı rahat etmektir
Yapıldı sayesinde bu karavulhâne pek a'lâ

Muammer kıl nizâm-ı şevket ü askerle ol şahı
İlahi! Haşre dek olsun fütûhâtı cihan-ârâ

Mücevher söyledi Ziver kulu tarih-i itmamın
“Karavulhâne verdi zib Çemberlitaş’a hakkâ”

H. 1254 / M. 1838-39

Samatya Karakolu Kitabesi

Şehenşah-ı cihan müceddid-menkabet Mahmud Han el-hakk
Nizâm-ı nev ile tecdid eyledi bu köhne dünyayı

Yapıldıkça karavulhâneler böyle İstanbul’a
Eder ol padişah ifâ-yı lutf-ı kişver-ârâyı

Şahenşah-ı cihanın bu dâhi âsâr-ı lutfudur
Gören etsin dua-yı hayrı bu bünyan-ı vâlâyı

Mücevher söyledi Ziver kulu tarihini şimdi
“Samatya bu karavulhâne ile buldu ra’nâyı”

H. 1254 / M. 1838-39

Şehzadebaşı Karakolu Kitabesi

Sultan-ı Mahmudü'l-hadem sahib-kırân encüm-sipâh
Yapdı sunûf-ı cündüne gerdûn-misâl a'lâ mahal

Tarih-i cevher-dârını Ayni dedim erbâbına
“Tâk-ı Karavulhâneyi Şehzade'den seyr eyle gel”

H. 1247 / M. 1831-32

Odun Kapısı Karakolu Kitabesi

Han Mahmud-ı zaman leşkerine verdi nizâm
Yapdı her yerde mekân rütbesin a'lâ etdi

Geri dursun ileri varmasın a'dâ asla
Ki bütün âlet-i perhâşî müheyyâ etdi

Cünd-i gaybi dedi tarih-i mücevher Ayni
“Karavulhâne be-her cânibi ihya etdi”

H. 1247 / M. 1831-32

Laleli Karakolu Kitabesi

Bu makâmı yaptı Han Mahmud-ı tevfik-istinâd
Cünd-i gaybi durdu divân sağda solda bir kadem

Hızr u İskender selâma dursalar şâyestedir
Her ne semte azm ederse dâver-i Mehdi-âlem

İctimâ' idüb karavullar cünûd-ı gayb ile
Sayesinde oldular rahatda şâd ü mugtenem

Hakk tealâ ömrün efzûn leşkerin mansûr ede
Arşa diksin râyetin ol saf-der-i encüm-hadem

Leşker-i kudsi dedi tarih-i tamın Ayni
“Bu karavulhâneyi âbâd ede Hakk dem-be-dem”

H. 1247 / M. 1831-32

Bayram Paşa Cami Kitabesi

Âsaf-ı sahib-kerem Bayram Paşa kim? O'nun
Hayr-ı mahz etmiş vücûdun âleme Rabb-i Celil

Vechi var meftun olursa zatına halk-ı cihan
Hilye-i hüsn-i cemâl olmuş ona hulk-ı cemil

Bu kadimi mescidi tevsi' ü tamir eyleyüb
Kıldı bir cami ki görse Ka'be zanneyler Halil

Lutf-ı Hakk dünya vü ukbâsın idüb ma'mur hem
Her sevâb etdikçe kılsın nail-i ecr-i cezil

Dedi Cevri kudsiyân bu ma'bedin tarihini
“Oldu vâlâ cami-i cennet-harim ü bi-adil”

H. 1046 / M. 1636-37

Kırımı Mescidi Kitabesi

Harik oldu olub sa'y ile bu hayra
Süleyman Kethüda ol ağa-yı nâm

İdüb tamirini düşdü bu tarihi
“Kırımı Mescidi pes oldu itmâm”

H. 1073 / M. 1662-63

Hasan Paşa Medresesi Kitabesi

Canbolad-zâde Sarayı Yakınındaydı

Sadr-ı bülend-kadr Hasan kim? Zamanede
Oldur kemâl-i lutfuyla cûyâ-yı ehl-i fazl

Ol Âsaf-ı güzin-i Süleyman-vakit kim?
Devrinde fark-ı çarhdadır pâ-yı ehl-i fazl

Yapdı tarik-i Hakk'da idüb bezl-i mâmelek
Bir hûb medrese kim ola cây-ı ehl-i fazl

Ruhi erince medrese itmâma zevk idüb
Tarih söyledim ona : “Me'vâ-yı ehl-i fazl”

H. 1007 / M. 1598-99

Mustafa Efendi Cami, Mekteb ve Sebili Kitabesi

Kad benâ hazâ'l-camiü'ş-şerif ve'l-ma'bed'ül-mebnâ ve'l-mektebü'l-latif
 Ve's-sebilü'n-nazif ez'âf abdullahü'l-kavi el-mebdi es-seyyid-i şerif el-hac
 Mustafa Efendi hâlisân l-vechillahi'l-kerim ve râciyâ şefaât nebiyyü'l-azim
 âmele Allah tealâ bi-cûde'l-hafi ve keremehu'l-vefi kâne hitâm benâ'ha
 el-fâhire

H. Cemaziyelahir 1172

M. Ocak-Şubat 1759

Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi Kitabesi

Ordu – Vatan – Millet Caddelerinin Kavuşma Noktası

Valide Sultan-ı zîşânın bu dilcu çeşmesi
 Teşnegân-ı belde-yi dilsir ü irvâ eyledi

Eylemez Ab-ı Hayat'ı cüst ü cu zulemâtda
 Aksaray'da cûdı ol zatın hüveydâ eyledi

Cuybâr-ı lutfunun bir katresi câri olub
 Sû-be-sû bu cânibi ma'mur ü ihya eyledi

Verdi fer tarihe Lütfi müntehâ-yı ab ü tâb
“Valide Sultan mülke Kevser icrâ eyledi”

H. 1279 / M. 1862-63

Gülhane Parkı içinde Asker Hastanesi Kitabesi

Hazret-i Abdulmecid Han'ın vücudu pakini
Bür'-i sâ'a kıldı Hakk emrâz-ı dehre bi-gümân

Yapdı Gülhane civarında bu hastaneyi
Nev-bahâr-ı afiyetle asker olsun şâd-mân

Bunda buldukça şifa ya Rabb! Cünûd-ı hâssa
Hiçbir an görmesin illet o hakan-ı zaman

Zivera bu iki tarihim güher-pirâyedir
“**Hastahâne etdi inşa cûd-ı sultan-ı cihan**”

H. 1264 / M. 1847-48

Bu hastane Demirkapı Kışlası'nın inşasından 9 sene sonra yapılmıştır

Dülbendci Hüsameddin Cami Kitabesi

Fatih'in asrında dil-bendi Hüsameddin kim
Eylemişdir mevki'inde cami-i vâlâ bina

Bi-namâzın ateş-i şûmından oldu muhterik
Yapmağa vakfında yokdu kudret ü feyz ü nemâ

Muktedâ-yı ehl-i imân pişvâ-yı sünniyân
Hazret-i sultan Mahmudü'l- amel zıll-i Huda

Etdi nev-bünyâd ü ihya bu muallâ mabedi
Kıl salât-ı hamsede ol şah-ı devrana dua
Her seher Ayni idüb gül-deste-i nazma urûc
Bu iki tarih ile şairlere kıldım salâ

“**Lütfen ihya kıldı bu nev camii Mahmud Han**”
“**Cami-i Sultan-ı Mahmudü'ş-şiyem etdi bina**”

H. 1231 / M. 1815-16

Üçler Çeşmesi Kitabesi

Sultanahmet Senti, Üçler Çeşmesi Sokağı

Şehenşah-ı cihanın mâder-i zişân u ulyâsı
Cenab-ı Bezm-i Âlem nâm sultan-ı kerem-unvân

Cihanda sû-be-sû icrâ-yı hayrat eyleyüb kıldı
Zemin-i âlemi sirâb-ı emvâc-ı yemm-i ihsan

Saadetle tevellüd etdi ol sultandan akdem
Bu dünya içre üç şehzade-i zibâ vü âli-şân

Biri Sultan Ahmed birisi Sultan Mehemmed'dir
Necâbetle ol iki şehzade idi sahib-şân

Necâbet-mâye bir şehzade de Sultan Hamid oldu
Saray-ı dehr-i fani de on üç sâl eyledi iskân

O sultana Huda bağışlasın şah-ı cihan-bânı
Ki o üç şehzade oldu akdem vâsıl-ı rıdvân

O sultan-ı mekârim-kâr bünyâd eyledi çeşme
O üç şehzadenin ervâh-ı pakın eyledi şadân

Bu aynı yaptı nâmın kıldı Üçler Çeşmesi zirâ
Zülâl-i cûdın üç taksim idüb evlada ol sultan

O üç şehzadeye ey teşne-leb bu ayn-ı vâlâdan
İçüb su, oku üç İhlâs ile bir Fatiha ol an

Dedi Ziver kulu bu hayr-ı câriyi görüb tarih
“**Bu zibâ çeşmeden ab etdi icrâ Valide Sultan**”

H. 1259 / M. 1843-44

Melek Mehmed Paşa Çeşmesi Kitabesi

Mazhar etmiş feyz-i Hakk Sultan Selim-i ekremi
Bir melek hû sadre kim i'mâli daim salihâ

Meşreb-i safvet-me'âbı mahzen-i ab-ı sevab
Zat-ı paki cami-i hüsn-i sıfat-ı mâdihâ

Ol veli haslet kirâmın etdi icrâ kim ona
Oldu bu hayrat-ı dilcusu Hakk'dan sanihâ

Çeşme yaptı türbe-i Sultan Mehemmed semtine
Ruhu için bunca atşana okutdu Fatiha

Şerbet-i sükkerden âhla ta'âmı vardır abının
Hem gülâb-âsâ gelir ondan meşâma râyihâ

Ey Sururi tab'a peyder-pey iki tarih-i tam
Katre-veş oldu füyûzât-ı Huda'dan lâyiha

“Etdi dilcu çeşme-i lutfun Melek Paşa revân”
“Bir su iç İhlâs oku üç kere ruh-ı Fatih'e”

H. 1208 / M.1793-94

Veliyüddin Efendi Kütüphanesi Kitabesi

Keşşâf-ı hızzâne-yi fezâ'il
Müftü-yi cihan Veli Efendi

Sarf eyledi nahv-ı berre cehdin
Çok hayrın olup esâs-ı bendi

Maksûd idüb eyledi bina bu
Dârü'l-kütüb-i cihan-pesendi

Tullâbe inâye kıldı kâfi
İhsanı mevâidi döşendi

Heb buldu makâsıdın mufassal
Ehl-i hünerin niyaz-mendi

Mimarlığın sezâdır etse
İbn-i Hacer ile Taşkendi

Hafız-ı kütübi olaydı Bercis
Eyler idi kesb-i ercümendi

Tarihi düşüp yegâne bu beyt
Dergâha sezâ kitabelendi

“Kenz-i menh oldu talibine”

“Dârü'l-kütüb-i Veli Efendi”

H. 1181 / M. 1767-68

Laleli

Sultan III. Selim Çeşmesi Kitabesi

Menba'-ı cûy-ı kerâmet Hazret-i Sultan Selim
Feyz ü ilhâm-ı Huda zatında olmuş müncele

Cûy-bâr-ı ma'delet yenbû'-ı cûd u mekremet
Ab-ı rûy-ı saltanat şahan-ı dehrin a'deli

Çeşme yaptı validi Han mustafa'yı etdi yâd
Şâd u hurrem oldu cümle ruh-ı evlâd-ı Ali

Hangi teşne geldi bu can-bahş u dilcu çeşmeye
Kâse-i Ab-ı Hayat u Zemzem'e erdi dili
Bu iki tarih-i tam u ab-dârım Ayniya
Çeşme-i ab-ı zülâl u selsebilin menheli

**“Ayn-ı cûd-ı Şeh Selim'den çeşme buldu suyunu”
“Buldu dilcu çeşme birle ab ü tâbı Laleli”**

H. 1208 / M. 1793-94

Sultan Ahmed

Defterhâne-i Amire Kitabesi

Tamir / yeniden inşa kitabesi

Sipihri ma'delet mihr-i hilafet Han Mahmud'un
Felekde Beyza-ı tuğrası dâğ-ı âfitâb oldu

Eğer mihr istese envârın istirdâd eder mehden
Fürûğ-ı nur-ı adlinden felekler hisse-yâb oldu

Edince nâmına tashih Mevla mülk-i mevrûsın
Ra'iyet milket-i hıfzında rahat-iktisâb oldu

Esasından cihan-ı bi-esası eyledi tamir
Fakat ahdinde zulmethâne-i zalim harâb oldu

Hususan kıldı Defterhâne-i ma'mure-i âbâd
Muallâ tâk-ı bâbı reşk-i çarh-ı nüh kıbâb oldu

Kavânin-i atiki kıldı şer'-i Ahmed'e tatbik
Değil evvelki defterhâne bir dârü'l-kitab oldu

Melâ'ik eyleyüb tebşir İzzet bendesin daim
Desinler etdiğin hayr-ı dua heb müstecâb oldu

Muharrirler hurûf-ı cevheriden yazdılar tarih
“Bu Defterhâne-i emvâle sarf-ı bi-hesâb oldu”

H. 1234 / M. 1818-19

Himmetzâde Tekkesi Kitabesi

Tamir kıtabesi

Barek-Âllah hankâh-ı Hacı Bayram-ı Veli
Kim onun kutb olduğunda yokdur asla iştibâh

Mazhar-ı feyz-i tariki Şeyh Himmet Hazreti
Bu makamı eylemişdi cây-ı ezkâr-ı ilâh

Âlem-i kudse edince rihlet ol pir-i aziz
Oldu ferzend-i necibi câ-nişin hankâh

Ol vücud-ı pak-i müstesnâ dahi nice sinin
Bu mahalde sâlikâmı eyleyüb pür-intibâh

Gark-ı envâr-ı tecelli eyledi irşâd ile
Dillerinden mâ-sivâ zulmetlerin etdi tebâh

Seyr-i lâhût eyleyüb bu âlem-i nâsûtndan
Edecek onlar dahi mülk-i bekâya azm-i râh

Oldu müstahlef ona mahdûm-ı âli-gevheri
Mihri lutfundan idüb kesb-i ziya mânend-i mâh

Feyz-i pirân-ı tarikât nûr-ı sırr-ı validi
Oldu zatında ıyân çün âfitâb-ı subhgâh

Ya'ni memduhü's-siyer şeyh ibn-i Şeyh Abdussamed
Ârif-billâh dâna-yı fazilet dest-gâh

Eyleyüb teccid esâsından bu vâlâ tekyeyi
Eyledi tahsin ü şâbâş ona ehl-i fakr ü câh

Hakk budur kim resm-i paki dilnişin ü bi-nazir
Kasr-ı Cennet'den numûne oldu bu tevhid-gâh

Öyle ruhaniyeti var kim olur envâra gark
Secdegâhında edenler sıdk ile vaz'-ı cibâh

Mehbit-i nûr-ı tecellidir küşâde revzeni
Sâye salmışdır ona bâl-i sürûşân-ı ilâh

Fi'l-mesel bir verd-i ra'nâ-yı nihâl-i aşkdır
Kim? Felek etse sezâdır zib-i destâr-ı külâh

Mevrid-i şevk ü sefâdır medhal-i feyz ü atâ
Müdde'âya iki bâb-ı dilküşâsıdır güvâh

Şevk ü zevk ü vecd ü hâl ile safâ-yı kalb ile
Tûl-i ömr ile mu'ammer ede banisin ilâh

Samiyâ tarihi düşdü ibtidâ itmamdan
“**Himmet-i âli ile yapıldı zibâ tekyegâh**”

H. 1139 / M. 1726-27

Sultan Ahmed

Mehterhâne Kitabesi

Tamir Kitabesi

Şecâ'at-mâye nusret-vâye Han Mahmud-ı Gazi kim
Felekler mevkibinde haymedir ol zıll-i Ma'bûdun

İmâd etdi amûd-ı subhu gerdûn mihrini gül-mih
Kevâkib düğme oldu çetrine ol necm-i mes'ûdun

Cihan ahd-i hümâyûnunda ma'mûr oldu ol-şahın
Mekânı ba'dez-in mülk-i âdemdir zulm-i nâ-bûdun

Harab-âbâd yer yokdur meğer kim hâne-i zalim
Ziyânın görmedi devrinde kimse çarh-ı bi-sûdun

Mühimmât-ı gazâdır maksadı ancak o hakanın
Yanında pul kadardır kadri kenzin mâl-i mevcûdun

Kulûb-ı nâsı her şeyden mukaddem eyleyüb tamir
Bina etdi muahhar ekserisin hayr-ı mevcûdun

Olub ez-cümle mehterhâne-i ma'mure âbâdân
Güvâhıdır zamanında cihada bezl-i mechûdun

Hudavend-i zamanın eyle mehterhânesin mesken
Eğer rif'at ise ey hayme-i gerdûn maksûdun

Duasıyla saray-ı nutkuma vaz'-ı esâs etdim
Metin olsun bina-yı ömr-i şah-ı kişver-i cûdun

Yazıldı sâye-bân-ı arşa İzzet cevherin tarih
“Nevin tarh oldu mehterhânesi Sultan Mahmud'un”

Fatih Cami Kitabesi

Tamir Kitabesi

Tâ-be-key ey nefis-i serkeş ey dil-i güm-kerde râh
Hâb-1 gafletden sana gelmez mi asla intibâh

Elde var mı fâ'iden bir kez hesâb et nefisini
Nakd-i ömrün eyledin kesb- i ma'âside tebâh

Fikr-i barike düşüb vâsf-1 miyân-1 yâr ile
Etdi bir sevda seni hüsn-i hat ü zülf-i siyah

Eyledin hayfâ libâs-1 müste'âr-1 zatını
Ser-be-ser âlûde-i bâlû'a-i cürm ü günah

Yok mu sende haşyetullâh-1 azizü'n-intikam
Yâ hicâb-1 Hazret-i Peygamber-i şefkat-penâh

Her ne denli pür-günah ü rû-siyah isen dahi
Olma me'yûs-1 kerem me'mûldür afv-i ilâh

Etdiğin fisk ü fücûra tâ'ib ü müstağfir ol
Can ü dilden eyleyüb semt-i salâha azm-i râh

Bâb-1 rahmet-veş küşâd oldu usat-1 ümmete
Cami-i Fatih ibadetgâh-1 rahmet-destgâh

Dest-i davetdir açıldıkça dü mısra'-1 deri
Çeşm-i hasretidir sana her pencere bi-iştibâh

Kubbesi tâk-1 semâvât ü kanâdili nücum
Olmuş iki şem'-i mihrabı misâl-i mihr ü mâh

Rize-seng-i nerdbânıdır tâc-i iftahâr
Hakk-1 dergâh-1 refi' kimya-yı izz ü câh

Oldular acz-i ubûdiyette yek-renk ü fâk
Onda yeksândır büzürg ü kûçek ü derviş ü şah

Kâm-1 cana etmede işmâm bûy-1 cenneti
Sahasında her vezân oldukça bâd-1 subhgâh

Eyleyüb endâhte bâr-1 girân-1 vizrini
Ser-firâz olur o dergâha eden vaz'-1 cibâh

Kudsiyân-1 arş tarihin okur subh u mesâ
“Avn-i Rabb ile cami-i Fatih yapıldı es-salâh”

H. 1185 / M. 1771-72

Şehzadebaşı Cami Kitabesi

Tamir Kitabesi

Sahib-i tâc-ı hilafet hâdim-i beyt-i Huda
Hazret-i Abdulaziz Han imamü'l-müslimin

Zühd ü takvâ adl ü dâd olmuşdur ona lutf-ı Hakk
Zatıdır hakan-ı âlem hâmi-i şer'-i mübin

Berr ü bahren takvîyet vermekde mülk ü devlete
Mülhemidir zatının vaz'-ı esâs-ı bihterin

Başka revnak verdi taht-ı devlete ol şehriyâr
Reşk ederdi asrını görse selâtin-i bihin

Nice hayrat-ı harabe-zâr-ı ihya eyledi
Cami'ül-hayr gitmiş ol şehensahi Rabb-i Mu'in

Cami-i Şehzade olmuş idi gayet de harab
Eyledi tamiri ile ol-şehi Hakk kâm-bin

Erdi tamiri hitâma yevm-i cuma açılıb
Hurrem oldu nısf-ı mâh-ı rûze de heb müminin

Saye-i lutfunda ma'mûr oldu âlem ser-te-ser
Görmedi böyle müceddid padişah çarh u zemin

Mülk-i Osmâni'de tecdid etmedik yer koymadı
Zatını kılmış muvaffak hayra Rabb'ül-Âlemin

Âlemin vird-i zebânıdır dua-yı devleti
Ömr ü iclâlin ede müzdâd Hayr'ün-Nâsrin

Secde-i şükr eyleyüb Fazıl dedi tarihini
“Bu ibadetgâhı i'mâr eyledi şah-ı güzin”

Mustafa Ağa Çeşmesi Kitabesi

Yeserizade Caddesi Üzerinde, Fatih Cami Aolu Kapısı Yakınında

Zabit-i dârü's-saade server-i vâlâ-güher
Mustafa nâm u Mehemed hulk u mahmudü's-sıfât

Fi-sebilillâh idüb icrâ bu şirin çeşmeyi
Etdi ayn-ı lutfiyle leb-teşnegana iltifât

Katreler seyyârelerdir lülenin abı helal
Âsmândan çeşme ammâ âsmân-ı bâ-sebât

Lülenin abı ham olmuş secde eyler daima
Var ise ona tecelli eylemişdir nur-ı zat

Nadiri ânın tamam oldukda tarihin dedi
“Çeşme-i dilcuı pak-i bi-bedel ayn-ı hayat”

H. 1022 / M. 1613

Bahçekapı Karakolu Kitabesi

Nâzım-ı cünd-i zafer Hazret-i Sultan Mahmud
Hâris-i mülk ü melil zıll-i zâlil-i Mevla

Resm-i zibâ karavulhâneler inşa buyurub
Her biri oldu mahallinde binâ-yı vâlâ

Hele Bağçe Kapusu pek yeridir pek yakışır
Karavullar dikilüb dursa çü serv-i bâlâ

Ömr ü ikbâli olub feth-i zaferle efzûn
Eylesin asker-i mansur ile günü imlâ

Olsa Pertev n'ola saff beste-i nazım tarih
“Karavulhâne yapıldı bu mahalde â'lâ”

H. 1247 / M. 1831-32

Dârül'l-Fünûn Kitabesi

Divanyolu Caddesi

Hazret-i Abdulaziz Han'ın zaman-ı şevketi
Oldu Hakka matla'-ı envâr-ı envâ'-ı funûn

Sayesinde doldu yer yer nur-ı ilm ile zemin
Encümiyle ba'd-ezin fahr etmesin gerdûn dîn

Lutfuyle idüb memâlik de mükâtib ihtirâ'
Eyler ebnâ-yı vatan bunlarda tenvir-i uyûn

Kıldı bir de lutfuyle dârü'l-fünûn ikmâline
Vaz'-ı miftâh-ı inayet ol şah-ı şevket-nümûn

Asr-ı şahane gibi bir mecma'-ı neşr-i ulûm
Var ise görmüş tevarih -i selefde söylesun

Neşr-i ilm etdikçe âlemde esâtiz-i zaman
Rahle-i tetrise şâkirdân eğdikçe boyun

Zib-i örnek-i hilafet ola bâşân ü şükûh
Zat-ı sami-i hümâyûnu bi-hakk-ı kaf ü nûn

Bir gelir Hilmi hayale böyle tarih-i nefis
“Neşr-i Fenn için açıldı zib ile dârü'l-fünûn”

H. 1286 / M. 1869-70

Emin Ağa Çeşmesi Kitabesi

Ceyhan'da beşinci bölüğün Serdengeçdi ağalarından sahibü'l-hayrat merhum Emin
Ağa'nın ruhu için fi-sebilillâh

Tarih yoktur

Sultan III. Selim eşmesi Kitabesi

Acemi Oğlanlar Kışlası Civarı, Şehzadebaşı Meydanı

Şah-1 âlem Hazret-i Sultan Selim-i kâm-rân
Ab-1 ihsanıyla çün-kim oldu ihya ka'inât

Ser-tulumba bendesi tarif idüb bâ-arz-1 hâl
Bu mahal bir aba muhtaç olduğu buldu sebât

Lafz-1 cevher-dâr ile ile Pertev dedim tarihini
“Kevser’e mecrâ ola bu çeşme-i mâ”ül-hayat”

H. 1218 / M. 1803-04

Draman eşmesi Kitabesi

Draman semtinde, Tercüman Yunus Cami Civarında

Tamir Kitabesi

Cihangir-i mü'eyyed Hazret-i Sultan Ahmed kim
O'dur mesned-tırâz-1 saltanat hakan-1 mülk-ârâ

Hudavend-i muallâ-pâye kim feyyâze-i adli
Lehib-i fitne-i udvân-1 zulmü eyledi itfâ'

O Hızr-1 vakt ü İsa-dem görüb bu çeşmeyi virân
Bina kıldı cediden verdi ayn-1 saf-1 ruh-efzâ

Huda meşkûr ede sa'yin bi-hakkın sure-i Kevser
Ki ahd-i devletinde buldu suyun bu mahal Hakkâ

Kemine bendesi Şakir dedi tarih-i itmâmın
“İçin, mâ' etdi Sultan Ahmed ayn-1 Zemzem'i icrâ”

H. 1142 / M. 1730-31

Sultan II. Beyazid Musallâsı Kitabesi

Secde-gâh-ı kudsiyân est in musallâ-yı şerif
Gerçi bünyâdeş şod ez-behr-i namaz ehl-i iyd

Âhir in mısra' ber-in tarih mi-gerded Münir
“Her geh efvân bâd bâdâ ömr-i sultan Beyazid”

H. 889 / M. 1484-85

Yeri tam olarak bilinmemekle beraber bir açık hava namazgahı olarak tasarlanmış
bu yer halk arasında oldukça itibar görmüştür

Bayrampaşa Tekkesi Kitabesi

Tamir kitabesi

Zü'l-himem kân-ı kerem Hazret-i Şeyhülislam
İlm fazl ile O'dur zinet-i sadr-ı fetvâ

Nice hayrata zamanında muvaffak oldu
Na'il-i ecr-i cezil eyleye onu Mevla

Cümleden birisi bu tekyegeh-i irfânın
Gördü umrânını nakdine-i himmetle revâ

Kalb-i erbâb-ı ta'asûb-sıfat olmuşdu harab
Dil-i mü'min gibi ma'mur olub oldu ihya

Zikr ü tekbire ne dem başlasa Bayramiler
Vakfın ruhu cinanda eder iyd-i adhâ

Gam ü endûh u kudûretten olub şeyhi emin
Feyz-i Hakk ile dili memlû ola her subh u mesâ

Çıkdı himmet idüb üçler dedi Fenni tarih
“Oldu ihya yeniden tekye-i Bayram Paşa”

H. 1154 / M. 1741-42

Karakol Kitabesi

Görse Han Abdulmecid'in muntazam ecnâdını
Rüstem eylerdi nizâma girmeyi çok arzû

Kılsa çarh-ı serkeş fermân sipehsalârına
Ettirirdi pâyine bir günde elbet serfûrû

Eski Köprü başına yaptırdı bir hısn-ı cedid
Cümle halk emn ü selâmetle gelüb geçsün deydü

Söyledim Safvet iki tarih idüb böyle dua
Daim'ül-ikbâl ola ol şeh bi-Hakk-ı ism-i Hû

“Cây-ı elzemde karavulhâne yaptı sa'd-bâd”

“Kıldı âbâd âlemi Abdulmecid Han sû-be-sû”

H. 1262 / M. 1845-46

İsmail Ağa Cami Şadırvanı Kitabesi

Habbezâ zib-efzâ şadırvân-ı ra'nâ
Ki olur tarh-ı dil-ârâsına âlem hayrân

Ab ü nâbı o kadar sâf ü ziya-pirâ kim
Gûyiyâ çeşme-i hurşidden oldu rizân

Kubbesi olsa n'ola çetr-i İskender ki ânın
Menba'-ı Ab-ı Hayat olmada aynıyle hemân

Riziş-i mâ'-i tahûrunda olan âvâze
Dehân-ı lüleleriyle dedi tahriz-künân

Sıdk ü ihlâs ile bir def'a tevâzu' ederek
Abdestin yed-i beyzâ gibi eyler rahşân

Kereminden suyunun katrelerince versin
Ecrin icrâ edene Hazret-i Rabb-i Mennân

Tarh-ı müstahsen ü berceste olan bünyânı
Mevki'inde olacak zib-i uyûn-ı a'yân

Oldu tekniline bu mısra' bâlâ tarih
“Bu ne dilcu ne müferrih ne güzel şadırvân”

H. 1161 / M. 1748

Aşir Efendi Kütüphanesi Kitabesi

Müşkil-güşâ-yı halk-ı cihan müfti-i zaman
Aşir Efendi ya'ni o hem-nâm-ı Mustafa

Ruhsâr-ı dine hâmesini vesme-keş idüb
Kıldı cemâl-i şahid-i islamı dilküşâ

Fetva karin olunca o kân-ı fazilet
Çıkdı kadimi dostu takvâyâ aşinâ

Niyet olunsa şerhe kitab-ı ma'arifi
Ömr-i cihan mukaddimeye eylemez vefâ

Mahv-i vücud ederdi dakiki hevâ gibi
Alsaydı vaktinden eğer behre âsiyâ

Şirâze bend-i cild-i cihandır felek müdâm
Varsa nazir-i nüshâ-i zatı desin salâ

Kılsaydı lika hokkasını zülf-i Leyla'yı
Mecnun bulurdu kayd-ı kalem nistden rehâ

Rükn-i rekin-i din o âllame-i cihan
Muhkem bu dâr-ı ilmi nevi etdiler bina

Te'lif idüb kulûb-ı cihanı bu hayr ile
Ser-levha-i fehûl-i kirâm oldu habbezâ

Zib-i kitabesi ola tarihim ey Nebil
“Genc-i ilim dense bu dâr-ı kütüb revâ”

H. 1214 / M. 1799-1800

Sultan Beyazıd Cami Muvakkithanesi Kitabesi

Şehenşah-ı cihan Sultan Selim Han
Bu dârât ile mahsûd-ı düveldir

Münebbih kalbine sa'at-be-sa'at
Heb ilham-ı Huda'yı lem-yezeldir

Mukârin oldu bir müfti-i dine
O zi ilm ü amel fahr-i mileldir

Onun necli hafid-i pür-kerem kim?
Ma'arifle o da darb-ı meseldir

Zamanı içre vakf-ı Beyazıd'ın
Emin-i dest-i erbâb-ı dagaldır

Saadetle teşrif idüb gördü
Muvakkithâne bir cây-ı sıkaldır

Hususa sa'im iken müslimine
Çıkıp hem etme irâs keseldir

O sa'at eyledi tebdile niyyet
Bunun tebdili bir mümtâz âmeldir
Basit-i hâke indi şimdi ammâ
Çü hurşid irtifa'-ı bi-cedeldir

Felek bezminde aylı günlü sa'at
Cihan bir köhne dolab-ı ezeldir

Dönüb rakkâs-ı gerdûn tâs-ı çarhı
Pür etse sit-i vasfıyla maheldir

Resendir tâmına hem şekl-i zincir
Şûâ'-ı âfitâb altın teldir

Nebilâ dense mikât-ı felekdir
Ayârı şânına belkim haleldir

Bu tam tarihi tezyin et güherle
“Muvakkithâne-i nev bi-bedeldir”

Unkapanı

Süleyman Subaşı Cami Kitabeleri

I. Tamir Kitabesi

İmamı ehl-i sünnet muktedâ-yı ümmet ü millet
Penâh-ı din ü devlet Hazret-i Han Ahmed-i zişân

O şehenşah-ı sahib-hayr idüb ihlâsla niyyet
Bu nüzhet-gâh-ı erbâb-ı salâtı etdi âbâdân

İbadetgâh idi gerçi ezelden bu mahall-i pak
Velâkin olmuş idi şiddet-i ihrâk ile sûzân

Civarında olan erbâb-ı ta'ât âh ederlerdi
Ki aceb var mıdır bu camiin tamirine imkân

Bi-hamdillâh kabul oldu duası ehl-i imânın
Bu Beytullâhı ma'mur etdi ol sultan-ı âli-şân

İlahi! Kasr-ı dini her dem âbâd olsun ol-şahın
Bi-hakk-ı Ka'be-i ulyâ bi-hakk-ı cennet ü rıdvân

Bu camide olan tevhid ü ta'ât ü ibadetden
Ola ervâh-ı ecdâd-ı izâmı behre-ver her an

Makâm-ı zikr-i Subhani mekân-ı feyz-i yezdâni
Ubbâd-hâne-i vâlâ mahall-i rahmet-i Rahman

Hulûs-ı kalb ile Dürri dedi itmamına tarih

“Bu vâlâ camii zibende ihya kıldı Ahmed Han”

H. 1116 / M. 1704-05

II. Tamir Kitabesi

Şehriyâr-ı mülk ü millet kıble-i islam-ı din
Hazret-i Mahmud Adli zıll-ı Rabbü'l-Âlemin

Bezl idüb fermanını tecdidine bu cami'ün
Tâ ki beş vakti edâ kılsın ibâd-ı mü'minin

Çakeri Hacı Veliyüddin Ağa'ya emr idüb
Ol-dahi kıldı edâ-yı hidmete vaz'-ı cebin

Emr-i şahaneyle tohm-efşân-ı adl oldukda ol
Böyle mahsulât-ı ecr inbât eder rûy-ı zemin

Kilk-i Za'ik kıldı tarihin iki rek'at gibi
Cümleten ta'dil ü erkân üzre ma'mur ü rehin

“Bu muallâ camii Mahmud Han kıldı behin”
“Eyledi bu ma'bedi tamir imamü'l-müslimin”

H. 1253 / M. 1837-38

Şeyh Ahmed Nazîki Hankahı Kitabesi

Kutb-ı evc-i azamet şah-ı serir-i şevket
Gevher-i tâc-ı hilafet şeh-i aktâr ü bilâd

Hazret-i han-ı kerem dâver-i Mahmudü'ş-şiyem
Tâc-ı fark-ı adli-i kerâmet-mu'tâd

Etdi bu hankâhı bâb-ı hümayûnuna zib
Oldu derbân-ı der-i na'ra-i zikr ü evrâd

“Kıldı ra'nâ bu bihin tekyeyi Sultan Mahmud”
“Kutb-ı vakt eyledi bu menzili tevhid-âbâd”

H. 1253 / M. 1837-38

Ayasofya İmaretî'nin kapısı karşısındaymış, Şeyh Ahmed Nazîki,
H. 1272 / M. 1856'da vefat etmiş olup Üsküdar'da Nasuhi Tekesi
haziresine defnedilmiştir.

Şeyh Halim Hilmi Er-rufai Dergâhı Kitabesi

Cenab-ı şeyh-i zaman Sabri-i siyeh destâr
Güzin-i mazhar-ı sırr ya'ni Şeyh İbrahim

Halim Hilmi'ye hakkı imiş bi'l-istihkâk
İdüb emânet-i kübrâ hilafeti teslim

Kılub o dahi erenler yolunda varını sarf
Bu hankâh-ı muhabbet-fezâ-yı kurdu cesim

Muhibb-i sadıkı Za'ik dahi gelüb etdi
Binasına iki tarih-i bi-bedel terkim

“Bu âsitân-ı Rufa'i yapıldı ez-ser nev”
“Muvahhidine bu meydanı açdı Şeyh Halim”

H. 1262 / M. 1845-46

Unkaparı semtindeymiş

Şeyh Ekrem Er-rufai Dergâhı Kitabesi

Namık Kemal Caddesi – Küçük Langa Caddesi Kesişme Noktası

Cenab-ı pir Rufa’i Seyyid Ahmed kutb-ı Ekrem’dir
Gül-i gülzâr-ı sâdâtdır mübeccel Gavs-i A’zamdır

Tarik-i ehl-i aşka nur-ı irfân u selâmetdir
Feyz-bahşa safâ-efzâ mübarek pir-i efhâmdır

Cihana himmet-i kudsiyesi olmakdadır sâri
Nice erbâb-ı dil ol sayede esrâra mahremdir

Muhibb-i halisi Vassâf’ı meclûbi himmetdir
Rufa’i pir-i nâsıh Ekrem ü aktâb-ı âlemdir

Dedim bâ-“**Himmet-i Şeyh**” cevherin tarih-i tariheş
Hulâsâ bani-i dergâh Cenab-ı Şeyh Ekrem’dir

H. 1310 / M. 1892-93

Burada bir cami, bir çeşme ve bu dergâh binası bulunmakta idi.
Bugün üçü de mevcut değildir

Uşaki Dergâhı Kitabesi

Şekerci sokak – Gureba Tekke Sokak Kesişme Noktası

Bâ-“**Feyz-i himmet-i pir-i celil**” inşa-yı dergâha
Be-câ geldikde tam tarih-i cevherdâr-ı nümâyândır

H. 1319 / M. 1901-02

Sekbanbaşı Yakup Ağa Cami Kitabesi

Haznedar sokak – Yakup Ağa Fırını Sokak Buluşma Noktası

İşbu cami-i şerifi cana
Bani-i evveldir âli-şân

Nâm-ı vâlâsı onun Yakub Ağa
Devr-i Fatih’de idi ser-sekbân

Ruh-ı pakın onun subh u mesâ
Can u dilden olalım Fatiha-hân

Dört yüz elli seneden sonra bunu
Kıldı tecdid bir ehl-i imân

Hacı Nuri kerimü’l-fitrât
Himmet-i bezl ederek yaptı hemân

Eskisinden de mükemmel oldu
Sebeb-i mağfirete bir burhân

Sa’yini meşkûr eyleye Mevla
“**Men benâ**” sırrına kılsın şâyân

İrticâlen yazıverdi Vassâf
İşbu tarih-i güzini ez-cân

Mazhar-ı sırr-ı kabuldür bi-şekk
Çünkü tarihi “**Rıza-yı Rahman**”

İnşası H. 860 / M. 1455-56

Tamiri H. 1310 / M. 1892-93

Oğlanlar Tekkesi Kitabesi

Aksaray Murat Paşa Cami Yakınında

Zihi makâm-ı muallâ-yı arş-ı pirâyeye
Harimi oldu nümûdâr-ı huld ü dâr-ı na'im

Debir-i çarh-ı revâdır ki arş-ı a'lâda
Ederse resmini menşûr-ı hikmete terkîm

Nüzül ederler ona kudsiyân-ı Rahmani
Usûl-i ma'na-i tevhidi etmeğe talim

N'ola harimine dense makâm-ı iliyûn
Ziyaret etmede kerrubiyân-ı arş-ı mukim

Erişdi gûşuma tevhid-i Hû dedim tarih
“Makâm-ı râh-ı Huda'dır makâm-ı İbrahim”

H. 1041 / M. 1631-32

• Tekke yıktırılmış, ilk şeyhi İbrahim Efendi'nin naaşı Murat Paşa Cami haziresine taşınmıştır
• Şeyh İbrahim Efendi H. 1065/M. 1655'de vefat etmiş olup 24 sene postnişinlik yapmıştır

Köşklü / Merdivenli Hamam Kitabesi

*Köşlü Hamam Sokak***“Maşa-Allah Kân”**

Manend-i zir-i Hâk içre bulunmaz gir bu hamam
Vücûdun eylesin tathir şifâdır cümle âlem

H. 1304 / M. 1886-87

Hamam metruk bir halde olup kitabesi çalınmıştır

Sadrazam Abdullah Paşa Mektebi Kitabesi

Efdal-i şahan-ı âlem ekmel-i devr-i zaman
Hazret-i Sultan Mahmud Han-ı İskender-rüsûm

Ol şehenşah-ı kerem-kâr-ı adalet-perverin
Hamdülillâh kalmadı ahdinde âsâr-ı gümûm

İşte ez-cümle hayr-hâhı vezir-i a'zamı
Seyyid Abdullah Paşa kim? O'dur fahr-i kurûm

Menba'-ı hayr ü hisâmı oldu her sûya revân
Olalı sadr-ı muallâ-yı şeref-bahş-ı kudûm

Ziver ser-safhadır mecmû'a-yı hayratına
Bu müzeyyen mektebi pakize-i dilkeş rukûm

Rûz u şeb etmekte mahsusâ dua-yı devletin
Pir ü bernâ hem-zebân olmuş a'lâ-vechü'l-umûm

Başladı Ni'met elif-ba'dan yazıp tarihini
“Yapdı Abdullah Paşa mekteb-i kenz-i ulûm”

H. 1159 / M. 1746-47

Ayşe Sultan Sebili Kitabeleri

Pencereler Üzerinde Kitabe Kuşağı

Melek-hû Ayşe Sultan'ı İbrahim Paşa'nın
Cihan içre nice hayr eyleyüb zikr-i cemil oldu

Çü Hacı Mustafa Ağa Dârü's-saade Ağası ona
Olub nazır sebinin yapıdırub hayra delil oldu

Okuyub Haşimi eyler duasın etmeğe tekrar
İki tarih bir matla' da Hakk'â bi-adil oldu

“Bi-mânend-i cennet suyu cûy-ı selsebil oldu”

“Yapıldı Ayşe Sultan ruhu çün sebil oldu”

H. 1029 / M. 1619-20

Kapısı Üzerindeki Kitabe

“Zihi ab-ı musaffâ sundu atşane dedi sakkâ”

“Sebil-i pakdir mâ' Ayşe Sultan canı için”

“Sebinin yapıdılar Hakk ona bâb-ı cenneti açdı”

“Kılub bu bâbda rây-ı hasen ruh-ı revân için”

H. 1029 / M. 1619-20

Hekimbaşı Ömer Efendi Sebili Kitabesi

Sahibü'l-hayrat vâlâ-câh sadr-ı Rumeli
Oldu bu âsâr ile memdûh-ı âlem hâliyâ

Su verip gülzâr-ı hayranını ser-sebz eyledi
Ol semiyî-i Hazret-i Faruk yâr-ı Mustafa

Teşneganı kandırıp Ab-ı Hayat-ı lutfuna
Eyledi işbu sebili fi-sebilillâh bina

Hakk bu kim ruh-ı Hüseyin'i şâd ü hürrem eyledi
Oldu bâ-lutf-ı İlâhi mazhar-ı hayr dua

Teşnegan saf bağlayıp nevbetle bûs-ı leb eder
Gözeler mâ' kandırır atşan-ı cümle hâliyâ

Misli yok hâlâ sebilinin dedim tarihini
“Menba’ı aynü’ş-şifâ işbu sebil-i bi-bahâ”

H. 1135 / M. 1722-23

Hekimoğlu Ali Paşa Cami Şadırvanı Kitabesi

Sahibü'l-hayrat Ali Paşa-yı verâset-kıymet
Âlemin ahvâline idüb nazar im'an ile

Vadi-i hayratı ahsen gördü ol zat-ı şerif
Bezl-i makdûr eyledi lutf-ı şeh-i devrân ile

Böyle hayrata muvaffak oldu lutfuyla onun
Reşk eder hakan-ı Çin sultan-ı Hindistan ile

Ol-şeh-i adil ki misli gelmemişdir âleme
Hıfz ede Mevla hatadan lutfunu erzân ile

Menba'ül-hayr oldu bi-şüphe o zat-ı muhterem
Dahi çok hayra muvaffak ola izz ü şân ile

Su verip gülzâr-ı hayratını ser-sebz eyledi
Böyle vâlâ havzı bünyâd eyledi irfân ile

Deldi bir da'î-i devlet dedi tarihin Nazir
“Buldu revnâk cami-i zibâ bu şadırvan ile”

H. 1148 / M. 1735-36

Abdi Çelebi Cami Kitabesi

Abdurrahman-ı Veli'nin mescidin kıldı cedit
Mutaza-yı din ü devlet şeyhülislam hâliyâ

Zelzele onu harab idüb kılınmazken namaz
Mü'minâna şimdi beş vakte olundu es-salâ

Pür sadâkat-kâr olan da'i emriyle onun
Ol mübarek mescidi tab'ıyla kıldı pür-ziyâ

Şeş cihatı hûb olub tarihe imdâd eyledi
“Oldu tamir ile nev bu mescid ahsen bina”

H. 1166 / M. 1752-53

Peykhâne Kitabesi

Şeh-i vâlâ-himem Sultan Osman
O'dur el-hakk şahenşah-ı zamane

O hakan-ı kerimin devletinde
Gelüb ârâyiş ü zinet cihane

Yapıldı Peykhâne himmetiyle
Nukûş u san'atı gelmez beyâne

Yegâne oldu tarihi Sabihâ
“Ne şahane bina-yı Peykhâne”

H. 1169 / M. 1755-56

Kaptan-ı Derya Halil Paşa Çeşmesi

Sadr-ı Salis Halil-i derya-dil
Ki Huda eyledi onu kapudân

Mâlını râh-ı Hakk'da kıldı sebil
Yapdı bir çeşme-i hayat-resân

Safılıkda misal-i ayn-ı Halil
Kıldı ol çeşmeden bir ab-ı revân

Dedi Ruhi bu çeşmeye tarih
“Mâ’-i ayn-ı Halil-i kapudân”

H. 1005 / M. 1596-97

Adı geçen Kaptan-ı Derya Halil Paşa M. 1595-99 yılları arasında bu görevi ifâ etmiş bu çeşmeyi de bu esnada yaptırmıştır.
Tam yeri bilinmiyor

Şeftali Çeşmesi Kitabesi

Bani-i evvelâsının sa’y-i ceziliyle heman
Takmış idi sine-i sâfine zer-hatden nişân

Sonradan bir rüzgar-ı zûr-kâr etmiş hübug
Ateş sûz-efkene zulmiyle kılmış iktirân

Ol sebebden çeşme-i şeftali üç kez yanarak
Çeşmeden etdirmez idi katre abın revân

Kim muhacir Edirne'den kıyıklı na'l-bur
Yani el-hac Mustafa Ağa zevcesi ferhunde-şân

Hem bedestânlı O Hacı Mustafa Ağa'nın kızı
Sahibetü'l-hayrat Hadice Hanım hûr-i zaman

Hasbetenlillâh nükud-ı himmetin sarf eyleyüb
Çeşme-i mezkûrı kıldı çeşm-i atşane ayân

Katre-i rahmete hayat-mahz versin ruhuna
Diyerek bir Fatiha okusun her işte-hurân

Hakdan et tarih-i cevher ile Tevfik bir ricâ
“Özüne kılsın nasib Cennet de Kevser her zaman”

H. 1299 / M. 1881-82

Şah-1 Huban Mektebi Kitabesi

Bu Kitabe Türk-İslam Eserleri Müzesi Envanterine Kayıtlıdır

Cennet-mekân Sultan Murad Han Hazretleri'nin kadınlarından sahibe-tü'l-hayrat ve'l-hasenat merhume Şah-1 Hubân Kadın Hazretleri'nin mekteb-i şerifi ve türbe-i münifeleridir.

Ola rahmet ruh-1 pakine hemân
Şah-1 Hubân ruh-1 için el-Fatiha

Tamiri – H. 1210 / M. 1795-96

Amcazade Hüseyin Paşa Sebili Kitabesi

Sadr-1 vâlâ rütbe-i âli-himem
Gelmemiştir böyle pakize zât

Hulkı ahsen nâm-1 pakidir Hüseyin
Mislini görmedi çeşm-i kainât

Bir sebil-i dilküşâ bünyâd idüb
Ol kerim-i kâm-ver nik u sıfât

Bu sebilden nûş eden dil-teşneler
Eylemez Ayn'ül-Hayat'a iltifât

Oldu câri mâ'-i pak ü bi-bedel
Reşk eder Ceyhun ile Nil ü Fırat

Öyle bir ab-1 latif-i dilküşâ
Lezzeti gûya onun kand-1 nebât

Fevziyâ itmamina tarihdır
“Bu sebilden nûş kıla mâ'ül-hayat”

H. 1111 / M. 1699-1700

Sümbül Sinan Türbesi Kitabesi

Cenáb-ı kutb-ı devrân Hân Selím-i Sâlis ü Gâzi
Ki'anın halvet-sarây-ı kalbini ma'mûr ide Mevlâ

Ki zâtı merkez-i irfânda ayn-ı şems-i himmetdir
Hudâ nûr-ı kerâmetle ide dá'im cihân-pírâ

O cecdi Hân Selím-i evvelin tecdíd idip hayrın
Makâm-ı Hazret-i Sünbül Sinân'ı yaptı nev hálâ

Anın tecdídi gerçi elzem idi bir niçe demdir
Velí kimdir cesâret eylesin ol emre bî-pervâ

O máh-ı burc-ı şevket cámi'e teşríf idip bir gün
Hevâ-yı sünbülíde san tulú' itmişdi mihr-ásâ

Ziyaret eyler iken hep makâmât-ı azízânı
Ziyâret -ı Sünbül ilhâm oldu kim tarh ola nûr aynâ

Hudâ mi'mâr-ı ehlullâh ile keşf eyleyip dá'im
Binâ-yı devleti tákın ide günden güne a'lâ

Bu bir sünbül ki gülzâr-ı hakîkatde açılmışdır
N'ola búy-ı kerâmetle olursa böyle müstesná

Bu bir makbûl-i her destâr u tâc-ı âşıkândır kim
Anın her bergi terk-i másivâ-yı Hakk ider ímâ

Ne Sünbül kim makâmı sünbüle burcından álidir
Ki her bir kandili şevkı nücúma eyler istiğná

Usûl-i sáfíyândır gel makâm-ı Sünbüle yâ Hú
Karârın evc-i uşşák et dilersen rûtbe-i ulyâ

Refi'â himmet-i pírán ile gel söyle târihin
“**Makâm-ı Sünbül-i zíbâ Selím Hân eyledi ihyâ**”

Fındıkzade Tekkesi Kitabesi

Hazret-i İshak Efendi ol mevâlî fahri kim
Ásitán-ı Nakşbendî dá'imá isterdi cáh

Yapdı bu dergáhı hatm-i hácegání şöyle kim
Sálikán-ı ráh-ı hakka ola bir cáy-ı penáh

Menzil-i çille-keşán olsa n'ola yá Hakk deyü
Tír-veş maksúdun istersen güşáde oldı ráh

Gir tarík-i Nakşbende nakşbend olma aziz
Sırr-ı tevhíd ile mir'át-i dile eyle nigáh

Háme-i mahviyyeti ki bozulur nakş-ı kabá
Sür Celál ismin ki hep aşkın Cemál ide İláh

Ka'be-i uşşák-ı Hakkdır söyle táríhin Refi'
"Nakşbende dergeh-i İshak Efendi kible-gáh"

H. 1217 / M. 1802-03

Macuncu

Emin Efendi Çeşmesi Kitabesi

Çeşme-i müfti'l-enám ol Hazret-i Ebu's-Su'úd
Kim bu dil-cú aynı bunda yapmış ol âli-cenáb

Hakk rızasıçün ibádulláha olmuşken sebíl
Niçe müddetdir ki ihrák ile olmuşdı haráb

Fikri hayr olsun Emín Efendi kim küttábdan
Kıldı ábádán bu hayrı bula ecrin bí-hisáb

Sırr-ı vahdet ile Kalayı dedi táríhini
"Gel İmámeyn aşkına bu çeşmeden iç mâ'-i nâb"

H. 1235 / M. 1819-20

Kıztaşı

Hacı Süleyman Ağa Çeşmesi Kitabesi

İlahi fikrini hayr eyle sen el-hac Süleyman'ın
Bu câyn hem sâkini hem mütevellisidir hâlâ

Bu dilcu aynı atşana yapub şimdi li-vechillâh
Getürdi mâ'-i câri şöyle kim ab-ı hayat-âsâ

İçüb ruh-ı Habibullâh için yâd eyleyin onu
Ede ruhun onun Hakk Kevser-i cennet ile irvâ

Dedi tarihini Kalayi mahir onun ra'nâ
“Ne zibâ çeşme kim el-hac Süleyman etdi nev-ihyâ”

H. 1228 / M.1813

Langa

Hacı Abdullah Efendi Çeşmesi Kitabesi

Bu dilcu aynı sâbık kethüda-yı Basmâciyân kim
Cenab-ı Hacı Abdullah bina etdi li-vechillâh

Ona ab-ı hayat-âsâ dedi tarih Kalayi
“Akıtdı ab-ı pak atşan için el-hac Abdullah”

H. 1226 / M. 1811-12

Hacı Beşir Ağa Çeşmesi Kitabesi

Kalenderhane Cami Yakınında, Bugünkü Metro İstasyonu Civarında

Han Mahmud-ı kerâmet-meşrebin
Oldu çün ebr-i atâsı feyz-bâr

Menba'-ı cevdet Beşir Ağa dahi
Su gibi emvâlini kıldı nisâr

Yapdı ez-cümle bu ra'nâ çeşmeyi
Dehre icrâ etdi ab-ı hoş-güvâr

Lülesi ratbü'l-lisândır etmeden
Sahibü'l-hayrın duasın bi-şümâr

Gülşen-i ikbâlini sir-ab ede
Ebr-i ihsan Cenab-ı Kirdgâr

Bahr-i cûdı oldu mevc-engiz-i feyz
Garka -i reşk oldu dürr-i şahvâr

Tâk-ı kasr-ı devleti ma'mur ola
Tâ ki oldukça bu çeşme payidâr

Düşdü dilcu Nüzhetâ tarih ona
“Selsebilin ayıdır bu çeşmesâr”

H. 1160 / M. 1747-48

Nuh Efendi Medresesi Kitabesi

Hekim-i şehriyâri Nuh Efendi hâzık-ı kâmil
Ki odur dârü'ş-şifâ-yı hikmete Sokrat-ı bi-hemtâ

Bekâ-yı bi-sebâtın anlayıp dünya-yı faninin
Murâd etdi ki tertib eyleye zâd-ı reh-i ukbâ

Bina kıldı bu nüzhet-gâh-ı ilmi hasbetenlillâh
İdüb makbul hayrın sa'yini meşkûr ede Mevlâ

Fehûl-ı ehl-i ilme oldu zibâ medrese el-hak
İlahi! Haşre dek ma'mur ola bu tarh-ı müstesnâ

Tamam oldukça yazdı Dürri da'i bu tarihi
“Hekimbaşı Efendi kıldı a'lâ medrese ihya”

H. 1111 / M. 1699-1700

Edirnekapı

Mihrimah Sultan Cami Kitabesi

Duhter-i pâk-i şeh Süleyman Han
Dürretü't-tâc-ı rûy-ı ehl-i zemin

Ez-berây-ı rızâ-yı Rabb-i Celil
Sâhat in cami'i çü huld-ı berin

Güft tarih o Hüdayi-i hâk
“**Mecma'-ı ümmet-i resul-i güzin**”

H. 977 / M. 1569-70

Sultan III. Murad Türbesi Kitabesi

Cânını Sultan Murâd Hakk'a revân eyledi
Ruh-ı revânı ola sahn-ı cinân içre şâd

Cismine oldukça bu cây-ı muallâ-makâm
Rahmetini eyleye Hazret-i Mevlâ ziyâd

Türbesi itmâmına Haşimi tarih olur
“**Oldu adil-i cinân merkad-i Sultan Murâd**”

H. 1008 / M. 1599-1600

Çerağ Hamza Mescidi Kitabesi

Sâbıkan müftiyü'l-enâm allâme-i Râzi-makâm
Zâtını Hakk mazhar-ı feyz-i Hüdâ-dâd eyledi

Ya'ni Abdullah Efendi kim? Ona vassâf olan
Her sözünde hayretten aczin irâd eyledi

Ma'bedi hâkister olmuşken Çerağ Hamza'nın
Sa'y idüb nakdine-i himmetle âbâd eyledi

Hayrı makbul ola Hakk cârını kıldı edâ
Ruh-ı pâkin ol aziz-i kâmilin şâd eyledi

Eyleyüb mihrâbı çâk-i sine-i şevk-i visâl
Hâhiş-i kerrûbiyân-ı arşı müzdâd eyledi

Micmer-i anber midir bâlâ-yı tâk minberi
Nefha-i ta'âte kâm-ı cânı mu'tâd eyledi

Bir gümüşden servidir güya menâr-ı nâzıki
Hüsnünü yağma-ger-i sad akl-i üstâd eyledi

Mâh olub pür-sûz reşk etmekte ondan iktibâs
Şem'in onun pertev-i hurşid ikâd eyledi

Seyr idüb bu hayrı sükkân-ı zevâyâ-yı felek
Nâm-ı pâkin hayr ile bânisinin yâd eyledi

Erdi çün pâyâne bünyâdı Reşidâ bendesi
Dilküşâ bir beyt ile tarihin inşâd eyledi

“Ola Abdullah Efendi na'il-i icrâ ile”
“Bu dilârâ cami-i zibâyı bünyâd eyledi”

Koğacı Dede Türbesi Kitabesi

Koğacı Dede ya'ni Şeyh Sevindik kim? Onun her gün
Hıyâz-ı feyzine gelse sezâdır deli ile hurşid

Şakâyıkda olub mestûr tafsil üzere ahvâli
Kerâmet-pişe bir zât olduğun onda eder temhid

Şeref-bahş olub envâr-ı füyûzât-ı kerâmetle
Bu dilcu sahada medfundur ol gencine-i ümmid

Mevâliden ebü'l-hayrat *Osman Beyefendi'nin
Fenâdan zevcesi etdikde azm-i gülşen-i câvid

Bu cây-ı pâkine defin etdikde ilhâm eyledi Mevlâ
Der ü duvarını etmek için tamir ile teşyid

Nümâyân oldu ol esnada birkaç merkad-i pür-nûr
Görenler kıldılar güftâr-ı sıdk âsârını te'kid

Ter ü taze kefenlerle yatarlar hâkde yer yer
Olub esdâf-ı pür-nûr-ı merâkıdda çü mervârid

Revân-ı pâkini şâd eyleyüb her birinin Mevlâ
Ola tamir eden zât-ı mükerrerrem mazhar-ı te'yid

Reşidâ feyz-hâh ol böyle bir tarih tarh eyle
“Bu ruh-efzâ makâm-ı pâk olundu yümnile tecdid”

H. 1171 / M. 1757-58

(*Osman Beyefendi'nin mezar taşı halen mevcut olup vefatı H. 1179 / M. 1765'dir. Allah rahmet eylesin.

Saraçhane Kitabesi

Dükân-pîçîde bu serrâc-hâne çok zaman evvel
Ederdi hân mân-sûzî ile ashâbını gamgîn

Cenâb-ı Hazret-i Sultân Ahmed Han-ı deryâ-dil
Zülâl-i âtîfetle eyledi bu âteşi teskîn

Der ü duvarı sengîn ü metîn olmak için etdi
Der-i devlet-me'âbı kullarından birini ta'yîn

Tamâm oldu metânet üzre işbu sûk-ı sultanî
Görenler eylediler tab'-ı mi'mârına sad tahsîn

Bu müstahkem binâyı seyr idüp Kâmi dedi târîh
“Bi-emr-i dâveri muhkem yapıldı sûk-ı serrâcîn”

H. 1119 / M. 1707-08

Sultan Ahmet Cami Muvakkithanesi Kitabesi

Şahenşeh-i Hâtem-nişân zıll-ı Hudâ Mahmud Han
Adli cihana sâye-bân münkâd-ı fermânı cihân

Tecdid idüb her hâneyi ol şeh nice virâneyi
Yapdı muvakkithâneyi bi-şübhe mânend-i cinân

Şâd oldu cedd-i emcedi Hakk vere ömr-i sermedi
Meydan-ı Sultan Ahmed'i etmekte reşk-i gülsitân

Devrinde mikât-ı felek etmez tahallül haşre dek
Vâ-bestedir bi-reyb ü şekk emrine sa'at-i zaman

Da'im o şahın âdeti etmekte hayra niyyeti
Bin sâl olub her sa'ati kesb-i safâ kılsın hemân

Leylâ bu tarihim güzel cevherle yazılsa mahal
“Mikât-gâh-ı bi-bedel yaptı şehenşah-ı zaman”

H. 1243 / M. 1827-28

Abdülezel Paşa – Mürsel Paşa Caddesi Kesişme Noktası.....	Ali Yazıcı Camii	427
Abdülezel Paşa Caddesi.....	Ahmed Ağa Çeşmesi	33
Abdülezel Paşa Caddesi.....	Seferikoz Camii Önündeki Kuyu Kitabesi	34
Acemi Oğlanlar Kışlası Ccivarı, Şehzadebaşı Meydanı.....	Sultan III. Selim Çeşmesi Kitabesi	827
Ağa Baba Sokak.....	Davud Paşa Camii	455
Ahırkapı Caddesi.....	Ahırkapı üzerindeki kitabe	664-665
Ahırkapı Caddesi,Akbıyık Camii Karşısı.....	Hekimoğlu Ali Paşa	132
Ahmet Rufai Sokak.....	Hançerli Sultan Hamamı	317
Aile Sokak.....	İbrahim Paşa Çeşmesi	126
Aile Sokak.....	Ahmediye Camii Kitabesi	521
Akbıyık Caddesi,Akbıyık Cami Şadırvanında.....	Mehemmed Yazıcı Çeşmesi	113
Akbilek Sokak.....	Ekmekçi Sinan Çeşmesi	287
Aksaray Murat Paşa Cami Yakınında.....	Oğlanlar Tekkesi Kitabesi	836
Aksaray Pertevniyal Valide Sultan Cami Taç Kapısı.....	Valide Sultan Çeşmesi	70-71
Aksaray Pertevniyal Valide Sultan Cami Taç Kapısı.....	Valide Sultan Sebili	72
Akseki Caddesi.....	Hırka-yı Şerif Cami	417
Akseki Caddesi.....	Akseki Mescidi	452
Akseki Caddesi, Hırka-ı Şerif Cami avlusu.....	Hırka-ı Şerif Odası	650-653
Akseki Caddesi, Hırka-ı Şerif Cami avlusu.....	İstanbul Müftülüğü kitabeleri	658-659
Akseki Camii Sokak.....	Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi	263
Alay Köşkü Caddesi-Hükümet Konağı Sokak Keşişme Noktası	Beşir Ağa Sebili	220-221
Albayrak Sokak.....	Ebu zer el-Gıfari Türbesi	554
Alemdar Caddesi.....	Askeri Rüşdiye	332
Alemdar Caddesi.....	Zeynep Sultan Camii	487
Alemdâr Caddesi sonu – Hüdavendigâr Caddesi Başı.....	Hasan Ünsî Türbesi	586
Alemdar Caddesi, Alay köşkü Caddesindeki Keşişme Noktası.....	Alay Köşkü	674-675
Alemdar Caddesi, Gülhane Parkı Giriş Kapısı.....	Sultan I. Ahmet Çeşmesi	105
Alemdar Caddesi, Zeynep Sultan Cami Girişi.....	I. Abdülhamîd Sebili	230-231
Alemdar Caddesi, Zeynep Sultan Camii Girişi.....	I.Abdulhamîd Çeşmesi	229
Aynur-Karateke, III. Ahmed Devri İstanbul.....	Ali Bey Çeşmesi	747
Ali Şah Sokak.....	Ali Şah Çeşmesi	61
Alper Sokak.....	Veli Efendi Çeşmesi	47
Altimermer Caddesi.....	Abbas Ağa Çeşmesi	158
Alyanak Sokak.....	Fatma Sultan Çeşmesi	173
Arapzade Ahmet Sokak.....	Arapzade Abdurrahman Efendi Çeşmesi	190
Arkeoloji Müzeleri Giriş Kapısı Karşısında Sergilenen Taşlar İçerisinde.....	Kuyu Bileziği Kitabesi	328-329
Arpacılar Caddesi.....	Arpacılar Camii	501
Aslanhane Sokak.....	Askeri Rüşdiye	333
At Pazarı Sokak.....	Şükrü Bey Çeşmesi	193
At Pazarı Sokak Başı – Kavşak.....	Hoca Şemsettin Türbesindeki Kitabeler	719
Atatürk Bulvarı – Hacı Kadın Caddesi Kesişme Noktası.....	Şebsefâ Hatun Camii	446
Atatürk Bulvarı, İ.M.Ç. Blokları Mevki.....	Sadrazam Hasan Paşa Çeşmesi	74-75
Atmeydanı Caddesi.....	Bayındırlık Bakanlığı Tapu Kadastro Genel Müdürlüğü	708
Atmeydanı Caddesi, Sultanahmet Cami Avlu Kapısı.....	Sultanahmet Camii Sebil Duvarındaki Kitabe	540
Atpazarı Sokak.....	Haliliye Medresesi	344
Ayakapı Caddesi.....	Cumhuriyet Çeşmesi	35
Ayakapı Caddesi – Abdülezel Paşa Caddesi Buluşma Noktası	Karakol Kitabesi	711
Ayanoğlu, Arşiv Belgeleri.....	Hatice Usta Çeşmesi	728
Ayanoğlu, Arşiv Belgeleri Konyalı, Arşiv Belgeleri.....	Sultan I. Mahmud Çeşmesi	744
Ayanoğlu, Şerifoğlu, Su Güzeli İstanbul Sebilleri.....	Başkadin Emetullah Han Sebili	761
Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi.....	Mehemmed Ağa Çeşmesi	727
Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi.....	Ümmi Sinan Dergahı	781

Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi.....	Deniz Abdal Tekkesi Kitabesi	782
Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi.....	Kelami Tekkesi Kitabesi	782
Ayanoğlu, Vakıflar Dergisi Saraçhane'de Türk İnşaat Eserleri Müzesi'nde	Malkoç Ağa Camii Kitabesi	770
Ayasofya Cami Avlusu.....	Şadırvanı Kitabeleri I. Kitabe	28-29
Ayasofya Cami Avlusu.....	II.Kitabe	30-31
Ayasofya Cami Avlusu.....	III.Kitabe	32
Ayasofya Cami Avlusu.....	Sultan 3. Mehmed Türbesi	538-539
Ayasofya Cami Avlusu.....	Sultan II. Selim Türbesi	571
Ayasofya Camii İbadete Açık Kısım Kapısı.....	Ayasofya Camii	412
Ayasofya Camii Kible Kapısında.....	Şadırvan Kitabesi	301
Aynur ve Karateke, III. Ahmed Devri İstanbul	Hacı Halil Çeşmesi	736
Aynur ve Karateke, III. Ahmed Devri İstanbul	Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi	738
Aynur-Karateke, III. Ahmed Devri İstanbul Çeş.....	Hatice Sultan Sebili Ahmet Paşa Çeşmesi	758
Ayvansaray Caddesi.....	Hatice Sultan Çeşmesi	156
Ayvansaray Caddesi.....	Muhammed el-Ensârî Türbesi	553
Bab-ı Ali Caddesi.....	Cezeri Kasım Paşa Camii	403
Bab-ı Âli Caddesi.....	Emekli Sandığı Binası	693
Bab-ı Âli Caddesi.....	Sultan III. Selim'e Ait Nişan Taşının Kitabesi	698-699
Bab-ı Ali Caddesi, Cezeri Kasım Paşa Cami Karşısı.....	Mahmud Nedim Paşa Türbesi	560-561
Bakkalzade Sokak.....	Hatice Hanım Çeşmesi	109
Bala Tekkesi Sokak.....	Bâlâ Dergâhı	624-625
Bala Tekkesi Sokak.....	Perestû Kadın Çeşmesi	202
Bala Tekkesi Sokak.....	Bâlâ Süleyman Ağa Türbesi	563
Başhoca Sokak.....	Yusuf Efendi Çeşmesi	37
Belediye Encümeni.....	Yavuz Er Sinan Mahallesi Çeşmesi	733
Belediye Encümeni Arşivi.....	Çeşme Kitabesi	729
Belediye Encümeni Arşivi.....	Mustafa Çelebi Çeşmesi	730
Belediye Encümeni Arşivi.....	Şah Sultan Çeşmesi	734
Belediye Encümeni Arşivi	Kemankeş Kara Mustafa Paşa Çeşmesi	735
Belediye Encümeni Arşivi	Damad İbrahim Paşa Çeşmesi	736
Belediye Encümeni Arşivi	Ebubekir Ağa Çeşmesi	737
Belediye Encümeni Arşivi	Ömer Efendi Çeşmesi	737
Belediye Encümeni Arşivi	Emine Sultan Çeşmesi	737
Belediye Encümeni Arşivi	Mehemmed Ağa Çeşmesi	738
Belediye Encümeni Arşivi.....	Doğramacı Mehemed Ağa Çeşmesi	739
Belediye Encümeni Arşivi.....	Serandedil Kalfa Çeşmesi	740
Belediye Encümeni Arşivi.....	Hacı Mahmud Ağa Çeşmesi	742
Belediye Encümeni Arşivi.....	Atiye Hanım Çeşmesi	742
Belediye Encümeni Arşivi.....	Atiye Hanım Çeşmesi	742
Belediye Encümeni Arşivi.....	Hacı Beşir Ağa çeşmesi	743
Belediye Encümeni Arşivi.....	Atiye Hanım Çeşmesi	742
Belediye Encümeni Arşivi.....	Hacı Ahmed Paşa Çeşmesi	751
Belediye Encümeni Arşivi.....	Şeyhülislam Ebü'l-meyamin Mustafa Efendi Çeşmesi	752
Belediye Encümeni Arşivi.....	Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi	752
Belediye Encümeni Arşivi.....	Hocapaşa Cami Önündeki Şadırvanın Kitabesi	759
Belediye Encümeni Arşivi.....	Ahmet Paşa Çeşmesi	759
Belediye Encümeni Arşivi.....	Ahmet Paşa Çeşmesi	760
Belediye Encümeni Arşivi.....	Has Odabaşı Hasan Ağa Çeşmesi	761
Belediye Encümeni Arşivi.....	Acı Çeşmenin Kitabesi	762
Belediye Encümeni Arşivi.....	Hoca Hamza Mektebi Kitabesi	766
Belediye Encümeni Arşivi.....	Mihrişah Valide Sultan Mektebi Kitabesi	769
Belediye Encümeni Arşivi.....	Muhiddin Kocavi Mescidi Kitabesi	772

Belediye Encümeni Arşivi Egemen, sayfa – 232.....	Cilvenâz Kalfa Çeşmesi	729
Belediye Encümeni Arşivi Mehmed Ziya Bey, İstanbul Ve Boğaziçi.	Vâlîde Sultan Çeşmesi	730
Besim Ömer Paşa Caddesi.....	Kaptan İbrahim Paşa Sebili	260-261
Besim Ömer Paşa Caddesi.....	Medresetü'l-Kuzât İstanbul Üniversitesi	681
Besim Ömer Paşa Caddesi ile Kaptanpaşa Caddesi Alanında.....	Kaptan-ı Derya İbrahim Paşa Camii	485
Beşiktaş Deniz Müzesinde.....	Kayikhane Kitabesi	787
Beyazıd Ağa Camii Duvarında.....	Kösem Sultan Çeşmesi	281
Beyazıd Meydanı.....	Beyazıt Camii	464
Beyazıt Cami avlu kapısı kenarında.....	Beyazıt Camii Güneş Saati	691
Beyazıt Cami Avlusu.....	Mustafa Reşid Paşa Türbesi	528-529
Beyazıt Meydanı.....	Beyazıt Umumî Kütüphanesi	375-379
Beyazıt Meydanı.....	Sultan IV. Murad'a ait Nişantaşının Kitabesi	809
Beyazıt Meydanı, İstanbul Üniversitesi Ana Kapısı.....	Seraskerlik Kapısı İstanbul Üniversitesi Ana Kapısı	674-675
Beyazıt Meydanı, İstanbul Üniversitesi Bahçesi.....	Yangın Kulesi	660
Beyazıt Meydanı, Set Altında.....	Âşûb Kadın Çeşmesi	52-63
Beyceğiz Fırını Sokak.....	Seyyid Ali Çeşmesi	203
Beyceğiz Fırını Sokak.....	Şeyh Hamza Tekkesi	604
Bezciler Sokak.....	II. Mahmud Çeşmesi	214
Bıçakçı Çeşmesi Sokak.....	Bıçakçı Alaaddin Cami	178
Bileyciler Sokak Başında, Sebilin penceresi Üzerinde.....	Koca Sinan Paşa Türbesi	536
Bileyciler Sokak Başında, Sebilin Penceresi Üzerinde.....	Muhyiddin Kocavî Türbesi	568-569
Bozdoğan Kemerli Caddesi.....	Çeşme Kitabesi	270
Bukali Dede Sokak.....	Ankaravî Mehmet Efendi Medresesi	334
Bulunduğu yer: Şifahane Sokak.....	Vakıf Müzesi Kitabesi	685
Büyük Karaman Caddesi.....	Fatih Sultan Mehmed Vakıf Üniversitesi Rektörlüğü	688
Büyük Karaman Caddesi.....	İstanbul İtfaiye Müzesi	688
Büyük Saray Meydanı Caddesi – Ayık Fırın Sokak Kesişme Noktası	Cafer Ağa Camii	606
Caferiye Sokak.....	Sinan Erdebili Tekkesi	601
Caferiye Sokak.....	Cafer Ağa Medresesi Vakfiyeleri	716-718
Canbolad-zâde Sarayı yakınındaydı.....	Hasan Paşa Medresesi Kitabesi	814
Cağaloğlu Anadolu Kız Meslek Lisesi, Çatalçeşme Sokak.....	II. Abdülhamit Mektebi	349
Cağaloğlu Yokuşu Sokak.....	Şerife Zeliha Hanım Çeşmesi	174
Cami Sokak,Kürkçübaşı Hüseyin Ağa Cami Duvarında.....	Hacı Hüseyin Ağa Camii Çeşmesi	115
Cami Sokak,Kürkçübaşı Hüseyin Ağa Cami Duvarında.....	Hacı Ahmed Ağa Çeşmesi 1. Kitabe	116
Cankurtaran Mahallesi, Caferiye Sokak.....	Üç yüzlü Çeşme	187
Cankurtaran Meydanı.....	Seyyid Mehmed Ağa Çeşmesi	82
Celal Ferdi Gökçay Sokak.....	Mehemmed Paşa Çeşmesi	51
Cemal Yener Tosyalı Caddesi.....	Recai Mehmet Efendi Sebili	90
Cemal Yener Tosyalı Caddesi.....	Recai Mehmet Efendi Mektebi	337
Cemalettin Efendi Sokak.....	Emir Buhârî Tekkesi Şâzeli	632-633
Cerrah Paşa Cami duvarı.....	Cerrah Paşa Camii Güneş Saati	692
Cerrahpaşa Caddesi.....	Cerrah Mehmed Paşa Cami	418-419
Cerrahpaşa Caddesi-Cerrahpaşa Cami Sokak Keşişme Noktası....	Mehemmed Paşa Çeşmesi	120
Cerrahpaşa Hastanesi Avlusu.....	Dayı Ömer Çeşmesi	142
Cerrahpaşa Hastanesi Avlusu,Şah Sultan Cami Bahçesi.....	Besim Ağa Çeşmesi	48
Cerrahpaşa Hastanesi avlusunda, Beyazıt-ı Cedid Cami Yanında..	Kadem-i Şerif Tekyesi	600
Cerrahpaşa Hastanesi Kurul Binası Önünde.....	Yahya Efendi Çeşmesi	272
Cevdet Paşa Caddesi No:10.....	Kadızade Tekkesi	608
Çadırcılar Caddesi.....	Fesçiler Kapısı Kapalıçarşı	649
Çadırcılar Caddesi, Camili Han Avlusunda.....	Ahi Durmuş Baba Çeşmesi	102-103
Çağa Sokak.....	Bıçakçı Alaaddin Camii	449

Çarşıkapı – Nuruosmaniye Caddesi.....	Nuruosmaniye Camii	512-513
Çarşıkapı-Nuruosmaniye Caddesi,Cami Giriş Kapısı Sağında.....	Sultan III. Osman Sebili	92
Çarşıkapı-Nuruosmaniye Caddesi,Cami Giriş Kapısı Solunda.....	Sultan III. Osman Çeşmesi	93
Çatalçeşme Sokak.....	Abbas Ağa Çeşmesi	227
Çeçen, Halkalı Suları	Şeyhülislam Ebu's-Suud Efendi Çeşmesi	739
Çember Sokak.....	Şâtir Hasan Ağa Çeşmesi	91
Çember sokak, Aynı Adlı Caminin İçi.....	Hz. Cabir Makamı Kitabesi	805
Çember sokak, Hazret-i Cabir Cami duvarı.....	Hazret-i Câbir Camii Güneş Saati	693
Çırakçı Çeşmesi Sokak.....	Lütfullah Bey Çeşmesi	127
Çırçır Caddesi – At Pazarı Sokak Kesişme Noktası.....	Hoca Şemseddin Türbesi	584
Çırçır Caddesi-At Pazarı sokak kesişme noktası.....	Hoca Şemseddin Türbesi Önünde Kuyu Kitabesi	34
Çiçek Pazarı Caddesi, Ketenciler Kapısı.....	Mısır Çarşısı Kitabeleri	690
Çinili Köşk Müzesinde.....	Haseki Hürrem Sultan Medresesi Kitabesi	784
Çinili Odalar Sokak.....	Derviş Paşa Çeşmesi	286
Çoban Çavuş Medresesi Sokak	Kâtip Sinan Camii	409
Çorlulu Ali Paşa Sokak.....	Çorlulu Ali Paşa Çeşmesi	128-129
Çorlulu Ali Paşa Sokak.....	Arakiyeci Mehmed Ağa Camii	479
Dalbastı Sokak, Sultanahmet Meydanı.....	Sultan 1. Ahmed Türbesi Kitabesi	537
Damat İbrahim Paşa Yokuşu.....	Şakir Efendi Çeşmesi	293
Darüşşafaka Caddesi.....	Mehemmed Efendi Çeşmesi	171
Darüşşifa Sokak.....	Amcazade Hüseyin Paşa Çeşmesi	58-59
Davut Paşa Cami Avlusu.....	Davut Paşa Türbesi Kitabesi	559
Davut Paşa Lisesi, Koca Mustafa Paşa Caddesi.....	Davutpaşa Merkez Rüşdiyesi	351
Davutpaşa Cami Avlusu.....	Davud Paşa Camii Şadırvanındaki Kitabe	291
Dede Efendi Caddesi.....	Damat İbrahim Paşa Külliyesi	365-369
Demirci Reşit Sokak.....	Tevfik Efendi Çeşmesi	163
Derman, Eyüp Sempozyumu Bildirilerinden.....	Galata Köprüsü Kitabeleri	788
Dervişzade Sokak.....	Hacı Mustafa Ağa Çeşmesi	155
Dervişzade Sokak – Rufai Sokak Kesişme Noktası.....	Emir Buhari Hankahı Camii	522
Divan Yolu Caddesi.....	Evi Divanyolu Caddesi	651
Divan Yolu Caddesi.....	Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Medresesi	393
Divan Yolu Caddesi, Türbe Giriş Kapısı.....	II. Mahmud Sebili	189
Divanyolu Caddesi.....	Cevri Kalfa Mektebi	355
Divanyolu Caddesi.....	Çorlulu Ali Paşa Medresesi	361
Divanyolu Caddesi.....	Dâr'ül-Fün'un kitabesi	826
Divanyolu Caddesi – Sultanahmet Meydanı.....	Firuz Ağa Camii	460
Divanyolu Caddesi, Firuz Ağa Cami Karşısı.....	Cevri Kalfa Çeşmesi	244-245
Dizdariye Camii Avlusunda.....	Selim Sabit Efendi Şadırvanı	306
Dizdariye Çeşmesi Sokak.....	Dizdariye Camii	439
Dönüş Sokak.....	Mehemmed Ağa Çeşmesi	104
Draman Caddesi.....	Ubeydullah Efendi Çeşmesi	285
Draman Çeşmesi Sokak.....	Farezade Çeşmesi	305
Draman Semtinde, Tercüman Yunus Cami Civarında.....	Draman Çeşmesi Kitabesi	827
Egemen, İstanbul Çeşme ve Sayfa – 114.....	Berberbaşı Ali Ağa Çeşmesi	744
Egemen, İstanbul'un Çeşme Sebilleri Sayfa – 529.....	Sultan II. Mahmud Çeşmesi Kitabesi	765
Egemen, İstanbul Çeşme ve Sebilleri Sayfa 552.....	Aşçıbaşı Mehmed Ağa Çeşmesi	749
Egemen, İstanbul Çeşme ve Sayfa – 590.....	Mehemmed Tevfik Efendi Çeşmesi	749
Eğrikapı Caddesi.....	Hz. Hâfir Türbesi Kitabesi	545
Eminönü Meydanı.....	Yeni Camii	425
Eminönü Sahili, Otobüs Durakları Bitişiği.....	Hz. Cafer Türbesi/Makamı	588
Eminönü Sahili, Otobüs Durakları Yanı.....	Ahi Çelebi Camii	524

Eminönü Sahili, Ticaret Üniversitesi Yanı.....	Ahi Çelebi Cami duvarındaki Çeşme	166
Eminönü Sahili, Zindan Han Kapısı Üzerinde.....	Baba Cafer Kuyusu	170
Emir Buhari Sokak.....	Ahmed Cevad Paşa Türbesi	566-567
Emir Buhari Sokak	Emir Buhârî Dergahı	598-599
Eski Ali Paşa Caddesi.....	Sineperver Valide Sultan Çeşmesi	148
Eski Ali Paşa Caddesi.....	Mesih Mehmed Paşa Camii	416
Eski Ali Paşa Caddesi Başı, Mesih Ali Paşa Cami Avlu Duvarı.....	Mesihpaşa Çeşmesi	234-235
Eski Saraçhane Sokak.....	Dülgerzade Camii Arkasında Çeşme	36
Eski Saraçhane Sokak.....	Amcazade Hüseyin Paşa Medresesi	356-358
Eski Saraçhane Sokak, Amcazade Medresesi Kapısı.....	Şeyhülislâm Mustafa Efendi Çeşmesi	153
Esnaf Lonca Sokak.....	Sinan Ağa Çeşmesi	147
Esrar Dede Sokak.....	Şâh-râh Çeşmesi	207
Esrar Dede Sokak, Aşık Paşa Cami Bitişiği.....	Sinâneddin Yusuf Zaviyesi	602
Esrar Dede sokak, Tahir Ağa Cami Avlusu.....	Âsude Hatun Türbesi	592
Evliya Ata Sokak.....	Mustafa Ağa Çeşmesi	161
Evliya Çeşmesi Sokak.....	Mustafa Ağa Çeşmesi	176
Eyice, İstanbul'un Ortadan Kalkan Bazı.....	Hoca Teberrük Cami Kitabesi (Yahya Güzel Camii)	773
Eyice, İstanbul'un Ortadan Kalkan Bazı.....	Adilşah Kadın Camii Kitabesi	773
Fatih Caddesi.....	II. Mahmud Han Sebili	196-198
Fatih Caddesi.....	Hâfız Paşa Camii	490
Fatih Cami Avlusu.....	Gülbahar Hatun Türbesi	564
Fatih Cami Avlusu.....	Fatih Karakolu	684
Fatih Camii Avlusu.....	Maksem Kitabesi	121
Fatih Camii Avlusu.....	Akdeniz Medresesi	359
Fatih Camii Avlusu.....	Sultan I.Mahmut Kütüphanesi	384-385
Fatih Camii Avlusu, Türbe Ön ve Arka Kapılarında.....	Hacı Ahmed Ağa Çeşmesi 2. Kitabe	117
Feraizci Sokak.....	Medresetü'l- Kuzât	390
Feraizci sokak.....	Şeyhülislam Sadullah Sa'di Efendi Darulkurraşı	396-397
Feraizci sokak.....	Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Medresesi Darülhadis Binası	398
Ferruh Kahya sokak – Çavuş Hamamı sokak kesişmesi.....	Kethüda Ferruh Ağa Camii	466
Fethiye Caddesi – Terc üman Yunus Sokak Kesişme Noktası.....	Draman Külliyesi Tekkenin Kitabesi	493-495
Fethiye Kapısı Sokak.....	Fethiye Camii	520
Fetva Yokuşu Caddesi.....	İstanbul Müftülüğü kitabeleri	656-658
Fetva Yokuşu Caddesi, İstanbul Müftülüğü Bahçesi.....	II.Abdülhamid Kütüphanesi	391
Fevzi Paşa Caddesi.....	Feyzullah Efendi Çeşmesi	145
Fevzi Paşa Caddesi.....	Fatih Camii	458-459
Fevzipaşa Caddesi, Benzinlik Önü.....	Hacı Muhiddin Türbesi	577
Fevzipaşa Caddesi, Eroğlu Sokak Kesişme Noktası.....	Mihrimah Sultan Çeşmesi	266
Fevzipaşa Caddesi, Fatih Cami Avlu Kapısı Girişi.....	Mehmed Emin Ağa Çeşmesi	238
Feyzullah Efendi Caddesi.....	Feyzullah Efendi Medresesi	381-383
Fuat Paşa Caddesi.....	Sadrazam Ali Paşa Camii	448-449
Gedik Paşa Cami Sokak.....	Divânî Ali Bey Camii	438
Gedikpaşa Arkası Sokak.....	II.Mahmud Han Çeşmesi	24
Gedikpaşa Cami Sokak.....	Canfeda Kadın - Hazinedar Şevkinihal Usta Çeşmesi	240-241
Göncüoğlu,Fatih'in Kitabı –1. Cilt.....	Divittar Keklik Mehmet Efendi Camii Kitabesi	775
Gureba Hastanesi Caddesi.....	Bezm-i Âlem Valide Sultan Camii	497
Gureba Hastanesi Caddesi.....	Bezm-i Âlem Valide Sultan Hastanesi	662-663
Gureba Hastanesi Cadde si, Aynı Adlı Caminin Giriş Kapısında.....	Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi	237
Gülhane Parkı İçi.....	Demirkapı Kışlası	695-697
Gülhane Parkı İçi,Sarnıç Girişi.....	Çeşme	159
Günaydın Sokak.....	Çeşme	108

Günaydın Sokak – Deniz Abdal Çeşmesi Sokak Kesişme Noktası...	Şeyh Râşid Camii	640
Hacı Beşir Tekkesi Sokak.....	Beşir Ağa Dergâhı	630
Hacı Eshaddin Caddesi Cami Avlu Kapısı.....	Sümbül Efendi Külliyesi	614-619
Hacı Evhaddin Caddesi.....	Hacı Evhad Camii	447
Hacı Evhaddin Caddesi, Cami Avlu Kapısı.....	Hacı Evhad Camii	621
Hacı Evhaddin Caddesi, Hacı Evhaddin Cami Bitişiği.....	Hacı Evhaddin Hamamı	319
Hacı Evliya Cami Sokak.....	Evliyâ Camii	401
Hacı Evliya Cami Sokak Başında.....	Evliyâ Çeşmesi	144
Hacı Hüseyin Çeşmesi Sokak Kesişme Noktası.....	Malcı Çırağı Mehmed Paşa Camii	475
Hacı Kadın Caddesi.....	Çeşme	224
Hacı küçük Cami Sokak.....	Hacı Küçük Mescidi	480-481
Hacı küçük Cami Sokak.....	İshak Paşa Camii	483
Hacı Küçük Sokak.....	Server Ağa Çeşmesi	217
Hakperest Sokak.....	Gürcü Mehmed Paşa Çeşmesi	177
Halit Efendi Sokak.....	Kethüdâ Hâlid Efendi Çeşmesi	251
Hamidiye Caddesi.....	Sultan I. Abdülhamid Medresesi	363
Hamidiye Caddesi.....	Hamidiye İmaretî Kitabesi	804
Hamidiye Caddesi- Şeyhülislam Hayri Efendi Caddesi Kesişme Noktası.....	Hatice Turhan Valide Sultan Sebili	239
Haseki Caddesi.....	Yusuf Paşa Mektebi	380
Haseki Caddesi.....	Hacı Ahmet Paşa Mektebi	388
Haseki Caddesi.....	Hürrem Sultan Camii	498-499
Haseki Caddesi.....	Bayram Paşa Türbesi Kitabesi	806
Haseki Caddesi – Ahme t Kahya Cami Sokak Kesime Noktası.....	Hacı Bayram-ı Haftânî [Kaftânî] Camii	445
Haseki Caddesi - Haseki Kadın Sokak Kesişme Noktası.....	Bayrampaşa Sebili	69
Haseki Caddesi, Haseki Sultan Camii Karşısı.....	Haseki Hürrem Sultan Çeşmesi	236
Haseki Caddesi, Haseki Dâr'üş-Şifası İç Avlu Duvarında.....	Akıl Hastanesi Kitabesi	710
Haseki Caddesi, Haseki Dâr'üş-Şifası İç Avlu Duvarında.....	Hünkâr Kasrı Kitabesi	710
Haskan, İstanbul Hamamları.....	Kızlar Ağası Hamamı Kitabesi	776
Hastay Sokak.....	Kenan Rufai Dergâhı Hırka-ı Şerif	609
Hattat Rakım Sokak.....	Mustafa Rakım Türbesi	548
Havacı Şinasi Sokak.....	Beşir Ağa Çeşmesi	215
Haydar Caddesi.....	Hacı Arif Ağa Çeşmesi	205
Haydar Caddesi.....	Haydar Paşa Çeşmesi	290
Haznedar sokak – Yakup Ağa Fırını Sokak Buluşma Noktası.....	Sekbanbaşı Yakup Ağa Cami Kitabesi	835
Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi.....	Gülbûy Kadın Çeşmesi	146
Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi Başı.....	Hekimoğlu Ali Paşa Camii	504-507
Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi, Aynı Adlı Caminin Girişi.....	Sultan I. Mahmud Sebili	246-249
Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi, Aynı Adlı Caminin Kapisında.....	Hekimoğlu Ali Paşa Çeşmesi Kitabesi	805
Hekimoğlu Ali Paşa Caddesi, Davutpaşa Cami Aralığı.....	Dâvud Paşa Çeşmesi	141
Hekimoğlu Ali Paşa Cami Avlusu.....	Ali Paşa Türbesi	579
Hisar Çeşme Sokak.....	Ahmet Bey Çeşmesi	292
Hoca Çakır Caddesi.....	Çakrağa Camii	631
Hoca Efendi Sokak.....	Hüma Hatun Camii	424
Hekimoğlu Ali Paşa Cami İç Avlu.....	Eminönü Yeni Camii Güneş Saati	692
Hoca Paşa Cami Sokak.....	Hocapaşa Camii	525
Hocapaşa Camii Sokak.....	IV. Kadın Çeşmesi	188
Horhor Caddesi.....	Süleyman Efendi Çeşmesi	53
Hüdavendigâr Caddesi.....	Karaki Hüseyin Çelebi Camii	400
Hükümet Konağı Sokak.....	Beşir Ağa Çeşmesi	218-219
Hükümet Konağı Sokak.....	Hacı Beşir Ağa Medresesi	352-353
Hükümet Konağı Sokak.....	Beşir Ağa Camii	486

Hükümet konağı Sokak – Alemdar Caddesi Kesişme Noktası.....	Başbakanlık Binası Kitabesi	668-669
Hükümet konağı Sokak – Alemdar Caddesi Kesişme Noktası.....	Valiliğin Merdivenli Kapısı Üzerindeki Kitabe	670-672
Hünkâr Peşrevi Sokak.....	Mehemmed Ağa Çeşmesi	254
Hüseyin Ayvansarayı,Mecmuâ-ı Tevarih Belediye Encümeni Arşivi....	Gürcü Mehemmed Paşa Çeşmesi	726
Hüseyin Ayvansarayı,Hadikatü'l-Cevâmi.....	Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi	755
Hüseyin Ayvansarayı,Hadikatü'l-Cevâmi.....	Sultan II. Mahmud Çeşmesi	762
Hüsrev Paşa Sokak.....	Hüsrev Paşa Türbesi	583
İbadethane Sokak.....	Makam Kitabesi	589
İç Kalpakçı Sokak.....	Mehemmed Çelebi Çeşmesi	114
İmrahor İlyas Bey Caddesi – Tahta Tulumba Sokak Kesişme Noktası	Uşşâkî Camii	605
İmrahor İlyas Bey Caddesi.....	Çocuk Şube Asayiş Merkezi	689
İmrahor İlyas Bey Caddesi, Uşşâkî Cami Avlu Duvarında.....	Uşşâkî Tekkesi Çeşmesi	179
İshak Paşa Caddesi.....	İshak Paşa Cami	715
İsmail Ağa Cami sokak.....	İsmail Ağa Camii	431
İsmail Ağa sokak, İsmail Ağa Camii Avlusu.....	Manyasızâde Medresesi	360
İsmetiye Caddesi.....	Mirâhor Hasan Ağa Çeşmesi	303
İstanbul Ticaret Borsası binası 1. Katta.....	Sultan I. Abdülhamîd Kütüphanesi	364
İstanbul Valiliği Civarında.....	Halil Hamid Paşa Sebili Kitabesi	803
İstanbul Üni. Haseki Caddesi, Aynı Adlı Caminin Karşısında.....	Hürrem Sultan İmareti Kitabesi	661
İtfaiye Caddesi.....	Zembilli Ali Efendi Türbesi	589
İtfaiye Caddesi – Kovacılar Sokak Kesişme Noktası.....	Hüsambey Camii	511
Kabasakal Caddesi.....	H. Abdurrahman Şâmî Türbesi	543
Kadırga Meydanı.....	Esmâ Sultan Çeşmesi	96-97
Kadırga Meydanı Sokak.....	Çeşme Kitabesi	164
Kaleboyu Caddesi, Mihrimah Sultan Cami Karşısı.....	Edirnekapi üzerindeki bazı kitabeler	637
Kalenderhane Cami Yakınında,Bugünkü Metro İstasyonu Civarında	Hacı Beşir Ağa Çeşmesi Kitabesi	846
Kaleci Sokak.....	Küçük Ayasofya Hamamı	310
Kalpakistan Caddesi.....	Halife Cilvenaz Çeşmesi	252
Kânî Paşa Sokak.....	Zeynep Hanım Çeşmesi	157
Kantarcılar Caddesi.....	Hacı Timurtaş Camii	471
Kapalıçarşı İçinde.....	Beşir Ağa Sebili	268-269
Kapının Dış Yüzünde.....	Kitabe	666
Karababa Sokak.....	Karababa Tekkesi	620
Karabulut Sokak.....	Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi	66
Karagöz Tekkesi Sokak.....	Karagöz Mehmed Paşa Çeşmesi	289
Kargı Sokak.....	Kâzım Bey Çeşmesi	298
Kariye Cami Sokak,Cami Avlusunda Bir Mermer Hazne Üzerinde..	Kariye Müzesi Avlusundaki Çeşme	278
Kariye Türbesi Sokak.....	Ebu Said el-Hudrî Türbesi	544
Kâtip Çelebi Caddesi.....	Âtîf Efendi Kütüphanesi	374
Katip Muslahaddin Sokak.....	Kâtip Muslihiddin Camii Çeşmesi	107
Katip Sinan Cami Sokak.....	Çeşme kitabesi	327
Kayserili Ahmet Paşa Sokak.....	Hüsrev Kethüda Dârülkurrâsı	354
Keçeciler Caddesi.....	Gürcü Mehmed Paşa Çeşmesi	195
Keçeciler Caddesi.....	Şemseddin Efendi Dergâhı	627
Keçeciler Caddesi – Yamak Sokak Kesişme Noktası.....	Akşemseddin Camii	450-451
Kennedy Caddesi.....	Nefise Hanım Çeşmesi	192
Kennedy Caddesi, Gülhane parkı karşısı.....	Sepetçiler Kasrı	694
Kennedy Caddesi, Sinan Paşa Köşkü Mevkii.....	Sinan Paşa Kasrı Çeşmesi	81
Kepenekçi Sokak.....	Hoca Hamza Mescidi	541
Kepenekçi Sokak, Hoca Hamza Cami Duvarında.....	Ali Ağa Çeşmesi	101
Keserciler Sokak.....	Şifalı Çeşme'nin Kitabesi	324

Kible Çeşme Caddesi.....	Çeşme	165
Kible Çeşme Caddesi.....	Sarı Timur Camii	474
Kılıçlar Sokak.....	Nuruosmaniye Camii Kapısı Kapalıçarşı	648
Kırma Tulumba Sokak.....	Çeşme Kitabesi	25
Kızanlık Caddesi.....	Hacı Mustafa Çeşmesi	154
Kimyager Der viş Sokak.....	Seyit Hasan Paşa Medresesi	335
Kimyager Derviş Sokak.....	Seyyid Hasan Paşa Sebili	76-77
Kimyager Derviş Sokak, Sebilin cephesinde.....	Seyyid Hasan Paşa Çeşmenin Kitabesi	78-79
Kirazlı Mescid Sokak.....	Muhyiddin Çelebi Türbesi	570
Kirazlı Mescit Sokak.....	Şerife Ayşe Sıdika Hanım Çeşmesi	60
Koca Mustafa Paşa Cadde si, Sümbül Efendi Cami Bitişiği.....	Abdullah Ağa Çeşmesi	243
Koca Mustafa Paşa Caddesi.....	Koca Mustafa Paşa Hamamı	320
Koca Mustafa Paşa Caddesi.....	Ali Paşa Camii	402
Koca Mustafa Paşa Caddesi, İbrahim Paşa Medresesi Kapısında...	Sümbül Efendi Camii	456
Koca Mustafa Paşa Caddesi, Sümbül Efendi Cami Yanında.....	Ahmed Ağa Çeşmesi	22
Koğacı Dede Camii duvarında.....	Karakol Kitabesi İsmek Binası	654
Konyalı, “Yeni Açılan Unkapanı Güzergahı”.....	Mehemmed Ağa Çeşmesi	232
Konyalı, “Yeni Açılan Unkapanı Güzergahı”.....	Zeliha Hanım Çeşmesi	756
Konyalı, Yeni Açılan Unkapanı Güzergahı.....	Yusuf Ağa Çeşmesi	757
Koruk Mahmut Ağa Camii Şadırvanında.....	Sekbanbaşı Mescidi Kitabesi	771
Köşklü Hamam Sokak.....	Yeniçeriler Katibi Çeşmesi	297
Kovacılar sokak.....	Köşklü / Merdivenli Hamam Kitabesi	836
Kumbaracılar,İstanbul Sebilleri.....	Esad Efendi Çeşmesi	40
Kumluk Sokak.....	Kapı Ağası Mehemmed Ağa Sebili	741
Kuru Çınar Sokak.....	Behram Çavuş Camii	502
Kuru Çınar sokak, Neslişah Sultan Cami Avlusu.....	Yakup Kethüdâ Çeşmesi	150
Kuva-yı Milliye Caddesi.....	Abdest Teknesi	323
Küçük Ayasofya Caddesi.....	Bezirgân Camii	510
Küçük Ayasofya Caddesi.....	Mehemmed Efendi Çeşmesi	253
Küçük Çeşme Sokak.....	Küçük Ayasofya Camii	462-463
Küçük Efendi Cami Önünde.....	Ahmed Ağa Çeşmesi	89
Küçük Efendi Camii Girişinde.....	II. Mahmud Han Çeşmesi	255
Küçük Langa Caddesi.....	Hatice Hanım Çeşmesi	45
Küçük Langa Caddesi.....	Naz-perver Usta Çeşmesi	80
Küçük Saray Meydanı Caddesi.....	Nâzperver Mektebi	336
Küçük Saray Meydanı Caddesi-Mevlanakapı Cad.Kesişme Noktası	Mimar Acem Camii	628
Küçük Saray Meydanı Caddesi- Park İçinde.....	Mimar Acem Ali Camii	478
Küçük Saray Meydanı Caddesi, Mimar Acem Cami.....	Emine Sultan Çeşmesi	210-211
Kürkçübaşı Külhanı Sokak.....	Emine Sultan Çeşmesi	212
Kürkçübaşı Külhanı Sokak.....	Refia Hanım Çeşmesi	208
Laleli Cami Avlusu.....	Çeşme Kitabesi	283
Laleli Cami avlusu,Türbeler Kapısında.....	Sultan 3. Selim Türbesi Laleli Camii Avlusu	595
Lâlezâr Camii Sokak.....	Âdilşah Kadın Çeşmesi	23
Lâlezâr Camii Sokak.....	Bezm-i Âlem Valide Sultan Çeşmesi	167
Lokmacı Dede Sokak.....	Karagöz Mehmet Paşa Çeşmesi Kitabesi	806
Mabeynci Yokuşu.....	Ahmet İzzet Efendi Türbesi	562
Macar Kardeşler Caddesi, Fatih Parkı İçinde.....	Sultan III. Selim Çeşmesi	186
Mahmud Paşa Hamamı Sokak.....	Hava Şehitleri Anıtı	687
Mahmut Paşa Cami Avlusu.....	Mahmud Paşa Hamamı	307
Mahmut Paşa Mahkeme Sokak.....	Mahmud Paşa Türbesi	558
	Mahmud Paşa Çeşmesi	264-265

Mahmut Paşa Sementi, Aynı Adlı Caminin Avlusu.....	Kızlar Ağası Süleyman Ağa Çeşmesi Kitabesi	808
Manyasızâde Caddesi – Sultan Selim Caddesi Kesişme Noktası....	Eski Polis Merkezi	691
Marpuçular Caddesi.....	Hoca Alaadin Camii	634
Mecit Bey Sokak.....	İbrahim Ağa Çeşmesi	223
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi	725
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	İskender Bey Çeşmesi	732
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Seyyid Ömer Çeşmesi	741
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Kaid Mustafa Ağa Çeşmesi	741
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Halil Paşa Çeşmesi Ali Bey Çeşmesi	746
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Sineperver Valide Sultan Mektebi Kitabesi	766
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Sultan I. Abdulhamid Mektebi Kitabesi	767
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Damat İbrahim Paşa Mektebi Kitabesi	767
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Sultan Katibi Mektebi Kitabesi	768
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Papasoğlu Mescidi Kitabesii	772
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Fatma Sultan Camii kitabesi (Gümüşhaneli Dergahı)	774
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Silivrikapı Üzerindeki Kitabe	777
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Arpaemini Selim Efendi Camii kitabesi	775
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi.....	Edirnekapı üzerindeki Kitabe	778
Mehmed Ziya Bey, İstanbul Ve Boğaziçi Tanışık,İsçe 1 – Sayfa 46	Cüce Mehemed Ağa Çeşmesi	740
Mehmed Ziya Bey, İstanbul ve Boğaziçi Tanışık,İsçe 1– Sayfa 350	Ali Paşa Çeşmesi Kitabesi	765
Mehmet Ağa Cami Sokak.....	Mehmed Ağa Camii	503
Melek Hoca Caddesi.....	Sadrızam Mehmed Paşa Çeşmesi	213
Melek Hoca Caddesi.....	Karabaş-ı Veli Cami	437
Merdivenli Çeşme Sokak.....	Ali Bey Çeşmesi Kitabesi	44
Mesne vihane Sokak.....	Mesnevihane	342-343
Mesnevihane Sokak.....	Tevkii Cafer Camii	518
Meşeli Mescit Sokak.....	Ali Ağa Çeşmesi	256
Mevlanakapı Caddesi, Mevlanakapı Şehre Bakan Tarafı.....	Muhammed Kethüdâ Çeşmesi	160
Mihrimah Sultan Camii Avlusu.....	Mihrimah Sultan Mektebi	371
Millet Caddesi.....	Kız Öğretmen Okulu	709
Millet Caddesi.....	Hüma Hatun Bali Paşa Camii duvarındaki vakfiye	714
Millet Caddesi – Selim Sabit Sokak Kesişme Noktası.....	Kadiasker Abdurrahman Efendi Camii	517
Mimar Acem (Örümceksiz) Mescidi Avlusu.....	Emine Sultan Türbesi	574
Mimar Acem (Örümceksiz) Mescidi Avlusu.....	Sadrızam İbrahim Paşa Camii Avlu Duvarındaki Kitabeler	576
Mimar Çeşme Sokak.....	Zeynel Âbidin Çeşmesi	273
Mimar Kasım Caddesi.....	Gavsî Tekkesi	642-643
Mimar Sinan Caddesi.....	Mimar Sinan Türbesi	549
Mimar Sinan Caddesi.....	Bir dükkânın Kitabesi	651
Miralay Nazım Bey Caddesi.....	Ayakapı Çeşmesi	94
Miralay Nazım Bey Caddesi.....	Ayakapı Hamamı	321
Mismarcı Sokak.....	Ali Efendi Çeşmesi Kitabesi	38
Molla Hüsrev Sokak.....	Ahmed Hulusi Paşa Çeşmesi	140
Molla Murat Sokak.....	Molla Murad Kütüphanesi	372-373
Molla Aşki Cami Son Cemaat Yeri Duvarında.....	Bezm-i Âlem Valide Sultan Mektebi	394
Molla Şem'i Camii Haziresinde.....	Çeşme Kitabesi	300
Molla Taşı Caddesi.....	Halil Ağa Çeşmesi	84
Muhiddin Kocavi Mescidi haziresinde.....	Abdest Teknesi Kitabesi	299
Murad Paşa Cami Avlusu.....	Oğlanlar Dergâhı Çeşmesi	133
Murad Paşa Cami Avlusu.....	Mehveş Hanım Sebili	134
Murat Paşa Sokak.....	Hacı Ahmed Ağa Çeşmesi	284
Mühürdar Emin Paşa.....	Mehemmed Ağa Çeşmesi	46

Mürsel Paşa Caddesi, Balat İskelesi Gerisinde.....	Yusuf Şücâeddin Câmii	489
Mürsel Paşa Caddesi, Yusuf Şucaaddin Cami Duvarı.....	Hafize Hanım Çeşmesi	226
Nakilbent Sokak.....	Rüstem Paşa Çeşmesi	233
Namık Kemal Caddesi Başında.....	Ebu Bekir Ağa Sebili	110-111
Namık Kemal Caddesi – Küçük Langa Caddesi Kesişme noktası...	Şeyh Ekrem Er-rufai Dergâhı Kitabesi	834
Narlıkapı Çeşmesi Sokak.....	Dülbendicizade Çeşmesi	194
Nişanca Bostanı sokak – Derinkuy u Sokak Kesişme Noktası.....	Havuzlu Hamam	322
Nişanca Caddesi.....	Ebubekir Ağa Çeşmesi	143
Nişanca Caddesi.....	Nişancı Mehmed Paşa Camii	440-441
Nişancı Mehmet Paşa Cami Avlusu.....	Nişancı Mehmed Paşa Türbesi	580-581
Nişanca Caddesi.....	Nişancı Mehmed Paşa Camii	440-441
Niştahane Sokak.....	Karabaş-ı Veli Cami	484
Niyasi Mısri Sokak.....	Ahmet Kâmil Efendi Tekkesi Çeşmeleri	41-43
Niyazi Mısri Sokak.....	İsmail Hakkı Efendi Nakşibendi Tekkesi	638-639
Nuretdin Tekke Sokak.....	Ali Bey Çeşmesi	88
Nurettin Tekke Sokak.....	Nûreddin El-Cerrâhî Tekkesi	610-613
Nuruosmaniye Caddesi.....	Kethüdâ Ahmed Ağa Çeşmesi	250
Nuruosmaniye Cami Avlusu.....	Nuruosmaniye Medresesi	338
Nuruosmaniye Cami Avlusu.....	Nuruosmaniye İmareti	680
Nuruosmaniye Kütüphanesi Avlusu.....	Nuruosmaniye Kütüphanesi	362
Oğuzhan Caddesi.....	Safiye Sultan Çeşmesi	288
On altı Mart Şehitleri Caddesi.....	Kalenderhane Camii	406-407
Ordu Caddesi.....	Râgıp Paşa Sebili	122-123
Ordu Caddesi.....	Râgıp Paşa Kütüphanesi	386-387
Ordu Caddesi.....	Laleli Camii İmareti	685
Ordu Caddesi.....	Orhan Kemal İl Halk Kütüphanesi	690
Ordu Caddesi – Gedik Paşa Caddesi Kesişme Noktası.....	Kaliçeci Hasan Ağa Cami	423
Ordu Caddesi, Beyazıt Otobüs Durakları.....	Pîrî Paşa Camii	434
Ordu Caddesi Üzeri, İst. Üniv. Karşısında.....	Simkeşhâne Kitabesi	807
Ordu Caddesi, Otobüs durakları Hoca Piri Cami haziresi içinde.....	Hoca Pîrî Camii Haziresi	641
Ordu Caddesi, Laleli Cami Girişi.....	Laleli Camii Sebili Kitabeleri	136-137
Ordu Caddesi, Otobüs durakları civarı.....	Mehmet Ağa Sebili	68
Ordu Sokak.....	Laleli Camii	457
Ordu – Vatan – Millet Caddelerinin Kavuşma Noktası.....	Pertevniyal Valide Sultan Çeşmesi Kitabesi	815
Org. Abdurrahman Nafiz Gürman Cad., Beyazıt - 1 Cedit Cami Avlu Kapısı	Etyemez Dergâhı	622
Oyuncu Sokak.....	Hacı Hasan Çeşmesi	112
Özbek Süleyman Efendi Sokak, aynı adlı caminin karşısında.....	Mahmud Ağa Çeşmesi	49
Özbekler Sokak.....	Özbekler Tekkesi Camii	433
Özbekler Sokak.....	Helvacıbaşı Camii	491
Özbekler Sokak.....	Sokullu Mehmed Paşa Camii	500
Özbekler Sokak.....	Özbekler Tekkesi Kitabesi	623
Özdeniz, Kaptan-I Derya Çeşmeleri	Sadrazam Kara Davud Paşa Çeşmesi	763
Paşa Cami Sokak.....	Murad Paşa Camii	453
Paşa Hamamı Caddesi.....	Molla Aşkî Mescidi	430
Pazar Tekkesi Sokak.....	Nemidil Kalfa Sebili Kitabesi	325
Pazar Tekkesi Sokak.....	Sarıç Kitabesi	326
Pazar Tekkesi Sokak.....	Pazar Tekkesi Kitabeleri	644-645
Pekbaşı, İstanbul Namazgahları Adlı Lisans Tezinde.....	Seyyid Ömer/Fahreddin Camii Namazgah Kitabesi	769
Pertevniyal Valide Sultan Cami Avlusu.....	Pertevniyal Valide Sultan Türbesi	552
Pertevniyal Valide Sultan Cami avlusunda.....	Mekteb-i Mahmudiyye	395
Pertevniyel Sokak.....	Pertevniyal Valide Sultan Camii	404-405

Peykhane Caddesi.....	Hatice Kadın Çeşmesi	204
Piyer Loti Caddesi.....	Sultanahmet Salih Ağa Mektebi	339
Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan Caddesi.....	Cağaloğlu Hamamı	308-309
Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan Caddesi.....	Çemberlitaş Hamamı	311-314
Prof. Dr. Kazım İsmail Gürkan Caddesi.....	Mehmet Ağa Hamamı	316
Prof. Kâzım İsmail Gürkan Caddesi.....	Sadrazam Hasan Paşa Medresesi	346-347
Prof. Kâzım İsmail Gürkan Caddesi.....	II. Mahmud Çeşmesi	199
Ragıp Bey Sokak.....	Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi	55
Ragıp Gümüşpala Caddesi.....	Üç Mihraplı Cami Şadırvanı	318
Ragıp Gümüşpala Caddesi, Atatürk Köprüsü Bağlantı Noktası.....	Hafız Ahmed Ağa Çeşmesi	139
Reşat Nuri Güntekin Sahnesi hizasında, Haliç yönünde.....	Bozdoğan Kemerli Üzerindeki Kitabe	296
Rüstem Paşa Sokak.....	Rüstem Paşa Medresesi Kitabesi	370
Sabunhane Sokak.....	Sadrazam Kara Mustafa Çeşmesi	138
Saka Mehmet Sokak.....	Çeşme	279
Salih Paşa Caddesi.....	Salih Paşa (İbn-i Meddas) Camii	523
Samatya, İstanbul Eğitim ve Araştırma Hastanesi Bahçesinde.....	Süleyman Ağa Çeşmesi	52
Saray Ağası Caddesi.....	Yahyazade Ahmed Efendi Çeşmesi	54
Saray Ağası Caddesi.....	Nişanca Mustafa Ağa Çeşmesi	175
Saray Ağası Caddesi.....	Üçbaş Hamza Mescidi	472-473
Sarı Abdullah Sokak.....	Seyyid Halil Ağa Çeşmesi	274-275
Sarı Beyazıt Caddesi.....	Sarı Beyazıt Camii	482
Sarı Güzel Caddesi.....	İskender Paşa Cami Kitabesi	517
Seyyid Ömer Cami Haziresinde.....	Hacı Mustafa Ağa Çeşmesi	276
Seyyid Ömer Cami Sokak.....	Fahredden Camii	465
Silahtar Mektebi Sokak.....	Gedikpaşa Mehmet Efendi Mektebi	340
Silivrikapı'nın İbrahim Paşa Cami'ne Bakan Yüzünde.....	Silivrikapı Üzerinde Bir Kitabe	709
Silivrikapı Caddesi.....	Hadım İbrahim Paşa Camii	508-509
Silivrikapı Caddesi No:14.....	Kâdirî Dergahı	607
Silivrikapı Caddesi, Yedi Emirler Çeşmesi Sokak Keşişme Noktası...	Saliha Sultan Çeşmesi	152
Sirkeci Tren İstasyonu Giriş Kapısı Yanında.....	Merzifonlu Kara Mustafa Paşa Camii	488
Siyavuşpaşa Sokak.....	Hacı Mehmed Ağa Çeşmesi	262
Sofalı Çeşme Caddesi.....	Yakup Kethüdâ Çeşmesi	151
Sofalı Çeşme Caddesi.....	Keçeci Pîrî Camii	448
Softa Sinan Camii haziresinde.....	Nihal Hanım Çeşmesi	304
Sofular Caddesi.....	Bıçakçı Alaaddin Camii	422
Soğuk Çeşme Sokak.....	İsmail Efendi Çeşmesi	85
Sokullu Mehmet Paşa Cami Yanında Helvacıbaşı Mescidi Avlusunda	Karakol Kitabesi	710
Sultan Ahmet Camii Arka Avlusunda.....	Sultan I. Ahmed Sebili	95
Sultan Çeşmesi Caddesi.....	Hacı Bekir Ağa Çeşmesi	87
Sultan Çeşmesi Caddesi.....	Hoca Kasım Günani Camii	514
Sultanahmet Meydanı.....	Alman Çeşmesi	242
Sultanahmet Meydanı.....	Hürrem Sultan Hamamı	315
Sultanahmet Meydanı.....	Hünkar Mahfilii	410-411
Sultanahmet Meydanı.....	Sultanahmet Camii	413-415
Sultanahmet Meydanı, Türk-İslam Eserleri Müzesi Yanı.....	Ticaret ve Ziraat Bakanlığı	686
Sultanahmet Semti, Üçler Çeşmesi Sokağı.....	Üçler Çeşmesi Kitabesi	817
Sultançeşme Caddesi – Püsküllü Caddesi Keşişme Noktası.....	Hız. Hüsam Bin Abdullah Türbesi	544-545
Sulukule Caddesi.....	Ahmet Galip Paşa Çeşmesi	106
Süleymaniye Caddesi.....	Süleymaniye Camii	468-469
Süleymaniye Caddesi-Kalender Mektebi Sokak Keşişme Noktası...	Sefer Ağa Meydan Çeşmesi	73
Süleymaniye Caddesi-Prof. Sıddık Sami Onar Caddesi Keşişme Noktası....	Meydan Çeşmesi	135
Sümbül Efendi Cami Avlusu.....	Çifte Sultanlar Türbesi	575

Sümbül Efendi Cami Avlusu.....	Şeyh Nureddin Efendi Türbesi	593
Sümbül Efendi Camii Avlusu.....	Hacı Beşir Ağa Çeşmesi	191
Şair Baki Aralığı Sokak.....	Seyyid Velayet Türbesi	582
Şair Baki Aralığı, Aşık Paşa Camii Girişi.....	Âşık Paşa Camii Çeşmesi	258-259
Şatır Sokak.....	Çeşme	172
Şehit Mümtaz Sokak.....	İdris Ağa Çeşmesi	294
Şehremeni, Kızılcama Caddesi güzergahında.....	Gülşeni Tekyesi Mescidi	793
Şehzadebaşı Cami Avlusu.....	İbrahim Paşa Türbesi	530-531
Şehzadebaşı Cami Avlusu.....	Destârî Mustafa Paşa Türbesi	532-533
Şehzadebaşı Cami Avlusu.....	Şehzade Mehmet Türbesi	535
Şehzadepaşa Camii Avlusu.....	Şehzade Mehmed Medresesi	389
Şehzade Cami Sokak.....	Ali Paşa Kütüphanesi	390
Şehzade Camii Avlusunda.....	Şadırvan Kitabesi	302
Şehzadebaşı Caddesi.....	Şehzade Mehmed Camii	470
Şehzadebaşı Caddesi.....	Şehzade Camii Avlu Duvarındaki Kitabe	573
Şehzadebaşı Caddesi, Dede Efendi Caddesi Keşişme Noktası.....	Nevşehirli Damat İbrahim Paşa Sebili	180-183
Şehzadebaşı Cami Avlu Duvarı.....	Şehzade Camii Duvarındaki Çeşmelerin Kitabeleri	149
Şehzadebaşı Cami Avlu Giriş Kapısı Yanında.....	Ayşe Sultan Çeşmesi	64
Şehzadebaşı Cami Avlusu.....	Rüstem Paşa Türbesi	534
Şekerci Sokak – Gureba Tekke Sokak Keşişme Noktası.....	Uşaki Dergâhı Kitabesi	834
Şeyhülislam Hayri Efendi Caddesi.....	Yıldız Dede Dergâhı	635
Şeyhülislam Sokak.....	Hasan Ağa Çeşmesi	271
Şifahane Sokak.....	Çeşme Kitabesi	267
Şifahane sokak.....	Darüşşifa Kapısındaki Kitabe	686
Şirvanzade sokak, Kemal Paşa Cami Avlusu.....	Kemal Paşa Camii türbesi Kitabesi	585
Şişhane Caddesi.....	Hız. Şu'be Makamı/Türbesi	594
Tahmis Caddesi.....	Hatice Sultan Çeşmesi	130
Tanburi Cemil Bey Sokak.....	Murad Paşa Camii	455
Tanışık, işçe – 1 Sayfa – 62 Belediye Encümeni Arşivi.....	Destârî Mustafa Paşa Çeşmesi	730
Tanışık, İşçe –1 Sayfa – 44 Belediye Encümeni Arşivi.....	Seydi / Seyyid Bey Çeşmesi	753
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 264 Belediye Encümeni Arşivi.....	Ahmed Ağa Çeşmesi	751
Tanışık, işçe – Sayfa 64.....	Hacı Mustafa Ağa Çeşmesi	716
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 74.....	Kethüda Ali Ağa Çeşmesi	745
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 96.....	Seyyid Hasan Paşa Çeşmesi	745
Tanışık, işçe – Sayfa 94 egemen, sayfa – 189.....	Beşikçizade Tekkesi Çeşmesi	726
Tanışık, işçe 1 – Sayfa 156 Ünver, Arşiv Belgeleri.....	Ali Ağa Çeşmesi	727
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 18.....	Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi	750
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 20.....	Kanuni Sultan Süleyman Çeşmesi	750
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 152.....	Hacı İbrahim Efendi çeşmesi	734
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 80.....	Mimar Mustafa Çeşmesi	763
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 138.....	Feyziye Mektebi Sokağındaki Çeşmenin Kitabesi	764
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 180.....	Sultan I. Mahmüd Çeşmesi	724
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 180.....	Hacı Mehmed Ağa Çeşmesi Kitabesi	764
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 198.....	Müezzinzade Mehmed Efendi Çeşmesi	754
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 200.....	Kethüda Hacı Hüseyin Ağa Çeşmesi	755
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 204.....	Abdulmecid Han Çeşmesi Kitabesi	
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 272.....	Hacı Beşir Ağa Çeşmesi	724
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 228.....	Seyyid Mustafa Efendi Çeşmesi	735
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 246.....	Odunkapı Çeşmesi	754
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 248.....	Hacı Halil Ağa Çeşmesi	747
Tanışık, İşçe 1 – Sayfa 46.....	Serhâzin Mustafa Ağa Çeşmesi	731

Tanışik, İŖçe 1 – Sayfa 302.....	İbrahim Hakkı PaŖa ve Tiryal Hanım eŖmesi	735
Tanışik, İŖçe 1 – Sayfa 304.....	Hacı Pertev Bey eŖmesi	754
Tanışik, İŖçe 1 – Sayfa 306.....	Halil Ağa eŖmesi	748
Tanışik, İŖçe 1 – Sayfa 306.....	Muhallebeci Hacı Mehemed Ağa eŖmesi	750
Tanışik, İŖçe 1 – Sayfa 312.....	Mustafa Rasim Bey eŖmesi Kitabesi	753
Tanışik, İŖçe 1 – Sayfa 316.....	EyercibaŖı eŖmesi	736
Tanman.....	BaŖkadın Nevfidan Hanım Hayratı Kitabesi	780
Tanman.....	Hüseyin Haydari Tekkesi Kitabesi	783
Tanman.....	Aydinoğlu Dergâhı Kitabesi	783
Tanman.....	Ŗah Ali Baba Dergâhı Kitabesi	784
Tanman, İstanbul Tekkeleri	Aydinoğlu Tekkesinde Bulunan Samıcın Kitabesi	784
Tarakçı Cafer Sokak.....	Kuyu Kitabesi	763
Tarakçılar Caddesi.....	Ali Bey eŖmesi	209
TaŖköprülüzade Sokak, Hüseyin Kethüda Camii Ŗadırvanı.....	Daye Hatun Camii	476-477
Tavanlı eŖme Sokak.....	Hacı Hüseyin Ağa eŖmesi	50
Tavasi eŖme Sokak.....	Ali Efendi eŖmesi	257
Tavukhane Sokak.....	Sultan Süleyman Han eŖmesi	83
Taya Hatun Caddesi.....	Güngörmez Camii Sebili	216
Taya Hatun Caddesi.....	Zeynep Sultan eŖmesi	225
Tekke Maslağı Sokak.....	II. Abdülhamid Han eŖmesi	228
Tekke Maslağı Sokak.....	Bâlâ Dergâhı Sebili	200-201
Tevkifhane Sokak.....	Bâlâ Efendi Dergâhı	626
Tevkifhâne Sokak.....	NakŖidil Kadın eŖmesi	184-185
Tiğcılar Caddesi, Kapalı arŖı Mercan Kapısı.....	Otel Kapısı	689
Toklu Dede Sokak.....	BeŖir Ağa eŖmesi	124-125
Toklu Dede Sokak.....	Hamdullah el-Ensari Türbesi Kitabesi	555
Topçu Emin Bey Sokak.....	Ebu Ŗeybe el-Hudrî Türbesi	554
Tophane Sokak.....	BeŖikçizade Dergâhı	636
Topkapı Caddesi.....	NakŖidil Sultan Sebili	118-119
Topkapı Caddesi – Bican Bağcioğlu YokuŖu KesiŖme Noktası.....	KürkçübaŖı Camii Minare Duvarındaki GüneŖ Saati	673
Topkapı Caddesi, aynı adlı caminin avlu kapısı.....	Gazi Ahmet PaŖa Camii	429
Topkapı Sarayı.....	Gazi Ahmed PaŖa Camii GüneŖ Saati	691
Topkapı Sarayı.....	Topkapı Sarayı Kapısı Üzerindeki Kitabe	777
Topkapı Sarayı.....	Eğrikapı Üzerindeki Kitabe	777
Topkapı Sarayı.....	"Maarif-i Umumiye Dairesi" Kitabesi	778
Topkapı Sarayı.....	İstanbul Surlarının Beyaza Boyandığını Gösterir Kitabe	779
Topkapı Sarayı GiriŖ Kapısı Önündeki Meydanda.....	Haseki Hürrem Sultan Kadın Hastanesi Kitabesi	780
Topkapı Sarayı avlusu (Ziyarete kapalı alan).....	Sultan III. Ahmed Meydan eŖmesi	98-99
Topkapı Sarayı avlusu (Ziyarete kapalı alan).....	Sultan III. Selim'e Ait NiŖan TaŖı	701
Topkapı Sarayı GiriŖi – SoęukeŖme Sokağı.....	Sultan II. Mahmüd'a Ait NiŖan TaŖı	702-705
Torun Sokak.....	Ayasofya İmareti	676-679
Torun Sokak.....	Muslu Ağa eŖmesi	86
Torun sokak.....	Ŗeyh Aziz Tekkesi	603
Türbedar Sokak.....	Vetenerlik Fakültesi	708
Türk Ocağı Caddesi.....	Bezmiâlem Valide Sultan Mektebi	350
Türk Ocağı Caddesi.....	Hoca Kasım Günânî Camii	492
Türkeli Caddesi.....	Draman Külliyesi	493
Türkeli Caddesi.....	Osman Efendi Medresesi	345
Türkeli Caddesi.....	Muhsine Hatun Camii	496
Türkeli Caddesi.....	Çifte Gelinler Mezarı	542
Türkeli Sokak, Cami Avlu Duvarına BitiŖik.....	Hacı İsa Cami Önündeki eŖmenin Kitabesi	39
Türk İnŖaat Eserleri Müzesi.....	Bezm-i Âlem Valide Sultan Mektebi Kitabesi	768

Türk İnşaat Eserleri Müzesi.....	Çeşme Kitabesi	785
Türk İnşaat Eserleri Müzesi.....	Muvakkithane Kitabesi	786
Türk İslam Eserleri Müzesi.....	Murad Paşa Medresesi Kitabesi	788
Türk-İslam Eserleri Müzesi.....	Şah-ı Huban Mektebi kitabesi	842
Un Değirmeni Sokak Başı.....	Gazi Ahmed Paşa Türbesi	590
Uzunçarşı Caddesi.....	Sâmânî Virânî Camii	436
Üçler Hamamı Sokak.....	Çeşme Vakfıyesi	713
Üsküplü Caddesi.....	Üskübî Çakır Ağa Camii	435
Üsküplü Caddesi.....	Ahmed el-Buhari Türbesi	578
Üsküplü Caddesi, Emir Buhari Türbesi Kapısının Arka Yüzünde.....	Nakşibendi Dergâhı Emir Buhârî Türbesi	629
Üsküplü Caddesi, Haraççı Cami Karşısı.....	Nalinci Mehmed Türbesi	576
Vakıf Mektebi Sokak.....	Mehmed Sadık Efendi Çeşmesi	206
Vakıf Mektebi Sokak.....	Adile Sultan Mektebi	348
Vezerhan Caddesi.....	Han kitabesi	659
Vefa Caddesi.....	Ebü'l Vefa Camii	426
Vefa Caddesi.....	Atıf Efendi Kütüphanesi Vakfıyesi	720-721
Vefa Caddesi, Vefa Cami Avlusu.....	Şeyh Vefa Türbesi	550
Vezerhan Caddesi, Nuruosmaniye Cami Arkası.....	Mahmud Paşa Camii	442-443
Vezecciler Caddesi, İ.Ü. Fen Fakülte si Girişi.....	Kuyucu Murad Paşa Türbesi	557
Vilayet bahçesi Başbakanlık Arşiv Binası 3 Nolu Arşiv Deposu.....	Gülhane Şâhîhûbân Medresesi	341
Vodina Caddesi.....	Tahta Minare Camii	428
Yalı Köşkü Caddesi.....	Hidayet Camii	420-421
Yatağan Sokak.....	Yatağan Çeşmesi	100
Yatağan Sokak.....	Hacı İlyas Yatağan Mescidi Duvarındaki Kitabe	591
Yavaşca Şahin Camii Mezarlığında.....	Behram Ağa Çeşmesi	282
YAVAŞ, "Yeni bulunan bir çeşme kitabesi" adlı makaleden.....	Mehmet İzzet Paşa Çeşmesi Kitabesi	789
Yavuz Selim Caddesi.....	Yavuz Sultan Selim Camii	467
Yavuz Sultan Selim Cami Avlusu.....	Sultan Abdülmecid Türbesi	551
Yavuz Sultan Selim Cami avlusu.....	Yavuz Sultan Selim Han Türbesi	565
Yayla Caddesi.....	Çeşme	277
Yedi Emirler Çeşmesi Sokak.....	Abdullah Ağa Çeşmesi	168-169
Yedikule Caddesi.....	Yedikule Kapısı üzerindeki Kitabe	666
Yedikule Caddesi, Kapı sağındaki burç üzerinde.....	Yedikule Suru cephesindeki kitabe	686
Yedikule Caddesi, Kapı sağındaki burç üzerinde.....	Sultan I. Ahmed'e Ait Nişan Taşı	700
Yeni Cami Caddesi.....	Yeni Camii Muvakkithanesi	706
Yeni Camii Caddesi.....	Rukiye Kadın Çeşmesi	56-57
Yeni Cami Yanı.....	Sofa Duvarlarındaki Kitabe Kuşağı	711
Yeni Saraçhane Sokak.....	Kapı Ağası Çeşmesi	295
Yeniçeriler Caddesi.....	Atik Ali Paşa Camii	432
Yeniçeriler Caddesi.....	II. Mahmud Türbesi	572
Yeniçeriler Caddesi – Peykhane Caddesi kesişme noktası.....	Köprülü Mehmed Paşa Camii	408
Yeniçeriler Caddesi, Bileyciler Sokak Kesişme Noktası.....	Sinan Paşa Sebili	67
Yeniçeriler Caddesi, Cami avlusu.....	Atik Ali Camii Muvakkithanesi	707
Yeniçeriler Caddesi, Köprülü Mehmet Paşa Cami Avlu İçi.....	Köprülü Mehmed Paşa Çeşmesi	65
Yeniçeriler Caddesi, Köprülü Mehmet Paşa Cami Avlu İçi.....	Köprülü Mehmed Paşa Camii Avlusundaki Çeşme	65
Yeniçeriler Caddesi, Atik Ali Paşa Cami Avlu Duvarı.....	Atik Ali Paşa Camii Çeşmesi	131
Yeniçeriler Sokak.....	Mimar Hayreddin Mescidi	461
Yerebatan Caddesi Başında.....	Beşir Ağa Çeşmesi	162
Yesârîzâde Caddesi.....	İsmail Ağa Çeşmesi	280
Yeserizade Caddesi Üzerinde, Fatih Cami Avlu Kapısı Yakınında.....	Mustafa Ağa Çeşmesi Kitabesi	825
Zeynep Sultan Camii Sokak.....	Seyyid Ömer Ağa Çeşmesi	222